ಶ್ರೀಮನ್ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕೈಃ

ಅನುಗೃಹೀತಾ

ಸ್ತೋತ್ರರತ್ನಾವಲೀ

ಮೈಸೂರುನಗರ್ಯಾಮ್

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಶ್ರೀಸೂಕ್ತಿಕೈಙ್ಕರ್ಯಸಭಯಾ

ಪ್ರಕಾಶಿತಾ

ಶ್ರೀಮನ್ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾವತಾರಾದಿ ೬೭೦ ತಮ

ಶ್ರೀವಿಕ್ರಮಸಂವತ್ಸರವರ್ಷೇ

MYSORE

SREE PANCHACHARYA ELECTRIC PRESS,

1940

ಬೆಲೆ ರೂ. ೧-೪-೦] [ಅಂಚೆಯ ವೆಚ್ಚ ಪ್ರತ್ಯೇಕ.

ಶ್ರೀಮನ್ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕೈಃ

ಅನುಗೃಹೀತಾ

ಸ್ತೋತ್ರರತ್ನಾವಲೀ

ಮೈಸೂರುಪುರ್ಯಾಮ್

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಶ್ರೀಸೂಕ್ತಿಕೈಙ್ಕರ್ಯಸಭಯಾ

ಪ್ರಕಾಶಿತಾ

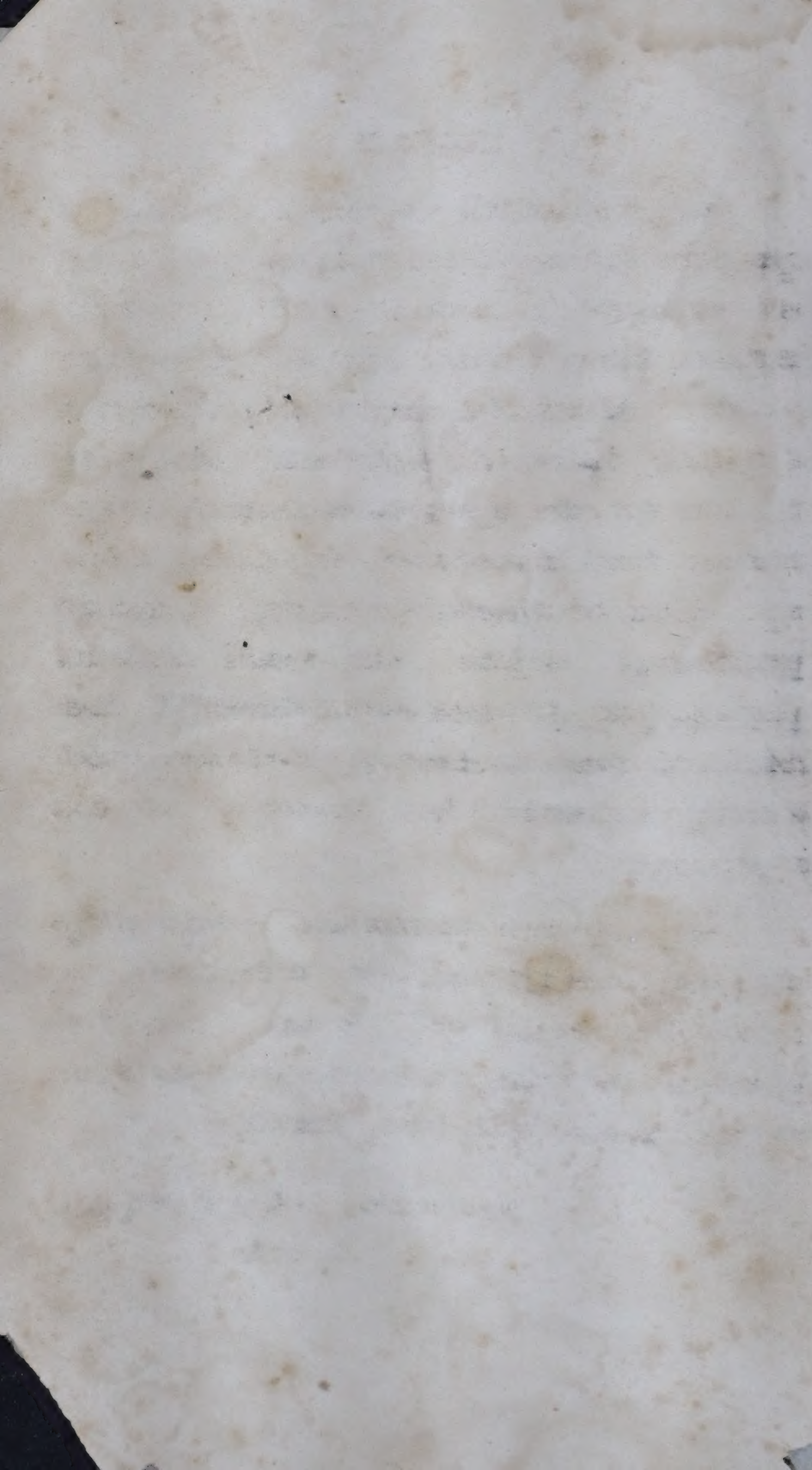
ಶ್ರೀಮನ್ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾವತಾರಾದಿ ೬೭೦ ತಮ

ಶ್ರೀವಿಕ್ರಮಕನ್ಯಾಶ್ರವಣೇ

MYSORE

SREE PANCHACHARYA ELECTRIC PRESS,

1940

ಮುನ್ನುಡಿ

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹರೆಂದೂ ಸರ್ವತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರರೆಂದೂ ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತರಾದ ಶ್ರೀವೇದಾಂತದೇಶಿಕರವರ ಸ್ತೋತ್ರಾವಳಿಯ ಪ್ರತಿಗಳು ಈಗ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿಲ್ಲದುದರಿಂದಲೂ ಇದುವರೆಗೆ ಬೇರೆಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವುಗಳು ದೇವನಾಗರಿ ಅಥವಾ ತೆಲುಗು ಲಿಪಿಗಳಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಕನ್ನಡದೇಶದವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಉಪಯೋಗವಾಗಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದಲೂ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಿ ಕೈಂಕರ್ಯ ಸಭೆಯವರು ಈಗ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಚೀನ ಪ್ರತಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಪಾಠಾಂತರಗಳೊಡನೆ ಮೊದಲನೆಯಸಲ ಕನ್ನಡಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಂಥವು ವಿಶೇಷ ಉಪಕಾರಕವಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಚರಿತ್ರೆಯೂ ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತೋತ್ರಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಕಾರಾದಿಯೂ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಮಹಾಜನರು ಇದರ ಪೂರ್ಣ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಭೆಯ ಶ್ರಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಭಾಸದಸ್ಯರು ವಿನಯದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರಭೂತವಾಗಿರುವ ಆಚಾರ್ಯರ ಪ್ರತಿಕೃತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಹಾಯಮಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಪರಕಾಲಮಠಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ತೊಂದರೆಯನ್ನೂ ವಹಿಸಿ ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಶ್ರೀಪಂಚಾಚಾರ್ಯ ವಿದ್ಯುನ್ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಸಭೆಯು ತನ್ನ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾದ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಶ್ರೀಸೂಕ್ತಿಕೈಂಕರ್ಯಸಭಾ,
ಮೈಸೂರು.

ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರು ಮತ್ತು ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಪಿನ್ನೆಲಿ—ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರ ಹುಟ್ಟುಹೆಸರು ವೇಂಕಟನಾಥಾಚಾರ್ಯರೆಂದು. ಇವರು ನಿಗಮಾಂತದೇಶಿಕರು, ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರು, ದೇಶಿಕರು ಎಂಬ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ "ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹ" "ಸರ್ವತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರ" ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳುಂಟು. ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿನ ಗೌರವವೂ ಪೂಜ್ಯತೆಯೂ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವೂ ಇದೆಯೋ ಅಷ್ಟೇ ಪೂಜ್ಯತೆಯೂ ಗೌರವವೂ ಇವರಿಗೂ ಸಲ್ಲುವುದು. ಈ ವಾಕ್ಯದ ಯಾಥಾರ್ಥ್ಯವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿಡಿಯಬೇಕಾದರೆ ಅವರ ಕಾಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ, ಅವರ ಜೀವನದ ಮತ್ತು ಕೃತಿಗಳ ಪರಿಚಯವು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಇಂತಹ ಪರಿಚಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಗ್ರಂಥಗಳು (ಎಲ್ಲವೂ ಏಕಮುಖವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ) ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಗ್ರಂಥ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವುಗಳ ತೋಲನದಿಂದ ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರ ಮತ್ತು ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಚಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ.

ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲವು ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದು ಸಂಧಿಸಮಯ. ರಾಜಕೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದು ಅತಿ ಭಯಂಕರವಾದ ಕಾಲ. ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಮುನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಉತ್ತರ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದ ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ಉಪದ್ರವವು ಆಗ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಮಹಮ್ಮದೀಯರಲ್ಲಿ ಘಸ್ನಿ ಮತ್ತು ಘೋರಿ ವಂಶದವರು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಉತ್ತರ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹರಡಿದ್ದರು. ಅವರ ಅನಂತರ ಬಂದ ಖಿಲ್ಜಿ ವಂಶದವರು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ವಂಶದಲ್ಲಿ

ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನು ಯಾದವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡನು. ಇವನ ಸೇನಾನಾಯಕನಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾಫರನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೩೦೭ ರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ದಂಡೆತ್ತಿಬಂದನು. ಆಗ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲರಾಗಿದ್ದ ಹೊಯ್ಸಳರಿಗೂ ಪಾಂಡ್ಯರಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ವೈಮನಸ್ಯವಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಮಹಮ್ಮದೀಯರನ್ನು ಎದುರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮಲ್ಲಿಕಾಫರನೂ ಅವನ ಅನಂತರ ಮಹಮ್ಮದ್ ಬಿನ್ ತೊಗಲಕ್ಕನೂ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹಿಂದೂರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ರಾಮೇಶ್ವರದವರೆಗೂ ಪ್ರಸರಿಸಿದರು. ಇವರ ಲೂಟಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಗಳ ನಾಗರಿಕತೆಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳೂ ಮಠಗಳೂ ನಾಶವಾದುವು. ಪ್ರಾಣಭಯದಿಂದ ಅನೇಕರು ತಮ್ಮ ಮತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುಸಲ್ಮಾನರಾದರು. ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಮನಶ್ಶಾಂತಿಯೂ ಸುಖಜೀವನವೂ ನೆಮ್ಮದಿಯೂ ಸ್ವಪ್ನವಾದುವು. ಆ ಕಾಲದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿಜಯನಗರದ ಕಂಪರಾಯನ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಗಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ‘ಮಧುರಾವಿಜಯ’(ಕಂಪರಾಯಚರಿತ್ರೆ) ದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾಳೆ—

ಶ್ರುತಿರಸ್ತಮಿತಾ ನಯಃ ಪ್ರಲೀನೋ ವಿರತಾ ಧರ್ಮಕಥಾ ಚ್ಯುತಂ ಚರಿತ್ರಂ ।
ಸುಕೃತಂ ಗತಮಾಭಿಜಾತ್ಯಮಸ್ತಂ ಕಿಮಿವಾನ್ಯತ್ ಕಲಿರೇಕಏವ ಧನ್ಯಃ ॥

ಅಲ್ಲದೇ ನಯನಾಚಾರ್ಯರಿಂದ (?) ವಿರಚಿತವಾದ ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲವನ್ನು ಕುರಿತು—

ವೇದೇ ಸಂಜಾತಖೇದೇ ಮುನಿಜನವಚನೇ ಪ್ರಾಪ್ತನಿತ್ಯಾವಮಾನೇ
ಸಂಕೀರ್ಣೇ ಸರ್ವವರ್ಣೇ ಸತಿತದನುಗುಣೇ ನಿಷ್ಪ್ರಮಾಣೇ ಪುರಾಣೇ ॥

ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಮಹಮ್ಮದೀಯರಿಂದ ಸುಮಾರು ೧೩೨೭ ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಶ್ರೀರಂಗದ ಮುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಅಕ್ಷರಶಃ ಸತ್ಯವಾಯಿತು. ಮಹಮ್ಮದೀಯರನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಕಾದಿದ್ದ ಹನ್ನೆರಡು ಸಾವಿರ ಜನರಲ್ಲಿ ಅನೇಕಗು-ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಸುದರ್ಶನಾಚಾರ್ಯರೂ ಅೞಹಿಯ ಮನವಾಳ ನಾಯನಾರ್

ಮೊದಲಾದವರೂ ಕೂಡ—ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೆತ್ತರು. ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನ ವಿಗ್ರಹವು ಶ್ರೀರಂಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದಕ್ಷಿಣ ಇಂಡಿಯದ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆದು ಕೊನೆಗೆ ಗೊಪ್ಪಣದಂಡನಾಯಕನಿಂದ ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳನಂತರ ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಗುವ ಸಂಭವವೊದಗಿತು.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ವಿವಿಧ ಮತಗಳ ಘರ್ಷಣೆಯ ಕಾಲ. ಒಂದು ಕಡೆ ಸುಮಾರು ಅಯ್ನೂರು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅದ್ವೈತ ಮತವೂ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಮುನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ಶಿಖರವನ್ನು ಏರಿದ್ದ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಮತವೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ ಬೀರುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಂಖ್ಯ, ಯೋಗ, ವೈಶೇಷಿಕ ಪಾಶುಪತಾದಿ ವಿವಿಧ ಮತಗಳೂ ಬಹಳ ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಪರಸಿದ್ಧಾಂತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸರ್ವೋತ್ತಮವೆಂದು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಿದ್ದುವು.

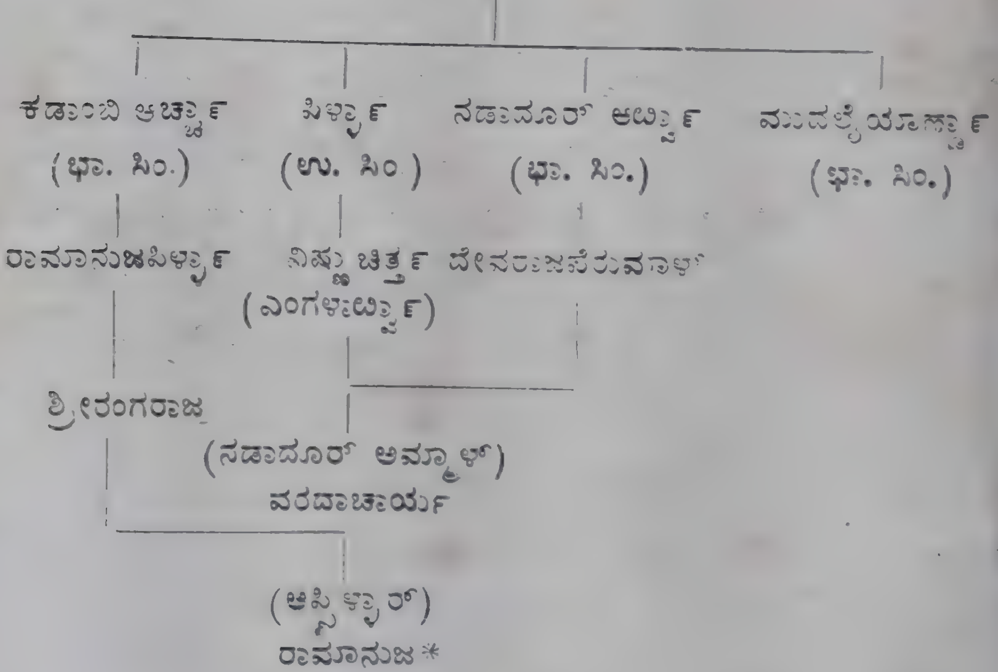
ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಏಕಮುಖವಾಗಿ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕ್ರಮವು ತಪ್ಪಿ ಹೊಸ ಮಾರ್ಗಗಳೂ ತತ್ವಗಳೂ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುವು. ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದ ವೈಷ್ಣವರಲ್ಲಿ ಬೆಳಸಿದ್ದ ಐಕಮತ್ಯವು ಸಡಿಲವಾಗಿ ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳೂ ತಲೆದೋರುತ್ತಿದ್ದುವಲ್ಲದೆ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏಮ್ಮುಖವಾಗಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯಪೀಠವು ಈ ವೇಳೆಗೆ (ಶ್ರೀರಂಗ ಮತ್ತು ಕಂಚಿ ಈ ಎರಡು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ) ದ್ವಿಮುಖವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಎರಡು ಶಾಖೆಗಳಿಗೆ ಮುಂದೆ ದಕ್ಷಿಣಶಾಖೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಶಾಖೆ ಅಥವಾ (ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ) ತೆಂಗಲೆ ಮತ್ತು ವಡಕಲೆ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಈ ಉಭಯ ಶಾಖೆಯವರೂ ಭಾಷ್ಯ

ಮತ್ತು ಪ್ರಬಂಧಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ತಲೆದೋರಿ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದುವು. ಈ ಸಮಯವನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿಮತೀಯರು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಿಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಸ್ವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ವೇಂಕಟನಾಥರು ಉದಯಿಸಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದುದರಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಬಹು ಉನ್ನತವಾದ ಸ್ಥಾನವು ದೊರೆತಿದೆ.

ವೇಂಕಟನಾಥರ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರು:—ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ನೂರಿಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಕಾಲ ಜೀವಿಸಿದ್ದು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೩೭ರಲ್ಲಿ ಪರಮಪದವನ್ನೈದಿದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಚರಮಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದ ಎಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಿರಕ್ಕುರುಹೈಪ್ಪಿರಾನ್‌ಪಿಳ್ಳಾನ್ ಎಂಬುವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾಲಾನಂತರ ಉಭಯ-(ಭಾಷ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಬಂಧ) ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನಾಗಿಯೂ ಕಂಡಾಂಬಿಆಚ್ಚಾನ್, ನಡಾದೂರ್ ಆಳ್ವಾನ್ ಮತ್ತು ಮುದಲೈಯಾಂಡಾನ್ ಎಂಬ ಮೂವರನ್ನೂ ಭಾಷ್ಯಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನಾಗಿಯೂ ನೇಮಿಸಿದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಕಡಾಂಬಿಆಚ್ಚಾನ್ ಅವರು ಉಭಯಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಮಂತ್ರ ಮತ್ತು ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಿಳ್ಳಾನ್ ಅವರಂತೆಯೇ ಅಧಿಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಇತರ ಭಾಷ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗೌರವವು ಸಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಪಿಳ್ಳಾನ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಎಲ್ಲ ವೈಷ್ಣವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆರಾಧ್ಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು. ಇವರ ಕಾಲಾನಂತರ ಇವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ

ವಿಷ್ಣುಚಿತ್ರನ್ ಅಥವಾ ಎಂಗಳಾಳ್ವಾನ್ ಎಂಬುವರು ಆಚಾರ್ಯಪೀಠ
ವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದರು. ಅವರ ತರುವಾಯ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ
ಸೋದರಳಿಯಂದಿರೂ ಭಾಷ್ಯಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದ ನಡಾ
ದೂರ್ಆಳ್ವಾನ್ ಅವರ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಾದ ನಡಾದೂರ್ ಅಮ್ಮಾಳ್
ಅಥವಾ ವರದಾಚಾರ್ಯರು ಅವರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದರು. ವರದಾ
ಚಾರ್ಯರ ತಂದೆಗಳಾದ ವರದರಾಜಪೆರುಮಾಳ್ ಅವರು ತಾವು ಸ್ವತಃ
ಭಾಷ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ತಾವು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಂತ್ರಾರ್ಥಗಳನ್ನು
ಮಾತ್ರ ಉಪದೇಶಮಾಡಿ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾಲಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ
ಉಭಯಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ವಿಷ್ಣುಚಿತ್ತರಲ್ಲಿಯೇ ಏರ್ಪಡಿಸಿ
ದರು. ವಿಷ್ಣುಚಿತ್ತರು ವರದಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ
ಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೇ ಅವರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲದೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಿಯೂ ಇರಬೇ
ಕೆಂದು ವಾಗ್ದಾನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುಚಿತ್ತರ
ತರುವಾಯ ವರದಾಚಾರ್ಯರು ಆಚಾರ್ಯಪೀಠವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದಾಗ ಅವರಲ್ಲಿ
ಉಭಯ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತ್ಯವೂ ಭಾಷ್ಯಾಧಿಪತ್ಯವೂ ಒಂದಾದುವು. ಮೂರ
ನೆಯ ಭಾಷ್ಯಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಕಡಾಂಬಿಆಚ್ಚಾನ್ ಅವರು ಪಿಳ್ಳಾನ್
ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಭಾಷ್ಯೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿ
ದ್ದರು. ಅವರ ಅನಂತರ ಅವರ ಮಕ್ಕಳೂ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳೂ ಆದ ರಾಮಾ
ನುಜಪಿಳ್ಳಾನ್ ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಂಗರಾಜರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ
ಆಚಾರ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಶ್ರೀರಂಗರಾಜರಿಗೆ ರಾಮಾನುಜ ಅಥವಾ ಅಪ್ಪಿ
ಳ್ಳಾರ್ ಎಂಬ ಕುಮಾರರೂ ತೋತಾರಮ್ಮನೆಂಬ ಕುಮಾರಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿ
ದರು. (ಈ ಕುಮಾರಿಯೇ ಮುಂದೆ ವೇಂಕಟನಾಥರ ತಾಯಿಯಾಗುವಳು)
ರಾಮಾನುಜರು ಅದ್ವಿತೀಯ ಪಂಡಿತರಾಗಿ ಮಂತ್ರಾರ್ಥಕಾಲಕ್ಷೇಪಗಳನ್ನು
ಮುಗಿಸಿ ಭಾಷ್ಯಕಾಲಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಅವರ ತಂದೆ
ಯವರು ಕಾಲಾಧೀನರಾದುದರಿಂದ ರಾಮಾನುಜರು ನಡಾದೂರ್

ಅಮ್ಮಾಳ್ ಅಥವಾ ವರದಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಅವರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದರು. ಆದುದರಿಂದ ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಮೂರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶಾಖೆಯಾಗಿದ್ದ ಭಾಷ್ಯ ಮತ್ತು ಉಭಯ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತ್ಯವು ಒಂದಾದುವು. ಇವರೇ ವೇಂಕಟನಾಥಾಚಾರ್ಯರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಗುರುಗಳು. ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟಾದ ಆಚಾರ್ಯಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಚಿತ್ರಿಸಬಹುದು.

* ಇವರಿಗೆ ಆತ್ರೇಯ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರೆಂಬುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಹೆಸರು.

ಆಚಾರ್ಯರ ಜನನ ಮತ್ತು ಬಾಲ್ಯ.

ವೇಂಕಟನಾಥಾಚಾರ್ಯರು ಚರಿತ್ರಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕಾಂಚೀಪುರದ ತೂಪ್ಪಿಲ್ ಎಂಬ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದರು. ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಎಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರ ವಂಶಸ್ಥರಾದ ಅನಂತಸೂರಿಸೋಮಯಾಜಿ ಎಂಬುವರೇ ಇವರ ತಂದೆಗಳು. ನಡಾದೂರ್ ವರದಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರೂ ಉಭಯಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಗಳೂ ಆದ ಆತ್ರೇಯರಾಮಾನುಜರ ಸಹೋದರಿಯರಾದ ತೋತಾರಮ್ಮನವರು ಇವರ ತಾಯಿಯವರು. ಆಚಾರ್ಯರ ಜನನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಐತಿಹ್ಯವುಂಟು. ಅನಂತಸೂರಿಗಳಿಗೆ ಬಹಳಕಾಲ ಸಂತಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದುದಿನ ತೋತಾರಮ್ಮನವರ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ತಿರುಪತಿಯ ವೇಂಕಟನಾಥಸ್ವಾಮಿಯೂ ಅಮ್ಮನವರೂ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರು ತಿರುಪತಿಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸಂತಾನವಾಗುವುದೆಂದು ವಾಗ್ದಾನಮಾಡಿದರಂತೆ. ಅದೇಪ್ರಕಾರ ಆ ದಂಪತಿಗಳು ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಬಹಳ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತಿರುಪತಿಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು. ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಶ್ರೀನಿವಾಸದೇವರು ಪುನಃ ತೋತಾರಮ್ಮನವರ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬಾಲಕನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಘಂಟೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ನುಂಗುವುದರಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಸತ್ಪುತ್ರನು ಜನಿಯಿಸುವನೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಅಂತರ್ಧಾನವಾದರಂತೆ. ಮರುದಿವಸ ಶ್ರೀನಿವಾಸಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಘಂಟೆಯು ಮಾಯವಾಯಿತು. ಆಗ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಯ ನೌಕರರ ಮೇಲೆ ತಪ್ಪನ್ನು ಹೊರಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವರು ಅರ್ಚಕಮುಖೇನ ಘಂಟೆಯು ತನ್ನ ಇಷ್ಟದಿಂದಲೇ ಮಾಯವಾಗಿದೆಯೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದರಂತೆ. ಅದನ್ನೂ ಅನಂತಸೋಮಯಾಜಿಗಳ

ಸ್ವಪ್ನವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ಕೇಳಿದ ಅಲ್ಲಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಸೋಮಯಾಜಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪೂಜ್ಯತೆಯುಂಟಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದರು. ಈಗಲೂ ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿ ಘಂಟೆಯಿಲ್ಲದೆಯೇ ಪೂಜಾದಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಈ ಐತಿಹ್ಯವನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ವೇಂಕಟನಾಥರು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಘಂಟಾವತಾರರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರೇ ತಮ್ಮ "ಸಂಕಲ್ಪಸೂರ್ಯೋದಯ"ದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ—

> ವಿತ್ರಾಸಿನೀ ವಿಬುಧವೈರಿವರೂಥಿನೀನಾಂ
> ಪದ್ಮಾಸನೇನ ಪರಿಚಾರವಿಧೌ ಪ್ರಯುಕ್ತಾ ।
> ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯತೇ ಬುಧಜನೈರುಪಪತ್ತಿಭೂಮ್ನಾ
> ಘಂಟಾ ಹರೇಸ್ಸಮಜನಿಷ್ಟ ಯದಾತ್ಮನೇತಿ ॥[1]

(ಎಂದರೆ, ಅಸುರರನ್ನು ಭಯಪಡಿಸತಕ್ಕ, ದೇವರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಘಂಟೆಯೇ ಇವರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದರೆಂದು ಪಂಡಿತರು ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ.) ನಾಸ್ತಿಕಮತಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವಗಳಿಂದ ಭಯಪಡಿಸಿ ಸದಾ ದೇವರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಈ ರೀತಿ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಿಸಿರಬಹುದು.

ಇದಾದ ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷಗಳಮೇಲೆ ತೋತಾರಮ್ಮನವರು ಕಲಿಯುಗದ ೪೩೭೧ ಶಾ॥ ಶ॥ ೧೧೯೧ನೆಯ ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ವಿಭವ[2] ಸಂವತ್ಸರದ (ಕನ್ಯಾ) ಭಾದ್ರಪದ ಶು॥ ನವಮಿ ಬುಧವಾರ

---

1 ಸಂಕಲ್ಪಸೂರ್ಯೋದಯ ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಕ, ಶ್ಲೋಕ 14.

2 ವೇಂಕಟನಾಥರು ಯಾವ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರೆಂಬ ವಿಷಯವು ಚರ್ಚಾಸ್ಪದವಾಗಿದೆ. 'ಗುರುಪರಂಪರಾಪ್ರಭಾವ'ದಲ್ಲಿ "ಶ್ರೀಧೀಯೋಗ್ಯೇಶಕೇ ಶುಕ್ಲೇ ಉದಭೂದ್ವೇಂಕಟೇಶ್ವರಃ" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಜನನವು ಶುಕ್ಲ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲೆಂದು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಮಹಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಮಣಿಪ್ರವಾಳದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದುದೂ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸಸೂರಿಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನುಳ್ಳುದೂ ಆದ 'ವೈಭವ

ಶ್ರವಣನಕ್ಷತ್ರದ ದಿನ ಸಕಲ ಸಲ್ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಹೀಗೆ ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಶಿಶುವಿಗೆ ಅನಂತಸೋಮಯಾಜಿಗಳು ಅವರ ಹೆಸರೇ ಆದ ವೇಂಕಟನಾಥನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟು ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೂರು ವರ್ಷವಾಗುತ್ತಲೇ ವೇಂಕಟನಾಥರನ್ನು ಅವರ ಸೋದರಮಾವಂದಿರಾದ ಆತ್ರೇಯರಾಮಾನುಜರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕರಸಿ

ಪ್ರಕಾಶಿಕೆ'ಯಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಜನನವು ವಿಭವ ಸಂವತ್ಸರವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆಚಾರ್ಯರ ವಿಷಯಕವಾದ 'ಆಚಾರ್ಯದಶಕ' 'ಆಚಾರ್ಯದ್ವಾವಿಂಶತಿ' 'ಆಚಾರ್ಯದ್ವಾತ್ರಿಂಶತಿ' 'ಆಚಾರ್ಯಶತಕ' ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಭವಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿಯೇ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಆಚಾರ್ಯರ ಅಷ್ಟೋತ್ತರಶತನಾಮಾವಳಿಯಲ್ಲಿ 'ವಿಭವಾಬ್ದಸಮುತ್ಪನ್ನ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವಿದೆ. ಇದೇ ವಿಷಯವು ಈಚೆಗೆ ಚರ್ಚೆಗೆ ಬಂದು ವೈದಿಕರಿಂದ ವಿಭವ ಸಂವತ್ಸರವೇ ಆಚಾರ್ಯರ ಅವತಾರವರ್ಷವೆಂದು ತೀರ್ಮಾನವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ವಿಭವ ಶುಕ್ಲ ವರ್ಷಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ತಿಥಿ ವಾರ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಕೂಡಿ ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಡಾ|| ಸ್ವಾಮಿಕಣ್ಣುಪಿಳ್ಳೆಯವರ ಪಂಚಾಂಗದ ಪ್ರಕಾರ ವಿಭವ ಸಂವತ್ಸರವು ಕಲಿಯುಗದ ೪೩೬೯ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರವೂ ಶಾ|| ಶ ೧೧೮೯ನೆಯ ವರ್ಷವೂ ಆಗುವುದೇ ವಿನಾ ಕಲಿಯುಗದ ೪೩೭೧ ಮತ್ತು ಶಾ|| ಶ ೧೧೯೧ನೆಯ ವರ್ಷಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಲಿಯುಗ ಮತ್ತು ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ ವರ್ಷಸಂಖ್ಯೆಗಳೂ ಕನ್ಯಾ ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲ ದಶಮೀ ಬುಧವಾರ ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಬರುವುದು ಪ್ರಮೋದೂತ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ. ಆಚಾರ್ಯರು ಸೌಮ್ಯವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪರಂಧಾಮವನ್ನೈದಿದರೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿದೆ. ಆವಿರ್ಭಾವವು ವಿಭವವರ್ಷವಾದರೆ ಸೌಮ್ಯವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದುನೂರೆರಡು ವರ್ಷಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ನಯನಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ವೇಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ಯರೆಂಬುವರು ರಚಿಸಿರುವ ದೇಶಿಕಗದ್ಯದಲ್ಲಿ "ಜೀವಿತಶತಸಂವತ್ಸರ" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವಿರುವುದು. ಈ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ನೂರು ವರ್ಷ ಮಾತ್ರವೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡುವುದಾದರೆ ಪ್ರಮೋದೂತ ವರ್ಷದಿಂದ ಸೌಮ್ಯವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನೂರು ವರ್ಷಗಳಾಗುವುವು. ಆದುದರಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರ ಜನನವು ಪ್ರಮೋದೂತ ವರ್ಷದಲ್ಲಿರಬಹುದೆ ?

ಕೊಂಡರು. ಅವರ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪಂಡಿತರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವೇಂಕಟನಾಥರಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವಾದ ಪ್ರೀತಿಯು ಹುಟ್ಟಿತು. ಎಂಟುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಉಪನಯನವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆಟವಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿ ಕಾಲಕಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಭಗವಂತನ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಜಟಿಲವಾದ ವೇದಾಂತವಿಷಯಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮನಸ್ಸು ನಾಟಿತು.

ವೇಂಕಟನಾಥರ ಪ್ರತಿಭೆಯೂ, ಬುದ್ಧಿಕೌಶಲವೂ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಲಿ ಅವರಿಗೆ ಒಂದುಸಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಐದು ವರುಷ ವಯಸ್ಸಾಗಿದ್ದಾಗ ಒಂದುದಿನ ಆತ್ರೇಯ ರಾಮಾನುಜರು ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ನಡಾದೂರ್ ವರದಾಚಾರ್ಯರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದರು. ಆಗ ವರದಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಾದ ಶ್ರುತಪ್ರಕಾಶಿಕಾಚಾರ್ಯರಾದ ಸುದರ್ಶನಾಚಾರ್ಯರು, ವಡಕ್ಕುತಿರುವೀಧಿಪಿಳ್ಳೈ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಭಾಷ್ಯೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆತ್ರೇಯರಾಮಾನುಜರು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ತತ್‍ಕ್ಷಣವೇ ವರದಾಚಾರ್ಯರು ಅವರೊಡನಿದ್ದ ಬಾಲಕನ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಆತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿ ಅವನು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತಾವು ಹಿಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಹೊರಟರು. ಆದರೆ ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದರೆಂಬ ವಿಷಯವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮರೆತುಹೋಗಿತ್ತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾಲಕನು ‘ ಈ ವಿಷಯವು ಚರ್ಚೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಉಪನ್ಯಾಸವು ನಿಂತಿತೆಂದು ’ ಹೇಳಲು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅವನ ಬುದ್ಧಿಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವುಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಗುರುಗಳಾದ ವರದಾಚಾರ್ಯರೇ ಬಹಳ

ಸಂತೋಷದಿಂದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ ಬರುವಂತೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿದರು—

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿತವೇದಾನ್ತಃ ಪ್ರತಿಕ್ಷಿಪ್ತಬಹಿರ್ಮತಃ ।
ಭೂಯಾಸ್ತ್ರೈವಿದ್ಯಮಾನ್ಯಸ್ತ್ವಂ ಭೂರಿಕಲ್ಯಾಣಭಾಜನಮ್ ।

ವೇದಾಂತಮತವನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದ ಮತಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಪಂಡಿತರಿಂದ ಸನ್ಮಾನಿತನಾಗಿ ಬಹಳ ಮಂಗಳಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವೆ ಎಂಬ ಆಶೀರ್ವಾದರೂಪವಾದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ನುಡಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಬಹಳ ವೃದ್ಧರಾದುದರಿಂದ ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಇವರಿಗೆ ತಾವೇ ಪಾಠಹೇಳಲು ಆಗದುದಕ್ಕಾಗಿ ದುಃಖಪಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರೂ ವೇಂಕಟನಾಥರ ಸೋದರಮಾವಂದಿರೂ ಆದ ಆತ್ರೇಯರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಿಗೇ ಆ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿದರು. ಆತ್ರೇಯರಾಮಾನುಜರು ವರದಾಚಾರ್ಯರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ತಮ್ಮ ಅಳಿಯನಿಗೆ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸಮಾಡಿಸಿ ಮುಂದೆ ಅವರು ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಆಚಾರ್ಯಪೀಠಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು.

ನಡಾದೂರ್ ವರದಾಚಾರ್ಯರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೭೮ ರಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾಗಲು ಆತ್ರೇಯರಾಮಾನುಜರೇ ಅವರ ಅನಂತರ ಆಚಾರ್ಯತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಇವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕುಲದೇವತೆಯಾದ ವರದರಾಜಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಅಗಲಲು ಮನಸ್ಸು ಬರಲಿಲ್ಲವಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯಪೀಠವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದಮೇಲೆಯೂ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ತೆರಳದೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಸುದರ್ಶನಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ವಹಿಸಿ ತಾವು ಕಾಂಚೀಪುರದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತರು. ವೇಂಕಟನಾಥರು ಕಂಚಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಆತ್ರೇಯರಾಮಾನುಜರಲ್ಲಿ ಭಾಷ್ಯಾದಿಸಂಪ್ರದಾಯಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾಲಕ್ಷೇಪಮಾಡಿ ಪಾರಂಗತರಾದರು. ವೇಂಕಟನಾಥರಿಗೆ ಪಾಠಹೇಳುವುದೆಂದರೆ ಆತ್ರೇಯರಾಮಾನುಜರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಸಂತೋಷ. ಅವರ ದಯಾಪೂರಿತವಾದ ಆಚಾರ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ವೇಂಕಟನಾಥರು ತಮ್ಮ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನೊಳಗಾಗಿ

ವೇದ, ವೇದಾಂತ, ತರ್ಕ, ವ್ಯಾಕರಣ, ಮೀಮಾಂಸ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೀಣರಾದರು. ಇವರ ವೈದುಷ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರತಿವಾದಿ ಭಯಂಕರಂ ಅಣ್ಣನ್ ಅವರು ತಾವು ವೇಂಕಟನಾಥರ ವಿಷಯ ವಾಗಿ ರಚಿಸಿರುವ 'ಸಪ್ತತಿರತ್ನಮಾಲಿಕೆ'ಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿರುವರು—[3]

ಜಟಾವರ್ಣಚರ್ಯಾದ್ಯನೇಕಪ್ರಕಾರ
ತ್ರಯೀಲಕ್ಷಣೋಚ್ಚಾರಣೇ ವ್ಯಾಸಕಲ್ಪಃ ।
ತಥಾ ಕಲ್ಪಸೂತ್ರಪ್ರಯೋಗಾದ್ಯಭಿಜ್ಞೋ
ಜಯತ್ಯನ್ವಹಂ ಸರ್ವತನ್ತ್ರಸ್ವತನ್ತ್ರಃ ॥

ಭರದ್ವಾಜಶಾಣ್ಡಿಲ್ಯಹಾರೀತಮುಖ್ಯ
ಸ್ಮೃತಿಸ್ತೋಮಸೂಕ್ತ್ಯರ್ಥನಿರ್ಣೀತಿದಕ್ಷಃ ।
ಪುರಾಣಾಗಮಾದಿಷ್ವಸಾಧಾರಣಶ್ರೀಃ
ಸುತೋ ಭಾತಿಲೋಕೇಷ್ವನೇನಾರ್ಯಸೂರೀಃ ॥

ಜ್ಯೋತಿಶ್ಛನ್ದಶ್ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವೀಣಃ
ಕಾವ್ಯಶ್ರೇಣೀನಾಟಕಾಲಂಕೃತಜ್ಞಃ ।
ಮೀಮಾಂಸಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಕರ್ಮಾನುಗಾಯಾಂ
ಸ್ರಷ್ಟಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸರ್ವತನ್ತ್ರಸ್ವತನ್ತ್ರಃ ॥

ಸಾಂಖ್ಯೇ ಯೋಗೇ ಭಾಟ್ಟತನ್ತ್ರೇ ಗುರೂಕ್ತೇ
ಶೈವೇ ಜೈನೇ ಶಾಂಕರೇ ಭಾಸ್ಕರೇ ಚ ।
ಶಾಕ್ತೇ ಬೌದ್ಧೇ ಯಾದವೇ ಗರ್ವಿತಾನಾಂ
ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾತಾ ಸರ್ವತನ್ತ್ರಸ್ವತಂತ್ರಃ ॥

ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಅವರ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರವರೇ (ವೇಂಕಟ

3 'ಸಪ್ತತಿರತ್ನಮಾಲಿಕೆ' ಶ್ಲೋಕ ೨೬-೨೯.

ನಾಥರೇ) ತಮ್ಮ ಸಂಕಲ್ಪಸೂರ್ಯೋದಯದಲ್ಲಿ ' ವಿಂಶತ್ಯಬ್ದೇ ವಿಶ್ರುತ ನಾನಾವಿಧವಿದ್ಯಃ[4] ' ಎಂಬದಾಗಿ ಪರಮುಖೇನ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಪೂರ್ಣವಾಗಲು ಆತ್ರೇಯರಾಮಾನುಜರು ವೇಂಕಟನಾಥರಿಗೆ ತಿರುಮಂಗೈ ಎಂಬ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ತಂದು ವಿವಾಹಮಾಡಿದರು. ಇದಾದ ಸ್ವಲ್ಪದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಭಾಷ್ಯಕಾರರವರ ದಿವ್ಯಪಾದುಕೆಗಳನ್ನೂ ತಾವು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಂಖಚಕ್ರಗಳನ್ನೂ ವೇಂಕಟನಾಥರಿಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಾವು ತಮ್ಮ ಭೌತಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ಪರಂಧಾಮವನ್ನೈದುವಾಗ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಅವರು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವಾದ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಮೂಲರೇಖೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಶದೀಕರಿಸಿ ಆ ಕಾರ್ಯವು ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗರುಡಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು.[5] ವೇಂಕಟನಾಥರು ಇದನ್ನು ಬಹುಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಿ ಅಧಿದೇವತೆಯಾದ ಗರುಡನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದರು.

ಆಚಾರ್ಯರ ತಿರುವಹೀಂದ್ರಪುರಪ್ರವಾಸ

ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳನಂತರ ಅಂದರೆ ತಮ್ಮ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು-ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೂರನೆಯ ವರುಷದಲ್ಲಿ ವೇಂಕಟನಾಥರು ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಗಾಗಿಯೂ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಮತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಯಾತ್ರೆಹೊರಟು

---

4 'ಸಂಕಲ್ಪಸೂರ್ಯೋದಯ' ಶ್ಲೋ. ೧೫ ಇದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೇಶಿಕಗದ್ಯವನ್ನೂ ನೋಡಿ.

5 ಅಪ್ಪುಳ್ಳಾರರೇ ಗರುಡಾವತಾರರೆಂದೂ ಪ್ರತೀತಿಯುಂಟು. ಇವರಿಗೆ ವಾದಿಹಂಸಾಂಬುವಾಹಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಗೋಪಾಲಸೂರಿಯೆಂಬುವರು " ವಾದಿಹಂಸಾಂಬುವಾಹಾಚಾರ್ಯಸ್ತೋತ್ರ " ವನ್ನು ರಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮೊದಲು ತಿರುವಹೀಂದ್ರಪುರವನ್ನು ಸೇರಿ, ದೇವನಾಯಕನ ದೇವಾಲಯ ದಿಂದಲೂ ಗರುಡನದಿಯಿಂದಲೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಸೌಂದರ್ಯ ದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಆ ಸ್ಥಳವು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಅನುಕೂಲ ವಾದುದೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವು ವರ್ಷಕಾಲ ನಿಂತರು.

ಆದರೆ ಎಷ್ಟುಕಾಲ ಅವರು ತಿರುವಹೀಂದ್ರಪುರದಲ್ಲಿದ್ದರೆಂಬ ವಿಷಯವು ತಿಳಿಯದು. ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ವರುಷಗಳಕಾಲವಿದ್ದಿರ ಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಗರುಡಮಂತ್ರಪುರಶ್ಚರಣೆಯಿಂದ ಗರುಡ ದೇವರೂ ಅವರ ಮೂಲಕ ಹಯಗ್ರೀವರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಾದರೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ. ಹಯಗ್ರೀವರು ಆಚಾರ್ಯರವರಿಗೆ ಅಮೃತವನ್ನಿತ್ತು ಅವರು ವೇದಾಂತ ಭಾಷ್ಯಕಾರರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿ ಅಂತರ್ಧಾನ ರಾದರಂತೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕವರ್ಷಗಳಕಾಲ ಆಚಾರ್ಯರು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಉಪನ್ಯಾಸ ಗಳನ್ನೂ, ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪಾಠಪ್ರವಚನಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗಿದ್ದ ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಅದ್ಭುತವಾದ ಉಪನ್ಯಾಸಶಕ್ತಿ, ವಾದನೈಪುಣ್ಯ ಇವುಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಹರಡಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪಂಡಿತರೆಲ್ಲರೂ ಅವರ ಸಭೆಗೆ ಬಂದು ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಉಪದೇಶಿಕರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಸ್ವತಃ ಉದ್ದಾಮ ಕವಿ ಗಳು. ತಿರುವಹೀಂದ್ರಪುರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ದೇವತಾಸ್ತೋತ್ರರೂಪವಾದ ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಹಯಗ್ರೀವಸ್ತೋತ್ರ'[7]

---

6 ಇದಕ್ಕೆ ಈಗ ತಿರುವೇಂದಿಪುರವೆಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಇದು ದಕ್ಷಿಣ ಆರ್ಕಾಟಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕಡಲೂರಿನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದೆ.

7 ಇದು ಅವರ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಾದ ಹಯಗ್ರೀವರ ವಿಷಯವಾದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ೩೨ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಇದರ ಶೈಲಿಯು ಬಹಳ ಪ್ರೌಢವಾಗಿಯೂ ಭಾವ ಗರ್ಭಿತವಾಗಿಯೂ ಇದೆ.

'ಗರುಡಪಂಚಾಶತ್[8]' 'ದೇವನಾಯಕಪಂಚಾಶತ್[9]' ಮತ್ತು 'ಅಚ್ಯುತ ಶತಕ[10]' ಇವು ಮುಖ್ಯವಾದುವು. ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ 'ಪರಮತಭಂಗ'ವೆಂಬ ತಮಿಳು ಗ್ರಂಥವು ಆಗ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ದರ್ಶನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಆಲೋಡನೆಮಾಡಿ ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡಿರುವ ಖಂಡನ ಗ್ರಂಥ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಲೌಕಾಯತಿಕ, ಮಾಧ್ಯಮಿಕ, ಯೋಗಾಚಾರ, ಸೌತ್ರಾಂತಿಕ, ವೈಭಾಷಿಕ, ಅದ್ವೈತ, ಜೈನ, ಭಾಸ್ಕರ, ವೈಶೇಷಿಕ, ವೈಯಾಕರಣ, ನೈಯಾಯಿಕ, ನಿರೀಶ್ವರಮೀಮಾಂಸಕ, ನಿರೀಶ್ವರ ಸಾಂಖ್ಯ, ಯೋಗಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಪಾಶುಪತ ಎಂಬ ಹದಿನೈದು ದರ್ಶನಗಳ ಖಂಡನವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಅವರು ತಿರುವಹೀಂದ್ರಪುರ

---

8 ಇದು ಸ್ರಗ್ಧರಾವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ೫೧ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನುಳ್ಳದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಭಕ್ತಿಯ ಆವೇಶವು ಬಹು ಆಳವಾದುದು. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತಿರುವಹೀಂದ್ರಪುರದಲ್ಲಿ ಗರುಡದೇವರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸ್ತೋತ್ರರೂಪವಾಗಿ ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ. ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಲ್ಲಿ ಗರುಡದೇವರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವುಂಟು. ಅವರಿಗೆ ಪೆರಿಯತಿರುವಡಿ (ಭಗವಂತನ ಹಿರಿಯಪಾದ) ಎಂಬ ವ್ಯವಹಾರವಿದೆ.

9 ಇದು ತಿರುವಹೀಂದ್ರಪುರದ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ದೇವನಾಯಕನ ವಿಷಯವಾದುದು.

10 ಇದು ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಛಾಯೆಯೂ ಉಂಟು. ಛಾಯೆಯನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಈಚಿನವರು ಯಾರೋ ರಚಿಸಿರಬೇಕು. ಆಚಾರ್ಯರು ಪ್ರಾಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಯುತ ಶತಕವನ್ನು ರಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷಾಪಾಂಡಿತ್ಯಪ್ರದರ್ಶನೋದ್ದೇಶವು ಕಾರಣವೆಂದು ಒಂದು ಮತ; ಆಚಾರ್ಯರು ಹಿಂದೆ ಶಠಕೋಪಮಹಾಮುನಿಗಳು ನಾಯಕಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಮಾಡಿದುದನ್ನು ಮನಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಾವೂ ಆ ಮಧುರಭಾವವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ನಾಯಕಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಭಾಷೆಯು ಪ್ರಾಕೃತವಾದುದರಿಂದ ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವರೆಂಬುದು ಮತ್ತೊಂದು ಮತ.

ದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳ ಸಾರವಿರಬೇಕು. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯ ವಿಶೇಷಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಬಹಳ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಕಾಲ ದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ 'ಗೋಪಾಲ ವಿಶಂತಿ' ಎಂಬ ಸ್ತೋತ್ರವೂ, ರಾಮಾಯಣದ ಸಾರವಾದ 'ರಘುವೀರ ಗದ್ಯವೂ' ಬಹು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿವೆ. ಆಚಾರ್ಯರ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ 'ಗೋಪಾಲವಿಶಂತಿ'ಯು ಅತಿಲಲಿತವಾದುದು.

ತಿರುವಹೀಂದ್ರಪುರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿದ್ದು ಅನಂತರ ಆಚಾ ರ್ಯರು ಪುನಃ ಕಾಂಚೀಪುರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಇವರು ಇದ್ದ ಕಾಲವ ನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದರು. ಕಂಚಿಯ ವರದರಾಜಸ್ವಾಮಿಯ ವಿಚಾರವಾದ 'ವರದರಾಜಪಂಚಾಶತ್' ಎಂಬ ಸ್ತೋತ್ರವು ಈ ಕಾಲದ ಲ್ಲಿಯೇ ರಚಿತವಾದುದು. ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ 'ನ್ಯಾಸದಶಕ'ವೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ತಿಳಿಯದಿರು ವವರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ 'ಅಡೈಕ್ಕಲಪತ್ತು[11]' 'ಅರ್ಥಪಂಚಕಮ್[12]' 'ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವದಿನಚರಿ[13]' 'ತಿರುಚ್ಚಿನ್ನಮಾಲೈ[14]' 'ಪನ್ನಿರು ನಾಮಮ್[15]' ಎಂಬ ತಮಿಳುಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಇವಾದ ಮೇಲೆ ಪುರಾಣಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕಾಂಚೀಪುರದ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿ

---

11 ಇದು ಶರಣಾಗತಿ ವಿಷಯಕವಾದ ಹತ್ತು ತಮಿಳು ಪದ್ಯಗಳು.

12 ಇದು ಭಕ್ತನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಬೇಕಾದ ಐದು ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ

13 ಇದು ಪಾಂಚರಾತ್ರಾಗಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವನು ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂ ಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

14 ಇದು ದ್ವಾದಶೋರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರವನ್ನು ಧರಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು.

15 ಇದು ಕಾಂಚೀಪುರದ ವರದರಾಜಸ್ವಾಮಿಯ ಉತ್ಸವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಸ್ತೋತ್ರ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ (ಚಿನ್ನಂಗಾಳೆ) ಚಿನ್ನದ ಕಹಳೆಯ ಕೂಗನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

ಸುವ 'ಹಸ್ತಿಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ'ವೆಂಬ ಮಣಿಪ್ರವಾಳ (ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ತಮಿಳು ಮಿಶ್ರವಾದ ಗ್ರಂಥ) ಗ್ರಂಥವೂ, 'ಶರಣಾಗತಿದೀಪಿಕೆ'[16] 'ಅಷ್ಟಭುಜಾಷ್ಟಕಮ್[17]' 'ಯಥೋಕ್ತಕಾರಿಸ್ತೋತ್ರಮ್[18]' 'ಕಾಮಾಸಿಕಾಷ್ಟಮ್[19]' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ತೋತ್ರಗಳೂ ರಚಿತವಾದುವು. ಆಚಾರ್ಯರು ಕಂಚಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ತಿರುಪ್ಪುಕ್ಕುಟಿ ವಿಜಯರಾಘವರ ಉತ್ಸವಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಪರಮಾರ್ಥಸ್ತುತಿ'ಯೂ ಆದಾದ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಸುದರ್ಶನರ ವಿಷಯವಾದ ಸ್ತೋತ್ರಗಳೂ ರಚಿತವಾದುವು.

ಉತ್ತರದೇಶದ ಯಾತ್ರೆ

ವೇಂಕಟನಾಥರು ತಮ್ಮ ಮೂವತ್ತೈದನೆಯ ವರುಷದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದೇಶದ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟು ಘಟಿಕಾಚಲಂ ತಿರುಚ್ಚಾನೂರು ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಾಶಾಸನಮಾಡಿ ತಿರುಪತಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಶ್ರೀನಿವಾಸನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಭಕ್ತಿಪಾರವಶ್ಯದಿಂದ ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು 'ದಯಾಶತಕ'ವೆಂಬ ನೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳುಳ್ಳ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಹಾಡಿದರು. ಈ ಸ್ತೋತ್ರವು ಬಹಳ ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೂ, ಭಾವಗರ್ಭಿತವಾಗಿಯೂ, ಭಕ್ತಿರಸಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಇದರ ಪ್ರತಿದಶಕದಲ್ಲಿಯೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ವೃತ್ತದಿಂದ ಭಗವಂತನ ಮೋಕ್ಷೈಕದಾತೃತ್ವ, ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ, ಅನಿಷ್ಟನಿವಾರಕತ್ವ, ಸೌಲಭ್ಯ, ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದರ್ಶಿತ್ವ, ಅವನನ್ನು ಸೇರಲು ಪ್ರಪತ್ತಿಯ ಆವಶ್ಯಕತೆ, ಅವನ ದಯಾರಸದ ಮಹಿಮೆ, ಅವತಾರವರ್ಣನೆ, ಮೋಕ್ಷತತ್ತ್ವದ ಸ್ವರೂಪ, ಇವುಗಳು ಕ್ರಮ

16 ಇದು ದೀಪಪ್ರಕಾಶರನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಡಿದ ಸ್ತೋತ್ರ.

17 ಇದು ಗಜೇಂದ್ರವರದರ ವಿಷಯವಾದುದು.

18 ಇದರಲ್ಲಿ ತಿರುಮಂಗೈಯಾಳ್ವಾರರ ವರ ವೈಭವವು ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

19 ವೇಗವತೀನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ಕಾಮಾಸಿಕ ನರಸಿಂಹನ ವಿಷಯವಾದುದು ಈ ಸ್ತೋತ್ರ.

ವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಮತದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುವ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಉತ್ತಮವಾದ ಸ್ತೋತ್ರ. ಇದು ಪ್ರಪತ್ತಿಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ದ್ವಯಮಂತ್ರದ ವಿಸ್ತರಣವೆಂಬುದು ಪಂಡಿತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ದಯೆಯ ಸ್ವರೂಪವೂ ಅದರ ಮೇಲ್ಮೆಯೂ ಬಹಳ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು—

ಫಲವಿತರಣದಕ್ಷಂ ಪಕ್ಷಪಾತಾನಭಿಜ್ಞಂ
ಪ್ರಗುಣಮನುವಿಧೇಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತಪದ್ಮಾಸಹಾಯಮ್ ।
ಮಹತಿ ಗುಣಸಮಾಜೇ ಮಾನಪೂರ್ವಂ ದಯೇ ತ್ವಂ
ಪ್ರತಿವದಸಿ ಯಥಾರ್ಹಂ ಪಾಪ್ಮನಾಂ ಮಾಮಕಾನಾಮ್ ॥[20]

(ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪಕ್ಷಪಾತವೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಅವರವರ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವನು. ಆದರೆ ದಯಾಳುವಾದ ಅವನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಮೇತನಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಕುಳಿತಾಗ ಅವನ ಸದ್ಗುಣಗಳ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ದಯೆಯೆಂಬುದು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಮನುಷ್ಯನ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿ ಕ್ಷಮಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.)

ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಆಚಾರ್ಯರು ತುಂಗಭದ್ರಾತೀರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರನ್ನು[21] ಸಂಧಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದಿನ

---

20 ದಯಾಶತಕ ಶ್ಲೋಕ, ೩೩.

21 ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ ಜೀವಿಸಿದ್ದರು, ಅವರ ಸರಿಯಾದ ಕಾಲ ಯಾವುದು ಎಂಬುದು ಖಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ. ಹಂಪೆಯ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಶಾಸನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಡಿ. ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪನವರು ಅವರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೩೩೬ರಲ್ಲಿ (ಶಾ. ಶ. ೧೨೫೮ ನಾಗೇಷು ಕರ್ಣನಿಮಿತನೃಪತೇಃ ಶಾಲಿವಾಹಸ್ಯ) ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾ

ಗಳಿದ್ದರು, ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದರು ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಶದವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರು ಮುಂದುವರಿದು ಬೃಂದಾವನ, ಮಧುರೆ, ಅಯೋಧ್ಯೆ, ಕಾಶಿ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಳಗಳ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂತಿರುಗಿ, ಪ್ರಾಚಿ, ಶ್ರೀಕೂರ್ಮ, ಅಹೋಬಲ, ತಿರುವಳ್ಳೂರು, ತಿರುನಿನ್ರವೂರು, ತಿರುವಲ್ಲಿಕ್ಕೇಣಿ, ತಿರುಕ್ಕಡಲ್, ಶ್ರೀ ಪೆರಂಬೂದೂರು ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಾಶಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೩೧೦ ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಂಚಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು.

ಪವಿತ್ರವಾದ ಈ ಯಾತ್ರೆಯು ಮುಗಿದಮೇಲೆ ವೆಂಕಟನಾಥರು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಂಚಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತರು. ಇಲ್ಲಿ ಇವರು ತಮ್ಮ ಕಾಲ ವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವೇದವೇದಾಂತಕಾಲಕ್ಷೇಪ, ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ, ಶಾಸ್ತ್ರ

ಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶಾಸನದ ಸತ್ಯಾಂಶದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಶೃಂಗೇರಿಯ ಮಠದ ಪಟ್ಟಿಯಪ್ರಕಾರ ಮಾಧವಾಚಾರ್ಯರು ಶಾ. ಶ. ೧೨೫೩ನೆಯ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ತಮ್ಮ ೬೩ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದು ಶೃಂಗೇರಿಯಮಠದ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಮಾಧವವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಐಕ್ಯತೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪಂಡಿತರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಮಠದ ಪಟ್ಟಿಯಪ್ರಕಾರ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಜನನವು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೬೮ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇವರ ವಿಷಯವಾದ ಶಾಸನಗಳೆಲ್ಲ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇಮ್ಮಡಿ ಹರಿಹರನ ಕಾಲದವು. ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೮೬ ರ ವರೆಗೂ ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಇವರು ಒಂದುನೂರು ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಜೀವಿಸಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ವಿಷಯವಾದ ಯಾವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಇಷ್ಟೇ ವರ್ಷ ಜೀವಿಸಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ವೇಂಕಟನಾಥರು ನೂರು ವರ್ಷಗಳಕಾಲ ಜೀವಿಸಿದ್ದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೬೯ರಲ್ಲಿ ಪರಂಧಾಮವನ್ನೈದಿದುದರಿಂದಲೂ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಶಾಸನಗಳಪ್ರಕಾರ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೮೬ರ ವರೆಗೆ ಜೀವಂತರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ವೇಂಕಟನಾಥರ ಸಮಕಾಲೀನರಾದರೂ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವರಿರಬಹುದು.

ಭ್ಯಾಸ, ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಜೀವನ, ಐಹಿಕವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿ ಇವು ಜನಗಳಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರು ಕೇವಲ ಉಂಛವೃತ್ತಿಯಿಂದ (ಭಿಕ್ಷೆ) ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದ್ರವ್ಯಾರ್ಜನೆಯ ಹವ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಹೋಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಸುಮಾರು ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಪ್ರತಿಕಕ್ಷಿಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯೊಬ್ಬನು ಬಂದು ತನ್ನ ಮದುವೆಗಾಗಿ ಧನಸಹಾಯಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದನಂತೆ. ತಾವೇ ಉಂಛವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯರು ಇವನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವುದು? ಆದರೂ ಅವರು ಹಿಂಜರಿಯದೆ ಅವನಿಗೆ ಅಭಯವನ್ನಿತ್ತು ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಅಧಿದೇವತೆಯಾದ ಶ್ರೀದೇವಿಯನ್ನು 'ಶ್ರೀಸ್ತುತಿ' ಯೆಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಶ್ಲೋಕಗಳುಳ್ಳ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಅವಳ ಕಟಾಕ್ಷವು ಆ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ. ಶ್ರೀಸ್ತುತಿಯ ರಚನೆಗೆ ಇದೇ ಕಾರಣವು ಅಹುದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬು ದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದು ಉತ್ತಮವಾದ ಸ್ತೋತ್ರವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ.[22]

ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯಪೀಠವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದುದು

ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಮಾತೃ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿಪತ್ತು ಪ್ರಾಪ್ತ

---

22 ವೇಂಕಟನಾಥರು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ರಿಂದ ಆಹ್ವಾನವು ಬಂದುದು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲೆಂದು ಗುರುಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೩೬ ರಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತಾದುದರಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರು ಸತ್ಯಮಂಗಲದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಈ ಆಹ್ವಾನವು ಬಂದಿತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಆಧಾರಗಳನ್ನೇ ನಂಬುವುದು ಉಚಿತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

ವಾಯಿತು. ಅದ್ವೈತಿಗಳು ಪ್ರಬಲರಾಗಿ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರನ್ನು ಸೋಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿದ್ದರು. ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ಸುದರ್ಶನಭಟ್ಟರೂ, ಪ್ರಬಂಧಶಾಖಾನುಯಾಯಿಗಳಾದ ಪಿಳ್ಳೈಲೋಕಾಚಾರ್ಯರೂ, ಪೆರಿಯಆಚ್ಚಾನ್‌ಪಿಳ್ಳೈ ಮೊದಲಾದವರು ಇದ್ದುದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ, ಭಟ್ಟರು ಬಹಳ ವೃದ್ಧರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಇತರರು ವಾದದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಸಮರ್ಥರಲ್ಲದುದರಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಕಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಖಿನ್ನಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಆಲೋಚಿಸಿ ಕಂಚಿಯಲ್ಲಿರುವ ವೇಂಕಟನಾಥರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥದೇವರಿಂದ ಶ್ರೀಮುಖವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ವೈರಾಗ್ಯವೇ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತಂತಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯರು ಆಗಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಮನನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧಾಂತಸ್ಥಾಪನೆಯು ತಮ್ಮ ಪ್ರಥಮಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಾವಕಾಶಮಾಡದೆ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರುಗಳೊಡನೆ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿ ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯಪೀಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಅದ್ವೈತಪಂಡಿತರೊಡನೆ ವಾದವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ವಾದವು ಎಂಟುದಿನಗಳವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು. ಅದ್ವೈತಿಗಳು ಪರಾಜಿತರಾಗಲು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಈ ವಾದದ ಸಾರಾಂಶವೇ "ಶತದೂಷಿಣಿ" ಎಂಬ ಖಂಡನ ಗ್ರಂಥ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಯ್ಯದೀಕ್ಷಿತರ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ಚೋಳಸಿಂಹಪುರದ ದೊಡ್ಡಯ್ಯಾಚಾರ್ಯರು 'ಚಂಡಮಾರುತ' ವೆಂಬ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶತದೂಷಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಖಂಡಿಸುವ ನೂರು ವಾದಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿರುವುದು ಅರವತ್ತಾರು ಮಾತ್ರ.

ಅದ್ವೈತಿಗಳು ಪರಾಜಿತರಾದಮೇಲೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತರು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಇವರು ಗ್ರಂಥ ರಚನಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರವಚನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಲೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದುದಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಸ್ವತಂತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ 'ತತ್ತ್ವಟೀಕೆ' ಎಂಬುದು ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯದ ಉತ್ತಮವಾದ ಟೀಕು. 'ತಾತ್ಪರ್ಯ ಚಂದ್ರಿಕೆ' ಯು ಗೀತಾಭಾಷ್ಯದ ಉದ್ದಾಮವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. 'ನ್ಯಾಯಪರಿಶುದ್ಧಿ' 'ನ್ಯಾಯಸಿದ್ಧಾಂಜನ' ಎಂಬಿವು ಪ್ರಸಿದ್ಧಪ್ರಮಾಣಗ್ರಂಥಗಳು. ನ್ಯಾಯ ಪರಿಶುದ್ಧಿಯು ಪ್ರಮಾಣವಿಷಯವನ್ನೂ, ನ್ಯಾಯಸಿದ್ಧಾಂಜನವು ಪ್ರಮೇಯವಿಷಯವನ್ನೂ ಕುರಿತು ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತವೆ. 'ಸೇಶ್ವರಮೀಮಾಂಸ' ವು ಪೂರ್ವಮೀಮಾಂಸಕ್ಕೂ ಉತ್ತರಮೀಮಾಂಸಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಪೂರ್ವಮೀಮಾಂಸವು ನಿರೀಶ್ವರವಾದವಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ (ಜೈಮಿನಿಯ) ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗ್ರಂಥ. 'ತತ್ತ್ವಮುಕ್ತಾಕಲಾಪ'[23] ವೆಂಬುದು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತರೀತ್ಯಾಪ್ರಪಂಚದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದು. (ಇದು ಸ್ರಗ್ಧರಾವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಐನೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನುಳ್ಳದಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯರೇ 'ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ' ಯೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.) 'ಅಧಿಕರಣಸಾರಾವಳಿ' ಯು ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ವೇದಾಂತಸೂತ್ರಗಳ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ಹೇಳುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ್ಯಗ್ರಂಥ. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಭೂದೇವಿ

---

23 ಇದಕ್ಕೆ ತಾತಯ್ಯದೀಕ್ಷಿತರೆಂಬ ಅಪರನಾಮಧೇಯವುಳ್ಳ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಸೌಮ್ಯವರದರಾಮಾನುಜಮುನಿಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ 'ಗೂಢಪ್ರಕಾಶಿಕಾ' ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಗಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರೊ. ಮ. ರಂಗಾಚಾರ್ಯರ 1910-13 ನೆಯ ವರ್ಷದ ತ್ರೈವಾರ್ಷಿಕ ಸೂಚಿಯ 1010-11 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಯರ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ವಿಷ್ಣುವಿನ ದಶಾವತಾರದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ, ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ, 'ಗೋದಾಸ್ತುತಿ' 'ಭೂಸ್ತುತಿ' 'ದಶಾವತಾರಸ್ತೋತ್ರಂ' 'ಯತಿರಾಜಸಪ್ತತಿ' ಎಂಬ ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಮೇರೆ ಅವರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವರ ದಿನಚರಿಯೇ ಮೊದಲಾದವು ಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ 'ಸಚ್ಚರಿತ್ರರಕ್ಷಾ' 'ರಹಸ್ಯರಕ್ಷಾ' 'ಪಾಂಚರಾತ್ರ ರಕ್ಷಾ' 'ನಿಕ್ಷೇಪರಕ್ಷಾ' 'ಗೀತಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹರಕ್ಷಾ' ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಚ್ಚರಿತ್ರರಕ್ಷೆಯು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾ ನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟುದು. ಪಾಂಚರಾತ್ರರಕ್ಷೆಯು ಪಾಂಚರಾತ್ರ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ವೈದಿಕವಾದುದೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಗ್ರಂಥ. ನಿಕ್ಷೇ ಪರಕ್ಷೆಯುಶರಣಾಗತಿಸಂಬಂಧವಾದದ್ದು. ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರ ಗೀತಾರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೇ ಗೀತಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹರಕ್ಷೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪತ್ತಿಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ 'ನ್ಯಾಸತಿಲಕ,' 'ನ್ಯಾಸ ವಿಂಶತಿ' ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಮೀಮಾಂಸಾಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಉಪೋ ದ್ಘಾತರೂಪವಾಗಿರುವ 'ಮೀಮಾಂಸಾಪಾದುಕಾ' ಎಂಬ ಪದ್ಯಗ್ರಂಥ ವನ್ನೂ ರಚಿಸಿದರು. ಸರ್ವರಿಗೂ ಮಂತ್ರಾರ್ಥವು ತಿಳಿಯುವಹಾಗೆ ಮಣಿ ಪ್ರವಾಳದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಕರಣಗ್ರಂಥಗಳಾದ 'ತತ್ತ್ವಪದವಿ' 'ರಹಸ್ಯ ಪದವಿ' 'ತತ್ತ್ವನವನೀತ' 'ರಹಸ್ಯನವನೀತ' 'ತತ್ತ್ವರತ್ನಾವಳಿ' 'ಪರಮಪದಸೋಪಾನ' ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದುದು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ.

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಿಗೂ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷೋಭ್ಯಮುನಿಗಳಿಗೂ ನಡೆದ ವಾದ

ಆಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳಾದ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯಮುನಿಗಳಿಗೂ[24] ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಿಗೂ ವಾದವು ನಡೆಯಿತು.

---

24 ಅಕ್ಷೋಭ್ಯಮುನಿಗಳು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರಾದುದರಿಂದ ಇವರ ಕಾಲವನ್ನು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು. ಸಂಪ್ರದಾಯ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಯಾವದೋ ಒಂದು ವಿಲಂಬಿ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರೆಂದೂ ತಮ್ಮ ೭೯ನೆಯ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಪಿಂಗಳ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಬದರೀಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದರೆಂದೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಊಹಿಸಬಹುದಾದ ವಿಲಂಬಿಸಂವತ್ಸರವು ೧೧೧೮, ೧೧೭೮ ಮತ್ತು ೧೨೩೮ ರಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಪಿಂಗಳವು ೧೧೯೮, ೧೨೫೮, ೧೩೭೭ ರಲ್ಲಿಯೂ ಬರುವುವು. ಉತ್ತರಾದಿಮಠದ ಪಟ್ಟಿಗಳು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ೧೧೧೮ ರಿಂದ ೧೧೯೮ ರ ವರೆಗೆ ಜೀವಿತರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳುವುವು. ಮಧ್ವವಿಜಯದ ಕರ್ತರಾದ ಮ॥ ರಾ॥ ಪದ್ಮನಾಭಾಚಾರ್ಯರವರೂ ಇವೇ ಸರಿಯೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವರು. ನವೀನಪರಿಶೋಧನೆಯಿಂದ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥ, ನರಹರಿತೀರ್ಥ, ಮಧ್ವತೀರ್ಥ, ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಶಿಷ್ಯರಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಪದ್ಮನಾಭರು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಬದರೀಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ಏಳು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಏಳುವರ್ಷಗಳು ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರೆಂದೂ ಎರಡನೆಯ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು ಅವರ ತರುವಾಯ ಒಂಭತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂದೂ ಮೂರನೆಯವರೂ ನಾಲ್ಕನೆಯವರೂ ೧೭-೧೭ ವರ್ಷಗಳು ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂದೂ ವಿಶದವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬಂದಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು ಕಳಿಂಗರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೧೫ ರ ವರೆಗೆ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದರೆಂಬ ವಿಷಯವು ಶಾಸನದ ಆಧಾರದಿಂದ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೯೪ ರ ಮೇಲೆ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಜೀವಂತರಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವರು ಬದರೀಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರೆಂಬ ಐತಿಹ್ಯವಿರುವ ಪಿಂಗಳವರ್ಷವು ೧೩೧೭ರಲ್ಲಿ ಬರುವುದು. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಗಣನೆಮಾಡಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯಮುನಿಗಳು ೧೩೫೭ ರಲ್ಲಿ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವರು ಮಠಾಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ೧೩೫೭ರಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಗರಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ

ಆ ವಾದದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥರಾಗಿರಲು ವೇಂಕಟನಾಥರಿಗೆ ಆಹ್ವಾನವು ಬಂತು. ವೇಂಕಟನಾಥರು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಒಪ್ಪದಿರಲು ಆ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಮ್ಮ ವಾದಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೇ ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಆ ಗ್ರಂಥಗಳು ಈಗ ನಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ವೇಂಕಟನಾಥರ ತೀರ್ಮಾನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಅದ್ವೈತಿಗಳು 'ಅಕ್ಷೋಭ್ಯಂ ಕ್ಷೋಭಯಾಮಾಸ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯೋ ಮಹಾಮುನಿಃ' ಎಂದರೆ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಮಹಾಮುನಿಗಳು ಅಕ್ಷ್ಯೋಭ್ಯರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರು ಎಂಬುದು ಆಚಾರ್ಯರ ತೀರ್ಪೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದ್ವೈತಿಗಳಾದರೋ 'ಅಸಿನಾತತ್ತ್ವಮಸಿನಾ ಪರಜೀವಪ್ರಭೇದಿನಾ । ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಮಹಾರಣ್ಯಮಕ್ಷೋಭ್ಯಮುನಿರಚ್ಛಿನತ್'[25] ಎಂದರೆ ತತ್ತ್ವಮಸಿ ಎಂಬ ಖಡ್ಗದಿಂದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರೆಂಬ ಮಹಾರಣ್ಯವನ್ನು ಅಕ್ಷೋಭ್ಯಮುನಿಗಳು ಕತ್ತರಿಸಿದರು ಎಂಬುದೇ ಆ ತೀರ್ಮಾನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ. ಆಚಾರ್ಯರ ವೈದುಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಉಭಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ ಪೂರ್ಣವಿಶ್ವಾಸವಿತ್ತೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ.

ವಾಸವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ೧೩೬೯ ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದವರೆಗೂ ಜೀವಂತರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀವೇದಾಂತದೇಶಿಕರವರಿಗೆ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯಮುನಿಗಳು ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

25 ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಕೋಲಾರ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟಿನ ಮುಳುಬಾಗಿಲು ಎಂಬ ಊರಿನ ಒಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಮೈಸೂರಿನ ಶಾಸನದ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಇತ್ತೆಂದು ಜನರು ತೋರಿಸುವ ಶಾಸನವು ಬಹು ಶಿಥಿಲವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬರವಣಿಗೆಯೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಕೃಷ್ಣಮಿಶ್ರರು ಮತ್ತೂ ಡಿಂಡಿಮಕವಿ

ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಮಿಶ್ರರೂ ಡಿಂಡಿಮಕವಿಯೂ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ವೇಂಕಟನಾಥರೊಂದಿಗೆ ವಾದಮಾಡಿದರೆಂಬುದೂ ಅವರನ್ನು ವೇಂಕಟನಾಥರು ಸೋಲಿಸಿದರೆಂಬುದೂ ಗುರುಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವೈಭವಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಆಗಚ್ಛತ್ಕೃಷ್ಣಮಿಶ್ರಃ ಕತಿಪಯದಿವಸೈಃಸೋಽಪಿತಚ್ಛಿಷ್ಯಧುರ್ಯೈಃ
ಪ್ರಖ್ಯಾತೈರ್ವಾವದೂಕೈರಸಕೃದಪಿ ತಥಾ ದರ್ಪಸೌಧಾಗ್ರಸೀಮ್ನಃ ।
ವಿಭ್ರಂಶಂ ಲಮ್ಭಿತೋಽಭೂತ್ಪರಿಷದಿ ವಿದುಷಾಮುತ್ಸವೇ ರಙ್ಗಭರ್ತುಃ-
ಸ್ತಸ್ಮಾದಾಚಾರ್ಯವರ್ಯಾತ್ಪರಮವರಪದೇ ತೀರ್ಥಪೂಜಾಂ
ಸಪರ್ಯಾಂ ? ॥

ಆಗಚ್ಛಡ್ಡಿಣ್ಡಿಮಾಖ್ಯಃ ಕವಿರವನಿತಲೇ ನಿಸ್ತುಲೋತ್ರಪ್ರಸಿದ್ಧಃ
ಪ್ರತ್ಯಾಖ್ಯಾತಶ್ಚ ವಾದೈಃ ಪರಿಷದಿ ವಿದುಷಾಂ ದೇಶಿಕೇನೈಷ ಭೂಯಃ ।
ಪ್ರಾದಾತ್ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಸಮಸ್ಯಾದಶಕಮಪಿ ಚ ತಾನ್ಪೂರಯಾಮಾಸುಚೈತ-
ತ್ತಾವದ್ಭಿರ್ಲೇಖಯಿತ್ವಾ ಯುಗಪದವಿಕಲಂ ತತ್ಕ್ರಮಜ್ಞಃ ಸ ವೀರಃ ॥

ಕೃಷ್ಣಮಿಶ್ರರು ವಾದದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕವಿತಾಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ 'ಪ್ರಬೋಧಚಂದ್ರೋದಯ' ವೆಂಬ ಅದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಸಮರ್ಥನೆಯ ವಿಷಯವಾದ ಆರು ಅಂಕಗಳುಳ್ಳ ನಾಟಕವೊಂದನ್ನು ವೇಂಕಟನಾಥರಿಗೆ ಅವಲೋಕನಸಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಂತೆಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ವೇಂಕಟನಾಥರು 'ಸಂಕಲ್ಪಸೂರ್ಯೋದಯ'ವೆಂಬ ಹತ್ತು ಅಂಕಗಳುಳ್ಳ ನಾಟಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಆದರೆ ಐತಿಹಾಸಿಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದರೆ ಇದು ಅಸಂಭವವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕೃಷ್ಣಮಿಶ್ರರು ಹನ್ನೊಂದು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನ

ದವರು [26]. ವೇಂಕಟನಾಥರು ಹದಿಮೂರು ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದವರು. ಆದುದರಿಂದ ಬಹುಶಃ ಕೃಷ್ಣಮಿಶ್ರರ ಪ್ರಬೋಧಚಂದ್ರೋದಯ ನಾಟಕವನ್ನು ನೋಡಿ ವೇಂಕಟನಾಥರು 'ಸಂಕಲ್ಪಸೂರ್ಯೋದಯ'ವನ್ನು ರಚಿಸಿರಬೇಕು; ಅಥವಾ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭೋಧಚಂದ್ರೋದಯವು ರಚಿತವಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಾರದೆ ಇದ್ದು ಅದೇ ಹೆಸರಿನ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ವಾದವನ್ನು ಹೂಡಿರಬೇಕು. ಯಾವುದು ನಿಶ್ಚಯವೋ ಹೇಳುವದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಕೃಷ್ಣಮಿಶ್ರರು ಪರಾಜಿತರಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದಮೇಲೆ ಡಿಂಡಿಮ ಕವಿಯು ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ತನ್ನ 'ರಾಮಾಭ್ಯುದಯ'ವೆಂಬ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ವೇಕಂಟನಾಥರಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ಕರೆದನೆಂತಲೂ ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು 'ಯಾದವಾಭ್ಯುದಯ' ವೆಂಬ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಿಷಯವಾದ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಸರ್ಗಗಳುಳ್ಳ ಮಹಾಕಾವ್ಯವೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರೆಂತಲೂ ಎಲ್ಲಾ ಆಧಾರಗಳೂ ಹೇಳುವುವು. ಈ ವಿಷಯವು ಅಸಂಭವವಿರಲಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಡಿಂಡಿಮ ಎಂಬುವುದು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಹೆಸರಲ್ಲ. ಯಾವುದೋ ಕವಿಗಳ ವಂಶದ ಹೆಸರು. ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಡಿಂಡಿಮರಿದ್ದರೆಂಬ ವಿಷಯವು ಇತಿಹಾಸಪರಿಶೋಧನೆಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸಾದ ಅಚ್ಯುತರಾಯನ ವಿಷಯವಾದ 'ಅಚ್ಯುತರಾಯಾಭ್ಯುದಯ'ವನ್ನು ಬರೆದ ರಾಜನಾಥಡಿಂಡಿಮನೊಬ್ಬನು; ಸಾಳ್ವನರಸಿಂಹನ ವಿಷಯವಾದ 'ಸಾಳ್ವಾಭ್ಯುದಯ'ಕರ್ತೃವಾದ ರಾಜನಾಥಡಿಂಡಿಮನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನು. ಎರಡನೆಯ ದೇವರಾಯನ ಸಮಕಾಲೀನನಾದ ಅರುಣಗಿರಿನಾಥನೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ 'ಸೋಮವಲ್ಲೀಯೋಗಾ

---

26 ಕೃಷ್ಣಮಿಶ್ರರ ಕಾಲನಿರ್ಣಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವೀಬರ್ ಮತ್ತು ಮೆಕ್ಡೊನೆಲ್ ಎಂಬ ಪಂಡಿತರುಗಳು ಬರೆದಿರತಕ್ಕ ಸಂಸ್ಕೃತಸಾಹಿತ್ಯಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ.

ನಂದಂ' ಎಂಬ ಪ್ರಹಸನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಡಿಂಡಿಮನು ಮೂರನೆಯವನು. ವೇಂಕಟನಾಥರೊಡನೆ ವಾದವನ್ನು ನಡೆಸಿದವನು ನಾಲ್ಕನೆಯವನು. ಇವನು ಇತರ ಡಿಂಡಿಮ ಕವಿಗಳ ಪೂರ್ವಜನಾಗಿರಬಹುದು.

ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಅನ್ಯ ಮತೀಯರಾದ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳನ್ನೂ ಸೋಲಿಸಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ತಂದುದರಿಂದ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥ ದೇವರು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ 'ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯ' ರೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನೂ ಶ್ರೀ ಅಮ್ಮ ನವರು 'ಸರ್ವತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನೂ ಅರ್ಚಕಮುಖೇನ ದಯಪಾಲಿಸಿದರೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ 'ಸಂಕಲ್ಪಸೂರ್ಯೋದಯ' ದ ನಾಂದೀಪದ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀರಂಗರಾಜ ದಿವ್ಯಾಜ್ಞಾಲಬ್ಧವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯಪದಃ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿ ರುವರು. ಅವರ 'ಅಧಿಕರಣಸಾರಾವಳಿ' ಯ ಪ್ರಾರಂಭಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ವಿಷಯವು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. 'ವೈಭವಪ್ರಕಾಶಿಕೆ' ಮತ್ತು 'ಸಪ್ತತಿ ರತ್ನಮಾಲಿಕೆಗಳು' ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸುವುವು. ಈಗಲೂ ವೇಂಕಟನಾಥರಿಗೆ ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರೆಂಬುವೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಹೆಸರು. ಇವರಿಗೆ 'ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹ' ಎಂಬ ಬಿರುದೂ ಉಂಟು.

ಹೀಗೆ ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಅದ್ಭುತವಾದ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದಲೂ ಅಗಾಧವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯದಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿದಿವಸವೂ ಪರವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಹೊಸಹೊಸ ಬಿರುದುಗಳಿಂದ ಮಹಾ ಖ್ಯಾತಿವಂತರಾದುದು ಅನೇಕರಿಗೆ ಸಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಅವಮಾನಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಹಾವಾಡಿಗನನ್ನೂ ಇಂದ್ರಜಾಲದವನನ್ನೂ ಗಾರೆಯಕೆಲಸದವನನ್ನೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ತೊಂದರೆಪಡಿಸಿದರೆಂದೂ ಆಚಾರ್ಯರು ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಭಗವತ್ಕೃಪೆಯಿಂದ ಜಯಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸರ್ವ ತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸಿಕೊಂಡರೆಂದೂ ಆಚಾರ್ಯರ ವಿಷಯವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲಾ ಏಕವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೇಳಿವೆ.

ಪಾದುಕಾಸಹಸ್ರದ ರಚನೆ

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಶಾಖೆ (ಪ್ರಬಂಧಶಾಖೆ)ಯ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದವರು ಪಿಳ್ಳೈಲೋಕಾಚಾರ್ಯರು[27] ಮತ್ತು ಇವರ ತಮ್ಮಂದಿರಾದ ಅಳಗಿಯಮಣವಾಳ ಪೆರುಮಾಳ್‌ನಾಯಿನಾರ್ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಹಾತ್ಮರು. ಇವರುಗಳು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ತಮಿಳು ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದೂ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯೊಂದನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯರು ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ತಾವು ರಚಿಸಿದ್ದ ದೇಶಿಕಪ್ರಬಂಧಗಳೆಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿರುವ ತಮಿಳು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಉಭಯಕಲೆಯವರಲ್ಲಿ ವಿದ್ವೇಷವಿರಕೂಡದೆಂದೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಂತಃಕಲಹದಿಂದ ರಾಮಾನುಜಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೇ ಘಾತವಾಗಬಹುದೆಂದೂ ಸಮಾಧಾನಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಇಷ್ಟರಿಂದ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರ ಅಶಕ್ತಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಒಂದು ದಿನ ರಂಗನಾಥಸ್ವಾಮಿಯವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಅವರು ದಯಮಾಡಿಸಿದ್ದಾಗ ಅಳಗಿಯಮಣವಾಳನಾಯರ್ ಅವರು ಅವರನ್ನು ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ಕರೆದು ಆ ರಾತ್ರಿ ರಂಗನಾಥನ ವಿಷಯವಾಗಿ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸತಕ್ಕವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಸಲ್ಲತಕ್ಕುದೆಂದೂ, ಆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವಾದರೆ ಆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಹಠ

---

27 ಇವರು ಮಣಿಪ್ರವಾಳದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು 'ಶ್ರೀವಚನಭೂಷಣ' 'ಆಚಾರ್ಯಹೃದಯ' ಎಂಬುವನ್ನೂ ಅಷ್ಟಾದಶರಹಸ್ಯಗಳೆಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿರುವ 'ತನಿತಿರುಮನ್ತ್ರಮ್' 'ಸಿಗಮುಸಪ್ಪಡಿ' 'ಮುಮುಕ್ಷುಪ್ಪಡಿ' 'ಅರ್ಥಪಂಚಕಮ್' 'ನವರತ್ನಮಾಲೈ' 'ತನಿಪ್ರಣವಮ್' 'ತನಿದ್ವಯಮ್' 'ತನಿಚ್ಚರಮಮ್' 'ತತ್ತ್ವಶೇಖರಮ್' 'ಸಂಸಾರಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮ್' ಮೊದಲಾದವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ದಕ್ಷಿಣಪಂಗಡದ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ.

ಹಿಡಿವರು. ಸುವಿನೀತರಾದ ಆಚಾರ್ಯರು ಭಾಗವತತೇಜೋಭಂಗವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ತಮ್ಮ ಬಿರುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವುದೇ ಲೇಸೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರು. ಆದರೆ ವಿದ್ವತ್ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀರಂಗದ ಮಹಾಜನರು ಇದಕ್ಕೆ ಒಡಂಬಡದೆ ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು. ಮಾರನೆಯ ದಿವಸ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ರಂಗನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಓದಿದರು. ದೇಶಿಕರು ರಂಗನಾಥಪಾದುಕೆಯಮೇಲೆ 'ಪಾದುಕಾಸಹಸ್ರ' ವೆಂಬ ಒಂದುಸಾವಿರದ ಎಂಟು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ನಾಯಿನಾರ್ರವರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ 'ಪದಕಮಲಸಹಸ್ರ'[28] ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೂರು ಶ್ಲೋಕಗಳು ಮಾತ್ರ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ದೇಶಿಕರಿಗೇ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಸಲ್ಲತಕ್ಕದೆಂದು ತೀರ್ಮಾನವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಸಜ್ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸಬಾರದೆಂಬ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಆಚಾರ್ಯರು ಅದೇ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನೈಚ್ಯಾನುಸಂಧಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎರಡು ಕವಿತೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರಂತೆ :—

ಸೂತೇ ಸೂಕರಯುವತಿಃ ಸುತಶತಮತ್ಯನ್ತದುರ್ಭಗಂ ಝಡಿತಿ ।
ಕರಿಣೀ ಚಿರಾಯುಸೂತೇ ಸಕಲಮಹೀಪಾಲಲಾಲಿತಂ ಕಳಭಮ್ ॥

(ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಣ್ಣುಹಂದಿಯು ನೂರುಮರಿಗಳನ್ನಾದರೂ ಹಾಕುವುದು. ಆನೆಯಾದರೋ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸಕಲಭೂಪತಿಗಳಿಂದ ಸನ್ಮಾನಿಸಲ್ಪಡುವ ಒಂದು ಆನೆಯ ಮರಿಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತದೆ.) ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ 'ಪಾದುಕಾಸಹಸ್ರ'ಕ್ಕಿಂತ 'ಪದಕಮಲಸಹಸ್ರ'ವೇ ಉತ್ತಮವೆಂದು ಹೊಗಳಿರುವರು. ಅಲ್ಲದೇ ಉಭಯಕಲೆಯವರಿಗೆ ಕಲಹವಿಲ್ಲದಿರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಪಾದುಕಾಸಹಸ್ರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನನ್ನು ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ :—

28. ಇದು ಉಪಲಬ್ಧವಲ್ಲ.

ಆಪಾದಚೂಡಮನಪಾಯಿನಿ ದರ್ಶನೇಽಸ್ಮಿನ್
ಆಶಾಸನೀಯಮಪರಂ ನ ವಿಪಕ್ಷಹೇತೋಃ ।
ಆಪಾತಶಾಂತಿಮಧುರಾನ್ ಪುನರಸ್ಮದೀಯಾನ್
ಅನ್ಯೋನ್ಯವೈರಜನನೀ ವಿಜಹಾತ್ವಸೂಯಾ ॥

(ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿರುವ ರಾಮಾನುಜಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದವರೂ ಖಂಡಿಸುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಅದರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕಾದುದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೂ ವೈರವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಅಸೂಯೆಯು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಡಲಿ.) ಇದಾದಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದಾಚಾರ್ಯರು ದೇಶಿಕರೊಡನೆ ಸೌಹಾರ್ದದಿಂದ ವರ್ತಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ದ್ರಾವಿಡ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ರಚನೆ

ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದವರ ವಾದಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಪರಿಣಮಿಸಿದುವು. ಗಟ್ಟಿಗರಾದ ಎದುರಾಳಿಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಹೊಸಹೊಸ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮನನಮಾಡಿ ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಪಾರಂಗತರಾದರು. ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅವರು ಯಾವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವರೋ ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಾವೂ ತಮ್ಮ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತೋರಿಬಂದುದರಿಂದ ಅವರಂತೆ ತಾವೂ ಅನೇಕ ದ್ರಾವಿಡ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.[29] ತಿರುಪ್ಪಾಣಾಳ್ವಾರರು ರಚಿಸಿದ ‘ಅಮಲನಾಧಿಪಿರಾ’

---

29. ವೇಂಕಟನಾಥರು ಶಠಕೋಪರ ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿಗೆ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ‘ಆರಾಯಿರಪ್ಪಡಿ’ ‘ಒಂಬದನಾಯಿರಪ್ಪಡಿ’ ‘ಮುಪ್ಪತ್ತಾರಾಯಿರಪ್ಪಡಿ’ ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟು ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಗ್ರಂಥಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ‘ನಿಗಮಪರಿಮಳಂ’ ಎಂಬ ತಮಿಳು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಇದು ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ. ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಇತರ ಯಾವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿಲ್ಲವಾಗಿ ಇದನ್ನು ನಂಬುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಎಂಬ ದ್ರಾವಿಡಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ 'ಮುನಿವಾಹನಭೋಗವೆಂಬ' ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನೂ ಮಧುರಕವಿಯಾಳ್ವಾರ್ರವರ 'ಕಣ್ಣಿನುಣ್‌ಶಿರುತ್ತಾಂಬು' ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ 'ಮಧುರಕವಿಹೃದಯ'[30] ವೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನೂ ರಚಿಸಿದರು. ಶಠಕೋಪಮಹಾಮುನಿಗಳ 'ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿ'ಯ ಸಾರವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ 'ದ್ರಮಿಡೋಪನಿಷತ್ಸಾರ' ಮತ್ತು 'ದ್ರಮಿಡೋಪನಿಷತ್ತಾತ್ಪರ್ಯರತ್ನಾವಳಿ' ಎಂಬ ಎರಡು ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತರದೇಶದ ದೊರೆಯಾದ **ಸರ್ವಜ್ಞಶಿಂಗಪ್ಪ**[31] ನೆಂಬುವನು ಕೆಲವು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರನ್ನು

---

30 ಇದು ಉಪಲಬ್ಧವಲ್ಲ.

31 ವೈಭವಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞಶಿಂಗಪ್ಪನು ಏಕಶಿಲಾನಗರಿಯ ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಪಟ್ಟಣದ ಮಾಧವನಾಯಕನ ಮಗನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಕಡಪಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂಟಿಮಿಟ್ಟಿಯೆಂಬ ಊರೇ ಏಕಶಿಲಾನಗರವೆಂದೂ ಇದು ವೆಂಕಟಗಿರಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿತ್ತೆಂದೂ ಈ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸರ್ವಜ್ಞಶಿಂಗಪ್ಪನು ರಾಜನಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವಿರೇಶಲಿಂಗಮ್ ಪಂತಲು ಅವರು ಈ ಶಿಂಗಪ್ಪನು ಆ ವಂಶದ ಮೂಲಪುರುಷನಾದ ಬೇತಾಳನಾಯಿಡು ಅಥವಾ ಶೆವಿರೆಡ್ಡಿ ಎಂಬುವನಿಂದ ಹತ್ತನೆಯ ತಲೆಮೊರೆಯುವನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಶಿಂಗಪ್ಪನು 'ಚಮತ್ಕಾರಚಂದ್ರಿಕಾ' ಅಥವಾ 'ಶಿಂಗಭೂಪಾಲಿಯಮ್' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವಂತೆ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ರಾವ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಹೆಚ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ವೇಂಕಟನಾಥರ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಶಿಂಗಪ್ಪನು ವೆಂಕಟಗಿರಿಯವನಲ್ಲನೆಂದೂ ಕುರುಕೊಂಡದ ಮುಮ್ಮಡಿನಾಯಕನ ತಮ್ಮ ಶಿಂಗನಾಯಕನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. (ಮದ್ರಾಸ್ ಶಾಸನದ ಇಲಾಖೆಯ ವರದಿ ೧೯೧೪ ಪು. ೧೨೯-೧೩೦) ಆದರೆ ಪಂತಲು ಅವರು ಕೊಂಡವೀಡು, ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿ, ವೆಂಕಟಗಿರಿ ಈ ಮೂರು ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಿಗೂ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧವಿತ್ತೆಂದೂ ವೆಂಕಟಗಿರಿಯು ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿಯ ಭಾಗವೇ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಸರ್ವಜ್ಞಶಿಂಗಪ್ಪನು ಓರಗಲ್ಲಿನ (ಏಕಶಿಲಾನಗರ) ಕಾಕತೀಯರ ಅಧೀನರಾಜನೆಂದೂ ಪಂತಲು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ಸರಿಯೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಸಾಧನಗಳು ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ ತನಗೆ ವಿಶೇಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಶಿಂಗಪ್ಪನಾರೆಂಬುದು ಯಾವಗ್ರಂಥಗಳಿಂದಲೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಅವನ ವಂಶಪರಂಪರೆಯಿಂದಲೂ ಅವನ ಬಿರುದುಗಳಿಂದಲೂ ಅವನು ವೆಂಕಟಗಿರಿಯ ರಾಜಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಸರ್ವಜ್ಞನೆಂಬ ಅವನ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವನು ವಿದ್ಯಾವಂತನಾಗಿಯೂ ಕಲಾಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನಿತ್ತವನಾಗಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಶಿಂಗಪ್ಪನಿಗೂ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಯಾವಾಗ ಪರಿಚಯವಾಯಿತೆಂಬುದೂ ಯಾವ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಆತನಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಭಿಮಾನವಿತ್ತೆಂದು ಮಾತ್ರ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಅವನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಅವನ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ 'ಸುಭಾಷಿತನೀವೀ' ಎಂಬ ನೀತಿಗ್ರಂಥವನ್ನೂ 'ತತ್ತ್ವಸಂದೇಶ' 'ರಹಸ್ಯಸಂದೇಶ' 'ತತ್ತ್ವಸಂದೇಶವಿವರಣೆ' 'ರಹಸ್ಯಸಂದೇಶವಿವರಣೆ' ಎಂಬ ತತ್ತ್ವಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಶಿಂಗಪ್ಪನು ಅವುಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಆ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಕಾಲಕ್ಷೇಪಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಶ್ರೀ ನಯನಾಚಾರ್ಯರ ಜನನ

ಈ ಮಧ್ಯೆ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಕಲಿಯುಗ ವರ್ಷಗಳು ೪೪೧೮ನೆಯ ನಳಸಂವತ್ಸರದ ಸಿಂಹಮಾಸ ಬುಧವಾರ ರೋಹಿಣೀ ನಕ್ಷತ್ರಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೧೬ನೇ ಇಸ್ವಿ ಆಗಸ್ಟು ೧೧ನೇ ತಾರೀಖಿನದಿನ ವರದಾಚಾರ್ಯ (ನಯನಾರ್) ರೆಂಬ ಕುಮಾರರುದಯಿಸಿದರು. ಇವರು 'ಪಿತುಸ್ಸತಗುಣಂ ಪುತ್ರಃ' ಎಂಬಂತೆ ತಂದೆಗಿಂತ ಅಧಿಕ ಮೇಧಾವಿಯಾಗಿ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಭಾಷ್ಯಕಾಲಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ

ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಿ ಪೂರ್ಣಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ಇವರ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದ ಪ್ರತಿಭೆಯು ಅನೇಕರನ್ನು ಇವರ ಶಿಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಆ ಕಾಲದ ಉದ್ದಾಮಪಂಡಿತರೂ ಕೂಡ ಇವರಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಕಾಲಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ಆಧಾರಗಳಿವೆ.

ಸತ್ಯಮಂಗಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ

ವೇಂಕಟನಾಥರ ವೈಭವಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರ ನಿರ್ಹೇತುಕ ಶತ್ರುಗಳು ಸಹಿಸಲಾರದವರಾದರು. ಅವರ ಕಿರುಕುಳಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಬಂದುವು. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅವಮಾನಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೂ ಅವರನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗದಿಂದ ಹೊರಡಿಸಬೇಕೆಂಬುದೂ ಅವರ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಅನೇಕವಿಧದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಉಪದ್ರವಮಾಡಲು ಮೊದಲುಮಾಡಿದರು. ಒಂದುದಿನ ಆಚಾರ್ಯರು ಮನೆಯ ಮುಂಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪಾಠಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕಂದಾಡೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಪರೀಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಅಸೂಯಾಳುಗಳು ಹಿಂದೆಯೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ವೇಂಕಟನಾಥರು ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಚಾರ್ಯರು ದಯಮಾಡಿಸಿದುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲವಾಗಿ ಗ್ರಂಥಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರು ಆಚಾರ್ಯರ ಈ ನಡತೆಯನ್ನು ಔದಾಸೀನ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವರ ಎರಡು ಕಾಲುಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದೆಳೆದು ಕೆಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿದರು. ಅದರಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರು ಬಹಳವಾಗಿ ಪೆಟ್ಟನ್ನು ತಿಂದರೂ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಅದರ ಕಾರಣವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಚಾರ್ಯರ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಇಂತಹ ಉಪದ್ರವಗಳನೇಕ ಗುರುಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವುದು

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ತಮಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀರಂಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೈಸೂರು ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವುದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಕಾಲವಿದ್ದು ಹಿಂದೆ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಮಂಗಳಾಶಾಸನಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ದೇವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೊನೆಗೆ ಸತ್ಯಮಂಗಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತರು.

ಸತ್ಯಮಂಗಲಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಯಾವಾಗ ಬಂದರೆಂಬ ವಿಷಯವು ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯದು. ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ದೇಶಿಕರವರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೧೦ ರಲ್ಲಿ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಿದ್ದರೆಂಬುದೂ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಹುದು. ಅವರಿಗೆ ಪುತ್ರೋತ್ಪನ್ನವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ, ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೩೧೬ ರಲ್ಲಿ ಅವರು ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿದ್ದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದಾದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಶ್ರೀರಂಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಸತ್ಯಮಂಗಲಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೩೨೦ ರಲ್ಲಿ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಅಂದಿನಿಂದ ನಲವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರು ಶ್ರೀರಂಗವನ್ನು ಪುನಃ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಲೇ ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಅವರು ಸಂಸಾರಸಮೇತರಾಗಿ ಸತ್ಯಮಂಗಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಅವಶ್ಯಕ ಬಿದ್ದಾಗ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವರ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರು ವೇದಾಂತಸಂಘಾಟರೆಂದು ತಿಳಿದು ಆರಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲುಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಕುಮಾರರಾದ ವರದಾಚಾರ್ಯರು ಯೌವನಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದು ಮತೋದ್ಧಾರಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದುದೂ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಕಂದಾಡಿ

ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಅವರ ಪ್ರತಿಕಕ್ಷಿಗಳೂ ಶರಣಾಗತರಾಗಿ ಅವರ ವೈಭವವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲುಮಾಡಿದುದು. ಬ್ರಹ್ಮತಂತ್ರಸ್ವಾಮಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದವರು ಆಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ವಿಮತಸ್ಥರನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ ಮೈಸೂರು ದೇಶದಲ್ಲಿ ದೇಶಿಕೋಪಾಸನೆಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದುದೂ ಈಗಲೇ.

ಮುಹಮ್ಮದೀಯರಿಂದ ಶ್ರೀರಂಗದ ಮುತ್ತಿಗೆ

ಆಚಾರ್ಯರು ಸತ್ಯಮಂಗಲಕ್ಕೆ ಹೋದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ತರುವಾಯ ಶ್ರೀರಂಗವು ಮುಹಮ್ಮದೀಯರ ಮುತ್ತಿಗೆಗೆ ಒಳಗಾಯಿತು.[32] ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದ ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನೂ ದೇಶಗಳನ್ನೂ ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತ ಬಂದ ಮುಹಮ್ಮದೀಯ ಸೈನ್ಯವು ಶ್ರೀರಂಗದ ಕಡೆಗೂ ನುಗ್ಗಿತು. ಅದು ತೊಂಡೈಮಂಡಲದ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಸಮಾಚಾರವು ಮುಟ್ಟಿತು. ಆಗ ದೇಶಿಕರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಈ ಆಪತ್ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ರಂಗನಾಥನಿಗೆ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಹಮ್ಮದೀಯ ಸೈನ್ಯವು ಕಾವೇರಿಯ ಆಚೆಯ ದಡಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆಯೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಬಂದಿತು. ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀರಂಗರಾಜನಾಥವಾಧೂಲದೇಶಿಕರೆಂಬುವರು ಬಹಳ ಉಪಾಯದಿಂದ ರಂಗನಾಥದೇವರ ಉತ್ಸವವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಶ್ರೀಭೂದೇವಿಯರನ್ನೂ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಆಭರಣಗಳನ್ನೂ ಒಂದು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೆಲವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಶ್ರೀರಂಗದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಗರ್ಭಗೃಹದ ಸುತ್ತಲೂ ಕಲ್ಲುಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಸಿ ಕೃತ್ರಿಮ ವಿಗ್ರಹ

---

32. ಮುಹಮ್ಮದೀಯರ ಮುತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಆದ ನಷ್ಟವನ್ನು 'ತೆಂಗಲೆಗುರುಪರಂಪರೆ', 'ಕೋಯಿಲುಲುಹು', 'ಯತೀಂದ್ರಪ್ರವಣಪ್ರಭಾವಂ' 'ವೈಭವಪ್ರಕಾಶಿಕೆ' ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿ.

ಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟರು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ಕಾವೇರಿಯ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿಬಂದು ಶ್ರೀರಂಗವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಹನ್ನೆರಡುಸಾವಿರ ಜನರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಅನೇಕರನ್ನು ಕೊಲೆ ಮಾಡಿ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡು ಅದರಿಂದ ಲಭ್ಯವಾದ ಅಪಾರವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಕಣ್ಣಾನೂರು ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು.

“ ಶ್ರುತಪ್ರಕಾಶಿಕೆ ”ಯ ರಕ್ಷಣೆ

ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರೂ ದೇವರ ವಿಗ್ರಹದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದವರು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಂಡಿತರಾದ ಸುದರ್ಶನಭಟ್ಟರ ‘ಶ್ರುತಪ್ರಕಾಶಿಕೆ’ಯೆಂಬ ಭಾಷ್ಯಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಸುದರ್ಶನಾಚಾರ್ಯರ ಮಕ್ಕಳುಗಳಾದ ವೇದಾಚಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಾಂಕುಶಭಟ್ಟರೆಂಬಿಬ್ಬರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ವಹಿಸಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ಆ ತಾಳಪತ್ರದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕಾವೇರಿಯ ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಹೂತಿಟ್ಟು ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ಸೈನ್ಯವು ಶ್ರೀರಂಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವವರೆಗೆ ತಾವೂ ಆ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳೂ ರಾಶಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಶವಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡಿದ್ದು ಅನಂತರ ಸತ್ಯಮಂಗಲಕ್ಕೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಸೇರಿದರು. ಸುದರ್ಶನಾಚಾರ್ಯರೂ ಅಳಹಿಯಮಣವಾಳನಾಯನಾರರೂ ಮಹಮ್ಮದೀಯರಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟರು. ಶ್ರೀರಂಗವು ಜನರಹಿತವಾದ ಹಾಳುಕೊಂಪೆಯಾಯಿತು. ಇಂತಹ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡಿದುದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಈ ವಿಪತ್ತನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಅನವರತ ರಂಗನಾಥನಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ರಚಿತವಾದುದು ‘ ಅಭೀತಿಸ್ತವ ’ ವೆಂಬ ಸ್ತೋತ್ರ. ಇದರ ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಮಹಮ್ಮದೀಯರಿಂದುಂಟಾದ ಭಯದ ಆಧಿಕ್ಯವು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು—

ಕಲಿಪ್ರಣಿಧಿಲಕ್ಷಣೈಃ ಕಲಿತಶಾಕ್ಯಲೋಕಾಯತೈಃ
ತುರುಷ್ಕಯವನಾದಿಭಿರ್ಜಗತಿ ಜೃಮ್ಭಮಾಣಂ ಭಯಮ್ ।
ಪ್ರಕೃಷ್ಟನಿಜಶಕ್ತಿಭಿಃ ಪ್ರಸಭಮಾಯುಧೈಃ ಪಂಚಭಿಃ
ಕ್ಷಿತಿತ್ರಿದಶರಕ್ಷಕೈಃ ಕ್ಷಪಯ ರಂಗನಾಥ ಕ್ಷಣಾತ್ ॥

ಮನುಪ್ರಭೃತಿಮಾನಿತೇ ಮಹತಿ ರಂಗಧಾಮಾಧಿಕೇ
ದನುಪ್ರಭವದಾರುಣೈಃ ದರಮುದೀರ್ಯಮಾಣಂ ಪರೈಃ ।
ಪ್ರಕೃಷ್ಟಗುಣಕಶ್ರಿಯಾ ವಸುಧಯಾ ಚ ಸಂಧುಕ್ಷಿತಃ
ಪ್ರಬುದ್ಧಕರುಣೋದಧೇ ಪ್ರಶಮಯ ಸ್ವಶಕ್ತ್ಯಾ ಸ್ವಯಮ್ ॥

ಇತ್ತ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥದೇವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟವರಲ್ಲಿ ಪಿಳ್ಳೈ ಲೋಕಾಚಾರ್ಯರು ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಇವರೂ ಇವರೊಡನಿದ್ದವರೂ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಗಲಿರುಳು ಕಾಡುಮೇಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ನಿದ್ರಾಹಾರಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕುಡಿಯೆಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೋಕಾಚಾರ್ಯರ ಭಾಗವು ಅತಿ ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾದುದು. ವೃದ್ಧರಾದುದರಿಂದ ಅಪಾರವೂ ಅತಿದಾರುಣವೂ ಆದ ಮಾರ್ಗಾಯಾಸವನ್ನೂ ಮನೋವ್ಯಥೆಯನ್ನೂ ಸಹಿಸಲಾರದವರಾಗಿ ಅವರು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕುಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪರಂಧಾಮವನ್ನೈದಿದರು. ಉಳಿದವರು ದೇವರನ್ನು ಅಳಹರ್ ಮಲೈ, ಮಧುರೆ, ಕಲ್ಲಿಕೋಟೆ, ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರ ಮೊದಲಾದೆಡೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ತಿರುಪತಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅನೇಕ ವರ್ಷಕಾಲ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ಮಧ್ಯೆ ದೇಶಿಕರು ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ ಭಾಷ್ಯಕಾಲಕ್ಷೇಪಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರುದೇಶವು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದಂತೆ ಈಗಲೂ ವಿಶೇಷವಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ನೀಡಿತು. ಹೊಯ್ಸಳರ ದೊರೆಯಾದ ಮೂರನೆಯ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು ಆಚಾರ್ಯರ

ಶಿಷ್ಯನಾದನು. ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರದ ನಿವಾಸಿಗಳು ಆಚಾರ್ಯರ ಲೋಕೋಪಕಾರವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅವರ ಅಮೋಘವಾದ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಶಾಶ್ವತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ

ರಾಮಾನುಜದಯಾಪಾತ್ರಂ ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಭೂಷಣಮ್ ।
ಶ್ರೀಮದ್ವೇಂಕಟನಾಥಾರ್ಯಂ ವನ್ದೇ ವೇದಾಂತದೇಶಿಕಮ್ ॥[33]
ಶ್ರೀಮಾನ್ ವೇಂಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರಿ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥[34]

ಎಂಬ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಗ್ರಂಥಾವಲೋಕನ ಮಾಡುವಾಗ ಮೊದಲು ಉಚ್ಚಾರಣೆಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಗ್ರಂಥವನ್ನುಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಈಗಲೂ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದಾದಮೇಲೆ ಕೆಲವುಕಾಲ ಆಚಾರ್ಯರು ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರದಲ್ಲಿದ್ದು ಪುನಃ ಸತ್ಯಮಂಗಲಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಅಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಕಾಲ ಗ್ರಂಥಕಾಲಕ್ಷೇಪಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಿಂದ ಆಹ್ವಾನ

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಇವರ ಸ್ನೇಹಿತರೂ ವಿಜಯನಗರಸಿಂಹಾಸನಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯರೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತರೂ ಆದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಆಚಾರ್ಯರು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ ರಾಜಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಆದರೆ ವೈರಾಗ್ಯನಿಧಿಯಾದ ಆಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸು ನಶ್ವರವಾದ ಐಹಿಕಸಂಪತ್ತುಗಳಿಗಾಗಿ ರಾಜರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಲು ಒಡಂಬಡಲಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅವರು 'ವೈರಾಗ್ಯಪಂಚಕ'ವೆಂಬ ಐದು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ತಮಗೆ ಪುರಸ್ಕಾರ[illegible]

33 ಇದು ಬ್ರಹ್ಮತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದುದು.

34 ಇದು ನಯನಾಚಾರ್ಯರವರು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದುದು.

ಮಾಡಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಶ್ರುತಪಡಿಸಿದರು. ವೈರಾಗ್ಯಪಂಚಕದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಅವರ ವೈರಾಗ್ಯದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನೂ ದೈವಭಕ್ತಿಯ ಸೀಮಾರೇಖೆಯನ್ನೂ ವಿಶದಗೊಳಿಸುವುವು

ಸಿಲಂ ಕಿಮನಲಂಭವೇದನಲಮೌದರಂ ಬಾಧಿತುಂ
ಪಯಃ ಪ್ರಸೃತಿಪೂರಕಂ ಕಿಮು ನಧಾರಕಂ ಸಾರಸಂ।
ಅಯತ್ನಮಲಮಲ್ಲಕಂ ಪಥಿ ಪಟಚ್ಚರಂ ಕಚ್ಚರಂ
ಭಜನ್ತಿ ವಿಭುಧಾ ಮುಧಾಹ್ಯಹಹ ಕುಕ್ಷಿತಃ ಕುಕ್ಷಿತಃ ॥

ಕ್ಷೋಣೀಕೋಣ ಶತಾಂಶಪಾಲನಕಲಾ ದುರ್ವಾರಗರ್ವಾನಲ
ಕ್ಷುಭ್ಯತ್ಕ್ಷುದ್ರನರೇಂದ್ರಚಾಟುರಚನಾ ಧನ್ಯಾನ್ನ ಮನ್ಯಾಮಹೇ
ದೇವಂ ಸೇವಿತುಮೇವ ನಿಶ್ಚಿನುಮಹೇ ಯೋऽಸೌದಯಾಳುಃ ಪುರಾ
ಧಾನಾಮುಷ್ಟಿಮುಚೇ ಕುಚೇಲಮುನಯೇ ದತ್ತೇ ಸ್ಮ ವಿತ್ತೇಶತಾಮ್ ॥

ನಾಸ್ತಿ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತಂ ಕಿಂಚಿನ್ನ ಮಯಾ ಕಿಂಚಿದಾರ್ಜಿತಮ್ ।
ಅಸ್ತಿ ಮೇ ಹಸ್ತಿಶೈಲಾಗ್ರೇ ವಸ್ತು ಪೈತಾಮಹಂ ಧನಮ್ ॥

[ಕಣದಲ್ಲಿ ಉದುರಿರುವ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಹಸಿವು ಅಡಗಲಾರದೇ? ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೊಗಸೆಯ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದರೆ ಪ್ರಾಣಧಾರಕ್ಕೆ ಸಾಲದೇ? ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಹರಕುಬಟ್ಟೆಯು ಕೌಪೀನವಾಗಲಾರದೇ? ವಿದ್ವಾಂಸರು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಗೋಸ್ಕರ ಅಲ್ಪರಾಜರುಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಭಾಗದ ಏಕದೇಶವನ್ನು ಆಳುತ್ತಾ ಗರ್ವದಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವ ಕ್ಷುದ್ರರಾಜರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚಾಟುರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ದಯೆಯಿಂದ ಹಿಂದೆ ಕುಚೇಲನಿಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ನಾನು ಸಂಪಾದಿಸಿ

ದ್ದಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾಗಲಿ ಯಾವ ಆಸ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪಿತಾಮಹ (ತಾತ-ಬ್ರಹ್ಮ)ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಮಹದ್ಧನವಾದ ವರದರಾಜಸ್ವಾಮಿಯು ಹಸ್ತಿಗಿರಿ (ಕಂಚಿ) ಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಅದೇ ನನಗೆ ಸಾಕಾಗಿದೆ.] ಆಚಾರ್ಯರ ಈ ವಿರಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಅವರನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀರಂಗನಾಥರ ಪುನಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ

ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರು ಸತ್ಯಮಂಗಲದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ರಂಗನಾಥವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಬಂದ ವಿಪತ್ತಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೂ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಜನರಿಗೂ ಉಂಟಾದ ಹಾನಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹಗಲಿರುಳೂ ದುಃಖಿಸುತ್ತಾ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯವನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಅವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಭಗವಂತನು ಮೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೩೬೫ ರಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಬುಕ್ಕರಾಯನ ಸೇನಾನಾಯಕನಾದ ಗೋಪಣ್ಣದಂಡನಾಯಕನು ಶ್ರೀರಂಗದಿಂದ ತುರುಕರನ್ನು ಓಡಿಸಿ ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ರಂಗನಾಥವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪುನಃ ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿಸಿದನು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ರಚಿತವಾದ ಈ ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥಸ್ವಾಮಿಯವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ನೋಡಬಹುದು.

ಆನೀಯಾನೀಲಶೃಙ್ಗದ್ಯುತಿರಚಿತಜಗದ್ರಞ್ಜನಾದಞ್ಜನಾದ್ರೇಃ
ಚೆಂಚ್ಯಾಮಾರಾಧ್ಯ ಕಂಚಿತ್ ಸಮಯಮಥ ನಿಹತ್ಯೋದ್ಧನುಷ್ಕಾಂಸ್ತುಲುಷ್ಕಾನ್ ।
ಲಕ್ಷ್ಮೀಭೂಭ್ಯಾಮುಭಾಭ್ಯಾಂ ಸಹ ನಿಜನಗರೇ ಸ್ಥಾಪಯನ್ ರಙ್ಗನಾಥಂ
ಸಮ್ಯಗ್ವರ್ಯಾಂ ಸಪರ್ಯಾಮಕೃತ ಭುವಿ ಯಶೋ ದರ್ಪಣೋ ಗೊಪ್ಪಣಾರ್ಯಃ ॥

ವಿಶ್ವೇಶಂ ರಂಗರಾಜಂ ವೃಷಭಗಿರಿತಟಾದ್ಗೋಪ್ಪಣಕ್ಷ್ಮೋಣಿದೇವಃ
ನೀತ್ವಾ ಸ್ವಾಂ ರಾಜಧಾನೀಂ ನಿಜಬಲನಿಹಿತೋತ್ಸಿಕ್ತತೌಲುಷ್ಕಸೈನ್ಯಃ ।
ಕೃತ್ವಾ ಶ್ರೀರಂಗಭೂಮಿಂ ಕೃತಯುಗಸಹಿತಾಂ ತಂ ಚ ಲಕ್ಷ್ಮೀ
ಮುಭಾಭ್ಯಾಂ
ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯಾಸ್ಯಾಂ ಸರೋಜೋದ್ಭವ ಇವ ಕುರುತೇ ಸಾಧುಚರ್ಯಾಂ
ಸಪರ್ಯಾಮ್ ॥[35]

ಆಚಾರ್ಯರ ಅವತಾರ ಕೃತ್ಯದ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿ

ಈ ವಿಷಯವು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿದೊಡನೆಯೇ ಅವರ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಅವರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ತೊಂಬತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದುವು. ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದ ಅವರು ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಪತ್ತಿವಿಷಯಕವಾದ 'ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರ'[36]ವೆಂಬ

---

35. ಈ ಶಾಸನವು ಶ್ರೀರಂಗದ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪೂರ್ವಭಾಗದ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಮೇಲಿನೆರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳು ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರಿಂದಲೇ ರಚಿತವಾದುವೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಾಸನವು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೭೧-೨ ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದುದು. ಆಗ ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರು ಜೀವಂತರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ರಂಗನಾಥ ವಿಗ್ರಹಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ರಚಿತವಾದ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಶಾಶ್ವತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆತ್ತಿಸಿರಬಹುದು. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಟಿ. ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯರು ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ದೋಷಗಳಿಂದಲೂ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳೂ ಏಕಾರ್ಥವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಇದು ಕೃತಕವಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

36. ಇದಕ್ಕೆ ಪಂಚವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳೆಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ 'ಸಾರಪ್ರಕಾಶಿಕೆ,' 'ಸಾರವಿವರಣೆ' 'ಸಾರದೀಪಿಕೆ' 'ಸಾರಾಸ್ವಾದಿನಿ' 'ಸಾರಪ್ರಕಾಶಿಕಾಸಂಗ್ರಹ' ಎಂಬ ಐದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿವೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ನಯನಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ವಿರೋಧಪರಿಹಾರವು ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರದ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವುದು.

ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಪ್ರಕರಣಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮಣಿಪ್ರವಾಳದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದರು. (ಇದು ಮಹಾಮಂತ್ರಗಳ ಗೂಢಾರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ವ್ಯಾಜದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಈಶ್ವರತತ್ತ್ವ, ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೋಪಾಯ, ಮೋಕ್ಷಸ್ವರೂಪ ಮೊದಲಾದುವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿವೆ. ಇದರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧಿಕಾರದ ಆದ್ಯಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳೂ ತಮಿಳುಪಾಶುರಗಳೂ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಪನ್ನನ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುವ

> ಸಂತೋಷಾರ್ಥಂ ವಿಮೃಶತಿ ಮುಹುಃ ಸದ್ಭಿರಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯಾಂ
> ನಿತ್ಯಂ ಬ್ರೂತೇ ನಿಶಮಯತಿ ಚ ಸ್ವಾದುಸುವ್ಯಾಹೃತಾನಿ ।
> ಅಂಗೀಕುರ್ವನ್ನನಘಲಲಿತಾಂ ವೃತ್ತಿಮಾದೇಹಪಾತಾತ್
> ದೃಷ್ಟಾದೃಷ್ಟಸ್ವಭರವಿಗಮೇ ದತ್ತದೃಷ್ಟಿಃ ಪ್ರಪನ್ನಃ ॥

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವು ಸರ್ವಾದರಣೀಯವಾಗಿದೆ.) ಅಲ್ಲದೆ ಗೊಪ್ಪಣದಂಡನಾಯಕನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಚಿದಂಬರದಲ್ಲಿ ಶಿಥಿಲವಾಗಿದ್ದ ಗೋವಿಂದರಾಜಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಮಾಡಿದರು.

'ಕಾರಿಕಾವರ್ಣನ' ವೆಂಬುದು 'ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರ'ದ ಸಂಸ್ಕೃತವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. 'ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರಗೂಢಾರ್ಥವಿವರಣ' ವೆಂಬುದು ಅದರ ತಮಿಳುಭಾಷೆಯ ವಿವರಣೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಇದೇ ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರಕ್ಕೆ ಕರೂರು ಶ್ರೀಶೈಲದೇಶಿಕಾಚಾರ್ಯಸ್ವಾಮಿಯವರು 'ಬೃಹತ್ಸಂಪ್ರದಾಯಸುಧಾ' 'ಲಘುಸಂಪ್ರದಾಯಸುಧಾ' 'ಬೃಹತ್ಸಾರಾರ್ಥಕುಸುಮಾಞ್ಜಲಿ' 'ಲಘುಸಾರಾರ್ಥಕುಸುಮಾಞ್ಜಲಿ' 'ಸಾರತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯ' 'ಸಾರತಾತ್ಪರ್ಯಕೌಮುದಿ' ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೇ ತುರೀಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ರಂಗರಾಮಾನುಜರೆಂಬ ಅಪರ ನಾಮಧೇಯದಿಂದ ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರವರ 'ಶತದೂಷಿಣಿ'ಯ ವೃತ್ತ್ಯನುವಾದಭಂಗವಾದಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅದ್ವೈತಗ್ರಂಥಗಳಾದ ಗುರು ಲಘು ಚಂದ್ರಿಕೆಗಳ ಖಂಡನರೂಪವಾದ 'ನಯಪ್ರಕಿರಣ' ವೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನೂ ನ್ಯಾಸವಿಷಯಕವಾದ 'ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯಾವಿಜಯ' 'ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯಾಭೂಷಣ' 'ನ್ಯಾಸಸಿದ್ಧಾಞ್ಜನ' 'ನಿಕ್ಷೇಪಸಿದ್ಧಾಞ್ಜನ' 'ಪ್ರಾರ್ಥನಾಪಾರಿಜಾತ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ವಿಮತಸ್ಥರಿಂದ ತೊಂದರೆಯು ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅಸೂಯಾಪರರಾದ ಕೆಲವು ವಿಮತಸ್ಥರು ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆಳ್ವಾರ್ರುಗಳ ದೇವತಾಂಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಹೊರತು ಶ್ರೀರಂಗನಾಥ ದೇವರ ಪೂಜೆಯು ನಡೆಯಕೂಡದೆಂದೂ ಅವರ ವಿಗ್ರಹಗಳು ದೇವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರಕೂಡದೆಂದೂ ಅಧ್ಯಯನೋತ್ಸವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರಬಂಧ ಗಳನ್ನು ಪಾರಾಯಣಮಾಡಕೂಡದೆಂದೂ ಅಡ್ಡಿಮಾಡಿ ಹಟಹಿಡಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ಅವರೊಡನೆ ವಾದಿಸಿ ಆಳ್ವಾರ್ರುಗಳ ದೇವತಾಂಶವನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ರಂಗನಾಥಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆಯು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ನಡೆಯು ವಂತೆ ಮಾಡಿದರು.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಒಬ್ಬ ಶಿಲ್ಪಿಯು ಬಂದು ವೇಂಕಟನಾಥರು ಸರ್ವತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರರೆಂಬ ತಮ್ಮ ಬಿರುದನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ತಮ್ಮ ವಿಗ್ರಹವೊಂದನ್ನು ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಬೇಕೆಂದನಂತೆ. ಆಗ ಆಚಾರ್ಯರು ಭಗವಂತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಅವನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ಬಲಗಯ್ಯಿನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಮುದ್ರೆಯೂ ಎಡಗಯ್ಯಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೋಶವೂ ಉಳ್ಳ ತಮ್ಮ ವಿಗ್ರಹ ವನ್ನು ರಚಿಸಿದರಂತೆ. ಶಿಲ್ಪಿಯು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾಗಿ ಆ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ಪೀಠವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಆಚಾರ್ಯರ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡುದಲ್ಲದೆ ವೈಷ್ಣವನಾದನಂತೆ. ಇದರ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು 'ಶಿಲ್ಪಾರ್ಥಸಾರ'ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದರಂತೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಈಗ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ.

ಇದಾದ ಸ್ವಲ್ಪದಿವಸದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂದರೆ ಶಾ. ಶ. ೧೨೯೨ನೆಯ ಸೌಮ್ಯಸಂವತ್ಸರದ ಕಾರ್ತಿಕ ಶುದ್ಧ ಪೌರ್ಣಮಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೬೯ನೆಯ ನವೆಂಬರ್ ೧೪ನೆಯ ತಾರೀಖಿನ ದಿವಸ ಆಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ಆತನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಾದ ವರದಾಚಾರ್ಯರ ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಮುಡಿ

ಯನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಬ್ರಹ್ಮತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರಜೀಯರ ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುವಡಿಯನ್ನೂ ಇಟ್ಟು ಶ್ರೀರಂಗದ ಉತ್ತರವೀಧಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನೂರನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪರಂಧಾಮವನ್ನೈದಿದರು.[37]

ಇದುವರೆಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವ ಆಚಾರ್ಯರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಮುಂದಟ್ಟಾಗಿರಬೇಕು. ಅವರು ಅದ್ವಿತೀಯಪಂಡಿತರು ಅತಿಮೇಧಾವಿಗಳು ; ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಪಾರಂಗತರು; ಭಗವದ್ಭಕ್ತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು. "ಕರ್ಮಾವಲಂಬಕಾಃ ಕೇಚಿತ್ ಕೇಚಿತ್ ಜ್ಞಾನಾವಲಂಬಕಾಃ । ವಯಂತುಹರಿದಾಸಾನಾಂ ಪಾದರಕ್ಷಾವಲಂಬಕಾಃ" ಎಂಬುದಾಗಿ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಜೀವನವು ಅತ್ಯಂತ ಸಾಧಾರಣವಾದುದಾಗಿಯೂ ಬಹು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದುದಾಗಿಯೂ ಇತ್ತು. ಅವರು ಖ್ಯಾತಿಲಾಭಪೂಜಾದಿಗಳಿಗೆ ವಿಮುಖರಾದವರು. ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವು ಲೇಶವಾದರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಇತರರ ಮೂಲಕ ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭವೊದಗಿದಾಗ,

ಅಹಂತೇ ನಾಹಂ ತೇ ವಿಹರಣಪದಂ ದೇಶಿಕಗಿರ
ಸ್ತ್ವದಂತೇನಃಸ್ವಾಂತೇ ಸಪದಿಗತಸಂದೇಹವಿಷಯಾಃ ।
ಅನಾಯಾಸಾಯಾಸಾಮಹಿಪತಿಶಯಾಸಾಭಗವತೀ
ಧರಾಧಾರಾಧಾರಾಧರನಿಕರ ಸಾಧಾರಣರುಚಿಃ ॥

---

37. ಆಚಾರ್ಯರ ಚರಮಶ್ಲೋಕವು ಸರ್ವರಿಗೂ ಅನುಸಂಧಾನಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಅಬ್ದೇ ಸೌಮ್ಯೇಚ ವಾರೇ ಗತವತಿ ತರುಣಾವೃಶ್ಚಿಕಂ ಕೃತ್ತಿಕರ್ಕ್ಷೇ
ರಾಕಾಯಾಂ ಶ್ರೀವೇಂಕಟೇಶಃ ಯತಿನೃಪತಿಮತಂ ಸರ್ವತಃ ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ ।
ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ವಿರಚಿತವಿವಿಧಾನೇಕದಿವ್ಯಪ್ರಬಂಧಃ
ಶ್ರೀಶೈಲಾಧೀಶಘಂಟಾಕೃತಿವಪುರಜಹದ್ದೇಶಿಕೇಂದ್ರೋದಯಾಳುಃ ॥

ಶ್ರೀಧೀಯೋಗ್ಯೇಕಕೇ ಶುಕ್ಲೇ ಉದಭೂದ್ವೇಂಕಟೇಶ್ವರಃ ।
ಲಬ್ಧಪ್ರಾಯೇ ಶಕೇ ಪ್ರಾಯಾತ್ ಸೌಮ್ಯೇ ಸ ಪರಮಂ ಪದಂ ॥

(ಎಲ್ಲೈ ಅಹಂಕಾರವೇ ನಿನ್ನ ಹಿಸೋದಕ್ಕೆ ನಾನು ಸ್ಥಳವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಭೂಮಿಗೆ ಆಧಾರನಾಗಿಯೂ, ನೀಲಮೇಘಶ್ಯಾಮನಾಗಿಯೂ, ಶೇಷಶಾಯಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಭಗವಂತನನ್ನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವ ಆಚಾರ್ಯಸೂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಆಸ್ವಾದ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ) ಎಂದು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ವೈರಾಗ್ಯವು ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಅವರು ಸರ್ವದಾ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಗೌರವವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರ ಗ್ರಂಥಾವಲೋಕನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ,

ನಿರ್ವಿಷ್ಟಂ ಯತಿಸಾರ್ವಭೌಮವಚಸಾಮಾವೃತ್ತಿಭಿರ್ಯೌವನಂ
ನಿರ್ಧೂತೇತರಪಾರತಂತ್ರನಿರಯಾ ನೀತಾಃ ಸುಖಂ ವಾಸರಾಃ ।
ಅಂಗೀಕೃತ್ಯಸತಾಂ ಪ್ರಸತ್ತಿಮಸತಾಂ ಗರ್ವೋಽಪಿ ನಿರ್ವಾಪಿತಃ
ಶೇಷಾಯುಷ್ಯಪಿ ಶೇಷಿದಂಪತಿದಯಾ ದೀಕ್ಷಾಮುದೀಕ್ಷಾಮಹೇ ॥

(ಯತಿಸಾರ್ವಭೌಮರಾದ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಆವೃತ್ತಿಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಯವ್ವನವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದೆನು. ಸೇವಾವೃತ್ತಿಯ ದುಃಖವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ನನ್ನ ದೀರ್ಘವಾದ ಜೀವಮಾನವನ್ನು ಸುಖವಾಗಿ ಕಳೆದೆನು. ಮಹಾತ್ಮರ ಇಷ್ಟಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಮತಾಂತರದವರ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದೆನು. ಉಳಿದ ಜೀವಮಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ಸಂಸಾರದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕಾಪಾಡುವ ಭಗವಂತನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ಸಫಲವಾಗುವುದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ) ಎಂದು ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ,

ಯತಿಪ್ರವರಭಾರತೀರಸಭರೇಣ ನೀತಂ ವಯಃ
ಪ್ರಫುಲ್ಲಪಲಿತಂ ಶಿರಃ ಪರಮಿಹಕ್ಷಮಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇ ।
ನಿರಸ್ತರಿಪುಸಂಭವೇ ಕ್ವಚನರಂಗಮುಖ್ಯೇ ವಿಭೋ
ಪರಸ್ಪರಹಿತೈಷಿಣಾಂ ಪರಿಸರೇಷು ಮಾಂ ವರ್ತಯ ॥

(ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಸೂಕ್ತಿಗಳ ರಸಾಸ್ವಾದನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ನನ್ನ ಆಯಸ್ಸನ್ನು ಕಳೆದೆನು. ತಲೆಯು ಬೆಳ್ಳಗಾಯಿತು. ಹಗೆತನವಿಲ್ಲದ ಜನಗಳುಳ್ಳ ಶ್ರೀರಂಗವೇ ಮೊದಲಾದ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ದಿವ್ಯ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಹಿತಚಿಂತಕರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಮಾಡು ಎಂದು ಸರ್ವದಾ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.) ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ರಾಮಾನುಜರಂತೆಯೇ ಶಠಕೋಪರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯತಿಶಯವಾದ ಭಕ್ತಿ. ದ್ರವಿಡೋಪನಿಷತ್ತಾತ್ಪರ್ಯರತ್ನಾವಳಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಠಕೋಪರ ಗ್ರಂಥವಾದ ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವನ್ನು ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಾರಸ್ಸಾರಸ್ವತಾನಾಂ ಶಠರಿಪುಭಣಿತಿಃ ಶಾನ್ತಿಶುದ್ಧಾನ್ತಸೀಮಾ
ಮಾಯಾಮಾಯಾಮಿನೀಭಿಸ್ಸ್ವಗುಣವಿತತಿಭಿರ್ಬನ್ಧಯನ್ತೀಂ ಧಯನ್ತೀ ।
ಪಾರಂ ಪಾರಂಪರೀತೋ ಭವಜಲಧಿಭವನ್ಮಜ್ಜನಾನಾಂ ಜನಾನಾಂ
ಪ್ರತ್ಯಕ್ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಯೇನ್ನಃ ಪ್ರತಿನಿಯತರಮಾಸನ್ನಿಧಾನಂ ನಿಧಾನಮ್ ॥

ಅವರ ನಮ್ರತೆಯೂ ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಆದರೆ ಅನ್ಯ ಮತಾವಲಂಬಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ವಿಶೇಷವಾದ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವೂ ಉದ್ಧತವಾಕ್ಯೂ ಇರುವಂತೆ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಅವು ರಾಮಾನುಜ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೇಲ್ಮೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಿನಾ ತಮ್ಮ ಅಹಂಕಾರದಿಂದಾಡಿದುವಲ್ಲ. ಅವರು ದಕ್ಷಿಣಪಥದವರನ್ನೆಂದಿಗೂ ದ್ವೇಷಿಸಿದವರಲ್ಲ. ಮಧ್ವಮತವನ್ನು ಕೂಡ 'ಮತ್ಸನ್ನಿಕೃಷ್ಟಂ ಮತಂ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಉತ್ತಮವರ್ಗದ ಉಪದೇಶಕರು. ಉಪದೇಶಕರ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರೇ ತಮ್ಮ ನ್ಯಾಸವಿಂಶತಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಿದ್ಧಂ ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯೇ ಸ್ಥಿರಧಿಯಮನಘಂ ಶ್ರೋತ್ರಿಯಂ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠಂ
ಸತ್ತ್ವಸ್ಥಂ ಸತ್ಯವಾಚಂ ಸಮಯನಿಯತಯಾ ಸಾಧುವೃತ್ತ್ಯಾ ಸಮೇತಮ್ ।
ಡಮ್ಭಾಸೂಯಾದಿಮುಕ್ತಂ ಜಿತವಿಷಯಗಣಂ ದೀರ್ಘಬನ್ಧುಂ ದಯಾಳುಂ
ಸ್ಖಾಲಿತ್ಯೇ ಶಾಸಿತಾರಂ ಸ್ವಪರಹಿತಪರಂ ದೇಶಿಕಂ ಭೂಷ್ಣುರೀಪ್ಸೇತ್ ॥

ಈ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳೂ ಅವರಲ್ಲಿದ್ದುವು. ಆಚಾರ್ಯರ ದಿನಚರಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದವರಿಗೆ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅವರನ್ನೇ ಕುರಿತು ಬರೆದಂತಿವೆ.

ಆಚಾರ್ಯರು ಪರಮದಯಾಳುಗಳು. ಚೇತನಗಳಿಗೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅಚೇತನಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಮೋಕ್ಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ಆಶೆಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರು ತಿರುವಹೀಂದ್ರಪುರದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಪಾರಣೆಗೆ ಅಗಸೆಯಸೊಪ್ಪನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಗಸೆಯ ಮರಕ್ಕೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದರೆಂಬ ವಿಷಯವು ಸುಮಾರು ೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸಾದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನಿಂದ ರಚಿತವಾದ 'ಆಮುಕ್ತಮಾಲ್ಯದ' ಎಂಬ ತೆಲುಗು ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ:—

'ಮಱಿಯು ಹಯವದನಪದಾರಾಧಕುಂಡೈ ವೇಂಕಟೇಶುಂಡನು ಸೇಂಕೊಕ್ಕ ಮನೀಷಿ ಮಧುಮಥನ ಮತಪ್ರತಿಪಾದಕಂಬಗು ಪ್ರಬಂಧ ಶತಂಬು ರಚಿಂಚಿ ಶಿಲೋಂಛವರ್ತನಂಬುನಂ ದಸಂಬು ಸೇಯುಂ ದನುಕು ಜರಚ್ಛದನ ಶಾಕದಾನಂಬು ಸೇಯು ನಗಸ್ತ್ರೀಲ್ಪ್ರೀರುಹಂಬುನಕು ನಿರ್ವಾಣಂ ಬೊಸಂಗಂಗಲಂ.*

ಆಚಾರ್ಯರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ವೇಂಕಟನಾಥರ ಗ್ರಂಥರಾಶಿಯು ಎಂತಹವನನ್ನಾದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅತಿಮಾನುಷಶಕ್ತಿಯುವನಿಗೂ ಕೂಡ ಇಷ್ಟು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಒಂದು ಪುರುಷಾಯುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರಚಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಗ್ರಂಥಬಾಹುಳ್ಯವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯವಿದೆ. ಅವು ಅನೇಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು

*ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪಂಡಿತ ಆರ್. ಅನಂತಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರಿಗೆ ನಾನು ಚಿರಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕವುಗಳು. ಅವರು ಒಟ್ಟು ೧೨೦ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು
ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಹಂಸಸಂದೇಶ' 'ಯಾದವಾಭ್ಯುದಯ'
ಮತ್ತು 'ಸುಭಾಷಿತನೀವೀ' ಎಂಬ ಮೂರು ಕಾವ್ಯಗಳು; 'ಸಂಕಲ್ಪ
ಸೂರ್ಯೋದಯ'ವೆಂಬ ನಾಟಕ, ೩೨ ಸ್ತೋತ್ರಗಳು, ಅನುಷ್ಠಾನಗ್ರಂಥ
ಗಳು, 'ಮೀಮಾಂಸಾಪಾದುಕಾ' 'ಸೇಶ್ವರಮೀಮಾಂಸಾ' ಎಂಬ
ಮೀಮಾಂಸಗ್ರಂಥಗಳು; 'ತತ್ತ್ವಮುಕ್ತಾಕಲಾಪ', 'ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ'
'ನ್ಯಾಯಸಿದ್ಧಾಂಜನ' 'ನ್ಯಾಯಪರಿಶುದ್ಧಿ' 'ಪರಮತಭಂಗ' ಎಂಬ
ವೇದಾಂತಪ್ರಕರಣಗ್ರಂಥಗಳು; ೫ ಶಾರೀರಕ ಭಾಷ್ಯಪ್ರಸ್ಥಾನಗ್ರಂಥಗಳು;
ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯವಾದ ಉಪನಿಷತ್ ಪ್ರಸ್ಥಾನಗ್ರಂಥ, ಗೀತಾ
ಪ್ರಸ್ಥಾನಗ್ರಂಥಗಳೆರಡು, ರಹಸ್ಯಗಳು ೩೭, ಭಗವದ್ವಿಷಯಕಗ್ರಂಥಗಳು
ಮೂರು, ಪ್ರಬಂಧಗಳು ೨೪; 'ರಸಭೌಮಾಮೃತಂ' 'ವೃಕ್ಷಭೌಮಾ
ಮೃತಂ' ಎಂಬ ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳು. 'ಭೂಗೋಳನಿರ್ಣಯ' ಮತ್ತು
ಅದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮತ್ತು 'ಶಿಲ್ಪಾರ್ಥಸಾರ' ಇವು ಮುಖ್ಯವಾದುವು.

ಆಚಾರ್ಯರ ಗ್ರಂಥಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಲೋಕಪ್ರಿಯವಾಗದಿರುವು
ದಕ್ಕೆ ಅವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಏಕಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವುದೇ ಮುಖ್ಯ
ಕಾರಣ. ಎಂದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರ ಭಾವನೆಗಳು ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿತ್ತೆಂದಾಗಲಿ
ಅವರು ಧರ್ಮೋನ್ಮತ್ತತೆಯಿಂದ ಲೌಕಿಕವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಂಧರಾಗಿದ್ದರೆಂ
ದಾಗಲಿ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಅನ್ಯಮತೀಯರಿಂದ ಸಿದ್ಧಾಂತವೇ ನಾಶವಾಗಿ
ಹೋಗುವ ಸಂಭವವೊದಗಿದ್ದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಗಳೂ ವಿವಾದ
ಕುಶಲರೂ ಆದ ಆಚಾರ್ಯರು ಸ್ವಪಕ್ಷವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅದರ ಮೇಲ್ಮೆ
ಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಯಿತು. ನಾನಾಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು
ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದ್ದರೂ ಆ ಕಾಲದ ಆವಶ್ಯಕತಾದೃಷ್ಟಿ
ಯಿಂದ ಆ ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸ್ವಪಕ್ಷಸಮರ್ಥನದಲ್ಲಿಯೇ ಉಪಯೋಗಿ
ಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೂ ಅವರ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯೂ ಭಕ್ತಿಯು

ವ್ಯಗ್ರತೆಯೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದೃಷ್ಟಿಯ ಮೇಲ್ಮೆಯೂ, ಉಪದೇಶದ ಸರಳತೆಯೂ ಎಂತಹವನನ್ನಾದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಆಳ್ವಾರ್ರುಗಳು ಈಶ್ವರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿಗಳೂ ಅನುಭಾವಿಗಳೂ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಸ್ಥಾಪಕರೂ ಆಗಿದ್ದ ಹಾಗೆ ದೇಶಿಕರು ಉಪದೇಶಕರೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸರ್ವಜನಪ್ರಿಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಆಚಾರ್ಯರ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಈ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡಿ ಅವರ ಮೇಲ್ಮೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವಾದುದರಿಂದ ಅವರ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವ ಕಾವ್ಯಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮುಂದೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ.

ದೇಶಿಕರವರ ಸ್ತೋತ್ರಗಳು ಉತ್ತಮ ಕವಿತಾಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಾವಗೀತೆಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕವು ದಿವ್ಯದೇಶಗಳ ದೇವರುಗಳ ವಿಷಯವಾದುವು. ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ ವೇದಾಂತ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸತಕ್ಕವು. ಈ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಕವಿತೆಯ ವಿವಿಧಶೈಲಿಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. 'ಗೋಪಾಲವಿಂಶತಿ'ಯ ಕೆಳಗಿನ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳು ಲಾಲಿತ್ಯದ ಪರಮಾವಧಿಯನ್ನು ಬೀರುವುವೆ—

ಹರ್ತುಂ ಕುಂಭೇ ವಿನಿಹಿತಕರಸ್ಸ್ವಾದು ಹೈಯಂಗವೀನಂ
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದಾಮಗ್ರಹಣಚಟುಲಾಂ ಮಾತರಂ ಜಾತರೋಷಾಮ್ ।
ಪಾಯಾದೀಷತ್ಪ್ರಚಲಿತಪದೋ ನಾಪಗಚ್ಛನ್ನತಿಷ್ಠನ್
ಮಿಥ್ಯಾಗೋಪಸ್ಸಪದಿನಯನೇ ಮೀಲಯನ್ ವಿಶ್ವಗೋಪ್ತಾ ।

ವಾಸೋ ಹೃತ್ವಾ ದಿನಕರಸುತಾಸನ್ನಿಧೌ ವಲ್ಲವೀನಾಂ
ಲೀಲಾಸ್ಮೇರೋ ಜಯತಿ ಲಲಿತಾಮಾಸ್ಥಿತಃ ಕುನ್ದಶಾಖಾಮ್ ।
ಸವ್ರೀಡಾಭಿಸ್ತದನು ವಸನೇ ತಾಭಿರಭ್ಯರ್ಥ್ಯಮಾನೇ
ಕಾಮೀ ಕಶ್ಚಿತ್ಕರಕಮಲಯೋರಞ್ಜಲಿಂ ಯಾಚಮಾನಃ ॥

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕದಿಯುವ ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ಗೋಪಿಯರು ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಯಾಚಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ಬಹು ಲಲಿತವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಕಠಿಣ ಶೈಲಿಯನ್ನು 'ವೈರಾಗ್ಯಪಂಚಕ'ದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

ಜ್ವಲತು ಜಲಧಿಕ್ರೋಡಕ್ರೀಡತ್ಕೃಪೀಟಭವಪ್ರಭಾ-
ಭರಪಟುತರಜ್ವಾಲಾಮಾಲಾಕುಲೋ ಜಠರಾನಲಃ ॥
ತೃಣಮಪಿ ವಯಂ ಸಾಯಂ ಸಂಫುಲ್ಲಮಲ್ಲಿಮತಲ್ಲಿಕಾ-
ಪರಿಮಳಮುಚಾ ವಾಚಾ ಯಾಚಾಮಹೇ ನ ಮಹೀಶ್ವರಾನ್ ॥

ಅವರ ಸ್ತೋತ್ರಗಳು ವಿಶೇಷವಾದ ಭಕ್ತಿರಸದಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿವೆ. 'ವರದರಾಜಪಂಚಾಶತ್' ಸ್ತೋತ್ರದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳು ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಗಳು.

ಭಕ್ತಸ್ಯ ದಾನವಶಿಶೋಃ ಪರಿಪಾಲನಾಯ
ಭದ್ರಾಂ ನೃಸಿಂಹಕುಹನಾಮಧಿಜಗ್ಮುಷಸ್ತೇ ।
ಸ್ತಮ್ಭೈಕವರ್ಜಮಧುನಾಪಿ ಕರೀಶ ನೂನಂ
ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮೇತದಖಿಲಂ ನರಸಿಂಹಗರ್ಭಮ್ ॥

ತ್ವಂ ಚೇತ್ಪ್ರಸೀದಸಿ ತವಾಸ್ಮಿ ಸಮೀಪತಶ್ಚೇತ್
ತ್ವಯ್ಯಸ್ತಿ ಭಕ್ತಿರನಘಾ ಕರಿಶೈಲನಾಥ ।
ಸಂಸೃಜ್ಯತೇ ಯದಿ ಚ ದಾಸಜನಸ್ತ್ವದೀಯಃ
ಸಂಸಾರ ಏಷ ಭಗವನ್ನಪವರ್ಗ ಏವ ॥

ಸ್ತೋತ್ರಗಳ ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಉಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯಗಳು ಉದಾಹೃತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಘನತೆಯುಂಟಾಗಿದೆ.— 'ಶ್ರೀಸ್ತುತಿ'ಯ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಆಸ್ಲೇಶಾನಾ ತ್ವಮಸಿ ಜಗತಃ ಸಂಶ್ರಯನ್ತೀ ಮುಕುನ್ದಂ
ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಪದ್ಮಾ ಜಲಧಿತನಯಾ ವಿಷ್ಣುಪತ್ನೀನ್ದಿರೇತಿ ।
ಯನ್ನಾಮಾನಿ ಶ್ರುತಿಪರಿಪಣಾನ್ಯೇವಮಾವರ್ತಯನ್ತೋ
ನಾವರ್ತನ್ತೇ ದುರಿತಪವನಪ್ರೇರಿತೇ ಜನ್ಮಚಕ್ರೇ ॥

ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯಶರಣತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದು ಬಹು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಕಾಮಾಸಿಕಾಷ್ಟಕದ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕವು ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನ.

ತ್ವಯಿ ರಕ್ಷತಿ ರಕ್ಷಕೈಃ ಕಿಮನ್ಯೈಃ ತ್ವಯಿ ಚಾರಕ್ಷತಿ ರಕ್ಷಕೈಃ ಕಿಮನ್ಯೈಃ ।
ಇತಿ ನಿಶ್ಚಿತಧೀಃ ಶ್ರಯಾಮಿ ನಿತ್ಯಂ ನೃಹರೇ ವೇಗವತೀತಟಾಶ್ರಯಂ ತ್ವಾಮ್ ॥

' ಯಾದವಾಭ್ಯುದಯ '

ವೇಂಕಟನಾಥರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ' ಯಾದವಾಭ್ಯುದಯ ' ವೆಂಬುದು ಮಹಾಕಾವ್ಯ. ಇದರಲ್ಲಿ ೨೪ ಸರ್ಗಗಳಿವೆ. ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಪಂಡಿತರಾದ ಅಪ್ಪಯ್ಯದೀಕ್ಷಿತರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಯಾದವಾಭ್ಯುದಯದ ಹನ್ನೆರಡು ಸರ್ಗಗಳು ಶ್ರೀರಂಗದ ವಾಣೀವಿಲಾಸ ಮುದ್ರಾಕ್ಷರ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗುತ್ತಲಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಚರಿತ್ರೆಯು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ರಚಿಸುವಾಗ ಆಚಾರ್ಯರು ಮಹಾಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸನ ' ರಘುವಂಶ 'ವನ್ನೇ ಮಾದರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ' ಯಾದವಾಭ್ಯುದಯ 'ಕ್ಕೂ ' ರಘುವಂಶ 'ಕ್ಕೂ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯವಿದೆ. ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಮೊದಲೆರಡು ಸರ್ಗಗಳು ಒಂದೇವೃತ್ತದಲ್ಲಿವೆ. ಅನ್ತ್ಯಶ್ಲೋಕಗಳೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಕಾವ್ಯದ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಉಪಮಾನಗಳೂ ವರ್ಣನೆಗಳೂ ರಘುವಂಶವನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರತಿಶ್ಲೋಕವೂ ಭಾವಗರ್ಭಿತವಾಗಿಯೂ ಪ್ರತಿಪದವೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯಯುಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ' ಯಾದವಾಭ್ಯುದಯ 'ದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರಾದ ಅಪ್ಪಯ್ಯದೀಕ್ಷಿತರು ಮೊದಲನೆಯ ಸರ್ಗದ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸುವಾಗ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವರು-

ಇತ್ಥಂ ವಿಚಿನ್ತ್ಯಾಸ್ಸರ್ವತ್ರ ಭಾವಾಸ್ಸನ್ತಿ ಪದೇ ಪದೇ ।
ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಸ್ಯ ಕಾವ್ಯೇಷು ಲಲಿತೇಷ್ವಪಿ ॥

(ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹರ ಕಾವ್ಯಗಳು ಎಷ್ಟು ಲಲಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಪ್ರತಿಪದದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾವಗಳೂ ಅರ್ಥಗಳೂ ತುಂಬಿವೆ.)

ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರಗಳಾದ ಯಮಕ ಅನುಪ್ರಾಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚಿತ್ರಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯಪ್ರದರ್ಶನಪ್ರವೃತ್ತಿಯೋ ಅಥವಾ ಆ ಕಾಲದ ಅಭಿರುಚಿಯೋ ಕಾರಣವಿರಬೇಕು. 'ಯಾದವಾಭ್ಯುದಯ'ದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. 'ಪಾದುಕಾಸಹಸ್ರ'ದಲ್ಲಂತು ಚಿತ್ರಪದ್ಧತಿಯೆಂಬ ಒಂದು ಪ್ರಕರಣವೇ ಇದಕ್ಕೆ ವಿನ್ಯಾಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ನಲವತ್ತು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ನಲವತ್ತೈದು ಬಂಧಗಳಿವೆ---

ಆದರೆ ಈ ಚಿತ್ರಕವಿತೆಗಳು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಸರಳವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟಾಗ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪದಪ್ರಯೋಗವೂ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಯೋಜನೆಯೂ ಬಹುಮನೋಹರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ನೃಸಿಂಹಾವತಾರವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ

'ಸಟಾಪಟಲಭೀಷಣೇ ಸರಭಸಾಟ್ಟಹಾಸೋದ್ಭಟೇ'

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ರೌದ್ರರಸದ್ಯೋತಕವಾದ ಪದಬಂಧವೂ ಕೃಷ್ಣನು ಕಾಳಿಂಗಸರ್ಪದ ಹೆಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಾಟ್ಯವಾಡುವುದನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ,

ಲೋಲಾಪತಚ್ಚರಣಲೀಲಾಹತಕ್ಷರಿತಹಾಲಾಹಲೇ ನಿಜಫಣೇ ।
ನೃತ್ಯನ್ತಮುಪ್ರತಿಘುಘುಷ್ಯನ್ತಮುಪ್ರತಿಮಮುತ್ಯನ್ತಚಾರು ವಪುಷಮ್ ॥

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದ ನಾಟ್ಯಶೈಲಿಯು ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕವಾಗಿದೆ.

ದೇಶಿಕರವರ ವರ್ಣನಾಶಕ್ತಿಯು ಅದ್ಭುತವಾದುದು. ಯಾದವಾಭ್ಯುದಯದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರ ಉದಯಾಸ್ತಗಳ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಬಹಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿವೆ.

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿಮೀಲಿತವತೀಂ ನಿಯತಿಪ್ರಭಾವಾತ್
ಆತ್ಮಪ್ರಿಯಾಂ ಕುಮುದಿನೀಮವಧೂತಧಾಮಾ ।
ಚ್ಯೋತತ್ತುಷಾರನಯನೋದಕಬಿನ್ದುರಿನ್ದುಃ
ಪ್ರಸ್ಥಾನಮಿಚ್ಛತಿ ಮಹತ್ಪ್ರತಿಪನ್ನದೈನ್ಯಃ ॥

ಆಮೃಶ್ಯ ರಾತ್ರಿಮರಣೋದಯಜಾತಪುಷ್ಪಾಂ
ಪ್ರಾಪ್ತಾನುತಾಪ ಇವ ಸತ್ಪಥಲಙ್ಘನೇನ ।
ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾಂಶುಕಂ ದ್ವಿಜಪತಿಃ ಪರಿಧಾಯ ನೂನಂ
ವ್ರೀಡಾನತೋ ವಿಶತಿ ವಾರಿನಿಧಿಂ ವಿವರ್ಣಃ ॥

ಪರ್ಯಾಪ್ತರಶ್ಮಿನಿಕರೇಣ ಸುವೃತ್ತಭೂಮ್ನಾ
ಸೂರ್ಯೇನ್ದುಬಿಮ್ಬಯುಗಳೇನ ಸಮುಸ್ಥಿತೇನ ।
ಆಭಾತಿ ಕಾಲವಣಿಜಾ ಪರಿಕಲ್ಪ್ಯಮಾನಾ
ನಕ್ತಂದಿವಕ್ಷಣತುಲೇವ ನಭಸ್ತಲಶ್ರೀಃ ॥

ಮೇಲಿನ ಮೊದಲೆರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಾಸ್ತಮಯವನ್ನೂ ಮೂರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯವನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಿರುವುದು ಎಷ್ಟು ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿದೆ! ಆಚಾರ್ಯರ ರೂಪಕಗಳೂ ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿಯೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಪ್ರವಾಳವಹ್ನೌ ಪರಿದೀಪ್ಯಮಾನೇ
ಮುಂಚನ್ತ್ಯಸೌ ಮೌಕ್ತಿಕಲಾಜವರ್ಷಮ್ ।
ಅಮುಷ್ಯ ವೇಲಾ ಧೃತವೇಪಥುಸ್ತ್ರೀ
ವೈವಾಹಿಕೀಂ ಸ್ಮಾರಯತಿ ಸ್ಮ ವೇಳಾಮ್ ॥

ಇದು ಸಮುದ್ರವರ್ಣನೆ; ಇದರಲ್ಲಿ ವಿವಾಹಸಂಬಂಧವಾದ ರೂಪಕಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವುದು ಕಾವ್ಯಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸಮಾರ್ಗ. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮೈತುಡಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಇದ್ದ ಗೋವಿನ ಸ್ವಭಾವವು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ—

ರೋಮನ್ಥಫೇನಾಞ್ಚಿತ ಸೃಕ್ವಿಭಾಗೈಃ
ಅಸ್ಪನ್ದನೈರರ್ಧನಿಮೀಲಿತಾಕ್ಷೈಃ ।
ಅನಾದೃತಸ್ತನ್ಯರಸೈರ್ಮುಕುನ್ದಃ
ಕಂಡೂಯಿತೈರ್ನಿರ್ವೃತಿಮಾಪ ವತ್ಸೈಃ ॥

'ಹಂಸಸಂದೇಶ'

ವೇಂಕಟನಾಥರ 'ಹಂಸಸಂದೇಶ'ವೂ ಕಾಳಿದಾಸಕವಿಯ 'ಮೇಘ ಸಂದೇಶ'ದ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆದ ಗ್ರಂಥ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತನು ಲಂಕಾನಗರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೀತಾದೇವಿಯ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡು ಬಂದು ರಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ ಮರುದಿವಸ ರಾಮನು ಸೀತಾ ದೇವಿಗೆ ಹಂಸದಮೂಲಕ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದು ವರ್ಣಿತ ವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಸಾಮಾನ್ಯಸ್ವರೂಪ, ಮೂಲರೀತಿ, ಛಂದಸ್ಸಿನ ಯೋಜನೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕಾಳಿದಾಸನವೇ. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಮೇಘಸಂದೇಶ ದಂತೆಯೇ ವಿರಹವ್ಯಾಕುಲನಾದ ನಾಯಕನು ದೂತನನ್ನು ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ನೋಡುವುದು, ಬಹಳಕಾಲದಿಂದ ಅಗಲಿ ದೂರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ನಾಯಕಿ ಗಾಗಿ ನಾಯಕನು ದುಃಖಿಸುವುದು, ತಾನು ಬಂದು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವವರೆಗೆ ಜೀವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ನಾಯಕನು ನಾಯಕಿಗೆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದು, ದೂತನಲ್ಲಿ ನಾಯಕನಿಗಿರುವ ಅವ್ಯಾಜವಾದ ಭ್ರಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯ, ದೂತನ ಔದಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆ ಯಲ್ಲಿಯೂ ನಾಯಕನಿಗಿರುವ ಪೂರ್ಣನಂಬಿಕೆ, ಶುಭಶಕುನಗಳು, ಮಾರ್ಗ ವಿವರಣೆ, ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೂತನಿಗೆ ಆಹ್ಲಾದವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕ ಸನ್ನಿ ವೇಶಗಳ ವರ್ಣನೆ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕತಕ್ಕ ಪವಿತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ ಗಳು, ಪ್ರೇಯಸ್ಥಳದ ವರ್ಣನೆ. ದೂತನು ನಾಯಕಿಯನ್ನು ಹೋಗಿ ಸೇರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯು ಇರಬಹುದಾದ ಸ್ಥಿತಿ, ಈಗಾಗಲೇ ವಿಶೇಷ ವಾಗಿ ನೊಂದಿರುವ ನಾಯಕಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ತೊಂದರೆಯುಂಟಾಗದಂತೆ

ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೂತನು ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಾಯಕನ ತವಕ, ಮನೋಹರವಾದ ದೂಮ, ದೂತನ ದಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ನಿದರ್ಶನ ಮತ್ತು ದೂತನಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಯಕನು ಮಾಡುವ ಆಶೀರ್ವಾದ ಇವು ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಕಾಳಿದಾಸನ ಮೇಲಿನ ತಡಿಕೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡರೂ ವೇಂಕಟನಾಥರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ಣನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾರ್ಪಾಟುಮಾಡಿ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಗ್ರಂಥಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರವಾದ ಒಂದು ಸಂದೇಶಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಾಳಿದಾಸನ ಮೇಘಸಂದೇಶದ ನಾಯಕನು ಸ್ವಾಧಿಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಮತ್ತನಾಗಿ ತನ್ನ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದಕ್ಷಿಣದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವನು. ವರ್ಷಾಕಾಲದ ಮೇಘಗಳು ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯೆಯ ಜ್ಞಾಪಕ ಬರುವುದು. ಹಂಸಸಂದೇಶದಲ್ಲಿಯಾದರೋ ನಾಯಕನು ಧೀರೋದಾತ್ತಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶ್ರೀರಾಮ. ಇಲ್ಲಿ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದು ಶರದೃತುವಿನಲ್ಲಿ, ವರ್ಷಾಕಾಲವು ಮಳೆ, ಮೋಡ, ಗುಡುಗು ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಯಕ್ಷನ ಕಲಕಿದ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಾದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಾಗಿ ಶರದೃತುವು ರಾಮನ ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿದೆ. ಯಕ್ಷನು ಪ್ರಮತ್ತತೆಯಿಂದ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಆ ವಿರಹ ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾಮನಾದರೊ ಪಿತೃವಾಕ್ಯಪರಿಪಾಲನೆಗಾಗಿಯೂ ಲೋಕಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿಯೂ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತಾನೇ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬಂದು ಅವಳ ಬಂಧನವನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯಕ್ಷನ ದೂತನಾದ

ಮೇಘಕ್ಕೂ ಅವನ ನಾಯಕಿಗೂ ಯಾವ ಸಾಮ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಂಸವು ಎಲ್ಲ ಗುಣದಲ್ಲಿಯೂ ಸೀತೆಯನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಹಂಸವನ್ನು ನೋಡಿದ ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ರಾಮನಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯೆಯ ಸ್ಮರಣೆಯುಂಟಾಗಿ ಮೈಮರೆಯುವಂತಾಗುವುದು. ಇದರ ವರ್ಣನೆಯು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ತಸ್ಮಿನ್ ಸೀತಾಗತಿಮನುಗತೇ ತದ್ದುಕೂಲಾಙ್ಕಮೂರ್ತೌ
ತನ್ಮಞ್ಜೀರಪ್ರತಿಮನಿನದೇ ನ್ಯಸ್ತನಿಸ್ಪನ್ದದೃಷ್ಟಿಃ ।
ವೀರಶ್ಚೇತೋವಿಲಯಮಗಮತ್ ತನ್ಮಯಾತ್ಮಾ ಮುಹೂರ್ತಂ
ಶಙ್ಕೇ ತೀವ್ರಂ ಭವತಿ ಸಮಯೇ ಶಾಸನಂ ಮೀನಕೇತೋಃ ॥

ಮೇಘಸಂದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷನು ವಿಶೇಷವಾದ ವಿರಹದುಃಖದಿಂದ ಮೇಘದೂತನಿಗೆ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆಯೋ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಅವನ ಶರಣುಹೊಗುವನು. ಆದರೆ ರಾಮನು—

ವ್ಯಕ್ತೋತ್ಕರ್ಷೋ ಮಹತಿ ಭುವನೇ ವ್ಯೋಮಗಾನಾಂ ಪತಿಸ್ತ್ವಂ
ಸ್ಥಾನೇ ದೂತ್ಯಂ ತದಪಿ ಭವತಃ ಸಂಶ್ರಿತತ್ರಾಣಹೇತೋಃ ।

ಎಂದು ಹೇಳಿ ದೂತಕೃತ್ಯವು ಹಂಸದ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದುದೆಂದು ಸೂಚಿಸುವನು. ಮೇಘಸಂದೇಶದ ನಾಯಕನು ವಿಧಿಯನ್ನು ನಿವಾರುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವನು. ಶ್ರೀರಾಮನಾದರೋ ಇಂತಹ ದುಃಖಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ವಿಶೇಷವಾದುದಲ್ಲವೆಂದೂ ಇದನ್ನು ಹಿಂದೆ ಎಷ್ಟೋಮಂದಿ ಅನುಭವಿಸಿರುವರೆಂದೂ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುದೆಂದೂ ತಿಳಿಸುವನು. ಮೇಘಸಂದೇಶದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾದ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯು ದೂತನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗಿದೆ. ಹಂಸಸಂದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಂಚೀಪುರವು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಮೇಘಸಂದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರವು ಪ್ರಧಾನವಾದ ರಸ.

ಹಂಸಸಂದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಶೃಂಗಾರರಸವು ಬಂದರೂ ಶಾಂತಿ ರಸಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಮೇಘದೂತದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಇದೆ. ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹಂಸಸಂದೇಶದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರಸ್ಥಳಗಳ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ.

ವಸ್ತುವಿನಂತೆ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮೇಘಸಂದೇಶದ ಪ್ರಭಾವವು ಹಂಸಸಂದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡುಬರುವುವು. ಹಂಸಸಂದೇಶದ

'ಅಭ್ರೂಭಙ್ಗೇಽಪ್ಯಧಿಕಸುಭಗೈರ್ನಿಶ್ಚಿತಾಂಗಃ ಕಟಾಕ್ಷೈಃ'

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವು ಮೇಘಸಂದೇಶದ

'ಭ್ರೂವಿಲಾಸಾನಭಿಜ್ಞೈಃ ಪ್ರೀತಿಸ್ನಿಗ್ಧೈರ್ಜನಪದವಧೂಲೋಚನೈಃ
ಪೀಯಮಾನಃ'

ಎಂಬುದನ್ನೂ ಹಂಸಸಂದೇಶದ ಎರಡನೆಯ ಸರ್ಗದ ಮೊದಲನೆಯ ಶ್ಲೋಕವಾದ

ಲೀಲಾಖೇಲಂ ಲಲಿತಗಮನಾ ಶ್ಯಾಮನಾದಂ ಸಶಿಞ್ಜಾಃ
ಭಲ್ಲಾಕ್ಷಂ ತ್ವಾಂ ಸ್ಮರಶರದೃಶೋ ಗೌರನೂಪಾಣ್ಡುರಾಙ್ಗಾಃ ।
ಮುಗ್ಧಾಲಾಪಂ ಮಧುರವಚಸೋ ಮಾನಸಾರ್ಹಂ ಮನೋಜ್ಞಾಃ
ಯತ್ರಾನೀತಾಸ್ಸರಯುವತಯೋ ರಞ್ಜಯೇಯುಸ್ಸಮಕ್ಷಮ್ ॥

ಎಂಬುದು ಮೇಘಸಂದೇಶದ ಉತ್ತರ ಮೇಘದ ಮೊದಲನೆಯ ಶ್ಲೋಕವಾದ

ವಿದ್ಯುತ್ವಂತಂ ಲಲಿತವನಿತಾಃ ಸೇನ್ದ್ರಚಾಪಂ ಸಚಿತ್ರಾಃ
ಸಂಗೀತಾಯ ಪ್ರಹತಮುರಜಾಃ ಸ್ನಿಗ್ಧಗಂಭೀರಘೋಷಮ್ ।
ಅಂತಸ್ತೋಯಂ ಮಣಿಮಯಭುವಸ್ತುಂಗಮಭ್ರಂಲಿಹಾಗ್ರಾಃ
ಪ್ರಾಸಾದಾಸ್ತ್ವಾಂ ತುಲಯಿತುಮಲಂ ಯತ್ರ ತೈಸ್ತೈರ್ವಿಶೇಷೈಃ ॥

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ವೃತ್ತಜಾತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಭಾವದಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಸರಿಸಿರುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದೆರಡು ನಿದರ್ಶನಗಳು.

ಆದರೂ ಹಂಸಸಂದೇಶದಲ್ಲಿ ಕವಿಯದೇ ಆದ ಮನೋಹರವಾದ ಅನೇಕ ವರ್ಣನೆಗಳಿವೆ. ರಾಜಹಂಸವು ಸಂದೇಶವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಡುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ರಾಜೋಪಚಾರಗಳು ನಡೆಯುವ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ನೋಡಿ.

ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಕಾರೈರ್ದಿನಕರಕರೈಃ ಕಲ್ಪಿತಾನ್ತಶ್ಶಲಾಕಾಃ
ಶಾರೋಪಾನ್ತಾಶ್ರಿತಮುಖಧನುಶ್ಶ್ರೀಷಜಿತ್ರಾಂಶುಕೇನ ।
ಊಢಾಃ ಪಶ್ಚಾದುಚಿತಗತಿನಾ ವಾಯುನಾ ರಾಜಹಂಸ
ಚ್ಛತ್ರಾಯೇರನ್ ನಭಸಿ ಭವತಶ್ಶಾರದಾ ವಾರಿವಾಹಾಃ ॥

ಆರಕ್ತಾನಾಂ ನವಮಧು ಶನೈರಾಪಿಬನ್ ಪದ್ಮಿನೀನಾಂ
ಕಾಲೋನ್ನಿದ್ರೇ ಕುವಲಯವನೇ ಘೂರ್ಣಮಾನಸ್ಸಲೀಲಮ್ ।
ಸ್ವಿನ್ನೋ ದಾನೈರ್ವಿಪಿನಕರಿಣಾಂ ಸೌಮ್ಯ ಸೇವಿಷ್ಯತೇ ತ್ವಾಂ
ಆಮೋದಾನಾಮಹಮಹಮಿಕಾಮಾದಿಶನ್ ಗನ್ಧವಾಹಃ ॥

ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿವರ್ಣನೆಯು ಎಷ್ಟು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿದೆ! ಉದಯಕಾಲದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೋಡಿರುವ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಮೊದಲನೆಯ ಶ್ಲೋಕದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವು ಅರ್ಥವಾಗುವುದು.

ರಾಜಹಂಸದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಾಂಧ್ರದೇಶಗಳು ಸಿಕ್ಕುವುವು. ಆ ದೇಶದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ವರ್ಣನೆಯು ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನೋಹರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಇಕ್ಷುಚ್ಛಾಯೇ ಕಿಸಲಯಮಯಂ ತಲ್ಪಮಾತಸ್ಥುಷೀಣಾಂ
ಸಲ್ಲಾಪೈಸ್ತೈರ್ಮುದಿತಮನಸಾಂ ಶಾಲಿಸಂರಕ್ಷಿಕಾಣಾಂ ।
ಕರ್ಣಾಟಸ್ತ್ರೀಪ್ರಕೃತಿಕತನಶಾತ್ ಕರ್ಬುರೀ ಗೀತಿಭೇದೈಃ
ಮುಹ್ಯನ್ತೀನಾಂ ಮದನಕಲುಷಂ ಮೌಗ್ಧ್ಯಮಾಸ್ವಾದಯೇಥಾಃ ।

ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಲು ಶೇಷಾದ್ರಿಯೂ ಸುವರ್ಣಮುಖರೀನದಿಯೂ ಸಿಕ್ಕುವುವು. ಸುವರ್ಣಮುಖರಿಯ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಬರುವ ಕಾವೇರೀನದಿಯ ವರ್ಣನೆಗಳು ಬಹಳ ಧ್ವನಿಯುಕ್ತವಾಗಿವೆ.

ಸ್ರೋತೋನ್ಮಗ್ನಸ್ಫುರಿತಪುಲಿನಾಂ ತ್ವನ್ನಿವಾಸೇಚ್ಛಯೇವ
ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸ್ಯಾರಾತ್ ಕನಕಮುಖರೀಂ ದಕ್ಷಿಣಾಮಞ್ಜನಾದ್ರೇಃ ।
ಆಸನ್ನಾನಾಂ ವನವಿಟಪಿನಾಂ ವೀಚಿಹಸ್ತೈಃ ಪ್ರಸೂನಾ-
ನ್ಯರ್ಘಾಹೇತೋರುಪಹರತಿ ಯಾ ನೂನಮರ್ಧೇನ್ದುಮೌಳೇಃ ॥

ಸಹ್ಯೋತ್ಸಙ್ಗಾತ್ಸಪದಿ ಮರುತಾ ಸಾಗರಂ ನೀಯಮಾನಾಂ
ಭದ್ರಾಲಾಪೈರ್ವಿಹಿತಕುಶಲಾಂ ತ್ವಾದೃಶಾನಾಂ ದ್ವಿಜಾನಾಮ್ ।
ಯಾಮುಷ್ಕನ್ನಾಸ್ಸರಸಕುಹಳೀಪತ್ರಪಾತ್ರೈರ್ನಿಶಾನ್ತೇ
ಮನ್ದಸ್ಮೇರಾಂ ಮಧುಪರಿಮಳೈರ್ವಾಸಯನ್ತೀವ ಪೂಗಾಃ ॥

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಳಾದ ನಾಯಿಕೆಯೊಬ್ಬಳು ಆಗತಾನೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿಗೆ ತನ್ನ ಭಕ್ತಿಯ ಕಾಣಿಕೆಯಾದ ಫಲಪುಷ್ಪಗಳೊಡನೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು ಆಕೆಯ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ಸ್ವಾಮಿಯು ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳನ್ನು ಇದಿರುಗೊಂಡು ತನ್ನ ಕಟಾಕ್ಷವನ್ನು ಬೀರಿದ ಭಾವವೂ ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದು ತಂದೆಯ ಮನೆಯಿಂದ ಆಪ್ತ ಬಂಧುಗಳೊಡನೆ ಪ್ರಸನ್ನಮುಖಿಯಾಗಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಸಾಧ್ವಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವೂ ಧ್ವನಿತವಾಗಿದೆ.

ಶೇಷಾದ್ರಿಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೋಗಲು ಕವಿಯ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾದ ಕಾಂಚೀಪುರವು ಸಿಕ್ಕುವುದು. ಇದನ್ನು ವರ್ಣಿಸದೇ ಹೋಗಲು ಕವಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ; ಕಾಳಿದಾಸನೂ ಮೇಘಸಂದೇಶದಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯನ್ನು ಹನ್ನೆರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹಂಸಸಂದೇಶಕಾರರು ಕಂಚಿ

ಯನ್ನೂ ಅದರ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ವರದರಾಜಸ್ವಾಮಿಯನ್ನೂ ಹನ್ನೊಂದು ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಮಾದರಿಗಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

> **ನಾನಾರತ್ನೈರುಪಚಿತಗುಣಾಂ ನಿತ್ಯಸಂಗೀತನಾದಾಂ**
> **ಭೂಮೇರ್ದ್ರಕ್ಷಸ್ಯುಚಿತವಿಭವಂ ಭೂಷಣಂ ತತ್ರ ಕಾಞ್ಚೀಮ್ ।**
> **ಯಸ್ಯಾಂ ನಿತ್ಯಂ ನಿಹಿತನಯನೋ ಹಸ್ತಿಶೈಲಾಧಿವಾಸೀ**
> **ದ್ವಂದ್ವಾತೀತಸ್ಸ ಖಲು ಪುರುಷೋ ದೃಶ್ಯತೇ ಸತ್ಯಕಾಮಃ ॥**

> **ಸಂಚಿನ್ವಾನಾ ತರುಣತುಲಸೀದಾಮಭಿಸ್ಸ್ವಮಭಿಖ್ಯಾಂ**
> **ತಸ್ಯಾಂ ವೇದ್ಯಾಮನುವಿದಧತೀ ಶ್ಯಾಮಲಂ ಹವ್ಯವಾಹಮ್ ।**
> **ಭೋಗೈಶ್ವರ್ಯಪ್ರಿಯಸಹಚರೈಃ ಕಾಽಪಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಟಾಕ್ಷೈಃ**
> **ಭೂಯಃಶ್ಯಾಮಾ ಭುವನಜನನೀ ದೇವತಾ ಸನ್ನಿಧತ್ತೇ ॥**

ಹಂಸಸಂದೇಶದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶ್ರೀರಂಗದ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಚಾತುರ್ಯವು ತೋರ್ಪಡುವುದು. ರಾಜಹಂಸದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗವು ಸಿಕ್ಕುವದು; ಇದು ಪವಿತ್ರವಾದ ಯಾತ್ರಾಸ್ಥಳವಾದುದರಿಂದ ಇದನ್ನೂ ಇದರ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸುವುದು ಕವಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ 'ಲಬ್ಧ್ವಾ ಕುಲಧನಂ ರಾಜಾ ಲಂಕಾಪ್ರಾಯಾ ದ್ವಿಭೀಷಣಃ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ ಶ್ರೀರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾದ ಮೇಲೆ ವಿಭೀಷಣನು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಂದ ಕುಲಧನವಾದ ರಂಗನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಬಂದು ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕವಿಯು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಂಗನಾಥನನ್ನು ವರ್ಣಿಸದೆ ಅವರ ಕ್ಷೇಪಪೀಠವನ್ನು ಮಾತ್ರ ವರ್ಣಿಸಿ ಬಹು ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಮುಂದೆ ರಾಜಹಂಸವು ಚೋಳಪಾಂಡ್ಯರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಲಂ ಕೆಯನ್ನು ಸೇರಿ ಶಿಂಶುಪಾವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಾಣುವನು. ಆಗ

ಅವಳಿರಬಹುದಾದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಕವಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನಗಳು.

> ಶುದ್ಧಾಮಿನ್ದೋಃ ಶ್ವಪಚಭವನೇ ಕೌಮುದೀಂ ವಿಸ್ಫುರನ್ತೀಂ
> ಆನೀತಾಂ ವಾ ವಿಷತರುವನೇ ಪಾರಿಜಾತಸ್ಯ ಶಾಖಾಮ್ ।
> ಸೂಕ್ತಿಂ ರಮ್ಯಾಂ ಖಲಪರಿಸರೇ ಸತ್ಕವೇಃ ಕೀರ್ತ್ಯಮಾನಾಂ
> ಮನ್ಯೇ ದೀನಾಂ ನಿಶಿಚರಗೃಹೇ ಮೈಥಿಲಸ್ಯಾತ್ಮಜಾತಾಮ್ ।

> ಅಙ್ಗೈರ್ಮ್ಲಾನೈರ್ಯುತ್‌ಕಿಸಲಯಸಮೈರುಜ್ಝಿತಾಕಲ್ಪಪುಷ್ಪೈಃ
> ಗಾಢಾಶ್ಲಿಷ್ಟಾಂ ವಪುಷಿ ವಿಮಲೇ ಬಿಮ್ಬಿತಾಭಿರ್ಲತಾಭಿಃ ।
> ಸಂತಾಪೋಷ್ಣಶ್ವಸನಪರುಷಚ್ಛಾಯಯಾ ಕಿಞ್ಚಿದೂನಾಂ
> ಬನ್ದೀಭೂತಾಂ ನಿಶಿಚರಗೃಹೇ ನನ್ದನಸ್ಯೇವ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮ್ ॥

ಹಂಸಸಂದೇಶದ ಕವಿಯು ಪರಮವೇದಾಂತಿ; ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ವೇದಾಂತಜ್ಞಾನದ ಕೈವಾಡವು ಇರುವಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಗಿರುವ ಎರಡು ರಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹಂಸವು ಶುದ್ಧ ಸತ್ವಗುಣಗಳನ್ನುಳ್ಳವನೂ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನ ಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ಆದ ಆಚಾರ್ಯನನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಬಂಧಿತಳಾದ ಸೀತೆಯು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಜೀವವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಬಂಧನದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಈ ಆಚಾರ್ಯನಮೂಲಕ ತನ್ನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ತಾನೇ ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತದ ಈ ಪ್ರಧಾನ ತತ್ವವೇ ರಾಮನು ಕಳುಹಿಸುವ ಸಂದೇಶದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗುವಂತಿದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಮೂಲತಃ ಕಾವ್ಯವಾದರಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕದೃಷ್ಟಿಯು ಅಷ್ಟು ಪ್ರಸಕ್ತವಾದ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ಸುಂದರವೂ ಮನೋಹರವೂ ಆದುದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ.

' ಸುಭಾಷಿತನೀವೀ '

ಸುಭಾಷಿತನೀವಿಯು[1] ವೇಂಕಟನಾಥರು ರಚಿಸಿರುವ ನೀತಿಗ್ರಂಥ. ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ಇದನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞಸಿಂಗಪ್ಪನಿಗಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು ರಚಿಸಿದರೆಂಬುದು ಪ್ರತೀತಿ. ಇದನ್ನೂ 'ತತ್ತ್ವಸಂದೇಶ' 'ರಹಸ್ಯಸಂದೇಶ' 'ತತ್ತ್ವಸಂದೇಶವಿವರಣೆ' 'ರಹಸ್ಯಸಂದೇಶವಿವರಣೆ' ಎಂಬುವುಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ದಾರ್ಶನಿಕ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದೊಡನೆ ಅವನಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರಂತೆ :

ಸತ್ತ್ವಸ್ಥಾನ್ನಿಭೃತಂ ಪ್ರಸಾದಯ ಸತಾಂ ವೃತ್ತಿಂ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಯ
ತ್ರಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಗಸಸ್ತೃಣಮಿವತ್ರೈವರ್ಗಿಕಾನ್ ಭಾವಯ ।
ನಿತ್ಯೇ ಶೇಷಿಣಿ ನಿಕ್ಷಿಪನ್ನಿಜಭರಂ ಸರ್ವಂಸಹೇ ಶ್ರೀಸಖೇ
ಧರ್ಮಂ ಧಾರಯ ಚಾತಕಸ್ಯ ಕುಶಲೀ ಧಾರಾಧರೈಕಾನ್ತಿನಃ ॥

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಉಪದೇಶವು ಎಷ್ಟು ಸರಳವಾಗಿಯೂ ಲೌಕಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ಸಮಂಜಸವಾಗಿಯೂ ಇದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಸುಭಾಷಿತನೀವಿಯು ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ೧೪೪ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ೧೨ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಒಂದೊಂದು ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ೧೨ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಅನಿಪುಣ, ದೃಪ್ತ, ಖಲ, ದುರ್ವೃತ್ತ, ಅಸೇವ್ಯ ಎಂಬ ಐದು ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟರ ದುರ್ಗುಣಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯೂ ಮುಂದಿನ ಮಹಾಪುರುಷ, ಸುಚರಿತ್ರ, ಸಮಾಶ್ರಿತ, ನೀತಿಮತ್, ಧನದಾಸ್ಯ ಎಂಬ ಐದು ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನರ ಸದ್ಗುಣ ಪ್ರಶಂಸೆಯೂ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ

---

[1] ಇದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸಸೂರಿಯವರು "ರತ್ನಪೇಟಿಕಾ" ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೬ 5

ದರಲ್ಲಿ ಸತ್ಕವಿಗಳ ಸ್ವಭಾವವರ್ಣನವೂ ಹನ್ನೆರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಕ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಇದು ಭರ್ತೃಹರಿಯ ಶತಕಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬಹಳ ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಹಾಗೆ ಆಭಾಸಶೃಂಗಾರಗಳ ವರ್ಣನೆಯಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯಾಗದ ಆವಶ್ಯಕವಾದ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಶೈಲಿಯು ಬಹು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಶ್ಲೋಕಗಳೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ಸೂತ್ರಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಅರ್ಥಗ್ರಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತೊಂದರೆ ಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇದರ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ರೀತಿಯು ಬಹಳ ನವೀನವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಥಮಸುಜನಾಯ ಪುಂಸೇ
ಮಹ್ಯಮಪಿ ಪ್ರಥಮದುರ್ಜನಾಯ ನಮಃ ।
ಸರ್ವಂ ಹತಃ ಕೃತಂ ಯೌ
ಸಕೃದುಪಕಾರಾಪಕಾರಾಭ್ಯಾಮ್ ॥

ಶೈಲಿಯ ಲಾಲಿತ್ಯವನ್ನೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಸರಳತೆಯನ್ನೂ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದೆ.

ಮನ್ಯೇ ಕಿನ್ನರಮುಖ್ಯಾನಾಂ ಮೌನಂ ಜಗತಿ ಸಾಮ್ಪ್ರತಮ್ ।
ಮಶಕಕ್ವಣಿತಂ ಯತ್ರ ವೀಣಾಸ್ವನವಿಕಲ್ಪನಮ್ ॥
ಕಲಕಣ್ಠಗಲಾಸ್ವಾದ್ಯೇ ಕಾಮಸ್ಯಾಸ್ತ್ರೇ ನಿಜಾಂಕುರೇ ।
ನಿಂಬವೃತ್ತಿಭಿರುದ್ಗೀರ್ಣೇ ನ ಚೂತಃ ಪರಿತಪ್ಯತೇ ॥

ಮತಿಮನ್ಥಜವೇನ ಲಬ್ಧವರ್ಣ-
ಪ್ರತಿಪನ್ನಾ ವಿಬುಧೈರನನ್ಯಭಕ್ತ್ಯಾಃ ।
ಸುಕವೇರನಘಾ ನ ಯಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಿಃ
ಸ್ವದತೇ ದುಗ್ಧಪಯೋನಿಧೇಃ ಸುಧೇವ ॥

‘ ಪಾದುಕಾಸಹಸ್ರಂ ’

ಆಚಾರ್ಯರ ‘ ಪಾದುಕಾಸಹಸ್ರ ’ವೂ[1] ಕಾವ್ಯಗೋಷ್ಠಿಗೇ ಸೇರ ತಕ್ಕದು. ಇದು ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದುದೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥದೇವರ ಪಾದುಕೆಯ ವಿಷಯವು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥವು ಮೂವತ್ತೆರಡು ಪದ್ಧತಿ ಅಥವಾ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಾಗಿ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರಕ್ಕೂ ಚಿತ್ರಕವಿತೆಗಳಿಗೂ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಿದ್ದರೂ ಅನೇಕೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಭಾವನೆಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಪಾದುಕೆಯ ಆಕಾರ, ಮಹಿಮೆ, ಅಲಂಕಾರ, ಪುಷ್ಪ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿರುವ ಸ್ಥಾನ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಮತವಿವರಣೆ ಮೊದಲಾದುವು ರಾಮಾಯಣವೇ ಮೊದಲಾದ ವೈಷ್ಣವಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬಹು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಪಾದುಕಾಸಹಸ್ರ ವನ್ನು ಓದುವುದರಿಂದಲೇ ಅದರ ಕರ್ತೃವಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಭಕ್ತಿಯು ಹುಟ್ಟುವುದು. ಆದರೆ ಇದರ ಕರ್ತೃವಾದ ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರು ಇದಕ್ಕೆ ಕರ್ತನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಮಪುರುಷನಲ್ಲದೆ ತಾವಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನೂ ಆದುದ ರಿಂದ ಅದು ಸಮಸ್ತ ಸಹೃದಯರಿಂದ ವಿಶ್ವಸನೀಯವಾದುದೆಂಬುದನ್ನೂ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ—

---

[1] ಇದಕ್ಕೆ ಭಾರದ್ವಾಜ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು ‘ ಪ್ರಭಾವಳಿ ’ ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವರು.

[2] ಪದ್ಧತಿಗಳ ಕ್ರಮವು ಈರೀತಿ ಇದೆ— ಪ್ರಸ್ತಾವನಾ, ಸಮಾಖ್ಯಾ, ಸಮರ್ಪಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾ, ಅಧಿಕಾರ, ಅಭಿಷೇಕ, ನಿರ್ಯಾತನ, ವೈತಾಲಿಕ, ಶೃಂಗಾರ, ಸಂಚಾರ, ಪುಷ್ಪ, ಪರಾಗ, ನಾದ, ರತ್ನ, ಸಾಮಾನ್ಯ, ಬಹುರತ್ನ, ಪದ್ಮರಾಗ, ಮೌಕ್ತಿಕ, ಮರಕತ, ಇಂದ್ರನೀಲ, ಬಿಂಬಪ್ರತಿಬಿಂಬ, ಕಾಂಚನ, ಶೇಷ, ದ್ವಂದ್ವ, ಸನ್ನಿವೇಶ, ಯಂತ್ರಿಕಾ, ರೇಖಾ, ಸುಭಾಷಿತ, ಪ್ರಕೀರ್ಣ, ಚಿತ್ರ, ನಿರ್ವೇದ, ಫಲ.

ನಿಶ್ಶೇಷಮಮ್ಬರತಲಂ ಯದಿ ಪತ್ರಿಕಾ ಸ್ಯಾತ್
ಸಪ್ತಾರ್ಣವೀ ಯದಿ ಸಮೇತ್ಯ ಮಷೀ ಭವಿತ್ರೀ ।
ವಕ್ತಾ ಸಹಸ್ರವದನಃ ಪುರುಷಃ ಸ್ವಯಂಚೇತ್
ಲಿಖ್ಯೇತ ರಂಗಪತಿಪಾದುಕಯೋಃ ಪ್ರಭಾವಃ ॥

ಯದಿ ಸ್ಫೀತಾ ಭಕ್ತಿಃ ಪ್ರಣಯಮುಖವಾಣೀಪರಿಪಣಂ
ಪದತ್ರಾಣಸ್ತೋತ್ರಂ ಹೃದಿ ಬಿಭೃಥ ರಙ್ಗಕ್ಷಿತಿಭೃತಃ ।
ನಿರುನ್ಮಾದೋ ಯದ್ವಾ ನಿರವಧಿಸುಧಾನಿರ್ಝರಮುಚೋ
ವಚೋಭಂಗೀರೇತಾ ನ ಕಥಮನುರುನ್ಧೇ ಸಹೃದಯಃ ॥

ಜಯತಿ ಯತಿರಾಜಸೂಕ್ತಿರ್ಜಯತಿ ಮುಕುಂದಸ್ಯ ಪಾದುಕಾಯುಗಳೀ ।
ತದುಭಯಧನಾಸ್ತ್ರಿವೇದೀಮವನ್ಧ್ಯಯನ್ತೋ ಜಯನ್ತಿ ಭುವಿ ಸನ್ತಃ ॥

‘ ಸಙ್ಕಲ್ಪಸೂರ್ಯೋದಯ ’

ವೇಂಕಟನಾಥರ ‘ಸಂಕಲ್ಪಸೂರ್ಯೋದಯ’ವು ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ನಾಟಕ. ಇದು ಕೃಷ್ಣಮಿಶ್ರರ ‘ಪ್ರಬೋಧಚಂದ್ರೋದಯ’ದ ಆಧಾರದಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯಾಗಿ ಬರೆದ ನಾಟಕ. ಪ್ರಬೋಧಚನ್ದ್ರೋದಯದ ವಿಷಯವು ಅದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾನ್ತಪ್ರತಿಪಾದನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾನ್ತದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಬೋಧಚನ್ದ್ರೋದಯದ ತಡಿಕೆಯನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಚಾರ್ಯರು ಆವಶ್ಯಕವಾದೆಡೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮಾರ್ಪಾಟುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ಕುಗ್ಗಿಸಿ ಮಿರುಗಿಟ್ಟು ಒಂದು ಸುವರ್ಣಪುತ್ಥಳಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳ ಸಾಮ್ಯವೈಷಮ್ಯಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಕಥಾವಸ್ತುನಿರೂಪಣದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಪ್ರಬೋಧಚನ್ದ್ರೋದಯದ ಕಥಾವಸ್ತು ಈರೀತಿ ಇದೆ. “ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಅವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆವನಿಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಮೋಹಾದಿಗಳೂ ನಿವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವೇಕಾದಿಗಳೂ

ಹುಟ್ಟಿದರು. ಮನಸ್ಸು ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಅನುವರ್ತಿಸಿ ಈಶ್ವರನನ್ನೇ ಬಂಧನದಲ್ಲಿಟ್ಟನು. ಮಹಾಮೋಹಾದಿಗಳು ಈ ಬಂಧನವನ್ನು ಬಿಗಿಪಡಿಸುತ್ತಲೂ ವಿವೇಕಾದಿಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು. ಮಹಾಮೋಹನೂ ಅವನ ಪರಿವಾರದವರುಗಳಾದ ದಂಭಾಹಂಕಾರಾದಿಗಳೂ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಮಾಡುತ್ತಿರುವರು; ಚಾರ್ವಾಕನು ಬಂದು ಕಲಿಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ವೇದಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿರುವರೆಂದೂ, ಆದರೆ ತನಗೆ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯು ಹೆದರಿಕೆಯಿದೆಯೆಂದೂ ಮಹಾಮೋಹನಿಗೆ ವರದಿಯೊಪ್ಪಿಸುವನು. ಕೂಡಲೆ ಮಹಾಮೋಹನು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಲು ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವನು. ಅತ್ತ ವೈರಾಗ್ಯಾದಿಗಳು ಭೇದೋಪಾಯದಿಂದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾಮನಿಂದ ಅಗಲಿಸದಂತೆಯೂ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಅವಳ ತಾಯಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಸೇರಿ ವಿವೇಕನೊಡನೆ ಉಪನಿಷದ್ದೇವಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ ಮದಮಾನಗಳಿಂದ ವರದಿಬರುವುದು. ಆಗ ಕಾಮನು ಧರ್ಮವನ್ನು ಹಿಡಿದು ತರಬೇಕೆಂದೂ ಕ್ರೋಧಲೋಭರು ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಎಳೆದೊಯ್ದು ನಾಸ್ತಿಕರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಮಹಾಮೋಹನು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡುವನು. ಶಾಂತಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಯಾದ (ಸಾತ್ವಿಕ) ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಅಲೆಯುತ್ತಾ ಜೈನ ಬೌದ್ಧ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ತಾಮಸಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನೂ ಕಾಪಾಲಿಕನಲ್ಲಿ ರಾಜಸಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನೂ ಕಾಣುವಳು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಮಹಾಮೋಹನ ಕಿಂಕರು. ಅವರ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದ ಸಾತ್ವಿಕಶ್ರದ್ಧೆಯೂ ಧರ್ಮನೂ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಸಾಧುಜನರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಈ ಶ್ರದ್ಧಾಧರ್ಮರನ್ನು ಹಿಡಿದು ತರಲು ಕಾಪಾಲಿಕನು ಮಹಾಭೈರವಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವನು. ಭೈರವಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನೂ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿ ಬಿಡಿಸಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವಳು. ವಿವೇಕಮಹಾ

ರಾಜನು ವಸ್ತು ವಿಚಾರವನ್ನು ಕಾಮನ ಮೇಲೂ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಕ್ರೋಧನಮೇಲೂ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಲೋಭನಮೇಲೂ ಕಳುಹಿಸಿ ತಾನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆದಿಕೇಶವದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಬೀಡು ಬಿಡುವನು. ಚಕ್ರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿ ಶಾಂತಿಯರಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಯುದ್ಧ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವಳು. ವಿವೇಕನು ಜಯಹೊಂದಿ ಮಹಾಮೋಹನು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಮಾನಸನು ತನ್ನ ನಂಟರಿಷ್ಟರು ಸತ್ತ ಶೋಕದಿಂದ ಆತ್ಮಹತ್ಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿರುವಾಗ ವೈಯಾಸಿಕಿ ಸರಸ್ವತಿ ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಮಾಡುವಳು. ಆಗತಾನೆ ಬಂದ ವೈರಾಗ್ಯನನ್ನೂ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ಮೈತ್ರಿ ಮೊದಲಾದವರನ್ನೂ ಜತೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಾನಸನು ಉಪಶಾಂತನಾಗುವನು. ಶಾಂತಿ ಉಪನಿಷದ್ದೇವಿಯನ್ನೂ ಶ್ರದ್ಧೆ ವಿವೇಕನನ್ನೂ ಕರೆತಂದು ಸೇವಿಸುವರು. ಉಪನಿಷತ್ತು ತಾನು ಮತಚತ್ವರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಕೊನೆಗೆ ಗೀತೆಯೊಡನೆ ಸೇರಿದ್ದನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿ ಪುರುಷನೇ ಪರಮೇಶ್ವರನೆಂದು ತಿಳಿಸುವಳು. ಪುರುಷನು ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಪ್ರಬೋಧನು ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸುವನು. ಬಂಧನವು ನೀಗುವುದು. ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿ ಬಂದು ಸಂತೋಷಿಸಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸುವಳು."*

ಹಾಗೆಯೇ ಸಙ್ಕಲ್ಪಸೂರ್ಯೋದಯದ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ. ಮಹದಾದಿವಿಕಾರಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಕುಲಪತಿಯಾದ ಪುರುಷನನ್ನು ಗರ್ಭಜನ್ಮಜರಾಮರಣಾದಿ ಚಕ್ರಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಸಿ ಬಂಧನದಲ್ಲಿಡುವಳು. ಕುಲಪತಿಯ ವಂಶದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದವರು ವಿವೇಕಾದಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಾ ಮೋಹಾದಿಗಳು. ಇವರಲ್ಲಿ ಮಹಾಮೋಹನು ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿ ವರ್ಗದವರಾದ ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ದಂಭ, ದರ್ಪ, ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ ದುರ್ಮತಿ, ತನ್ನ ಇತರ ಪರಿವಾರದವರಾದ ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಜಿಘಾಂಸೆ, ತೃಷ್ಣೆ ಕುಹನೆ, ಈರ್ಷ್ಯೆ ಅಸೂಯೆ ಮೊದ

* ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರ 'ಸಂಸ್ಕೃತನಾಟಕ'ವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಲಾದವರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪುರುಷನ ಬಂಧನವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿ ವಿವೇಕಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಿರುವರು. ಕಥಾನಾಯಕನಾದ ವಿವೇಕನು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದವರಾದ ಸುಮತಿ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ವಿಚಾರಣೆ, ವ್ಯವಸಾಯ, ವಾದ, ತರ್ಕ, ಸಂಸ್ಕಾರ, ಪುಷ್ಟಿ, ವಿರಕ್ತಿ, ಕ್ಷಾಂತಿ ಮೊದಲಾದವರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪುರುಷನ ಬಂಧನವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸುಮತಿಗೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿ ತನ್ನ ಸೇನಾಪತಿಯಾದ ವ್ಯವಸಾಯನೊಡನೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ್ರಮವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ವಿವೇಕನ ಗುರುವಾದ ವೇದಾನ್ತಸಿದ್ಧಾನ್ತರೂ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ವಾದನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನ್ಯಾಯ, ವೈಶೇಷಿಕ, ನಿರೀಶ್ವರಮೀಮಾಂಸಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಮತಗಳೂ ಪುರುಷನ ಬಂಧನವನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುವೆಂದೂ ಖ್ಯಾತಿಲಾಭಪೂಜೇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದ ವೇದಾನ್ತಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸವೇ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗವೆಂದೂ ತಿಳಿಸುವರು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಮಹಾಮೋಹನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾದ ಕಾಮ ಕ್ರೋಧ ದರ್ಪ ದಂಭ, ಈರ್ಷ್ಯೆ ಮೊದಲಾದವರು ವಿವೇಕನನ್ನು ಜಯಿಸಲು ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಹರಡುವರು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾಯಕನಾದ ವಿವೇಕನು ಇವರನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಪುರುಷನಿಗೆ ಒಂದು ಸಮಾಧಿಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹುಡುಕಲು ತನ್ನ ಸಾರಥಿಯಾದ ತರ್ಕನೊಡನೆ ಹೊರಟು ಭರತಖಂಡವನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಸುತ್ತಿ ಕೊನೆಗೆ ಯಾವ ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಳವೂ ಸಿಕ್ಕದಿರಲು ಬಾಹ್ಯಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಅಷ್ಟು ಪ್ರಧಾನವಲ್ಲವೆಂದೂ ಸಮಾಧಿಗೆ ತನ್ನ ಹೃದಯವೇ ಉತ್ತಮಸ್ಥಳವೆಂದೂ ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಿ ತನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಪುರುಷನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೆಗಾಗಿಯೂ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಪುರುಷನ ಪರಮ ಚಂಚಲವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಮಾತ್ರವಾದ ಆರಾಧ್ಯದೈವದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಡು

ತ್ತಾನೆ. ನಾಯಕ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿನಾಯಕರ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧವಾಗಿ ವಿವೇಕ ವಿಜಯವಾಗುವುದು. ಈಗ ಪುರುಷನು ಯಾವ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತನಾಗುವನು. ಫಲಸಂಗರಹಿತವಾದ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಉಪಾಯಮಾರ್ಗದಿಂದಲೂ ಅಪಾಯಮಾರ್ಗದಿಂದಲೂ ನಿವೃತ್ತನಾಗಿರುವ ಪುರುಷನನ್ನು ಭಗವತ್ಕಟಾಕ್ಷವನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿರುವ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯು ಸಮಸ್ತದೋಷಪರಿಹಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸುವಳು. ಆಗ ಭಗವಂತನ 'ಅನುಗ್ರಹಸಂಕಲ್ಪಸೂರ್ಯೋದಯ'ವಾಗಿ ಪುರುಷನು ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪರಮಪದದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ನಿತ್ಯಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುವನು.

ಈ ಎರಡು ಕಥಾವಸ್ತುಗಳ ತೋಲನದಿಂದ ಇವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭಾಗವು ಎರಡು ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿರುವೆಂಬಂಶವು ವಿಶದವಾಗುವುವು. ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ನಾಟಕದ ನಾಯಕಪ್ರತಿನಾಯಕರೂ ಇತರ ಪಾತ್ರಗಳೂ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಒಂದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಕಥಾಪರಿಕಲ್ಪನೆಯೂ ಒಂದೇವಿಧ. ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಧಾನವಾದ ರಸ ಶಾಂತರಸ; ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯೇ ಸಹಾಯಕ. ಅದಕ್ಕೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ. ಅದು ಮೊದಲಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಅನುಸ್ಯೂತವಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಗೂ ಬಂದ ಕಷ್ಟಗಳೂ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುದು ಅದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ; ಆದರೂ ಮೂಲತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಮೋಕ್ಷಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿವರಣೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಸಂಕಲ್ಪಸೂರ್ಯೋದಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮುಂದೆ ನೋಡಬಹುದು.

ಪ್ರಬೋಧಚಂದ್ರೋದಯದ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಯೆ ಎಂಬ ಅವಿದ್ಯಾವಿಶಿಷ್ಟನೂ, ಆ ಅವಿದ್ಯೆಗೆ ಗೋಚರನೂ ಆಶ್ರಯನೂ ಆಗಿರುವ ಶುದ್ಧ

ಚೈತನ್ಯವೇ ಈಶ್ವರನು. ಈ ಈಶ್ವರನು ಅವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತನಾಗಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ದುಃಖಭರಿತವಾದ ಈ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಸುಖವೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿ ಬಂಧಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಡುವನು. ಈ ಬಂಧನವು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವಾದ ಅಜ್ಞಾನ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಬೇಕು. ಅದು ಭ್ರಾಂತಿ ಎಂಬ ಅವಿದ್ಯಾರೂಪವಾದುದರಿಂದ ವಿದ್ಯೆ ಎಂಬ ಪರಿಶುದ್ಧಜ್ಞಾನವು ಆವಶ್ಯಕ. ಆ ವಿದ್ಯೆಯು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಲು ಪ್ರಬೋಧೋದಯದ ಮೂಲಕ ನಿರ್ವಿಶೇಷಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೂ ಜೀವಬ್ರಹ್ಮೈಕ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೂ ಆಗಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು.

ಸಂಕಲ್ಪಸೂರ್ಯೋದಯದ ಮಾರ್ಗವೇ ಬೇರೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ನಾರಾಯಣನೆಂಬ ಶಿಲ್ಪಿಯುಪ್ರಕೃತಿಯೆಂಬ ಚಿತ್ರದ ಕಡ್ಡಿಯಿಂದ ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳೆಂಬ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಬಳಿದು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸೇರದಂತೆ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಆಯಾಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಶರೀರಗಳೆಂಬ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವನು. ರತ್ನದ ಗೋಡೆಯಂತೆ ಜ್ಞಾನರೂಪನಾದ ಕಾರಣ ದೇವಾದಿ ದೇಹಭೇದಗಳಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ತಾನು ಭಿನ್ನನಾಗದೆ ಇರುವ ಜೀವಾತ್ಮನು ಈ ದೇಹವೆಂಬ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸುವನು. ಆತನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಬುದ್ಧಿಯು ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶಳಾದಾಗ್ಯೂ ಸೂರ್ಯನು ಕಾಣದೇ ಹೋದಾಗ ಕಮಲಿನಿಯು ಸಂಕೋಚವಾಗುವಂತೆ ತನ್ನ ಪತಿಯು ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪಡೆದು ತನಗೆ ದೂರವಾಗಿ, (ಸ್ಥಾವರವನ್ನು ಹೊಂದಿದಾಗ ಪತಿವ್ರತೆಯಂತೆ ಸಂಕುಚಿತಳಾಗಿ ಕಳೆಗುಂದಿದ ಅವನಂತೆ ತಾನೂ ಅಶಕ್ತಳಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಜೀವಾತ್ಮನು ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ದುರಿತಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವನು. ಆ ದುರಿತಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿವಾರಣೆಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗದಷ್ಟು ದೃಢವಾಗಿ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ

ವಾಗಿ ಇವನನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಸುವುವು. ಇವರ ನಿವಾರಣೆಗೆ ನಾರಾಯಣನ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯೇ ಸಮರ್ಥ ವಾಗುವುದು. ಈ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯು ಸ್ವಭಾವವಾಗಿಯೇ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದರಿಂದ ಆಚಾರ್ಯಕಟಾಕ್ಷವೆಂಬ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಕಾಮದ್ವೇಷಾದಿ ಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡಿ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಂಸಾರನಿವಾರಣವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ಸಂತೋಷಿಸುವುದು.

ಎರಡು ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ಮಾರ್ಪಾಟುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಪ್ರಬೋಧಚಂದ್ರೋ ದಯವನ್ನು ಅನೇಕಸಲ ಮನನಮಾಡಿರುವರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಗೌರವ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಇದೆ. ಅದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೂ ಭಾಷೆಯನ್ನೂ ಸರಿ ಯೆಂದು ತೋರಿದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉಪಯೋ ಗಿಸಿಕೊಂಡೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಕುಶಲನಾದ ಶಿಲ್ಪಿಯಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಂದಿಗೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ನಾಮಕರಣಮಾಡುವಾಗ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಬಾದ ರಾಯಣರ 'ತದೋಕೋಜ್ವಲನಂ ತತ್ಪ್ರಕಾಶಿತದ್ವಾರಾ' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭ ವಾಗುವ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ ಜ್ಞಾಪಕವಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಇದರಪ್ರಕಾರ ಆತ್ಮನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಆ ಆತ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹವುಂಟಾಗುವುದು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಆತ್ಮನಿಗೆ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯುಂಟಾಗುವುದು. ಆ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನದ ಫಲವಾಗಿ ಆತ್ಮನು ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡಿಯ ಮೂಲಕ ಈ ಭೌತಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸೇರುವನು. ಅಂದರೆ ಸಮಸ್ತ ದುಃಖಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸತಕ್ಕ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನವು ಲಭ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹಸಂಕಲ್ಪವೇ ಕಾರಣ.

ಸೂತ್ರಧಾರಪರಿಪುಷ್ಟವಾದ ಈ ಮಾರ್ಗವೇ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾನ್ತಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಗುಣವೆಂಬುವನ್ನು ತಾವು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ (ಮೋಕ್ಷ)ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಬೋಧಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಬಹು ಸ್ವರಸವೂ ಸಮಂಜಸವೂ ಆಗಿದೆ. ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನು ಅರ್ಚಿರಾದಿ ಧೂಮಾದಿ ಮಾರ್ಗಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಸಾಧನಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ಸಮಾನನಾಗುವನೆಂದೂ ಸೂರ್ಯನು ಏಕಮಾತ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವನೆಂದೂ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವುದು ಅವರ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಧಾರ್ಮಿಕಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ರಾತ್ರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಚಂದ್ರೋದಯದಿಂದ ಈ ಸಂಸಾರನಿಶಿಯ ಅಂಧಕಾರವು ನಾಶವಾಗಬಹುದೇ ವಿನಾ ರಾತ್ರಿಯೇ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಯೇ (ಸಂಸಾರವೇ) ನಾಶವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಸೂರ್ಯೋದಯವೇ ಆಗಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹಸಂಕಲ್ಪ ಸೂರ್ಯೋದಯದಿಂದ ಸಂಸಾರರಾತ್ರಿಯು ನಾಶವಾಗುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು ಬಹಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನು ನಾಟಕದ ಪ್ರಮಾಣದ ವಿಷಯ. ಇದು ಅಪ್ರಯೋಜಕವಾಗಿ ಬಹು ವಿಲಂಬಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೆಂಬುದು ಕೆಲವರ ಮತ (ನಮಗೂ ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ತೋರುತ್ತದೆ). ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಅಖಿಲಜಗತ್ಸೂತ್ರಧಾರನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿರುವ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅವನು ನಟಿಸಿದ ಹತ್ತು ಅಂಕಗಳ ಛಾಯೆಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು ಶಾಂತರಸ. ಈ ರಸವು ಸರಿಯಾದ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆಯೂ ವ್ಯವಸಾಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಥಟ್ಟನೆ ದ್ಯೋತಿತವಾಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ನಾಟಕವು ಸಂಕಲ್ಪಸೂರ್ಯೋದಯದೊಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತಾ

ಯವಾಗಬೇಕು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾಟಕವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಅಭಿನಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಪ್ರಭಾತಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮುಗಿಸುವುದ ರಿಂದ ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಭಾವನೆಯು ಸಮಂಜಸವಾಗಬಹುದೆಂಬ ಅಭಿ ಪ್ರಾಯದಿಂದಲೂ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿರಬಹುದು.

ಈ ನಾಟಕದ ಜೋಡಣೆಯು ಶಾರೀರಕ ಸೂತ್ರದ ಜೋಡಣೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಕವು ಶಾರೀರಕಸೂತ್ರದ ಸಮನ್ವಯಾಧ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಸರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ತ್ವಗಳೆಲ್ಲಾ ಸೂತ್ರೀಕೃತವಾಗಿವೆ. ಎರಡನೆಯ ಅಂಕವು ಅವಿರೋಧಾಧ್ಯಾಯದಂತಿದೆ. ದರ್ಶನಾಂತರಗಳ ದೋಷಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ. ಮೂರರಿಂದ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ವರೆಗಿನ ಆರು ಅಂಕಗಳಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ತಪಸ್ಸು ಮೊದಲಾದ ಸಾಧನವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ. ಶಾರೀರಕ ಸೂತ್ರದಂತೆಯೇ ಕೊನೆಯದಾದ ಹತ್ತನೆಯ ಅಂಕವು ಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ವಿವರಣೆ.

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಆಕಾರವಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮ ಗಳು ಮತ್ತು ಗುಣಗಳು. ಆದರೂ ಅವು ರಂಗಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಆಯಾ ಧರ್ಮಾನುಯಾಯಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಗುಣಾವಲಂಬಿಗಳೂ ಆಗಿ ಕಾಣುವುದ ರಿಂದ ಸಾಕಾರವಾಗಿಯೂ ಜೀವಂತವಾಗಿಯೂ ಕಾಣುವುವು. ನಾಯ ಕಾದಿಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಕಲ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾ ಹರಣೆಗಾಗಿ ಮುಂದಿನ ವಿವೇಕ ಮತ್ತು ಲೋಭ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ.

ವಿವೇಕ—

ಮಹಾಸತ್ತ್ವೋದಾರ ಸ್ಥಿರಮಧುರಗಂಭೀರಹೃದಯಃ
ಕೃಪೋತ್ಸಾಹೋತ್ತುಂಗಃ ಕೃತವಿದಭಿಗಮ್ಯಃ ಪ್ರಣಯಿನಾಮ್ ।
ಶ್ರುತಪ್ರಜ್ಞಾಮೇಧಾ ಸ್ಮೃತಿಜಲಧಿರಕ್ಷುದ್ರಚರಿತ-
ಸ್ತ್ವಮೇಕಸ್ಸರ್ವಾಸಾಮನಘಫಣಿತೀನಾಮಭಿಮತಃ ॥

ಧೀರೋದಾತ್ತಾನುಕೂಲೋತ್ತಮಗುಣಮಹಿಮಾ ನಾಯಕೇಷ್ವಗ್ರಣೀಸ್ತ್ವಂ
ಸ್ವಾಧೀನಾ ತ್ವತ್ಸನಾಥಾ ಸುಮತಿರಭಿಮತಾ ಧರ್ಮಪತ್ನೀ ತವಾಸೌ
ಸ್ವಾಯತ್ತಾ ಚಾದ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಸ್ಸಮಜನಿ ಭವತಸ್ಸ್ವಾಮಿನಿಶ್ಶ್ರೇಯಸಾರ್ಥಾ
ರಾಮಸ್ತ್ವಂ ಚ ತ್ರಿಲೋಕ್ಯಾಂ ರಣವಿಹೃತಿಮುಖೈರಪ್ರಧೃಷ್ಯಾನುಭಾವಃ ॥

ಲೋಭ—

ಧರ್ಮಧ್ವಂಸಧುರಂಧರಶ್ಶಮದಮಪ್ರಾರಂಭಸರ್ವಙ್ಕಷಃ
ಪ್ರಜ್ಞಾವಾರಿಧಿಘಸ್ಮರಃ ಪ್ರಣಿದಧತ್ಪ್ರತ್ಯೂಹ ಮೃತ್ಯುಞ್ಜಯಃ ।
ಮುಕ್ತಿಪ್ರಾರ್ಥನಮೋಚನಾಯ ಮಹತಾಂ ಮೋಹೇನ ಸಂಪ್ರೇಷಿತಃ
ತೃಷ್ಣಾವಾರವಿಲಾಸಿನೀಸಹಚರೋ ಲೋಭಃ ಕಿಲೋದೀಯತೇ ॥

ಸಮ್ಪ್ರದಾಯಬದ್ಧವಾದ ಎಲ್ಲಾ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಸ್ಯ ರಸೋತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ ವಿದೂಷಕನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ರೂಢಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿದೂಷಕನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸದಿದ್ದರೂ ಹಾಸ್ಯರಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಅನೇಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ನಾಲ್ಕೈದನೆಯ ಅಂಕಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಾಮ, ದರ್ಪ ಮೊದಲಾದವರ ಪ್ರತಾಪಾಡಂಬರಗಳು ಇವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಮುಂದಿನ ಕಾಮನ ಪ್ರತಾಪವನ್ನು ನೋಡಿ-

ಇಕ್ಷುಃ ಪೇಶಲವಿಗ್ರಹಶ್ಚ ಮಮ ಧನುಃ ಪುಷ್ಪಾಣ್ಯಮೀ ಸಾಯಕಾಃ
ತನ್ತ್ರೀ ಮಞ್ಜುಲನಿಸ್ವನಾ ಮಧುಕರಶ್ರೇಣೀ ಶುಭಾಙ್ಗಿನೀ ।
ಭೀರುಸ್ಸ್ತ್ರೀಜನೋ ಮಮ ಬಲಂ ತಥ್ಯಂ ಪರಂ ಕಥ್ಯತೇ
ಸೋಽಹಂ ನಿರ್ಜಿತಶೂಲಭೃತ್ಪ್ರಭೃತಿಕಸ್ಸಙ್ಕಲ್ಪಸಿದ್ಧೋದಯಃ ॥

ದಮ್ಭನ ಪ್ರತಾಪ—

ಮಯಿ ಚರತಿ ಕದಾಚಿತ್ಸತ್ಯಲೋಕೋಪಕಣ್ಠೇ
ಸಪದಿ ಸನಕಮುಖ್ಯೈಃ ಸಾಕಮಭ್ಯುಜ್ಜಿಹಾನಃ ।
ಸವಿನಯನಿಭೃತಾಙ್ಗಃ ಸಪ್ತಶಃ ಕ್ಷಾಲಿತೇನ
ಸ್ವಯಮುದವಹದರ್ಘ್ಯಂ ಪಾಣಿನಾ ಪದ್ಮಯೋನಿಃ ॥

ದರ್ಪ—

ತುಣ್ಡೀರಂ ಮಂಡಲಂ ಮೇ ಕುಲಪತಿರಪಿಚ [1] ಸ್ಕನ್ದಭೂಪಾಲವಂಶ್ಯಃ
ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಸತ್ಯವ್ರತಾಖ್ಯಂ ಕ್ಷಿತಿತಲತಿಲಕಂ ಕ್ಷುದ್ರಕಾಞ್ಚ್ಯಗ್ರಹಾರಃ
ಪ್ರಖ್ಯಾತಶ್ಶಿಷ್ಯಭೂಮ್ನಾ ದಿಶಿದಿಶಿ ಭವತಾ ಕೂಪಕೂರ್ಮೋಪಮೇನ
ಸ್ಥಾತಾ ವಾದಾಹವೇಷು ಸ್ಥವಿರ ಕಥಮಹಂ ನ ಶ್ರುತೋ ನಾಪಿ ದೃಷ್ಟಃ ॥

ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾದ ವಿಡಂಬನವೂ ಇರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆಚಾರ್ಯರ ಕಾಲವು ಧರ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದು ಸಂಧಿಸಮಯ. ವೈದಿಕಮತವು ಕ್ಷೀಣಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ವಿರೋಧತತ್ತ್ವಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನಮತಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಚಂಚಲರೂ ವಿಚಾರಶೂನ್ಯರೂ ಆದ ಒಂದೇ ಕುಟುಂಬದ ಜನರು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನಮತಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಹು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ—

ಶ್ವಶ್ರೂರಸ್ಯ ದಿಗಮ್ಬರವ್ರತವತೀ ಸಮ್ಬನ್ಧಿನಸ್ಸೌಗತಾಃ
ಮಾತಾ ಚಾಸ್ಯ ಪಿತಾ ಚ ಪಾಶುಪತಿನೌ ವೈದೇಶಿಕೋ ದೇಶಿಕಃ ।
ಜಾಯಾ ತಿಷ್ಠತಿ ಸಾಙ್ಖ್ಯಯೋಗಸಮಯೇ ಚಾರ್ವಾಕಶಿಷ್ಯಸ್ಸಖಾ
ಮಿಥ್ಯಾಚಾರಸಮಾಹ್ವಯಸ್ಸ್ವಯಮಸೌ ವಿಪ್ಲಾವಕೋ ವೈದಿಕಃ ॥

ಭಿನ್ನಮತಗಳ ಔತ್ಕರ್ಷಕೋಲಾಹಲದಲ್ಲಿ ಜನಗಳಿಗೆ ಬರಿಯ ಬಾಹ್ಯಾಡಂಬರದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಗಮನವು ಹೆಚ್ಚಿ ತಥ್ಯಾಂಶವನ್ನು ಮರೆತು ಸ್ವಮತಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅನೇಕ ನಿಂದನೀಯವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ವೈರಾಗ್ಯವೇ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತಂತಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಇದು ಬಹಳ ಅಸಹ್ಯವೂ ಹೇಯವೂ ಆಗಿ ಕಂಡಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಅವಹೇಳನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

---

[1] ಈ ಸ್ಕಂದಭೂಪಾಲನು ಕಂಚಿಯಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಪಲ್ಲವವಂಶೀಯನಾದ ರಾಜನೋ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪಾಳೆಯಗಾರನಾಗಿರಬೇಕು.

ಅಪಟುಫಣಿತಿಭಾವಾತ್ ಬಿಭ್ರತೋ ಮೌನಮುದ್ರಾಂ
ಅನಿತರಶರಣತ್ವಾದಾದೃತಾನ್ಯೋನ್ಯಸಙ್ಗಾಃ ।
ಅಗತಿವಿಹಿತಭಿಕ್ಷಾವೃತ್ತಯಃ ಕೇಚಿದೇತೇ
ಚಿರವಿಧೃತತುರಙ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾ ಮಹಾನ್ತಃ ॥

ಡಮ್ಭಸ್ಯೇವ ಧ್ವಜಮುಮಿತಯಾ ಮಣ್ಡಿತಂ ಧರ್ಭಮುಷ್ಟ್ಯಾ
ದ್ರಾಘೀಯಾಂಸಂ ಕಮಪಿ ಪುರತಸ್ಸಂಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ ದಣ್ಡಮ್ ।
ಪಾದೋಪಾನ್ತಪ್ರಣಿಹಿತಧನಾನ್ಪ್ರಾಣಿನೋ ಭಕ್ತಿನಮ್ರಾನ್
ನಾವೇಕ್ಷನ್ತೇ ಕಿತವಮುನಯೋ ನಾಮತಸ್ತೀರ್ಥಪಾದಾಃ ॥

ಭಿಕ್ಷೇತಿ ಶಿಷ್ಯಜನರಕ್ಷಣದಕ್ಷಿಣೇತಿ
ಶಾಟೇತಿ ಶಾಶ್ವತಮಠೋಪಧಿಕಲ್ಪನೇತಿ ।
ಗ್ರನ್ಥೋಪಸಂಗ್ರಹಣಮೂಲ್ಯಮಿತಿ ಬ್ರುವಾಣಾಃ
ಸಂನ್ಯಾಸಿನೋಽಪಿ ದಧತೇ ಸತತಂ ಧನಾಯಾಮ್ ॥

ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಮೇಲೆ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹಾಸ್ಯಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ ದಾರಿತಪ್ಪಿ ಮೇಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಎಂತಹ ಹೃದಯಶಲ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಆಚಾರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು ಶಾಂತರಸ. ಅದು ಇತರ ಎಲ್ಲ ರಸಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೆಂತಲೂ ಮೋಕ್ಷಸಂಪಾದನೆಗೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದುದೆಂತಲೂ ನವರಸಕ್ಕೂ ಅದು ಆಕರವೆಂತಲೂ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಜುಗುಪ್ಸಾಂ ದೇಹಾದೌ ವಿಷಯರಸಭೋಗೇಷು ಹಸನಂ
ಪ್ರಕೋಪಂ ನಿದ್ರಾದೌ ಪರಪುರುಷವಾದಾದಿಷು ಭಯಮ್ ।
ಶುಚಂ ಯೋಗಾಲಾಭೇ ಫಲಪರಿಣತೌ ವಿಸ್ಮಯಮಪಿ
ಪ್ರಯಚ್ಛತ್ಯುತ್ಸಾಹಂ ದುರಿತವಿರತೌ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ರತಿಮ್ ॥

ಆದರೆ ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತರಸವುದ್ಯೋತಿತವಾದರೂ ನಾಟಕದ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಸುಮಾರು ಎಂಟನೆಯ ಅಂಕದವರೆಗೆ

ಬರುವಪಾತ್ರಗಳ ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯ ಮತ್ತು ಶೃಂಗಾರಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಅವೇ ಸ್ಥಾಯಿಭಾವಗಳಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ನಾಟಕದ ಶೈಲಿಯ ವಿಚಾರ. ಇದು ಧಾರ್ಮಿಕವಿಷಯವಾದ ನಾಟಕವಾದುದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ರುಚಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೇ ಇದು ಯಾವತ್ತಾದರೂ ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತೆ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವೂ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಆದರೂ ಅಭಿನಯಿಸತಕ್ಕ ಪಾತ್ರಗಳಿಗಾಗಲಿ, ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಡುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗಾಗಲಿ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳಿಗಾಗಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ವಿಷಯಗ್ರಹಣವಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಅನೇಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಷೆಯು ಅವರ ಪ್ರಕರಣಗ್ರಂಥಗಳಷ್ಟು ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ. ನಾಟಕದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಉಪಮಾನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವು. ನಾಟಕದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಬರುವ ಲೋಕೋಕ್ತಿಗಳು ಬಹು ಭಾವಗರ್ಭಿತವಾಗಿರುವವಲ್ಲದೆ ಅವು ಬಹು ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ನಾಟಕವು ಲೋಕೋಕ್ತಿಯ ಕೈಪಿಡಿಯಂತಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಕೆಲವನ್ನು ನೋಡಿ:—ನಹಿ ಜಗತಿ ಭವತಿ ಮಶಕೋ ಮಾತಙ್ಗಸ್ಯ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧೀ, ಬಿಸತನ್ತುರೇವ ಸುರದನ್ತಿಯನ್ತ್ರಣಂ, ನಹಿ ತರಕ್ಷುಃ ಮೃಗರಾಜಸ್ಯ ಪರಿಪಂಥೀ, ನಖಲು ಕ್ಷುಧಿತೋಽಪಿ ಶಾರ್ದೂಲಃ ಕದಾಚಿದಪಿ ಶಾಷ್ಪಲಮತ್ತಿ, ಲವಣವಣಿಜಃ ಕರ್ಪೂರಾರ್ಘಂ ಕಿಮಿತ್ಯಭಿಮನ್ಯತೇ: ನಿಮೀಲಯತು ಲೋಚನೇ ನಹಿ ತಿರಸ್ಕೃತೋ ಭಾಸ್ಕರಃ, ಶ್ರವಸ್ಸ್ಥಗಯತು ಸ್ಥಿರಂ ಪರಭೃತಃ ಕಿಮು ಧ್ವಾಙ್ಕ್ಷತಿ. ಸ್ವಯಂಭ್ರಮತು ಬಾಲಿಶೋ ನ ಖಲು ಬಂಭ್ರಮೀತಿ ಕ್ಷಿತಿಃ, ಕದರ್ಥಯತುಮುಷ್ಟಿಭಿಃ ಕಥಯ ಕಿಂ ನಭಃ ಕ್ಷುಭ್ಯತೇ, ನ ಖಲು ಬಧಿರಾಣಾಂ ಕುತೂ

ಹಲವಾತನೋತಿ ಕೋಕಿಲಾಲಾಪಃ, ಲವಣಾಕರೇ ಲವಣಸೇತುರಾಧಿ ತ್ರಿತಃ, ಸಹಸ್ರಕಿರಣಸ್ಯ ತೇಜೋವರದಾನಂ, ಗತಜಲಸೇತುಬನ್ಧಃ, ಗಗನ ತಲಾನುಲೇಪಃ, ಗಣಿಕಾಪರಿಣೀತಿಃ—ಇವೇ ಮೊದಲಾದುವು ಭಾವಗ್ರಹ ಣಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುವುವಲ್ಲದೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆತ್ಮೀಯತೆಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಆಚಾರ್ಯರ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳಂತೆಯೇ ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಉತ್ತಮ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವ ಸೊಗಸಾದ ಉಲ್ಲೇಖ ಗಳಿವೆ. ಮುಂದಿನ ಮೊದಲನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಧ್ಯಾವರ್ಣ ನೆಯೂ ಎರಡನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಚಂದ್ರೋದಯ ವರ್ಣನೆಯೂ ಬಹು ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿಯೂ ಇವೆ.

ರಮ್ಯಾ ಯಾಮವತೀಪದಾರ್ಪಣಪಟೀ ರಾಗಾಬ್ಧಿವೇಲೋದ್ಗತಿಃ
ಚೇತೋಜನ್ಮಕದಮ್ಬಧೂಳಿವಿತತಿಶ್ಶೃಙ್ಗಾರಚೂಡಾಜಪಾ ।
ಸಮ್ಮೋಹದ್ವಿಪಶೋಣಬಿನ್ದುಪಟಲೀ ಸನ್ಧ್ಯಾಜರೀಜೃಮ್ಭತೇ
ಪ್ರತ್ಯಗ್ದಿಗ್ವನಿತಾಪಯೋಧರತಟೀಕಾಶ್ಮೀರಪಙ್ಕದ್ಯುತಿಃ ॥

ತಿಮಿಮುಖಪೀತಸಿಕ್ತಸಿತಸಾಗರಪೂರನಿಭಾಃ
ರಜನಿವಿಲಾಸಹಾಸಲಲಿತಾ ಹರಿಣಾಙ್ಕಕರಾಃ ।
ಶುಭಘನಸಾರಮಿಶ್ರಹರಿಚನ್ದನಪಙ್ಕರುಚಃ
ಸ್ಫುಟಮನುಲೇಪಯನ್ತಿ ಪುರುಹೂತದಿಶಾಸುದೃಶಂ ॥

ಸರ್ವತನ್ತ್ರಸ್ವತನ್ತ್ರರಾದ ಆಚಾರ್ಯರು ತಮಗೆ ಹಿಂಪೆ ಇದ್ದ ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯನಾಟಕಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷ ವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದ್ದರು. ಅವರ ಈ ನಾಟಕದ ಅನೇಕೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಗ್ರಂಥಗಳ ಛಾಯೆಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ

ತ್ವಯಾ ಜುಷ್ಟಃಪತ್ಯಾ ವಿಧಿವದಿಹ ಯಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ವಯಮಹಂ
ವಿಧತ್ತೇ ಚಾರ್ತ್ವಿಜ್ಯಂ ಶಮದಮಮುಖೋಽಯಂ ಗುಣಗಣಃ ।
ಅಕಸ್ಮಾದುದ್ವೇಶ್ಯೋ ಭವತಿ ಭಗವಾನಾತ್ಮಹವಿಷಃ
ಪಶುರ್ಬದ್ಧೋ ಮುಕ್ತಿಂ ಭಜತಿ ವಿಗಲತ್ಕರ್ಮನಿಗಲಃ ॥

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವು ' ವೇಣೀಸಂಹಾರ ' ದಲ್ಲಿ ಬರುವ

ಚತ್ವಾರೋ ವಯಮೃತ್ವಿಜಃ ಸ ಭಗವಾನ್ಕರ್ಮೋಪದೇಷ್ಟಾ ಹರಿಃ
ಸಂಗ್ರಾಮಾಧ್ವರದೀಕ್ಷಿತೋ ನರಪತಿಃ ಪತ್ನೀ ಗೃಹೀತವ್ರತಾ ।
ಕೌರವ್ಯಾಃ ಪಶವಃ ಪ್ರಿಯಾಪರಿಭವಕ್ಲೇಶೋಪಶಾನ್ತಿಃ ಫಲಂ
ರಾಜನ್ಯೋಪನಿಮನ್ತ್ರಣಾಯ ರಸತಿಸ್ಫೀತಂ ಯಶೋದುನ್ದುಭಿಃ ॥

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವನ್ನೂ, ೩ನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ

ತರ್ಕೋ ನ ಪ್ರತಿತಿಷ್ಠತಿ ಪ್ರಭವತಿ ತ್ರಯ್ಯಾಪಿ ವೈಯಾಕುಲೀ
ಕ್ಷೋಭಂ ಯಾನ್ತಿ ಮಿಥಃ ಕ್ಷತಾ ಋಷಿಗಿರಃ ಕ್ಷುದ್ರೋಕ್ತಯಃ ಕಿಂಪುನಃ ।
ಇತ್ಥಂ ತತ್ತ್ವವಿನಿಶ್ಚಯೋ ನಿಧಿರಿವ ಕ್ಷಿಪ್ತೋ ಗುಹಾಭ್ಯನ್ತರೇ
ಪನ್ಥಾನಸ್ತು ಮಹಾಜನಸ್ಯ ನಿಪುಣಃ ಪ್ರತ್ಯಞ್ಚಮಭ್ಯಞ್ಚತಿ ॥

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವು ಯಕ್ಷಪ್ರಶ್ನೆಯ

ತರ್ಕೋಽಪ್ರತಿಷ್ಠಃ ಶ್ರುತಯೋ ವಿಭಿನ್ನಾಃ
ನೈಕೋ ಋಷಿರ್ಯಸ್ಯ ಮತಂ ಪ್ರಮಾಣಮ್ ।
ಧರ್ಮಸ್ಯ ತತ್ತ್ವಂ ನಿಹಿತಂ ಗುಹಾಯಾಂ
ಮಹಾಜನೋ ಯೇನ ಗತಸ್ಸ ಪನ್ಥಾಃ ॥

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವನ್ನೂ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ತರುತ್ತವೆ.

ಸಂಕಲ್ಪಸೂರ್ಯೋದಯದಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ
ಸ್ವಂತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯ
ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗುರುಶಿಷ್ಯರ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮನ್ನ

ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಶಿಷ್ಯನಿಂದ, ಯತಿರಾಜಸಪ್ತತಿ ಯಲ್ಲಿ ಬರುವ

ಉಪವೀತಿನಮೂರ್ಧ್ವಪುಣ್ಡ್ರವನ್ತಂ
ತ್ರಿಜಗತ್ಪುಣ್ಯಫಲಂ ತ್ರಿದಣ್ಡಹಸ್ತಮ್ ।
ಶರಣಾಗತಸಾರ್ಥವಾಹಕಂ ತ್ವಾಂ
ಶಿಖಯಾ ಶೇಖರಶಾಲಿನಂ ಭಜಾಮಿ ॥

ಎಂಬ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನೂ ಗುರುವಿನಿಂದ, ತಮಗೆ ನಡಾದೂರು ವರದಾಚಾರ್ಯರು ಆಶೀರ್ವಾದರೂಪವಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದ ರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿತವೇದಾನ್ತಃ ಪ್ರತಿಕ್ಷಿಪ್ತಬಹಿರ್ಮತಃ ।
ಭೂಯಾಸ್ತ್ರೈವಿದ್ಯಮಾನ್ಯಸ್ತ್ವಂ ಭೂರಿಕಲ್ಯಾಣಭಾಜನಮ್ ॥

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅವರ ಗುರುಗಳ ಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಬಹಳ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿ. ಅವರನ್ನು ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೇಲ್ಮೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರು ಪೂರ್ಣ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾಗಿರುವರೆಂದು ನಿಸ್ಸಂಶಯದಿಂದ ಹೇಳಬಹುದು.

ದೇಶಿಕೋಪಾಸನೆ

ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರ ಜೀವಿತಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜನರು ಅವರ [illegible] [illegible] [illegible] ಕೊಂಡಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಮತಸ್ಥರೂ ದಕ್ಷಿಣಪಂಥದವರಾಗಿ

ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ವಪಕ್ಷದವರಲ್ಲಿಯೇ ಅನೇಕರು ತಾವೇ ಆಭಿಜಾತ್ಯರೆಂಬ ಒಂದು
ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಉದಾಸೀನದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದು.
ಆಚಾರ್ಯರು ಅಂತಹವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಸುಭಾಷಿತನೀವಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಂದು
ಅವಹೇಳನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ—

ಜಾತಿಮಾತ್ರಶರಣಾ ಬಹಿಷ್ಕೃತಾಃ
ಕೇಚಿದಾದೃತಜಘನ್ಯವೃತ್ತಯಃ ।
ರೋಷಣಾ ವಿಪರಿಧಾವಿನೋ ಮುಹು-
ರ್ಹ್ರೇಪಯನ್ತಿ ಜನಮುಜ್ಝಿತಹ್ರಿಯಃ ॥

ಆದರೆ ಅವರ ಪಾಂಡಿತ್ಯವೂ ಪ್ರತಿಭೆಯೂ ವೈರಾಗ್ಯವೂ ಖ್ಯಾತಿ ಲಾ
ಪೂಜಾಬಹಿರ್ಮುಖವಾದ ಅನುಷ್ಠಾನವೂ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿವಹಾಗೆಲ್ಲ
ಜನಗಳಿಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಗೌರವವು ಹುಟ್ಟಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು
ಸ್ವಪಕ್ಷೀಯರಲ್ಲದೆ ಅವರ ಶತ್ರುಗಳೂ ಕೂಡ ಅವರಿಗೆ ಶರಣಾಗತರಾ
ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ವಿಷಯವಾದ ಅನೇಕ ಗ್ರಂ
ಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ಆಚಾರ್ಯರ ಮಹತ್ವವು ಸ್ವಪಕ್ಷೀಯರಿಗಿಂತಲೂ
ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷೀಯರಿಂದ ವಿಶದವಾಗುವುದು. ಮೊದಲು ನೇರವಿರೋ
ಗಳೆಂದಿದ್ದವರೂ ಆಚಾರ್ಯರ ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅವರ ಆಪ್ತ
ಶಿಷ್ಯರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಹವರು ಆಚಾರ್ಯರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅನೇ
ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವರು. ಅಪ್ಪಯ್ಯದೀಕ್ಷಿತರ ಸಮಕಾಲೀನರಾ
ಚೋಳಸಿಂಹಪುರದ ದೊಡ್ಡಯ್ಯಾಚಾರ್ಯರವರು ಆಚಾರ್ಯರ ' ಶ
ದೂಷಣಿ 'ಯೇ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ' ಚಂಡಮಾರುತವೇ ' ಮೊ
ಲಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರಲ್ಲದೆ ಆಚಾರ್ಯರವರನ್ನು ಖು
ಗಳಂತೆ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಅವರ ಗ್ರಂಥದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರನ
ಹೀಗೆಂದು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ತುರಗವದನತೇಜೋಬೃಂಹಿತಾಶ್ಚರ್ಯಶಕ್ತಿಃ
ಕವಿಕಥಕಮೃಗೇನ್ದ್ರಃ ಸರ್ವತನ್ತ್ರಸ್ವತನ್ತ್ರಃ ।
ಜಯತಿ ಗುರುರಬಾಧಾಂ ವೇದಚೂಡಾರ್ಯಸಂಜ್ಞಾ-
ಮನಿತರಜನಲಭ್ಯಾಂ ಲಮ್ಭಿತೋ ರಙ್ಗಭರ್ತ್ರಾ ॥

[ಕವಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಂಹಪ್ರಾಯರಾಗಿ ಸಕಲಕಲಾವಿಶಾರದರೆನಿಸಿರುವ ಹಯಗ್ರೀವರ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ರಂಗನಾಥರಿಂದ ಅತ್ಯತಿಶಯವಾದ ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನೂ ಪಡೆದ ಗುರುವರ್ಯರ ಕೀರ್ತಿಯೂ ಯಶಸ್ಸೂ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತ್ತಲಿದೆ]

ಇದೇ ದೊಡ್ಡಯ್ಯಾಚಾರ್ಯರೆಂಬುವರು ಆಚಾರ್ಯರ ಚರಿತವಾದ ' ವೈಭವಪ್ರಕಾಶಿಕೆ ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ರಚಿಸಿದರು. ಇವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಪೆರಿಅಪ್ಪಂಗಾರ್ ಎಂಬುವರು ವೈಭವಪ್ರಕಾಶಿಕೆಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಭಾರದ್ವಾಜಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರೆಂಬುವರು ಆಚಾರ್ಯರ ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರಕ್ಕೂ ನ್ಯಾಯಪರಿಶುದ್ಧಿಗೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದರು. ನಯನಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಪ್ರತಿವಾದಿಭಯಂಕರಂ ಅಣ್ಣಾ ಎಂಬುವರು ಆಚಾರ್ಯರ ವಿಷಯವಾದ " ಸಪ್ತತಿರತ್ನಮಾಲಿಕಾ " ಎಂಬ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಮಣ್ಣಪ್ಪಂಗಾರ್ ಎಂಬುವರು " ದೇಶಿಕ ಸೂತ್ತಂದಾದಿ " ಎಂಬ ನೂರು ತಮಿಳುಪಾಶುರವನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು. ಅಳಹಿಯಮಣವಾಳಜೀಯರವರೂ, ಅನಂತಾಳ್ವಾರ್‌ರವರೂ ದೇಶಿಕರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಆಗಾಗ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಆಚಾರ್ಯರ ವಿಷಯವಾದ ' ಪಿಳ್ಳೈಯಂದಾದಿ 'ಯನ್ನು ನಯನಾಚಾರ್ಯರೂ ' ಆಚಾರ್ಯದಂಡಕ 'ವನ್ನು ವೆಂಕಟೇಶರೂ, ' ಅಬ್ಬ ಮಾಲಿಕಾಸ್ತೋತ್ರ 'ವನ್ನು ಮಹಾಚಾರ್ಯರೂ, ' ಆಚಾರ್ಯಪಂಚಾಶತಿ 'ಯನ್ನು ವೆಂಕಟಾಧ್ವರಿಯವರೂ ' ಆಚಾರ್ಯವಿಂಶತಿ 'ಯನ್ನು ಅಣ್ಣ

ಮಾರ್ಯರೂ, 'ಆಚಾರ್ಯಶತಕಮ್' 'ದೇಶಿಕಗದ್ಯಮ್' ಇವುಗಳನ್ನು ವೆಂಕಟೇಶರೂ 'ವೇದಾಂತದೇಶಿಕದಿನಚರಿ'ಯನ್ನು ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರೂ ರಚಿಸಿರುವರು. ಹೀಗೆ ಆಚಾರ್ಯರವರನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಉಭಯಪಕ್ಷದವರೂ ಐಕಕಂಠ್ಯದಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿರುವರು.

ದಕ್ಷಿಣಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡದ ವೈಷ್ಣವವಿದ್ವಾಂಸನಿಲ್ಲ. ಅವರ ವಿಗ್ರಹವಿಲ್ಲದ ದೇವಾಲಯಗಳು ಅತಿವಿರಳ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಅವರ ಚಿಹ್ನೆಗಳೇ. ಅವರ ವಿಷಯ ವಾದ ಒಂದೊಂದು ಅಂಶಗಳೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಲೇ ಇರುವುವು. ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳ; ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಜಪಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜ್ಞಾನಪೀಠ; ಮಗದೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಶಿಲ್ಪ ಕಾರ್ಯದ ಚಿಹ್ನೆಗಳು; ಬೇರೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಂಟಪ; ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕುಟೀರ; ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಆಚಾರ್ಯರ ಭಗವ್ವಶೇಷದ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಾ ಆಚಾರ್ಯರ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ತೋರಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವುವು. ಆಚಾರ್ಯರು ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದುದು ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ; ಆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದುದಲ್ಲದೆ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರುವರೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಅಙ್ಗೀಕುರ್ವನ್ತ್ವಕಲುಷಧಿಯೋ ನಿತ್ಯಮಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯಾ-
ಮಾದ್ಯೋ ಧರ್ಮಃ ಸ್ಪೃಶತು ವಸುಧಾಮಾಶಿಷಃ ಪಾರವರ್ತೀ ।
ದೇವಶ್ರೀಮಾನ್ನಿರವಧಿದಯಾಸಿನ್ಧುರಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಬನ್ಧೇ
ವಕ್ತಾ ಶ್ರೋತಾ ವಚನವಿಷಯಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ವಾಸುದೇವಃ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ ।
ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಂಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರುವೇ ನಮಃ ॥

ಶ್ರೀ ವೇದಾನ್ತದೇಶಿಕರು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು

ಶ್ರೀವೇದಾನ್ತದೇಶಿಕರವರು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಾಮಾರ್ಮಿಕಗಳಾದ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಒಟ್ಟು ೧೨೦. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಲುಪ್ತವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಚಿಹ್ನೆಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಿದೆ. ಈ ೧೨೦ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತೋತ್ರಗಳು ೩೨; ಕಾವ್ಯಾದಿಗಳು ೭; ಅನುಷ್ಠಾನಾದಿಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ೨೪; ರಹಸ್ಯಗಳು ೩೨; ಪ್ರಬಂಧಗಳು ೨೪; ಭಗವದ್ವಿಷಯ ೧; ಇವುಗಳ ವಿವರವನ್ನೂ ಇವುಗಳಿಗೆ ಈಗ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿರುವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರ ವಿವರವನ್ನು ಮುಂದೆಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಗ್ರಂಥಗಳಹೆಸರು	ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ	ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು
(ಅ) ಸ್ತೋತ್ರಗಳು ೩೨		
೧ ಹಯಗ್ರೀವಸ್ತೋತ್ರಂ	ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ	೧ ಭಾರದ್ವಾಜ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ)
	,,	೨ ಗಾರ್ಗ್ಯ ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ)
	,,	೩ ಶಿನ್ನಮು ರಂಗನಾಥಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)
೨ ದೇವನಾಯಕಪಂಚಾಶತ್	,,	೧ ರಾಘವಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ)
		೨ ಕಿಡಾಂಬಿ ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)
೩ ಅಚ್ಯುತಶತಕಮ್	,,	೧ ತ್ರೈಯಾರ್ ದೇಶಿಕಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ)
	,,	೨ ತಾತಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ)

೪	ಗೋಪಾಲವಿಂಶತಿಃ	,,	೩	ಶಿನ್ನಾಮುರಂಗನಾಥಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)
		,,	೧	ರಾಘವಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ)
		ಪ್ರತಿಪದವಿವೃತಿ	೨	ಕುರುಚ್ಚಿಗೋಪಾಲ ತಾತಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)
		,,	೩	ಶಿನ್ನಾಮುರಂಗನಾಥಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)
೫	ದೇಹಳೀಶಸ್ತುತಿಃ	ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ	೧	ತಾತಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ)
			೨	ಶಿನ್ನಾಮು ರಂಗನಾಥಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)
೭	ಯಥೋಕ್ತಕಾರಿಸ್ತೋತ್ರಮ್	ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ	೧	?
		,,	೨	?
೮	ಕಾಮಾಸಿಕಾಷ್ಟಕಂ	,,	೧	?
			೨	?
೯	ಅಷ್ಟಭುಜಾಷ್ಟಕಂ	,,	೧	?
			೨	?
೧೦	ಶರಣಾಗತಿದೀಪಿಕಾ	,,	೧	ಗಾರ್ಗ್ಯವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ)
		,,	೨	ರಾಘವಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ)
		,,	೩	ಕಿಡಾಂಬಿ ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)
			೪	ವರದಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)
೧೧	ಪರಮಾರ್ಥಸ್ತುತಿಃ	,,		?
೧೨	ದಯಾಶತಕಂ	,,	೧	ಆತ್ರೇಯ ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ)
			೨	ವಾಧೂಲ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ)
			೨	ವಾತ್ಸ್ಯಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ)

೪ ತಿರುವಹೀನ್ದ್ರಪುರದ ದೇವನಾಥಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)

೬ ವರದರಾಜಪಞ್ಚಾಶತ್ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ — ೧ ಕರೂರು ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ)
೨ ಶಿನ್ನಾಮು ರಂಗನಾಥಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)

೧೩ ಭಗವಧ್ಯಾನಸೋಪಾನಂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ — ೧ ಶ್ರೀವೇದಾನ್ತ ರಾಮಾನುಜಸ್ವಾಮಿಗಳು (ಸಂ)
,, — ೨ ರಾಘವಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ)
,, — ೩ ಶಿನ್ನಾಮುರಂಗನಾಥಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)

೧೪ ದಶಾವತಾರಸ್ತೋತ್ರಂ ,, — ೧ ರಾಘವಾಚಾರ್ಯರು(ಸಂ)
,, — ೨ ಕುರುಚ್ಚಿ ಗೋಪಾಲ ತಾತಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)

೧೫ ಅಭೀತಿಸ್ತವಂ ,, — ೧ ಗಾರ್ಗ್ಯವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ)
೨ ಶಿನ್ನಾಮುರಂಗನಾಥಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)

೧೬ ನ್ಯಾಸದಶಕಂ ,, — ೧ ನಾರಾಯಣಮುನಿಗಳು
೨ ಕುಮಾರವರದಾಚಾರ್ಯರು
೩ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ)

೧೭ ನ್ಯಾಸವಿಂಶತಿ — ೧ ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯರು (ಸ್ವವ್ಯಾಖ್ಯಾನ) (ಸಂ)
ಪ್ರತಿಪದವಿವೃತಿ — ೨ ವೆಂಕಟರಾಮಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)

೧೮	ನ್ಯಾಸತಿಲಕಂ		೩ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ) ೪ ಕುರುಚ್ಚಿ ಗೋಪಾಲ ತಾತಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)
೧೯	ರಘುವೀರಗದ್ಯಂ	ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ	೧ ಭಾರದ್ವಾಜ ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ) ೨ ಸೋಸಲೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ) ೩ ಶಿನ್ನಾಮು ರಂಗನಾಥಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)
		ರಘುವೀರಗದ್ಯಸಾರಂ	೪ (ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಿಸಂರಕ್ಷಿಣಿ) (ದ್ರಾ)
೨೦	ಶ್ರೀಸ್ತುತಿಃ	ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ	೧ ಆತ್ರೇಯ ವರದಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ) ೨ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ) ೩ ಕುರುಚ್ಚಿ ಗೋಪಾಲ ತಾತಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)
೨೧	ಭೂಸ್ತುತಿಃ	ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ	೧ ರಾಘವಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ) ೨ ಕಿಡಾಂಬಿ ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)
೨೨	ನೀಳಾಸ್ತುತಿಃ	,,	,,
೨೩	ಗೋದಾಸ್ತುತಿಃ	,,	,,
೨೪	ಸುದರ್ಶನಾಷ್ಟಕಂ	,,	೧ ಭಾರದ್ವಾಜ ರಾಜಗೋಲಾಚಾರ್ಯರು(ಸಂ)

			೨ ಕುರುಚ್ಚಿರಾಜಗೋಪಾಲ ತಾತಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)
೨೫	ಷೋಡಶಾಯುಧಸ್ತೋತ್ರಂ	,,	೧ ,,
೨೬	ಗರುಡದಣ್ಡಕಂ	,,	೨ (?) (ಸಂ)
			೩ ಭಾರದ್ವಾಜ ರಾಜ ಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ)
		ಪ್ರತಿಪದವಿವೃತಿ	೩ ಕಿಡಾಂಬಿ ರಾಜ ಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)
೨೭	ಗರುಡಪಞ್ಚಾಶತ್	ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ	೧ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ)
		ಪ್ರತಿಪದವಿವೃತಿ	೨ ಶಿನ್ನಾಮು ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)
			೩ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)
೨೮	ದ್ರಮಿಡೋಪನಿಷತ್ಸಾರಂ	ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ	೧ ವೆಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)
೨೯	ದ್ರಮಿಡೋಪನಿಷತ್ತಾತ್ಪರ್ಯ ರತ್ನಾವಳೀ	,,	,,
೩೦	ಯತಿರಾಜಸಪ್ತತಿಃ	ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ	೧ (?) ಸಂ. ೨ (?) ಸಂ.
			೩ ಕೌಂಡಿನ್ಯ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು
			೪ ಶಿನ್ನಾಮು ರಂಗನಾಥಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)
೩೧	ವೈರಾಗ್ಯಪಞ್ಚಕಂ	......	......
೩೨	ದಿವ್ಯದೇಶಮಂಗಳಾಶಾಸನ ಪಞ್ಚಕಂ	......	......

(ಆ) ಕಾವ್ಯಾದಿಗಳು ೭

೧	ಯಾದವಾಭ್ಯುದಯಂ	ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ	೧	ಅಪ್ಪಯ್ಯದೀಕ್ಷಿತರು (ಸಂ)
		ದ್ರಾವಿಡಪರಿವರ್ತನ	೨	ಎ. ವಿ. ಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯರು
೨	ಹಂಸಸಂದೇಶಂ	ರಸಾಸ್ವಾದಿನಿ	೧	ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಬ್ರಹ್ಮತಂತ್ರ ಪರಕಾಲಸ್ವಾಮಿಗಳು (ಸಂ)
		ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ	೨	ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು
		ಪ್ರಕಾಶಃ	೩	ಮ|ಮ| ಮೇಲುಪಾಕ್ಯಂ ಶ್ರೀರಂಗಾಚಾರ್ಯರು(ಸಂ)
೩	ಸುಭಾಷಿತನೀವೀ	ರತ್ನಪೇಟಿಕಾ	೧	ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಸೂರಿಗಳು (ಸಂ)
		ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ	೨	ಪಟ್ಟಪ್ಪ ತಾತಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ)
೪	ಪಾದುಕಾಸಹಸ್ರಂ	ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ		ಭಾರದ್ವಾಜಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ)
೫	ಸಂಕಲ್ಪಸೂರ್ಯೋದಯಃ			
೬	ಭೂಗೋಳ ನಿರ್ಣಯಃ	....		....
೭	,, ವ್ಯಾಖ್ಯಾ	....		....

(ಇ) ಅನುಷ್ಠಾನಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಷಯಗಳು ೨೪

೧	ಯಜ್ಞೋಪವಿತಪ್ರತಿಷ್ಠೆ	....	....
೨	ಆರಾಧನಕ್ರಮಂ	....	....
೩	ಹರಿದಿನತಿಲಕಂ	....	....
೪	ತದ್ವ್ಯಾಖ್ಯಾ	....	....
೫	ಪಾಞ್ಚರಾತ್ರರಕ್ಷೆ	....	....
೬	ಸಚ್ಚರಿತ್ರರಕ್ಷೆ	....	....
೭	ರಹಸ್ಯರಕ್ಷೆ	....	....

೮	ಗೀತಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹರಕ್ಷೆ	....		....
೯	ನಿಕ್ಷೇಪರಕ್ಷೆ	ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ	೧	ನೃಸಿಂಹರಾಜಾಚಾರ್ಯರು (ಸಂ)
		ತಾತ್ಪರ್ಯಭಾವಕೋಶಃ	೨	ತಿರು ತಿರು ಶ್ರೀಶೈಲದೇಶಿಕಾಚಾರ್ಯರು
೧೦	ನ್ಯಾಸವಿಂಶತಿವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ	....		....
೧೧	ನ್ಯಾಯಸಿದ್ಧಾಞ್ಜನಂ	ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ	೧	ರಂಗರಾಮಾನುಜ ಸ್ವಾಮಿಗಳು
		ರತ್ನಪೇಟಿಕಾ	೨	ಕೃಷ್ಣತಾತಾಚಾರ್ಯರು
೧೨	ನ್ಯಾಯಪರಿಶುದ್ಧಿ	ನಿಕಷಃ	೧	ಶ್ರೀನಿವಾಸಶಠಕೋಪ ಯತೀಂದ್ರಸ್ವಾಮಿಗಳು
		ನ್ಯಾಯಸಾರಃ	೨	ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು
		ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ	೩	ಕೃಷ್ಣತಾತಾಚಾರ್ಯರು
		,,	೪	ಮಹಾಚಾರ್ಯರು (ದ್ರಾ)
		,,	೫	ಉತ್ತಮನೂರು ವೀರ ರಾಘವಾಚಾರ್ಯರು(ದ್ರಾ)
೧೩	ತತ್ತ್ವಮುಕ್ತಾಕಲಾಪಂ	ಗೂಢಪ್ರಕಾಶಿಕಾ	೧	ಸೌಮ್ಯವರದರಾಮಾನುಜಮುನಿಗಳು
೧೪	ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಃ	ಆನನ್ದದಾಯಿನೀ	೧	ನೃಸಿಂಹರಾಜಾಚಾರ್ಯರು
		ಭಾವಪ್ರಕಾಶಃ	೨	ಅಭಿನವರಂಗನಾಥ ಬ್ರಹ್ಮತಂತ್ರಪರಾಕಾಲ ಸ್ವಾಮಿಗಳು
		ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ	೩	ಕಸ್ತೂರಿರಂಗಾಚಾರ್ಯರು
೧೫	ಅಧಿಕರಣದರ್ಪಣಂ*	—		—
೧೬	ಅಧಿಕರಣಸಾರಾವಲಿ	ಚಿಂತಾಮಣಿ	೧	ಕುಮಾರವರದಾಚಾರ್ಯರು
		ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ	೨	ಸುಂದರಾಚಾರ್ಯರು
		ಪದಯೋಜನ	೩	ಶಠಕೋಪರಾಮಾನುಜಸ್ವಾಮಿಗಳು
೧೭	ತಾತ್ಪರ್ಯಚನ್ದ್ರಿಕಾ	ದ್ರಾವಿಡಪರಿವರ್ತಿ		ಶೇಟ್ಲೂರ್ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು

೧೮ ತತ್ತ್ವಟೀಕಾ ....

೧೯ ಸೇಶ್ವರಮೀಮಾಂಸಾ ....

೨೦ ಮೀಮಾಂಸಾಪಾದುಕಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕುಮಾರ ವರದಾಚಾರ್ಯರು

೨೧ ಶತದೂಷಣೀ ಚಣ್ಡಮಾರುತಂ ೧ ಮಹಾಚಾರ್ಯರು
ಸಹಸ್ರಕಿರಣಃ ೨ ಕರೂರು ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು (೧೫ ವಾದಗಳು)
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ೩ ನೃಸಿಂಹರಾಜಾಚಾರ್ಯರು
ದ್ರಾವಿಡಪರಿವರ್ತಿ ೪ ಶೇಟ್ಲೂರ್ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು

೨೨ ಚಕಾರಸಮರ್ಥನಂ* ....

೨೩ ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷದ್ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ....

೨೪ ಶಿಲ್ಪಾರ್ಥಸಾರಃ*

(ಈ) ರಹಸ್ಯಗಳು ೩೨

೧ ಸಂಪ್ರದಾಯಪರಿಶುದ್ಧಿ
೨ ತತ್ತ್ವಪದವಿ
೩ ರಹಸ್ಯಪದವಿ
೪ ತತ್ತ್ವನವನೀತಂ
೫ ರಹಸ್ಯನವನೀತಂ
೬ ತತ್ತ್ವಮಾತೃಕಾ
೭ ರಹಸ್ಯಮಾತೃಕಾ
೮ ತತ್ತ್ವಸಂದೇಶಂ
೯ ರಹಸ್ಯಸಂದೇಶಂ
೧೦ ರಹಸ್ಯಸಂದೇಶವಿವರಣಂ
೧೧ ತತ್ತ್ವರತ್ನಾವಲೀ
೧೨ ತತ್ತ್ವರತ್ನಾವಲೀಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಸಂಗ್ರಹಂ
೧೩ ರಹಸ್ಯರತ್ನಾವಲೀ
೧೪ ರಹಸ್ಯರತ್ನಾವಲೀಹೃದಯಂ
೧೫ ತತ್ತ್ವತ್ರಯಚುಳಕಂ
೧೬ ಸಾರಸಂಕ್ಷೇಪಂ*
೧೭ ಸಾರದೀಪಂ

೧೮ ಶ್ರೀರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರಂ	ಸಾರದೀಪಿಕೆ	೧ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು
	ಸಾರವಿವರಣೆ	೨ ಶ್ರೀಶೈಲ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು
	ಸಾರಾಸ್ವಾದಿನಿ	೩ ವೇದಾನ್ತರಾಮಾನುಜಸ್ವಾಮಿಗಳು
	ಸಾರಪ್ರಕಾಶಿಕಾ	೪ ಭಾರದ್ವಾಜಂ ಶ್ರೀನಿವಾ
	ಸಾರಪ್ರಕಾಶಿಕಾಸಾರಸಂಗ್ರಹ	೫ ಪರಕಾಲಸ್ವಾಮಿಗಳು
	ಸಾರಚಂದ್ರಿಕಾ	೬ ಅಪರ್ಯಾಪ್ತಾಮೃತದಾಸರು

೭ ಬೃಹತ್ಸಮ್ಪ್ರದಾಯಸುಧಾ
೮ ಲಘುಸಂಪ್ರದಾಯಸುಧಾ
೯ ಬೃಹತ್ಸಾರಾರ್ಥಕುಸುಮಾಂಜಲಿ
೧೦ ಲಘುಸಾರಾರ್ಥಕುಸುಮಾಂಜಲಿ
೧೧ ಸಾರತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯಂ
೧೨ ಸಾರತಾತ್ಪರ್ಯಕೌಮುದಿ

(೭–೧೨) ಕರೂರು ಶ್ರೀಶೈಲ ದೇಶಿಕಾಚಾರ್ಯರು

೧೯ ಸಾರಸಾರಂ
೨೦ ಅಭಯಪ್ರಧಾನಸಾರಂ
೨೧ ತತ್ತ್ವಶಿಖಾಮಣಿ
೨೨ ರಹಸ್ಯಶಿಖಾಮಣಿ
೨೩ ಅಂಜಲಿವೈಭವಂ
೨೪ ಪ್ರಧಾನಶತಕಂ
೨೫ ಉಪಕಾರಸಂಗ್ರಹಂ
೨೬ ಸಾರಸಂಗ್ರಹಂ
೨೭ ವಿರೋಧಪರಿಹಾರಂ
೨೮ ಮುನಿವಾಹನಭೋಗಂ
೨೯ ಮಧುರಕವಿಹೃದಯಂ*
೩೦ ಪರಮಪದಸೋಪಾನಂ
೩೧ ಪರಮತಭಂಗಂ
೩೨ ಹಸ್ತಿಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ*

(ಉ) ಪ್ರಬಂಧಗಳು ೨೪

ಮುಂದಿನ ಪ್ರಬಂಧಗಳಿಗೆ ವಕುಳಾಭರಣಂ ವೀರರಾಘವಾಚಾರ್ಯರು, ಜಾಲಧಸ್ವಿ
ರಂಗನಾಥಾಚಾರ್ಯರು ಮೊದಲಾದವರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು
ರಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

೧ ಅಮೃತರಂಜಿನಿ
೨ ಅಧಿಕಾರಸಂಗ್ರಹಂ
೩ ಅಮೃತಾಸ್ವಾದಿನಿ
೪ ಪರಮಪದಸೋಪಾನಂ
೫ ಪರಮತಭಂಗಂ
೬ ಹಸ್ತಿಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ
೭ ಅಡೈಕ್ಕಲಪತ್ತು
೮ ಅರ್ಥಪಂಚಕಂ
೯ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವದಿನಚರಿ
೧೦ ತಿರುಚ್ಚಿನ್ನಮಾಲೈ
೧೧ ಪನ್ನಿರುನಾಮಂ
೧೨ ತಿರುಮನ್ತ್ರಚ್ಚುರಕ್ಕಂ
೧೩ ದ್ವಯಚ್ಚುರಕ್ಕಂ
೧೪ ಚರಮಶ್ಲೋಕಚ್ಚುರಕ್ಕಂ
೧೫ ಗೀತಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹಂ
೧೬ ಮುಮ್ಮಣಿಕ್ಕೋವೈ
೧೭ ಪಂದುಪ್ಪಾ*
೧೮ ಕಟಿಲ್‌ಪ್ಪಾ*
೧೯ ಅಮ್ಮಾನಿಪ್ಪಾ*
೨೦ ಊಶಲ್‌ಪ್ಪಾ*
೨೧ ಏಶಲ್‌ಪ್ಪಾ*
೨೨ ನವರತ್ನಮಾಲೈ
೨೩ ಆಹಾರನಿಯಮಂ
೨೪ ಪ್ರಬಂಧಸಾರಂ

(ಊ) ಭಗವದ್ವಿಷಯಂ (ನಿಗಮಪರಿಮಳಂ)*

ಸ್ತೋತ್ರಾನುಕ್ರಮಣಿಕಾ.

ಅಶುದ್ಧಸಂಶೋಧನಮ್

ಪೃಷ್ಠ-ಸಂಖ್ಯಾ	ಪಙ್ಕ್ತಿ-ಸಂಖ್ಯಾ	ಅಶುದ್ಧಮ್	ಶುದ್ಧಮ್
1-7	ಪತ್ರ-	ಶೀರ್ಷಿ-	ಹಯಗ್ರೀವ-
ತ್ರಮ್	ಕಾಯಾಮ್		ಸ್ತೋತ್ರಮ್
6	18	ಸ್ತಾ	ಸ್ತ್ವಾ
7	12	ಸೆ	ಸೇ
9—10	ಶೀರ್ಷಿ-		ದಶಾವತಾರ-
	ಕಾಯಾಮ್		ಸ್ತೋತ್ರಮ್
8	5	ಜ್ಞೇ	ಜ್ಞೇ
8	15	ತ್ರೆ	ತ್ರೇ
10	4	ಚರ್ಯಾಯುತೇ	ಚರ್ಯಾ ಯುತೇ
11	19	ಲಾವಾ	ಲಾವ
12	16	ಸ್ವಾನ್ತೇಗಾಢಂ	ಸ್ವಾನ್ತೇ ಗಾಢಂ
12-13	ಶೀರ್ಷಿ-		ಭಗವದ್ಧ್ಯಾನ-
	ಕಾಯಾಮ್		ಸೋಪಾನಮ್
15	15	ವಾಹ	ವಾಹ-
16	4	ಸ್ತಮ	ಸ್ತಿಮ-
16	7	ನಾಭಿ	ನಾಭಿ-
31	9	ರುಜ್ಞಾ	ರುಜ್ಞಾ
33	8	ಅಪಿಖಿಲ	ಅಪಿ ಖಿಲ
33	8	ಮೂರ್ಚ್ಛನಾ	ಮೂರ್ಛನಾ
36	21	ಚತುಸ್ತ್ರಿಂಶ	ಚತುಸ್ತ್ರಿ-
			ಸ್ತ್ರಿಂಶ
39	12	ಮುದ್ರಾ	ಮುದ್ರಾ
41	20	ಭವುಕ	ಭವಿಕ
43	1	ತ್ವಯೋ	ತ್ವಯಾ
45	6	ಕೃಪೆ	ಕೃಪೇ
46	5	ದಯೆ	ದಯೇ
50	4	ಭಯ ತ್ರಮ್	ಭಯತ್ರಮ್
88	18	ರಾಜ	ರಾಜ

ಪೃಷ್ಠ-ಸಂಖ್ಯಾ	ಪಙ್ಕ್ತಿ-ಸಂಖ್ಯಾ	ಅಶುದ್ಧಮ್	ಶುದ್ಧಮ್
91	13	ಪಜ್ಞಾ	ಪಜ್ಞಾ
94	10	ಲೈಕ	ಲೈಕ-
94	19	ಸಿರಿ	ಇತಃ ಪೂರ್ವಂ
			'ಸಿರಿ
95	7	ಸ್ತೋತ್ರೋ	ಸ್ತೋತ್ರೋ-
97	5	ಸ್ಥಾಪ್ಯಸೇನ	ಸ್ಥಾಪ್ಯಸೇನ-
97	7	ಜ್ಯೋತಿ	ಜ್ಯೋತಿ-
99	21	ಪವಟ್ಟ	ಪವಟ್ಟೇ
101	15	ಅಣಹ	ಅಣಹೋ
102	3	ವಟ್ಟಿಉಂ	ವಟ್ಟೇಉಂ
102	9	ಉರಾಣಹ	ಉರಣಾಹ
104	13	ರಣ್ಣೆ	ರಣ್ಣೇ
104	14	ಕಣೆರು	ಕಣೇರು
111	10	ಜಹಜ್ಜೋಗ್ಗಂ	ಜಹಜೋಗ್ಗಂ
111	20	ದರ್ಶನ	ದರ್ಶನ-
114	5	ಪ್ರಾಪ್ತಂ	ಪ್ರಾಪ್ತಂ
			ಪ್ರಾಪ್ತಂ
119	17	ವಿಳೆಅಂ	ವಿಳೇಅಂ
120	7	ಹೃದಯ	ಹೃದಯ-
122	3	ಕಾಹೆ	ಕಾಹೇ
122	7	ಪಲುನೆ	ಪಲುನೇ
123	4	ಕಾಹೆ	ಕಾಹೇ
125	17	ಸಾ ಅರ	ಸಾಅರ
125	18	ಸಾರ	ಸಾಅರ
126	6	ತ್ವನೋಭವಮ	ತ್ವನೋ-
			ಭವಮ್
126	11	ವಿಜ್ಞಾ	ವಿಜ್ಞಾ-
126	19	ಸಮಗ್ರ	ಸಮಗ್ರ-

ಪೃಷ್ಠ ಸಂಖ್ಯಾ	ಪಙ್ಕ್ತಿ ಸಂಖ್ಯಾ	ಅಶುದ್ಧ ಪಾಠ	ಶುದ್ಧ ಪಾಠ
129	4	ಶ್ರೀಃ	ಶ್ರೀಃ
131	11	ಶಕನೇತ್ರಯಿಂ	ಶಕನ್ಯೇತ್ರಯಿಂ
135	9	ಸಾನು	ಸಾನು-
132	20	ನ್ಯಾನ	ನ್ಯಾನ-
138	6	ಕದರ್ಯ್ಯಾಶ್ರ	ಕದರ್ಯ್ಯಾಶ್ರ-
141	12	ಸಾಮರ್ಥ್ಯ	ಸಾಮರ್ಥ್ಯ,
141	23	ದನುರೋ	ದನ್ತುರೋ-
		ರೋನ್ತ	ರೋನ್ತ
141	19	ವಿಕಟವೀ	ವಿಕಟವೀ.
141	13	ಲುಳಿತ	ಲುಳಿತ-
142	1	ಅವನ್ಧ್ಯ	ಅವನ್ಧ್ಯ-
142	9	ವಾರ	ವಾರ-
143	2	ಮುಕುಟ	ಮುಕುಟ-
		ವಿಹ್ವಲ	ವಿಹ್ವಲ
143	9	ಖಚಿತ	ಖಚಿತ-
143	11	ಜಠರ	ಜಠರ-
143	14	ವಿದಿತಕ	ವಿದಿತಕ-
143	20	ಕಲ	ಕಲ-
144	9	ಜೀವನಾಮೃತ	ಜೀವನಾಮೃ
148	12	ವಿಘಟೆ	ವಿಘಟೇ
155	11	ರಜ್ಜ್ವ	ರಜ್ಜ್ವ
169	6	ನಿರುನ್ಯಾ	ನಿರುನ್ಧ್ಯಾ
189	7	ನಿದಂ ಪ್ರದೇಶ	ನಿದಂಪ್ರದೇ
193	22	ಶಜ್ಯಾ	ಶಜ್ಯಾ
194	16	ಪ್ರಪತ್ತಿ	ಪ್ರವೃತ್ತಿ
		ವವ್ಯಹೃತಿ	ವ್ಯವಹೃ
196	17	ಸ್ತಂಕ್ರೋನ್ತ	ಸಂಕ್ರೋನ್ತ
		ನೈರುಪಾಯ್ಯ	ನೈರುಪಾಂ

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ಹಯವದನಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ ॥

ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವಸ್ತೋತ್ರಮ್

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸನ್ನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ಜ್ಞಾನಾನನ್ದಮಯಂ ದೇವಂ ನಿರ್ಮಲಸ್ಫಟಿಕಾಕೃತಿಮ್ ।
ಆಧಾರಂ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾನಾಂ ಹಯಗ್ರೀವಮುಪಾಸ್ಮಹೇ ॥೧॥

ಸ್ವತಃಸಿದ್ಧಂ ಶುದ್ಧಸ್ಫಟಿಕಮಣಿಭೂಭೃತ್ಪ್ರತಿಭಟಂ
ಸುಧಾಸಧ್ರೀಚೀಭಿರ್ದ್ಯುತಿಭಿರವದಾತತ್ರಿಭುವನಮ್ ।[1]
ಅನನ್ತೈಸ್ತ್ರಯ್ಯನ್ತೈರನುವಿಹಿತಹೇಷಾಹಲಹಲಂ
ಹತಾಶೇಷಾವದ್ಯಂ ಹಯವದನಮೀಡೀಮಹಿ ಮಹಃ ॥೨॥

ಸಮಾಹಾರಃ ಸಾಮ್ನಾಂ ಪ್ರತಿಪದಮೃಚಾಂ ಧಾಮ ಯಜುಷಾಂ
ಲಯಃ ಪ್ರತ್ಯೂಹಾನಾಂ ಲಹರಿವಿತತಿರ್ಬೋಧಜಲಧೇಃ ।
[2]ಕಥಾದರ್ಪಕ್ಷುಭ್ಯತ್ಕಥಕಕುಲಕೋಲಾಹಲಭವಂ
ಹರತ್ವನ್ತರ್ಧ್ವಾನ್ತಂ ಹಯವದನಹೇಷಾಹಲಹಲಃ ॥೩॥

ಪ್ರಾಚೀ ಸನ್ಧ್ಯಾ ಕಾಚಿದನ್ತರ್ನಿಶಾಯಾಃ
ಪ್ರಜ್ಞಾದೃಷ್ಟೇರಞ್ಜನಶ್ರೀರಪೂರ್ವಾ ।
ವಕ್ತ್ರೀ ವೇದಾನ್ಭಾತು ಮೇ ವಾಜಿವಕ್ತ್ರಾ
ವಾಗೀಶಾಖ್ಯಾ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಮೂರ್ತಿಃ * ॥೪॥

---

1. ರವತಾಪತ್ರಿಭುವನಮ್ | 2. ಕಥಾದೃಪ್ಯತ್ಕ್ಷುಭ್ಯತ್ಕಥಕಕುಲಕೋಲಾಹಲ. ಕ್ಷುಭ್ಯತ್ಕಲಿ ಕಥಕಕೋಲಾ.... *. ಆದ್ಯಂ ಶ್ಲೋಕಚತುಷ್ಟಯಂ ಪ್ರಾಚೀನೇಷು ಕೇಷಾಂಚಿತ್ಕೋಶೇಷು ನಾಸ್ತಿ.

ವಿಶುದ್ಧವಿಜ್ಞಾನಘನಸ್ವರೂಪಂ
   ವಿಜ್ಞಾನವಿಶ್ರಾಣನಬದ್ಧದೀಕ್ಷಮ್ |
ದಯಾನಿಧಿಂ ದೇಹಭೃತಾಂ ಶರಣ್ಯಂ
   ದೇವಂ ಹಯಗ್ರೀವಮಹಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ||೪||

ಅಪೌರುಷೇಯೈರಪಿ ವಾಕ್ಪ್ರಪಞ್ಚೈ-
   ರದ್ಯಾಪಿ ತೇ ಭೂತಿಮದೃಷ್ಟಪಾರಾಮ್ |
ಸ್ತುವನ್ನಹಂ ಮುಗ್ಧ ಇತಿ ತ್ವಯೈವ
   ಕಾರುಣ್ಯತೋ ನಾಥ ಕಟಾಕ್ಷಣೀಯಃ ||೫||

ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯರಮ್ಯಾ ಗಿರಿಶಸ್ಯ ಮೂರ್ತಿ-
   ರ್ದೇವೀ ಸರೋಜಾಸನಧರ್ಮಪತ್ನೀ |
ವ್ಯಾಸಾದಯೋಽಪಿ ವ್ಯಪದೇಶ್ಯವಾಚಃ
   ಸ್ಫುರನ್ತಿ ಸರ್ವೇ ತವ ಶಕ್ತಿಲೇಶೈಃ ||೬||

ಮನ್ದೋಽಭವಿಷ್ಯನ್ನಿಯತಂ ವಿರಿಞ್ಚೋ
   ವಾಚಾಂ ನಿಧೇ ವಾಞ್ಛಿತಭಾಗಧೇಯಃ |
ದೈತ್ಯಾಪನೀತಾನ್ದಯಯೈವ ಭೂಯೋಽ-
   ಪ್ಯಧ್ಯಾಪಯಿಷ್ಯೋ ನಿಗಮಾನ್ನ ಚೇತ್ತ್ವಮ್ ||೭||

ವಿತರ್ಕಡೋಲಾಂ ವ್ಯವಧೂಯ [1]ಸತ್ತ್ವೇ
   ಬೃಹಸ್ಪತಿಂ ವರ್ತಯಸೇ ಯತಸ್ತ್ವಮ್ |
ತೇನೈವ ದೇವ ತ್ರಿದಶೇಶ್ವರಾಣಾ-
   ಮಸ್ಪೃಷ್ಟಡೋಲಾಯಿತಮಾಧಿರಾಜ್ಯಮ್ ||೮

---

1. ತತ್ತ್ವೇ.

ಅಗ್ನೌ ಸಮಿದ್ಧಾರ್ಚಿಷಿ ಸಪ್ತತನ್ತೋ-
ರಾತಸ್ಥಿವಾನ್ಮನ್ತ್ರಮಯಂ ಶರೀರಮ್ ।
ಅಖಣ್ಡಸಾರೈರ್ಹವಿಷಾಂ [1]ಪ್ರದಾನೈ-
ರಾಪ್ಯಾಯನಂ ವ್ಯೋಮಸದಾಂ ವಿಧತ್ಸೇ ॥೧೦॥

ಯನ್ಮೂಲಮೀದೃಕ್ಪ್ರತಿಭಾತಿ ತತ್ತ್ವಂ
ಯಾ ಮೂಲಮಾಮ್ನಾಯಮಹಾದ್ರುಮಾಣಾಮ್ ।
ತತ್ತ್ವೇನ ಜಾನನ್ತಿ ವಿಶುದ್ಧಸತ್ತ್ವಾ-
ಸ್ತ್ವಾಮಕ್ಷರಾಮಕ್ಷರಮಾತೃಕಾಂ ತೇ[2] ॥೧೧॥

ಅವ್ಯಾಕೃತಾದ್ವ್ಯಾಕೃತವಾನಸಿ ತ್ವಂ
ನಾಮಾನಿ ರೂಪಾಣಿ ಚ ಯಾನಿ ಪೂರ್ವಮ್ ।
ಶಂಸನ್ತಿ ತೇಷಾಂ ಚರಮಾಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ
ವಾಗೀಶ್ವರ ತ್ವಾಂ ತ್ವದುಪಜ್ಞವಾಚಃ ॥೧೨॥

ಮುಗ್ಧೇನ್ದುನಿಷ್ಯನ್ದವಿಲೋಭನೀಯಾಂ
ಮೂರ್ತಿಂ ತವಾನನ್ದಸುಧಾಪ್ರಸೂತಿಮ್ ।
ವಿಪಶ್ಚಿತಶ್ಚೇತಸಿ ಭಾವಯನ್ತೇ
ವೇಲಾಮುದಾರಾಮಿವ ದುಗ್ಧಸಿನ್ಧೋಃ ॥೧೩॥

ಮನೋಗತಂ ಪಶ್ಯತಿ ಯಃ ಸದಾ ತ್ವಾಂ
ಮನೀಷಿಣಾಂ ಮಾನಸರಾಜಹಂಸಮ್ ।
ಸ್ವಯಂ [4]ಪುರೋಭಾವವಿವಾದಭಾಜಃ
ಕಿಂಕುರ್ವತೇ ತಸ್ಯ ಗಿರೋ ಯಥಾರ್ಹಮ್ ॥೧೪॥

---

[1] ಪ್ರದಾನೈರಾ... [2] ತ್ವಾಮ. [3] [illegible] [4] ಪುರೋಭಾವವಿವಾದ...

ಅಪಿ ಕ್ಷಣಾರ್ಧಂ ಕಲಯನ್ತಿ ಯೇ ತ್ವಾ-
ಮಾಪ್ಲಾವಯನ್ತಂ ವಿಶದೈರ್ಮಯೂಖೈಃ ।
ವಾಚಾಂ ಪ್ರವಾಹೈರನಿವಾರಿತೈಸ್ತೇ
ಮನ್ದಾಕಿನೀಂ ಮನ್ದಯಿತುಂ ಕ್ಷಮನ್ತೇ ॥೧೫॥

[1] ಸ್ವಾಮಿನ್ಭವದ್ಧ್ಯಾನಸುಧಾಭಿಷೇಕಾ-
ದ್ವಹನ್ತಿ ಧನ್ಯಾಃ ಪುಲಕಾನುಬನ್ಧಮ್ ।
ಅಲಕ್ಷಿತೇ ಕ್ವಾಪಿ ನಿರೂಢಮೂಲ-
ಮಙ್ಗೇಷ್ವಿವಾನನ್ದಥುಮಙ್ಕುರನ್ತಮ್ ॥೧೬॥

ಸ್ವಾಮಿನ್ಪ್ರತೀಚಾ ಹೃದಯೇನ ಧನ್ಯಾ-
ಸ್ತ್ವದ್ಧ್ಯಾನಚನ್ದ್ರೋದಯವರ್ಧಮಾನಮ್ ।
ಅಮಾನ್ತಮಾನನ್ದಪಯೋಧಿಮನ್ತಃ
ಪಯೋಭಿರಕ್ಷ್ಣಾಂ ಪರಿವಾಹಯನ್ತಿ ॥೧೭॥

[2] ಸ್ವೈರಾನುಭಾವಾಸ್ತ್ವದಧೀನಭಾವಾಃ
ಸಮೃದ್ಧವೀರ್ಯಾಸ್ತ್ವದನುಗ್ರಹೇಣ ।
ವಿಪಶ್ಚಿತೋ ನಾಥ ತರನ್ತಿ ಮಾಯಾಂ
ವೈಹಾರಿಕೀಂ ಮೋಹನಪಿಞ್ಛಿಕಾಂ ತೇ ॥೧೮॥

ಪ್ರಾಙ್ನಿರ್ಜಿತಾನಾಂ ತಪಸಾಂ ವಿಪಾಕಾಃ[3]
ಪ್ರತ್ಯಗ್ರನಿಃಶ್ರೇಯಸಸಂಪದೋ ಮೇ ।
ಸಮೇಧಿಷೀರಂಸ್ತವ ಪಾದಪದ್ಮೇ
ಸಂಕಲ್ಪಚಿನ್ತಾಮಣಯಃ ಪ್ರಣಾಮಾಃ ॥೧೯॥

---

[1] ಸ್ವಾಮಿನ್ಭವದ್ಭೋಗಸುಧಾ ... [2] ಸ್ವೈರಾನುಭಾವತ್ತ್ವದನನ್ಯಭಾವಾಃ ಸಂಪುಷ್ಟವೀರ್ಯಾಂ ತ್ವದನು.... [3] ವಿಪಾಕಾತ್.

ವಿಲುಪ್ತಮೂರ್ಧನ್ಯಲಿಪಿಕ್ರಮಾಣಾಂ
ಸುರೇನ್ದ್ರಚೂಡಾಪದಲಾಲಿತಾನಾಮ್ ।
ತ್ವದಙ್ಘ್ರಿರಾಜೀವರಜಃಕಣಾನಾಂ
ಭೂಯಾನ್ಪ್ರಸಾದೋ ಮಯಿ ನಾಥ ಭೂಯಾತ್ ॥೨೦॥

ಪರಿಸ್ಫುರನ್ನೂಪುರಚಿತ್ರಭಾನು-
ಪ್ರಕಾಶನಿರ್ಧೂತತಮೋಽನುಷಙ್ಗಾಮ್ ।
ಪದದ್ವಯೀಂ ತೇ ಪರಿಚಿನ್ಮಹೇಽನ್ತಃ
ಪ್ರಬೋಧರಾಜೀವವಿಭಾತಸಂಧ್ಯಾಮ್ ॥೨೧॥

ತ್ವತ್ಕಿಂಕರಾಲಂಕರಣೋಚಿತಾನಾಂ
ತ್ವಯೈವ ಕಲ್ಪಾನ್ತರಪಾಲಿತಾನಾಮ್ ।
ಮಞ್ಜುಪ್ರಣಾದಂ ಮಣಿನೂಪುರಂ ತೇ
ಮಞ್ಜೂಷಿಕಾಂ ವೇದಗಿರಾಂ ಪ್ರತೀಮಃ ॥೨೨॥

ಸಂಚಿನ್ತಯಾಮಿ ಪ್ರತಿಭಾದಶಾಸ್ಥಾನ್
ಸಂಧುಕ್ಷಯನ್ತಂ ಸಮಯಪ್ರದೀಪಾನ್ ।
ವಿಜ್ಞಾನಕಲ್ಪದ್ರುಮಪಲ್ಲವಾಭಂ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮುದ್ರಾಮಧುರಂ ಕರಂ ತೇ ॥೨೩॥

ಚಿತ್ತೇ ಕರೋಮಿ ಸ್ಫುರಿತಾಕ್ಷಮಾಲಂ
ಸವ್ಯೇತರಂ ನಾಥ ಕರಂ ತ್ವದೀಯಮ್ ।
ಜ್ಞಾನಾಮೃತೋದಞ್ಚನಲಮ್ಪಟಾನಾಂ[1]
ಲೀಲಾಘಟೀಯನ್ತ್ರಮಿವಾಶ್ರಿತಾನಾಮ್ ॥೨೪॥

[1] ಲಾಲಸಾನಾಂ........

ಪ್ರಬೋಧಸಿನ್ಧೋರರುಣೈಃ ಪ್ರಕಾಶೈಃ
ಪ್ರವಾಳಸಂಘಾತಮಿವೋದ್ವಹನ್ತಮ್ ।
ವಿಭಾವಯೇ ದೇವ ಸಪುಸ್ತಕಂ ತೇ
ವಾಮಂ ಕರಂ ದಕ್ಷಿಣಮಾಶ್ರಿತಾನಾಮ್ ॥೨೫॥

ತಮಾಂಸಿ ಭಿತ್ತ್ವಾ ವಿಶದೈರ್ಮಯೂಖೈಃ[1]
ಸಂಪ್ರೀಣಯನ್ತಂ ವಿದುಷಶ್ಚಕೋರಾನ್ ।
ನಿಶಾಮಯೇ ತ್ವಾಂ ನವಪುಣ್ಡರೀಕೇ
ಶರದ್ಘನೇ ಚನ್ದ್ರಮಿವ ಸ್ಫುರನ್ತಮ್ ॥೨೬॥

ದಿಶನ್ತು ಮೇ ದೇವ ಸದಾ ತ್ವದೀಯಾ
ದಯಾತರಙ್ಗಾನುಚರಾಃ ಕಟಾಕ್ಷಾಃ ।
ಶ್ರೋತ್ರೇಷು ಪುಂಸಾಮಮೃತಂ ಕ್ಷರನ್ತೀಂ
ಸರಸ್ವತೀಂ ಸಂಶ್ರಿತಕಾಮಧೇನುಮ್ ॥೨೭॥

ವಿಶೇಷವಿತ್ಪಾರಿಷದೇಷು ನಾಥ
ವಿದಗ್ಧಗೋಷ್ಠೀಸಮರಾಙ್ಗಣೇಷು ।
ಜಿಗೀಷತೋ ಮೇ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕೇನ್ದ್ರಾನ್
ಜಿಹ್ವಾಗ್ರಸಿಂಹಾಸನಮಭ್ಯುಪೇಯಾಃ ॥೨೮॥

ತ್ವಾಂ ಚಿನ್ತಯಂಸ್ತ್ವನ್ಮಯತಾಂ ಪ್ರಪನ್ನ-
ಸ್ತ್ವಾಮುದ್ಗೃಣನ್ ಶಬ್ದಮಯೇನ ಧಾಮ್ನಾ ।
ಸ್ವಾಮಿನ್ ಸಮಾಜೇಷು ಸಮೇಧಿಷೀಯ
ಸ್ವಚ್ಛನ್ದವಾದಾಹವಬದ್ಧಶೂರಃ ॥೨೯॥

---

[1] ವಿಶದೈಃ ಪ್ರಕಾಶೈಃ ।

ನಾನಾವಿಧಾನಾಮಗತಿಃ ಕಲಾನಾಂ
ನ ಚಾಪಿ ತೀರ್ಥೇಷು ಕೃತಾವತಾರಃ ।
ಧ್ರುವಂ ತವಾನಾಥಪರಿಗ್ರಹಾಯಾ
ನವಂ ನವಂ ಪಾತ್ರಮಹಂ ದಯಾಯಾಃ ॥೩೦॥

ಅಕಮ್ಪನೀಯಾನ್ಯಪನೀತಿಭೇದೈ-
ರಲಂಕೃಷೀರನ್ ಹೃದಯಂ ಮದೀಯಮ್ ।
ಶಙ್ಕಾಕಲಙ್ಕಾಪಗಮೋಜ್ಜ್ವಲಾನಿ
ತತ್ತ್ವಾನಿ ಸಮ್ಯಞ್ಚಿ ತವ ಪ್ರಸಾದಾತ್ ॥೩೧॥

ವ್ಯಾಖ್ಯಾಮುದ್ರಾಂ ಕರಸರಸಿಜೈಃ ಪುಸ್ತಕಂ ಶಙ್ಖಚಕ್ರೇ
ಬಿಭ್ರದ್ಭಿನ್ನಸ್ಫಟಿಕರುಚಿರೇ ಪುಣ್ಡರೀಕೇ ನಿಷಣ್ಣಃ ।
ಅಮ್ಲಾನಶ್ರೀರಮೃತವಿಶದೈರಂಶುಭಿಃ ಪ್ಲಾವಯನ್ಮಾ-
ಮಾವಿರ್ಭೂಯಾದನಘಮಹಿಮಾ ಮಾನಸೇ ವಾಗಧೀಶಃ ॥೩೨॥

ವಾಗರ್ಥಸಿದ್ಧಿಹೇತೋಃ ಪಠತ ಹಯಗ್ರೀವಸಂಸ್ತುತಿಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ।
ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರಿಣಾ ವೇಙ್ಕಟನಾಥೇನ ವಿರಚಿತಾಮೇತಾಮ್ ॥೩೩॥

ಇತಿ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಸ್ಯ ಸರ್ವತನ್ತ್ರಸ್ವತನ್ತ್ರಸ್ಯ ಶ್ರೀಮದ್ವೇಙ್ಕಟ-
ನಾಥಸ್ಯ ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯಸ್ಯ ಕೃತಿಷು
ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವಸ್ತೋತ್ರಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮ್

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ ।
ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ದಶಾವತಾರಸ್ತೋತ್ರಮ್

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ದೇವೋ ನಃ ಶುಭಮಾತನೋತು ದಶಧಾ ನಿರ್ವರ್ತಯನ್ಭೂಮಿಕಾಂ
ರಙ್ಗೇ ಧಾಮನಿ ಲಬ್ಧನಿರ್ಭರರಸೈರಧ್ಯಕ್ಷಿತೋ ಭಾವುಕೈಃ ।
ಯದ್ಭಾವೇಷು ಪೃಥಗ್ವಿಧೇಷ್ವನುಗುಣಾನ್ಭಾವಾನ್ಸ್ವಯಂ ಬಿಭ್ರತೀ
ಯದ್ಧರ್ಮೈರಿಹ ಧರ್ಮಿಣೀ ವಿಹರತೇ ನಾನಾಕೃತಿರ್ನಾಯಿಕಾ ॥೧॥

ನಿರ್ಮಗ್ನಶ್ರುತಿಜಾಲಮಾರ್ಗಣದಶಾದತ್ತಕ್ಷಣೈರ್ವೀಕ್ಷಣೈ-
ರನ್ತಸ್ತನ್ವದಿವಾರವಿನ್ದಗಹನಾನ್ಯೌದನ್ವತೀನಾಮಪಾಮ್ ।
ನಿಷ್ಪ್ರತ್ಯೂಹತರಙ್ಗರಿಙ್ಖಣಮಿಥಃಪ್ರತ್ಯೂಢಪಾಥಶ್ಛಟಾ-
ಡೋಲಾರೋಹಸದೋಹಲಂ ಭಗವತೋ ಮಾತ್ಸ್ಯಂ ವಪುಃ ಪಾತು ನಃ ॥೨॥

ಅವ್ಯಾಸುರ್ಭುವನತ್ರಯೀಮನಿಭೃತಂ ಕಣ್ಡೂಯನೈರದ್ರಿಣಾ
ನಿದ್ರಾಣಸ್ಯ ಪರಸ್ಯ ಕೂರ್ಮವಪುಷೋ ನಿಃಶ್ವಾಸವಾತೋರ್ಮಯಃ ।
ಯದ್ವಿಕ್ಷೇಪಣಸಂಸ್ಕೃತೋದಧಿಪಯಃಪ್ರೇಙ್ಖೋಳಪರ್ಯಙ್ಕಿಕಾ-
ನಿತ್ಯಾರೋಹಣನಿರ್ವೃತೋ ವಿಹರತೇ ದೇವಃ ಸಹೈವ ಶ್ರಿಯಾ ॥೩॥

ಗೋಪಾಯೇದನಿಶಂ ಜಗನ್ತಿ ಕುಹನಾಪೋತ್ರೀ ಪವಿತ್ರೀಕೃತ-
ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಡಃ ಪ್ರಳಯೋರ್ಮಿಘೋಷಗುರುಭಿರ್ಘೋಣಾರವೈರ್ಘುರ್ಘುರೈಃ ।
ಯದ್ದಂಷ್ಟ್ರಾಙ್ಕುರಕೋಟಿಗಾಢಘಟನಾನಿಷ್ಕಮ್ಪನಿತ್ಯಸ್ಥಿತಿಃ
ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಮ್ಬಮಸೌದಸೌ ಭಗವತೀ ಮುಸ್ತೇವ ವಿಶ್ವಂಭರಾ ॥೪॥

ಪ್ರತ್ಯಾದಿಷ್ಟಪುರಾತನಪ್ರಹರಣಗ್ರಾಮಃ ಕ್ಷಣಂ ಪಾಣಿಜೈ-
ರವ್ಯಾತ್ತ್ರೀಣಿ ಜಗನ್ತ್ಯಕುಣ್ಠಮಹಿಮಾ ವೈಕುಣ್ಠಕಣ್ಠೀರವಃ ।
ಯತ್ಪ್ರಾದುರ್ಭವನಾದವನ್ಧ್ಯಜಠರಾ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕಾದ್ವೇಧಸಾಂ
ಯಾ ಕಾಚಿತ್ಸಹಸಾ ಮಹಾಸುರಗೃಹಸ್ಥೂಣಾ ಪಿತಾಮಹ್ಯಭೂತ್ ॥

ವ್ರೀಡಾವಿದ್ಧವದಾನ್ಯದಾನವಯಶೋನಾಸೀರಧಾಟೀಭಟ-
ಸ್ತ್ರೈಯಕ್ಷಂ ಮಕುಟಂ ಪುನನ್ನವತು ನಸ್ತ್ರೈವಿಕ್ರಮೋ ವಿಕ್ರಮಃ ।
ಯತ್ಪ್ರಸ್ತಾವಸಮುಚ್ಛ್ರಿತಧ್ವಜಪಟೀವೃತ್ತಾನ್ತಸಿದ್ಧಾನ್ತಿಭಿಃ
ಸ್ರೋತೋಭಿಃ ಸುರಸಿನ್ಧುರಷ್ಟಸು ದಿಶಾಸೌಧೇಷು ದೋಧೂಯತೇ ॥

ಕ್ರೋಧಾಗ್ನಿಂ ಜಮದಗ್ನಿಪೀಡನಭವಂ ಸಂತರ್ಪಯಿಷ್ಯನ್ಕ್ರಮಾ-
ದಕ್ಷತ್ರಾಮಪಿ ಸಂತತಕ್ಷ ಯ ಇಮಾಂ ತ್ರಿಃಸಪ್ತಕೃತ್ವಃ ಕ್ಷಿತಿಮ್ ।
ದತ್ತ್ವಾ ಕರ್ಮಣಿ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ಕ್ವಚನ ತಾಮಾಸ್ಕನ್ದ್ಯ ಸಿನ್ಧುಂ ವಸ-
ನ್ನಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಮಪಾಕರೋತು ಭಗವಾನಾಬ್ರಹ್ಮಕೀಟಂ ಮುನಿಃ ॥೭॥

ಪಾರಾವಾರಪಯೋವಿಶೋಷಣಕಲಾಪಾರೀಣಕಾಲಾನಲ-
ಜ್ವಾಲಾಜಾಲವಿಹಾರಹಾರಿವಿಶಿಖವ್ಯಾಪಾರಘೋರಕ್ರಮಃ ।
ಸರ್ವಾವಸ್ಥಸಕೃತ್ಪ್ರಪನ್ನಜನತಾಸಂರಕ್ಷಣೈಕವ್ರತೀ
ಧರ್ಮೋ ವಿಗ್ರಹವಾನಧರ್ಮವಿರತಿಂ ಧನ್ವೀ ಸ ತನ್ವೀತು ನಃ ॥೮॥ ಋ

ಫಕ್ಕತ್ಕೌರವಪಟ್ಟಣಪ್ರಭೃತಯಃ ಪ್ರಾಸ್ತಪ್ರಲಮ್ಬಾದಯ-
ಸ್ತಾಲಾಙ್ಕಸ್ಯ ತಥಾವಿಧಾ ವಿಹೃತಯಸ್ತನ್ವನ್ತು ಭದ್ರಾಣಿ ನಃ ।
ಕ್ಷೀರಂ ಶರ್ಕರಯೇವ ಯಾಭಿರಪೃಥಗ್ಭೂತಾಃ ಪ್ರಭೂತೈರ್ಗುಣೈ-
ರಾಕೌಮಾರಕಮಸ್ವದನ್ತ ಜಗತೇ ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ತಾಃ ಕೇಳಯಃ ॥೯॥

ನಾಥಾಯೈವ ನಮಃಪದಂ ಭವತು ನಶ್ಚಿತ್ರೈಶ್ಚರಿತ್ರಕ್ರಮೈ-
ರ್ಭೂಯೋಭಿರ್ಭುವನಾನ್ಯಮೂನಿ ಕುಹನಾಗೋಪಾಯ ಗೋಪಾಯತೇ ॥

ಕಾಳಿನ್ದೀರಸಿಕಾಯ ಕಾಳಿಯಫಣಿಸ್ಫಾರಸ್ಫಟಾವಾಟಿಕಾ-
ರಙ್ಗೋತ್ಸಙ್ಗವಿಶಙ್ಕಚಙ್ಕ್ರಮಧುರಾಪರ್ಯಾಯಚರ್ಯಾಯತೇ॥೧೦॥

ಭಾವಿನ್ಯಾ ದಶಯಾ ಭವನ್ನಿಹ ಭವಧ್ವಂಸಾಯ ನಃ ಕಲ್ಪತಾಂ
ಕಲ್ಕೀ ವಿಷ್ಣುಯಶಸ್ಸುತಃ ಕಲಿಕಥಾಕಾಲುಷ್ಯಕೂಲಂಕಷಃ ।
ನಿಃಶೇಷಕ್ಷತಕಣ್ಟಕೇ ಕ್ಷಿತಿತಲೇ ಧಾರಾಜಲೌಘೈರ್ಧ್ರುವಂ
ಧರ್ಮಂ ಕಾರ್ತಯುಗಂ ಪ್ರರೋಹಯತಿ ಯನ್ನಿಸ್ತ್ರಿಂಶಧಾರಾಧರಃ ॥

ಇಚ್ಛಾಮೀನ ವಿಹಾರಕಚ್ಛಪ ಮಹಾಪೋತ್ರಿನ್ಯದೃಚ್ಛಾಹರೇ
ರಕ್ಷಾವಾಮನ ರೋಷರಾಮ ಕರುಣಾಕಾಕುತ್ಸ್ಥ ಹೇಲಾಹಲಿನ್ ।
ಕ್ರೀಡಾವಲ್ಲವ [1] ಕಲ್ಕವಾಹನದಶಾಕಲ್ಕಿನ್ನಿತಿ ಪ್ರತ್ಯಹಂ
ಜಲ್ಪನ್ತಃ ಪುರುಷಾಃ ಪುನನ್ತಿ ಭವನಂ ಪುಣ್ಯೌಘಪಣ್ಯಾಪಣಾಃ ॥೧೨॥

ವಿದ್ಯೋದನ್ವತಿ ವೇಙ್ಕಟೇಶ್ವರಕವೌ ಜಾತಂ ಜಗನ್ಮಙ್ಗಳಂ
ದೇವೇಶಸ್ಯ ದಶಾವತಾರವಿಷಯಂ ಸ್ತೋತ್ರಂ ವಿವಕ್ಷೇತ ಯಃ ।
ವಕ್ತ್ರೇ ತಸ್ಯ ಸರಸ್ವತೀ ಬಹುಮುಖೀ ಭಕ್ತಿಃ ಪರಾ ಮಾನಸೇ
ಶುದ್ಧಿಃ ಕಾಽಪಿ ತನೌ ದಿಶಾಸು ದಶಸು ಖ್ಯಾತಿಃ ಶುಭಾ ಜೃಮ್ಭತೇ ।

॥ ದಶಾವತಾರಸ್ತೋತ್ರಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮ್ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ ।
ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

---

[1] ಕಲ್ಕಿ ವಾಹನ....

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಭಗವದ್ಧ್ಯಾನಸೋಪಾನಮ್

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ಅನ್ತರ್ಜ್ಯೋತಿಃ ಕಿಮಪಿ ಯಮಿನಾಮಞ್ಜನಂ ಯೋಗದೃಷ್ಟೇ-
ಶ್ಚಿನ್ತಾರತ್ನಂ ಸುಲಭಮಿಹ ನಃ ಸಿದ್ಧಿಮೋಕ್ಷಾನುರೂಪಮ್ ।
ದೀನಾನಾಥವ್ಯಸನಶಮನಂ ದೈವತಂ ದೈವತಾನಾಂ
ದಿವ್ಯಂ ಚಕ್ಷುಃ ಶ್ರುತಿಪರಿಷದಾಂ ದೃಶ್ಯತೇ ರಙ್ಗಮಧ್ಯೇ ॥೧॥

ವೇಲಾತೀತಶ್ರುತಿಪರಿಮಳಂ ವೇಧಸಾಂ ಮೌಳಿಸೇವ್ಯಂ
ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತಂ ಕನಕಸರಿತಃ ಸೈಕತೇ ಹಂಸಜುಷ್ಟೇ ।
ಲಕ್ಷ್ಮೀಭೂಮ್ಯೋಃ ಕರಸರಸಿಜೈರ್ಲಾಲಿತಂ ರಙ್ಗಭರ್ತುಃ
ಪಾದಾಮ್ಭೋಜಂ ಪ್ರತಿಫಲತಿ ಮೇ ಭಾವನಾದೀರ್ಘಿಕಾಯಾಮ್ ॥

ಚಿತ್ರಾಕಾರಾಂ ಕಟಕರುಚಿಭಿಶ್ಚಾರುವೃತ್ತಾನುಪೂರ್ವ್ಯಾಂ
ಕಾಲೇ ದೂತ್ಯಪ್ರತತರಗತಿಂ ಕಾನ್ತಿಲೀಲಾಕಲಾಚೀಮ್ ।
ಜಾನುಚ್ಛಾಯಾದ್ವಿಗುಣಸುಭಗಾಂ ರಙ್ಗಭರ್ತುರ್ಮದಾತ್ಮಾ
ಜಙ್ಘಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಜನನಪದವೀಜಾಙ್ಘಿಕತ್ವಂ ಜಹಾತಿ ॥೩॥

ಕಾಮಾರಾಮಸ್ಥಿರಕದಳಿಕಾಸ್ತಮ್ಭಸಂಭಾವನೀಯಂ
ಕ್ಷೌಮಾಶ್ಲಿಷ್ಟಂ ಕಿಮಪಿ ಕಮಲಾಭೂಮಿನೀಳೋಪಧಾನಮ್ ।
ನ್ಯಞ್ಚತ್ಕಾಞ್ಚೀಕಿರಣರುಚಿರಂ ನಿರ್ವಿಶತ್ಯೂರುಯುಗ್ಮಂ
ಲಾವಣ್ಯೌಘಪ್ಲವಮಿವ ಮತಿರ್ಗಾಹತೇ ರಙ್ಗಯೂನಃ ॥೪॥

ಸಂಪ್ರೀಣಾತಿ ಪ್ರತಿಕಲಮಸೌ ಮಾನಸಂ ಮೇ ಸುಜಾತಾ
ಗಮ್ಭೀರತ್ವಾತ್ಸ್ವವಚನ ಸಮಯೇ ಗೂಢನಿಕ್ಷಿಪ್ತವಿಶ್ವಾ ।
ನಾಳೀಕೇನ ಸ್ಫುರಿತರಜಸಾ ವೇಧಸೋ ನಿರ್ಮಿಮಾಣಾ
ರಮ್ಯಾವರ್ತದ್ಯುತಿಸಹಚರೀ ರಙ್ಗನಾಥಸ್ಯ ನಾಭಿಃ ||೫||

ಶ್ರೀವತ್ಸೇನ ಪ್ರಥಿತವಿಭವಂ ಶ್ರೀಪದನ್ಯಾಸಧನ್ಯಂ
ಮಧ್ಯಂ ಬಾಹ್ವೋರ್ಮಣಿವರರುಚಾ ರಞ್ಜಿತಂ ರಙ್ಗಧಾಮ್ನಃ ।
ಸಾನ್ದ್ರಚ್ಛಾಯಂ ತರುಣತುಳಸೀಚಿತ್ರಯಾ ವೈಜಯನ್ತ್ಯಾ
ಸಂತಾಪಂ ಮೇ ಶಮಯತಿ ಧಿಯಶ್ಚನ್ದ್ರಿಕೋದಾರಹಾರಮ್ ||೬||

ಏಕಂ ಲೀಲೋಪಹಿತಮಿತರಂ ಬಾಹುಮಾಜಾನುಲಮ್ಬಂ
ಪ್ರಾಪ್ತಾ ರಙ್ಗೇ ಶಯಿತುರಖಿಲಪ್ರಾರ್ಥನಾಪಾರಿಜಾತಮ್ ।
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸೇಯಂ ದೃಢನಿಯಮಿತಾ ರಶ್ಮಿಭಿರ್ಭೂಷಣಾನಾಂ
ಚಿನ್ತಾಹಸ್ತಿನ್ಯನುಭವತಿ ಮೇ ಚಿತ್ರಮಾಲಾನಯನ್ತ್ರಮ್ ||೭||

ಸಾಭಿಪ್ರಾಯಸ್ಮಿತವಿಕಸಿತಂ ಚಾರುಬಿಮ್ಬಾಧರೋಷ್ಠಂ
ದುಃಖಾಪಾಯಪ್ರಣಯಿನಿ ಜನೇ ದೂರದತ್ತಾಭಿಮುಖ್ಯಮ್ ।
ಕಾನ್ತಂ ವಕ್ತ್ರಂ ಕನಕತಿಲಕಾಲಂಕೃತಂ ರಙ್ಗಭರ್ತುಃ
ಸ್ವಾನ್ತೇ ಗಾಢಂ ಮಮ ವಿಲಗತಿ ಸ್ವಾಗತೋದಾರನೇತ್ರಮ್ ||೮||

ಮಾಲ್ಯೈರನ್ತಃಸ್ಥಿರಪರಿಮಳೈರ್ವಲ್ಲಭಾಸ್ಪರ್ಶಮಾನ್ಯೈಃ
ಕುಪ್ಯಚ್ಚೋಳೀವಚನಕುಟಿಲೈಃ ಕುನ್ತಳೈಃ ಶ್ಲಿಷ್ಟಮೂಲೇ ।
ರತ್ನಾಪೀಡದ್ಯುತಿಶಬಳಿತೇ ರಙ್ಗಭರ್ತುಃ ಕಿರೀಟೇ
ರಾಜನ್ವತ್ಯಃ ಸ್ಥಿತಿಮಧಿಗತಾ ವೃತ್ತಯಶ್ಚೇತಸೋ ಮೇ ||೯||

ಪಾದಾಮ್ಭೋಜಂ ಸ್ಪೃಶತಿ ಭಜತೇ ರಙ್ಗನಾಥಸ್ಯ ಜಙ್ಘಾ-
ಮೂರುದ್ವನ್ದ್ವೇ ವಿಲಗತಿ ಶನೈರೂರ್ಧ್ವಮಭ್ಯೇತಿ ನಾಭಿಮ್ ।
ವಕ್ಷಸ್ಯಾಸ್ತೇ ವಲತಿ ಭುಜಯೋರ್ಮಾಮಿಕೇಯಂ ಮನೀಷಾ
ವಕ್ತ್ರಾಭಿಖ್ಯಾಂ ಪಿಬತಿ ವಹತೇ ವಾಸನಾಂ ಮೌಳಿಬನ್ಧೇ ॥೧೦॥

ಕಾನ್ತೋದಾರೈರಯಮಿಹ ಭುಜೈಃ ಕಙ್ಕಣಜ್ಯಾಕಿಣಾಙ್ಕೈ-
ರ್ಲಕ್ಷ್ಮೀಧಾಮ್ನಃ ಪೃಥುಳಪರಿಘೈರ್ಲಕ್ಷಿತಾಭೀತಿಹೇತಿಃ ।
ಅಗ್ರೇ ಕಿಂಚಿದ್ಭುಜಗಶಯನಃ ಸ್ವಾತ್ಮನೈವಾತ್ಮನಃ ಸನ್
ಮಧ್ಯೇರಙ್ಗಂ ಮಮ ಚ ಹೃದಯೇ ವರ್ತತೇ ಸಾವರೋಧಃ ॥೧೧॥

ರಙ್ಗಸ್ಥಾನೇ ರಸಿಕಮಹಿತೇ ರಞ್ಜಿತಾಶೇಷಚಿತ್ತೇ
ವಿದ್ವತ್ಸ್ತೋತ್ರಾವಿಮಲಮನಸಾ ವೇಙ್ಕಟೇಶೇನ ಕ್ಲೃಪ್ತಮ್ ।
ಅಕ್ಲೇಶೇನ ಪ್ರಣಿಹಿತಧಿಯಾಮಾರುರುಕ್ಷೋರವಸ್ಥಾಂ
ಭಕ್ತಿಂ ಗಾಢಾಂ ದಿಶತು ಭಗವದ್ಧ್ಯಾನಸೋಪಾನಮೇತತ್ ॥೧೨॥

॥ ಭಗವದ್ಧ್ಯಾನಸೋಪಾನಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮ್ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ
ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

X ಗೋಪಾಲಮಂತ್ರ ಅಂತರ್ಗತ

|| ಶ್ರೀಃ ||

ಗೋಪಾಲವಿಂಶತಿಃ

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ವನ್ದೇ ಬೃನ್ದಾವನಚರಂ ವಲ್ಲವೀಜನವಲ್ಲಭಮ್ ।
ಜಯನ್ತೀಸಂಭವಂ ಧಾಮ ವೈಜಯನ್ತೀವಿಭೂಷಣಮ್ ॥೧॥

X
ವಾಚಂ ನಿಜಾಙ್ಕರಸಿಕಾಂ ಪ್ರಸಮೀಕ್ಷಮಾಣೋ
ವಕ್ತ್ರಾರವಿನ್ದವಿನಿವೇಶಿತಪಾಞ್ಚಜನ್ಯಃ ।
[1] ವರ್ಣತ್ರಿಕೋಣರುಚಿರೇ ವರಪುಣ್ಡರೀಕೇ
ಬದ್ಧಾಸನೋ ಜಯತಿ ವಲ್ಲವಚಕ್ರವರ್ತೀ ॥೨॥

[2] ಆಮ್ನಾಯಗನ್ಧಿರುದಿತಸ್ಫುರಿತಾಧರೋಷ್ಠ-
ಮಾಸ್ರಾವಿಲೇಕ್ಷಣಮನುಕ್ಷಣಮನ್ದಹಾಸಮ್ ।
ಗೋಪಾಲಡಿಮ್ಭವಪುಷಂ ಕುಹನಾಜನನ್ಯಾಃ
ಪ್ರಾಣಸ್ತನನ್ಧಯಮವೈಮಿ ಪರಂ ಪುಮಾಂಸಮ್ ॥೩॥

ಆವಿರ್ಭವತ್ವನಿಭೃತಾಭರಣಂ ಪುರಸ್ತಾ-
ದಾಕುಞ್ಚಿತೈಕಚರಣಂ ನಿಭೃತಾನ್ಯಪಾದಮ್ ।
ದಧ್ನಾ ನಿಮನ್ಥಮುಖರೇಣ ನಿಬದ್ಧತಾಲಂ
ನಾಥಸ್ಯ ನನ್ದಭವನೇ ನವನೀತನಾಟ್ಯಮ್ ॥೪॥

---

1. ವರ್ಣತ್ರಿಕೋಣ ರುಚಿರೇ. 2. ಅಯಮೇವ ಪ್ರಾಚೀನಬಹುಕೋಶಸ್ಥಿತಃ ಪಾಠಃ, ಪಾಠಾನ್ತರಂ ತು 'ಆಮ್ನಾಯಗನ್ಧರುಚಿರಸ್ಫುರಿತಾ'.... ಇತಿ.

ಹರ್ತಾರಂ ಕುಮ್ಭೇ ವಿನಿಹಿತಕರಃ ಸ್ವಾದು ಹೈಯಙ್ಗವೀನಂ
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದಾಮಗ್ರಹಣಚಟುಲಾಂ ಮಾತರಂ ಜಾತರೋಷಾಮ್ ।
ಪಾಯಾದೀಷತ್ಪ್ರಚಲಿತಪದೋ ನಾಪಗಚ್ಛನ್ನ ತಿಷ್ಠನ್
ಮಿಥ್ಯಾಗೋಪಃ ಸಪದಿ ನಯನೇ ಮೀಲಯನ್ವಿಶ್ವಗೋಪ್ತಾ ॥೫॥

ವ್ರಜಯೋಷಿದಪಾಙ್ಗವೇಧನೀಯಂ[1] ಮಧುರಾಭಾಗ್ಯಮನನ್ಯಭೋಗ್ಯ
ಮೀಡೇ ।
ವಸುದೇವವಧೂಸ್ತನಂಧಯಂ ತತ್ಕಿಮಪಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಕಿಶೋರಭಾವದೃಶ್ಯಮ್॥
ಪರಿವರ್ತಿತಕಂಧರಂ ಭಯೇನ ಸ್ಮಿತಫುಲ್ಲಾಧರಪಲ್ಲವಂ ಸ್ಮರಾಮಿ ।
ವಿಟಪಿತ್ವನಿರಾಸಕಂ ಕಯೋಶ್ಚಿದ್ವಿಪುಲೋಲೂಖಲಕರ್ಷಕಂ ಕುಮಾ
ರಮ್ ॥೭॥

ನಿಕಟೇಷು ನಿಶಾಮಯಾಮಿ ನಿತ್ಯಂ ನಿಗಮಾನ್ತೈರಧುನಾಪಿ ಮೃಗ್ಯ
ಮಾಣಮ್ ।
ಯಮಲಾರ್ಜುನದೃಷ್ಟಬಾಲಕೇಳಿಂ ಯಮುನಾಸಾಕ್ಷಿಕಯೌವನಂ
ಯುವಾನಮ್ ॥೮॥

ಪದವೀಮದವೀಯಸೀಂ ವಿಮುಕ್ತೇರಟವೀಸಂಪದಮಮ್ಬುವಾಹಯ
ನ್ತೀಮ್ ।
ಅರುಣಾಧರಸಾಭಿಲಾಷವಂಶಾಂ ಕರುಣಾಂ ಕಾರಣಮಾನುಷೀಂ
ಭಜಾಮಿ ॥೯॥

ಅನಿಮೇಷನಿಷೇವಣೀಯಮಕ್ಷ್ಣೋರಜಹದ್ಯೌವನಮಾವಿರಸ್ತು ಚಿತ್ತೇ ।
ಕಲಹಾಯಿತಕುನ್ತಲಂ ಕಲಾಪೈಃ ಕರಣೋನ್ಮಾದಕವಿಭ್ರಮಂ ಮಹೋ
ಮೇ ॥೧೦॥

---

[1] ನೀಯಮಾನಂ.

ಅನುಯಾಯಿಮನೋಜ್ಞವಂಶನಾಳೈರವತು ಸ್ಪರ್ಶಿತವಲ್ಲವೀವಿಮೋಹೈಃ||
ಅನಘಸ್ಮಿತಶೀತಲೈರಸೌ ಮಾಮನುಕಮ್ಪಾಸರಿದಮ್ಬುಜೈರಪಾಙ್ಗೈಃ ||

ಅಧರಾಹಿತಚಾರುವಂಶನಾಳಾ ಮುಕುಟಾಲಮ್ಬಿಮಯೂರಪಿಞ್ಛಮಾಲಾಃ|
ಹರಿನೀಲಶಿಲಾವಿಭಙ್ಗನೀಲಾಃ ಪ್ರತಿಭಾಃ ಸನ್ತು ಮಮಾನ್ತಿಮ
ಪ್ರಯಾಣೇ ||೧೨||

ಅಖಿಲಾನವಲೋಕಯಾಮಿ ಕಾಲಾನ್ಮಹಿಳಾಧೀನಭುಜಾನ್ತರಸ್ಯ ಯೂನಃ|
ಅಭಿಲಾಷಪದಂ ವ್ರಜಾಙ್ಗನಾನಾಮಭಿಲಾಪಕ್ರಮದೂರಮಾಭಿ
ರೂಪ್ಯಮ್ ||೧೩||

ಹೃದಿ ಮುಗ್ಧಶಿಖಣ್ಡಮಣ್ಡನೋ ಲಿಖಿತಃ ಕೇನ ಮಮೈಷ ಶಿಲ್ಪಿನಾ |
ಮದನಾತುರವಲ್ಲವಾಙ್ಗನಾವದನಾಮ್ಭೋಜದಿವಾಕರೋ ಯುವಾ ||೧೪||

ಮಹಸೇ ಮಹಿತಾಯ ಮೌಳಿನಾ ವಿನತೇನಾಞ್ಜಲಿಮಞ್ಜನತ್ವಿಷೇ |
ಕಲಯಾಮಿ ವಿಮುಗ್ಧವಲ್ಲವೀವಲಯಾಭಾಷಿತಮಞ್ಜುವೇಣವೇ ||೧೫||

ಜಯತಿ ಲಲಿತವೃತ್ತಿಂ ಶಿಕ್ಷಿತೋ ವಲ್ಲವೀನಾಂ
ಶಿಥಿಲವಲಯಶಿಞ್ಜಾಶೀತಲೈರ್ಹಸ್ತತಾಳೈಃ |
ಅಖಿಲಭುವನರಕ್ಷಾಗೋಪವೇಷಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋ-
ರಧರಮಣಿಸುಧಾಯಾಮಂಶವಾನ್ವಂಶನಾಳಃ ||೧೬||

ಚಿತ್ರಾಕಲ್ಪಃ ಶ್ರವಸಿ ಕಲಯನ್ಲಙ್ಗಲೀಕರ್ಣಪೂರಂ
ಬರ್ಹೋತ್ತಂಸಸ್ಫುರಿತಚಿಕುರೋ ಬನ್ಧುಜೀವಂ ದಧಾನಃ |
ಗುಞ್ಜಾಬದ್ಧಾಮುರಸಿ ಲಲಿತಾಂ ಧಾರಯನ್ಹಾರಯಷ್ಟಿಂ
ಗೋಪಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಜಯತಿ ಕಿತವಃ ಕೋಽಪಿ ಕೌಮಾರಹಾರೀ ||೧೭||

ಲೀಲಾಯಷ್ಟಿಂ ಕರಕಿಸಲಯೇ ದಕ್ಷಿಣೇ ನ್ಯಸ್ಯ ಧನ್ಯಾ-
ಮಂಸೇ ದೇವ್ಯಾಃ ಪುಳಕರುಚಿರೇ ಸಂನಿವಿಷ್ಟಾನ್ಯಬಾಹುಃ ।
ಮೇಘಶ್ಯಾಮೋ ಜಯತಿ ಲಳಿತೋ ಮೇಖಲಾದತ್ತವೇಣು-
ರ್ಗುಞ್ಜಾಪೀಡಸ್ಫುರಿತಚಿಕುರೋ ಗೋಪಕನ್ಯಾಭುಜಙ್ಗಃ ॥೧೮॥

ಪ್ರತ್ಯಾಲೀಢಸ್ಥಿತಿಮಧಿಗತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಗಾಢಾಙ್ಗಪಾಳಿಂ
ಪಶ್ಚಾದೀಷನ್ಮಿಳಿತನಯನಾಂ ಪ್ರೇಯಸೀಂ ಪ್ರೇಕ್ಷಮಾಣಃ ।
ಭಸ್ತ್ರಾಯನ್ತ್ರಪ್ರಣಿಹಿತಕರೋ ಭಕ್ತಜೀವಾತುರವ್ಯಾ-
ದ್ವಾರಿಕ್ರೀಡಾನಿಬಿಡವಸನೋ ವಲ್ಲವೀವಲ್ಲಭೋ ನಃ ॥೧೯॥

ವಾಸೋ ಹೃತ್ವಾ ದಿನಕರಸುತಾಸಂನಿಧೌ ವಲ್ಲವೀನಾಂ
ಲೀಲಾಸ್ಮೇರೋ ಜಯತಿ ಲಳಿತಾಮಾಸ್ಥಿತಃ ಕುನ್ದಶಾಖಾಮ್ ।
ಸವ್ರೀಳಾಭಿಸ್ತದನು ವಸನೇ ತಾಭಿರಭ್ಯರ್ಥ್ಯಮಾನೇ
ಕಾಮೀ ಕಶ್ಚಿತ್ಕರಕಮಲಯೋರಞ್ಜಲಿಂ ಯಾಚಮಾನಃ ॥೨೦॥

ಇತ್ಯನನ್ಯಮನಸಾ ವಿನಿರ್ಮಿತಾಂ ವೇಙ್ಕಟೇಶಕವಿನಾ ಸ್ತುತಿಂ ಪಠನ್ ।
ದಿವ್ಯವೇಣುರಸಿಕಂ ಸಮೀಕ್ಷತೇ ದೈವತಂ ಕಿಮಪಿ ಯೌವತಪ್ರಿಯಮ್ ॥

॥ ಗೋಪಾಲವಿಂಶತಿಃ ಸಂಪೂರ್ಣಾ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ ।
ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

|| ಶ್ರೀಃ ||

ಶ್ರೀಸ್ತುತಿಃ

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

(ಈಶಾನಾಂ ಜಗತೋಽಸ್ಯ ವೇಙ್ಕಟಪತೇರ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಾಂ ಪ್ರೇಯಸೀಂ
ತದ್ವಕ್ಷಃಸ್ಥಲನಿತ್ಯವಾಸರಸಿಕಾಂ ತತ್ಕ್ಷಾನ್ತಿಸಂವರ್ಧಿನೀಮ್ ।
ಪದ್ಮಾಲಂಕೃತಪಾಣಿಪಲ್ಲವಯುಗಾಂ ಪದ್ಮಾಸನಸ್ಥಾಂ ಶ್ರಿಯಂ
ವಾತ್ಸಲ್ಯಾದಿಗುಣೋಜ್ಜ್ವಲಾಂ ಭಗವತೀಂ ವನ್ದೇ ಜಗನ್ಮಾತರಮ್)

ಮಾನಾತೀತಪ್ರಥಿತವಿಭವಾಂ ಮಙ್ಗಳಂ ಮಙ್ಗಳಾನಾಂ
ವಕ್ಷಃಪೀಠೀಂ ಮಧುವಿಜಯಿನೋ ಭೂಷಯನ್ತೀಂ ಸ್ವಕಾನ್ತ್ಯಾ ।
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಶ್ರವಿಕಮಹಿಮಪ್ರಾರ್ಥಿನೀನಾಂ ಪ್ರಜಾನಾಂ
ಶ್ರೇಯೋಮೂರ್ತಿಂ ಶ್ರಿಯಮಶರಣಸ್ತ್ವಾಂ ಶರಣ್ಯಾಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ॥೧॥

ಆವಿರ್ಭಾವಃ ಕಲಶಜಲಧಾವಧ್ವರೇ ವಾಽಪಿ ಯಸ್ಯಾಃ
ಸ್ಥಾನಂ ಯಸ್ಯಾಃ ಸರಸಿಜವನಂ ವಿಷ್ಣುವಕ್ಷಃಸ್ಥಲಂ ವಾ ।
ಭೂಮಾ ಯಸ್ಯಾ ಭುವನಮಖಿಲಂ ದೇವಿ ದಿವ್ಯಂ ಪದಂ ವಾ
ಸ್ತೋಕಪ್ರಜ್ಞೈರನವಧಿಗುಣಾ ಸ್ತೂಯಸೇ ಸಾ ಕಥಂ ತ್ವಮ್ ॥೨॥

ಸ್ತೋತವ್ಯತ್ವಂ ದಿಶತಿ ಭವತೀ ದೇಹಿಭಿಃ ಸ್ತೂಯಮಾನಾ
ತಾಮೇವ ತ್ವಾಮನಿತರಗತಿಃ ಸ್ತೋತುಮಾಶಂಸಮಾನಃ ।
ಸಿದ್ಧಾರಮ್ಭಃ ಸಕಲಭುವನಶ್ಲಾಘನೀಯೋ ಭವೇಯಂ
ಸೇವಾಪೇಕ್ಷಾ ತವ ಚರಣಯೋಃ ಶ್ರೇಯಸೇ ಕಸ್ಯ ನ ಸ್ಯಾತ್ ॥೩॥

---

* ಕುಣ್ಡಲಿತಮಿದಂ ಪದ್ಯಂ ಬಹುಷು ಮುದ್ರಿತಪುಸ್ತಕೇಷು ಪ್ರಥಮತೋ ದೃಶ್ಯತೇ ; ಪ್ರಾಚೀನತಾಳಪತ್ರಕೋಶೇಷು ತು ನಾಸ್ತಿ । ಏತಚ್ಚ ಪದ್ಯಂ ನಾಚಾರ್ಯ-ಣಾಮಿತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದಃ ।

ಯತ್ಸಂಕಲ್ಪಾದ್ಭವತಿ ಕಮಲೇ ಯತ್ರ ದೇಹಿನ್ಯಮೀಷಾಂ
ಜನ್ಮಸ್ಥೇಮಪ್ರಳಯರಚನಾ ಜಙ್ಗಮಾಜಙ್ಗಮಾನಾಮ್ ।
ತತ್ಕಲ್ಯಾಣಂ ಕಿಮಪಿ ಯಮಿನಾಮೇಕಲಕ್ಷ್ಯಂ ಸಮಾಧೌ
ಪೂರ್ಣಂ ತೇಜಃ ಸ್ಫುರತಿ ಭವತೀಪಾದಲಾಕ್ಷಾರಸಾಙ್ಕಮ್ ॥೫॥

ನಿಷ್ಪ್ರತ್ಯೂಹಪ್ರಣಯಘಟಿತಂ ದೇವಿ ನಿತ್ಯಾನಪಾಯಂ
ವಿಷ್ಣುಸ್ತ್ವಂ ಚೇತ್ಯನವಧಿ[1]ಗುಣಂ ದ್ವನ್ದ್ವಮನ್ಯೋನ್ಯಲಕ್ಷ್ಯಮ್ ।
ಶೇಷಶ್ಚಿತ್ತಂ ವಿಮಲಮನಸಾಂ ಮೌಳಯಶ್ಚ ಶ್ರುತೀನಾಂ
ಸಂಪದ್ಯನ್ತೇ ವಿಹರಣವಿಧೌ ಯಸ್ಯ ಶಯ್ಯಾವಿಶೇಷಾಃ ॥೬॥

ಉದ್ದೇಶ್ಯತ್ವಂ ಜನನಿ ಭಜತೋರುಜ್ಝಿತೋಪಾಧಿಗನ್ಧಂ
ಪ್ರತ್ಯಗ್ರೂಪೇ ಹವಿಷಿ ಯುವಯೋರೇಕಶೇಷಿತ್ವಯೋಗಾತ್ ।
ಪದ್ಮೇ ಪತ್ಯುಸ್ತವ ಚ ನಿಗಮೈರ್ನಿತ್ಯಮನ್ವಿಷ್ಯಮಾಣೋ
ನಾವಚ್ಛೇದಂ ಭಜತಿ ಮಹಿಮಾ ನರ್ತಯನ್ಮಾನಸಂ ನಃ ॥೭॥

ಪಶ್ಯನ್ತೇಷು ಶ್ರುತಿಷು ಪರಿತಃ ಸೂರಿಬೃನ್ದೇನ ಸಾರ್ಧಂ
ಮಧ್ಯೇಕೃತ್ಯ ತ್ರಿಗುಣಫಲಕಂ ನಿರ್ಮಿತಸ್ಥಾನಭೇದಮ್ ।
ವಿಶ್ವಾಧೀಶಪ್ರಣಯಿನಿ ಸದಾ ವಿಭ್ರಮದ್ಯೂತವೃತ್ತೌ
ಬ್ರಹ್ಮೇಶಾದ್ಯಾ ದಧತಿ ಯುವಯೋರಕ್ಷಶಾರಪ್ರಚಾರಮ್ ॥೮॥

ಅಸ್ಯೇಶಾನಾ ತ್ವಮಸಿ ಜಗತಃ ಸಂಶ್ರಯನ್ತೀ ಮುಕುನ್ದಂ
ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಪದ್ಮಾ ಜಲಧಿತನಯಾ ವಿಷ್ಣುಪತ್ನೀನ್ದಿರೇತಿ ।
ಯನ್ನಾಮಾನಿ ಶ್ರುತಿಪರಿಪಣಾನ್ಯೇವಮಾವರ್ತಯನ್ತೋ
ನಾವರ್ತನ್ತೇ ದುರಿತಪವನಪ್ರೇರಿತೇ ಜನ್ಮಚಕ್ರೇ ॥೯॥

[1] ಗ. [illegible]........

ತ್ವಾಮೇವಾಹುಃ ಕತಿಚಿದಪರೇ ತ್ವತ್ಪ್ರಿಯಂ ಲೋಕನಾಥಂ
ಕಿಂ ತೈರನ್ತಃಕಲಹಮಲಿನೈಃ ಕಿಂಚಿದುತ್ತೀರ್ಯ ಮಗ್ನೈಃ ।
ತ್ವತ್ಸಂಪ್ರೀತ್ಯೈ ವಿಹರತಿ ಹರೌ ಸಂಮುಖೀನಾಂ ಶ್ರುತೀನಾಂ
ಭಾವಾರೂಢೌ ಭಗವತಿ ಯುವಾಂ [1]ದಮ್ಪತೀ ದೈವತಂ ನಃ ॥೧೦॥

ಆಪನ್ನಾರ್ತಿಪ್ರಶಮನವಿಧೌ ಬದ್ಧದೀಕ್ಷಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋ-
ರಾಚಖ್ಯುಸ್ತ್ವಾಂ ಪ್ರಿಯಸಹಚರೀಮೈಕಮತ್ಯೋಪಪನ್ನಾಮ್ ।
ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವೈರಪಿ ಸಮತನುಃ ಪ್ರಾಧ್ವಮನ್ವೀಯಸೇ ತ್ವಂ
ದೂರೋತ್ಕ್ಷಿಪ್ತೈರಿವ ಮಧುರತಾ ದುಗ್ಧರಾಶೇಸ್ತರಙ್ಗೈಃ ॥೧೧॥

ಧತ್ತೇ ಶೋಭಾಂ ಹರಿಮರಕತೇ ತಾವಕೀ ಮೂರ್ತಿರಾದ್ಯಾ
ತನ್ವೀ ತುಙ್ಗಸ್ತನಭರನತಾ ತಪ್ತಜಾಮ್ಬೂನದಾಭಾ ।
ಯಸ್ಯಾಂ ಗಚ್ಛನ್ತ್ಯುದಯವಿಲಯೈರ್ನಿತ್ಯಮಾನನ್ದಸಿನ್ಧಾ-
ವಿಚ್ಛಾವೇಗೋಲ್ಲಸಿತಲಹರೀವಿಭ್ರಮಂ ವ್ಯಕ್ತಯಸ್ತೇ ॥೧೨॥

ಆಸಂಸಾರಂ ವಿತತಮಖಿಲಂ ವಾಙ್ಮಯಂ ಯದ್ವಿಭೂತಿ-
ರ್ಯದ್ಭ್ರೂಭಙ್ಗಾತ್ಕುಸುಮಧನುಷಃ ಕಿಂಕರೋ ಮೇರುಧನ್ವಾ ।
ಯಸ್ಯಾಂ ನಿತ್ಯಂ ನಯನಶತಕೈರೇಕಲಕ್ಷ್ಯೋ ಮಹೇನ್ದ್ರಃ
ಪದ್ಮೇ ತಾಸಾಂ ಪರಿಣತಿರಸೌ ಭಾವಲೇಶೈಸ್ತ್ವದೀಯೈಃ ॥೧೩॥

ಅಗ್ರೇ ಭರ್ತುಃ ಸರಸಿಜಮಯೇ ಭದ್ರಪೀಠೇ ನಿಷಣ್ಣಾ-
ಮಮ್ಭೋರಾಶೇರಧಿಗತಸುಧಾಸಂಪ್ಲವಾದುತ್ಥಿತಾಂ ತ್ವಾಮ್ ।
ಪುಷ್ಪಾಸಾರಸ್ಥಗಿತಭುವನೈಃ ಪುಷ್ಕಲಾವರ್ತಕಾದ್ಯೈಃ
ಕ್ಲೃಪ್ತಾರಮ್ಭಾಃ ಕನಕಕಲಶೈರಭ್ಯಷಿಞ್ಚನ್ ಗಜೇನ್ದ್ರಾಃ ॥೧೪॥

---

[1] ದೈವತಂ ದಂಪತೀ

ಆಲೋಕ್ಯ ತ್ವಾಮಮೃತಸಹಜೇ ವಿಷ್ಣುವಕ್ಷಃಸ್ಥಲಸ್ಥಾಂ
ಶಾಪಾಕ್ರಾನ್ತಾಃ ಶರಣಮಗಮನ್ಸಾವರೋಧಾಃ ಸುರೇನ್ದ್ರಾಃ ।
ಲಬ್ಧ್ವಾ ಭೂಯಸ್ತ್ರಿಭುವನಮಿದಂ ಲಕ್ಷಿತಂ ತ್ವತ್ಕಟಾಕ್ಷೈಃ
[1]ಸರ್ವಾಕಾರಸ್ಥಿರಸಮುದಯಾಂ ಸಂಪದಂ ನಿರ್ವಿಶನ್ತಿ ॥೧೪॥

ಆರ್ತತ್ರಾಣವ್ರತಿಭಿರಮೃತಾಸಾರನೀಲಾಮ್ಬುವಾಹೈ-
ರಮ್ಭೋಜಾನಾಮುಷಸಿ ಮಿಷತಾಮನ್ತರಙ್ಗೈರಪಾಙ್ಗೈಃ ।
ಯಸ್ಯಾಂ ಯಸ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ವಿಹರತೇ ದೇವಿ ದೃಷ್ಟಿಸ್ತ್ವದೀಯಾ
ತಸ್ಯಾಂ ತಸ್ಯಾಮಹಮಹಮಿಕಾಂ ತನ್ವತೇ ಸಂಪದೋಘಾಃ ॥೧೬॥

ಯೋಗಾರಮ್ಭತ್ವರಿತಮನಸೋ ಯುಷ್ಮದೈಕಾನ್ತ್ಯಯುಕ್ತಂ
ಧರ್ಮಂ ಪ್ರಾಪ್ತುಂ ಪ್ರಥಮಮಿಹ ಯೇ ಧಾರಯನ್ತೇ ಧನಾಯಾಮ್ ।
ತೇಷಾಂ ಭೂಮೇರ್ಧನಪತಿಗೃಹಾದಮ್ಬರಾದಮ್ಬುಧೇರ್ವಾ
ಧಾರಾ ನಿರ್ಯಾನ್ತ್ಯಧಿಕಮಧಿಕಂ ವಾಞ್ಛಿತಾನಾಂ ವಸೂನಾಮ್ ॥

ಶ್ರೇಯಸ್ಕಾಮಾಃ ಕಮಲನಿಲಯೇ ಚಿತ್ರಮಾಮ್ನಾಯವಾಚಾಂ
ಚೂಡಾಪೀಡಂ ತವ ಪದಯುಗಂ ಚೇತಸಾ ಧಾರಯನ್ತಃ ।
ಛತ್ರಚ್ಛಾಯಾಸುಭಗಶಿರಸಶ್ಚಾಮರಸ್ಮೇರಪಾರ್ಶ್ವಾಃ
ಶ್ಲಾಘಾಶಬ್ದಶ್ರವಣಮುದಿತಾಃ ಸ್ರಗ್ವಿಣಃ ಸಞ್ಚರನ್ತಿ ॥೧೮॥

ಊರೀಕರ್ತುಂ ಕುಶಲಮಖಿಲಂ ಜೇತುಮಾದೀನರಾತೀನ್
ದೂರೀಕರ್ತುಂ ದುರಿತನಿವಹಂ ತ್ಯಕ್ತುಮಾದ್ಯಾಮವಿದ್ಯಾಮ್ ।
ಅಮ್ಬ ಸ್ತಮ್ಬಾವಧಿಕಜನನಗ್ರಾಮಸೀಮಾನ್ತರೇಖಾ-
ಮಾಲಮ್ಬನ್ತೇ ವಿಮಲಮನಸೋ ವಿಷ್ಣುಕಾನ್ತೇ ದಯಾಂ ತೇ ॥೧೯॥

---

[1] ಸರ್ವಾಕಾರಸ್ಥಿತಿಸಮುದಯಾಂ.

ಜಾತಾಕಾಙ್ಕ್ಷಾ ಜನನಿ ಯುವಯೋರೇಕಸೇವಾಧಿಕಾರೇ
ಮಾಯಾಲೀಢಂ ವಿಭವಮಖಿಲಂ ಮನ್ಯಮಾನಾಸ್ತೃಣಾಯ ।
ಪ್ರೀತ್ಯೈ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತವ ಚ ಕೃತಿನಃ ಪ್ರೀತಿಮನ್ತೋ ಭಜನ್ತೇ
ವೇಲಾಭಙ್ಗಪ್ರಶಮನಫಲಂ ವೈದಿಕಂ ಧರ್ಮಸೇತುಮ್ ॥೨೦॥

ಸೇವೇ ದೇವಿ ತ್ರಿದಶಮಹಿಳಾಮೌಳಿಮಾಲಾರ್ಚಿತಂ ತೇ
ಸಿದ್ಧಿಕ್ಷೇತ್ರಂ ಶಮಿತವಿಪದಾಂ ಸಂಪದಾಂ ಪಾದಪದ್ಮಮ್ ।
ಯಸ್ಮಿನ್ನೀಷನ್ನಮಿತಶಿರಸೋ ಯಾಪಯಿತ್ವಾ ಶರೀರಂ
ವರ್ತಿಷ್ಯನ್ತೇ ವಿತಮಸಿ ಪದೇ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಧನ್ಯಾಃ ॥೨೧॥

ಸಾನುಪ್ರಾಸಪ್ರಕಟಿತದಯೈಃ ಸಾನ್ದ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಗ್ಧೈ-
ರಮ್ಬ ಸ್ನಿಗ್ಧೈರಮೃತಲಹರೀಲಬ್ಧಸಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೈಃ ।
ಘರ್ಮೇ ತಾಪತ್ರಯವಿರಚಿತೇ ಗಾಢತಪ್ತಂ ಕ್ಷಣಂ ಮಾ-
ಮಾಕಿಞ್ಚನ್ಯಗ್ಲಪಿತಮನಘೈರಾರ್ದ್ರಯೇಥಾಃ[1] ಕಟಾಕ್ಷೈಃ ॥೨೨॥

ಸಂಪದ್ಯನ್ತೇ [2]ಭವಭಯತಮೀಭಾನವಸ್ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾ-
ದ್ಭಾವಾಃ ಸರ್ವೇ ಭಗವತಿ ಹರೌ ಭಕ್ತಿಮುದ್ವೇಲಯನ್ತಃ ।
ಯಾಚೇ ಕಿಂ [3]ತ್ವಾಮಹಮಿಹ ಯತಃ ಶೀತಲೋದಾರಶೀಲಾಂ
ಭೂಯೋ ಭೂಯೋ ದಿಶಸಿ ಮಹತಾಂ ಮಙ್ಗಳಾನಾಂ ಪ್ರಬನ್ಧಾನ್ ॥

ಮಾತಾ ದೇವಿ ತ್ವಮಸಿ ಭಗವಾನ್ವಾಸುದೇವಃ ಪಿತಾ ಮೇ
ಜಾತಃ ಸೋಽಹಂ ಜನನಿ ಯುವಯೋರೇಕಲಕ್ಷ್ಯಂ ದಯಾಯಾಃ ।
ದತ್ತೋ ಯುಷ್ಮತ್ಪರಿಜನತಯಾ ದೇಶಿಕೈರಪ್ಯತಸ್ತ್ವಂ
ಕಿಂ ತೇ ಭೂಯಃ ಪ್ರಿಯಮಿತಿ ಕಿಲ ಸ್ಮೇರವಕ್ತ್ರಾ ವಿಭಾಸಿ ॥೨೪॥

---

[1] ರಾದ್ರಿಯೇಥಾಃ [2] ಭವಭಯತಮೀಭಾಸ್ವತಸ್ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ [3] ತ್ವಾಮಹ-ಮತಿಭಯಃ ಶೀತಲೋದಾರಶೀಲಾಂ.

ಕಲ್ಯಾಣಾನಾಮವಿಕಲನಿಧಿಃ ಕಾಽಪಿ ಕಾರುಣ್ಯಸೀಮಾ
ನಿತ್ಯಾಮೋದಾ ನಿಗಮವಚಸಾಂ ಮೌಳಿಮನ್ದಾರಮಾಲಾ ।
ಸಂಪದ್ದಿವ್ಯಾ ಮಧುವಿಜಯಿನಃ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಮೇ
ಸೈಷಾ ದೇವೀ ಸಕಲಭುವನಪ್ರಾರ್ಥನಾಕಾಮಧೇನುಃ ॥೨೫॥

ಉಪಚಿತಗುರುಭಕ್ತೇರುತ್ಥಿತಂ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾ-
ತ್ಕಲಿಕಲುಷನಿವೃತ್ತ್ಯೈ ಕಲ್ಪಮಾನಂ ಪ್ರಜಾನಾಮ್ ।
ಸರಸಿಜನಿಲಯಾಯಾಃ ಸ್ತೋತ್ರಮೇತತ್ಪಠನ್ತಃ
ಸಕಲಕುಶಲ[1] ಸೀಮಾಃ ಸಾರ್ವಭೌಮಾ ಭವನ್ತಿ ॥೨೬॥

॥ ಶ್ರೀಸ್ತುತಿಃ ಸಂಪೂರ್ಣಾ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ ।
ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

[1] ಸೀಮಾಸಾರ್ವಭೌಮಾಃ.

|| ಶ್ರೀಃ ||

ನ್ಯಾಸದಶಕಮ್

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ಅಹಂ ಮದ್ರಕ್ಷಣಭರೋ ಮದ್ರಕ್ಷಣಫಲಂ ತಥಾ ।
ನ ಮಮ ಶ್ರೀಪತೇರೇವೇತ್ಯಾತ್ಮಾನಂ ನಿಕ್ಷಿಪೇದ್ಬುಧಃ ॥೧॥

ನ್ಯಸ್ಯಾಮ್ಯಕಿಂಚನಃ ಶ್ರೀಮನ್ನನುಕೂಲೋಽನ್ಯವರ್ಜಿತಃ ।
ವಿಶ್ವಾಸಪ್ರಾರ್ಥನಾಪೂರ್ವಮಾತ್ಮರಕ್ಷಾಭರಂ ತ್ವಯಿ ॥೨॥

[1]ಸ್ವಾಮೀ ಸ್ವಶೇಷಂ ಸ್ವವಶಂ ಸ್ವಭರತ್ವೇನ ನಿರ್ಭರಮ್ ।
ಸ್ವದತ್ತಸ್ವಧಿಯಾ ಸ್ವಾರ್ಥಂ ಸ್ವಸ್ಮಿನ್ನ್ಯಸ್ಯತಿ[2] ಮಾಂ ಸ್ವಯಮ್ ॥೩॥

ಶ್ರೀಮನ್ನಭೀಷ್ಟವರದ ತ್ವಾಮಸ್ಮಿ ಶರಣಂ ಗತಃ ।
ಏತದ್ದೇಹಾವಸಾನೇ ಮಾಂ ತ್ವತ್ಪಾದಂ ಪ್ರಾಪಯ ಸ್ವಯಮ್ ॥೪॥

ತ್ವಚ್ಛೇಷತ್ವೇ ಸ್ಥಿರಧಿಯಂ ತ್ವತ್ಪ್ರಾಪ್ತ್ಯೇಕಪ್ರಯೋಜನಮ್ ।
ನಿಷಿದ್ಧಕಾಮ್ಯರಹಿತಂ ಕುರು ಮಾಂ ನಿತ್ಯಕಿಂಕರಮ್ ॥೫॥

ದೇವೀಭೂಷಣಹೇತ್ಯಾದಿಜುಷ್ಟಸ್ಯ ಭಗವಂಸ್ತವ ।
ನಿತ್ಯಂ ನಿರಪರಾಧೇಷು ಕೈಂಕರ್ಯೇಷು ನಿಯುಙ್ಕ್ಷ್ವ ಮಾಮ್ ॥೬॥

ಮಾಂ ಮದೀಯಂ ಚ ನಿಖಿಲಂ ಚೇತನಾಚೇತನಾತ್ಮಕಮ್ ।
ಸ್ವಕೈಂಕರ್ಯೋಪಕರಣಂ ವರದ ಸ್ವೀಕುರು ಸ್ವಯಮ್ ॥೭॥

---

[1] ಸ್ವಾಮಿನ್. [2] ನ್ಯಸ್ಯಸಿ.

[1] ತ್ವದೇಕರಕ್ಷ್ಯಸ್ಯ ಮಮ ತ್ವಮೇವ ಕರುಣಾಕರ ।
ನ ಪ್ರವರ್ತಯ ಪಾಪಾನಿ ಪ್ರವೃತ್ತಾನಿ ನಿವರ್ತಯ ॥೮॥

ಅಕೃತ್ಯಾನಾಂ ಚ ಕರಣಂ ಕೃತ್ಯಾನಾಂ ವರ್ಜನಂ ಚ ಮೇ ।
ಕ್ಷಮಸ್ವ ನಿಖಿಲಂ ದೇವ ಪ್ರಣತಾರ್ತಿಹರ ಪ್ರಭೋ ॥೯॥

[2] ಶ್ರೀಮಾನ್ನಿಯತಪಞ್ಚಾಙ್ಗಂ ಮದ್ರಕ್ಷಣಭರಾರ್ಪಣಮ್ ।
[3] ಅಚೀಕರತ್ಸ್ವಯಂ ಸ್ವಸ್ಮಿನ್ನತೋಽಹಮಿಹ ನಿರ್ಭರಃ ॥೧೦॥

॥ ನ್ಯಾಸದಶಕಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮ್ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ ।
ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

[1] ತ್ವದೇಕರಕ್ಷ್ಯಸ್ಯ [2] ಶ್ರೀಮಾನ್ [3] ಅಚೀಕರಃ ಸ್ವಯಂ.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಭೀತಿಸ್ತವಃ

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ಅಭೀತಿರಿಹ ಯಜ್ಜುಷಾಂ ಯದವಧೀರಿತಾನಾಂ ಭಯಂ
ಭಯಾಭಯವಿಧಾಯಿನೋ ಜಗತಿ ಯನ್ನಿದೇಶೇ ಸ್ಥಿತಾಃ ।
ತದೇತದತಿಲಙ್ಘಿತದ್ರುಹಿಣಶಂಭುಶಕ್ರಾದಿಕಂ
ರಮಾಸಖಮಧೀಮಹೇ ಕಿಮಪಿ ರಙ್ಗಧುರ್ಯಂ ಮಹಃ ॥೧॥

ದಯಾಶಿಶಿರಿತಾಶಯಾ ಮನಸಿ ಮೇ ಸದಾ ಜಾಗೃಯುಃ
ಶ್ರಿಯಾಽಧ್ಯುಷಿತವಕ್ಷಸಃ ಶ್ರಿತಮರುದ್ವೃಧಾಸ್ಯೈಕತಾಃ ।
ಜಗದ್ದುರಿತಘಸ್ಮರಾ ಜಲಧಿಡಿಮ್ಭಡಮ್ಭಸ್ಪೃಶಃ
ಸಕೃತ್ಪ್ರಣತರಕ್ಷಣಪ್ರಥಿತಸಂವಿದಃ ಸಂವಿದಃ ॥೨॥

ಯದದ್ಯ ಮಿತಬುದ್ಧಿನಾ ಬಹುಳಮೋಹಭಾಜಾ ಮಯಾ
ಗುಣಗ್ರಥಿತಕಾಯವಾಙ್ಮನಸವೃತ್ತಿವೈಚಿತ್ರ್ಯತಃ ।
ಅತರ್ಕಿತಹಿತಾಹಿತಕ್ರಮವಿಶೇಷಮಾರಭ್ಯತೇ
ತದಪ್ಯುಚಿತಮರ್ಚನಂ ಪರಿಗೃಹಾಣ ರಙ್ಗೇಶ್ವರ ॥೩॥

ಮರುತ್ತರಣಿಪಾವಕತ್ರಿದಶನಾಥಕಾಲಾದಯಃ
ಸ್ವಕೃತ್ಯಮಧಿಕುರ್ವತೇ ತ್ವದಪರಾಧತೋ ಬಿಭ್ಯತಃ ।
ಮಹತ್ಕಿಮಪಿ ವಜ್ರಮುದ್ಯತಮಿವೇತಿ ಯಚ್ಛ್ರೂಯತೇ
ತರತ್ಯನಘ ತದ್ಭಯಂ ಯ ಇಹ [1]ತಾವಕಃ ಸ್ತಾವಕಃ ॥೪॥

---

[1] ತಾವಕಸ್ತಾವಕಃ.

ಭವನ್ತಮಿಹ ಯಃ ಸ್ವಧೀನಿಯತಚೇತನಾಚೇತನಂ
ಪನಾಯತಿ ನಮಸ್ಯತಿ ಸ್ಮರತಿ ವಕ್ತಿ ಪರ್ಯೇತಿ ವಾ ।
ಗುಣಂ ಕಮಪಿ ವೇತ್ತಿ ವಾ ತವ ಗುಣೇಶ ಗೋಪಾಯಿತುಃ
ಕದಾಚನ ಕುತಶ್ಚನ ಕ್ವಚನ ತಸ್ಯ ನ ಸ್ಯಾದ್ಭಯಮ್ ॥೫॥

ಸ್ಥಿತೇ ಮನಸಿ ವಿಗ್ರಹೇ ಗುಣಿನಿ ಧಾತುಸಾಮ್ಯೇ ಸತಿ
ಸ್ಮರೇದಖಿಲದೇಹಿನಂ ಯ ಇಹ ಜಾತುಚಿತ್ತ್ವಾಮಜಮ್ ।
ತದೈವ ಖಲು ಸಂಧಯಾ ತಮಥ ದೀರ್ಘನಿದ್ರಾವಶಂ
ಸ್ವಯಂ ವಿಹಿತಸಂಸ್ಮೃತಿರ್ನಯಸಿ ಧಾಮ ನೈಃಶ್ರೇಯಸಮ್ ॥೬॥

ರಮಾದಯಿತ ರಙ್ಗಭೂರಮಣ ಕೃಷ್ಣ ವಿಷ್ಣೋ ಹರೇ
ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಜನಾರ್ದನ ತ್ರಿಯುಗ ನಾಥ ನಾರಾಯಣ ।
ಇತೀವ ಶುಭದಾನಿ ಯಃ ಪಠತಿ ನಾಮಧೇಯಾನಿ ತೇ
ನ ತಸ್ಯ ಯಮವಶ್ಯತಾ ನರಕಪಾತಭೀತಿಃ ಕುತಃ ॥೭॥

ಕದಾಚಿದಪಿ ರಙ್ಗಭೂರಸಿಕ ಯತ್ರ ದೇಶೇ ವಶೀ
ತ್ವದೇಕನಿಯತಾಶಯಸ್ತ್ರಿದಶವನ್ನಿವೃತ್ತೋ ವರ್ತತೇ ।
ತದಸ್ತು ತತಪೋವನಂ ತವ ಚ ರಾಜಧಾನೀ ಸ್ಥಿರಾ
ಸುಖಸ್ಯ ಸುಖಮಾಸ್ಪದಂ ಸುಚರಿತಸ್ಯ ದುರ್ಗಂ ಮಹತ್ ॥೮॥

ತ್ರಿವರ್ಗಪಥವರ್ತಿನಾಂ ತ್ರಿಗುಣಲಙ್ಘನೋದ್ಯೋಗಿನಾಂ
ದ್ವಿಷತ್ಪ್ರಮಥನಾರ್ಥಿನಾಮಪಿ ಚ ರಙ್ಗ ಪೃಥ್ವ್ಯೋದಯಾಃ ।
ಸ್ಖಲತ್ಸುಭಯಕಾತರೇಷ್ವವನಜಾಗರೂಕಾಃ ಪ್ರಭೋ
ಕರಗ್ರಹಣದೀಕ್ಷಿತಾಃ ಕ [1]ಇವ ತೇ ನ ದಿವ್ಯಾ ಗುಣಾಃ ॥೯॥

---

[1] ಇಹ.

ಬಿಭೇತಿ ಭವಭೃತ್ಪ್ರಭೋ ತ್ವದುಪದೇಶತೀವ್ರೌಷಧಾ-
ತ್ಕದಧ್ವರಸದುರ್ವಿಷೇ ಬಳಿಶಭಕ್ಷವತ್ಪ್ರೀಯತೇ ।
ಅಪಥ್ಯಪರಿಹಾರಧೀವಿಮುಖಮಿತ್ಥಮಾಕಸ್ಮಿಕೇ
ತಮಪ್ಯವಸರೇ ಕ್ರಮಾದವತಿ ವತ್ಸಲಾ ತ್ವದ್ದಯಾ ॥೧೦॥

ಅಪಾರ್ಥ ಇತಿ ನಿಶ್ಚಿತಃ ಪ್ರಹರಣಾದಿಯೋಗಸ್ತವ
ಸ್ವಯಂ ವಹಸಿ ನಿರ್ಭಯಸ್ತದಪಿ ರಙ್ಗ[1]ಪೃಥ್ವೀಧರ ।
ಸ್ವರಕ್ಷಣಮಿವಾಭವತ್ಪ್ರಣತರಕ್ಷಣಂ ತಾವಕಂ
ಯದಾತ್ಥ ಪರಮಾರ್ಥವಿನ್ನಿಯತಮಸ್ತ್ರಾತ್ಮೇತಿ ತೇ ॥೧೧॥

ಲಘಿಷ್ಠಸುಖಸಙ್ಗದೈಃ ಸ್ವಕೃತಕರ್ಮನಿರ್ವರ್ತಿತೈಃ
ಕಳತ್ರಸುತಸೋದರಾನುಚರಬನ್ಧುಸಂಬನ್ಧಿಭಿಃ ।
ಧನಪ್ರಭೃತಿಕೈರಪಿ ಪ್ರಚುರಭೀತಿಭೇದೋತ್ತರೈ-
ರ್ನ ಬಿಭೃತಿ ಧೃತಿಂ ಪ್ರಭೋ ತ್ವದನುಭೂತಿಭೋಗಾರ್ಥಿನಃ ॥೧೨॥

ನ ವಕ್ತುಮಪಿ ಶಕ್ಯತೇ ನರಕಗರ್ಭವಾಸಾದಿಕಂ
ವಪುಶ್ಚ ಬಹುಧಾತುಕಂ ನಿಪುಣಚಿನ್ತನೇ ತಾದೃಶಮ್ ।
ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಮುಖಂ ತಥಾ [2]ದಿವಿ ಪದಸ್ಯ ತೇ ದೀವ್ಯತಃ
ಕಿಮತ್ರ ನ ಭಯಾಸ್ಪದಂ ಭವತಿ ರಙ್ಗಪೃಥ್ವೀಪತೇ ॥೧೩॥

ಭವನ್ತಿ ಮುಖಭೇದತೋ ಭಯನಿದಾನಮೇವ ಪ್ರಭೋ
ಶುಭಾಶುಭವಿಕಲ್ಪಿತಾ ಜಗತಿ ದೇಶಕಾಲಾದಯಃ ।
ಇತಿ [3]ಪ್ರಚುರಸಾಧ್ವಸೇ ಮಯಿ ದಯಿಷ್ಯಸೇ ತ್ವಂ ನ ಚೇ-
ತ್ಕ [4]ಇತ್ಥಮನುಕಮ್ಪಿತಾ ತ್ವದನುಕಮ್ಪನೀಯಶ್ಚ ಕಃ ॥೧೪॥

---

[1] ಪೃಥ್ವೀಪತೇ. [2] ತವ ಪದಸ್ಯ ದೇದೀಪತಃ. [3] ಪ್ರಥಿತಸಾಧ್ವಸೇ. [4] ಇತ್ಥಮನುಕಮ್ಪತೇ.

ಸಕೃತ್ಪ್ರಪದನಸ್ಪೃಶಾಮಭಯದಾನನಿತ್ಯವ್ರತೀ
 ನ ಚ ದ್ವಿರಭಿಭಾಷಸೇ ತ್ವಮಿತಿ ವಿಶ್ರುತಃ ಸ್ವೋಕ್ತಿತಃ ।
ಯಥೋಕ್ತಕರಣಂ ವಿಭುಸ್ತವ ತು ಯಾತುಧಾನಾದಯಃ
 [1]ಕಥಂ ವಿತಥಮಸ್ತು ತತ್ಕೃಪಣಸಾರ್ವಭೌಮೇ ಮಯಿ ॥೧೩॥

ಅನುಕ್ಷಣಸಮುತ್ಥಿತೇ ದುರಿತವಾರಿಧೌ ದುಸ್ತರೇ
 ಯದಿ ಕ್ವಚನ ನಿಷ್ಕೃತಿರ್ಭವತಿ ಸಾಽಪಿ ದೋಷಾವಿಲಾ ।
ತದಿತ್ಥಮಗತೌ ಮಯಿ ಪ್ರತಿವಿಧಾನಮಾಧೀಯತಾಂ
 ಸ್ವಬುದ್ಧಿಪರಿಕಲ್ಪಿತಂ ಕಿಮಪಿ ರಙ್ಗಧುರ್ಯ ತ್ವಯಾ ॥೧೪॥

ವಿಷಾದಬಹುಳಾವಹಂ [2]ವಿಷಯನಿರ್ಜಿತೋ ದುರ್ಜಯಾ-
 ದ್ಬಿಭೇಮಿ [3]ವೃಜಿನೋತ್ತರಸ್ತ್ವದನುಭೂತಿವಿಚ್ಛೇದತಃ ।
ಮಯಾ ನಿಯತನಾಥವಾನಯಮಿತಿ ತ್ವಮರ್ಥಾಪಯನ್
 ದಯಾಧನ ಜಗತ್ಪತೇ ದಯಿತರಙ್ಗ ಸಂರಕ್ಷ ಮಾಮ್ ॥೧೫॥

ನಿಸರ್ಗನಿರಪೇಕ್ಷತಾ ತವ ನಿರಂಹಸಃ ಶ್ರೂಯತೇ
 ತತಸ್ತ್ರಿಯುಗ ಸೃಷ್ಟಿವದ್ಭವತಿ ಸಂಹೃತಿಃ ಕ್ರೀಡಿತಮ್ ।
ತಥಾಽಪಿ ಶರಣಾಗತಪ್ರಣಯಭಙ್ಗಭೀತೋ ಭವಾ-
 ನ್ನವಿಘ್ನಮಿಹ ಯದ್ವದೇತ್ಯಮಪಿ ನಾಸ್ಯ ತಜ್ಜೀಹಸತ್ ॥೧೬॥

ಕಯಾಧುಸುತನಾಯಕದ್ವಿರದಪುಂಗವದ್ರೌಪದೀ-
 ವಿಭೀಷಣಭುಜಂಗಮವ್ರಜಗಣಾಮ್ಬರೀಷಾದಯಃ[4] ।
ಭವಚ್ಚರಣಸಂಶ್ರಿತಾ ಭಯವಿಮುಕ್ತಿಮಾಪುರ್ಯಥಾ
 ಲಭೇಮಹಿ ತಥಾ ವಯಂ ಸಪದಿ [5]ರಙ್ಗನಾಥ ತ್ವಯಾ ॥೧೭॥

---

[1] ತಥಾ ವಿತಥ [2] ವಿಷಯನಿರ್ಜಿತೋ .... [3] ವೃಜಿನಾರ್ಣವಾತ್

[4] ವ್ರಜಗಣಾಮ್ಬರೀಷಾದಯಃ [5] ರಙ್ಗಧುರ್ಯ.

ಭಯಂ ಶಮಯ ರಙ್ಗಧಾಮ್ನ್ಯನಿತರಾಭಿಲಾಷಸ್ಪೃಶಾಂ
　ಶ್ರಿಯಂ ಬಹುಳಯ ಪ್ರಭೋ ಶ್ರಿತವಿಪಕ್ಷಮುನ್ಮೂಲಯ ।
ಸ್ವಯಂ ಸಮುದಿತಂ ವಪುಸ್ತವ ನಿಶಾಮಯನ್ತಃ ಸದಾ
　ವಯಂ ತ್ರಿದಶನಿರ್ವೃತಿಂ ಭುವಿ ಮುಕುನ್ದ ವಿನ್ದೇಮಹಿ ॥೨೦॥

ಶ್ರಿಯಃ ಪರಿಬೃಢೇ ತ್ವಯಿ ಶ್ರಿತಜನಸ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಕೇ
　ಸದದ್ಭುತಗುಣೋದಧಾವಿತಿ ಸಮರ್ಪಿತೋಽಯಂ ಭರಃ ।
ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಮತಃ ಪರಂ ಪ್ರಥಯ ರಙ್ಗಧಾಮಾದಿಷು
　ಪ್ರಭುತ್ವಮನುಪಾಧಿಕಂ [1]ಪ್ರಥಿತಹೇತಿಭಿರ್ಹೇತಿಭಿಃ ॥೨೧॥

ಕಲಿಪ್ರಣಿಧಿಲಕ್ಷಣೈಃ ಕಲಿತಶಾಕ್ಯಲೋಕಾಯತೈ-
　ಸ್ತುರುಷ್ಕಯವನಾದಿಭಿರ್ಜಗತಿ ಜೃಮ್ಭಮಾಣಂ ಭಯಮ್ ।
ಪ್ರಕೃಷ್ಟನಿಜಶಕ್ತಿಭಿಃ ಪ್ರಸಭಮಾಯುಧೈಃ ಪಞ್ಚಭಿಃ
　ಕ್ಷಿತಿತ್ರಿದಶರಕ್ಷಕೈಃ ಕ್ಷಪಯ ರಙ್ಗನಾಥ ಕ್ಷಣಾತ್ ॥೨೨॥

ದಿತಿಪ್ರಭವದೇಹಭಿದ್ದಹನಸೋಮಸೂರ್ಯಾತ್ಮಕಂ
　ತಮಃಪ್ರಮಥನಂ ಪ್ರಭೋ ಸಮುದಿತಾಸ್ತ್ರಬೃನ್ದಂ ಸ್ವತಃ ।
ಸ್ವವೃತ್ತಿವಶವರ್ತಿತತ್ರಿದಶವೃತ್ತಿಚಕ್ರಂ ಪುನಃ
　ಪ್ರವರ್ತಯತು ಧಾಮ್ನಿ ತೇ ಮಹತಿ ಧರ್ಮಚಕ್ರಸ್ಥಿತಿಮ್ ॥೨೩॥

ಮನುಪ್ರಭೃತಿಮಾನಿತೇ [2]ಮಹತಿ ರಙ್ಗಧಾಮಾದಿಕೇ
　ದನುಪ್ರಭವದಾರುಣೈರ್ದರಮುದೀರ್ಯಮಾಣಂ[3] ಪರೈಃ ।
ಪ್ರಕೃಷ್ಟಗುಣಕಶ್ರಿಯಾ ವಸುಧಯಾ ಚ ಸಂಧುಕ್ಷಿತಃ
　ಪ್ರಯುಕ್ತಕರುಣೋದಧಿಃ[4] ಪ್ರಶಮಯ ಸ್ವಶಕ್ತ್ಯಾ ಸ್ವಯಮ್ ॥೨೪॥

---

[1] ಪ್ರಚಿತಹೇತಿಭಿ.... [2] ಮಹಿತರಙ್ಗ.... [3] ಮುದೀಯಮಾನಂ.
[4] ಕರುಣೋದಧೇ.

ಭುಜಂಗಮವಿಹಂಗಮಪ್ರವರಸೈನ್ಯನಾಥಾಃ ಪ್ರಭೋ
ತಥೈವ ಕುಮುದಾದಯೋ ನಗರಗೋಪುರದ್ವಾರಪಾಃ ।
ಅಚಿನ್ತ್ಯಬಲವಿಕ್ರಮಾಸ್ತ್ವಮಿವ ರಙ್ಗ ಸಂರಕ್ಷಕಾಃ
ಜಿತಂ ತ ಇತಿ ವಾದಿನೋ ಜಗದನುಗ್ರಹೇ ಜಾಗ್ರತು ॥೨೫॥

ವಿಧಿಸ್ತ್ರಿಪುರಮರ್ದನಸ್ತ್ರಿದಶಪುಂಗವಃ ಪಾವಕೋ
ಯಮಪ್ರಭೃತಯೋಽಪಿ ಯದ್ವಿಮತರಕ್ಷಣೇ ನ ಕ್ಷಮಾಃ ।
ನಿರಕ್ಷಿಪತಿ ಯತ್ರ ಚ ಪ್ರತಿಭಯಂ ನ ಕಿಂಚಿತ್ಕ್ವಚಿತ್
ಸ ನಃ ಪ್ರತಿಭಟಾನ್ಪ್ರಭೋ ಶಮಯ ರಙ್ಗಧಾಮಾದಿಷು ॥೨೬॥

ಸ ಕೈಟಭತಮೋರವಿರ್ಮಧುಪರಾಗಝಞ್ಝಾಮರು-
ದ್ಧಿರಣ್ಯಗಿರಿದಾರಣಸ್ತ್ರುಟಿತಕಾಲನೇಮಿದ್ರುಮಃ ।
ಕಿಮತ್ರ ಬಹುನಾ ಭಜತ್ಪ್ಲವಪಯೋಧಿಮುಷ್ಟಿಂಧಯಃ
ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಭವತ್ಕ್ರಮಃ ಕ್ಷಿಪತು ಮಙ್ಕ್ಷು ರಙ್ಗದ್ವಿಷಃ ॥೨೭॥

ಯತಿಪ್ರವರಭಾರತೀರಸಭರೇಣ ನೀತಂ ವಯಃ
ಪ್ರಫುಲ್ಲಪಲಿತಂ ಶಿರಃ ಪರಮಿತಃ ಕ್ಷಮಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇ ।
ನಿರಸ್ತರಿಪುಸಂಭವೇ ಕ್ವಚನ ರಙ್ಗಮುಖ್ಯೇ ವಿಭೋ
ಪರಸ್ಪರಹಿತೈಷಿಣಾಂ ಪರಿಸರೇಷು ಮಾಂ ವರ್ತಯ ॥೨೮॥

ಪ್ರಬುದ್ಧಗುರುವೀಕ್ಷಣಪ್ರಥಿತವೇಙ್ಕಟೇಶೋದ್ಭವಾ-
ಮಿಮಾಮಭಯಸಿದ್ಧಯೇ ಪಠತ ರಙ್ಗಭರ್ತುಃ ಸ್ತುತಿಮ್ ।
ಭಯಂ ತ್ಯಜತ ಭದ್ರಮಿತ್ಯಭಿದಧತ್ಸ ವಃ ಕೇಶವಃ
ಸ್ವಯಂ ಘನಘೃಣಾನಿಧಿರ್ಗುಣಗಣೇನ ಗೋಪಾಯತಿ ॥೨೯॥

॥ ಅಭೀತಿಸ್ತವಃ ಸಂಪೂರ್ಣಃ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ।

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ದಯಾಶತಕಮ್

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ಪ್ರಪದ್ಯೇ ತಂ ಗಿರಿಂ ಪ್ರಾಯಃ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾನುಕಮ್ಪಯಾ ।
ಇಕ್ಷುಸಾರಸ್ರವನ್ತ್ಯೇವ ಯನ್ಮೂರ್ತ್ಯಾ ಶರ್ಕರಾಯಿತಮ್ ॥೧॥

ವಿಗಾಹೇ ತೀರ್ಥಬಹುಲಾಂ ಶೀತಲಾಂ ಗುರುಸಂತತಿಮ್ ।
ಶ್ರೀನಿವಾಸದಯಾಮ್ಭೋಧೇಃ ಪರೀವಾಹಪರಂಪರಾಮ್ ॥೨॥

ಕೃತಿನಃ ಕಮಲಾವಾಸಕಾರುಣ್ಯೈಕಾನ್ತಿನೋ ಭಜೇ ।
ಧತ್ತೇ ಯತ್ಸೂಕ್ತಿರೂಪೇಣ ತ್ರಿವೇದೀ ಸರ್ವಯೋಗ್ಯತಾಮ್ ॥೩॥

ಪರಾಶರಮುಖಾನ್ವನ್ದೇ ಭಗೀರಥನಯೇ ಸ್ಥಿತಾನ್ ।
ಕಮಲಾಕಾನ್ತಕಾರುಣ್ಯಗಙ್ಗಾಪ್ಲಾವಿತಮದ್ವಿಧಾನ್ ॥೪॥

ಅಶೇಷವಿಘ್ನಶಮನಮನೀಕೇಶ್ವರಮಾಶ್ರಯೇ ।
ಶ್ರೀಮತಃ ಕರುಣಾಮ್ಭೋಧೌ ಶಿಕ್ಷಾಸ್ರೋತ ಇವೋತ್ಥಿತಮ್ ॥೫॥

ಸಮಸ್ತಜನನೀಂ ವನ್ದೇ ಚೈತನ್ಯಸ್ತನ್ಯದಾಯಿನೀಮ್ ।
ಶ್ರೇಯಸೀಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಸ್ಯ ಕರುಣಾಮಿವ ರೂಪಿಣೀಮ್ ॥೬॥

ವನ್ದೇ ವೃಷಗಿರೀಶಸ್ಯ ಮಹಿಷೀಂ ವಿಶ್ವಧಾರಿಣೀಮ್ ।
ತತ್ಕೃಪಾಪ್ರತಿಘಾತಾನಾಂ ಕ್ಷಮಯಾ ವಾರಣಂ ಯಯಾ ॥೭॥

ನಿಶಾಮಯತು ಮಾಂ ನೀಳಾ ಯದ್ಭೋಗಪಟಲೈರ್ಧ್ರುವಮ್ ।
ಭಾವಿತಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಸ್ಯ ಭಕ್ತದೋಷೇಷ್ವದರ್ಶನಮ್ ॥೮॥

ಕಮಪ್ಯನವಧಿಂ ವನ್ದೇ ಕರುಣಾವರುಣಾಲಯಮ್ ।
ವೃಷಶೈಲತಟಸ್ಥಾನಾಂ ಸ್ವಯಂ ವ್ಯಕ್ತಿಮುಪಾಗತಮ್ ॥೯॥

ಅಕಿಂಚನನಿಧಿಂ ಸೂತಿಮಪವರ್ಗತ್ರಿವರ್ಗಯೋಃ ।
ಅಞ್ಜನಾದ್ರೀಶ್ವರದಯಾಮಭಿಷ್ಟೌಮಿ ನಿರಞ್ಜನಾಮ್ ॥೧೦॥

ಅನುಚರಶಕ್ತ್ಯಾದಿಗುಣಾಮಗ್ರೇಸರಬೋಧವಿರಚಿತಾಲೋಕಾಮ್ ।
ಸ್ವಾಧೀನವೃಷಗಿರೀಶಾಂ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಭೂತಾಂ ಪ್ರಮಾಣಯಾಮಿ ದಯಾಮ್ ॥೧೧॥

ಅಪಿನಿಖಿಲಲೋಕಸುಚರಿತಮುಷ್ಟಿಂಧಯದುರಿತ[1]ಮೂರ್ಛನಾದುಷ್ಟಮ್
ಸಂಜೀವಯತು ದಯೇ ಮಾಮಞ್ಜನಗಿರಿನಾಥರಞ್ಜನೀ ಭವತೀ ॥೧೨॥

ಭಗವತಿ ದಯೇ ಭವತ್ಯಾ ವೃಷಗಿರಿನಾಥೇ ಸಮಾಪ್ಲುತೇ ತುಙ್ಗೇ ।
ಅಪ್ರತಿಘಮಜ್ಜನಾನಾಂ ಹಸ್ತಾಲಮ್ಬೋ ಮದಾಗಸಾಂ ಮೃಗ್ಯಃ ॥೧೩॥

ಕೃಪಣಜನಕಲ್ಪಲತಿಕಾಂ ಕೃತಾಪರಾಧಸ್ಯ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಾಮಾದ್ಯಾಮ್ ।
ವೃಷಗಿರಿನಾಥದಯೇ ತ್ವಾಂ ವಿದನ್ತಿ ಸಂಸಾರತಾರಿಣೀಂ ವಿಬುಧಾಃ॥೧೪॥

ವೃಷಗಿರಿಗೃಹಮೇಧಿಗುಣಾ ಬೋಧಬಲೈಶ್ವರ್ಯವೀರ್ಯಶಕ್ತಿಮುಖಾಃ ।
ದೋಷಾ ಭವೇಯುರೇತೇ ಯದಿ ನಾಮ ದಯೇ ತ್ವಯಾ ವಿನಾಭೂತಾಃ॥

ಆಸೃಷ್ಟಿಸಂತತಾನಾಮಪರಾಧಾನಾಂ ನಿರೋಧಿನೀಂ ಜಗತಃ ।
ಪದ್ಮಾಸಹಾಯಕರುಣೇ ಪ್ರತಿಸಂಚರಕೇಳಿಮಾಚರಸಿ ॥೧೬॥

ಅಚಿದವಿಶಿಷ್ಟಾನ್ಪ್ರಳಯೇ ಜನ್ತೂನವಲೋಕ್ಯ ಜಾತನಿರ್ವೇದಾ ।
ಕರಣಕಳೇಬರಯೋಗಂ ವಿತರಸಿ ವೃಷಶೈಲನಾಥಕರುಣೇ ತ್ವಮ್ ॥೧೭॥

ಅನುಗುಣದಶಾರ್ಪಿತೇನ ಶ್ರೀಧರಕರುಣೇ ಸಮಾಹಿತಸ್ನೇಹಾ ।
ಶಮಯಸಿ ತಮಃ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಶಾಸ್ತ್ರಮಯೇನ ಸ್ಥಿರಪ್ರದೀಪೇನ ॥೧೮॥

ರೂಢಾ ವೃಷಾಚಲಪತೇಃ ಪಾದೇ ಮುಖಕಾನ್ತಿಪತ್ರಲಚ್ಛಾಯಾ ।
ಕರುಣೇ ಸುಖಯಸಿ ವಿನತಾನ್ಕಟಾಕ್ಷವಿಟಪೈಃ ಕರಾಪಚೇಯಫಲೈಃ ॥೧೯॥

---

[1] ಮೂರ್ಛನಾದುಷ್ಟಂ, ಮೂರ್ಛನಾಪುಷ್ಟಮ್ ।

ನಯನೇ ವೃಷಾಚಲೇನ್ದೋಸ್ತಾರಾಮೈತ್ರೀಂ ದಧಾನಯಾ ಕರುಣೇ ।
ದೃಷ್ಟಸ್ತ್ವಯೈವ ಜನಿಮಾನಪವರ್ಗಮಕೃಷ್ಟಪಚ್ಯಮನುಭವತಿ ॥೧೮॥

ಸಮಯೋಪನತೈಸ್ತವ ಪ್ರವಾಹೈರನುಕಮ್ಪೇ ಕೃತಸಂಪ್ಲವಾ ಧರಿತ್ರೀ ।
ಶರಣಾಗತಸಸ್ಯಮಾಲಿನೀಯಂ[1] ವೃಷಶೈಲೇಶಕೃಷೀವಲಂ ಧಿನೋತಿ ॥

ಕಲಶೋದಧಿಸಂಪದೋ ಭವತ್ಯಾಃ
ಕರುಣೇ ಸನ್ಮತಿಮನ್ಥಸಂಸ್ಕೃತಾಯಾಃ ।
ಅಮೃತಾಂಶಮವೈಮಿ ದಿವ್ಯದೇಹಂ
ಮೃತಸಂಜೀವನಮಞ್ಜನಾಚಲೇನ್ದೋಃ ॥೨೦॥

ಜಲಧೇರಿವ ಶೀತತಾ ದಯೇ ತ್ವಂ
ವೃಷಶೈಲಾಧಿಪತೇಃ ಸ್ವಭಾವಭೂತಾ ।
ಪ್ರಲಯಾರಭಟೀನಟೀಂ ತದೀಕ್ಷಾಂ
ಪ್ರಸಭಂ ಗ್ರಾಹಯಸಿ ಪ್ರಸತ್ತಿಲಾಸ್ಯಮ್[2] ॥೨೧॥

ಪ್ರಣತಪ್ರತಿಕೂಲಮೂಲಘಾತೀ
ಪ್ರತಿಘಃ ಕೋಽಪಿ ವೃಷಾಚಲೇಶ್ವರಸ್ಯ ।
ಕಳಮೇ ಯವಸಾಪಚಾಯನೀತ್ಯಾ[3]
ಕರುಣೇ ಕಿಂಕರತಾಂ ತವೋಪಯಾತಿ ॥೨೨॥

ಅಬಹಿಷ್ಕೃತನಿಗ್ರಹಾನ್ವಿದನ್ತಃ
ಕಮಲಾಕಾನ್ತಗುಣಾನ್ಸ್ವತನ್ತ್ರತಾದೀನ್ ।
ಅವಿಕಲ್ಪಮನುಗ್ರಹಂ ದುಹಾನಾಂ
ಭವತೀಮೇವ ದಯೇ ಭಜನ್ತಿ ಸನ್ತಃ ॥೨೩॥

---

[1] ಸಸ್ಯಶಾಲಿನೀಯಂ [2] ಪ್ರಸಕ್ತಿಲಾಸ್ಯಮ್ [3] ಯವಸಾಪಚಾಯಿರೀತ್ಯಾ

ಕಮಲಾನಿಲಯಸ್ತ್ವಯಾ ದಯಾಲುಃ
ಕರುಣೇ ನಿಷ್ಕರುಣಾ ನಿರೂಪಣೇ ತ್ವಮ್ ।
ಅತ ಏವ ಹಿ ತಾವಕಾಶ್ರಿತಾನಾಂ
ದುರಿತಾನಾಂ ಭವತಿ ತ್ವದೇವ ಭೀತಿಃ ॥೨೬॥

ಅತಿಲಙ್ಘಿತಶಾಸನೇಷ್ವಭೀಕ್ಷ್ಣಂ
ವೃಷಶೈಲಾಧಿಪತಿರ್ವಿಜೃಮ್ಭಿತೋಷ್ಮಾ ।
ಪುನರೇವ ದಯೇ ಕ್ಷಮಾನಿದಾನೈ-
ರ್ಭವತೀಮಾದ್ರಿಯತೇ ಭವತ್ಯಧೀನೈಃ ॥೨೭॥

ಕರುಣೇ ದುರಿತೇಷು ಮಾಮಕೇಷು
ಪ್ರತಿಕಾರಾನ್ತರದುರ್ಜಯೇಷು ಖಿನ್ನಃ ।
ಕವಚಾಯಿತಯಾ ತ್ವಯೈವ ಶಾರ್ಙ್ಗೀ
ವಿಜಯಸ್ಥಾನಮುಪಾಶ್ರಿತೋ ವೃಷಾದ್ರಿಮ್ ॥೨೮॥

ಮಯಿ ತಿಷ್ಠತಿ ದುಷ್ಕೃತಾಂ[1] ಪ್ರಧಾನೇ
ಮಿತದೋಷಾನಿತರಾನ್ವಿಚಿನ್ವತೀ ತ್ವಮ್ ।
ಅಪರಾಧಗಣೈರಪೂರ್ಣಕುಕ್ಷಿಃ
ಕಮಲಾಕಾನ್ತದಯೇ ಕಥಂ ಭವಿತ್ರೀ ॥೨೯॥

ಅಹಮಸ್ಮ್ಯಪರಾಧಚಕ್ರವರ್ತೀ[2]
ಕರುಣೇ ತ್ವಂ ಚ ಗುಣೇಷು ಸಾರ್ವಭೌಮೀ ।
ವಿದುಷೀ ಸ್ಥಿತಿಮೀದೃಶೀಂ ಸ್ವಯಂ ಮಾಂ
ವೃಷಶೈಲೇಶ್ವರಪಾದಸಾತ್ಕುರು ತ್ವಮ್ ॥೩೦॥

---

[1] ದುಷ್ಕೃತಾಂ [2] ಅಪರಾಧಿಚಕ್ರವರ್ತೀ.

ಅಶಿಥಿಲಕರಣೇಽಸ್ಮಿನ್ನಕ್ಷತಶ್ವಾಸವೃತ್ತೌ
ವಪುಷಿ ಗಮನಯೋಗ್ಯೇ ವಾಸಮಾಸಾದಯೇಯಮ್ ।
ವೃಷಗಿರಿಕಟಕೇಷು ವ್ಯಞ್ಜಯತ್ಸು ಪ್ರತೀತೈ-
ರ್ಮಧುಮಥನದಯೇ ತ್ವಾಂ ವಾರಿಧಾರಾವಿಶೇಷೈಃ ॥೨೧॥

ಅವಿದಿತನಿಜಯೋಗಕ್ಷೇಮಮಾತ್ಮಾನಭಿಜ್ಞಂ
ಗುಣಲವರಹಿತಂ ಮಾಂ ಗೋಪ್ತುಕಾಮಾ ದಯೇ ತ್ವಮ್ ।
ಪರವತಿ ಚತುರೈಸ್ತೇ[1] ವಿಭ್ರಮೈಃ ಶ್ರೀನಿವಾಸೇ
ಬಹುಮತಿಮನಪಾಯಾಂ ವಿನ್ದಸಿ ಶ್ರೀಧರಣ್ಯೋಃ ॥೨೨॥

ಫಲವಿತರಣದಕ್ಷಂ ಪಕ್ಷಪಾತಾನಭಿಜ್ಞಂ
ಪ್ರಗುಣಮನುವಿಧೇಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪದ್ಮಾಸಹಾಯಮ್ ।
ಮಹತಿ ಗುಣಸಮಾಜೇ ಮಾನಪೂರ್ವಂ ದಯೇ ತ್ವಂ
ಪ್ರತಿವದಸಿ ಯಥಾರ್ಹಂ ಪಾಪ್ಮನಾಂ ಮಾಮಕಾನಾಮ್ ॥೨೩॥

ಅನುಭವಿತುಮಘೌಘಂ ನಾಲಮಾಗಾಮಿಕಾಲಃ
ಪ್ರಶಮಯಿತುಮಶೇಷಂ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಾಭಿರ್ನ ಶಕ್ಯಮ್ ।
ಸ್ವಯಮಿತಿ ಹಿ ದಯೇ ತ್ವಂ ಸ್ವೀಕೃತಶ್ರೀನಿವಾಸಾ
ಶಿಥಿಲಿತಭವಭೀತಿಃ ಶ್ರೇಯಸೇ ಜಾಯಸೇ ನಃ ॥೨೪॥

ಅವತರಣವಿಶೇಷೈರಾತ್ಮಲೀಲಾಪದೇಶೈ-
ರವಮತಿಮನುಕಮ್ಪ್ಯೇ ಮನ್ದಚಿತ್ತೇಷು ವಿನ್ದನ್ ।
ವೃಷಭಶಿಖರಿನಾಥಸ್ತ್ವನ್ನಿದೇಶೇನ ನೂನಂ
ಭಜತಿ ಶರಣಭಾಜಾಂ ಭಾವಿನೋ ಜನ್ಮಭೇದಾನ್ ॥೨೫॥

---

[1] ಚತುರೈಸ್ತ್ರೈರ್ವಿ....... ಚತುರೈಸ್ತ್ರೈರ್ವಿ........

ಪರಹಿತಮನುಕಮ್ಪೇ ಭಾವಯನ್ತ್ಯಾಂ ಭವತ್ಯಾಂ
   ಸ್ಥಿತಮನುಪಧಿ ಹಾರ್ದಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸೋ ದಧಾನಃ ।
ಲಲಿತರುಚಿಷು ಲಕ್ಷ್ಮೀಭೂಮಿನೀಳಾಸು ನೂನಂ
   ಪ್ರಥಯತಿ ಬಹುಮಾನಂ ತ್ವತ್ಪ್ರತಿಚ್ಛನ್ದಬುದ್ಧ್ಯಾ ॥೩೬॥

ವೃಷಗಿರಿಸವಿಧೇಷು ವ್ಯಾಜತೋ ವಾಸಭಾಜಾಂ
   ದುರಿತಕಲುಷಿತಾನಾಂ ದೂಯಮಾನಾ ದಯೇ ತ್ವಮ್ ।
ಕರಣವಿಲಯಕಾಲೇ ಕಾನ್ದಿಶೀಕಸ್ಮೃತೀನಾಂ
   ಸ್ಮರಯಸಿ ಬಹುಲೀಲಂ ಮಾಧವಂ ಸಾವಧಾನಾ ॥೩೭॥

ದಿಶಿ ದಿಶಿ ಗತಿವಿಜ್ಞೈರ್ದೇಶಿಕೈರ್ನೀಯಮಾನಾ
   [1] ಸ್ಥಿರಚರಮನುಕಮ್ಪೇ ಸ್ವಾಶ್ರಯಲಗ್ನಾ ಗುಣೈಸ್ತ್ವಮ್ ।
ಪರಿಗತವೃಷಶೈಲಂ ಪಾರಮಾರೋಪಯನ್ತೀ
   ಭವಜಲಧಿಗತಾನಾಂ ಪೋತಪಾತ್ರೀ ಭವಿತ್ರೀ ॥೩೮॥

ಪರಿಮಿತಫಲಸಙ್ಗಾತ್ಪ್ರಾಣಿನಃ ಕಿಂಪಚಾನಾ
   ನಿಗಮವಿಪಣಿಮಧ್ಯೇ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತಾನುಷಕ್ತಮ್ ।
ಪ್ರಸದನಮನುಕಮ್ಪೇ ಪ್ರಾಪ್ತವತ್ಯಾ ಭವತ್ಯಾ
   ವೃಷಗಿರಿಹರಿನೀಲಂ ವ್ಯಞ್ಜಿತಂ ನಿರ್ವಿಶನ್ತಿ ॥೩೯॥

ತ್ವಯಿ ಬಹುಮತಿಹೀನಃ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾನುಕಮ್ಪೇ
   ಜಗತಿ ಗತಿಮಿಹಾನ್ಯಾಂ ದೇವಿ ಸಂಮನ್ಯತೇ ಯಃ ।
ಸ ಖಲು ವಿಬುಧಸಿನ್ಧೌ ಸನ್ನಿಕರ್ಷೇ ವಹನ್ತ್ಯಾಂ
   ಶಮಯತಿ ಮೃಗತೃಷ್ಣಾವೀಚಿಕಾಭಿಃ ಪಿಪಾಸಾಮ್ ॥೪೦॥

---

[1] ಸ್ಥಿರತರಮನುಕಮ್ಪೇ...

ಆಜ್ಞಾಂ ಖ್ಯಾತಿಂ ಧನಮನುಚರಾನಾಧಿರಾಜ್ಯಾದಿಕಂ ವಾ
ಕಾಲೇ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕಮಲವಸತೇರಪ್ಯಕಿಂಚಿತ್ಕರಾಣಿ ।
ಪದ್ಮಾಕಾನ್ತಂ ಪ್ರಣಿಹಿತವತೀಂ ಪಾಲನೇಽನನ್ಯಸಾಧ್ಯೇ
ಸಾರಾಭಿಜ್ಞಾ ಜಗತಿ ಕೃತಿನಃ ಸಂಶ್ರಯನ್ತೇ ದಯೇ ತ್ವಾಮ್ ॥೪೧॥

ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಪ್ರಭೃತಿವಿಭವಂ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಪರ್ಯಾಯದುಃಖಂ
ಜನ್ಮಾಕಾಙ್ಕ್ಷನ್ವೃಷಗಿರಿವನೇ ಜಗ್ಮುಷಾಂ ತಸ್ಥುಷಾಂ ವಾ ।
ಆಶಾಸಾನಾಃ ಕತಿಚನ ವಿಭೋಸ್ತ್ವತ್ಪರಿಷ್ವಙ್ಗಧನ್ಯೈ-
ರಙ್ಗೀಕಾರಂ ಕ್ಷಣಮಪಿ ದಯೇ ಹಾರ್ದತುಙ್ಗೈರಪಾಙ್ಗೈಃ ॥೪೨॥

ನಾಭೀಪದ್ಮಸ್ಫುರಣಸುಭಗಾ ನವ್ಯನೀಲೋತ್ಪಲಾಭಾ
ಕ್ರೀಡಾಶೈಲಂ ಕಮಪಿ ಕರುಣೇ ವೃಣ್ವತೀ ವೇಙ್ಕಟಾಖ್ಯಮ್ ।
ಶೀತಾ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಸದನವತೀ ಶ್ರದ್ದಧಾನಾವಗಾಹ್ಯಾ
ದಿವ್ಯಾ ಕಾಚಿಜ್ಜಯತಿ ಮಹತೀ ದೀರ್ಘಿಕಾ ತಾವಕೀನಾ ॥೪೩॥

ಯಸ್ಮಿನ್ದೃಷ್ಟೇ ತದಿತರಸುಖೈರ್ಗಮ್ಯತೇ ಗೋಷ್ಪದತ್ವಂ
ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಂ ತ್ರಿಭಿರವಧಿಭಿರ್ಮುಕ್ತಮಾನನ್ದಸಿನ್ಧುಮ್ ।
ತ್ವತ್ಸ್ವೀಕಾರಾತ್ತಮಿಹ ಕೃತಿನಃ ಸೂರಿಬೃನ್ದಾನುಭಾವ್ಯಂ
ನಿತ್ಯಾಪೂರ್ವಂ ನಿಧಿಮಿವ ದಯೇ ನಿರ್ವಿಶನ್ತ್ಯಞ್ಜನಾದ್ರೌ ॥೪೪॥

ಸಾರಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಕಮಪಿ ಮಹತಃ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಮ್ಬುರಾಶೇಃ
ಕಾಲೇ ಕಾಲೇ ಘನರಸವತೀ ಕಾಲಿಕೇಯಾನುಕಮ್ಪೇ ।
ವ್ಯಕ್ತೋನ್ಮೇಷಾ ಮೃಗಪತಿಗಿರೌ ವಿಶ್ವಮಾಪ್ಯಾಯಯನ್ತೀ
ಶೀಲೋಪಜ್ಞಂ ಕ್ಷರತಿ ಭವತೀ ಶೀತಲಂ ಸದ್ಗುಣೌಘಮ್ ॥೪೫॥

ಭೀಮೇ ನಿತ್ಯಂ ಭವಜಲನಿಧೌ ಮಜ್ಜತಾಂ ಮಾನವಾನಾ-
ಮಾಲಮ್ಬಾರ್ಥಂ ವೃಷಗಿರಿಪತಿಸ್ತ್ವನ್ನಿದೇಶಾತ್ಪ್ರಯುಙ್ಕ್ತೇ ।
ಪ್ರಜ್ಞಾಸಾರಂ ಪ್ರಕೃತಿಮಹತಾ ಮೂಲಭಾಗೇನ ಜುಷ್ಟಂ
ಶಾಖಾಭೇದೈಃ ಸುಭಗಮನಘಂ ಶಾಶ್ವತಂ ಶಾಸ್ತ್ರಪಾಣಿಮ್ ॥೪೬॥

ವಿದ್ವತ್ಸೇವಾಕತಕನಿಕಷೈರ್ವೀತಸಙ್ಕಾರಯಾನಾಂ
ಪದ್ಮಾಕಾನ್ತಃ ಪ್ರಣಯತಿ ದಯೇ ದರ್ಪಣಂ ತೇ ಸ್ವಶಾಸ್ತ್ರಮ್ ।
ಲೀಲಾವಕ್ತ್ರಾಂ ತ್ವದನವಸರೇ ಲಾಲಯನ್ವಿಪ್ರಲಿಪ್ಸಾಂ
ಮಾಯಾಶಾಸ್ತ್ರಾಣ್ಯಪಿ ದಮಯಿತುಂ ತ್ವತ್ಪ್ರಪನ್ನಪ್ರತೀಪಾನ್ ॥೪೭॥

ದೈವಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತೇ ವೃಷಗಿರಿತಟಂ ದೇಹಿನಿ ತ್ವನ್ನಿದಾನಾ-
ತ್ಸ್ವಾಮಿನ್ಪಾಹೀತ್ಯವಶವಚನೇ ವಿಸ್ಮೃತಿ ಸ್ವಾಪಮನ್ತ್ಯಮ್ ।
ದೇವಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ದಿಶತಿ ಕರುಣೇ ದೃಷ್ಟಿಮಿಚ್ಛಂಸ್ತ್ವದೀಯಾ-
ಮುದ್ಘಾತೇನ ಶ್ರುತಿಪರಿಷದಾಮುತ್ತರೇಣಾಭಿಮುಖ್ಯಮ್ ॥೪೮॥

ಶ್ರೇಯಃಸೂತಿಂ ಸಕೃದಪಿ ದಯೇ ಸಮ್ಮತಾಂ ಯಃ ಸಖೀಂ ತೇ
ಶೀತೋದಾರಾಮಲಭತ ಜನಃ ಶ್ರೀನಿವಾಸಸ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಮ್ ।
ದೇವಾದೀನಾಮಯಮನೃಣತಾಂ ದೇಹವತ್ತ್ವೇಽಪಿ ವಿನ್ದನ್
ಬನ್ಧಾನ್ಮುಕ್ತೋ ಬಲಿಭಿರನಘೈಃ ಪೂರ್ಯತೇ ತತ್ಪ್ರಯುಕ್ತೈಃ ॥೪೯॥

ದಿವ್ಯಾಪಾಙ್ಗಂ ದಿಶಸಿ ಕರುಣೇ ಯೇಷು ಸದ್ದೇಶಿಕಾತ್ಮಾ
ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ವೃಷಗಿರಿಪತಿಂ ಕ್ಷತ್ರಬನ್ಧ್ವಾದಯಸ್ತೇ ।
ವಿಶ್ವಾಚಾರ್ಯಾ ವಿಧಿಶಿವಮುಖಾಃ ಸ್ವಾಧಿಕಾರೋಪರುದ್ಧಾ
ಮನ್ಯೇ ಮಾತಾ ಜಡ ಇವ ಸುತೇ ವತ್ಸಲಾ ಮಾದೃಶೇ ತ್ವಮ್ ॥೫೦॥

ಅತಿಕೃಪಣೋಽಪಿ ಜನ್ತುರಧಿಗಮ್ಯ ದಯೇ ಭವತೀ-
　　ಮಶಿಥಿಲಧರ್ಮಸೇತುಪದವೀಂ ರುಚಿರಾಮಚಿರಾತ್ ।
ಅಮಿತಮಹೋರ್ಮಿಜಾಲಮತಿಲಙ್ಘ್ಯ ಭವಾಮ್ಬುನಿಧಿಂ
　　ಭವತಿ ವೃಷಾಚಲೇಶಪದಪತ್ತನನಿತ್ಯಧನೀ ॥೫೧॥

ಅಭಿಮುಖಭಾವಸಂಪದಭಿಸಂಭವಿನಾಂ ಭವಿನಾಂ
　　ಕ್ವಚಿದುಪಲಕ್ಷಿತಾ ಕ್ವಚಿದಭಙ್ಗುರಗೂಢಗತಿಃ ।
ವಿಮಲರಸಾವಹಾ ವೃಷಗಿರೀಶದಯೇ ಭವತೀ
　　ಸಪದಿ ಸರಸ್ವತೀವ ಶಮಯತ್ಯಘಮಪ್ರತಿಘಮ್ ॥೫೨॥

ಅಪಿ ಕರುಣೇ ಜನಸ್ಯ ತರುಣೇನ್ದುವಿಭೂಷಣತಾ-
　　ಮಪಿ ಕಮಲಾಸನತ್ವಮಪಿ ಧಾಮ ವೃಷಾದ್ರಿಪತೇಃ ।
ತರತಮತಾವಶೇನ ತನುತೇ ನನು ತೇ ವಿತತಿಃ
　　ಪರಹಿತವರ್ಷ್ಮಣಾ ಪರಿಪಚೇಲಿಮಕೇಲಿಮತೀ ॥೫೩॥

ಧೃತಭುವನಾ ದಯೇ ತ್ರಿವಿಧಗತ್ಯನುಕೂಲತರಾ
　　ವೃಷಗಿರಿನಾಥಪಾದಪರಿರಮ್ಭವತೀ ಭವತೀ ।
ಅವಿದಿತವೈಭವಾಽಪಿ ಸುರಸಿನ್ಧುರಿವಾತನುತೇ
　　ಸಕೃದವಗಾಹಮಾನಮಪತಾಪಮಪಾಪಮಪಿ ॥೫೪॥

ನಿಗಮಸಮಾಶ್ರಿತಾ ನಿಖಿಲಲೋಕಸಮೃದ್ಧಿಕರೀ
　　ಭಜದಘಕೂಲಮುದ್ರುಜಗತಿಃ[1] ಪರಿತಪ್ರಥಿತಾ ।
ಪ್ರಕಟಿತಹಂಸಮತ್ಸ್ಯಕಮಠಾದ್ಯವತಾರಶತಾ
　　ವಿಬುಧಸರಿದ್ಭ್ರಮಂ ವೃಷಗಿರೀಶದಯೇ ವಹಸಿ ॥೫೫॥

---

[1] ಕೂಲಮುದ್ವಹಗತಿಃ.

ಜಗತಿ ಮಿತಂಪಚಾ ತ್ವದಿತರಾ ತು ದಯೇ ತರಳಾ
ಫಲನಿಯಮೋಜ್ಝಿತಾ ಭವತಿ ಸಂತಪನಾಯ ಪುನಃ ।
ತ್ವಮಿಹ ನಿರಙ್ಕುಶಪ್ರಶಕನಾದಿವಿಭೂತಿಮತೀ
ವಿತರಸಿ ದೇಹಿನಾಂ ನಿರವಧಿಂ ವೃಷಶೈಲನಿಧಿಮ್ ॥೫೬॥

ಸಕರುಣಲೌಕಿಕಪ್ರಭುಪರಿಗ್ರಹನಿಗ್ರಹಯೋ-
ರ್ನಿಯತಿಮುಪಾಧಿಚಕ್ರಪರಿವೃತ್ತಿಪರಮ್ಪರಯಾ ।
ವೃಷಭಮಹೀಧರೇಶಕರುಣೇ ವಿತರಙ್ಗಯತಾಂ
ಶ್ರುತಿಮಿತಸಂಪದಿ ತ್ವಯಿ ಕಥಂ ಭವಿತಾ ವಿನಯಃ ॥೫೭॥

ವೃಷಗಿರಿಕೃಷ್ಣಮೇಘಜನಿತಾಂ ಜನಿತಾಪಹರಾಂ
ತ್ವದಭಿಮತಿಂ ಸುವೃಷ್ಟಿಮುಪಜೀವ್ಯ ನಿವೃತ್ತತೃಷಃ ।
ಬಹುಷು ಜಲಾಶಯೇಷು ಬಹುಮಾನಮಪೋಹ್ಯ ದಯೇ
ನ ಜಹತಿ ಸತ್ಪಥಂ ಜಗತಿ ಚಾತಕವತ್ಕೃತಿನಃ ॥೫೮॥

ತ್ವದುದಯತೂಲಿಕಾಭಿರಮುನಾ ವೃಷಶೈಲಜುಷಾ
ಸ್ಥಿರಚರಶಿಲ್ಪಿನೈವ ಪರಿಕಲ್ಪಿತಚಿತ್ರಧಿಯಃ ।
ಯತಿಪತಿಯಾಮುನಪ್ರಭೃತಯಃ ಪ್ರಥಯನ್ತಿ ದಯೇ
ಜಗತಿ ಹಿತಂ ನ ನಸ್ತ್ವಯಿ ಭರನ್ಯಸನಾದಧಿಕಮ್ ॥೫೯॥

ತ್ವದನ್ವಯತೋ ದಯೇ ಮೃದಿತಕಾಮಹಿತೇ ಮಹಿತೇ
ಧೃತಸುಮುಖೇ ಮುಖೇಷು ವಿತತಾಮೃತಧಾರೇ ಮಧುರೇ ।
ವೃಷಗಿರಿಸಾರ್ವಭೌಮದಯಿತೇ ಮಯಿ ತೇ ಮಹತೀಂ
ಘನ್ವಕನಿಧೇ ನಿಧೇಹಿ ಭವಮೂಲಹರಾಂ ಲಹರೀಮ್ ॥೬೦॥

ಅಕೂಪಾರೈರೇಕೋದಕಸಮಯವೈತಣ್ಡಿಕಜವೈ-
ರನಿರ್ವಾಪ್ಯಾಂ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಕ್ಷಪಯಿತುಮವಿದ್ಯಾಖ್ಯಬಡಬಾಮ್ ।
ಕೃಪೇ ತ್ವಂ [1]ತತ್ತಾದೃಕ್ಪ್ರಥಿಮವೃಷಪೃಥ್ವೀಧರಪತಿ-
ಸ್ವರೂಪದ್ವೈಗುಣ್ಯದ್ವಿಗುಣನಿಜಬಿನ್ದುಃ ಪ್ರವಹಸಿ[2] ॥೬೧

ವಿವಿತ್ವಾವೇತಾಳೀವಿಗಮಪರಿಶುದ್ಧೇಽಪಿ ಹೃದಯೇ
ಪಟುಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಪ್ರಭೃತಿಪುಟಪಾಕಪ್ರಚಕಿತಾಃ ।
ನಮನ್ತಸ್ತ್ವಾಂ ನಾರಾಯಣಶಿಖರಿಕೂಟಸ್ಥಕರುಣೇ
ನಿರುದ್ಧತ್ವದ್ದ್ರೋಹಾ ನೃಪತಿಸುತನೀತಿಂ ನ ಜಹತಿ ॥೬೨

ಅನನ್ಯಾಧೀನಃ ಸನ್ಭವತಿ ಪರತನ್ತ್ರಃ ಪ್ರಣಮತಾಂ
ಕೃಪೇ ಸರ್ವದ್ರಷ್ಟಾ ನ ಗಣಯತಿ ತೇಷಾಮಪಕೃತಿಮ್ ।
ಪತಿಸ್ತ್ವತ್ಪಾರಾರ್ಥ್ಯಂ ಪ್ರಥಯತಿ ವೃಷಕ್ಷ್ಮಾಧರಪತಿ-
ರ್ವ್ಯವಸ್ಥಾಂ ವೈಯಾತ್ಯಾದಿತಿ ವಿಘಟಯನ್ತೀ ವಿಹರಸಿ ॥೬೩

ಅಪಾಂ ಪತ್ಯುಃ ಶತ್ರೂನಸಹನಮುನೇರ್ಘರ್ಮನಿಗಳಂ
ಕೃಪೆ ಕಾಕಸ್ಯೈಕಂ ಹಿತಮಿತಿ ಹಿನಸ್ತಿ ಸ್ಮ ನಯನಮ್ ।
ವಿಲೀನಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯೇ ವೃಷಗಿರಿಪತಿಸ್ತ್ವದ್ವಿಹೃತಿಭಿ-
ರ್ದಿಶತ್ಯೇವಂ ದೇವೋ ಜನಿತಸುಗತಿಂ ದಣ್ಡನವಿಧಿಮ್ ॥೬೪

ನಿಷಾದಾನಾಂ ನೇತಾ ಕಪಿಕುಲಪತಿಃ ಕಾಽಪಿ ಶಬರೀ
ಕುಚೇಲಃ ಕುಬ್ಜಾ ಸಾ ವ್ರಜಯುವತಯೋ ಮಾಲ್ಯಕೃದಿತಿ ।
ಅಮೀಷಾಂ ನಿಮ್ನತ್ವಂ ವೃಷಗಿರಿಪತೇರುನ್ನತಿಮಪಿ
ಪ್ರಭೂತೈಃ ಸ್ರೋತೋಭಿಃ ಪ್ರಸಭಮನುಕಮ್ಪೇ ಸಮಯಸಿ ॥೬೫

---

[1] ತತ್ತಾದೃಕ್ಪ್ರಥಿತವೃಷ . . . .   [2] ಪ್ರಭವಸಿ.

ತ್ವಯಾ ದೃಷ್ಟಸ್ತುಷ್ಟಿಂ ಭಜತಿ ಪರಮೇಷ್ಠೀ ನಿಜಪದೇ
ವಹನ್ಮೂರ್ತೀರಷ್ಟೌ ವಿಹರತಿ ಮೃಡಾನೀಪರಿಬೃಢಃ ।
ಬಿಭರ್ತಿ ಸ್ವಾರಾಜ್ಯಂ ವೃಷಶಿಖರಿಶೃಙ್ಗಾರಿಕರುಣೇ [1]
ಸುನಾಸೀರೋ ದೈವಾಸುರಸಮರನಾಸೀರಸುಭಟಃ ॥೬೬॥

ದಯೇ ದುಗ್ಧೋದನ್ವದ್ಧೃತಿಯುತಸುಧಾಸಿನ್ಧುನಯತ-
ಸ್ತ್ವದಾಶ್ಲೇಷಾನ್ನಿತ್ಯಂ ಜನಿತಮೃತಸಞ್ಜೀವನದಶಾಃ ।
ಸ್ವದನ್ತೇ ದಾನ್ತೇಭ್ಯಃ ಶ್ರುತಿವದನಕರ್ಪೂರಗುಳಿಕಾ
[2] ವಿಷಣ್ಣಾಸ್ತಚ್ಚಿತ್ರಂ ವೃಷಶಿಖರಿವಿಶ್ವಂಭರಗುಣಾಃ ॥೬೭॥

ಜಗಜ್ಜನ್ಮಸ್ಥೇಮಪ್ರಳಯರಚನಾಕೇಳಿರಸಿಕೋ
ವಿಮುಕ್ತ್ಯೇಕದ್ವಾರಂ ವಿಘಟಿತಕವಾಟಂ ಪ್ರಣಯಿನಾಮ್ ।
ಇತಿ ತ್ವಯ್ಯಾಯತ್ತಂ ದ್ವಿತಯಮುಪಧೀಕೃತ್ಯ ಕರುಣೇ
ವಿಶುದ್ಧಾನಾಂ ವಾಚಾಂ ವೃಷಶಿಖರಿನಾಥಃ ಸ್ತುತಿಪದಮ್ ॥೬೮॥

ಕಲಿಕ್ಷೋಭೋನ್ಮೀಲತ್ಕೃತಿಕಲುಷಕೂಲಂಕಷಜವೈ-
ರವಿಚ್ಛೇದೈರೇತೈರವಟತಟವೈಷಮ್ಯರಹಿತೈಃ ।
ಪ್ರವಾಹೈಸ್ತೇ ಪದ್ಮಾಸಹಚರಪರಿಷ್ಕಾರಿಣಿ ಕೃಪೇ
[3] ವಿಕಲ್ಪನ್ತೇಽನಲ್ಪಾ ವೃಷಶಿಖರಿಣೋ ನಿರ್ಝರಗುಣಾಃ [4] ॥೬೯॥

ಖಿಲಂ ಚೇತೋವೃತ್ತೇಃ ಕಿಮಪಿ ನಿರಮಿತ್ಸೋಸ್ತ್ರಿಭುವನಂ
ಕೃಪೇ ಸಿಂಹಕ್ಷ್ಮಾಭೃತ್ಕೃತಮುಖಚಮತ್ಕಾರಕರಣಮ್ ।
ಭರನ್ಯಾಸಚ್ಛನ್ನಪ್ರಬಲವೃಜಿನಪ್ರಾಭೃತಭೃತಾಂ
ಪ್ರತಿಪ್ರಸ್ಥಾನಂ ತೇ ಶ್ರುತಿನಗರಶೃಙ್ಗಾಟಕಜುಷಃ ॥೭೦॥

---

1 ಶೃಙ್ಗಾರಕರುಣೇ 2 ವಿಷಿಣ್ಣಾಸ್ತೇ, ವಿತೃಷ್ಣಾಸ್ತೇ 3 ವಿಕಲ್ಪ್ಯನ್ತೇ. 4 ನಿರ್ಝರಗಣಾಃ.

ತ್ರಿವಿಧಚಿದಚಿತ್ಸತ್ತಾಸ್ಥೇಮಪ್ರವೃತ್ತಿನಿಯಾಮಿಕಾ
ವೃಷಗಿರಿವಿಭೋರಿಚ್ಛಾ ಸಾ ತ್ವಂ ಪರೈರಪರಾಹತಾ ।
ಕೃಪಣಭರಭೃತ್ಕಿಂಕುರ್ವಾಣಪ್ರಭೂತಗುಣಾನ್ತರಾ
ವಹಸಿ ಕರುಣೇ ವೈಚಕ್ಷಣ್ಯಂ ಮದೀಕ್ಷಣಸಾಹಸೇ ||೨೧||

ವೃಷಗಿರಿಪತೇರ್ಹೃದ್ಯಾ ವಿಶ್ವಾವತಾರಸಹಾಯಿನೀ
ಕ್ಷಪಿತನಿಖಿಲಾವದ್ಯಾ ದೇವಿ ಕ್ಷಮಾದಿನಿಷೇವಿತಾ ।
ಭುವನಜನನೀ ಪುಂಸಾಂ ಭೋಗಾಪವರ್ಗವಿಧಾಯಿನೀ
ವಿತಮಸಿ ಪದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಂ ನಿತ್ಯಾಂ ಬಿಭರ್ಷಿ ದಯೇ ಸ್ವಯಮ್ ||೨೨||

ಸ್ವಯಮುದಯಿನಃ ಸಿದ್ಧಾದ್ಧ್ಯಾನಿಷ್ಕೃತಾಚ್ಛುಭಾಲಯಾ
ವಿವಿಧವಿಭವವ್ಯೂಹಾವಾಸಾಃ ಪರಂ ಚ ಪದಂ ವಿಭೋಃ ।
ವೃಷಗಿರಿಮುಖೇಷ್ವೇತೇಷ್ವಿಚ್ಛಾವಧಿಪ್ರತಿಲಬ್ಧಯೇ
ದೃಢವಿನಿಹಿತಾ ನಿಶ್ಶ್ರೇಣಿಸ್ತ್ವಂ ದಯೇ ನಿಜಪರ್ವಭಿಃ ||೨೩||

ಹಿತಮಿತಿ ಜಗದ್ದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಕ್ಲೃಪ್ತೈರಕ್ಲೃಪ್ತಫಲಾನ್ತರೈ-
ರನುವಿಹಿತೈರನ್ಯೈರ್ಧರ್ಮಾಯಿತೈಶ್ಚ ಯದೃಚ್ಛಯಾ ।
ಪರಿಣತಬಹುಚ್ಛದ್ಮಾ ಪದ್ಮಾಸಹಾಯದಯೇ ಸ್ವಯಂ
ಪ್ರದಿಶಸಿ ನಿಜಾಭಿಪ್ರೇತಂ ನಃ ಪ್ರಕಾಮ್ಯದಪತ್ರಪಾ ||೨೪||

ಅತಿವಿಧಿಶಿವೈರೈಶ್ವರ್ಯಾತ್ಮಾನುಭೂತಿರಸೈರ್ಜನಾ-
ನಸ್ಥಗಯ [1] ದಿಹೋಪಚ್ಛನ್ದ್ಯೈಷಾಮನುಸಙ್ಗದಕಾರ್ಥಿನೀ ।
ತ್ರಪಿತಜನತಾತೀರ್ಥಸ್ನಾನಕ್ರಮಕ್ಷಪಿತೈನಸಾಂ
ವಿತರಸಿ ದಯೇ ವೀತಾತಙ್ಕಾ ವೃಷಾದ್ರಿಪತೇಃ ||೨೫||

---

[1] .... ವಿಹೋಪಚ್ಛಿದ್ಯೈಷಾಮು ....

ವೃಷಗಿರಿಸುಧಾಸಿನ್ಧೌ ಜನ್ತುರ್ದಯೇ ನಿಹಿತಸ್ತ್ವಯಾ
ಭವಭಯಪರೀತಾಪಚ್ಛಿತ್ತ್ಯೈ ಭಜನ್ನಘಮರ್ಷಣಮ್ ।
ಮುಷಿತಕಲುಷೋ ಮುಕ್ತೇರಗ್ರೇಸರೈರಭಿಪೂರ್ಯತೇ
ಸ್ವಯಮುಪನತೈಃ ಸ್ವಾತ್ಮಾನನ್ದಪ್ರಭೃತ್ಯನುಬನ್ಧಿಭಿಃ ॥೭೬॥

ಅಸಿತರಜುಷಾಮನ್ತರ್ಮೂಲೇಽಪ್ಯಪಾಯಪರಿಪ್ಲವೇ
ಕೃತವಿದನಘಾ ವಿಚ್ಛಿತ್ತ್ಯೈಷಾಂ ಕೃಪೇ ಯಮವಶ್ಯತಾಮ್ ।
ಪ್ರಪದನಫಲಪ್ರತ್ಯಾದೇಶಪ್ರಸಙ್ಗವಿವರ್ಜಿತಂ
ಪ್ರತಿವಿಧಿಮುಪಾಧತ್ಸೇ[1] ಸಾರ್ಧಂ ವೃಷಾದ್ರಿಹಿತೈಷಿಣಾ ॥೭೭॥

ಕ್ಷಣವಿಲಯಿನಾಂ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಾನಾಂ ಫಲಾಯ ನಿವೇಶಿತೇ
ಸುರಪಿತೃಗಣೇ ನಿರ್ವೇಶಾತ್ಪ್ರಾಗಪಿ ಪ್ರಳಯಂ ಗತೇ ।
ಅಧಿಗತವೃಷಕ್ಷ್ಮಾಭೃನ್ನಾಥಾಮಕಾಲವಶಂವದಾಂ
ಪ್ರತಿಭುವಮಿಹ ವ್ಯಾಚಖ್ಯುಸ್ತ್ವಾಂ ಕೃಪೇ ನಿರುಪಪ್ಲವಾಮ್ ॥೭೮॥

ತ್ವದುಪಸದನಾದದ್ಯ ಶ್ವೋ ವಾ ಮಹಾಪ್ರಳಯೇಽಪಿ ವಾ
ವಿತರತಿ ನಿಜಂ ಪಾದಾಮ್ಭೋಜಂ ವೃಷಾಚಲಶೇಖರಃ ।
ತದಿಹ ಕರುಣೇ ತತ್ತತ್ಕ್ರೀಡಾತರಙ್ಗಪರಮ್ಪರಾ-
ತರತಮತಯಾ ಜುಷ್ಟಾಯಾಸ್ತೇ ದುರತ್ಯಯತಾಂ ವಿದುಃ ॥೭೯॥

ಪ್ರಣಿಹಿತಧಿಯಾಂ ತ್ವತ್ಸಂಪೃಕ್ತೇ ವೃಷಾದ್ರಿಶಿಖಾಮಣೌ
ಪ್ರಸೃಮರಸುಧಾಧಾರಾಕಾರಾ ಪ್ರಸೀದತಿ ಭಾವನಾ ।
ಪೃಥಗಿತಿ ದಯೇ ದತ್ತಾಸ್ವಾದಂ ವಿಮುಕ್ತಿವಲಾಹಕಂ[2]
ನಿಭೃತಗುರುತರ್ಷಾ ನಿಧ್ಯಾಯನ್ತಿ ಸ್ಥಿರಾಶಯಚಾತಕಾಃ ॥೮೦॥

---

1 . . . . ಮುಪಾದತ್ಸೇ. 2 ವಿಭೂತಿವಲಾಹಕಂ . . . .

ಕೃಪೇ ವಿಗತವೇಲಯಾ[1] ಕೃತಸಮಗ್ರಪೋಷೈಸ್ತ್ವಯಾ
ಕಲಿಜ್ವಲನದುರ್ಗತೇ ಜಗತಿ ಕಾಲಮೇಘಾಯಿತಮ್ ।
ವೃಷಕ್ಷಿತಿಧರಾದಿಷು ಸ್ಥಿತಿಪದೇಷು ಸಾನುಪ್ಲವೈ-
ರ್ವೃಷಾಧಿಪತಿವಿಗ್ರಹೈರ್ವ್ಯಪಗತಾಖಿಲಾವಗ್ರಹೈಃ ॥೮೧॥

ಪ್ರಸೂಯ ವಿವಿಧಂ ಜಗತ್ತದಭಿವೃದ್ಧಯೇ ತ್ವಂ ದಯೇ
ಸಮೀಕ್ಷಣವಿಚಿನ್ತನಪ್ರಭೃತಿಭಿಃ ಸ್ವಯಂ ತಾದೃಶೈಃ ।
ವಿಚಿತ್ರಗುಣಚಿತ್ರಿತಾಂ ವಿವಿಧದೋಷವೈದೇಶಿಕೀಂ
ವೃಷಾಚಲಪತೇಸ್ತನುಂ ವಿಶಸಿ ಮತ್ಸ್ಯಕೂರ್ಮಾದಿಕಾಮ್ ॥೮೨॥

ಯುಗಾನ್ತಸಮಯೋಚಿತಂ ಭಜತಿ ಯೋಗನಿದ್ರಾರಸಂ
ವೃಷಕ್ಷಿತಿಭೃದೀಶ್ವರೇ ವಿಹರಣಕ್ರಮಾಜ್ಜಾಗ್ರತಿ ।
ಉದೀರ್ಣಚತುರರ್ಣವೀಕದನವೇದಿನೀಂ[2] ಮೇದಿನೀಂ
ಸಮುದ್ಧೃತವತೀ ದಯೇ ತದಭಿಜುಷ್ಟಯಾ ದಂಷ್ಟ್ರಯಾ ॥೮೩॥

ಸಟಾಪಟಲಭೀಷಣೇ ಸರಭಸಾಟ್ಟಹಾಸೋದ್ಭಟೇ
ಸ್ಫುರತ್ಕ್ರುಧಿ[3] ಪರಿಸ್ಫುಟಭ್ರುಕುಟಿಕೇಽಪಿ ವಕ್ತ್ರೇ ಕೃತೇ ।
ದಯೇ ವೃಷಗಿರೀಶಿತುರ್ದನುಜಡಿಮ್ಭದತ್ತಸ್ತನಾ
ಸರೋಜಸದೃಶಾ ದೃಶಾ ಸಮುದಿತಾಕೃತಿರ್ದೃಶ್ಯಸೇ ॥೮೪॥

ಪ್ರಸಕ್ತಮಧುನಾ ವಿಧಿಪ್ರಣಿಹಿತೈಃ ಸಪರ್ಯೋದಕೈಃ
ಸಮಸ್ತದುರಿತಚ್ಛಿದಾ ನಿಗಮಗನ್ಧಿನಾ ತ್ವಂ ದಯೇ ।
ಅಶೇಷಮವಿಶೇಷತಸ್ತ್ರಿಜಗದಞ್ಜನಾದ್ರೀಶಿತು-
ಶ್ಚರಾಚರಮಚೀಕರಶ್ಚರಣಪಙ್ಕಜೇನಾಙ್ಕಿತಮ್ ॥೮೫॥

---

[1] ವಿಧೃತಲೋಕಯಾ. [2] ವೇದಿನೀ. [3] ಪರಿಸ್ಫುರದ್ಭ್ರು . . . .

ಪರಸ್ಪರವಿಧುತಪ್ರಬೋಧನಪ್ರಧನಸತ್ಕ್ರತೂಪಾಕೃತ-
ಕ್ಷಿತೀಕ್ಷರಪರುಕ್ಷರತ್ಕ್ಷತಜಕುಂಜ್ಜಮುಸ್ತಾಸಕ್ತೈಃ |
ವೃಷಾಚಲದಯಾಲುನಾ ನನು ವಿಹರ್ತುರ್ವಾಲಿಪ್ಸ್ಯಥಾ
ನಿಧಾಯ ಹೃದಯೇ ದಯೇ ನಿಹತರಕ್ಷಿತಾನಾಂ ಹಿತಮ್ ||೮೬||

ಕೃಪೇ ಕೃತಜಗದ್ಧಿತೇ ಕೃಪಣಜನ್ತುಚಿನ್ತಾಮಣೇ
ರಮಾಸಹಚರಂ ತದಾ[1] ರಘುಧುರೀಣಯನ್ತ್ಯಾ ತ್ವಯಾ |
ವ್ಯಭಜ್ಯತ ಸರಿತ್ಪತಿಃ ಸಕೃದವೇಕ್ಷಣಾತ್ತತ್ಕ್ಷಣಾ-
ತ್ಪ್ರಕೃಷ್ಟಬಹುಪಾತಕಪ್ರಶಮಹೇತುನಾ ಸೇತುನಾ ||೮೭||

ಕೃಪೇ ಪರವತಸ್ತ್ವಯಾ ವೃಷಗಿರೀಶಿತುಃ ಕ್ರೀಡಿತಂ
ಜಗದ್ಧಿತಮಶೇಷತಸ್ತದಿದಮಿತ್ಥಮರ್ಥಾಪ್ಯತೇ |
ಮದಚ್ಛಲಪರಿಚ್ಯುತಪ್ರಣತದುಷ್ಕೃತಪ್ರೇಕ್ಷಿತೈ-
ರ್ಹತಪ್ರಬಲದಾನವೈರ್ಹಲಧರಸ್ಯ ಹೇಲಾಶತೈಃ ||೮೮||

ಪ್ರಭೂತವಿಬುಧದ್ವಿಷದ್ಭರಣಖಿನ್ನವಿಶ್ವಂಭರಾ-
ಭರಾಪನಯನಚ್ಛಲಾತ್ತ್ವಮವತಾರ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀಧರಮ್ |
ನಿರಾಕೃತವತೀ ದಯೇ ನಿಗಮಸೌಧದೀಪಶ್ರಿಯಾ
ವಿಪಶ್ಚಿದವಿಗೀತಯಾ ಜಗತಿ ಗೀತಯಾಽನ್ಧಂ ತಮಃ ||೮೯||

ವೃಷಾದ್ರಿಹಯಸಾದಿನಃ ಪ್ರಬಲದೋರ್ಮರುತ್ಪ್ರೇಙ್ಖಿತ-
ಸ್ತ್ವಿಷಾ ಸ್ಫುಟತಟಿದ್ಗುಣಸ್ತ್ವದವಸೇಕಸಂಸ್ಕಾರವಾನ್ |
ಕರಿಷ್ಯತಿ ದಯೇ ಕಲಿಪ್ರಬಲಘರ್ಮನಿರ್ಮೂಲನಃ[2]
ಪುನಃ ಕೃತಯುಗಾಙ್ಕುರಂ ಭುವಿ ಕೃಪಾಣಧಾರಾಧರಃ ||೯೦||

---

[1] ಕ್ಷಿತಾ. [2] ನಿರ್ಮೂಲನಂ . . . .

ವಿಶ್ವೋಪಕಾರಮಿತಿ ನಾಮ ಸದಾ ದುಹಾನಾ-
ಮದ್ಯಾಪಿ ದೇವಿ ಭವತೀಮವಧೀರಯನ್ತಮ್ ।
ನಾಥೇ ನಿವೇಶಯ ವೃಷಾದ್ರಿಪತೌ ದಯೇ[1] ತ್ವಂ
ನ್ಯಸ್ತಸ್ವರಕ್ಷಣಭರಂ ತ್ವಯಿ ಮಾಂ ತ್ವಯೈವ ॥೯೧॥

ನೈಸರ್ಗಿಕೇಣ ತರಸಾ ಕರುಣೇ ನಿಯುಕ್ತಾ
ನಿಮ್ನೇತರೇಽಪಿ ಮಯಿ ತೇ ವಿತತಿರ್ಯದಿ ಸ್ಯಾತ್ ।
ವಿಸ್ಮಾಪಯೇದ್ವೃಷಗಿರೀಶ್ವರಮಪ್ಯವಾರ್ಯಾ
ವೇಲಾತಿಲಙ್ಘನವಶೇವ ಮಹಾಮ್ಬುರಾಶೇಃ ॥೯೨॥

ವಿಜ್ಞಾತಶಾಸನಗತಿರ್ವಿಪರೀತವೃತ್ತ್ಯಾ
ವೃತ್ರಾದಿಭಿಃ ಪರಿಚಿತಾಂ ಪದವೀಂ ಭಜಾಮಿ ।
ಏವಂವಿಧೇ ವೃಷಗಿರೀಶದಯೇ ಮಯಿ ತ್ವಂ
ದೀನೇ ವಿಭೋಃ ಶಮಯ ದಣ್ಡಧರತ್ವಲೀಲಾಮ್ ॥೯೩॥

ಮಾಸಾಹಸೋಕ್ತಿಘನಕಞ್ಚುಕವಞ್ಚಿತಾನ್ಯೈಃ
ಪಶ್ಯತ್ಸು ತೇಷು ವಿವಧಾನ್ಯತಿಸಾಹಸಾನಿ ।
ಪದ್ಮಾಸಹಾಯಕರುಣೇ ನ ರುಣತ್ಸಿ ಕಿಂ ತ್ವಂ
ಘೋರಂ ಕುಲಿಙ್ಗಶಕುನೇರಿವ ಚೇಷ್ಟಿತಂ ಮೇ ॥೯೪॥

ವಿಕ್ಷೇಪಮರ್ಹಸಿ ದಯೇ ವಿಫಲಾಯಿತೇಽಪಿ
ವ್ಯಾಜಂ ವಿಭಾವ್ಯ ವೃಷಶೈಲಪತೇರ್ವಿಹಾರಮ್ ।
ಸ್ವಾಧೀನಸತ್ತ್ವಸರಣಿಃ ಸ್ವಯಮತ್ರ ಜನ್ತೌ
ದ್ರಾಘೀಯಸೀ ಪೃಥುತರಾ ಗುಣವಾಗುರಾ ತ್ವಮ್ ॥೯೫॥

---

[1] ವೃಷಾದ್ರಿಪತೇರ್ದಯೇ.

ಸಂತನ್ಯಮಾನಮಪರಾಧಗಣಂ ವಿಚಿನ್ತ್ಯ
ತ್ರಸ್ಯಾಮಿ ಹನ್ತ ಭವತೀಂ ಚ ವಿಭಾವಯಾಮಿ ।
ಅಹ್ನಾಯ ಮೇ ವೃಷಗಿರೀಶದಯೇ ಜಹೀಮಾ-
ಮಾಶೀವಿಷಗ್ರಹಣಕೇಳಿನಿಭಾಮವಸ್ಥಾಮ್ ॥೯೬॥

ಔತ್ಸುಕ್ಯಪೂರ್ವಮುಪಹೃತ್ಯ ಮಹಾಪರಾಧಾನ್
ಮಾತಃ ಪ್ರಸಾದಯಿತುಮಿಚ್ಛತಿ ಮೇ ಮನಸ್ತ್ವಾಮ್ ।
ಆಲಿಹ್ಯ ತಾನ್ನಿರವಶೇಷಮಲಬ್ಧತೃಪ್ತಿ-
ಸ್ತಾಮ್ಯಸ್ಯಹೋ ವೃಷಗಿರೀಶಧೃತೇ ದಯೇ ತ್ವಮ್ ॥೯೭॥

ಜಹ್ಯಾದ್ವೃಷಾಚಲಪತಿಃ ಪ್ರತಿಘೇಽಪಿ ನ ತ್ವಾಂ
ಘರ್ಮೋಪತಪ್ತ ಇವ ಶೀತಲತಾಮುದನ್ವಾನ್ ।
ಸಾ ಮಾಮುದಸ್ತದಘವ್ಯಸನಾನುವೃತ್ತಿ-
ಸ್ತ್ವದ್ವೀಕ್ಷಣೈಃ ಸ್ಪೃಶ ದಯೇ ತವ ಕೇಳಿಪದ್ಮೈಃ ॥೯೮॥

ದೃಷ್ಟೋಽಪಿ ದುರ್ಬಲಧಿಯಂ ದಮನೇಽಪಿ ದೃಪ್ತಂ
ಸ್ನಾತ್ವಾಽಪಿ ಧೂಳಿರಸಿಕಂ ಭಜನೇಽಪಿ ಭೀಮಮ್ ।
ಬದ್ಧ್ವಾ ಗೃಹಾಣ ವೃಷಶೈಲಪತೇರ್ದಯೇ ಮಾಂ
ತ್ವದ್ವಾರಣಂ ಸ್ವಯಮನುಗ್ರಹಶೃಙ್ಖಲಾಭಿಃ ॥೯೯॥

ನಾತಃ ಪರಂ ಕಿಮಪಿ ಮೇ ತ್ವಯಿ ನಾಥನೀಯಂ
ಮಾತರ್ದಯೇ ಮಯಿ ಕುರುಷ್ವ ತಥಾ ಪ್ರಸಾದಮ್ ।
ಬದ್ಧಾದರೋ ವೃಷಗಿರಿಪ್ರಣಯೀ ಯಥಾಽಸೌ
ಮುಕ್ತಾನುಭೂತಿಮಿಹ ದಾಸ್ಯತಿ ಮೇ ಮುಕುನ್ದಃ ॥೧೦೦॥

ನಿಸ್ಸೀಮವೈಭವಜುಷಾಂ ಮಿಷತಾಂ ಗುಣಾನಾಂ
ಸ್ತೋತುರ್ದಯೇ ವೃಷಗಿರೀಶಗುಣೇಶ್ವರೀಂತ್ವಾಮ್ ।
ತೈರೇವ ನೂನಮವಶ್ಯೈರಭಿನನ್ದಿತಂ ಮೇ
ಸತ್ಯಾಪಿತಂ ತವ ಬಲಾದಕುತೋಭಯ ತ್ವಮ್ ॥೧೦೧॥

ಅದ್ಯಾಪಿ ತದ್ವೃಷಗಿರೀಶದಯೇ ಭವತ್ಯಾ-
ಮಾರಮ್ಭಮಾತ್ರಮನಿದಂಪ್ರಥಮಸ್ತುತೀನಾಮ್ ।
ಸಂದರ್ಶಿತಸ್ವಪರನಿರ್ವಹಣಾ ಸಹೇಥಾ
ಮನ್ದಸ್ಯ ಸಾಹಸಮಿದಂ ತ್ವಯಿ ವನ್ದಿನೋ ಮೇ ॥೧೦೨॥

ಪ್ರಾಯೋ ದಯೇ ತ್ವದನುಭಾವಮಹಾಮ್ಬುರಾಶೌ
ಪ್ರಾಚೇತಸಪ್ರಭೃತಯೋಽಪಿ ಪರಂ ತಟಸ್ಥಾಃ ।
ತತ್ರಾವತೀರ್ಣಮತಲಸ್ಪೃಶಮಾಪ್ಲುತಂ ಮಾಂ
ಪದ್ಮಾಪತೇಃ ಪ್ರಹಸನೋಚಿತಮಾದ್ರಿಯೇಥಾಃ ॥೧೦೩

ವೇದಾನ್ತದೇಶಿಕಪದೇ ವಿನಿವೇಶ್ಯ ಬಾಲಂ
ದೇವೋ ದಯಾಶತಕಮೇತದವಾದಯನ್ಮಾಮ್ ।
ವೈಹಾರಿಕೇಣ ವಿಧಿನಾ ಸಮಯೇ ಗೃಹೀತಂ
ವೀಣಾವಿಶೇಷಮಿವ ವೇಙ್ಕಟಶೈಲನಾಥಃ ॥೧೦೪

ಅನವಧಿಮಧಿಕೃತ್ಯ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾನುಕಮ್ಪಾ-
ಮವಿತಥವಿಷಯತ್ವಾದ್ವಿಶ್ವಮವ್ರೀಡಯನ್ತೀ ।
ವಿವಿಧಕುಶಲನೀವೀ ವೇಙ್ಕಟೇಶಪ್ರಸೂತಾ
ಸ್ತುತಿರಿಯಮನವದ್ಯಾ ಶೋಭತೇ ಸತ್ತ್ವಭಾಜಾಮ್ ॥೧೦೫

ಶತಕಮಿದಮುದಾರಂ ಸಮ್ಯಗಭ್ಯಸ್ಯಮಾನಾ-
ನ್ವೃಷಗಿರಿಮಧಿರುಹ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಮಾಲೋಕಯನ್ತೀ ।
ಅನಿತರಶರಣಾನಾಮಾಧಿರಾಜ್ಯೇಽಭಿಷಿಞ್ಚೇ-
ಚ್ಛಮಿತವಿಮತಪಕ್ಷಾ ಶಾರ್ಙ್ಗಧನ್ವಾನುಕಮ್ಪಾ ॥೧೦೬॥

ವಿಶ್ವಾನುಗ್ರಹಮಾತರಂ ವ್ಯತಿಷಜತ್ಸ್ವರ್ಗಾಪವರ್ಗಾಂ ಸುಧಾ-
ಸಧ್ರೀಚೀಮಿತಿ ವೇಙ್ಕಟೇಶ್ವರಕವಿರ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ದಯಾಮಸ್ತುತ ।
ಪದ್ಯಾನಾಮಿಹ ಯದ್ವಿಧೇಯಭಗವತ್ಸಂಕಲ್ಪಕಲ್ಪದ್ರುಮಾತ್
ಝಂಝಾಮಾರುತಧೂತಚೂತನಯತಃ ಸಾಂಪಾತಿಕೋಽಯಂ
ಕ್ರಮಃ ॥೧೦೭॥

ಕಾಮಂ ಸನ್ತು ಮಿಥಃಕರಮ್ಬಿತಗುಣಾವದ್ಯಾನಿ ಪದ್ಯಾನಿ ನಃ
ಕಸ್ಯಾಸ್ಮಿಞ್ಛತಕೇ ಸದಮ್ಬುಕತಕೇ ದೋಷಶ್ರುತಿಂ ಕ್ಷಾಮ್ಯತಿ ।
ನಿಷ್ಪ್ರತ್ಯೂಹವೃಷಾದ್ರಿನಿರ್ಝರಝರತ್ಕಾರಚ್ಛಲೇನೋಚ್ಚಲನ್[1]
ದೀನಾಲಮ್ಬನದಿವ್ಯದಮ್ಪತಿದಯಾಕಲ್ಲೋಲಕೋಲಾಹಲಃ ॥೧೦೮॥

॥ ದಯಾಶತಕಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮ್ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ ।
ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

[1] ಚ್ಛಲೇನೋಚ್ಚಲದ್ದೀನಾ . . .

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ವರದರಾಜಪಞ್ಚಾಶತ್

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸನ್ನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ದ್ವಿರದಶಿಖರಿಸೀಮ್ನಾ ಸದ್ಮವಾನ್ಪದ್ಮಯೋನೇ-
ಸ್ತುರಗಸವನವೇದ್ಯಾಂ ಶ್ಯಾಮಳೋ ಹವ್ಯವಾಹಃ ।
ಕಲಶಜಲಧಿಕನ್ಯಾವಲ್ಲರೀಕಲ್ಪಶಾಖೀ
ಕಲಯತು ಕುಶಲಂ ನಃ ಕೋಽಪಿ ಕಾರುಣ್ಯರಾಶಿಃ ॥೧

ಯಸ್ಯಾನುಭಾವಮಧಿಗನ್ತುಮಶಕ್ನುವನ್ತೋ
ಮುಹ್ಯನ್ತ್ಯಭಙ್ಗುರಧಿಯೋ ಮುನಿಸಾರ್ವಭೌಮಾಃ !
ತಸ್ಯೈವ ತೇ ಸ್ತುತಿಷು ಸಾಹಸಮಶ್ನುವಾನಃ
ಕ್ಷನ್ತವ್ಯ ಏಷ[1] ಭವತಾ ಕರಿಶೈಲನಾಥ ॥೨

ಜಾನನ್ನನಾದಿವಿಹಿತಾನಪರಾಧವರ್ಗಾನ್
ಸ್ವಾಮಿನ್ಭಯಾತ್ಕಿಮಪಿ ವಕ್ತುಮಹಂ ನ ಶಕ್ತಃ ।
ಅವ್ಯಾಜವತ್ಸಲ ತಥಾಪಿ ನಿರಙ್ಕುಶಂ ಮಾಂ
ವಾತ್ಸಲ್ಯಮೇವ ಭವತೋ ಮುಖರೀಕರೋತಿ ॥೩

ಕಿಂ ವ್ಯಾಹರಾಮಿ ವರದ ಸ್ತುತಯೇ ಕಥಂ ವಾ
ಖದ್ಯೋತವತ್ಸುಲಘುಸಂಕುಚಿತಪ್ರಕಾಶಃ ।
ತಸ್ಮೈ ಸಮರ್ಪಯ ಮತಿಂ ಚ ಸರಸ್ವತೀಂ ಚ
ತ್ವಾಮಞ್ಜಸಾ ಸ್ತುತಿಪದೈರ್ಯದಹಂ ಧಿನೋಮಿ ॥೪

---

[1] ಏವ

ಮಚ್ಛಕ್ತಿಮಾತ್ರಗಣನೇ ಕಿಮಿಹಾಸ್ತಿ ಶಕ್ಯಂ
ಶಕ್ತೇನ ವಾ ತವ ಕರೀಶ ಕಿಮಸ್ತಿ ಸಾಧ್ಯಮ್ ।
ಯದ್ಯಸ್ತಿ ಸಾಧಯ ಮಯಾ ತದಪಿ ತ್ವಯಾ ವಾ[1]
ಕಿಂ ವಾ ಭವೇದ್ಭವತಿ ಕಿಂಚಿದನೀಹಮಾನೇ ॥೫॥

ಸ್ತೋತ್ರಂ ಮಯಾ ವಿರಚಿತಂ ತ್ವದಧೀನವಾಚಾ
ತ್ವತ್ಪ್ರೀತಯೇ ವರದ ಯತ್ತದಿದಂ ನ ಚಿತ್ರಮ್ ।
ಆವರ್ಜಯನ್ತಿ ಹೃದಯಂ ಖಲು ಶಿಕ್ಷಕಾಣಾಂ
ಮಞ್ಜೂನಿ ಪಞ್ಜರಶಕುನ್ತವಿಜಲ್ಪಿತಾನಿ ॥೬॥

ಯಂ ಚಕ್ಷುಷಾಮವಿಷಯಂ ಹಯಮೇಧಯಜ್ವಾ
ದ್ರಾಘೀಯಸಾ ಸುಚರಿತೇನ ದದರ್ಶ ವೇಧಾಃ ।
ತಂ ತ್ವಾಂ ಕರೀಶ ಕರುಣಾಪರಿಣಾಮತಸ್ತೇ
ಭೂತಾನಿ ಹನ್ತ ನಿಖಿಲಾನಿ ನಿಶಾಮಯನ್ತಿ ॥೭॥

ತತ್ತತ್ಪದೈರುಪಹಿತೇಽಪಿ ತುರಙ್ಗಮೇಧೇ
ಶಕ್ರಾದಯೋ ವರದ ಪೂರ್ವಮಲಬ್ಧಭಾಗಾಃ ।
ಅಧ್ಯಕ್ಷಿತೇ ಮಖಪತೌ ತ್ವಯಿ ಚಕ್ಷುಷೈವ
ಹೈರಣ್ಯಗರ್ಭಹವಿಷಾಂ ರಸಮನ್ವಭೂವನ್ ॥೮॥

ಸರ್ಗಸ್ಥಿತಿಪ್ರಳಯವಿಭ್ರಮನಾಟಿಕಾಯಾಂ
ಶೈಲೂಷವದ್ವಿವಿಧವೇಷಪರಿಗ್ರಹಂ ತ್ವಾಮ್ ।
ಸಂಭಾವಯನ್ತಿ ಹೃದಯೇನ ಕರೀಶ ಧನ್ಯಾಃ
ಸಂಸಾರವಾರಿನಿಧಿಸಂತರಣೈಕಪೋತಮ್ ॥೯॥

---

[1] ತ್ವಯ್ಯೇವ

ಪ್ರಾಪ್ತೋದಯೇಷು ವರದ ತ್ವದನುಪ್ರವೇಶಾ-
ತ್ಪದ್ಮಾಸನಾದಿಷು ಶಿವಾದಿಷು ಕಞ್ಚುಕೇಷು ।
ತನ್ಮಾತ್ರದರ್ಶನವಿಲೋಭಿತಶೇಮುಷೀಕಾ-
ಸ್ತಾದಾತ್ಮ್ಯಮೂಢಮತಯೋ ವಿಪತನ್ತ್ಯಧೀರಾಃ ॥೧೦॥

ಮಧ್ಯೇ ವಿರಿಞ್ಚಿಶಿವಯೋರ್ವಿಹಿತಾವತಾರಃ
ಖ್ಯಾತೋಽಸಿ ತತ್ಸಮತಯಾ ತದಿದಂ[1] ನ ಚಿತ್ರಮ್ ।
ಮಾಯಾವಶೇನ ಮಕರಾದಿಶರೀರಿಣಂ ತ್ವಾಂ
ತಾನೇವ ಪಶ್ಯತಿ ಕರೀಶ ಯದೇಷ ಲೋಕಃ ॥೧೧॥

ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ಶಂಕರ ಇತೀನ್ದ್ರ ಇತಿ ಸ್ವರಾಡಿ-
ತ್ಯಾತ್ಮೇತಿ ಸರ್ವಮಿತಿ ಸರ್ವಚರಾಚರಾತ್ಮನ್ ।
ಹಸ್ತೀಶ ಸರ್ವವಚಸಾಮವಸಾನಸೀಮಾಂ
ತ್ವಾಂ ಸರ್ವಕಾರಣಮುಶನ್ತ್ಯನಪಾಯವಾಚಃ ॥೧೨॥

ಆಶಾಧಿಪೇಷು ಗಿರಿಶೇಷು ಚತುರ್ಮುಖೇಷ್ವ-
ಪ್ಯವ್ಯಾಹತಾ ವಿಧಿನಿಷೇಧಮಯೀ ತವಾಜ್ಞಾ ।
ಹಸ್ತೀಶ ನಿತ್ಯಮನುಪಾಲನಲಙ್ಘನಾಭ್ಯಾಂ
ಪುಂಸಾಂ ಶುಭಾಶುಭಮಯಾನಿ ಫಲಾನಿ ಸೂತೇ ॥೧೩॥

[2]ತ್ರಾತಾಽಽಪದಿ ಸ್ಥಿತಿಪದಂ ಭರಣಂ ಪ್ರರೋಹ-
ಚ್ಛಾಯಾ ಕರೀಶ ಸರಸಾನಿ ಫಲಾನಿ ಚ ತ್ವಮ್ ।
ಶಾಖಾಗತತ್ರಿದಶಬೃನ್ದಶಕುನ್ತಕಾನಾಂ
ಕಿಂ ನಾಮ ನಾಸಿ ಮಹತಾಂ ನಿಗಮದ್ರುಮಾಣಾಮ್ ॥೧೪॥

---

[1] ಯದಿದಂ [2] ತ್ರಾತಾ ಪತಿಃ

ಸಾಮಾನ್ಯಬುದ್ಧಿಜನಕಾಶ್ಚ ಸದಾದಿಶಬ್ದಾ-
ಸ್ತತ್ತ್ವಾನ್ತರಭ್ರಮಕೃತಶ್ಚ ಶಿವಾದಿವಾಚಃ ।
ನಾರಾಯಣೇ ತ್ವಯಿ ಕರೀಶ ವಹನ್ತ್ಯನನ್ಯ-
ಮನ್ವರ್ಥವೃತ್ತಿಪರಿಕಲ್ಪಿತಮೈಕಕಣ್ಠ್ಯಮ್ ॥೧೫॥

ಸಂಚಿನ್ತಯನ್ತ್ಯಖಿಲಹೇಯವಿಪಕ್ಷಭೂತಂ
ಶಾನ್ತೋದಿತಂ ಶಮವತಾ ಹೃದಯೇನ ಧನ್ಯಾಃ ।
ನಿತ್ಯಂ ಪರಂ ವರದ ಸರ್ವಗತಂ ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮಂ
ನಿಷ್ಪನ್ದನನ್ದಥುಮಯಂ ಭವತಃ ಸ್ವರೂಪಮ್ ॥೧೬॥

ವಿಶ್ವಾತಿಶಾಯಿಸುಖರೂಪ ಯದಾತ್ಮಕಸ್ತ್ವಂ
ವ್ಯಕ್ತಿಂ ಕರೀಶ ಕಥಯನ್ತಿ ತದಾತ್ಮಿಕಾಂ ತೇ ।
ಯೇನಾಧಿರೋಹತಿ ಮತಿಸ್ತ್ವದುಪಾಸಕಾನಾಂ
ಸಾ ಕಿಂ ತ್ವಮೇವ ತವ ವೇತಿ ವಿತರ್ಕಡೋಳಾಮ್ ॥೧೭॥

ಮೋಹಾನ್ಧಕಾರವಿನಿವರ್ತನಜಾಗರೂಕೇ
ದೋಷಾ ದಿವಾಽಪಿ ನಿರವಗ್ರಹಮೇಧಮಾನೇ ।
ತ್ವತ್ತೇಜಸಿ ದ್ವಿರದಶೈಲಪತೇ ವಿಮೃಷ್ಟೇ
ಶ್ಲಾಘ್ಯೇತ ಸಂತಮಸಪರ್ವ[1] ಸಹಸ್ರಭಾನೋಃ ॥೧೮॥

ರೂಢಸ್ಯ ಚಿನ್ಮಯತಯಾ ಹೃದಯೇ ಕರೀಶ
ಸ್ತಮ್ಬಾನುಕಾರಿಪರಿಣಾಮವಿಶೇಷಭಾಜಃ ।
ಸ್ಥಾನೇಷು ಜಾಗ್ರತಿ ಚತುರ್ಷ್ವಪಿ ಸತ್ತ್ವವನ್ತಃ
ಶಾಖಾವಿಭಾಗಚತುರೇ ತವ ಚಾತುರಾತ್ಮ್ಯೇ ॥೧೯॥

---

[1] ಸಂತಮಸಮತ್ರ

ನಾಗಾಚಲೇಶ ನಿಖಿಲೋಪನಿಷನ್ಮನೀಷಾ-
ಮಞ್ಜೂಷಿಕಾಮರಕತಂ ಪರಿಚಿನ್ವತಾಂ ತ್ವಾಮ್ ।
ತನ್ವೀ ಹೃದಿ ಸ್ಫುರತಿ ಕಾಪಿ ಶಿಖಾ ಮುನೀನಾಂ
ಸೌದಾಮನೀವ ನಿಭೃತಾ ನವಮೇಘಗರ್ಭಾ ॥೨೦॥

ಔದನ್ವತೇ ಮಹತಿ ಸದ್ಮನಿ ಭಾಸಮಾನೇ
ಶ್ಲಾಘ್ಯೇ ಚ ದಿವ್ಯಸದನೇ ತಮಸಃ ಪರಸ್ಮಿನ್ ।
ಅನ್ತಃಕಳೇಬರಮಿದಂ ಸುಷಿರಂ ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮಂ
ಜಾತಂ ಕರೀಶ ಕಥಮಾದರಣಾಸ್ಪದಂ ತೇ ॥೨೧॥

ಬಾಲಾಕೃತೇರ್ವಟಪಲಾಶಮಿತಸ್ಯ ಯಸ್ಯ
ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಡಮಣ್ಡಲಮಭೂದುದರೈಕದೇಶೇ ।
ತಸ್ಯೈವ ತದ್ವರದ ಹನ್ತ ಕಥಂ ಪ್ರಭೂತಂ
ವಾರಾಹಮಾಸ್ಥಿತವತೋ ವಪುರದ್ಭುತಂ ತೇ ॥೨೨॥

ಭಕ್ತಸ್ಯ ದಾನವಶಿಶೋಃ ಪರಿಪಾಲನಾಯ
ಭದ್ರಾಂ ನೃಸಿಂಹಕುಹನಾಮಧಿಜಗ್ಮುಷಸ್ತೇ ।
ಸ್ತಮ್ಭೈಕವರ್ಜಮಧುನಾಪಿ ಕರೀಶ ನೂನಂ
ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮೇತದಖಿಲಂ[1] ನರಸಿಂಹಗರ್ಭಮ್ ॥೨೩

ಕ್ರಾಮನ್ ಜಗತ್ಕಪಟವಾಮನತಾಮುಪೇತ-
ಸ್ತ್ರೇಧಾ ಕರೀಶ ಸ ಭವಾನ್ನಿದಧೇ ಪದಾನಿ ।
ಅದ್ಯಾಪಿ ಜನ್ತವ ಇಮೇ ವಿಮಲೇನ ಯಸ್ಯ
ಪಾದೋದಕೇನ ವಿಧೃತೇನ ಶಿವಾ ಭವನ್ತಿ ॥೨೪

---

[1] ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮೇವ ನಿಖಿಲಂ.

ಯೇನಾಚಲಪ್ರಕೃತಿನಾ ರಿಪುಸಙ್ಕ್ಷಯಾರ್ಥೀ
ವಾರಾಂ ನಿಧಿಂ ವರದ ಪೂರ್ವಮಲಙ್ಘಯಸ್ತ್ವಮ್ ।
ತಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಸೇತುಮಧುನಾಽಪಿ ಶರೀರವನ್ತಃ
ಸರ್ವೇ ಷಡೂರ್ಮಿಬಹುಳಂ ಜಲಧಿಂ ತರನ್ತಿ ॥೧೪॥

ಇತ್ಥಂ ಕರೀಶ ದುರಪಹ್ನವದಿವ್ಯಭವ್ಯ-
ರೂಪಾನ್ವಿತಸ್ಯ ವಿಬುಧಾದಿವಿಭೂತಿಸಾಮ್ಯಾತ್ ।
ಕೇಚಿದ್ವಿಚಿತ್ರಚರಿತಾನ್ಭವತೋಽವತಾರಾನ್
ಸತ್ಯಾನ್ದಯಾಪರವಶಸ್ಯ ವಿದನ್ತಿ[1] ಸನ್ತಃ ॥೧೫॥

ಸೌಶೀಲ್ಯಭಾವಿತಧಿಯಾ ಭವತಾ ಕಥಞ್ಚಿ-
ತ್ಸಞ್ಛಾದಿತಾನಪಿ ಗುಣಾನ್ವರದ ತ್ವದೀಯಾನ್ ।
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಯನ್ತ್ಯವಿಕಲಂ ತವ ಸಂನಿಕೃಷ್ಟಾಃ
ಪತ್ಯುಸ್ತ್ವಿಷಾಮಿವ ಪಯೋದವೃತಾನ್ಮಯೂಖಾನ್ ॥೧೬॥

ಇತ್ಥಂ ಕರೀಶ ತಿಮಿರಾವಿಲದೃಷ್ಟಯೋಽಪಿ
ಸಿದ್ಧಾಞ್ಜನೇನ ಭವತೈವ ವಿಭೂಷಿತಾಕ್ಷಾಃ ।
ಪಶ್ಯನ್ತ್ಯುಪರ್ಯುಪರಿ ಸಂಚರತಾಮದೃಶ್ಯಂ
ಮಾಯಾನಿಗೂಢಮನಪಾಯಮಹಾನಿಧಿಂ ತ್ವಾಮ್ ॥೧೭॥

ಸದ್ಯಸ್ತ್ಯಜನ್ತಿ ವರದ ತ್ವಯಿ ಬದ್ಧಭಾವಾಃ
ಸ್ವೈರಾನುಸಾದಿಷು ಪದೇಷ್ವಪಿ ಭಾವಬನ್ಧಮ್ ।
ಕಸ್ಮೈ ಸ್ವದೇತ ಸುಖಸಂಚರಣೋತ್ಸುಕಾಯ
ಕಾರಾಗೃಹೇ ಕನಕಶೃಙ್ಖಲಯಾಽಪಿ ಬನ್ಧಃ ॥೧೮॥

[1] ವದನ್ತಿ.

ಹಸ್ತೀಶ ದುಃಖವಿಷದಿಗ್ಧಫಲಾನುಬನ್ಧಿ-
ನ್ಯಾಬ್ರಹ್ಮಕೀಟಮಪರಾಹತಸಂಪ್ರಯೋಗೇ ।
ದುಷ್ಕರ್ಮಸಂಚಯವಶಾದ್ದುರತಿಕ್ರಮೇ ನಃ
ಪ್ರತ್ಯಸ್ತ್ರಮಞ್ಜಲಿರಸೌ ತವ ನಿಗ್ರಹಾಸ್ತ್ರೇ ॥೨೦

ತ್ವದ್ಭಕ್ತಿಪೋತಮವಲಮ್ಬಿತುಮಕ್ಷಮಾಣಾಂ
ಪಾರಂ ಪರಂ ವರದ ಗನ್ತುಮನೀಶ್ವರಾಣಾಮ್ ।
ಸ್ವೈರಂ ಲಿಲಙ್ಘಯಿಷತಾಂ ಭವವಾರಿರಾಶಿಂ
ತ್ವಾಮೇವ ಗನ್ತುಮಸಿ ಸೇತುರಭಙ್ಗುರಸ್ತ್ವಮ್ ॥೨೧

ಆಶ್ರಾನ್ತಸಂಸರಣಘರ್ಮನಿಪೀಡಿತಸ್ಯ
ಭ್ರಾನ್ತಸ್ಯ ಮೇ ವರದ[1] ಭೋಗಮರೀಚಿಕಾಸು ।
ಜೀವಾತುರಸ್ತು ನಿರವಗ್ರಹಮೇಧಮಾನೋ[2]
ದೇವ ತ್ವದೀಯಕರುಣಾಮೃತದೃಷ್ಟಿಪಾತಃ ॥೨೨

ಅನ್ತಃಪ್ರವಿಶ್ಯ ಭಗವನ್ನಖಿಲಸ್ಯ ಜನ್ತೋ-
ರಾಸೇದುಷಸ್ತವ ಕರೀಶ ಭೃಶಂ ದವೀಯಾನ್ ।
ಸತ್ಯಂ ಭವೇಯಮಧುನಾಽಪಿ ಸ ಏವ ಭೂಯಃ
ಸ್ವಾಭಾವಿಕೀ ತವ ದಯಾ ಯದಿ ನಾನ್ತರಾಯಃ ॥೨೩

ಅಜ್ಞಾತನಿರ್ಗಮಮನಾಗಮವೇದಿನಂ ಮಾ-
[3] ಮನ್ಧಂ ನ ಕಿಂಚಿದವಲಮ್ಬನಮಶ್ನುವಾನಮ್ ।
ಏತಾವತೀಂ ಗಮಯಿತುಃ ಪದವೀಂ ದಯಾಳೋಃ
ಶೇಷಾಧ್ವಲೇಶನಯನೇ ಕ ಇವಾತಿಭಾರಃ ॥೨೪

---

[1] ವಿಷಯಭೋಗ . . . [2] ನಿರವಗ್ರಹಜೃಮ್ಭಮಾಣೋ. [3] ಮನ್ಧನ್ನ ಕಿಂ .

ಭೂಯೋಽಪಿ ಹನ್ತ ವಸತಿರ್ಯದಿ ಮೇ ಭವಿತ್ರೀ
ಯಾಮ್ಯಾಸು ದುರ್ವಿಷಹವೃತ್ತಿಷು ಯಾತನಾಸು ।
ಸಮ್ಯಗ್ಭವಿಷ್ಯತಿ ತತಃ ಶರಣಾಗತಾನಾಂ
ಸಂರಕ್ಷಿತೇತಿ ಬಿರುದಂ ವರದ ತ್ವದೀಯಮ್ ॥೩೫॥

ಪರ್ಯಾಕುಲಂ ಮಹತಿ ದುಃಖಪಯೋನಿಧೌ ಮಾಂ
ಪಶ್ಯನ್ಕರೀಶ ಯದಿ ಜೋಷಮವಸ್ಥಿತಸ್ತ್ವಮ್ ।
ಸ್ಮಾರೇಕ್ಷಣೇಽಪಿ ಮಿಷತಿ ತ್ವಯಿ ನಿರ್ನಿಮೇಷಂ
ಪಾರೇ ಕರಿಷ್ಯತಿ ದಯಾ ತವ ದುರ್ನಿವಾರಾ ॥೩೬॥

ಕಿಂ ವಾ ಕರೀಶ ಕೃಪಣೇ ಮಯಿ ರಕ್ಷಣೀಯೇ
ಧರ್ಮಾದಿಬಾಹ್ಯಸಹಕಾರಿಗವೇಷಣೇನ ।
ನನ್ವಸ್ತಿ ವಿಶ್ವಪರಿಪಾಲನಜಾಗರೂಕಃ
ಸಂಕಲ್ಪ ಏವ ಭವತೋ ನಿಪುಣಃ ಸಹಾಯಃ ॥೩೭॥

ನಿರ್ಯನ್ತ್ರಣಂ ಪರಿಣಮನ್ತಿ ನ ಯಾವದೇತೇ
ಸೀರನ್ಧ್ರಮಸ್ಮೃತಭವಾ ದುರಿತಪ್ರರೋಹಾಃ ।
ತಾವನ್ನ ಚೇತ್ತ್ವಮುಪಗಚ್ಛಸಿ ಶಾರ್ಙ್ಗಧನ್ವಾ
ಶಕ್ಯಂ ತ್ವಯಾಽಪಿ ನಹಿ ವಾರಯಿತುಂ ಕರೀಶ ॥೩೮।

ಯಾವನ್ನ ಪಶ್ಯತಿ ನಿಕಾಮಮಮರ್ಷಣೋ ಮಾಂ
ಭ್ರೂಭಙ್ಗಭೀಷಣಕರಾಳಮುಖಃ ಕೃತಾನ್ತಃ ।
ತಾವತ್ಪತನ್ತು ಮಯಿ ತೇ ಭಗವನ್ದಯಾಳೋ-
ರುನ್ನಿದ್ರಪದ್ಮಕಲಿಕಾಮಧುರಾಃ ಕಟಾಕ್ಷಾಃ ॥೩೯॥

ಸ ತ್ವಂ ಸ ಏವ ರಭಸೋ ಭವದೌಪವಾಹ್ಯ-
ಶ್ಚಕ್ರಂ ತದೇವ ಶಿತಧಾರಮುಖಂ ಚ ಪಾಲ್ಯಾಃ ।
ಸಾಧಾರಣೇ ತ್ವಯಿ ಕರೀಶ ಸಮಸ್ತಜನ್ತೋ-
ರ್ಮಾರ್ತಜ್ಞಮಾನುಷಭಿದಾ ನ ವಿಶೇಷಹೇತುಃ ॥೪೦॥

ನಿರ್ವಾಪಯಿಷ್ಯತಿ ಕದಾ ಕರಿಶೈಲಧಾಮನ್
ದುರ್ವಾರಕರ್ಮಪರಿಪಾಕಮಹಾದವಾಗ್ನಿಮ್ ।
ಪ್ರಾಚೀನದುಃಖಮಪಿ ಮೇ ಸುಖಯನ್ನಿವ ತ್ವ-
ತ್ಪಾದಾರವಿನ್ದಪರಿಚಾರರಸಪ್ರವಾಹಃ[1] ॥೪೧॥

[2]ಮುಕ್ತಃ ಸ್ವಯಂ ಸುಕೃತದುಷ್ಕೃತಶೃಙ್ಖಲಾಭ್ಯಾ-
ಮರ್ಚಿರ್ಮುಖೈರಧಿಕೃತೈರತಿವಾಹಿತಾಧ್ವಾ ।
ಸ್ವಚ್ಛನ್ದಕಿಂಕರತಯಾ ಭವತಃ ಕರೀಶ
ಸ್ವಾಭಾವಿಕಂ ಪ್ರತಿಲಭೇಯ ಮಹಾಧಿಕಾರಮ್ ॥೪೨॥

ತ್ವಂ ಚೇತ್ಪ್ರಸೀದಸಿ ತವಾಸ್ಮಿ[3] ಸಮೀಪತಶ್ಚೇ-
ತ್ತ್ವಯ್ಯಸ್ತಿ ಭಕ್ತಿರನಘಾ ಕರಿಶೈಲನಾಥ ।
ಸಂಸೃಜ್ಯತೇ ಯದಿ ಚ ದಾಸಜನಸ್ತ್ವದೀಯಃ
ಸಂಸಾರ ಏಷ ಭಗವನ್ನಪವರ್ಗ ಏವ ॥೪೩॥

ಆಹೂಯಮಾನಮನಪಾಯವಿಭೂತಿಕಾಮೈ-
ರಾಲೋಕಲುಪ್ತಜಗದಾನ್ಧ್ಯಮನುಸ್ಮರೇಯಮ್ ।
ಆಲೋಹಿತಾಂಶುಕಮನಾಕುಲಹೇತಿಜಾಲಂ
ಹೈರಣ್ಯಗರ್ಭಹಯಮೇಧಹವಿರ್ಭುಜಂ ತ್ವಾಮ್ ॥೪೪॥

---

[1] ಪರಿಚಾರಸುಧಾಪ್ರವಾಹಃ. [2] ಮುಕ್ತಸ್ತ್ವಹಂ. [3] ತವಾಸ್ತಿ.

ಭೂಯೋಭೂಯಃ ಪುಲಕನಿಚಿತೈರಙ್ಗಕೈರೇಕತಾನಾಃ
ಸ್ಥೂಲಸ್ಥೂಲಾನ್ನಯನಮುಕುಲೈರ್ಬಿಭ್ರತೋ ಬಾಷ್ಪಬಿನ್ದೂನ್ |
ಧನ್ಯಾಃ ಕೇಚಿದ್ವರದ ಭವತಃ ಸಂಸದಂ ಭೂಷಯನ್ತಃ
ಸ್ವಾನ್ತೈರನ್ತರ್ವಿನಯನಿಭೃತೈಃ ಸ್ವಾದಯನ್ತೇ ಪದಂ ತೇ ||೪೫||

ವರದ ತವ ವಿಲೋಕಯನ್ತಿ ಧನ್ಯಾ
ಮರಕತಭೂಧರಮಾತೃಕಾಯಮಾಣಮ್ |
ವ್ಯಪಗತಪರಿಕರ್ಮವಾರವಾಣಂ
ಮೃಗಮದಪಙ್ಕವಿಶೇಷನೀಲಮಙ್ಗಮ್ ||೪೬||

ಅನಿಭೃತಪರಿರಮ್ಭೈರಾಹಿತಾಮಿನ್ದಿರಾಯಾಃ
ಕನಕವಲಯಮುದ್ರಾಂ ಕಣ್ಠದೇಶೇ[1] ದಧಾನಃ |
ಫಣಿಪತಿಶಯನೀಯಾದುತ್ಥಿತಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರಭಾತೇ
ವರದ ಸತತಮನ್ತರ್ಮಾನಸಂ ಸಂನಿಧೇಯಾಃ ||೪೭||

ತುರಗವಿಹಗರಾಜಸ್ಯನ್ದನಾನ್ದೋಲಿಕಾದಿ-
ಷ್ವಧಿಕಮಧಿಕಮನ್ಯಾಮಾತ್ಮಶೋಭಾಂ ದಧಾನಮ್ |
ಅನವಧಿಕವಿಭೂತಿಂ ಹಸ್ತಿಶೈಲೇಶ್ವರಂ ತ್ವಾ-
ಮನುದಿನಮನಿಮೇಷೈರ್ಲೋಚನೈರ್ನಿರ್ವಿಶೇಯಮ್ ||೪೮||

ನಿರನ್ತರಂ ನಿರ್ವಿಶತಸ್ತ್ವದೀಯ-
ಮಸ್ಪೃಷ್ಟಚಿನ್ತಾಪದಮಾಭಿರೂಪ್ಯಮ್ |
ಸತ್ಯಂ ಶಪೇ ವಾರಣಶೈಲನಾಥ
ವೈಕುಣ್ಠವಾಸೇಽಪಿ ನ ಮೇಽಭಿಲಾಷಃ ||೪೯||

---

1 ಕಣ್ಠಭಾಗೇ

ವ್ಯಾತನ್ವಾನಾ ತರುಣತುಲಸೀದಾಮಭಿಃ ಸ್ವಾಮಭಿಖ್ಯಾಂ
ಮಾತಙ್ಗಾದ್ರೌ ಮರಕತರುಚಿಂ ಪುಷ್ಣತೀ ಮಾನಸೇ ನಃ ।
ಭೋಗೈಶ್ವರ್ಯಪ್ರಿಯಸಹಚರೈಃ ಕಾಽಪಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಟಾಕ್ಷೈ-
ರ್ಭೂಯಃ ಶ್ಯಾಮಾ ಭುವನಜನನೀ ದೇವತಾ ಸಂನಿಧತ್ತಾಮ್ ॥೫೦॥

ಇತಿ ವಿಹಿತಮುದಾರಂ ವೇಙ್ಕಟೇಶೇನ ಭಕ್ತ್ಯಾ
ಶ್ರುತಿಸುಭಗಮಿದಂ ಯಃ ಸ್ತೋತ್ರಮಙ್ಗೀಕರೋತಿ ।
ಕರಿಶಿಖರಿವಿಟಙ್ಕಸ್ಥಾಯಿನಃ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಾ-
ದ್ಭವತಿ ಫಲಮಶೇಷಂ ತಸ್ಯ ಹಸ್ತಾಪಚೇಯಮ್ ॥೫೧

॥ ವರದರಾಜಪಞ್ಚಾಶತ್ ಸಂಪೂರ್ಣಾ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ ।
ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

|| ಶ್ರೀಃ ||

ವೇಗಾಸೇತುಸ್ತೋತ್ರಮ್.

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ಏಕಂ ವೇಗವತೀಮಧ್ಯೇ ಹಸ್ತಿಶೈಲೇ ಚ ದೃಶ್ಯತೇ ।
ಉಪಾಯಫಲಭಾವೇನ ಸ್ವಯಂ ವ್ಯಕ್ತಂ ಪರಂ ಮಹಃ ||೧||

ಈಷ್ಟೇ ಗಮಯಿತುಂ ಪಾರಮೇಷ ಸೇತುರಭಙ್ಗುರಃ ।
ಯತ್ರ ಸಾರಸ್ವತಂ ಸ್ರೋತೋ ವಿಶ್ರಾಮ್ಯತಿ ವಿಶೃಙ್ಖಲಮ್ ||೨||

ಜಯತಿ ಜಗದೇಕಸೇತುರ್ವೇಗವತೀಮಧ್ಯಲಕ್ಷಿತೋ ದೇವಃ ।
ಪ್ರಶಮಯತಿ ಯಃ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಪ್ರಥಿತಾನ್ಸಂಸಾರಜಲಧಿಕಲ್ಲೋಲಾನ್||

ವಿಭಾತು ಮೇ ಚೇತಸಿ ವಿಷ್ಣುಸೇತು-
ರ್ವೇಗಾಪಗಾವೇಗವಿಘಾತಹೇತುಃ ।
ಅಮ್ಭೋಜಯೋನೇರ್ಯದುಪಜ್ಞಮಾಸೀ-
ದಭಙ್ಗರಕ್ಷಾ ಹಯಮೇಧದೀಕ್ಷಾ ||೪||

ಚತುರಾನನಸಪ್ತತನ್ತುಗೋಪ್ತಾ
[1] ಸರಿತಂ ವೇಗವತೀಮಸೌ ನಿರುನ್ಧನ್ ।
ಪರಿಪುಷ್ಯತಿ ಮಙ್ಗಳಾನಿ ಪುಂಸಾಂ
[2] ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಮತಾಂ ಯಥೋಕ್ತಕಾರೀ ||೫||

ಶ್ರೀಮಾನ್ಸ್ಥಿತಾಮಹವಧೂಪರಿಚರ್ಯಮಾಣಃ
ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಭುಜಙ್ಗಶಯನೇ ಸ ಮಹಾಭುಜಙ್ಗಃ ।
ಪ್ರತ್ಯಾದಿಶಸ್ತಿ ಭವಸಂಚರಣಂ ಪ್ರಜಾನಾಂ
ಭಕ್ತಾನುಗನ್ತುರಿಹ ಯಸ್ಯ ಗತಾಗತಾನಿ ||೬||

---

[1] ಸಮಯೇ ತತ್ರ ಶಿಷ್ಟಸೋ ನಿರುನ್ಧನ್ [2] ಭಗವಾನ್ಭಕ್ತಿಮತಾಂ

ಪ್ರಶಮಿತಹಯಮೇಧವ್ಯಾಪದಂ ಪದ್ಮಯೋನೇಃ
ಶ್ರಿತಜನಪರತನ್ತ್ರಂ ಶೇಷಭೋಗೇ ಶಯಾನಮ್ ।
ಶರಣಮುಪಗತಾಃ ಸ್ಮಃ ಶಾನ್ತನಿಃಶೇಷದೋಷಂ
ಶತಮಖಮಣಿಸೇತುಂ ಶಾಶ್ವತಂ ವೇಗವತ್ಯಾಃ ॥೭

ಶರಣಮುಪಗತಾನಾಂ ಸೋಽಯಮಾದೇಶಕಾರೀ
ಶಮಯತಿ ಪರಿತಾಪಂ [3]ಸಂಮುಖಃ ಸರ್ವಜನ್ತೋಃ ।
ಶತಗುಣಪರಿಣಾಮಃ ಸಂನಿಧೌ ಯಸ್ಯ ನಿತ್ಯಂ
ವರವಿತರಣಭೂಮಾ ವಾರಣಾದ್ರೀಶ್ವರಸ್ಯ ॥೮

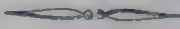
ಕಾಞ್ಚೀಭಾಗ್ಯಂ ಕಮಲನಿಲಯಾಚೇತಸೋಽಭೀಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಃ
ಕಲ್ಯಾಣಾನಾಂ ನಿಧಿರವಿಕಲಃ ಕೋಽಪಿ ಕಾರುಣ್ಯರಾಶಿಃ ।
ಪುಣ್ಯಾನಾಂ ನಃ ಪರಿಣತಿರಸೌ ಭೂಷಯನ್ಭೋಗಿಶಯ್ಯಾಂ[4]
ವೇಗಾಸೇತುರ್ಜಯತಿ ವಿಪುಲೋ ವಿಶ್ವರಕ್ಷೈಕಹೇತುಃ ॥೯

ವೇಗಾಸೇತೋರಿದಂ ಸ್ತೋತ್ರಂ ವೇಙ್ಕಟೇಶೇನ ನಿರ್ಮಿತಮ್ ।
ಯೇ ಪಠನ್ತಿ ಜನಾಸ್ತೇಷಾಂ ಯಥೋಕ್ತಂ ಕುರುತೇ ಹರಿಃ ॥೧೦

॥ ವೇಗಾಸೇತುಸ್ತೋತ್ರಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮ್ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ ।
ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

[3] ಸಂಮುತಃ [4] ಭೋಗಶಯ್ಯಾಂ........

|| ಶ್ರೀಃ ||

ಅಷ್ಟಭುಜಾಷ್ಟಕಮ್

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸನ್ನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ಗಜೇನ್ದ್ರರಕ್ಷಾತ್ವರಿತಂ ಭವನ್ತಂ
ಗ್ರಾಹೈರಿವಾಹಂ ವಿಷಯೈರ್ವಿಕೃಷ್ಟಃ ।
ಅಪಾರವಿಜ್ಞಾನದಯಾನುಭಾವ-
ಮಾಪ್ತಂ ಸತಾಮಷ್ಟಭುಜಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ||೧||

ತ್ವದೇಕಶೇಷೋಽಹಮನಾತ್ಮತನ್ತ್ರ-
ಸ್ತ್ವತ್ಪಾದಲಿಪ್ಸಾಂ ದಿಶತಾ ತ್ವಯೈವ ।
ಅಸತ್ಸಮೋಽಪ್ಯಷ್ಟಭುಜಾಸ್ಪದೇಶ
ಸತ್ತಾಮಿದಾನೀಮುಪಲಮ್ಭಿತೋಽಸ್ಮಿ ||೨||

ಸ್ವರೂಪರೂಪಾಸ್ತ್ರವಿಭೂಷಣಾದ್ಯೈಃ
ಪರತ್ವಚಿನ್ತಾಂ ತ್ವಯಿ ದುರ್ನಿವಾರಾಮ್ ।
ಭೋಗೇ ತ್ವದಾಪಕ್ರಮತಾಮಭೀಪ್ಸ-
ಇಷ್ಟೀಲಾದಿಭಿರ್ವಾರಯಸೀವ ಪುಂಸಾಮ್ ||೩||

ಶಕ್ತಿಂ ಶರಣ್ಯಾನ್ತರಶಬ್ದಭಾಜಾಂ
ಸಾರಂ ಚ ಸನ್ತೋಲ್ಯ ಫಲಾನ್ತರಾಣಾಮ್ ।
ತ್ವದ್ದಾಸ್ಯಹೇತೋಸ್ತ್ವಯಿ ನಿರ್ವಿಶಙ್ಕಂ
ನ್ಯಸ್ತಾತ್ಮನಾಂ ನಾಥ ಬಿಭರ್ಷಿ ಭಾರಮ್ ||೪||

ಅಭೀತಿಹೇತೋರನುವರ್ತನೀಯಂ
ನಾಥ ತ್ವದನ್ಯಂ ನ ವಿಭಾವಯಾಮಿ ।
ಭಯಂ ಕುತಃ ಸ್ಯಾತ್ತ್ವಯಿ ಸಾನುಕಮ್ಪೇ
ರಕ್ಷಾ ಕುತಃ ಸ್ಯಾತ್ತ್ವಯಿ ಜಾತರೋಷೇ ॥೫॥

ತ್ವದೇಕತನ್ತ್ರಂ ಕಮಲಾಸಹಾಯ
ಸ್ವೇನೈವ ಮಾಂ ರಕ್ಷಿತುಮರ್ಹಸಿ ತ್ವಮ್ ।
ತ್ವಯಿ ಪ್ರವೃತ್ತೇ ಮಮ ಕಿಂ ಪ್ರಯಾಸೈ-
ಸ್ತ್ವಯ್ಯಪ್ರವೃತ್ತೇ ಮಮ ಕಿಂ ಪ್ರಯಾಸೈಃ ॥೬॥

ಸಮಾಧಿಭಙ್ಗೇಷ್ವಪಿ ಸಂಪತತ್ಸು
ಶರಣ್ಯಭೂತೇ ತ್ವಯಿ ಬದ್ಧಕಕ್ಷ್ಯೇ ।
ಅಪತ್ರಪೇ ಸೋಢುಮಕಿಞ್ಚನೋಽಹಂ
ದೂರಾಧಿರೋಹಂ ಪತನಂ ಚ ನಾಥ ॥೭॥

ಪ್ರಾಪ್ತಾಭಿಲಾಷಂ ತ್ವದನುಗ್ರಹಾನ್ಮಾಂ
ಪದ್ಮಾನಿಷೇವ್ಯೇ ತವ ಪಾದಪದ್ಮೇ ।
ಆದೇಹಪಾತಾದಪರಾಧದೂರ-
ಮಾತ್ಮಾನ್ತಕೈಙ್ಕರ್ಯರಸಂ ವಿಧೇಯಾಃ ॥೮॥

ಪ್ರಪನ್ನಜನಪಾಥೇಯಂ ಪ್ರಪಿತ್ಸೂನಾಂ ರಸಾಯನಮ್ ।
ಶ್ರೇಯಸೇ ಜಗತಾಮೇತಚ್ಛ್ರೀಮದಷ್ಟಭುಜಾಷ್ಟಕಮ್ ॥೯॥

ಶರಣಾಗತಸಂತ್ರಾಣತ್ವರಾದ್ವಿಗುಣಬಾಹುನಾ ।
ಹರಿಣಾ ವೇಙ್ಕಟೇಶೀಯಾ ಸ್ತುತಿಃ ಸ್ವೀಕ್ರಿಯತಾಮಿಯಮ್ ॥೧೦॥

॥ ಅಷ್ಟಭುಜಾಷ್ಟಕಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮ್ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ + ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಕಾಮಾಸಿಕಾಷ್ಟಕಮ್

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ಶ್ರುತೀನಾಮುತ್ತರಂ ಭಾಗಂ ವೇಗವತ್ಯಾಶ್ಚ ದಕ್ಷಿಣಮ್ ।
ಕಾಮಾದಧಿವಸನ್ ಜೀಯಾತ್ಕಶ್ಚಿದದ್ಭುತಕೇಸರೀ ॥೧॥

ತಪನೇನ್ದ್ವಗ್ನಿನಯನಸ್ತಾಪಾನಪಚಿನೋತು ನಃ ।
ತಾಪನೀಯರಹಸ್ಯಾನಾಂ ಸಾರಃ ಕಾಮಾಸಿಕಾಹರಿಃ ॥೨॥

ಆಕಣ್ಠಮಾದಿಪುರುಷಂ ಕಣ್ಠೀರವಮುಪರಿ ಕುಣ್ಠಿತಾರಾತಿಮ್ ।
ವೇಗೋಪಕಣ್ಠಸಙ್ಗಾದ್ವಿಮುಕ್ತವೈಕುಣ್ಠಬಹುಮತಿಮುಪಾಸೇ ॥೩॥

ಬನ್ಧುಮಖಿಲಸ್ಯ ಜನ್ತೋರ್ಬನ್ಧುರಪರ್ಯಙ್ಕಬನ್ಧರಮಣೀಯಮ್ ।
ವಿಷಮವಿಲೋಚನಮೀಡೇ ವೇಗವತೀಪುಲಿನಕೇಲಿನರಸಿಂಹಮ್ ॥೪॥

ಸ್ವಸ್ಥಾನೇಷು ಮರುದ್ಗಣಾನ್ನಿಯಮಯನ್ಸ್ವಾಧೀನಸರ್ವೇನ್ದ್ರಿಯಃ
ಪರ್ಯಙ್ಕಸ್ಥಿರಧಾರಣಾಪ್ರಕಟಿತಪ್ರತ್ಯಙ್ಮುಖಾವಸ್ಥಿತಿಃ ।
ಪ್ರಾಯೇಣ ಪ್ರಣಿಪೇದುಷಃ[1] ಪ್ರಭುರಸೌ ಯೋಗಂ ನಿಜಂ ಶಿಕ್ಷಯನ್
ಕಾಮಾನಾತನುತಾದಶೇಷಜಗತಾಂ ಕಾಮಾಸಿಕಾಕೇಸರೀ ॥೫॥

ವಿಕಸ್ವರನಖಸ್ವರುಕ್ಷತಹಿರಣ್ಯವಕ್ಷಃಸ್ಥಲೀ-
ನಿರರ್ಗಲವಿನಿರ್ಗಲದ್ರುಧಿರಸಿನ್ಧುಸನ್ಧ್ಯಾಯಿತಾಃ ।
ಅವನ್ತು ಮದನಾಸಿಕಾಮನುಜಪಞ್ಚವಕ್ತ್ರಸ್ಯ ಮಾ-
ಮಹಂಪ್ರಥಮಿಕಾಮಿಥಃಪ್ರಕಟಿತಾಹವಾ ಬಾಹವಃ ॥೬॥

---

[1] ಪ್ರಣಿಪೇತುಷಃ.

ಸಟಾಪಟಲಭೀಷಣೇ ಸರಭಸಾಟ್ಟಹಾಸೋದ್ಭಟೇ
ಸ್ಫುರತ್ಕ್ರುಧಿ ಪರಿಸ್ಫುಟಭ್ರುಕುಟಿಕೇಽಪಿ ವಕ್ತ್ರೇ ಕೃತೇ ।
ಕೃಪಾ ಕಪಟಕೇಸರಿನ್ದನುಜಡಿಮ್ಭದತ್ತಸ್ತನಾ
ಸರೋಜಸದೃಶಾ ದೃಶಾ ವ್ಯತಿವಿಷಜ್ಯ[1] ತೇ ವ್ಯಜ್ಯತೇ ॥೭

ತ್ವಯಿ ರಕ್ಷತಿ ರಕ್ಷಕೈಃ ಕಿಮನ್ಯೈಸ್ತ್ವಯಿ
ಚಾರಕ್ಷತಿ ರಕ್ಷಕೈಃ ಕಿಮನ್ಯೈಃ ।
ಇತಿ ನಿಶ್ಚಿತಧೀಃ ಶ್ರಯಾಮಿ ನಿತ್ಯಂ
ನೃಹರೇ ವೇಗವತೀತಟಾಶ್ರಯಂ ತ್ವಾಮ್ ॥೮

ಇತ್ಥಂ ಸ್ತುತಃ ಸಕೃದಿಹಾಷ್ಟಭಿರೇಷ ಪದ್ಯೈಃ
ಶ್ರೀವೇಙ್ಕಟೇಶರಚಿತೈಸ್ತ್ರಿದಶೇನ್ದ್ರವನ್ದ್ಯಃ
ದುರ್ದಾನ್ತಘೋರದುರಿತದ್ವಿರದೇನ್ದ್ರಭೇದೀ
ಕಾಮಾಸಿಕಾನರಹರಿರ್ವಿತನೋತು ಕಾಮಾನ್ ॥೯

॥ ಕಾಮಾಸಿಕಾಷ್ಟಕಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮ್ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ ।
ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

[1] ವ್ಯತಿಭಿಷಜ್ಯ.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಪರಮಾರ್ಥಸ್ತುತಿಃ

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ಶ್ರೀಮದ್ಗೃಧ್ರಸರಸ್ತೀರಪಾರಿಜಾತಮುಪಾಸ್ಮಹೇ ।
ಯತ್ರ ತುಙ್ಗೈರತುಙ್ಗೈಶ್ಚ ಪ್ರಣತೈರ್ಗೃಹ್ಯತೇ ಫಲಮ್ ॥೧॥

ಗುರುಭಿಸ್ತ್ವದನನ್ಯಸರ್ವಭಾವೈರ್ಗುಣಸಿನ್ಧೌ ಕೃತಸಂಪ್ಲವಸ್ತ್ವದೀಯೇ ।
ರಣಪುಙ್ಗವ ವನ್ದಿಭಾವಮಿಚ್ಛನ್ನಹಮಸ್ಮ್ಯೇಕಮನುಗ್ರಹಾಸ್ಪದಂ ತೇ ॥೨॥

ಭುವನಾಶ್ರಯಭೂಷಣಾಸ್ತ್ರವರ್ಗಂ
ಮನಸಿ ತ್ವನ್ಮಯತಾಂ ಮಮಾತನೋತು ।
ವಪುರಾಹವಪುಙ್ಗವ ತ್ವದೀಯಂ
ಮುನಿಷೇಣಾಮುನಿವೇಷದರ್ಶನೀಯಮ್ ॥೩॥

ಅಭಿರಕ್ಷಿತುಮಗ್ರತಃ ಸ್ಥಿತಂ ತ್ವಾಂ
ಪ್ರಣವೇ ಪಾರ್ಥರಥೇ ಚ ಭಾವಯನ್ತಃ ।
ಅಹಿತಪ್ರಶಮೈರಯತ್ನಲಭ್ಯೈಃ
ಕಥಯನ್ತ್ಯಾಹವಪುಙ್ಗವಂ ಗುಣಜ್ಞಾಃ ॥೪॥

ಕಮಲಾ ನಿರಪಾಯಧರ್ಮಪತ್ನೀ
ಕರುಣಾದ್ಯಾಃ ಸ್ವಯಮೃತ್ವಿಜೋ ಗುಣಾಸ್ತೇ ।
ಅವನಂ ಶ್ರಯತಾಮಹೀನಮಾದ್ಯಂ
ಸ ಚ ಧರ್ಮಸ್ತ್ವದನನ್ಯಸೇವನೀಯಃ ॥೫॥

ಕೃಪಣಾಃ ಸುಧಿಯಃ ಕೃಪಾಸಹಾಯಂ
ಶರಣಂ ತ್ವಾಂ ರಣಪುಂಗವ ಪ್ರಪನ್ನಾಃ ।
ಅಪವರ್ಗನಯಾದನನ್ಯಭಾವಾ
ವರಿವಸ್ಯಾರಸಮೇಕಮಾದ್ರಿಯನ್ತೇ ॥೬॥

ಅವಧೀರ್ಯ ಚತುರ್ವಿಧಂ ಪುಮರ್ಥಂ
ಭವದರ್ಥೇ ವಿನಿಯುಕ್ತಜೀವಿತಸ್ಸನ್ ।
ಲಭತೇ ಭವತಃ ಫಲಾನಿ ಜನ್ತು-
ರ್ನಿಖಿಲಾನ್ಯತ್ರ ನಿದರ್ಶನಂ ಜಟಾಯುಃ ॥೭॥

ಶರಣಾಗತರಕ್ಷಣವ್ರತೀ ಮಾಂ
ನ ವಿಹಾತುಂ ರಣಪುಂಗವಾರ್ಹಸಿ ತ್ವಮ್ ।
ವಿದಿತಂ ಭುವನೇ ವಿಭೀಷಣೋ ವಾ
ಯದಿ ವಾ ರಾವಣ ಇತ್ಯುದೀರಿತಂ ತೇ ॥೮॥

ಭುಜಗೇನ್ದ್ರಗರುತ್ಮದಾದಿಲಭ್ಯೈ-
ಸ್ತ್ವದನುಜ್ಞಾನುಭವಪ್ರವಾಹಭೇದೈಃ ।
ಸ್ವಪದೇ ರಣಪುಂಗವ ಸ್ವಯಂ ಮಾಂ
ಪರಿಚರ್ಯಾವಿಭವೈಃ ಪರಿಷ್ಕ್ರಿಯೇಥಾಃ ॥೯॥

ವಿಮಲಾಶಯವೇಙ್ಕಟೇಶಜನ್ಮಾ
ರಮಣೀಯಾ ರಣಪುಙ್ಗವಪ್ರಸಾದಾತ್ ।
ಅನಸೂಯುಭಿರಾದರೇಣ ಭಾವ್ಯಾ
ಪರಮಾರ್ಥಸ್ತುತಿರನ್ವಹಂ ಪ್ರಪನ್ನೈಃ ॥೧೦॥

॥ ಪರಮಾರ್ಥಸ್ತುತಿಃ ಸಂಪೂರ್ಣಾ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ + ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಶರಣಾಗತಿದೀಪಿಕಾ

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ಪದ್ಮಾಪತೇಃ ಸ್ತುತಿಪದೇನ ವಿಪಚ್ಯಮಾನಂ
ಪಶ್ಯನ್ತ್ವಿಹ ಪ್ರಪದನಪ್ರವಣಾ ಮಹಾನ್ತಃ ।
ಮದ್ವಾಕ್ಯಸಂವಲಿತಮಪ್ಯಜಹತ್ಸ್ವಭಾವಂ
ಮಾಲ್ಯಂ ಯತೀಶ್ವರಮಹಾನಸಸಂಪ್ರದಾಯಮ್ ॥೧॥

ನಿತ್ಯಂ ಶ್ರಿಯಾ ವಸುಧಯಾ ಚ ನಿಷೇವ್ಯಮಾಣಂ
ನಿರ್ವ್ಯಾಜನಿರ್ಭರದಯಾಭರಿತಂ ವಿಭಾತಿ ।
ವೇದಾನ್ತವೇದ್ಯಮಿಹ ವೇಗವತೀಸಮೀಪೇ
ದೀಪಪ್ರಕಾಶ ಇತಿ ದೈವತಮದ್ವಿತೀಯಮ್ ॥೨॥

ದೀಪಸ್ತ್ವಮೇವ ಜಗತಾಂ ದಯಿತಾ ರುಚಿಸ್ತೇ
ದೀರ್ಘಂ ತಮಃ ಪ್ರತಿನಿವರ್ತ್ಯಮಿದಂ ಯುವಾಭ್ಯಾಮ್ ।
ಸ್ತವ್ಯಂ ಸ್ತವಪ್ರಿಯಮತಃ[1] ಶರಣೋಕ್ತಿವಶ್ಯಂ
ಸ್ತೋತುಂ ಭವನ್ತಮಭಿಲಷ್ಯತಿ[2] ಜನ್ತುರೇಷಃ ॥೩॥

ಪದ್ಮಾಕರಾದುಪಗತಾ ಪರಿಷಸ್ವಜೇ ತ್ವಾಂ
ವೇಗಾಸರಿದ್ವಿಹರಣಾ ಕಲಶಾಬ್ಧಿಕನ್ಯಾ ।
ಆಕೌಸ್ತುಭಾಪ್ರಭೃತಿ ದೀಪಸಮಾನಭಾಸ-
ಮಾಜಾನತೋ ಮರಕತಪ್ರತಿಮಂ ವಪುಸ್ತೇ ॥೪॥

---

[1] ಸ್ತವಪ್ರಿಯತಮಂ ಶರಣೋಕ್ತಿ. [2] ಮಭಿವಾಞ್ಛತಿ. (ಮಿಹ ವಾಞ್ಛತಿ.)

ಸ್ವಾಮಿನ್ಗಭೀರಸುಭಗಂ ಶ್ರಮಹಾರಿ ಪುಂಸಾಂ
ಮಾಧುರ್ಯರಮ್ಯಮನಘಂ ಮಣಿಭಙ್ಗದೃಶ್ಯಮ್ ।
ವೇಗಾನ್ತರೇ[1] ವಿತನುತೇ ಪ್ರತಿಬಿಮ್ಬಶೋಭಾಂ
ಲಕ್ಷ್ಮೀಸರಃ ಸರಸಿಜಾಶ್ರಯಮಙ್ಗಕಂ ತೇ ॥೫॥

ಆವಿಶ್ಯ ಧಾರಯಸಿ ವಿಶ್ವಮಮುಷ್ಯ ಯಸ್ಮಾತ್
ಶೇಷೀ ಶ್ರಿಯಃಪತಿರಶೇಷತನುರ್ನಿದಾನಮ್ ।
ಇತ್ಯಾದಿಲಕ್ಷಣಗಣೈಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ ತ್ವಾಂ
ಜಾನಾತಿ ಯೋ ಜಗತಿ ಸರ್ವವಿದೇಷ ಗೀತಃ ॥೬॥

ವಿಶ್ವಂ ಶುಭಾಶ್ರಯವದೀಶ ವಪುಸ್ತ್ವದೀಯಂ
ಸರ್ವಾ ಗಿರಸ್ತ್ವಯಿ ಪತನ್ತಿ ತತೋಽಸಿ ಸರ್ವಃ ।
ಸರ್ವೇ ಚ ವೇದವಿಧಯಸ್ತ್ವದನುಗ್ರಹಾರ್ಥಾಃ
ಸರ್ವಾಧಿಕಸ್ತ್ವಮಿತಿ ತತ್ತ್ವವಿದಸ್ತದಾಹುಃ ॥೭॥

ಜ್ಞಾನಂ ಬಲಂ ನಿಯಮನಕ್ಷಮತಾಽಥ ವೀರ್ಯಂ
ಶಕ್ತಿಶ್ಚ ತೇಜ ಇತಿ ತೇ ಗುಣಷಟ್ಕಮಾದ್ಯಮ್ ।
ಸರ್ವಾತಿಶಾಯಿನಿ ಹಿಮೋಪವನೇಶ ಯಸ್ಮಿ-
ನ್ನನ್ತರ್ಗತೋ ಜಗದಿವ ತ್ವಯಿ ಸದ್ಗುಣೌಘಃ ॥೮॥

ದೀಪಾವಭಾಸ ದಯಯಾ ವಿಧಿಪೂರ್ವಮೇತ-
ದ್ವಿಶ್ವಂ ವಿಧಾಯ ನಿಗಮಾನಪಿ ದತ್ತವನ್ತಮ್ ।
ಶಿಷ್ಯಾಯಿತಾಃ ಶರಣಯನ್ತಿ ಮುಮುಕ್ಷವಸ್ತ್ವಾ-
ಮಾದ್ಯಂ ಗುರುಂ ಗುರುಪರಂಪರಯಾಽಧಿಗಮ್ಯಮ್[2] ॥೯॥

---

[1] ವೇಗಾನ್ತರೇಽಪಿ ತನುತೇ . . . [2] ಪರಂಪರಯಾಽಭಿಗಮ್ಯಮ್.

ಸತ್ತಾಸ್ಥಿತಿಪ್ರಯತನಪ್ರಮುಖೈರುಪಾತ್ತಂ
ಸ್ವಾರ್ಥಂ ಸದೈವ ಭವತಾ ಸ್ವಯಮೇವ ವಿಶ್ವಮ್ ।
ದೀಪಪ್ರಕಾಶ ತದಿಹ ತ್ವದವಾಪ್ತಯೇ ತ್ವಾ-
ಮವ್ಯಾಜಸಿದ್ಧಮನಪಾಯಮುಪಾಯಮಾಹುಃ ॥೧೦॥

ಭೋಗ್ಯಂ ಮುಕುನ್ದ ಗುಣಭೇದಮಚೇತನೇಷು
ಭೋಕ್ತೃತ್ವಮಾತ್ಮನಿ ನಿವೇಶ್ಯ ನಿಜೇಚ್ಛಯೈವ ।
[1] ಪಾಞ್ಚಾಲಿಕಾಶುಕವಿಭೂಷಣಭೋಗದಾಯೀ
ಸಮ್ರಾಡಿವಾತ್ಮಸಮಯಾ ಸಹ ಮೋದಸೇ ತ್ವಮ್ ॥೧೧॥

ತ್ವಾಂ ಮಾತರಂ ಚ ಪಿತರಂ ಸಹಜಂ ನಿವಾಸಂ
ಸನ್ತಃ ಸಮೇತ್ಯ ಶರಣಂ ಸುಹೃದಂ ಗತಿಂ ಚ ।
ನಿಃಸೀಮನಿತ್ಯನಿರವದ್ಯಸುಖಪ್ರಕಾಶಂ
ದೀಪಪ್ರಕಾಶ ಸವಿಭೂತಿಗುಣಂ ವಿಶನ್ತಿ ॥೧೨॥

ಜನ್ತೋರಮುಷ್ಯ ಜನನೇ ವಿಧಿಶಮ್ಭುದೃಷ್ಟೌ
ರಾಗಾಧಿನೇವ ರಜಸಾ ತಮಸಾ ಚ ಯೋಗಃ ।
ದ್ವೈಪಾಯನಪ್ರಭೃತಯಸ್ತ್ವದವೇಕ್ಷಿತಾನಾಂ
ಸತ್ತ್ವಂ ವಿಮುಕ್ತಿನಿಯತಂ ಭವತೀತ್ಯುಶನ್ತಿ ॥೧೩॥

ಕರ್ಮಸ್ವನಾದಿವಿಷಮೇಷು ಸಮೋ ದಯಾಳುಃ
ಸ್ವೇನೈವ [2] ಕ್ಲೃಪ್ತಮುಪದೇಶಮವೇಕ್ಷಮಾಣಃ ।
ಸ್ವಪ್ರಾಪ್ತಯೇ ತನುಭೃತಾಂ ತ್ವರಸೇ ಮುಕುನ್ದ
ಸ್ವಾಭಾವಿಕಂ ತವ ಸುಹೃತ್ತ್ವಮಿದಂ ಗೃಣನ್ತಿ ॥೧೪॥

---

[1] ಪಾಞ್ಚಾಲಿಕಾಂಶುಕವಿಭೀಷಣಭೋಗದಾಯೀ, (ಪಾಞ್ಚಾಲಿಕಾಂಶುಕ ವಿಭೂಷಣ.) [2] ಕ್ಲೃಪ್ತಮುಪದೇಶ.

ನಿದ್ರಾಯಿತಾನ್ನಿಗಮವರ್ತ್ಮನಿ [1]ಚಾರುದರ್ಶೀ
[2]ಪ್ರಸ್ಥಾನಶಕ್ತಿಸಹಿತಾನ್ಪ್ರತಿಬೋಧ್ಯ ಜನ್ತೂನ್ ।
ಜೀರ್ಣಸ್ತನಂಧಯಜಡಾನ್ಧಮುಖಾನಿವಾಸ್ಮಾನ್[3]-
ನ್ನೇತುಂ ಮುಕುನ್ದ ಯತಸೇ ದಯಯಾ ಸಹತ್ವಮ್[4] ॥೧೫

ಭಕ್ತಿಃ ಪ್ರಪತ್ತಿರಥವಾ ಭಗವಂಸ್ತದುಕ್ತಿ-
ಸ್ತನ್ನಿಷ್ಠಸಂಶ್ರಯ ಇತೀವ ವಿಕಲ್ಪ್ಯಮಾನಮ್ ।
[5]ಯತ್ಕಿಞ್ಚಿದೇಕಮುಪಪಾದಯತಾ ತ್ವಯೈವ
ತ್ರಾತಾಸ್ತರನ್ತ್ಯವಸರೇ ಭವಿನೋ ಭವಾಬ್ಧಿಮ್ ॥೧೬

ನಾನಾವಿಧೈರಕಪಟೈರಜಹತ್ಸ್ವಭಾವೈ-
ರಪ್ರಾಕೃತೈರ್ನಿಜವಿಹಾರವಶೇನ ಸಿದ್ಧೈಃ ।
ಆತ್ಮೀಯರಕ್ಷಣವಿಪಕ್ಷವಿನಾಶನಾರ್ಥೈಃ[6]
ಸಂಸ್ಥಾಪಯಸ್ಯನಘಜನ್ಮಭಿರಾದ್ಯಧರ್ಮಮ್ ॥೧೭

ನಿಮ್ನೋನ್ನತಾನಿ ನಿಖಿಲಾನಿ ಪದಾನಿ ಗಾಢಂ
ಮಜ್ಜನ್ತಿ ತೇ ಮಹಿಮಸಾಗರಶೀಕರೇಷು ।
ನೀರನ್ಧ್ರಮಾಶ್ರಯಸಿ ನೀಚಜನಾಂಸ್ತಥಾಪಿ
ಶೀಲೇನ ಹನ್ತ ಶಿಶಿರೋಪವನೇಶ್ವರ ತ್ವಮ್ ॥೧೮

ಕಾಶೀವೃಕಾನ್ಧಕಶರಾಸನಬಾಣಗಙ್ಗಾ-
ಸಂಭೂತಿನಾಮಕೃತಿಸಂವನನಾಪ್ತ್ಯುಪಸ್ತೈಃ[7] ।
ಸ್ತೋಕ್ತ್ಯಪ್ಯಬ್ರೀಷಭಯಶಾಪಮುಖೈರ್ಹ ಶಮ್ಭುಂ
ತ್ವನ್ನಿಷ್ಠಮಾಕ್ಷಿತವತಾಮಿಹ ಕಃ ಶರಣ್ಯಃ ॥೧೯

---

[1] ಚೋದವರ್ಶೀ. [2] ಶಕ್ತಿರಹಿತಾನ್. [3] ನಿವಾನ್ಯಾನ್. [4] ಸಪತ್ವಮ್...
[5] ಯಂ ಕಂಚಿದೇಕಮು... [6] ವಿನಾಶನಾರ್ಥ್ಯೈಃ. [7] ಸಂವನನಾಪ್ತ್ಯುಪಸ್ತೈ...

ಕ್ವಾಸೌ ವಿಭುಃ ಕ್ವ ವಯಮಿತ್ಯುಪಸತ್ತಿಭೀತಾನ್
ಜನ್ತೂನ್ಕ್ಷಣಾತ್ತ್ವದನುವೃತ್ತಿಷು[1] ಯೋಗ್ಯಯನ್ತೇ ।
ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಸದ್ಗುರುತನೋಃ ಸಮಯೇ ದಯಾಳೋ-
ರಾತ್ಮಾವಧಿರ್ಭವತಿ ಸಂಸ್ಕೃತಧೀಃ[2] ಕ್ಷಣಂ ತೇ ||೨೦||

ಯೋಗ್ಯಂ ಯಮೈಶ್ಚ ನಿಯಮೈಶ್ಚ ವಿಧಾಯ ಚಿತ್ತಂ
ಸನ್ತೋ ಜಿತಾಸನತಯಾ ಸ್ವವಶಾಸುವರ್ಗಾಃ ।
ಪ್ರತ್ಯಾಹೃತೇನ್ದ್ರಿಯಗಣಾಃ ಸ್ಥಿರಧಾರಣಾಸ್ತ್ವಾಂ
ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಸಮಾಧಿಯುಗಳೇನ ವಿಲೋಕಯನ್ತಿ ||೨೧||

ಪದ್ಮಾಭಿರಾಮವದನೇಕ್ಷಣಪಾಣಿಪಾದಂ
ದಿವ್ಯಾಯುಧಾಭರಣಮಾಲ್ಯವಿಲೇಪನಂ ತ್ವಾಮ್ ।
ಯೋಗೇನ ನಾಥ ಶುಭಮಾಶ್ರಯಮಾತ್ಮವನ್ತಃ
ಸಾಲಮ್ಬನೇನ ಪರಿಚಿನ್ತ್ಯ ನ ಯಾನ್ತಿ ತೃಪ್ತಿಮ್ ||೨೨||

ಮಾನಾತಿಲಙ್ಘಿಸುಖಬೋಧಮಹಾಮ್ಬುರಾಶೌ
ಮಗ್ನಾಸ್ತ್ರಿಸೀಮರಹಿತೇ ಭವತಃ ಸ್ವರೂಪೇ ।
ತಾಪತ್ರಯೇಣ ವಿಹತಿಂ ನ ಭಜನ್ತಿ ಸನ್ತಃ[3]
ಸಂಸಾರಘರ್ಮಜನಿತೇನ ಸಮಾಧಿಮನ್ತಃ ||೨೩||

ಧೀಸಂಸ್ಕೃತಾನ್ವಿದಧತಾಮಿಹ ಕರ್ಮಭೇದಾನ್
ಕಾಮ್ಯಂ ಜಿತೇ ಮನಸಿ ಚಿನ್ತಯತಾಂ ಸ್ವನೇಕಮ್ ।
ತ್ವತ್ಕರ್ಮಸಕ್ತಮನಸಾಮಪಿ ಚಾಪರೇಷಾಂ
ಸೂತೇ ಫಲಾನ್ಯಭಿಮತಾನಿ ಭವಾನ್ಪ್ರಸನ್ನಃ ||೨೪||

---

[1] ತ್ವದನುಭೂತಿಷು. [2] ಶಿಕ್ಷಿತಧೀಃ. [3] ಭೂಮಾಯಾ.

ಉದ್ಬಾಹುಭಾವಮುಪಹಾಯ ಯಥೈವ ಖರ್ವಃ
ಪ್ರಾಂಶುಂ [1]ಫಲಾರ್ಥಮಭಿಯಾಚತಿ ಯೋಗಿಚಿನ್ತ್ಯ ।
ಏವಂ ಸುದುಷ್ಕರಮುಪಾಯಗಣಂ ವಿಹಾಯ
ಸ್ಥಾನೇ ನಿವೇಶಯತಿ ತಸ್ಯ ವಿಚಕ್ಷಣಸ್ತ್ವಾಮ್ ॥೨೫॥

ನಿತ್ಯಾಲಸಾರ್ಹಮಭಯಂ ನಿರಪೇಕ್ಷಮನ್ಯೈ-
ರ್ನಿಶ್ವಾಧಿಕಾರಮಖಿಲಾಭಿಮತಪ್ರಸೂತಿಮ್ ।
ಶಿಕ್ಷಾವಿಶೇಷಸುಭಗಂ[2] ವ್ಯವಸಾಯಸಿದ್ಧಾಃ
ಸತ್ಕುರ್ವತೇ ತ್ವಯಿ ಮುಕುನ್ದ ಷಡಙ್ಗಯೋಗಮ್ ॥೨೬॥

ತ್ವತ್ಪ್ರಾತಿಕೂಲ್ಯವಿಮುಖಾಃ ಸ್ಫುರದಾನುಕೂಲ್ಯಾಃ
ಕೃತ್ವಾ ಪುನಃ ಕೃಪಣತಾಂ ವಿಗತಾತಿಶಙ್ಕಾಃ ।
ಸ್ವಾಮಿನ್ಭವ ಸ್ವಯಮುಪಾಯ ಇತೀರಯನ್ತ-
ಸ್ತ್ವಯ್ಯರ್ಪಯನ್ತಿ ನಿಜಭಾರಮುಪಾರಶಕ್ತೌ ॥೨೭॥

ಅರ್ಥಾನ್ತರೇಷು ವಿಮುಖಾನಧಿಕಾರಹಾನೇಃ
[3]ಶ್ರದ್ಧಾಧನಾಂಸ್ತ್ವದನುಭೂತಿವಿಲಮ್ಬಭೀತಾನ್ ।
ದೀಪಪ್ರಕಾಶ ಲಭಸೇ ಸುಚಿರಾತ್ಕೃತೀವ[4]
ನ್ಯಸ್ತಾತ್ಮನಸ್ತವ ಪದೇ ನಿಭೃತಾನ್ಪ್ರಪನ್ನಾನ್ ॥೨೮॥

ಮನ್ತ್ರೈರನುಶ್ರವಮುಖೇಷ್ವಧಿಗಮ್ಯಮಾನೈಃ
ಸ್ವಾಧಿಕ್ರಿಯಾಸಮುಚಿತೈರ್ಯದಿ ವಾಽನ್ಯವಾಕ್ಯೈಃ ।
ನಾಥ ತ್ವದೀಯಚರಣೌ ಶರಣಂ ಗತಾನಾಂ
ನೈವಾಯುತಾಯುತಕಲಾಽಪ್ಯಪರೈರವಾಪ್ಯಾ ॥೨೯

---

[1] ಪ್ರಾಂಶುಂ ಫಲಂ ಸಮಭಿಯಾಚತಿ. [2] ವಿಶೇಷಸುಲಭಂ. [3] ಶ್ರದ್ಧಾ
ಧಿಕಾಂಸ್ತ್ವದ..... [4] ಕೃತೀ ತ್ವಂ.

ದತ್ತಾಃ ಪ್ರಜಾ ಜನಕವತ್ತವ ದೇಶಿಕೇನ್ದ್ರೈಃ
ಪತ್ಯಾಽಭಿನನ್ದ್ಯ ಭವತಾ ಪರಿಣೀಯಮಾನಾಃ ।
ಮಧ್ಯೇ ಸತಾಂ ಮಹಿತಭೋಗವಿಶೇಷಸಿದ್ಧ್ಯೈ
ಮಾಙ್ಗಲ್ಯಸೂತ್ರಮಿವ ಬಿಭ್ರತಿ ಕಿಂಕರತ್ವಮ್ ॥೩೦॥

ದಿವ್ಯೇ [1]ಪದೇ ನಿಯತಕಿಂಕರತಾಧಿರಾಜ್ಯಂ
[2]ದಾತುಂ ತ್ವದೀಯದಯಯಾ ವಿಹಿತಾಭಿಷೇಕಾಃ ।
ಆದೇಹಪಾತಮನಘಾಃ ಪರಿಚರ್ಯಯಾ ತೇ
ಯುಞ್ಜಾನಚಿನ್ತ್ಯ ಯುವರಾಜಪದಂ ಭಜನ್ತಿ ॥೩೧॥

ತ್ವಾಂ ಪಾಞ್ಚರಾತ್ರಿಕನಯೇನ ಪೃಥಗ್ವಿಧೇನ
ವೈಖಾನಸೇನ ಚ ಪಥಾ ನಿಯತಾಧಿಕಾರಾಃ ।
ಸಂಜ್ಞಾವಿಶೇಷನಿಯಮೇನ ಸಮರ್ಚಯನ್ತಃ
ಪ್ರೀತ್ಯಾ ನಯನ್ತಿ ಫಲವನ್ತಿ ದಿನಾನಿ ಧನ್ಯಾಃ ॥೩೨॥

[3]ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾದಿನಿಯತಕ್ರಮಸೂತ್ರಬದ್ಧಾ
ಭಕ್ತ್ಯಾ ಯಥಾರ್ಹವಿನಿವೇಶಿತಪತ್ರಪುಷ್ಪಾ ।
ಮಾಲೇವ ಕಾಲವಿಹಿತಾ ಹೃದಯಂಗಮಾ ತ್ವಾ-
ಮಾಮೋದಯತ್ಯನುಪರಾಗಧಿಯಾಂ ಸಪರ್ಯಾ ॥೩೩॥

ಬ್ರಹ್ಮಾ ಗಿರೀಶ ಇತರೇಽಪ್ಯಮರಾ ಯ ಏತೇ
ನಿರ್ಧಾರ್ಯ ತಾನ್ನಿರಯತುಲ್ಯಫಲಪ್ರಸೂತೀನ್ ।
ಪ್ರಾಪ್ತುಂ ತವೈವ ಪದಪದ್ಮಯುಗಂ ಪ್ರತೀತಾಃ
ಪಾತಿವ್ರತೀಂ ತ್ವಯಿ [4]ವಹನ್ತಿ ಪರಾವರಜ್ಞಾಃ ॥೩೪॥

---

[1] ಪದೇ ದಯಿತಕಿಂಕರ. . . [2] ಪ್ರಾಪ್ತುಂ ತ್ವಯ್ಯೇವ ದಯಯಾ.
[3] ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾನಿಯಮನಿಷ್ಠಿತಸೂತ್ರಬದ್ಧಾ . . . [4] ಭಜನ್ತಿ.

ನಾಥ ತ್ವದಿಷ್ಟವಿನಿಯೋಗವಿಶೇಷಸಿದ್ಧಂ
ಶೇಷತ್ವಸಾರಮನಪೇಕ್ಷ್ಯ[1] ನಿಜಂ ಗುಣಜ್ಞಾಃ ।
ಭಕ್ತೇಷು ತೇ ವರಗುಣಾರ್ಣವ ಪಾರತನ್ತ್ರ್ಯ-
ದ್ದಾಸ್ಯಂ ಭಜನ್ತಿ ವಿಪಣಿವ್ಯವಹಾರಯೋಗ್ಯಮ್ ॥೩೫

ಸದ್ಭಿಸ್ತ್ವದೇಕಶರಣೈರ್ನಿಯತಂ[2] ಸನಾಥಾಃ
ಸರ್ಪಾದಿವತ್ತ್ವದಪರಾಧಿಷು ದೂರಯಾತಾಃ ।
ಧೀರಾಸ್ತೃಣೀಕೃತವಿರಿಞ್ಚಪುರನ್ದರಾದ್ಯಾಃ
ಕಾಲಂ ಕ್ಷಿಪನ್ತಿ ಭಗವತ್ಸ್ಮರಣೈರವನ್ಧ್ಯೈಃ ॥೩೬

ರಾಗಾದಿಕಂ ಮನಸಿ ತತ್ಪವನೇ ಸ ಜೀವೇ
ಭೂತೇಷ್ವಯಂ ಪುನರಸೌ ತ್ವಯಿ ತೈಃ ಸಮೇತಿ ।
ಸಾಧಾರಣೋತ್ಕ್ರಮಣಕರ್ಮ ಸಮಾಶ್ರಿತಾನಾಂ
ಯನ್ತ್ರಾ ಮುಕುನ್ದ ಭವತೈವ ಯಥಾ ಯಮಾದೇಃ ॥೩೭

ಸವ್ಯಾನ್ಯಯೋರಯನಯೋರ್ನಿಶಿ ವಾಸರೇ ವಾ
ಸಂಕಲ್ಪಿತಾಯುರವಧೀನ್ತ್ಸಪದಿ ಪ್ರಪನ್ನಾನ್ ।
ಹಾರ್ದಃ ಸ್ವಯಂ ನಿಜಪದೇ ವಿನಿವೇಶಯಿಷ್ಯ-
ನ್ನಾಡೀಂ ಪ್ರವೇಶಯಸಿ ನಾಥ ಶತಾಧಿಕಾಂ ತ್ವಮ್ ॥೩೮

ಅರ್ಚಿರ್ದಿನಂ ವಿಶದಪಕ್ಷ ಉದಕ್ಪ್ರಯಾಣಂ
ಸಂವತ್ಸರೋ ಮರುದಶೀತಕರಃ ಶಶಾಙ್ಕಃ ।
ಸೌದಾಮನೀ ಜಲಪತಿರ್ವಲಜಿತ್ಪ್ರಜೇಶ
ಇತ್ಯಾತಿವಾಹಿಕಸಖೋ ನಯಸಿ ಸ್ವಕೀಯಾನ್ ॥೩

[1] ಸಾರಮನುಪೇಕ್ಷ್ಯ. [2] ನಿಯತಾಃ.

ಚ್ಛೇಷವೃತ್ತ್ಯನುಗುಣೈರ್ಮಹಿತೈರ್ಗುಣೌಘೈ-[1]
ರಾವಿರ್ಭವತ್ಯಯುತಸಿದ್ಧನಿಜಸ್ವರೂಪೇ ।
ಲ್ಲಕ್ಷಣೇಷು ನಿಯತೇಷ್ವಪಿ ಭೋಗಮಾತ್ರೇ
ಸಾಮ್ಯಂ ಭಜನ್ತಿ ಪರಮಂ ಭವತಾ ವಿಮುಕ್ತಾಃ ॥೪೦॥

ತ್ತ್ವಂ ತ್ವದೇಕಶರಣೈರನಘೈರವಾಪ್ಯೇ
ತ್ವತ್ಕಿಂಕರತ್ವವಿಭವೇ ಸ್ಪೃಹಯಾಽಪರಾಧ್ಯನ್ ।
ತ್ಮಾ ಮಮೇತಿ ಭಗವನ್ಭವತೈವ ಗೀತಾ[2]
ವಾಚೋ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಭರಣೀಯ ಇಹ[3] ತ್ವಯಾಽಹಮ್ ॥೪೧॥

ದ್ಮಾಮಹೀಪ್ರಭೃತಿಭಿಃ ಪರಿಭುಕ್ತಭೂಮ್ನಃ
ಕಾ ಹಾನಿರತ್ರ ಮಯಿ ಭೋಕ್ತರಿ ತೇ ಭವಿತ್ರೀ ।
ಷ್ಯೈತ್ತಿಮುಜ್ಝ್ಯತಟಿನೀ ತವ ದೇವಸೇವ್ಯಾ
ದುರ್ವಾರತರ್ಷಚಪಲೇನ ಶುನಾಽವಲೀಢಾ ॥೪೨॥

ಷ್ವಪಿ ನಾಥ [4]ವಿವಿಧಾಸ್ವಭಿಸಂಜಿಘೃಕ್ಷೋಃ
ಸಂಸಾರನಾಟ್ಯರಸಿಕಸ್ಯ ತವಾಸ್ತು ತೃಪ್ತ್ಯೈ ।
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಾಜ್ಯಮುಖಮುತೇರಸವಿರಾಕ್ಷ್ಯಕರ್ತುಃ
ಪ್ರಾಚೀನಸಜ್ಜನವಿಡಮ್ಬನಭೂಮಿಕಾ ಮೇ ॥೪೩॥

ರ್ತಸ್ಯ ಮಿತ್ಯಸುಕಲಂ ಕಲಯಾಮ್ಯಕೃತ್ಯಂ
ಸ್ವಾಮಿನ್ನಕೃತ್ಯಮಿತಿ ಕೃತ್ಯಮಪಿ ತ್ಯಜಾಮಿ ।
ಸ್ಮೃತ್ಯತಿಕ್ರಮಣಜಾತಮನನ್ತಮರ್ಹ-[5]
ಸ್ಥಾನೇ ದಯಾ [6]ಭವತು ತೇ ಮಯಿ ಸಾರ್ವಭೌಮೀ ॥೪೪॥

---

[1] ಮಹಿತೈರ್ಗುಣೌಘೈ...., (ಮಹಿತೈ ಗುಣೌಘೈ.....) [2] ಗೀತಾಸ್ತ್ವ ಚೋ
ರೀಕ್ಷ್ಯ, (ಗೀತಾಃ ಸ್ವಾಚೋ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ) [3] ಇತಿ. [4] ವಿವಿಧಾಸ್ವಪಿ ಸಂ....
ಮನನ್ತಮತ್ರ. [6] ವಹತು.

ಯಂ ಪೂರ್ವಮಾಶ್ರಿತಜನೇಷು ಭವಾನ್ಯಥಾವ-
ದ್ಧರ್ಮಂ ಪರಂ ಪ್ರಣಿಜಗೌ ಸ್ವಯಮಾನೃಶಂಸ್ಯಮ್ ।
ಸಂಸ್ಮಾರಿತಸ್ತ್ವಮಸಿ ತಸ್ಯ ಶರಣ್ಯಭಾವಾ-
ನ್ನಾಥ ತ್ವದಾತ್ತಸಮಯಾ ನನು ಮಾದೃಶಾರ್ಥಮ್ ॥೪೫॥

ತ್ರಾಣಂ ಭವೇತಿ ಸಕೃದುಕ್ತಿಸಮುದ್ಯತಾನಾಂ
ತೈಸ್ತೈರಸಹ್ಯವೃಜಿನೈರುದರಂಭರಿಸ್ತೇ ।
ಸತ್ಯಾಪಿತಾ ಶತಮುಖಾತ್ಮಜಶಂಕರಾದೌ
ನಾಥ ಕ್ಷಮಾ ನ ಖಲು ಜನ್ತುಷು ಮದ್ವಿವರ್ಜಮ್ ॥೪೬

ಕರ್ಮಾದಿಷು ತ್ರಿಷು ಕಥಾಂ[1] ಕಥಮಪ್ಯಜಾನ-
ನ್ನ್ಯಾಮಾದಿಮೇದುರತಯಾ[2] ಕಲುಷಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ।
ಸಾಕೇತಸಂಭವಚರಾಚರಜನ್ತುನೀತ್ಯಾ[3]
ವೀಕ್ಷ್ಯಃ ಪ್ರಭೋ ವಿಷಯವಾಸಿತಯಾಽಪ್ಯಹಂ ತೇ ॥೪೭

ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಡಲಕ್ಷಶತಕೋಟಿಗಣಾನನನ್ತಾ-
ನೇಕಕ್ಷಣೇ ವಿಪರಿವರ್ತ್ಯ ವಿಲಜ್ಜಮಾನಾಮ್ ।
ಮತ್ಪಾಪರಾಶಿಮಥನೇ ಮಧುಮರ್ದನ ತ್ವಂ
ಶಕ್ತಿಂ ನಿಯುಙ್ಕ್ಷ್ವ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲ ತ್ವಮ್ ॥೪೮

ಆಸ್ತಾಂ ಪ್ರಪತ್ತಿರಿಹ ದೇಶಿಕಸಾಕ್ಷಿಕಾ[4] ಮೇ
ಸಿದ್ಧಾ ತದುಕ್ತಿರನಘಾ ತ್ವದಪೇಕ್ಷಿತಾರ್ಥಾ ।
ನ್ಯಸ್ತಸ್ಯ ಪೂರ್ವನಿಪುಣೈಸ್ತ್ವಯಿ ನನ್ವಿದಾನೀಂ
[5]ಪೂರ್ಣೇ ಮುಕುನ್ದ ಪುನರುಕ್ತ ಉಪಾಯ ಏಷಃ ॥೪೯

---

[1] ಕಥಂ ಕಥಮಿತ್ಯಜಾನನ್. [2] ಕಾಮಾದಿನಾಂಸಳತಯಾ. [3] ಜನ್ತುರೀತ

[4] ಸಾಕ್ಷಿಕಂ ಮೇ. [5] ಪೂರ್ಣೋ.

ಯದ್ವಾ ಮದರ್ಥಪರಿಚಿನ್ತನಯಾ ತವಾಲಂ[1]
ಸಞ್ಜ್ಞಾಂ ಪ್ರಪನ್ನ ಇತಿ ಸಾಹಸಿಕೋ ಬಿಭರ್ಮಿ ।
ಏವಂ ಸ್ಥಿತೇ ತ್ವದಪವಾದನಿವೃತ್ತಯೇ ಮಾಂ
ಪಾತ್ರೀಕುರುಷ್ವ ಭಗವನ್ಭವತಃ ಕೃಪಾಯಾಃ ॥೫೦॥

ತ್ಯಾಗೇ ಗುಣೇಶ ಶರಣಾಗತಸಞ್ಜ್ಞಿನೋ ಮೇ
ಸತ್ಯನಾಗಸೋಽಪಿ ಸಹಸೈವ ಪರಿಗ್ರಹೇ ವಾ ।
ಕಿಂ ನಾಮ ಕುತ್ರ ಭವತೀತಿ ಕೃಪಾದಿಭಿಸ್ತೇ
ಗೂಢಂ ನಿರೂಪಯ ಗುಣೇತರತಾರತಮ್ಯಮ್ ॥೫೧॥

ಸ್ವಾಮೀ ದಯಾಜಲನಿಧಿರ್ಮಧುರಃ ಕ್ಷಮಾವಾನ್
ಶೀಲಾಧಿಕಃ ಶ್ರಿತವಶಃ ಶುಚಿರತ್ಯುದಾರಃ ।
ಏತಾನಿ ಹಾತುಮನಘೋ ನ ಕಿಲಾರ್ಹಸಿ ತ್ವಂ
[2]ವಿಖ್ಯಾತಿಮನ್ತಿ ಬಿರುದಾನಿ ಮಯಾ ಸಹೈವ ॥೫೨॥

ವೇಲಾಧನಞ್ಜಯರಥಾದಿಷು ವಾಚಿಕೈಃ ಸ್ವೈ-
ರಾಘೋಷಿತಾಮಖಿಲಜನ್ತುಶರಣ್ಯತಾಂ ತೇ ।
ಜಾನನ್ ದಶಾನನಶತಾದಧಿಕಾಗಸೋಽಪಿ
ಪಶ್ಯಾಮಿ ದತ್ತಮಭಯಂ ಸ್ವಕೃತೇ ತ್ವಯಾ ಮೇ ॥೫೩॥

ರಕ್ಷ್ಯಸ್ತ್ವಯಾ ತವ ಭರೋಽಸ್ಮ್ಯಹಮಿತ್ಯಪೂರ್ವಾ-
ನ್ವರ್ಣಾನಿವಾನಹೃದಯಾನಪಿ ವಾಚಯಿತ್ವಾ ।
ಮದ್ದೋಷನಿರ್ಜಿತಗುಣೋ ಮಹಿಷೀಸಮಕ್ಷಂ
ಮಾ ಭೂಸ್ತ್ವದಸ್ತ್ರ ಇವ ಮೋಘಪರಾಕ್ರಮಸ್ತ್ವಮ್ ॥೫೪॥

---

[1] ತವಾಹಂ, (ಚಿನ್ತನಯಾ ತು ಸಂಜ್ಞಾಂ ಶ್ವಾಸಂ ಪ್ರಪನ್ನ ಇತಿ) [2] ವಿಖ್ಯಾತಧೀರಬಿರುದಾನಿ.

ಮುಖ್ಯಂ ಚ ಯತ್ಪ್ರಪದನಂ ಸ್ವಯಮೇವ ಸಾಧ್ಯಂ
ದಾತವ್ಯಮಾಶು ಕೃಪಯಾ ತದಪಿ ತ್ವಯೈವ ।
ತನ್ಮೇ ಭವಚ್ಛರಣಸಙ್ಗವತೀಮವಸ್ಥಾಂ
ಪಶ್ಯನ್ನುಪಾಯಫಲಯೋರುಚಿತಂ ವಿಧೇಯಾಃ ||೫೫||

ಅಲ್ಪಾಸ್ಥಿರೈರಸುಕರೈರಸುಖಾವಸಾನೈ-
ರ್ದುಃಖಾನ್ವಿತೈರನುಚಿತೈರಭಿಮಾನಮೂಲೈಃ ।
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಪರಾಗನುಭವೈಃ ಪರಿಘೂರ್ಣಿತಂ ಮಾಂ
ತ್ವಯ್ಯೇವ ನಾಥ ಚರಿತಾರ್ಥಯ ನಿರ್ವಿವಿಕ್ಷಮ್[1] ||೫೬|

ತತ್ತ್ವಾವಬೋಧಶಮಿತಪ್ರತಿಕೂಲವೃತ್ತಿಂ
ಕೈಂಕರ್ಯಲಬ್ಧಕರಣತ್ರಯಸಾಮರಸ್ಯಮ್ ।
ಕೃತ್ವಾ ತ್ವದನ್ಯವಿಮುಖಂ ಕೃಪಯಾ ಸ್ವಯಂ ಮಾಂ
ಸ್ವಾಪ್ತಿಂ ದೃಶೋಃ ಪ್ರತಿಲಭಸ್ವ ಜಗಜ್ಜನನ್ಯಾಃ ||೫೭|

ಇತ್ಥಂ ಸ್ತುತಿಪ್ರಭೃತಯೋ ಯದಿ ಸಂಮತಾಃ ಸ್ಯು-
ರ್ಯದ್ವಾಽಪರಾಧಪದವೀಷ್ವಭಿಸಂವಿಶನ್ತಿ[2] ।
ಸ್ತೋಕಾನುಕೂಲ್ಯಕಣಿಕಾವಶವರ್ತಿನಸ್ತೇ
ಪ್ರೀತಿಕ್ಷಮಾಪ್ರಸರಯೋರಹಮಸ್ಮಿ ಲಕ್ಷ್ಯಮ್ ||೫೮

ಸ್ನೇಹೋಪಪನ್ನವಿಷಯಃ ಸ್ವದಶಾವಿಶೇಷಾ-
ದ್ಭೂಯಸ್ತಮಿಸ್ರಶಮನೀಂ ಭುವಿ ವೇಙ್ಕಟೇಶಃ
ದಿವ್ಯಾಂ ಸ್ತುತಿಂ ನಿರಮಿಮೀತ ಸತಾಂ ನಿಯೋಗಾ-
ದ್ದೀಪಪ್ರಕಾಶಶರಣಾಗತಿದೀಪಿಕಾಖ್ಯಾಮ್ ||೫೯

ಶರಣಾಗತಿದೀಪಿಕಾ ಸಂಪೂರ್ಣಾ

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ + ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ

---

[1] ನಿರ್ವಿಪಕ್ಷಮ್ (ನಿರ್ವ್ಯಪೇಕ್ಷಮ್) (ನಿರ್ವಿವಕ್ಷನ್). [2] ಪದವೀಷ್ವ
ಸಂವಿಶನ್ತಿ.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ದೇವನಾಯಕಪಞ್ಚಾಶತ್.

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ಪ್ರಣತಸುರಕಿರೀಟಪ್ರಾನ್ತಮನ್ದಾರಮಾಲಾ-
ವಿಗಳಿತಮಕರನ್ದಸ್ನಿಗ್ಧಪಾದಾರವಿನ್ದಃ ।
ಪಶುಪತಿವಿಧಿಪೂಜ್ಯಃ ಪದ್ಮಪತ್ರಾಯತಾಕ್ಷಃ
ಫಣಿಪತಿಪುರವಾಸೀ ಪಾತು ಮಾಂ ದೇವನಾಥಃ ॥೧॥

ದೇವಾಧಿನಾಥಕಮಲಾಪೃತನೇಶಪೂರ್ವಾಂ
ದೀಪ್ತಾನ್ತರಾಂ ವಕುಳಭೂಷಣನಾಥಮುಖ್ಯೈಃ ।
ರಾಮಾನುಜಪ್ರಭೃತಿಭಿಃ ಪರಿಭೂಷಿತಾಗ್ರಾಂ
ಗೋಪ್ತ್ರೀಂ ಜಗನ್ತಿ ಗುರುಪಙ್ಕ್ತಿಮಹಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ॥೨॥

ವಿನ್ದೇ ದಯಾಜಲನಿಧೌ ದಿವಿಷನ್ನಿಯನ್ತು-
ಸ್ತೀರ್ಥಂ ನಿದರ್ಶಿತವತಸ್ತ್ರಿಜಗನ್ನಿಷೇವ್ಯಮ್ ।
ಪ್ರಾಚಃ ಕವೀನ್ನಿಗಮಸಂಮಿತಸೂಕ್ತಿತೋತ್ರೇ-
ಪ್ರಾಚೇತಸಪ್ರಭೃತಿಕಾನ್ಪ್ರಣಮಾಮ್ಯಭೀಕ್ಷ್ಣಮ್ ॥೩॥

ಮಾತಸ್ತ್ವಮಮ್ಬುರುಹವಾಸಿನಿ ಕಿಂಚಿದೇತ-
[1]ದ್ವಿಜ್ಞಾಪ್ಯತೇ ಮಯಿ ಕುರುಷ್ವ ತಥಾ ಪ್ರಸಾದಮ್ ।
ಆಕರ್ಣಯಿಷ್ಯತಿ ಯಥಾ ವಿಬುಧೇಶ್ವರಸ್ತೇ
ಪ್ರೇಯಾನಸೌ ಪೃಥುಕಜಲ್ಪಿತವನ್ಮದುಕ್ತಿಮ್ ॥೪॥

---

[1] ದ್ವಿಜ್ಞಾಪ್ಯಸೆ.

ನಿರ್ವಿಶ್ಯಮಾನವಿಭವಂ ನಿಗಮೋತ್ತಮಾಙ್ಗೈಃ
 ಸ್ತೋತುಂ ಕ್ಷಮಂ ಮಮ ಚ ದೇವಪತೇ ಭವನ್ತಮ್ ।
ಗಾವಃ ಪಿಬನ್ತು ಗಣಶಃ[1] ಕಲಶಾಮ್ಬುರಾಶಿಂ
 ಕಿಂ ತೇನ ತರ್ಣಕಗಣಾಸ್ತೃಣಪಾದದಾನಾಃ[2] ॥೫॥

ಅಜ್ಞಾತಸೀಮಕಮನನ್ತಗರುತ್ಮದಾದ್ಯೈ-
 ಸ್ತಂ ತ್ವಾಂ ಸಮಾಧಿನಿಯತೈರಪಿ ಸಾಮಿದೃಷ್ಟಮ್ ।
ತುಷ್ಟೂಷತೋ ಮಮ ಮನೋರಥಸಿದ್ಧಿದಾಯೀ[3]
 ದಾಸೇಷು ಸತ್ಯ ಇತಿ ಧಾರಯ ನಾಮಧೇಯಮ್ ॥೬

ವಿಶ್ರಾಣಯನ್ಮಮ ವಿಶೇಷವಿದಾಮನಿನ್ದ್ಯಾ-
 ಮನ್ತರ್ಮತೀಂ ಗಿರಮಹೀನ್ದ್ರಪುರಾಧಿರಾಜ ।
ಸ್ತವ್ಯಃ ಸ್ತವಪ್ರಿಯ ಇತೀವ ತಪೋಧನೋಕ್ತಂ
 ಸ್ತೋತೇತಿ ಚ ತ್ವದಭಿಧಾನಮನನ್ಯಯ ತ್ವಮ್ ॥೭

ಸಂರಕ್ಷಣೀಯಮಮರಾಧಿಪತೇ ತ್ವಯೈವ
 ದೂರಂ ಪ್ರಯಾತಮಪಿ ಮುಸ್ತ್ಯಜಗಾಢಬನ್ಧಮ್ ।
[4] ಆಕೃಷ್ಟವಾನಸಿ ಭವಾನನುಕಮ್ಪಮಾನಃ
 ಸೂತ್ರಾನುಬದ್ಧಶಕುನಿಕ್ರಮತಃ ಸ್ವಯಂ ಮಾಮ್ ॥೮

ವ್ಯಾಮೋಹಿತಾ ವಿವಿಧಭೋಗಮರೀಚಿಕಾಭಿ-
 ರ್ವಿಶ್ರಾನ್ತಿಮದ್ಯ ಲಭತೇ ವಿಬುಧೈಕನಾಥ ।
[5] ಗಮ್ಭೀರಪೂರ್ಣಮಧುರಂ ಮಮ ಧೀರ್ಭವನ್ತಂ
 ಗ್ರೀಷ್ಮೇ ತಟಾಕಮಿವ ಶೀತಮನುಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ॥೯

---

[1] ಪಿಬನ್ತು ತೃಷಿತಾಃ. [2] ಗಣಾಶ್ಚಿರಮಾಪಪಾನಾಃ. [3] ದಾಯಿ.
[4] ಆಕೃಷ್ಟವಾನಿತಿ. [5] ಗಮ್ಭೀರಪುಣ್ಯಮಧುರಂ (ಗಮ್ಭೀರಪೂರ್ಣಸುಭಗಂ)

ದಿವ್ಯೇ ಪದೇ ಜಲನಿಧೌ ನಿಗಮೋತ್ತಮಾಙ್ಗೇ
ಸ್ವಾನ್ತೇ ಸತಾಂ ಸವಿತೃಮಣ್ಡಲಮಧ್ಯಭಾಗೇ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾಚಲೇ ಚ ಬಹುಮಾನಪದೇ ಮುನೀನಾಂ
ವ್ಯಕ್ತಿಂ ತವ ತ್ರಿದಶನಾಥ ವದನ್ತಿ ನಿತ್ಯಾಮ್ ॥೧೦॥

ತೀರ್ಥೈರ್ವೃತಂ ವೃಜಿನದುರ್ಗತಿನಾಶನಾರ್ಹೈಃ
ಶೇಷಕ್ಷಮಾವಿಹಗರಾಜವಿರಿಞ್ಚಜುಷ್ಟೈಃ ।
ನಾಥ ತ್ವಯಾ ನತಜನಸ್ಯ ಭವೌಷಧೇನ
ಪ್ರಖ್ಯಾತಮೌಷಧಗಿರಿಂ ಪ್ರಣಮನ್ತಿ ದೇವಾಃ ॥೧೧॥

ಸ್ವಾಧೀನವಿಶ್ವವಿಭವಂ ಭಗವನ್ವಿಶೇಷಾ-
ತ್ತ್ವಾಂ ದೇವನಾಯಕಮುಶನ್ತಿ ಪರಾವರಜ್ಞಾಃ ।
ಪ್ರಾಯಃ ಪ್ರದರ್ಶಯಿತುಮೇತದಿತಿ ಪ್ರತೀಮ-
ಸ್ತ್ವದ್ಭಕ್ತಭೂಷಿತಧಿಯಾಮಿಹ ದೇವಭಾವಮ್ ॥೧೨॥

ತತ್ತ್ವಾನಿ ಯಾನಿ ಚಿದಚಿತ್ಪ್ರವಿಭಾಗವನ್ತಿ
ತ್ರಯ್ಯನ್ತವೃದ್ಧಗಣಿತಾನಿ ಸಿತಾಸಿತಾನಿ ।
ದೀವ್ಯನ್ತಿ ತಾನ್ಯಹಿಪುರನ್ದರಧಾಮನಾಥ
ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಭೂಷಣತಯಾ ತವ ವಿಗ್ರಹೇಽಸ್ಮಿನ್ ॥೧೩॥

ಭೂಷಾಯುಧೈರಧಿಗತಂ ನಿಜಕಾನ್ತಿಹೇತೋ-
ರ್ಭಕ್ತಂ ಪ್ರಿಯಾಭಿರನಿಮೇಷವಿಲೋಚನಾಭಿಃ ।
ಪ್ರತ್ಯಙ್ಗಪೂರ್ಣಸುಷಮಾಸುಭಗಂ ವಪುಸ್ತೇ
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೃಶಾ ವಿಬುಧನಾಥ ನ ತೃಪ್ಯತೋ ಮೇ ॥೧೪॥

ವೇದೇಷು ನಿರ್ಜರಪತೇ ನಿಖಿಲೇಷ್ವಧೀತಂ
ವ್ಯಾಸಾದಿಭಿರ್ಬಹುಮತಂ ತವ ಸೂಕ್ತಮಗ್ರ್ಯಮ್ ।
ಅಙ್ಗಾನ್ಯಮೂನಿ ಭವತಃ ಸುಭಗಾನ್ಯಧೀತೇ
ವಿಶ್ವಂ ವಿಭೋ ಜನಿತವನ್ತಿ ವಿರಿಞ್ಚಪೂರ್ವಮ್ ॥೧೫॥

ದೇವೇಶ್ವರತ್ವಮಿಹ ದರ್ಶಯಿತುಂ ಕ್ಷಮಸ್ತೇ
ನಾಥ ತ್ವಯಾಽಪಿ ಶಿರಸಾ ವಿಧೃತಃ ಕಿರೀಟಃ ।
ಏಕೀಕೃತದ್ಯುಮಣಿಬಿಮ್ಬಸಹಸ್ರದೀಪ್ತಿ-[1]
ರ್ನಿರ್ಮೂಲಯನ್ಮನಸಿ ಮೇ ನಿಬಿಡಂ ತಮಿಸ್ರಮ್ ॥೧೬

ಮುಗ್ಧಸ್ಮಿತಾಮೃತಶುಭೇನ ಮುಖೇನ್ದುನಾ ತೇ
ಸಂಗಮ್ಯ ಸಂಸರಣಸಂಜ್ವರಶಾನ್ತಯೇ ನಃ ।
ಸಂಪದ್ಯತೇ ವಿಬುಧನಾಥ ಸಮಾಧಿಯೋಗ್ಯಾ
ಶರ್ವರ್ಯಸೌ ಕುಟಿಲಕುನ್ತಳಕಾನ್ತಿರೂಪಾ ॥೧೭

ಬಿಮ್ಬಾಧರಂ ವಿಕಚಪಙ್ಕಜಲೋಚನಂ ತೇ
ಲಮ್ಬಾಳಕಂ [2]ಲಳಿತಕುಣ್ಡಲದರ್ಶನೀಯಮ್ ।
ಕಾನ್ತಂ ಮುಖಂ ಕನಕಕೈತಕಕರ್ಣಪೂರಂ
ಸ್ವಾನ್ತಂ ವಿಭೂಷಯತಿ ದೇವಪತೇ ಮದೀಯಮ್ ॥೧೮

ಲಬ್ಧ್ವಾ ತಿಥೌ ಕ್ವಚಿದಿಯಂ ರಜನೀಕರೇಣ
ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಸ್ಥಿರಾ ಸುರಪತೇ ಭವತೋ ಲಲಾಟೇ ।
ಯತ್ಸ್ವೇದಬಿನ್ದುಕಣಿಕೋದ್ಗತಬುದ್ಬುದಾನ್ತ-
ಸ್ತ್ರ್ಯಕ್ಷಃ ಪುರಾ ಸ ಪುರುಷೋಽಜನಿ ಶೂಲಪಾಣಿಃ ॥೧

[1] ಸಹಸ್ರತುಲ್ಯೋ ನಿರ್ಮೂಲಯೇನ್ಮನಸಿ. [2] ಲಳಿತಕುನ್ತಳ.

ಲಾವಣ್ಯವರ್ಷಿಣಿ ಲಲಾಟತಟೇ ಘನಾಭೇ
ಬಿಭ್ರತ್ತಟಿದ್ಗುಣವಿಶೇಷಮಿವೋರ್ಧ್ವಪುಣ್ಡ್ರಮ್ ।
ವಿಶ್ವಸ್ಯ ನಿರ್ಜರಪತೇ ತಮಸಾಽಽವೃತಸ್ಯ
ಮನ್ಯೇ ವಿಭಾವಯಸಿ ಮಾಙ್ಗಲಿಕಪ್ರದೀಪಮ್ ॥೨೦॥

ಆಹುಃ ಶ್ರುತಿಂ ವಿಬುಧನಾಯಕ ತಾವಕೀನಾ-
ಮಾಶಾಗಣಪ್ರಸವಹೇತುಮಧೀತವೇದಾಃ ।
ಆಕರ್ಣಿತೇ ತ್ವಯಿ ಮಾರ್ತರವೇ ಪ್ರಜಾನಾ-
ಮಾಶಾಃ ಪ್ರಸಾಧಯಿತುಮಾದಿಶತಿ ಸ್ವಯಂ ತ್ವಾಮ್ ॥೨೧॥

ಕನ್ದರ್ಪಲಾಞ್ಛನತನುಸ್ತ್ರಿದಶೈಕನಾಥ
ಕಾನ್ತಿಪ್ರವಾಹರುಚಿರೇ ತವ ಕರ್ಣಪಾಶೇ ।
ಪುಷ್ಯತ್ಯಸೌ ಪ್ರತಿಮುಖಸ್ಥಿತಿದರ್ಶನೀಯಾ
ಭೂಷಾಮಯೀ ಮಕರಿಕಾ ವಿವಿಧಾನ್ವಿಹಾರಾನ್ ॥೨೨॥

ನೇತುಂ ಸರೋಜವಸತಿರ್ನಿಜಮಾಧಿರಾಜ್ಯಂ
ನಿತ್ಯಂ ನಿಶಾಮಯತಿ ದೇವಪತೇ ಭ್ರುವೌ ತೇ ।
ಏವಂ ನ ಚೇದಖಿಲಜನ್ತುವಿಮೋಹನಾರ್ಹಾ
ಕಿಂ ಮಾತೃಕಾ ಭವತಿ ಕಾಮಶರಾಸನಸ್ಯ ॥೨೩॥

ಆಲಕ್ಷ್ಯಸತ್ತ್ವಮತಿವೇಲದಯೋತ್ತರಙ್ಗ-
ಮಭ್ಯರ್ಥಿನಾಮಭಿಮತಪ್ರತಿಪಾದನಾರ್ಹಮ್ ।
ಸ್ನಿಗ್ಧಾಯತಂ ಪ್ರಥಿಮಶಾಲಿ ಸುಪರ್ವನಾಥ
ಮುಗ್ಧಾಮ್ಬುಧೇರನುಕರೋತಿ ವಿಲೋಚನಂ ತೇ ॥೨೪॥

ವಿಶ್ವಾಭಿರಕ್ಷಣವಿಹಾರಕೃತಕ್ಷಣೈಸ್ತೇ
ವೈಮಾನಿಕಾಧಿಪ ವಿಡಮ್ಬಿತಮುಗ್ಧಪದ್ಮೈಃ |
ಆಮೋದವಾಹಿಭಿರನಾಮಯವಾಕ್ಯಗರ್ಭೈ-
ರಾದ್ರೀಭವಾಮ್ಯಮೃತವರ್ಷನಿಭೈರಪಾಙ್ಗೈಃ ||೩೫

ನಿತ್ಯೋದಿತೈರ್ನಿಗಮನಿಃಶ್ವಸಿತೈಸ್ತ್ವದೀಯಾ
ನಾಸಾ ನಭಶ್ಚರಪತೇ ನಯನಾಬ್ಧಿಸೇತುಃ |
ಆಮ್ರೇಡಿತಪ್ರಿಯತಮಾಮುಖಪದ್ಮಗನ್ಧೈ-
ರಾಶ್ವಾಸಿನೀ ಭವತಿ ಸಂಪ್ರತಿ ಮುಹ್ಯತೋ ಮೇ ||೩೬

ಆರುಣ್ಯಪಲ್ಲವಿತಯೌವನಪಾರಿಜಾತ-
ವಾಭೀರಯೋಷಿದನುಭೂತಮಮರ್ತ್ಯನಾಥ |
ವಂಶೇನ ಶಙ್ಖಪತಿನಾ ಚ ನಿಷೇವಿತಂ ತೇ
ಬಿಮ್ಬಾಧರಂ ಸ್ಪೃಶತಿ ರಾಗವತೀ ಮತಿರ್ಮೇ ||೩೭

ಪದ್ಮಾಲಯಾವಲಯದತ್ತಸುಜಾತರೇಖೇ
ತ್ವತ್ಕನ್ಧಿಮೇಚಕಿತಶಙ್ಖನಿಭೇ ಮತಿರ್ಮೇ |
ವಿಸ್ರಮ್ಭಭಾವರುಚಿರಾ ವನಮಾಲಿಕೇವ
ಕಣ್ಠೇ ಗುಣೀಭವತಿ ದೇವಪತೇ ತ್ವದೀಯೇ ||೩೮

ಆಜಾನುಲಮ್ಬಿಭಿರಲಂಕೃತಹೇತಿಜಾಲೈ-
ರ್ಜ್ಯಾಘಾತರಾಜರುಚಿರೈರ್ಜಿತಪಾರಿಜಾತೈಃ |
ಚಿತ್ರಾಙ್ಗದೈಸ್ತ್ರಿದಶಪುಂಗವ ಜಾತಸಂಗಾ
ತ್ವದ್ಬಾಹುಭಿರ್ಮಮ ದೃಢಂ ಪರಿರಭ್ಯತೇ ಧೀಃ ||೩೯

ನೀಲಾಚಲೋದಿತನಿಶಾಕರಭಾಸ್ಕರಾಭೇ
ಶಾನ್ತಾಹಿತೇ ಸುರಪತೇ ತವ ಶಙ್ಖಚಕ್ರೇ ।
ಪಾಣ್ಯೋರಮುಷ್ಯ ಭಜತಾಮಭಯಪ್ರದಸ್ಯ
ಪ್ರತ್ಯಾಯನಂ ಜಗತಿ ಭಾವಯತಃ ಸ್ವಭೂಮ್ನಾ ॥೨೦॥

ಆಕಾಙ್ಕ್ಷಣೀಯಕರುಣಾಮ್ಬುಧಿವಿಪ್ರುಡಾಭಂ
ಭಕ್ತಾನುರಞ್ಜನಮಮರ್ತ್ಯಪತೇ ತ್ವದೀಯಮ್ ।
ನಿತ್ಯಾಪರಾಧಚಕಿತೇ ಹೃದಯೇ ಮದೀಯೇ
ದತ್ತಾಭಯಂ ಸ್ಫುರತಿ ದಕ್ಷಿಣಪಾಣಿಪದ್ಮಮ್ ॥೨೧॥

ದುರ್ವಾರದೈತ್ಯವಿಶಿಖಕ್ಷತಪತ್ರಭಙ್ಗಂ
ವೀರಸ್ಯ ತೇ ವಿಬುಧನಾಯಕ ಬಾಹುಮಧ್ಯಮ್ ।
ಶ್ರೀವತ್ಸಕೌಸ್ತುಭರಮಾವನಮಾಲಿಕಾಙ್ಕಂ
ಚಿನ್ತಾನುಭೂಯ ಲಭತೇ ಚರಿತಾರ್ಥತಾಂ ನಃ ॥೨೨॥

ವರ್ಣಕ್ರಮೇಣ ವಿಬುಧೇಶ ವಿಚಿತ್ರಿತಾಙ್ಗೀ
ಸ್ವೈರಪ್ರಸೂನಸುಭಗಾ ವನಮಾಲಿಕೇಯಮ್ ।
ಹೃದ್ಯಾ ಸುಗನ್ಧಿರಜಹತ್ಕಮಲಾಮಣೀನ್ದ್ರಾ
ನಿತ್ಯಾ ತವ ಸ್ಫುರತಿ ಮೂರ್ತಿರಿವ ದ್ವಿತೀಯಾ ॥೨೩॥

ಅಮ್ಬರಂ ತವೋರುಘನಮಾಶ್ರಿತತಾರಕಂ ತೇ
ದೃಷ್ಟಂ ಪುನಃ ಸುಮನಸಾಮನುಸೃತಂ ಮಹಾನಮ್ ।
ತತ್ತ್ವಾನ್ತರಂ ವಿಬುಧನಾಥ ಸಮೃದ್ಧಕಾಮಂ
ಸರ್ಗೇಷ್ವಿದಂ ಭವತಿ ಚನ್ದ್ರಮಸಾಂ ಪ್ರಸೂತಿಃ ॥೨೪॥

ವಿಶ್ವಂ ನಿಗೀರ್ಯ ವಿಬುಧೇಶ್ವರ ಜಾತಕಾರ್ಶ್ಯಂ
ಮಧ್ಯಂ ವಲಿತ್ರಯವಿಭಾವ್ಯಜಗದ್ವಿಭಾಗಮ್ ।
ಆಮೋದಿನಾಭಿನಳಿನಸ್ಥವಿರಿಞ್ಚಭೃಙ್ಗ-
ಮಾಕಲ್ಪಯತ್ಯುದರಬನ್ಧ ಇವಾಶಯೋ ಮೇ ||೨೫

ನಾಕೌಕಸಾಂ ಪ್ರಥಮತಾಮಧಿಕುರ್ವತೇ ತೇ
ನಾಭೀಸರೋಜರಜಸಾಂ ಪರಿಣಾಮಭೇದಾಃ ।
ಆರಾಧಯದ್ಭಿರಿಹ ತೈರ್ಭವತಃ ಸಮೀಚೀ
ವೀರೋಚಿತಾ ವಿಬುಧನಾಯಕ ಇತ್ಯಭಿಖ್ಯಾ ||೨೬

ಪೀತಾಮ್ಬರೇಣ ಪರಿವಾರವತೀ ಸುಜಾತಾ
ದಾಸ್ಯೇ ನಿವೇಶಯತಿ ದೇವಪತೇ ದೃಶೌ ಮೇ ।
ವಿನ್ಯಸ್ತಸವ್ಯಕರಸಂಗಮಜಾಯಮಾನ-
ರೋಮಾಞ್ಚರಮ್ಯಕಿರಣಾ ರಶನಾ ತ್ವದೀಯಾ ||೨೭

ಸ್ತ್ರೀರತ್ನಕಾರಣಮುಪಾತ್ತತೃತೀಯವರ್ಣಂ
ದೈತ್ಯೇನ್ದ್ರವೀರಶಯನಂ ದಯಿತೋಪಧಾನಮ್ ।
ದೇವೇಶ ಯೌವನಗಜೇನ್ದ್ರಕರಾಭಿರಾಮ-
ಮೂರೀಕರೋತು ಭವದೂರುಯುಗಂ ಮನೋ ಮೇ ||೨೮

ಲಾವಣ್ಯಪೂರಲಳಿತೋರ್ಧ್ವಪರಿಭ್ರಮಾಭಂ
ಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಹಾರಮಣಿದರ್ಪಣಬದ್ಧಸಖ್ಯಮ್ ।
ಗೋಪಾಙ್ಗಣೇಷು ಕೃತಚಂಕ್ರಮಣಂ ತವೈತ-
ಜ್ಜಾನುದ್ವಯಂ ಸುರಪತೇ ನ ಜಹಾತಿ ಚಿತ್ತಮ್ ||೨

ದೂತ್ಯೇ ದುಕೂಲಹರಣೇ ವ್ರಜಸುನ್ದರೀಣಾಂ
ದೈತ್ಯಾನುಧಾವನವಿಧಾವಪಿ ಲಬ್ಧಸಾಹ್ಯಮ್ ।
ಕನ್ದರ್ಪಕಾಹಳನಿಷಙ್ಗಕಳಾಚಿಕಾಭಂ
ಜಙ್ಘಾಯುಗಂ ಜಯತಿ ದೇವಪತೇ ತ್ವದೀಯಮ್ ॥೪೦॥

ಪಾಷಾಣನಿರ್ಮಿತತಪೋಧನಧರ್ಮದಾರಂ
ಭಸ್ಮನ್ಯಪಾಹಿತನರೇನ್ದ್ರಕುಮಾರಭಾವಮ್ ।
ಸಂವಾಹಿತಂ ತ್ರಿದಶನಾಥ ರಮಾಮಹೀಭ್ಯಾಂ
ಸಾಮಾನ್ಯದೈವತಮುಶನ್ತಿ ಪದಂ ತ್ವದೀಯಮ್ ॥೪೧॥

ಆವರ್ಜಿತಾಭಿರನುಷಜ್ಯ ನಿಜಾಂಶುಜಾಲೈ-
ರ್ದೇವೇಶ ದಿವ್ಯಪದಪದ್ಮದಳಾಯುತಾಭಿಃ ।
ಆಸ್ಯಾಭಿಲಾಷಪರಿಲೋಲಮಿದಂ ಮದೀಯ-
ಮಙ್ಗೀಕೃತಂ ಹೃದಯಮಙ್ಗುಳಿಭಿಃ ಸ್ವಯಂ ತೇ ॥೪೨॥

ಪಙ್ಕಾನ್ಯಸೌ ಮಮ ನಿಹನ್ತಿ ಮಹತ್ತರಙ್ಗೈ-
ರ್ಗಙ್ಗಾಧಿಕಾಂ ವಿದಧತೀ ಗರುಡಸ್ರವನ್ತೀಮ್ ।
ನಾಕೌಕಸಾಂ ಮಣಿಕಿರೀಟಗಣೈರುಪಾಸ್ಯಾ
ನಾಥ ತ್ವದೀಯಪದಯೋರ್ನಖರತ್ನಪಙ್ಕ್ತಿಃ ॥೪೩॥

ವಜ್ರಧ್ವಜಾಙ್ಕುಶಸುಧಾಕಲಶಾತಪತ್ರ-
ಕಲ್ಪದ್ರುಮಾಮ್ಬುರುಹತೋರಣಶಙ್ಖಚಕ್ರೈಃ ।
ಮತ್ಸ್ಯಾದಿಭಿಶ್ಚ ವಿಬುಧೇಶ್ವರ ಮಣ್ಡಿತಂ ತೇ
ಮಾನ್ಯಂ ಪದಂ ಭವತು ಮೌಳಿವಿಭೂಷಣಂ ನಃ ॥೪೪॥

ಚಿತ್ರಂ ತ್ವದೀಯಪದಪದ್ಮಪರಾಗಯೋಗಾ-
ದ್ಯೋಗಂ ವಿನಾಽಪಿ ಯುಗಪದ್ವಿಲಯಂ ಪ್ರಯಾನ್ತಿ ।
ವಿಷ್ವಞ್ಚಿ ನಿರ್ಜರಪತೇ ಶಿರಸಿ ಪ್ರಜಾನಾಂ
ವೇಧಃಸ್ವಹಸ್ತಲಿಖಿತಾನಿ ದುರಕ್ಷರಾಣಿ ॥೪೫॥

ಯೇ ಜನ್ಮಕೋಟಿಭಿರುಪಾರ್ಜಿತಶುದ್ಧಧರ್ಮಾ-
ಸ್ತೇಷಾಂ ಭವಚ್ಚರಣಭಕ್ತಿರತೀವ ಭೋಗ್ಯಾ[1] ।
ತ್ವಜ್ಜೀವಿತೈಸ್ತ್ರಿದಶನಾಯಕ ದುರ್ಲಭೈಸ್ತೈ-
ರಾತ್ಮಾನಮಪ್ಯಕಥಯಃ ಸ್ವಯಮಾತ್ಮವನ್ತಮ್ ॥೪೬॥

ನಿಷ್ಕಿಂಚನತ್ವಧನಿನಾ ವಿಬುಧೇಶ ಯೇನ
ನ್ಯಸ್ತಃ ಸ್ವರಕ್ಷಣಭರಸ್ತವ ಪಾದಪದ್ಮೇ ।
ನಾನಾವಿಧಪ್ರಥಿತಯೋಗವಿಶೇಷಧನ್ಯಾ
ನಾರ್ಹನ್ತಿ ತಸ್ಯ ಶತಕೋಟಿತಮಾಂಶಕಕ್ಷ್ಯಾಮ್ ॥೪೭॥

ಆತ್ಮಾಪಹಾರರಸಿಕೇನ ಮಯೈವ ದತ್ತ-
ಮನ್ಯೈರಧಾರ್ಯಮಧುನಾ ವಿಬುಧೈಕನಾಥ ।
ಸ್ವೀಕೃತ್ಯ ಧಾರಯಿತುಮರ್ಹಸಿ ಮಾಂ ತ್ವದೀಯಂ
ಚೋರೋಪನೀತನಿಜನೂಪುರವತ್ಸ್ವಪಾದೇ ॥೪೮॥

ಅಜ್ಞಾನವಾರಿಧಿಮಪಾಯಧುರಂಧರಂ ಮಾ-
ಮಾಜ್ಞಾವಿಭಞ್ಜನಮಕಿಂಚನಸಾರ್ವಭೌಮಮ್ ।
ವಿನ್ದನ್ಭವಾನ್ವಿಬುಧನಾಥ ಸಮಸ್ತವೇದೀ
ಕಿಂ ನಾಮ ಪಾತ್ರಮಪರಂ ಮನುತೇ ಕೃಪಾಯಾಃ ॥೪೯॥

---

1 ಯೋಗ್ಯಾ.

ಪ್ರಹ್ಲಾದಗೋಕುಲಗಜೇನ್ದ್ರಪರಿಕ್ಷಿದಾದ್ಯಾ-
ಸ್ತ್ರಾತಾಸ್ತ್ವಯಾ ನನು ವಿಪತ್ತಿಷು ತಾದೃಶೀಷು ।
ಸರ್ವಂ ತದೇಕಮಪರಂ ಮಮ ರಕ್ಷಣಂ ತೇ
ಸಂತೋಲ್ಯತಾಂ ತ್ರಿದಶನಾಯಕ ಕಿಂ ಗರೀಯಃ ॥೫೦॥

ನಾತ್ಯಾಶಕ್ತೈರ್ವಿಷಯರಾಗತಯಾ ವಿವೃತ್ತ್ಯೈ-
ವ್ಯಾಘೂರ್ಣಮಾನಮನಸಂ ವಿಬುಧಾಧಿರಾಜ ।
[1] ನಿತ್ಯೋಪತಪ್ತ ಇತಿ ಮಾಂ ನಿಜಕರ್ಮಘರ್ಮೈ-
ರ್ನಿರ್ವೇಶಯ ಸ್ವಪದಪದ್ಮಮಧುಪ್ರವಾಹಮ್ ॥೫೧॥

ಜಯ ವಿಬುಧಪತೇ ತ್ವಂ ದರ್ಶಿತಾಭೀಷ್ಟದಾನಃ
ಸಹ ಸರಸಿಜವಾಸಾಮೇದಿನೀಭ್ಯಾಂ ದಶಾಭ್ಯಾಮ್ ।
ಶಿವಸನಮಿವ ವೃಷ್ಟನ್ನಾಪರಾಶಿಂ ನತಾನಾಂ
ಗರುಡಸರಿದನೂಪೇ ಗನ್ಧಹಸ್ತೀವ ದೀವ್ಯನ್ ॥೫೨॥

ನಿರವಧಿಗುಣಜಾತಂ ನಿತ್ಯನಿರ್ದೋಷಮಾದ್ಯಂ
ನರಕಮಥನಪಕ್ಷಂ ನಾಕಿನಾಮೇಕನಾಥಮ್ ।
ವಿನತವಿಷಯಸತ್ಯಂ ವೇಙ್ಕಟೇಶಃ ಕವಿಸ್ತ್ವಾಂ
ಸ್ತುತಿಪದಮಧಿಗಚ್ಛನ್ ಶ್ಲಾಘತೇ ಸತ್ಯವಾದೀ ॥೫೩॥

ದೇವನಾಯಕಪಞ್ಚಾಶತ್ ಸಂಪೂರ್ಣಾ

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ ।
ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ

ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ

---

[1] ನಿತ್ಯೋಪತಪ್ತಮಪಿ ಮಾಂ ನಿಜ.

|| ಶ್ರೀಃ ||

ಅಚ್ಚುಅಸಅಅಮ್

ಅಚ್ಯುತಶತಕಮ್

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ಣಮಹ ತಿಅಸಾಣ ಣಾಹಂ
ಸಚ್ಚಂ ದಾಸಾಣ ಅಚ್ಚುಅಂ ಥಿರಜೋಇಮ್ ।
ಗಲುಲಣಇತಡತಮಾಳಂ
ಅಹಿನ್ದಣಅರೋಸಹಾಅಲೀಕ್ಕಗಇನ್ದಮ್ ॥೧

ನಮತ ತ್ರಿದಶಾನಾಂ ನಾಥಂ ಸತ್ಯಂ ದಾಸಾನಾಮಚ್ಯುತಂ ಸ್ಥಿರಜ್ಯೋತಿಃ[1]
ಗರುಡನದೀತಟತಮಾಲಮಹೀನ್ದ್ರನಗರೌಷಧಾಚಲೈಕ
ಗಜೇನ್ದ್ರಮ್ ॥೧

ಕಿಂಕರಸಚ್ಚ ಥುಈ ತುಹ
ಸಅಂಭುಗೇಹಿಣಿವಿಲಾಸವಾಹಿತ್ತಮಈ[2] ।
ಭಣಿಆ ಬಾಲೇಣ ಮಏ
ಪಞ್ಜರಸುಅಜಪ್ಪಿಅಂ ವ ಕುಣಉ ಪಸಾಅಮ್ ॥೨

ಕಿಙ್ಕರಸತ್ಯ ಸ್ತುತಿಸ್ತವ ಸ್ವಯಂಭೂಗೇಹಿನೀವಿಲಾಸವ್ಯಾಹೃತಮಯೀ ।
ಭಣಿತಾ ಬಾಲೇನ ಮಯಾ ಪಞ್ಜರಶುಕಜಲ್ಪಿತಮಿವ ಕರೋತು
ಪ್ರಸಾದಮ್ ॥೨

‘ ಸಿರಿವೇಙ್ಕಡಣಾಹಜ್ಜೋ ಕಇತಾಕ್ಕಿಅಸೀಹಸವ್ವತನ್ತಸತನ್ತೋ ।
ವೇಆನ್ತಾರಿಅವಜ್ಜೋ ಮಹ ಸಣ್ಣಿಜ್ಝೇಉ ಸಇ ಸಅಂ ಹಿಅಅಮ್ಮಿ ॥
ಶ್ರೀವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಸರ್ವತನ್ತ್ರಸ್ವತನ್ತ್ರಃ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮಮ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಸ್ವಯಂ ಹೃದಯೇ ॥’
ಅಯಂ ಶ್ಲೋಕಃ ಪ್ರಾಚೀನೇಷು ಶ್ರೀಕೋಶೇಷು ನಾಸ್ತಿ ।

1. ಥಿರಜ್ಯೋತಿಷಮ್. 2. ವಾಹಿತ್ತಿಮಈ—ವ್ಯಾಹೃತಿಮಯೀ.

[1] ಮಣಿಅಂ ವಿ ಭಾಸಿಅಂ ಮಹ
ಕಿಂಕರಸಚ್ಚ ತುಹ ಕಿತ್ತಿಜೋಣ್ಹಾಪಸರೇ ।
ಲಗ್ಗಂ ಲಹಉ ವಿಸುದ್ಧಿಂ
ರಚ್ಛಾಸಲಿಲಂ ವ ತಿವಹಆಸೋತ್ತಗಅಮ್ ॥೩॥

ಮಲಿನಮಪಿ ಭಾಷಿತಂ ಮಮ ಕಿಙ್ಕರಸತ್ಯ ತವ ಕೀರ್ತಿಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ-
ಪ್ರಸರೇ ।
ಲಗ್ನಂ ಲಭತಾಂ ವಿಶುದ್ಧಿಂ ರಥ್ಯಾಸಲಿಲಮಿವ ತ್ರಿಪಥಗಾಸ್ರೋತೋ
ಗತಮ್ ॥೩॥

ತತ್ತಣಏಣ ಠವಿಆ
ಸೋಹಉ ತಿಅಸಾಣ ಣಾಹ ತುಜ್ಝ ಸಮಾಏ ।
ವತ್ಥುತ್ತಣಮಹಿಆಣಂ ಮಜ್ಝಮ್ಮಿ
ಥುಈಣ ಬಾಲಿಸಾ ಮಜ್ಝ ಥುಈ ॥೪॥

ತತ್ತ್ವನಯೇನ ಸ್ಥಾಪಿತಾ ಶೋಭತಾಂ ತ್ರಿದಶಾನಾಂ ನಾಥ ತವ
ಸಮಾಜೇ ।
ವಸ್ತುತ್ವಮಹಿತಾನಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಸ್ತುತೀನಾಂ ಬಾಲಿಶಾ ಮಮ ಸ್ತುತಿಃ ॥೪॥

ಅಮ್ಹ ಗುರೂಣಂ ಅಚ್ಚುಅ
ಜೀಹಾಸೀಹಾಸಣಮ್ಮಿ ಲದ್ಧಪಇಟ್ಠೋ ।
ಪಡಿವಾಇಅಪರಮಟ್ಠೋ
ವಾರೇಸಿ ಅಸಣ್ಣಿಅತ್ತಣಂ ಅಮ್ಹಾಣಮ್ ॥೫॥

ಅಸ್ಮದ್ಗುರೂಣಾಮಚ್ಯುತ ಜಿಹ್ವಾಸಿಂಹಾಸನೇ ಲಬ್ಧಪ್ರತಿಷ್ಠಃ ।
ಪ್ರತಿಪಾದಿತಪರಮಾರ್ಥೋ ವಾರಯಸ್ಯಸಂಜ್ಞಿತ್ವಮಸ್ಮಾಕಮ್ ॥೫॥

---

[1] ಮಣಿಅಂ — ಮಲಿನಂ.

ಹಿಅಏಸು ದೇಸಿಆಣಂ
ಜಣ್ಹಾಇಲಹರೀಸು ಪುಣ್ಣಚನ್ದೋ ವ್ವ ಫುಡೋ
ಕಲುಸಜಲೇಸು ವ ಹಂಸೊ
ಕಸಾಅಕಬುರೇಸು ಠಾಸಿ ಅಚ್ಚುಅ ಣ ಖಣಮ್ ॥೬॥

ಹೃದಯೇಷು ದೇಶಿಕಾನಾಂ ಜಾಹ್ನವೀಲಹರೀಷು ಪೂರ್ಣಚನ್ದ್ರ ಇವ ಸ್ಫುಟಃ ।
ಕಲುಷಜಲೇಷ್ವಿವ ಹಂಸಃ ಕಷಾಯಕರ್ಬುರೇಷು ತಿಷ್ಠಸ್ಯಚ್ಯುತ ನ ಕ್ಷಣಮ್ ॥೬॥

ಆಅಮಮೇತ್ತಪಮಾಣೋ
ಆಗೋವಿಆಣಂ ಪಆಸಣಿಅಮಾಹಪ್ಪೋ ।
ಸದ್ಧಹಿಅಹಿಅಅಸುಳಹೋ
ದೂರಂ ಮುಅಸಿ ಣಅಸಚ್ಚ ಡೋಲಾಅನ್ತೇ ॥೭॥

ಆಗಮಮಾತ್ರಪ್ರಮಾಣ ಆಗೋಪೀಜನಂ ಪ್ರಕಾಶನಿಜಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಃ ।
[1]ಶ್ರದ್ಧಿತಹೃದಯಸುಲಭೋ ದೂರಂ ಮುಞ್ಚಸಿ ನತಸತ್ಯ ದೋಲಾಯಮಾನಾನ್ ॥೭॥

[2] ಸಅ ಖವಿಅಸಅಳಹೇಅಂ
ಸರಣಾಗಅಸಚ್ಚ ಸಚ್ಚಣಾಣಾಣನ್ದಮ್ ।
ಉಳ್ಳಙ್ಘಅತಿವಿಹನ್ತಂ
ಉವಣಿಸಆಣಂ ಸಆಇ ಗಾಅನ್ತಿ ತುಮಮ್ ॥೮॥

ಸದಾ ಕ್ಷಪಿತಸಕಲಹೇಯಂ ಶರಣಾಗತಸತ್ಯ ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಾನನ್ದಮ್ ।
ಉಲ್ಲಙ್ಘಿತತ್ರಿವಿಧಾನ್ತಮುಪನಿಷದಾಂ ಶತಾನಿ ಗಾಯನ್ತಿ ತ್ವಾಮ್ ॥೮॥

---

[1] ಶ್ರದ್ಧಹೃದಯ. [2] ಸಂಖವಿಅ-ಸಂಕ್ಷಪಿತ.

ಕುಣಸಿ ಣ ಕೀರಸಿ ಕೇಣ ವಿ
ಠಾವೇಸಿ ಣ ಸಂಠವಿಜ್ಜಸಿ ಅಣ್ಣಠಿಓ ।
ಹರಸಿ ಣಿಹಿಳಂ ಣ ಹೀರಸಿ
ಅಹಿನ್ದಣಅರಿನ್ದ ಅಣಹಜೋಇಪ್ಫುರನ್ತೋ ॥೯॥

ಕರೋಷಿ ನ ಕ್ರಿಯಸೇ ಕೇನಾಪಿ ಸ್ಥಾಪಯಸಿ ನ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯಸೇಽನ್ಯಸ್ಥಿತಃ ।
ಹರಸಿ ನಿಖಿಲಂ ನ ಹ್ರಿಯಸೇ ಅಹೀನ್ದ್ರನಗರೇನ್ದ್ರಾನಘಜ್ಯೋತಿಸ್ಸ್ಫುರನ್ ॥೯॥

ಅಣುಪಮಿಅಸ್ಸ ವಿ ಅಚ್ಚುಅ
ಸತ್ತೀ ತುಹ ಸಅಲಧಾರಣಾಇಪಹುತ್ತಾ[1] ।
ತೇಣ ಪಡಿವತ್ಥುಪುಣ್ಣೋ
ಸುವ್ವಸಿ ಅಪಡಿಹಅಣಿಅಠಿಈ ಸವ್ವಗಓ ॥೧೦॥

ಅಣುಪ್ರಮಿತಸ್ಯಾಪ್ಯಚ್ಯುತ ಶಕ್ತಿಸ್ತವ ಸಕಲಧಾರಣಾದಿಪ್ರಭೂತಾ ।
ತೇನ ಪ್ರತಿವಸ್ತು ಪೂರ್ಣಃ ಶ್ರೂಯಸೇಽಪ್ರತಿಹತನಿಜಸ್ಥಿತಿಃ ಸರ್ವಗತಃ ೧೦

ಸಅಳಾಣ ಧರಣಣಿಅಮಣ-
ಸಾಮಿತ್ತಣಿಅಮಸಂಠಿಓ ಸವ್ವತಣೂ ।
ಸುವ್ವಸಿ ಅಚ್ಚುಅ ಸವ್ವೋ
[2] ಸಇ ದಂಸಿಅಕಜ್ಜಕಾರಣತ್ತಣಕಬುರೋ ॥೧೧॥

ಸಕಲಾನಾಂ ಧರಣನಿಯಮನಸ್ವಾಮಿತ್ವನಿಯಮಸಂಸ್ಥಿತಃ ಸರ್ವತನುಃ ।
ಶ್ರೂಯಸೇಽಚ್ಯುತ ಸರ್ವಃ ಸದಾ ದರ್ಶಿತಕಾರ್ಯಕಾರಣತ್ವಕರ್ಬುರಃ ॥

---

[1] ಪಹೂದಾ-ಪ್ರಭೂತಾ (ಪಉತ್ತಾ-ಪ್ರಯುಕ್ತಾ). [2] ಸಯಂದಂಸಿಅ-ಸ್ವಯಂದರ್ಶಿತ.

ಪುರಿಸಪಹಾಣಸರೀರೋ
ಭುವಣಾಣಂ ಹೋಸಿ ಅಚ್ಚುಅ ಉವಾಆಣಮ್ ।
ಣಿಅಸಂಕಪ್ಪಸಣಾಹೋ
ವಹಸಿ ಣಿಮಿತ್ತತ್ತಣಂ ವಿ ಅಬ್ಭುಅಸತ್ತೀ ॥೧೨

ಪುರುಷಪ್ರಧಾನಶರೀರೋ ಭುವನಾನಾಂ ಭವಸ್ಯಚ್ಯುತೋಽಪಾದಾನಮ್
ನಿಜಸಂಕಲ್ಪಸನಾಥೋ ವಹಸಿ ನಿಮಿತ್ತತ್ವಮಪ್ಯದ್ಭುತಶಕ್ತಿಃ ॥೧೨

ವಿಸಮಗುಣಙ್ಕುರಪಅರೆ
ಜಳಂ ವ ಸಾಮಣ್ಣಕಾರಣಂ ತುಹ ಕೇಳೀ ।
ಣಿಅಕಮ್ಮಸತ್ತಿಣಿಅಆ
ಅಚ್ಚುಅ ಬಮ್ಹಾಇಠಾವರನ್ತವಿಸೇಸಾ ॥೧೩

ವಿಷಮಗುಣಾಙ್ಕುರಪ್ರಕರೇ ಜಲಮಿವ ಸಾಮಾನ್ಯಕಾರಣಂ ತವ ಕೇಳಿಃ
ನಿಜಕರ್ಮಶಕ್ತಿನಿಯತಾ ಅಚ್ಯುತ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಸ್ಥಾವರಾನ್ತವಿಶೇಷಾಃ ॥೧೩

ಪುರಿಸಾ ತುಜ್ಝ ವಿಹೂಈ
ಅಚ್ಚುಅ ಲಚ್ಛೀಅ ಇತ್ಥಿಆಸಣ್ಣಾಓ ।
ಣತ್ಥಿ ಪರಂ ತುಜ್ಝಾಣಂ
ಸಾ ವಿ ಸಿರೀ ಹೋಇ ತುಜ್ಝ ಕಿಂ ಉಣ ಇಅರಮ್ ॥೧೪

ಪುರುಷಾಸ್ತವ ವಿಭೂತಿರಚ್ಯುತ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾಃ ಸ್ತ್ರೀಸಂಜ್ಞಾಃ ।
ನಾಸ್ತಿ ಪರಂ ಯುವಯೋಃ ಸಾಽಪಿ ಶ್ರೀರ್ಭವತಿ ತವ ಕಿಂ ಪುನರಿತರತ್

ಣ ಹು ತುಹ ಸರಿಸಬ್ಭಹಿಆ
ಣಾಹ ತುಮಂ ಏವ್ವ ಸವ್ವಲೋಅಸರಣ್ಣೋ ।
ಏಅವ ಣಾಣಸಾರಂ
ಇಅ ಮುಣಿಉಂ ತಿಅಸಣಾಹ ಇಅರವಿಇಣ್ಣಾ ॥೧೫

ನ ಖಲು ತವ ಸದೃಶಾಭ್ಯಧಿಕಾ ನಾಥ ತ್ವಮೇವ ಸರ್ವಲೋಕಶರಣ್ಯಃ
ಏತಾವಜ್ಜ್ಞಾನಸಾರಮಿತಿ ಜ್ಞಾತುಂ ತ್ರಿದಶನಾಥೇತರವಿಚಿನ್ತ್ಯಾ ॥೧೫

ಭಾಇ ಫಣಿನ್ದಉರಾಹಿವ
ಪಡಿವಾಳನ್ತೇಸು ಪಾಅಡವಹುತ್ತ[1]ಫಲಾ ।
ಅವಿ ದುಹಿಣಪ್ಪಮುಹೇಹಿಂ
ಆಣತ್ತೀ ತುಹ ಅಲಙ್ಘಣಿಜ್ಜಪಹಾವಾ ॥೧೬॥

ಭಾತಿ ಫಣೀನ್ದ್ರಪುರಾಧಿಪ ಪ್ರತಿಪಾಲಯತ್ಸು ಪ್ರಕಟಪ್ರಭೂತಫಲಾ ।
ಅಪಿ ದ್ರುಹಿಣಪ್ರಮುಖೈರಾಜ್ಞಪ್ತಿಸ್ತವಾಲಙ್ಘನೀಯಪ್ರಭಾವಾ ॥೧೬॥

ಣಿಅಮವಿಹೀಣ ಪಉತ್ತೀ[2]
ಸವ್ವಾಣ ವಿ ದಾಸಸಚ್ಚ ಉದ್ದಿಸಿಅ ತುಮಮ್ ।
ಸದ್ಧಣಿಮನ್ತಿಅಬಮ್ಹಣ-
ಸಮಾಹಿಸಿದ್ಧಂ ಲಹನ್ತಿ ತಿಅಸಾ ಭುತ್ತಿಮ್ ॥೧೭॥

ನಿಯಮವಿಧೀನಾಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ಸರ್ವೇಷಾಮಪಿ ದಾಸಸತ್ಯೋದ್ದಿಶ್ಯ ತ್ವಾಮ್ ।
ಶ್ರಾದ್ಧನಿಮನ್ತ್ರಿತಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಮಾಧಿಸಿದ್ಧಾಂ ಲಭನ್ತೇ ತ್ರಿದಶಾ ಭುಕ್ತಿಮ್ ॥೧೭॥

ಆರಜ್ಝತಿಅಸವಿಳಏವಿ
ಅಚ್ಚುಅ ಣಿಚ್ಚಂ ಣ ಠಾಸಿ ಜಇ ಣಾಮ ತುಮಮ್ ।
ಕಮ್ಮಾಣ ಕಪ್ಪಿಆಣಂ
[3] ಕಾಹಿಇ ಕಪ್ಪನ್ತರೇಸು ಕೋ ಣಿವ್ವೇಸಮ್ ॥೧೮॥

ಆರಾಧ್ಯತ್ರಿದಶವಿಲಯೇಽಚ್ಯುತ ನಿತ್ಯಂ ನ ತಿಷ್ಠಸಿ ಯದಿ ನಾಮ ತ್ವಮ್ ।
ಕರ್ಮಣಾಂ ಕಲ್ಪಿತಾನಾಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ ಕಲ್ಪಾನ್ತರೇಷು ಕೋ ನಿರ್ವೇಶಮ್ ॥

---

[1] ಪಹುತ್ತ-ಪ್ರಭೂತ. [2] ಪಉತ್ತಿ-ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ. [3] ಕಾಹೀ-ಕರಿಷ್ಯತಿ.

ಕಪ್ಪೇಸಿ ಕಂಖಿಅಇಂ
ಕಪ್ಪದುಮೋ ವ್ವ ಸಿರಿಕಞ್ಚಣಲಆಸಹಿಓ ।
ಣಅಸಚ್ಚ ಸಇಫಲಾಇಂ
[1] ಣಿಅಚ್ಛಾಹಿಣಿಹಿಣ್ಣಣಿಚ್ಚತಾವತಿಹುವಣೋ ॥೧೯

ಕಲ್ಪಯಸಿ ಕಾಙ್ಕ್ಷಿತಾನಿ ಕಲ್ಪದ್ರುಮ ಇವ ಶ್ರೀಕಾಞ್ಚನಲತಾಸಹಿತಃ
ನತಸತ್ಯ ಸದಾಫಲಾನಿ ನಿಜಚ್ಛಾಯಾನಿರ್ಭಿನ್ನನಿತ್ಯತಾಪತ್ರಿಭುವನಃ॥೧೯

ಸಅಳಾಅಮಾಣ ಣಿಟ್ಠಾ
ಸಅಳಸುರಾಣಂ ವಿ ಅನ್ತರೋ ಅಪ್ಪಾಣೋ ।
ಸಅಳಫಲಾಣ ಪಸೂಈ
ಸಅಳಜಣಾಣಂ ಸವೋ ಖು ಣಅಸಚ್ಚ ತುಮಮ್ ॥೨೦

ಸಕಲಾಗಮಾನಾಂ ನಿಷ್ಠಾ ಸಕಲಸುರಾಣಾಮಪ್ಯನ್ತರ ಆತ್ಮಾ ।
ಸಕಲಫಲಾನಾಂ ಪ್ರಸೂತಿಃ ಸಕಲಜನಾನಾಂ ಸಮಃ ಖಲು ನತಸತ್ಯ
ತ್ವಮ್ ॥೨೦

ಇಅ ಸವ್ವಾಣ ಸಮಾಣೋ
ಸಚ್ಚರಿಓ ದಾಸಸಚ್ಚ ಸಇ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ।
[2] ಕಹ ವಹಸಿ ಪಕ್ಖವಾಅಂ
ಪಣ್ಡವಪಮುಹೇಸು ಪೇಸಣಂ ವಿ ಸಹನ್ತೋ ॥೨೧

ಇತಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸಮಾನಃ ಸತ್ಯಸ್ಥಿತೋ ದಾಸಸತ್ಯ ಸದಾ ಪರಿಪೂರ್ಣಃ
ಕಥಂ ವಹಸಿ ಪಕ್ಷಪಾತಂ ಪಾಣ್ಡವಪ್ರಮುಖೇಷು ಪ್ರೇಷಣಮಪಿ
ಸಹಮಾನಃ ॥೨೧

---

[1] ಣಿಅಚ್ಛಾ ಹಿಣಿಹಿಣ್ಣ ಣಿಯನ್ತತಾವ-ನಿಜಚ್ಛಾಯಾನಿಷಣ್ಣನಿರ್ಯತ್ತಾಪ. [2] ಕ
ಕಸ್ಮಾತ್.

ವಿಸಮಮ್ಮಿ ಕಮ್ಮಮಗ್ಗೆ
ವಿಸರಿಖಲನ್ತಾಣ [1]ವಿಬ್ಭಳಿಅಕರಣಾಣಮ್ |
ಣಾಹ ಣಿಹಿಳಾಣ ಅಣ್ಣೋ
ಣತ್ಥಿ ತುಮಾಹಿ ಣಅಸಚ್ಚ ಹತ್ಥಾಳಮ್ಬೋ ||೨೨||

ಷಮೇ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗೇ ವಿಸರಿಸ್ಖಲತಾಂ ವಿಹ್ವಲಿತಕರಣಾನಾಮ್ |
ಾಥ ನಿಖಿಲಾನಾಮನ್ಯೋ ನಾಸ್ತಿ ತ್ವನ್ನತಸತ್ಯ ಹಸ್ತಾಲಮ್ಬಃ ||೨೨||

ಣಾಣಸ್ಸ ಕೋ ಅವಿಸಓ
ಅಚ್ಚುಅ ಕಲುಣಾಇ ತುಜ್ಝ ಕೋ ದೂರಠಿಓ |
ಸತ್ತೀಅ ಕೋ ಅಇಭರೋ
ತಾ ಖು ಉವಾಓ ತುಮಂ ಚಿಅ ಸಅಂ ಸಿದ್ಧೋ ||೨೩||

ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಕೋಽವಿಷಯೋಽಚ್ಯುತ ಕರುಣಾಯಾಸ್ತವ ಕೋ ದೂರಸ್ಥಿತಃ |
ಶಕ್ತೇಃ ಕೋಽತಿಭರಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಖಲೂಪಾಯಸ್ತ್ವಮೇವ ಸ್ವಯಂ ಸಿದ್ಧಃ ||

ಸಂಕಪ್ಪಕಣ್ಣಹಾರೋ
ಕಿಂಕರಸಚ್ಚ ಭವಸಾಅರೆ ಅಇಗಹಿರೆ |
ಅಣಹೋ ತುಮಂ ಖು ಪೋಓ
[2] ಅಪ್ಪಾಣ ಕಿವಾಸಮೀರಣೇಣ ಪಉತ್ತೋ[3] ||೨೪||

ಸಂಕಲ್ಪಕರ್ಣಧಾರಃ ಕಿಙ್ಕರಸತ್ಯ ಭವಸಾಗರೇಽತಿಗಭೀರೇ |
ಅನಘಸ್ತ್ವಂ ಖಲು ಪೋತ ಆತ್ಮನಾಂ ಕೃಪಾಸಮೀರಣೇನ
ಪ್ರಯುಕ್ತಃ ||೨೪||

---

[1] ವಿಹಳಿಅ-ವಿಹ್ವಲಿತ. [2] ಅಪ್ಪಾಣಕಿವಾ-ಆತ್ಮಕೃಪಾ. [3] ಪಉತ್ತ-ಪವಟ್ಟೋ
(ಪವೃತ್ತೋ ಪ್ರವೃತ್ತಃ.)

ಅಚ್ಚುಅ ಣ ದೆನ್ತಿ ಮೋಕ್ಖಂ
ಈಸರಭಾವೇಣ ಭಾವಿಆ ಇಅರಸುರಾ ।
ರತ್ತಿಂ ಪರಿವಟ್ಟೆಉಂ
ಲಕ್ಖಂ ಆಲೇಕ್ಖದಿಣಅರಾಣ ವಿ ಣ ಖಮಮ್ ॥೨೫

ಅಚ್ಯುತ ನ ದದತಿ ಮೋಕ್ಷಮೀಶ್ವರಭಾವೇನ ಭಾವಿತಾ ಇತರಸುರಾಃ
ರಾತ್ರಿಂ ಪರಿವರ್ತಯಿತುಂ ಲಕ್ಷಮಾಲೇಖ್ಯದಿನಕರಾಣಾಮಪಿ
ನ ಕ್ಷಮಮ್ ॥೨೫

ಅಮಅರಸಸಾಅರಸ್ಸ ವ
ಅಹಿನ್ದಉರಾಣಹ ಣಿಮ್ಮಲಮಹಗ್ಘಾಇಮ್ ।
[1] ತೀರನ್ತಿ ಣ ವಿಗಣೇಉಂ
ಅಣಣ್ಣಸುಲಹಾಇ ತುಜ್ಝ ಗುಣರಆಣಾಇಮ್ ॥೨

ಅಮೃತರಸಸಾಗರಸ್ಯೇವಾಹೀನ್ದ್ರಪುರನಾಥ ನಿರ್ಮಲಮಹಾರ್ಘಾಣಿ
ತೀರ್ಯನ್ತೇ ನ ವಿಗಣಯಿತುಮನನ್ಯಸುಲಭಾನಿ ತವ ಗುಣರತ್ನಾನಿ ॥೨

ಭೂಸಿಅಸುಇಸೀಮನ್ತೋ
ಭುಅಇನ್ದಉರೇಸ ಸವ್ವಗುಣಸೀಮನ್ತೋ ।
ಖವಿಅತಿಸಾಮಳಮೋಹೋ
ಮುಣೀಣ ಹಿಅಏಸು ಫುರಸಿ ಸಾಮಳಮೋಹೋ ॥೨

ಭೂಷಿತಶ್ರುತಿಸೀಮನ್ತೋ ಭುಜಗೇನ್ದ್ರಪುರೇಶ ಸರ್ವಗುಣಸೀಮಾನ್ತ
ಕ್ಷಪಿತತೃಷಾಮಲಮೋಹೋ ಮುನೀನಾಂ ಹೃದಯೇಷು ಸ್ಫುರಸಿ
ಶ್ಯಾಮಲಮಯೂಖಃ ॥೨

---

[1] ತೀರನ್ತಿ-ಶಕ್ನುವನ್ತಿ, (ಶಕ್ಯನ್ತೇ).

ಸುಹಲಕ್ಖಣಸಿರಿವಚ್ಛೋ
ಸೋಹಸಿ ಣಿಮ್ಮುತ್ತವಿರಹಕ್ಖಣಸಿರಿವಚ್ಛೋ ।
ರಣದೇವಣಸವಿಹಗಓ
ಉದ್ಘಣಗಲುಲಣಇತೀರವಣಸವಿಹಗಓ ॥೨೮॥

ಶುಭಲಕ್ಷಣಶ್ರೀವತ್ಸಃ ಶೋಭಸೇ ನಿರ್ಮುಕ್ತವಿರಹಕ್ಷಣಶ್ರೀವತ್ಸಃ ।
[1] ರಣಪೇವನಸವಿಹಗಃ ಉದ್ಭಟಗರುಡನದೀತೀರವನಸವಿಧಗತಃ [2] ॥೨೮॥

ಅಕುಮಾರಜೊವ್ವಣಠಿಅಂ
ಅಹಿಣ್ದಉರಣಾಹ ಅಹಿಮಅಂ ಅಣುರೂವಮ್ ।
ಣಿಚ್ಚಂ ಸಹಾವಸಿದ್ಧಂ
ಸುವ್ವಇ ಸೂರಿಮಹಿಅಂ ಸುಹಂ ತುಹ ರೂವಮ್ ॥೨೯॥

ಆಕುಮಾರಯೌವನಸ್ಥಿತಮಹೀನ್ದ್ರಪುರನಾಥಾಭಿಮತಮನುರೂಪಮ್ ।
ನಿತ್ಯಂ ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧಂ ಶ್ರೂಯತೇ ಸೂರಿಮಹಿತಂ [3] ಸುಖಂ
ತವ ರೂಪಮ್ ॥೨೯॥

ತಿಉಣಾಂ ತಸ್ಸ ವಿಆರಾ
ಅಚ್ಚುಅ ಪುರಿಸೊತ್ತಿ ಆಅಮಗಣಿಜ್ಜನ್ತಾ ।
ಅತ್ಥಾ ತುಹ ಖು ಸಮತ್ತಾ
ಪರಮ್ಮಿ ರೂವಮ್ಮಿ ಭೂಸಣತ್ಥಸರೂವಾ ॥೩೦॥

ತ್ರಿಗುಣಾಂ ತಸ್ಯ ವಿಕಾರಾ ಅಚ್ಯುತ ಪುರುಷ ಇತ್ಯಾಗಮಗಣ್ಯಮಾನಾಃ ।
ಅರ್ಥಾಸ್ತವ ಖಲು ಸಮಸ್ತಾಃ ಪರಸ್ಮಿನ್ರೂಪೇ ಭೂಷಣಾಸ್ತ್ರಸ್ವರೂಪಾಃ ॥

---

1 ರಣದೇವನಸವಿಧಗತಃ. 2 ಸವಿಧಗತಃ. 3 ಶುಭಂ.

ಣಿನ್ತಿ ತುವಾಹಿ ಅಚ್ಚುಅ
ಣಿಕ್ಖವಿಅವಿವಕ್ಖಣಿಟ್ಠುರಪರಕ್ಕಮಣಾ ।
ಸಂಠವಿಅಪರಮಧಮ್ಮಾ
ಸಾಹುಪರಿತ್ತಾಣಸಪ್ಫಲಾ ಓಆರಾ ॥೩೧॥

ನಿರ್ಯನ್ತಿ ತ್ವತ್ತೋಽಚ್ಯುತ ನಿಕ್ಷಪಿತವಿಪಕ್ಷನಿಷ್ಠುರಪರಾಕ್ರಮಣಾಃ ।
ಸಂಸ್ಥಾಪಿತಪರಮಧರ್ಮಾಃ ಸಾಧುಪರಿತ್ರಾಣಸಫಲಾ ಅವತಾರಾಃ॥೩೧॥

ಹರಿಮಣಿಸರಿಚ್ಛಣಿಅರುಇ-
ಹರಿಅಅನ್ತಭುಅಇನ್ದಪುರಪೇರನ್ತೋ ।
ಕಾಲೆ ದಾಸಜಣಾಣಂ
ಕಣ್ಹಘಣೋ ಹೋಸಿ ದಿಣ್ಣಕಾಲುಣ್ಣರಸೋ ॥೩೨॥

ಹರಿಮಣಿಸದೃಕ್ಷನಿಜರುಚಿಹರಿತಾಯಮಾನಭುಜಗೇನ್ದ್ರಪುರಪರ್ಯನ್ತಃ।
ಕಾಲೆ ದಾಸಜನಾನಾಂ ಕೃಷ್ಣಘನೋ ಭವಸಿ ದತ್ತಕಾರುಣ್ಯರಸಃ ॥೩೨॥

ಗಲುಲಣಇಕಚ್ಚರಣ್ಣೋ
ಲಕ್ಖಿಜ್ಜಸಿಲಚ್ಛಿಮಹಿಕಣೇರುಮಣಹರೋ ।
ದೀಸನ್ತಬಹುಳದಾಣೋ
ದಿಸಾಗಇನ್ದೋ ವ್ವ [1]ಖುಡಿಅದಣುಇನ್ದದುಮೋ ॥೩೩॥

ಗರುಡನದೀಕಚ್ಛಾರಣ್ಯೇ ಲಕ್ಷ್ಯಸೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮಹೀಕರೇಣುಮನೋಹರಃ।
ದೃಶ್ಯಮಾನಬಹುಲದಾನೋ ದಿಶಾಗಜೇನ್ದ್ರ ಇವ ಖಣ್ಡಿತದನುಜೇನ್ದ್ರ-
ದ್ರುಮಃ ॥೩೩॥

---

[1] ತುಡಿಅ-ತ್ರುಟಿತ.

ಮುಹಚನ್ದಮೋಳಿದಿಣಅರ-
ಮಜ್ಝಠಿಓ ತುಜ್ಝ ಚಿಹುರಭಾರನ್ಧಾರೋ ।
ಅಘಡಿಅಘಡಣಾಸತ್ತಿಂ
ಸಚ್ಚಂ ಠಾವೇಇ ದಾಸಸಚ್ಚ ಸಮುಗ್ಗಮ್ ॥೩೪॥

ಮುಖಚನ್ದ್ರಮೌಲಿದಿನಕರಮಧ್ಯಸ್ಥಿತಸ್ತವ ಚಿಕುರಭಾರಾನ್ಧಕಾರಃ ।
ಅಘಟಿತಘಟನಾಶಕ್ತಿಂ ಸತ್ಯಂ ಸ್ಥಾಪಯತಿ ದಾಸಸತ್ಯ ಸಮಗ್ರಾಮ್ ॥

ಪರಿಹಸಿಅಪುಣ್ಣಚನ್ದಂ
ಪಮುಮಸರಿಚ್ಛಪ್ಪಸಣ್ಣಲೋಅಣಜುಅಳಮ್ ।
ಸಂಕಪ್ಪಿಅದುರಿಆಇ ವಿ
[1]ಸಂಮರಿಅಂ ಹರಇ ದಾಸಸಚ್ಚ ತುಹ ಮುಹಮ್ ॥೩೫॥

ಪರಿಹಸಿತಪೂರ್ಣಚನ್ದ್ರಂ ಪದ್ಮಸದೃಕ್ಷಪ್ರಸನ್ನಲೋಚನಯುಗಲಮ್ ।
ಸಂಕಲ್ಪಿತದುರಿತಾನ್ಯಪಿ ಸಂಸ್ಮೃತಂ ಹರತಿ ದಾಸಸತ್ಯ ತವ ಮುಖಮ್ ॥

ಮಾಹಪ್ಪಂ ತುಹ ಮಹಿಅಂ
ಮಙ್ಗಳಿಅಂ ತುಳಸಿಕೋತ್ಥುಹಪ್ಪಮುಹಾಣಮ್ ।
ಅಚ್ಚುಅ ಠಿರವಣಮಾಳಂ
[2]ವಚ್ಛಂ ದಂಸೇಇ ಲಚ್ಛಿಲಕ್ಖಣಸುಹಅಮ್ ॥೩೬॥

ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ತವ ಮಹಿತಂ ಮಾಙ್ಗಲಿಕಂ ತುಲಸೀಕೌಸ್ತುಭ-
ಪ್ರಮುಖಾಣಾಮ್ ।
ಅಚ್ಯುತ ಸ್ಥಿರವನಮಾಲಂ ವಕ್ಷಂ ದರ್ಶಯತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಲಕ್ಷಣಸುಭ-
ಗಮ್ ॥೩೬॥

---

[1] ಸುಮರಿಅಂ-ಸ್ಮೃತಂ. ಮುದ್ರಿತಕೋಶಯೋಃ 'ಸಂಹರಿಅಂ' ಇತಿ ಪಾಠೋ ದೃಶ್ಯತೇ, ತಥಾಽಪಿ ತತ್ರ ಸಕಾರಾದೇಶಾನುಶಾಸನಸ್ಯ ಗವೇಷಣೀಯತಯಾ ಅತ್ರತ್ಯಲಿಖಿತಕೋಶೇಷು ತಥಾಪಾಠಸ್ಯಾದರ್ಶನಾಚ್ಚಾತ್ರ ಸಂಮರಿಅಂ (ಸುಮರಿಅಂ) ಇತಿ ಪಾಠ ಆದೃತಃ । [2] ವಕ್ಖೋ ದಾಸೇಇ-ವಕ್ಷೋ ದರ್ಶಯತಿ.

ಣಿವ್ವಿಸಇ [1] ಣಿಚ್ಚತಾವೋ
ದೇವಅಣೋ ದೇವಣಾಅಅ ವಿಹಿಪ್ಪಮುಹೋ ।
[2] ಸೀಅಳಸನ್ತವಹುತ್ತಂ
ಛಾಹಿಂ ತುಹ ವಿಉಳಬಾಹುಕಪ್ಪದುಮಾಣಮ್ ॥೩೭॥

ನಿರ್ವಿಶತಿ ನಿತ್ಯತಾಪೋ ದೇವಜನೋ ದೇವನಾಯಕ ವಿಧಿಪ್ರಮುಖಃ ।
ಶೀತಳಶಾನ್ತಪ್ರಭೂತಾಂ ಛಾಯಾಂ ತವ ವಿಪುಲಬಾಹುಕಲ್ಪದ್ರುಮಾ-
ಣಾಮ್ ॥೩೭॥

ಸಂಕಪ್ಪಚನ್ದಖೋಹಿಅ-
ತಿಉಣೋಅಹಿವಿಉಳಬುಬ್ಬುಅಪ್ಪಅರೇಹಿಮ್ ।
ಬಮ್ಹಣ್ಡೇಹಿ ವಿ ಭರಿಅಂ
ಕಿಂಕರಸಚ್ಚ ತುಹ ಕೀಸ ಣು ಕಿಸಂ ಉಅರಮ್ ॥೩೮॥

ಸಂಕಲ್ಪಚನ್ದ್ರಕ್ಷೋಭಿತತ್ರಿಗುಣೋದಧಿವಿಪುಲಬುದ್ಬುದಪ್ರಕರೈಃ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಡೈರಪಿ ಭರಿತಂ ಕಿಂಕರಸತ್ಯ ತವ ಕಸ್ಮಾನ್ನು ಕೃಶಮುದರಮ್ ॥

ಣಾಹಿರುಹಂ ತುಹ ಣಳಿಣಂ
ಭುಅಈಸರಣಅರಣಾಹ ಸೋಹಇ ಸುಹಅಮ್ ।
ಮಜ್ಝಟ್ಠಿಅಬಮ್ಹಭಮರಂ
ವಚ್ಛಾಸಣಲಚ್ಛಿಪಾಅವೀಢಸರಿಚ್ಛಮ್ ॥೩೯॥

ನಾಭಿರುಹಂ ತವ ನಳಿನಂ ಭುಜಗೇಶ್ವರನಗರನಾಥ ಶೋಭತೇ ಸುಭಗಮ್ ।
ಮಧ್ಯಸ್ಥಿತಬ್ರಹ್ಮಭ್ರಮರಂ ವತ್ಸಾಸನಲಕ್ಷ್ಮೀಪಾದಪೀಠಸದೃಕ್ಷಮ್ ॥

[1] ಣಿಚ್ಚತಾವೋ-ನಿರ್ಯತ್ತಾಪೋ [2] ಸೀಅಳಸನ್ತ-ಶೀತಲಸಾನ್ದ್ರ.

ದಿಢಪೀಡಿಅಮಹುಕಇಢವ-
ಸೋಣಿಅಪಡಲಪರಿಪಾಡಲಮ್ಬರಘಡಿಆ |
ರಾಅಇ ಅಚ್ಚುಅ ಮುಹಲಾ
ರಇಣಾಹಗಇನ್ದಸಿಙ್ಖಲಾ ತುಹ ರಸಣಾ ||೪೦||

ದೃಢಪೀಡಿತಮಧುಕೈಟಭಶೋಣಿತಪಟಲಪರಿಪಾಟಲಾಮ್ಬರಘಟಿತಾ |
ರಾಜತ್ಯಚ್ಯುತ ಮುಖರಾ ರತಿನಾಥಗಜೇನ್ದ್ರಶೃಙ್ಖಲಾ ತವ ರಶನಾ||೪೦||

ದಾಸಾಣ ಸಚ್ಚ ದೀಸಇ
ದಾಣವವೀರಾಣ ದೀಹಣಿದ್ದಾಸಅಣಮ್ |
ತುಹ ಉಅರಟ್ಠಿಅತಿಹುವಣ-
ಪಾಸಾಅಕ್ಖಮ್ಭಸಚ್ಛಅಂ ಊರುಜುಅಮ್ ||೪೧||

ದಾಸಾನಾಂ ಸತ್ಯ ದೃಶ್ಯತೇ ದಾನವವೀರಾಣಾಂ ದೀರ್ಘನಿದ್ರಾಶಯನಮ್।
ತವೋದರಸ್ಥಿತತ್ರಿಭುವನಪ್ರಾಸಾದಸ್ತಮ್ಭಸಚ್ಛಾಯಮೂರುಯುಗಮ್ ||

ಜಾಣುಮಣಿದಪ್ಪಣೇಣ ಅ
ಜಙ್ಘಾಮರಗಅಕಳಾಇಆಏ ಅ ಧಣಿಆ |
ಅಚ್ಚುಅ ಣ ಮುಅಇ ಕನ್ತೀ
ಲಚ್ಛೀ ವ ಸರೋಅಲಞ್ಛಣೇ ತುಹ ಚಲಣೇ ||೪೨||

ಜಾನುಮಣಿದರ್ಪಣೇನ ಚ ಜಙ್ಘಾಮರಕತಕಳಾಚಿಕಯಾ ಚ ಧನ್ಯಾ |
ಅಚ್ಯುತ ನ ಮುಞ್ಚತಿ ಕಾನ್ತಿರ್ಲಕ್ಷ್ಮೀರಿವ ಸರೋಜಲಾಞ್ಛನೌ ತವ ಚರಣೌ

ಸುಇಸೀಮನ್ತಪಸೂಣಂ
ಸೋಹಇ ಣಅಸಚ್ಚ ತುಜ್ಝ ಸವ್ವಸರಣ್ಣಮ್ |
ಕಮಣಕ್ಖಣಜಣಿಅಸುರಣಇ-
ಪಸಮಿಅತೇಲೋಕ್ಕಪಾಅಅಂ ಪಅಪಙ್ಕಅಮ್ ||೪೩||

ಶ್ರುತಿಸೀಮನ್ತಪ್ರಸೂನಂ ಶೋಭತೇ ನತಸತ್ಯ ತವ ಸರ್ವಶರಣ್ಯಮ್ |
ಕ್ರಮಣಕ್ಷಣಜನಿತಸುರನದೀಪ್ರಶಮಿತತ್ರೈಲೋಕ್ಯಪಾತಕಂ ಪದಪದ್ಮಮ್

ಇಅ ತಿಹುವಣೇಕ್ಕಮೂಲಂ
[1]ಆಸಾಏನ್ತಿ ಅಣಹಾ ಅಮಿಅಸಾಉರಸಮ್ ।
ಓಸಹಿಮಹಿಹರಪಾಸೇ
ಉಇಅಂ ತುಮಂ ಓಸಹಂ ವ ದಾಸರುಆಣಮ್ ॥೪೪॥

ಇತಿ ತ್ರಿಭುವನೈಕಮೂಲಮಾಸ್ವಾದಯನ್ತ್ಯನಘಾ ಅಮೃತಸ್ವಾದುರಸಮ್ ।
ಓಷಧಿಮಹೀಧರಪಾರ್ಶ್ವೇ ಉದಿತಂ ತ್ವಾಮೌಷಧಮಿವ
ದಾಸರುಜಾಮ್ ॥೪೪॥

ಸಿದ್ಧಞ್ಜಣಂ ವ ಸಾಮಂ
ತುಜ್ಝ ತಣುಂ ಣಿಅವಿಲೋಅಣೇಸು ಖಿವನ್ತಾ ।
ಅಚ್ಚುಅ ಲಚ್ಛಿಣಿವಾಸಂ
ಣಿಚ್ಚಣಿಗೂಢಂ ಣಿಹಿಂ ವ ಪೇಚ್ಛನ್ತಿ ತುಮಮ್ ॥೪೫॥

ಸಿದ್ಧಾಞ್ಜನಮಿವ ಶ್ಯಾಮಾಂ ತವ ತನುಂ ನಿಜವಿಲೋಚನೇಷು ಕ್ಷಿಪನ್ತಃ ।
ಅಚ್ಯುತ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿವಾಸಂ ನಿತ್ಯನಿಗೂಢಂ ನಿಧಿಮಿವ ಪಶ್ಯನ್ತಿ ತ್ವಾಮ್ ॥

ವಿಹಡಿಅಣಿಬಿಡನ್ಧಆರೋ
ಘಡನ್ತಜೋಈ ತಿಲೋಅಏಕ್ಕಗಹವಈ ।
ದಿಟ್ಠಿಗಓ ಜಾಣ ತುಮಂ
ಣಮನ್ತಸಚ್ಚ ಣ ಹು ತಾಣ ಮೋಹತಿಆಮಾ ॥೪೬॥

ವಿಘಟಿತನಿಬಿಡಾನ್ಧಕಾರೋ ಘಟಮಾನಜ್ಯೋತಿಸ್ತ್ರಿಲೋಕ್ಯೈಕಗ್ರಹಪತಿಃ ।
ದೃಷ್ಟಿಗತೋ ಯೇಷಾಂ ತ್ವಂ ನಮತ್ಸತ್ಯ ನ ಖಲು ತೇಷಾಂ
ಮೋಹತ್ರಿಯಾಮಾ ॥೪೬॥

---

[1] ಆಸಾಏನ್ತಿ-ಆಸಾದಯನ್ತಿ.

ವಿಸಅರಸಮ್ಮಿ [1]ಸುವನ್ತಾ
ವಿಆರಜಣಣೇಹಿ ವಿಅ ಣಹು ವಿಕೀರನ್ತಾ ।
ಜೀವನ್ತಮುಕ್ಕಸರಿಸಾ
ಅಚ್ಚುಅ ದೀಸನ್ತಿ ಪಾವಣಾ ತುಹ ಭತ್ತಾ ||೪೭||

ವಿಷಯರಸೇ ಸ್ವಪನ್ತೋ ವಿಕಾರಜನನೈರಪಿ ಚ ನ ಖಲು ವಿಕ್ರಿಯಮಾಣಾಃ ।
ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಸದೃಶಾ ಅಚ್ಯುತ ದೃಶ್ಯನ್ತೇ ಪಾವನಾಸ್ತವ ಭಕ್ತಾಃ ||೪೭||

ಗನ್ಧವ್ವಣಅರಸಿವಿಣಅ-
ಸಾರಿಚ್ಛಾಣಂ ಸಿರೀಣ ವಣಸರಿಆಣಮ್ ।
ಣ ಸುಮರಇ ತುಮ್ಹ ಗಹಿಓ
ಸರಣಾಗಅಸಚ್ಚ ಸಇಮುಓ ಜೀಅಗಓ ||೪೮||

ಗನ್ಧರ್ವನಗರಸ್ವಪ್ನಸದೃಕ್ಷಾಣಾಂ ಶ್ರಿಯಾಂ ವನಸರಿತಾಮ್ ।
ನ ಸ್ಮರತಿ ತ್ವದ್ಗೃಹೀತಃ ಶರಣಾಗತಸತ್ಯ ಸದಾಮುದೋ ಜೀವಗಜಃ ||೪೮||

ಣ ಮಹೇನ್ತಿ ಣಾಣವನ್ತಾ
ತರಙ್ಗಡಿಣ್ಡೀರಬುಬ್ಬುಅಸರಿಚ್ಛಾಇಮ್ ।
ವಿಹಿಪಮುಹಾಣ ಪಆಇಂ
ಘಣಕನ್ದಳಿಕನ್ಟಕಅಳಿಖಮ್ಭಸಮಾಇಮ್ ||೪೯||

ನ ಮಹಯನ್ತಿ ಜ್ಞಾನವನ್ತಸ್ತರಙ್ಗಡಿಣ್ಡೀರಬುದ್ಬುದಸದೃಕ್ಷಾಣಿ ।
ವಿಧಿಪ್ರಮುಖಾಣಾಂ ಪದಾನಿ ಘನಕನ್ಟಲಿಕನ್ಟಕದಲೀಸ್ತಮ್ಭಸಮಾನಿ ||

ಪುಳಇಅಸಪರಸಹಾವಾ
ಪುರಿಸಾ ಘೇತ್ತೂಣ ಸಾಮಿಣೋ ತುಹ ಸೀಲಮ್ ।
ಣಾಹ ಣಅಸಚ್ಚ ಸಖ್ಖಿಣಾ
ಣ ಮುಅನ್ತಿ ಕಹಂ ವಿ ಸವ್ವಜಣಸೋಹದ್ದಮ್ ||೫೦||

ದೃಷ್ಟಸ್ವಪರಸ್ವಭಾವಾಃ ಪುರುಷಾ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಸ್ವಾಮಿನಸ್ತವ ಶೀಲಮ್ ।
ನಾಥ ನತಸತ್ತ್ವಸಖ್ಯೇನ ನ ಮುಞ್ಚನ್ತಿ ಕಥಮಪಿ ಸರ್ವಜನಸೌಹಾರ್ದಮ್

ಮಾಣಮಅಸಾಮಚ್ಛರ-
ಡಮ್ಭಾಸೂಆಭಆಮರಿಸಲೋಹಮುಹಾ ।
ದೀಸನ್ತಿ ಣ ಮೋಹಸುಅ
ದೋಸಾ ದಾಸಾಣ ಸಚ್ಚ ತುಹ ಭತ್ತಾಣಮ್ ॥೫೧॥

ಮಾನಮದೇರ್ಷ್ಯಾಮತ್ಸರದಮ್ಭಾಸೂಯಾಭಯಾಮರ್ಷ-
ಲೋಭಮುಖಾಃ ।
ದೃಶ್ಯನ್ತೇ ನ ಮೋಹಸುತಾ ದೋಷಾ ದಾಸಾನಾಂ ಸತ್ಯ ತವ
ಭಕ್ತಾನಾಮ್ ॥೫೧॥

ಜಾಣ ಮಈ ಇಅರಮುಹೀ
ಕಾಳೋ ಸಅಳೋ ವಿ ತಾಣ ಕಲಿವಿತ್ಥಾರೋ ।
ಜೇ ತುಹ ಪಅಮ್ಮಿ ಪವಣಾ
ಣತ್ಥಿ ಕಲೀ ಣಾಅವಇಣಅರವಇ ತಾಣಮ್ ॥೫೨॥

ಯೇಷಾಂ ಮತಿರಿತರಮುಖೀ ಕಾಲಃ ಸಕಲೋಽಪಿ ತೇಷಾಂ
ಕಲಿವಿಸ್ತಾರಃ ।
ಯೇ ತವ ಪದೇ ಪ್ರವಣಾ ನಾಸ್ತಿ ಕಲಿರ್ನಾಗಪತಿನಗರಪತೇ
ತೇಷಾಮ್ ॥೫೨॥

ಅಚ್ಚಾಸಣ್ಣವಿಣಾಸಾ
ಅಚ್ಚುಅ ಪೇಚ್ಛನ್ತಿ ತಾವಏ ಭತ್ತಅಣೇ ।
ಮೋಕ್ಖರುಈಣ ಸುಮಗ್ಗೇ
ಮೂಢಾ ದಿವಹಅರಮಣ್ಡಲಮ್ಮಿ ವ ಛಿದ್ದಮ್ ॥೫೩॥

ಅತ್ಯಾಸನ್ನವಿನಾಶಾ ಅಚ್ಯುತ ಪಶ್ಯನ್ತಿ ತಾವಕೇ ಭಕ್ತಜನೇ ।
ಮೋಕ್ಷರುಚೀನಾಂ ಸುಮಾರ್ಗೇ ಮೂಢಾ ದಿವಸಕರಮಣ್ಡಲ ಇವ
ಛಿದ್ರಮ್ ॥೫೩॥

[1] ಣಿತುಡಿಅದುಮ್ಮಾಣಘಣಾ
ಣಿಮ್ಮಲಗುಣಘಡಿಅತಾರಅಪಬ್ಭಾರಾ ।
ಭಾಸನ್ತಭತ್ತಿಜೋಣ್ಹಾ
ಣಅಸಚ್ಚ ಫುರನ್ತಿ ಣಹಣಿಹಾ ತುಹ ಭತ್ತಾ ||೫೪||

ನಿತ್ರುಟಿತದುರ್ಮಾನಘನಾ ನಿರ್ಮಲಗುಣಘಟಿತತಾರಕಾಪ್ರಾಗ್ಭಾರಾಃ ।
ಭಾಸಮಾನಭಕ್ತಿಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ನತಸತ್ಯ ಸ್ಫುರನ್ತಿ ನಭೋನಿಭಾಸ್ತವ
ಭಕ್ತಾಃ ||೫೪||

ಣ ಹು ಜಮವಿಸಅಮ್ಮಿ ಗಈ
ಣಅಸಚ್ಚ ಪಅಮ್ಬುಅಂ ತುಹ ಪವಣ್ಣಾಣಮ್ ।
ಖಲಿಆಣ ವಿ ಜಹಜೋಗ್ಗಂ ।
ಸಿಕ್ಖಾ ಸುದ್ಧನ್ತಕಿಂಕರಾಣ ವ ಲಹುಈ ||೫೫||

ನ ಖಲು ಯಮವಿಷಯೆ ಗತಿರ್ನತಸತ್ಯ ಪದಾಮ್ಬುಜಂ ತವ
ಪ್ರಪನ್ನಾನಾಮ್ ।
ಸ್ಖಲಿತಾನಾಮಪಿ ಯಥಾಯೋಗ್ಯಂ ಶಿಕ್ಷಾ ಶುದ್ಧಾನ್ತಕಿಂಕರಾಣಾಮಿವ
ಲಘ್ವೀ ||೫೫||

ಕಮ್ಮಗಇದೋಸದುಹಿಅ[2]
ಕಅನ್ತಭಿಉಡೀಭುಅಙ್ಗಿದಂಸಣತತ್ಥಾ ।
ಅಚ್ಚನ್ತಿ ತುಜ್ಝ ಚಳಣೆ
ಅಚ್ಚುಅ ಪಬ್ಭಟ್ಠವಮ್ಮಹರಸಾಸಾಅ ||೫೬||

ಕರ್ಮಗತಿದೋಷದುಃಖಿತಾಃ ಕೃತಾನ್ತಭ್ರುಕುಟೀಭುಜಂಗೀದರ್ಶನ
ತ್ರಸ್ತಾಃ ।
ಅರ್ಚನ್ತಿ ತವ ಚರಣಾವಚ್ಯುತ ಪ್ರಭ್ರಷ್ಟಮನ್ಮಥರಸಾಸ್ವಾದಾಃ ||೫೬||

---

[1] ಣಿತುಡಿಅ-ನಿತ್ರುಟಿತ. [2] ದೋಸದುಹಿಅ-ದೋಷದುಃಖಿತಾಃ.

ಆಲಗ್ಗಇ ತುಹ ಚಳಣೇ
ಅಚ್ಚುಅ ವಿಹಿಣಾ ವಿ ಅಚ್ಚಣಾ ಆಅರಿಆ ।
ಜಾ ಏಕ್ಕನ್ತಿಪಉತ್ತಾ
ಸೇಸಂ ವ ಸಅಂ ಸಿರೇಣ ಪಡಿಗೆಣ್ಹಸಿ ತಮ್ ॥೫೭॥

ಆಲಗತಿ ತವ ಚರಣಾವಚ್ಯುತ ವಿಧಿನಾಪ್ಯರ್ಚನಾಽಽಚರಿತಾ ।
ಯೈಕಾನ್ತಿಪ್ರಯುಕ್ತಾ ಶೇಷಾಮಿವ ಸ್ವಯಂ ಶಿರಸಾ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾಸಿ ತಾಮ್ ॥೫೭॥

ತುಹ ಮುಹಜೋಣ್ಹಾದಾವಿಅ-
ಮಾಣಸಸಸಿಅನ್ತಪವಹಸಂಣಿಹಬಾಹೇ ।
ಅಚ್ಚುಅ ಣ ಮುಅಸಿ ಭತ್ತೇ
ಕಳಮ್ಬಗೋಳಣಿಹಕಣ್ಟಅನ್ತಣಿಅಙ್ಗೇ ॥೫೮॥

ತವ ಮುಖಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾದ್ರಾವಿತಮಾನಸಶಶಿಕಾನ್ತಪ್ರವಾಹಸಂನಿಭ-ಬಾಷ್ಪಾನ್ ।
ಅಚ್ಯುತ ನ ಮುಞ್ಚಸಿ ಭಕ್ತಾನ್ಕದಮ್ಬಗೋಳನಿಭಕಣ್ಟಕಾಯಮಾನನಿ-ಜಾಙ್ಗಾನ್ ॥೫೮॥

ಸವ್ವೇಸು ವಿ ಣಿವ್ವೇರಾ
ಸರಣಾಗಅಸಚ್ಚ ಗಹಿಅಸಾಸಅಧಮ್ಮಾ ।
ಗಅಸಙ್ಗಾ ತುಹ ಭತ್ತಾ
ಜನ್ತಿ ತುಮಂ ಏವ್ವ ದುಳ್ಳಹಂ ಇಅರೇಹಿಮ್ ॥೫

ಸರ್ವೇಷ್ವಪಿ ನಿರ್ವೈರಾಃ ಶರಣಾಗತಸತ್ಯ ಗೃಹೀತಶಾಶ್ವತಧರ್ಮಾಃ ।
ಗತಸಙ್ಗಾಸ್ತವ ಭಕ್ತಾ ಯಾನ್ತಿ ತ್ವಾಮೇವ ದುರ್ಲಭಮಿತರೈಃ ॥೫

ಅಹಿವಇಣಅರಿನ್ದ ತುಮಂ
ಆಸಣ್ಣಂ ವಿ ಗಅಣಂ ವ ಸಇ ದುಗ್ಗೇಜ್ಝುಮ್ ।
ವಿಸಏಸು ವಿಲಗ್ಗನ್ತಾ
ತೂರನ್ತಾ ವಿ ಣ ಲಹನ್ತಿ ಡೋಳನ್ತಮಣಾ ॥೬೦॥

ಅಹಿಪತಿನಗರೇನ್ದ್ರ ತ್ವಾಮಾಸನ್ನಮಪಿ ಗಗನಮಿವ ಸದಾ ದುರ್ಗ್ರಹಮ್।
ವಿಷಯೇಷು ವಿಲಗನ್ತಸ್ತ್ವರಮಾಣಾ ಅಪಿ ನ ಲಭನ್ತೇ ಡೋಳಾಯ-
ಮಾನಮನಸಃ ॥೬೦॥

ಭತ್ತಾ ತಾವಅಸೇವಾ-
ರಸಭರಿಆ ಸಅಲರಕ್ಖಣೂಸುಅರುಇಣಾ ।
ಕರಣಾಇ ಧರನ್ತಿ ಚಿರಂ
ಕಜ್ಜಿಆವೋಕ್ಕಾ ವಿ ಅಚ್ಚುಅ ತುಏ ಠವಿಆ ॥೬೧॥

ಭಕ್ತಾಸ್ತಾವಕಸೇವಾರಸಭರಿತಾಃ ಸಕಲರಕ್ಷಣೋತ್ಸುಕರುಚಿನಾ ।
ಕರಣಾನಿ ಧರನ್ತಿ ಚಿರಂ ಕಾಞ್ಚಿತವೋಕ್ಕಾ ಅಪ್ಯಚ್ಯುತ ತ್ವಯಾ
ಸ್ಥಾಪಿತಾಃ ॥೬೧॥

ಥಿರಗುಣಗಿರಿಜಣಿಏಹಿಂ
ಸಂತಾರೇಸಿ ಣಅಸಚ್ಚ ಣಿಅಭತ್ತೇಹಿಮ್ ।
ಜಮ್ಮಪರಿವಾಡಿಜಲಹಿಂ
ಜಙ್ಘಮುತ್ತರಸೇಉವಂಸಣಿಜ್ಜೇಹಿ ಜಣೇ ॥೬೨॥

ಸ್ಥಿರಗುಣಗಿರಿಜನಿತೈಃ ಸಂತಾರಯಸಿ ಸತತಸತ್ಯ ನಿಜಭಕ್ತೈಃ ।
ಜನ್ಮಪರಿಪಾಟೀಜಲಧಿಂ ಜಙ್ಘಮುತ್ತರಸೇತುವರ್ಶನೀಯೈರ್ಜನಾನ್ ॥೬೨॥

ಪಸಮಿಅಭವನ್ತರಭಆ
ಪತ್ತಂ ಪತ್ತಂ ಹಿಅಂ ತಿ ಪರಿಪೇಚ್ಛನ್ತಾ ।
ಭಾವೇನ್ತಿ ತುಜ್ಝ ಭತ್ತಾ
ಪಿಅಇಹಿಂ ವ ಣಅಸಚ್ಚ ಪಚ್ಛಿಮದಿಅಹಮ್ ॥೯೩॥

ಪ್ರಶಮಿತಭವಾನ್ತರಭಯಾಃ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಹಿತಮಿತಿ ಪರಿಪಶ್ಯನ್ತಃ ।
ಭಾವಯನ್ತಿ ತವ ಭಕ್ತಾಃ ಪ್ರಿಯಾತಿಥಿಮಿವ ನತಸತ್ಯ ಪಶ್ಚಿಮದಿವಸಮ್ ॥

ಪಅಡತಿಮಿರಮ್ಮಿ ಭುವಣೆ
ಪತ್ತಪಡಿಟ್ಠವಿಅಪರಮಣಾಣಪಈವಾ ।
ಣಿಜ್ಜನ್ತಿ ಅಚ್ಚುಅ ತುಏ
ಣಿಅಂ ಪಅಂ ಸಇ ಸಅಂಪಹಂ ಕಅಕಜ್ಜಾ ॥೯೪॥

ಪ್ರಕಟತಿಮಿರೇ ಭುವನೇ ಪಾತ್ರಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿತಪರಮಜ್ಞಾನಪ್ರದೀಪಾಃ ।
ನೀಯನ್ತೇಽಚ್ಯುತ ತ್ವಯಾ ನಿಜಂ ಪದಂ ಸದಾ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭಂ ಕೃತ-
ಕಾರ್ಯಾಃ ॥೯೪॥

ದಿಢತಿವ್ವಭತ್ತಿಣಅಣಾ
ಪರಿಪೇಚ್ಛನ್ತಾ ಅಹಿನ್ದಉರಣಾಹ ತುಮಮ್ ।
ಪತ್ತಾ ತುಹ ಸಾಉಜ್ಜಂ
ಪನ್ತಿಂ ಪೂರೇನ್ತಿ ಪಣ್ಣಇನ್ದಮುಹಾಣಮ್ ॥೯೫॥

ದೃಢತೀವ್ರಭಕ್ತಿನಯನಾಃ ಪರಿಪಶ್ಯನ್ತೋಽಹೀನ್ದ್ರಪುರನಾಥ ತ್ವಾಮ್
ಪ್ರಾಪ್ತಾಸ್ತವ ಸಾಯುಜ್ಯಂ ಪಙ್ಕ್ತಿಂ ಪೂರಯನ್ತಿ ಪನ್ನಗೇನ್ದ್ರ-
ಮುಖಾನಾಮ್ ॥೯೫

ಸಂಣಅಸುಳಹಂ ಅಚ್ಚುಅ
ಸಮಾಹಿಸೋವಾಣಕಮವಿಳಮ್ಬವಿಮುಹಿಅ ।
ಸರಣಂ ಗನ್ತೂಣ ತುಮಂ
ಮುತ್ತಾ ಮುಉಉನ್ದಖತ್ತಬನ್ಧುಪ್ಪಮುಹಾ ॥೬೬॥

ಸಂನತಸುಲಭಾಚ್ಯುತ ಸಮಾಧಿಸೋಪಾನಕ್ರಮವಿಲಮ್ಬವಿಮುಖಿತಾಃ ।
ಶರಣಂ ಗತ್ವಾ ತ್ವಾಂ ಮುಕ್ತಾ ಮುಚುಕುನ್ದಕ್ಷತ್ರಬನ್ಧುಪ್ರಮುಖಾಃ ॥

ದೇವಾಣ ಪಸುಸಮಾಣೋ
ಜನ್ತೂ ಗನ್ತೂಣ ದೇವಣಾಹ ತುಹ ಪಅಮ್ ।
ತೇಹಿಂ ಚಿಅ ಸವ್ವೇಹಿಂ
ಸಂಸರಮಾಣೇಹಿ ಹೋಇ ಸಇ ದಿಣ್ಣಬಳೀ ॥೬೭॥

ದೇವಾನಾಂ ಪಶುಸಮಾನೋ ಜನ್ತುರ್ಗತ್ವಾ ದೇವನಾಥ ತವ ಪದಮ್ ।
ತೈರೇವ ಸರ್ವೈಃ ಸಂಸರಮಾಣೈರ್ಭವತಿ ಸದಾ ದತ್ತಬಲಿಃ ॥೬೭॥

ಮೋಹನ್ಧಆರಮಹಣ್ಣವ
ಮುಚ್ಛಿಅಮಾಆಮಹಾರಅಣಿಪಚ್ಚೂಹೋ ।
ಅಚ್ಚುಅ ತುಜ್ಝ ಕಡಕ್ಖೋ
ಣಿಮುತ್ತಿಪತ್ಥಾಣಪಢಮಪರಿಅರಬನ್ಧೋ ॥೬೮॥

ಮೋಹಾನ್ಧಕಾರಮಹಾರ್ಣವಮೂರ್ಛಿತಮಾಯಾಮಹಾರಜನಿ-
ಪ್ರತ್ಯೂಹಃ ।
ಅಚ್ಯುತ ತವ ಕಟಾಕ್ಷೋ ನಿಮುಕ್ತಿಪ್ರಸ್ಥಾನಪ್ರಥಮಪರಿಕರಬನ್ಧಃ ॥೬೮॥

ಮೋಕ್ಖಸುಹರುಕ್ಖಮೂಳಂ
ಮೋಹಜರಾಉರಮಹಾರಸಾಅಣಪವರಮ್ ।
ಸಅಲಕುಸಲೆಕ್ಕಖೆತ್ತಂ
ಕಿಂಕರಸಚ್ಚ ತುಹ ಕಿತ್ತಣಂ ಅಮಿಅಣಿಹಮ್ ॥೬೯॥

ಮೋಕ್ಷಸುಖವೃಕ್ಷಮೂಲಂ ಮೋಹಜರಾತುರಮಹಾರಸಾಯನ-
ಪ್ರವರಮ್ ।
ಸಕಲಕುಶಲೈಕಕ್ಷೇತ್ರಂ ಕಿಂಕರಸತ್ಯ ತವ ಕೀರ್ತನಮಮೃತನಿಭಮ್ ॥

ಣತ್ಥಿ ಅಹಿಕ್ಕಮಣಾಸೋ
ವಿಚ್ಛೇಅಮ್ಮಿ ವಿ ಣ ಪಚ್ಚವಾಯಪಸಙ್ಗೋ ।
ಸಪ್ಪಾ ವಿ ತುಹ ಸಪಜ್ಜಾ ।
ರಕ್ಖಇ ಅಚ್ಚುಅ ಮಹತ್ತರಾಮ ಭಆಮೊ ॥೭೦॥

ನಾಸ್ತ್ಯಭಿಕ್ರಮನಾಶೋ ವಿಚ್ಛೇದೇಽಪಿ ನ ಪ್ರತ್ಯವಾಯಪ್ರಸಙ್ಗಃ ।
ಸ್ವಲ್ಪಾಪಿ ತವ ಸಪರ್ಯಾ ರಕ್ಷತ್ಯಚ್ಯುತ ಮಹತ್ತರಾದ್ಭಯಾತ್ ॥೭೦॥

ಅಪಸಾಏ ಅಪಸಣ್ಣಾ
ತುಜ್ಝ ಪಸಾಅಮ್ಮಿ ದಾಸಸಚ್ಚ ಪಸಣ್ಣಾ ।
ಆರಜ್ಝಾ ಹೊನ್ತಿ ಪರೆ
ಕಿಂ ತೇಹಿ ಪಸಙ್ಗಲಮ್ಭಿಆಪಹಾವೇಹಿಮ್ ॥೭೧॥

ಅಪ್ರಸಾದೇ ಅಪ್ರಸನ್ನಾಸ್ತವ ಪ್ರಸಾದೇ ದಾಸಸತ್ಯ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ।
ಆರಾಧ್ಯಾ ಭವನ್ತಿ ಪರೇ ಕಿಂ ತೈಃ ಪ್ರಸಙ್ಗಲಮ್ಭಿತಪ್ರಭಾವೈಃ ॥೭೧॥

ಇಅರತಿಅಸಾ ಪಸಣ್ಣಾ |
ಕಿಂಕರಸ್ಸ ಮಹ ಕಿಂ ಣು ಕಾಹಿನ್ತಿ ಹಿಅಮ್ |
ಣೀಹಾರಕಣಸಏಹಿಂ
ಣ ಹು ಪೂರಿಜ್ಜಇ ಕಹಂ ವಿ ಚಾಅಅತಿಣ್ಹಾ ||೭೨||

ಇತರತ್ರಿದಶಾಃ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ಕಿಂಕರಸ್ಯ ಮಮ ಕಿಂ ನು ಕರಿಷ್ಯನ್ತಿ ಹಿತಮ್ ||
ನೀಹಾರಕಣಶತೈರ್ನ ಖಲು ಪೂರ್ಯತೇ ಕಥಮಪಿ ಚಾತಕತೃಷ್ಣಾ ||೭೨||

ಅಣುಗಅಸುಹಮಿಅತಿಣ್ಹಾ
ಅಚ್ಚುಅ ವೀಸಮಇ ತುಜ್ಝ ಮಾಮಅತಿಣ್ಹಾ |
ಪವಹೇಸು ಪಸರಿಆಏ
ಆಸಿಅಪವಹನ್ತಕಿವಾಸರಿಆಏ ||೭೩||

ಅನುಗತಸುಖಮೃಗತೃಷ್ಣಾ ಅಚ್ಯುತ ವಿಶ್ರಾಮ್ಯತಿ ತವ ಮಾಮಕತೃಷ್ಣಾ |
ಪ್ರವಾಹೇಷು ಪ್ರಸೃತಾಯಾ ಆಶ್ರಿತಪ್ರವಹತ್ಕೃಪಾಸರಿತಃ ||೭೩||

ವಿಅಲಿಅಸಅಲಜ್ಝವಸಮೊ
ಥಮ್ಭೇ ಣಅಸ್ಸ ಧಅಣಿಹೇ ಧಾರೆನ್ತೋ |
ಕನ್ತಾರಪನ್ಥೋ ವಿಅ
ಖಣ್ಡಿಅಚಲಣೋ ಮ್ಹಿ ಕಾಅರವಿ[1]ಸೀರನ್ತೋ ||೭೪||

ವಿಗಲಿತಸಕಲಾಧ್ಯವಸಾಯಸ್ತಮ್ಭಾನ್ನತಸ್ಯ ಧ್ವಜನಿಭಾನ್ಧಾರಯನ್ |
ಕಾನ್ತಾರಪಾನ್ಥ ಇವ ಖಣ್ಡಿತಚರಣೋಽಸ್ಮಿ ಕಾತರವಿಶೀರ್ಯಮಾಣಃ ||

[1] ವಿಸರನ್ತೋ-ವಿಶೀರ್ಯಮಾಣಃ.

ಥಿರಧಮ್ಮವಮ್ಮಥಇಅಂ
ಅಧಮ್ಮಪವಣಾಣ ಅಗ್ಗಖನ್ಧಪಉತ್ತಮ್ ।
ಅಘಡನ್ತವಿಪಡಿಸಾರಂ
ಅಚ್ಚುಅ ಮಂ ಹಸಸಿ ಣೂಣ ಲಚ್ಛಿಸಮಕ್ಖಮ್ ॥೭೫॥

ಸ್ಥಿರಧರ್ಮವರ್ಮಸ್ಥಗಿತಮಧರ್ಮಪ್ರವಣಾನಾಮಗ್ರಸ್ಕನ್ಧಪ್ರವೃತ್ತಮ್ ।
ಅಘಟಮಾನವಿಪ್ರತೀಸಾರಮಚ್ಯುತ ಮಾಂ ಹಸಸಿ ನೂನಂ
ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಮಕ್ಷಮ್ ॥೭೫॥

ತರಿಉಂ ಅಚ್ಚುಅ ದುರಿಅಂ
ಇಮಮ್ಮಿ ದೇಹಮ್ಮಿ ಏಕ್ಕದಿಅಹೇ ವಿ ಕಅಮ್ ।
ಕಾಲೋ ಅಲಂ ಣ ಸಅಲೋ
ಕಲುಣಾಏ ತುಜ್ಝ [1]ಪುಣ್ಣಪತ್ತಂ ಮ್ಹಿ ಇಮೋ ॥೭೬॥

ತರಿತುಮಚ್ಯುತ ದುರಿತಮಸ್ಮಿನ್ದೇಹ ಏಕದಿವಸೇಽಪಿ ಕೃತಮ್ ।
ಕಾಲೋಽಲಂ ನ ಸಕಲಃ ಕರುಣಾಯಾಸ್ತವ ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರ-
ಮಸ್ಮ್ಯಯಮ್ ॥೭೬॥

ಅಚ್ಚುಅ ತುಜ್ಝ ಗುಣಾಣಂ
ಮಹ ದೋಸಾಣಂ ವಿ ಣತ್ಥಿ ಕುತ್ಥ ವಿ ಗಣಣಾ ।
ತಹ ವಿ ಜಓ ಪುಥುಮಾಣಂ
ಅಹಿಅಂ ಲೀಣಾಣ ಹೋಇ ಣ ಹು ದೊಬ್ಬಲ್ಲಮ್ ॥೭೭॥

ಅಚ್ಯುತ ತವ ಗುಣಾನಾಂ ಮಮ ದೋಷಾಣಾಮಪಿ ನಾಸ್ತಿ
ಕುತ್ರಾಪಿ ಗಣನಾ ।
ತಥಾಪಿ ಜಯಃ ಪ್ರಥಮಾನಾನಾಮಧಿಕಂ ಲೀನಾನಾಂ ಭವತಿ ನ ಖಲು
ದೌರ್ಬಲ್ಯಮ್ ॥೭೭॥

[1] ಪುಣ್ಣಪತ್ತಂ ತೋಷೋ-ಪೂರ್ಣ-ಪಾತ್ರಂ ಛವಾಮಃ.

ರತ್ತಿಂ ದಿಅಹಂ ಅಚ್ಚುಅ
ತುಡಿಅಪಡನ್ತಾ ಇ ಅಸುದುಮುಖಣ್ಡಾ ಇಮ್ ।
ದಟ್ಠೂಣ ವಿ ದರಿಅಮಣಂ
ಬಾಲಂ ಏಣ್ಹಿಂ ವಿ ಭರಸು ಮಂ ಅಪಮತ್ತೋ ॥೭೮॥

ರಾತ್ರಿಂ ದಿವಸಮಚ್ಯುತ [1]ತ್ರುಟಿತಪತನ್ತ್ಯಯುದ್ರುಮಖಣ್ಡಾನಿ ।
ದೃಷ್ಟ್ವಾಪಿ ದೃಪ್ತಮನಸಂ ಬಾಲಮಿದಾನೀಮಪಿ ಭರಸ್ವ ಮಾಮ-
ಪ್ರಮತ್ತಃ ॥೭೮॥

ಣೀಸಾಸಸಂಕಣಿಜ್ಜೇ
ದೇಹೇ ಪಡಳನ್ತಸಳಿಲಬಿನ್ದುಸರಿಚ್ಛೇ ।
ಮುಣಸಿ ಣಅಸಚ್ಚ [2]ತುಂ ಮಂ
ಜರನ್ತಕರಣೆ ವಿ ದೀಹಜೋವ್ವಣತಿಣ್ಹಮ್ ॥೭೯॥

ನಿಃಶ್ವಾಸಶಙ್ಕನೀಯೇ ದೇಹೇ ಪಟಲಾನ್ತಸಲಿಲಬಿನ್ದುಸದೃಕ್ಷೇ ।
ಜಾನಾಸಿ ನತಸತ್ಯ ತ್ವಂ ಮಾಂ ಜರತ್ಕರಣೇಽಪಿ ದೀರ್ಘಯೌವನ-
[3]ತೃಷ್ಣಮ್ ॥೭೯॥

ಅಮುಣಿಅಣಿಅಕಾಅವ್ವಂ
[4]ತಿಅಗ್ಗಮುಣಿಏಸು ಮಂ ವಿ ಪಡಿಊಳಗಇಮ್ ।
ಇಅ ಣಿಅಸಹಾವವಿಹಿಅಂ
ಣಾಹುಂ ದಾಸಾಣ ಸಚ್ಚ ಣ ಹು ತುಹ ಜುತ್ತಮ್ ॥೮೦॥

ಅಜ್ಞಾತನಿಜಕರ್ತವ್ಯಂ ತಿಲಾಗ್ರಜ್ಞಾತೇಷು ಮಾಮಪಿ ಪ್ರತಿಕೂಲಗತಿಮ್ ।
ಇತಿ ನಿಜಸ್ವಭಾವಪ್ರೀಣಿತಂ ಣಾತುಂ ದಾಸಾನಾಂ ಸತ್ಯ ನ ಖಲು ತವ
ಯುಕ್ತಮ್ ॥೮೦॥

---

[1] ತ್ರುಟಿತಪಟಾಯಮಾನಾಸ್ತ್ರ್ಯಯಃ . . . [2] ತುಮಂ-ತ್ವಂ. [3] ತೃಷ್ಣಾಮ್.
[4] ತಿಅಗ್ಗಮುಣಿಏಸು-ಯಂಪ್ರಜ್ಞಯಾ ಜ್ಞಾತೇಷು (?)

ಕೋಽಹಂ ಕಿಂ ಕರಣಿಜ್ಜಂ
ಪರಿಹರಣಿಜ್ಜಂ ವಿ ಕಿಂತಿ ಜಾಣಸಿ ಸವ್ವಮ್ ।
ತೀರಸಿ ಅ ತಂ ಹಿಅಂ ಮಹ
ತಿಅಸೇಸರ ಕುಣಸು ಣಿಅಹಿಅಅಣಿಕ್ಖಿತ್ತಮ್ ॥೮೧॥

ಕೋಽಹಂ ಕಿಂ ಕರಣೀಯಂ ಪರಿಹರಣೀಯಮಪಿ ಕಿಮಿತಿ ಜಾನಾಸಿ ಸರ್ವಮ್ ।
ಶಕ್ನೋಷಿ ಚ ತದ್ಧಿತಂ ಮಮ ತ್ರಿದಶೇಶ್ವರ ಕುರುಷ್ವ ನಿಜಹೃದಯನಿಕ್ಷಿಪ್ತಮ್ ॥೮೧॥

ಏಣ್ಹಿಂ ಉವರಿಂ ವಿ ಇಮೋ
ಗುಣಗಹಿಓ ದಾರುಪುತ್ತಓ ವ ಪರವಸೋ ।
ತಸ್ಸ ವಿ ಮಹ ತಿಅಸೇಸರ
ತೀಸು ವಿ ಕರಣೇಸು ಹೋಸು ಸುಹಸಂಕಪ್ಪೋ ॥೮೨॥

ಇದಾನೀಮುಪರ್ಯಪ್ಯಯಂ ಗುಣಗೃಹೀತೋ ದಾರುಪುತ್ರಕ ಇವ ಪರವಶಃ ।
ತಸ್ಯಾಪಿ ಮಮ ತ್ರಿದಶೇಶ್ವರ ತ್ರಿಷ್ವಪಿ ಕರಣೇಷು ಭವ ಸುಖಸಂಕಲ್ಪಃ ॥

ಣಿಅಕಮ್ಮಣಿಅಳಜುಅಳಂ
ಅಚ್ಚುಅ ಕಾಊಣ ಮಹ ಪಿಅಪ್ಪಿಅವಗ್ಗೆ ।
ಕಾಹೇ ಘೋರಕಳೇಬರ-
ಕಾರಾಘರಕುಹರಣಿಗ್ಗಅಂ ಕಾಹಿಸಿ ಮಮ್ ॥೮೩॥

ನಿಜಕರ್ಮನಿಗಳಯುಗಳಮಚ್ಯುತ ಕೃತ್ವಾ ಮಮ ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯವರ್ಗೇ ।
ಕದಾ ಘೋರಕಳೇಬರಕಾರಾಗೃಹಕುಹರನಿರ್ಗತಂ ಕರಿಷ್ಯಸಿ ಮಾಮ್ ॥

ಹದ್ದೆ ತುಮಮ್ಮಿ ಕಇಆ
ವಿಸ್ಸಮಿಅಂ ಬಮ್ಹಧಮಣಿಮಗ್ಗಣಿಹಿತ್ತಮ್ ।
ದಿಣಆರದಿಣ್ಣಗ್ಗಕರಂ
ಅಚ್ಚುಅ ಪೆಚ್ಛಿಹಿಸಿ ದಇಅಡಿಮ್ಭಂ ವಿಅ ಮಮ್ ॥೮೪॥

ಹಾರ್ದೇ ತ್ವಯಿ ಕದಾ ವಿಶ್ರಾನ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಧಮನಿಮಾರ್ಗಗಮಿಷ್ಯನ್ತಮ್ ।
ದಿನಕರದತ್ತಾಗ್ರಕರಮಚ್ಯುತ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಸಿ ದಯಿತಡಿಮ್ಭಮಿವ ಮಾಮ್ ॥

ಕಾಹೆ ಅಮಾಣವನ್ತಾ
ಅಗ್ಗಿಮುಹಾ ಆಇವಾಹಿಆ ತುಹ ಪುರಿಸಾ ।
ಅಇಲಙ್ಘೇಹಿನ್ತಿ ಮಮಂ
ಅಚ್ಚುಅ ತಮಗಹಣತಿಉಣಮರುಕನ್ತಾರಮ್ ॥೮೫॥

ಕದಾ ಅಮಾನವಾನ್ತಾ ಅಗ್ನಿಮುಖಾ ಆತಿವಾಹಿಕಾಸ್ತವ ಪುರುಷಾಃ ।
ಅತಿಲಙ್ಘಯಿಷ್ಯನ್ತಿ ಮಾಮಚ್ಯುತ ತಮೋಗಹನತ್ರಿಗುಣಮರುಕಾನ್ತಾರಮ್

ಲಙ್ಘಿಅ ವಿರಆಸರಿಅಂ
ಲಮ್ಭಿಅಸಇಸುದ್ಧಸತ್ತಮಅಸೋಮ್ಮತಣುಮ್ ।
ಕಅಬಮ್ಹಾಲಂಕಾರಂ
ಕಾಹಿಸಿ ಣಿಅಸಚ್ಚ ಕಿಂಕರಂ ಕಾಹೆ ಮಮ್ ॥೮೬॥

ಲಙ್ಘಿತವಿರಜಾಸರಿತಂ ಲಮ್ಭಿತಸದಾಶುದ್ಧಸತ್ತ್ವಮಯಸೌಮ್ಯತನುಮ್ ।
ಕೃತಬ್ರಹ್ಮಾಲಙ್ಕಾರಂ ಕರಿಷ್ಯಸಿ ಸತ್ಯಸತ್ಯ ಕಿಂಕರಂ ಕದಾ ಮಾಮ್ ॥

ಸಂಸಾರಸಾಅರಾಓ
ಉಕ್ಖಿತ್ತಂ ತಿಅಸಣಾಹ ಫುರಿಆಲೋಅಮ್ ।
ಕಾಹೆ ಕಾಹಿಸಿ ಹಿಅಏ
ಕೋತ್ಥುಹಮಣಿದಪ್ಪಣಂ ವ ಲಚ್ಛಿಪುಲೋಇಅಮ್ ॥೮೭॥

ಸಂಸಾರಸಾರಸಾಗರಾದುತ್ಕ್ಷಿಪ್ತಂ ತ್ರಿದಶನಾಥ ಸ್ಫುರಿತಾಲೋಕಮ್ ।
ಕದಾ ಕರಿಷ್ಯಸಿ ಹೃದಯೆ ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿದರ್ಪಣಮಿವ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೃಷ್ಟಮ್

ಕಾಹೇ ತುಹ ಪಅಪಙುಮೆ
ಹೋಹಿಮಿ ಣಅಸಚ್ಚ ಕೇಳಿಕನ್ತತಿಹುವಣೆ ।
ಮಅಣಾರಿಉಮಉಡಮಜ್ಜಣ-
ಸುರಸರಿಆಸೋತ್ತಸೂಇಅಮಹುಪ್ಪವಹೇ ॥೮೮॥

ಕದಾ ತವ ಪಾದಪದ್ಮೇ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ನತಸತ್ಯ ಕೇಳಿಕ್ರಾನ್ತತ್ರಿಭುವನೇ ।
ಮದನರಿಪುಮುಕುಟಮಜ್ಜನಸುರಸರಿತ್ಸ್ರೋತಃಸೂಚಿತಮಧುಪ್ರವಾಹೇ ॥

ಉವಣಿಸಅಸಿರಕುಸುಮಂ
ಉತ್ತಂಸೇಊಣ ತುಹ ಪಅಮ್ಬುಅಜುಅಳಮ್ ।
ದಇಓ ಹೋಹಿಮಿ ಕಇಆ
ದಾಸೋ ದಾಸಾಣ ಸಚ್ಚ ಸೂರಿಸರಿಚ್ಛೋ ॥೮೯॥

ಉಪನಿಷಚ್ಛಿರಃಕುಸುಮಮುತ್ತಂಸ್ಯ ತವ ಪದಾಮ್ಬುಜಯುಗಳಮ್ ।
ದಯಿತೋ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ಕದಾ ದಾಸೋ ದಾಸಾನಾಂ ಸತ್ಯ
ಸೂರಿಸದೃಕ್ಷಃ ॥೮೯॥

ಅಉಣೋಣಿಉತ್ತಿಜೋಗ್ಗಂ
ಓಆರವಿಹಾರಸಹಅರತ್ತಣಧಣಿಅಮ್ ।
ಅಪ್ಪಸಮಭೋಅಮೆತ್ತಂ
ಅಣುಹೋಹಿಸಿ ದೇವಣಾಹ ಕಾಹೆ ಣು ಮಿಮಮ್ ॥೯೦॥

ಅಪುನರ್ನಿವೃತ್ತಿಯೋಗ್ಯಮವತಾರವಿಹಾರಸಹಚರತ್ವಧನ್ಯಮ್ ।
ಆತ್ಮಸಮಭೋಗಮಾತ್ರಮನುಭವಿಷ್ಯಸಿ ದೇವನಾಥ ಕದಾ ನು ಮಾಮ್ ॥೯೦॥

ಇಅ ಫುಡಮಣೋರಹಂ ಮಂ
ಏತ್ತಿಅವಅಣಮೆತ್ತಸಾರಂ ವಸಅಮ್ ।
ಕುಣಸು ಣಿಅಗುಣಗಣೇಹಿಂ
ಸಚ್ಚಂ ದಾಸಾಣ ಸಚ್ಚ ಸಇ ಸಚ್ಛನ್ದೋ ॥೯೧॥

ಇತಿ ಸ್ಫುಟಮನೋರಥಂ ಮಾಮೇತಾದೃಶವಚನಮಾತ್ರಸಾರಂ ವಶಗಮ್ ।
ಕುರುಷ್ವ ನಿಜಗುಣಗಣೈಃ ಸತ್ಯಂ ದಾಸಾನಾಂ ಸತ್ಯ ಸದಾ ಸ್ವಚ್ಛನ್ದಃ ॥

ಬಾಳಪವಗೊವ್ವ ತರಳೋ
ಣಾರಾಇಜಾಇತ್ತಿ ಸಾಅರಂ ತರಿಉಮಣೋ ।
ಪತ್ಥೇಮಿ ತುಮಂ ಅಚ್ಚುಅ
ಕಙ್ಖಿಅಸರಿಸಸ್ಸ ಖಮಸು ಮಹ ಕಾವೇಅಮ್ ॥೯೨॥

ಬಾಲಪ್ಲವಗ ಇವ ತರಳೋ ನಾರಾತಿಜಾತಿರೀತಿ ಸಾಗರಂ ತರಿತುಮನಾಃ ।
ಪ್ರಾರ್ಥಯೇ ತ್ವಾಮಚ್ಯುತ ಕಾಙ್ಕ್ಷಿತಸದೃಶಸ್ಯ ಕ್ಷಮಸ್ವ ಮಮ ಕಾಪೇಯಮ್ ॥೯೨॥

ಅಚ್ಚುಅ ವಿಸಅಕ್ಕನ್ತಂ
ಭವಣ್ಣವಾವತ್ತಭಮಿಣಿಬುಡ್ಡಿಜ್ಜನ್ತಮ್ ।
ಜಣಣೀ ಥಣಂಧಅಂ ವಿಅ
ಮಂ ಉದ್ಧರಿಊಣ ಸೇವಸು ಸಅಂ ಪಚ್ಛಮ್ ॥೯೩॥

ಅಚ್ಯುತ ವಿಷಯಾಕ್ರಾನ್ತಂ ಭವಾರ್ಣವಾವರ್ತಭ್ರಮಿನಿಮಜ್ಜನ್ತಮ್ ।
ಜನನೀ ಸ್ತನಂಧಯಮಿವ ಮಾಮುದ್ಧೃತ್ಯ ಸೇವಸ್ವ ಸ್ವಯಂ ಪಥ್ಯಮ್ ॥

ಕಮ್ಮಮಅಘಮ್ಮತವಿಅಂ
ಸುಹಮಿಅತಿಣ್ಹಾಹಿ [1]ಕಾಹಿ ವಿ ಅತಿಣ್ಹಾಅಮ್ ।
ಕಾರೇಸು ಣಿವ್ವುಅಂ ಮಂ
ಕರಆಸಿಸಿರೇಹಿ ಅಚ್ಚುಅ ಕಡಕ್ಖೇಹಿಮ್ ॥೯೪॥

ಕರ್ಮಮಯಘರ್ಮತಪ್ತಂ ಸುಖಮೃಗತೃಷ್ಣಾಭಿಃ ಕಾಭಿರಪ್ಯತೃಷ್ಣಾಕಮ್।
ಕಾರಯ ನಿರ್ವೃತಂ ಮಾಂ ಕರಕಾಶಿಶಿರೈರಚ್ಯುತ ಕಟಾಕ್ಷೈಃ ॥೯೪॥

ತುಹ ಚಿನ್ತಣವಿಮುಹಾಣಂ
ದಿಟ್ಠಿವಿಸಾಣಂ ವ ದಂಸಣಾಉ [2]ಮೋಏನ್ತೋ ।
ಅಮಅಮುಹಾಣಂ ವಿಅ ಮಂ
ಅಚ್ಚುಅ ಭತ್ತಾಣ ಣೇಸು ಣಅಣಾಸಾರಮ್ ॥೯೫॥

ತವ ಚಿನ್ತನವಿಮುಖಾನಾಂ ದೃಷ್ಟಿವಿಷಾಣಾಮಿವ ದರ್ಶನಾನ್ಮೋಚಯನ್।
ಅಮೃತಮುಖಾನಾಮಿವ ಮಾಮಚ್ಯುತ ಭಕ್ತಾನಾಂ ನಯಸ್ವ
ನಯನಾಸಾರಮ್ ॥೯೫॥

---

[1] ಕಾಹಿಅತಿಣ್ಹಾ ಅಂ-ಕಾಭಿತತೃಷ್ಣಾಕಮ್. [2] ಮುಅನ್ತೋ-ಮುಞ್ಚನ್.

ವಿಸಮಿಳಿಅಮುಹುಣಿಹೇಸು ಅ
ತಿಣಪಡಿಮೇಸು ಅ ಪಡಿಗ್ಗಹೇಸು ಪಳುಠಿಅಮ್ |
ಅಮುಅಣಿಹಿಮ್ಮಿ ವ ಅಚ್ಚುಅ
ಠಾವೇಸು ತುಮಮ್ಮಿ ಣಿವ್ವುಅಂ ಮಹ ಹಿಅಅಮ್ ||೯೬||

ವಿಷಮಿಳಿತಮಧುನಿಭೇಷು ಚ ತೃಣಪ್ರತಿಮೇಷು ಚ ಪ್ರತಿಗ್ರಹೇಷು ಪ್ರಲುಠಿತಮ್ |
ಅಮೃತನಿಧಾವಿವಾಚ್ಯುತ ಸ್ಪೃಹಯಾ ತ್ವಯಿ ನಿರ್ವೃತಂ ಮಮ ಹೃದಯಮ್ ||೯೬||

ಣಿಚ್ಚಂ ಇಮಮ್ಮಿ ಕಿವಣೆ
ಣಿಕ್ಖಿವಸು ಣಮನ್ತಸಚ್ಚ ಣಿಹಿಸಾರಿಚ್ಛೇ |
ಪವಹನ್ತಣಹಪಹಾಝುರ-
ಪಸಮಿಅಪಣಮನ್ತಸಂಜರೆ ತುಹ ಚಲಣೇ ||೯೭||

ನಿತ್ಯಮಸ್ಮಿನ್ಕೃಪಣೇ ನಿಕ್ಷಿಪ ನಮತ್ಸತ್ಯ ನಿಧಿಸದೃಕ್ಷೌ |
ಪ್ರವಹನ್ನಖಪ್ರಭಾಝರಪ್ರಶಮಿತಪ್ರಣಮತ್ಸಂಜ್ವರೌ ತವ ಚರಣೌ ||೯೭||

ಸರಣಾಗಅತ್ತಿ ಜಣಿಏ
ಜಣಾವಾಏ ವಿ ಜಇ ಅಚ್ಚುಅ ಣ ರಕ್ಖಸಿ ಮಮ್ |
ಹೋಜ್ಜ ಖು ಸಾ ಅರಘೋಸೋ
ಸಾಅರಪುಳಿಣಮ್ಮಿ ತಾರಿಸಂ ತುಹ ವಅಣಮ್ ||೯೮||

ಶರಣಾಗತ ಇತಿ ಜನಿತೇ ಜನವಾದೇಽಪಿ ಯದ್ಯಚ್ಯುತ ನ ರಕ್ಷಸಿ ಮಾಮ್ |
ಭವೇತ್ಖಲು ಸಾಗರಘೋಷಃ ಸಾಗರಪುಳಿನೇ ತಾದೃಶಂ ತವ ವಚನಮ್ ||

ಣಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಮ್ಹಿ ಅ ಅಗಈ
ಣಿವುಣೇಹಿಂ ತುಮಮ್ಮಿ ಣಾಹ ಕಾರುಣಿಏಹಿಮ್ ।
ತೇ ತುಹ ದಟ್ಠೂಣ ಪಿಏ
ಭರಿಅಂ ಣಅಸಚ್ಚ ಭರಸು ಅಪ್ಪಾಣ ಭರಮ್ ॥೯೯॥

ನಿಕ್ಷಿಪ್ತೋಽಸ್ಮಿ ಚಾಗತಿರ್ನಿಪುಣೈಸ್ತ್ವಯಿ ನಾಥ ಕಾರುಣಿಕೈಃ ।
ತಾಂಸ್ತವ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರಿಯಾನ್ ಭೃತಂ ನತಸತ್ಯ ಭರಸ್ವಾತ್ಮನೋಭರಮ್

ಣಅಸಚ್ಚ ಪಕ್ಕಣಾಣೀಅ-
ಗಳಿಅಚಿಲಾಅಭಮಣಿಅಕುಮಾರಂ ವ ಣಿವೋ ।
ಹೋಜ್ಜಜೋವ್ವಣವಹುಂ
ವರೋ ವ್ವ ಮಂ ಲಹಸು ಮನ್ತಿಅಣವಿಣ್ಣವಿಅಮ್ ॥೧೦೦॥

ನತಸತ್ಯ ಪಕ್ಕಣಾನೀತಗಳಿತಕಿರಾತಭ್ರಮನಿಜಕುಮಾರಮಿವ ನೃಪಃ ।
ಭವಿಷ್ಯದ್ಯೌವನವಧೂಂ ವರ ಇವ ಮಾಂ ಲಭಸ್ವ ಮನ್ತ್ರಿಜನವಿಜ್ಞಾಪಿತಮ್ ॥೧೦೦॥

ಇಅ ಕಇತಕ್ಕಿಅಕೇಸರಿ-
ವೇಅನ್ತಾಅರಿಅವೇಙ್ಕಡೇಸವಿರಇಅಮ್ ।
ಸುಹಅಂ ಅಚ್ಚುಅಸಅಅಂ
ಸಹಿಅಅಹಿಅಏಸು ಸೋಹಉ ಸಮಗ್ಗಗುಣಮ್ ॥೧೦೧॥

ಇತಿ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರಿವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವೇಙ್ಕಟೇಶವಿರಚಿತಮ್ ।
ಸುಭಗಮಚ್ಯುತಶತಕಂ ಸಹೃದಯಹೃದಯೇಷು ಶೋಭತಾಂ ಸಮಗ್ರಗುಣಮ್ ॥೧೦೧॥

॥ ಅಚ್ಚುಅಸಅಅಂ ಸಂಪುಣ್ಣಮ್ ॥

॥ ಅಚ್ಯುತಶತಕಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮ್ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ+ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ

|| ಶ್ರೀಃ ||

ದೇಹಳೀಶಸ್ತುತಿಃ

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ವಿಕ್ರಮ್ಯ ಯೇನ ವಿಜಿತಾನಿ ಜಗನ್ತಿ ಭೂಮ್ನಾ
ವಿಸ್ಮಾಪ್ಯ ಯಂ ಪರಮಕಾರಣಮಾಮನನ್ತಿ ।
ವಿಶ್ರಾಣಯನ್ಪ್ರಣಯಿನಾಂ ವಿವಿಧಾನ್ಪುಮರ್ಥಾನ್
ಗೋಪ್ತಾ ಸ ಮೇ ಭವತು ಗೋಪಪುರಾಧಿರಾಜಃ ||೧||

ದೇಹಳ್ಯಧೀಶ್ವರ ತವೇದೃಶವಿಶ್ವರತ್ವಂ
[1]ತುಷ್ಟೂಷತಾಂ ದಿಶತಿ ಗದ್ಗದಿಕಾನುಬನ್ಧಮ್ ।
[2]ವಾಚಂಯಮ್ಯಥ ಚ ಮಾಂ ಕ್ವಚನ ಕ್ಷಪಾಯಾಂ
ಕ್ಲೃಪ್ತೇನ ದಾನ್ತಕವಿಮುಖ್ಯವಿಮರ್ದನೇನ ||೨||

ತ್ವಚ್ಚಕ್ರಸಮ್ಪ್ರತಮಸೇಽಪಿ ಘೂರ್ಣಮಾನೇ
ನಿತ್ಯೋನ್ನತಕ್ರಮನಿದರ್ಶಿತನೇಮಿವೃತ್ತಾಃ ।
ಆರಾಧ್ಯ ಗೋಪನಗರೇ ಕೃಪಯೋದಿತಂ ತ್ವಾಂ
ಸ್ವಾರಾಜ್ಯಮಗ್ರ್ಯಮಲಭನ್ತ ಸುರಾಸುರೇನ್ದ್ರಾಃ ||೩||

ಆಕಲ್ಪಪುಷ್ಪಸುಭಗೋನ್ನತಬಾಹುಶಾಖಃ
ಪಾದೇ ಸದಾ ಪರಿಪಚೇಳಿಮಸತ್ಫಲಸ್ತ್ವಮ್ ।
ಪಶ್ಚಾತ್ತಟಸ್ಪೃಶಿ ಮೃಕಣ್ಡುತಪೋವನೇಽಸ್ಮಿನ್
[3]ಛಾಯಾನಿಲೀನಭುವನೋಽಪಿ ತಮಾಲಶಾಖೀ ||೪||

---

[1] ತುಷ್ಟೂಷತೋಃ. [2] ವಾಚಂಯಮತ್ರಯ. [3] ಛಾಯಾನುಲೀನಭುವನೋಽಸಿ.

ಚಕ್ರಸ್ಯ ದೈತ್ಯದನುಜಾದಿಷು ವಾಮಭಾವಂ
ಶಙ್ಖಸ್ಯ ಚಾಶ್ರಿತ[1]ಜನೇಷ್ವಪಿ ದಕ್ಷಿಣತ್ವಮ್ ।
ವ್ಯಕ್ತಂ ಪ್ರದರ್ಶಯಸಿ ಗೋಪಪುರಾಧಿರಾಜ
ವ್ಯತ್ಯಸ್ಯ ನೂನಮನಯೋಃ ಕರಸಂಪ್ರಯೋಗಮ್ ॥೫॥

[2]ದೀಪೇನ ಕೇನಚಿದಶೀತರುಚಾ ನಿಶೀಥೇ
ಸ್ನೇಹೋಪಪನ್ನಪರಿಶುದ್ಧಗುಣಾರ್ಪಿತೇನ ।
[3]ದಹ್ರಾವಕಾಶನಿಬಿಡಂ ದದೃಶುರ್ಭವನ್ತಂ
ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಯೋಗನಯನಾಃ ಶುಚಯಃ ಕವೀನ್ದ್ರಾಃ ॥೬॥

ಕಾಸಾರಪೂರ್ವಕವಿಮುಖ್ಯವಿಮರ್ದಜನ್ಮಾ
ಪಣ್ಣಾತಟೇಕ್ಷುಸುಭಗಸ್ಯ ರಸೋ ಬಹುಸ್ತೇ ।
ತ್ವತ್ಪಾದಪದ್ಮಮಧುನಿ ತ್ವದನನ್ಯಭೋಗ್ಯೇ
ನೂನಂ ಸಮಾಶ್ರಯತಿ ನೂತನಶರ್ಕರಾತ್ವಮ್ ॥೭॥

ವೈರೋಚನೇಃ ಸದಸಿ ವಾಮನಭೂಮಿಕಾವಾನ್
ವಿಕ್ರಾನ್ತಿತಾಣ್ಡವರಸೇನ ವಿಜೃಮ್ಭಮಾಣಃ ।
ಚಕ್ರೇ ಭವಾನ್ಮಕರಕುಣ್ಡಲ[4]ಕರ್ಣಪಾಶಃ
ಶ್ಯಾಮೈಕಮೇಘಭರಿತಾಮಿವ ಸಪ್ತಲೋಕೀಮ್ ॥೮॥

ಚಿತ್ರಂ ನ ತತ್ತ್ರಿಷು ಮಿತಾನಿ ಪದೇಷು ಧತ್ತೇ
ವಿಶ್ವಾನ್ಯಮೂನಿ ಭುವನಾನಿ ವಿಶಙ್ಕಟೇಷು ।
ಭಕ್ತೈಃ ಸಮಂ ಕ್ವಚಿದಸೌ ಭವನೈಕದೇಶೇ
ಮಾತಿ ಸ್ಮ ಮೂರ್ತಿರಮಿತಾ ತದಿಹಾದ್ಭುತಂ ನಃ ॥೯॥

---

[1] ಜನೇಷು ಚ. [2] ದೀಪೇನ ಕೇನ ಹೃದಿ ದೀಪ್ತರುಚಾ ನಿಶೀಥೇ. [3] ದಭ್ರಾವಕಾಶ.
[4] ಕರ್ಣಪಾಶಶ್ಯಾಮೈಕ.

ಭಕ್ತಪ್ರಿಯ ತ್ವಯಿ ತಥಾ ಪರಿವರ್ತಮಾನೇ
ಮುಕ್ತಾವಿತಾನವಿತತಿಸ್ತವ ಪೂರ್ವಮಾಸೀತ್ ।
ಹಾರಾವಲಿಃ ಪರಮಥೋ ರಶನಾಕಲಾಪ-
ಸ್ತಾರಾಗಣಸ್ತದನು ಮೌಕ್ತಿಕನೂಪುರಶ್ರೀಃ ॥೧೦॥

ಭಿಕ್ಷೋಚಿತಂ ಪ್ರಕಟಯನ್ಪ್ರಥಮಾಶ್ರಮತ್ವಂ
ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಂ ಯವನಿಕಾಂ ಕೃತವಾನ್ಪ್ರಿಯಾಯಾಃ ।
ವ್ಯಕ್ತಿಕೃತೇಸ್ತವ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಭುಜಾನ್ತರೇ ತಾಂ
ತ್ವಾಮೇವ ಗೋಪನಗರೀಶ ಜನಾ ವಿದುಸ್ತ್ವಾಮ್[1] ॥೧೧॥

ಸತ್ಸ್ವರ್ಗತಾಂ ತವ ಪದಂ ಚತುರಾನನತ್ವಂ
ಪಾದೋದಕಂ ಚ ಶಿರಸಾ ವಹತಾಂ ಶಿವತ್ವಮ್ ।
ಏಕತ್ರ ವಿಕ್ರಮಣಕರ್ಮಣಿ ತದ್ದ್ವಯಂ ತೇ
ದೇಹಲ್ಯಧೀಶ ಯುಗಪತ್ಪ್ರಥಿತಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾಮ್ ॥೧೨॥

ಭಕ್ತೋಪರೋಧಸಹ ಪಾದಸರೋಜತಸ್ತೇ
ಮನ್ದಾಕಿನೀ ವಿಗಳಿತಾ ಮಕರನ್ದಧಾರಾ ।
ಸದ್ಯಸ್ತ್ರಿವರ್ಗಮಪವರ್ಗಮಪಿ ಕ್ಷರನ್ತೀ
ಪುಣ್ಯಾ ಬಭೂವ ಪುರಶಾಸನಮೌಳಿಮಾಲಾ ॥೧೩॥

ವಿಕ್ರಾನ್ತಿಕೇತುಪಟಿಕಾ ಪದವಾಹಿನೀ ತೇ
ಸ್ವಚ್ಛಸ್ತ್ವಪೈತಿ ನತಜೀವಿತ ಶಿಂಶುಮಾರಮ್ ।
ಔತ್ತಾನಪಾದಿಮಮೃತಾಂಶುಮಶೀತಭಾನುಂ
ಹೇಮಾಚಲಂ ಪಶುಪತಿಂ ಹಿಮವನ್ತಮುರ್ವೀಮ್ ॥೧೪॥

---

[1] ವಿದುಷೇ.

ವೇಧಃಕಮಣ್ಡಲುಜಲೈರ್ವಿಹಿತಾರ್ಚನಂ ತೇ
ಪಾದಾಮ್ಬುಜಂ ಪ್ರತಿದಿನಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯಮಾನಾ ।
ಸ್ತೋತ್ರಪ್ರಿಯ ತ್ರಿಪಥಗಾದಿಸರಿದ್ವರಾಣಾಂ
ಪಣ್ಣಾ ಬಭೂವ ಭುವನೇ ಬಹುಮಾನಪಾತ್ರಮ್ ॥೧೫॥

ಸ್ವಚ್ಛನ್ದವಿಕ್ರಮಸಮುನ್ನಮಿತಾದಮುಷ್ಮಾ-
ತ್ಸ್ರೋತಸ್ತ್ರಯಂ ಯದಭವತ್ತವ ಪಾದಪದ್ಮಾತ್ ।
ವೇತಾಳಭೂತಸರಸಾಮುಪದಿಶ್ಯ ವಾಚಂ
ಪ್ರಾಯೇಣ ತತ್ಪ್ರಸವಭೂಮಿಮವಾಪ ಭೂಯಃ ॥೧೬॥

ಕ್ರೀಡಾಪರೇಣ ಭವತಾ ವಿಹಿತೋಪರೋಧಾ-
ನಾರಾಧಕಾನನುಪರೋಧಮುಪಞ್ಜಯಿಷ್ಯನ್ ।
[1] ತಾರೇಣ ಪಾದನಖರೇಣ ತದಾಽಣ್ಡಮಧ್ಯೇ
ಘಣ್ಟಾಪಥಂ ಕಮಪಿ ನೂನಮವರ್ತಯಸ್ತ್ವಮ್ ॥೧೭॥

[2] ಕಾಮಾವಿಲೇಽಪಿ ಕರುಣಾರ್ಣವಬಿನ್ದುರೇಕಃ
ಕ್ಷಿಪ್ತಃ ಸ್ವಕೇಳಿತರಸಾ ತವ ದೇಹಳೀಶ ।
[3] ತತ್ಸಂತತೇರುಭಯಥಾ ವಿತತಿಂ [4] ಭಜನ್ತ್ಯಃ
ಸಂಸಾರದಾವದಹನಂ ಶಮಯತ್ಯಶೇಷಮ್ ॥೧೮॥

ನೀಡೋದರಾನ್ನಿಪತಿತಸ್ಯ ಶುಕಾರ್ಭಕಸ್ಯ
ತ್ರಾಣೇನ ನಾಥ ವಿಹರನ್ನಿವ ಸಾರ್ವಭೌಮಃ ।
ಆದಾಯ ಗೋಪನಗರಾಧಿಪತೇ ಸ್ವಯಂ ಮಾಂ
ಕ್ರೀಡಾದಯಾವ್ಯತಿಕರೇಣ ಕೃತಾರ್ಥಯ ತ್ವಮ್ [5] ॥೧೯॥

---

[1] ತಾಮ್ರೇಣ. [2] ಕಾಮಾವಲೋಪಕರುಣಾ. [3] ತ್ವತ್ಸಂತತೇರು. [4] ಭಜನ್ತಃ.
[5] ಸ್ವಮ್.

ಲೀಲಾರಸಂ ತ್ವಮಿವ ವಾಂ ಸ್ವಪದೋಪಲಬ್ಧ್ಯೈ
ಸ್ವೈರಂ ಪ್ರಸಸ್ತುತಪಞ್ಜರತೋ ಗುಣಸ್ಥಮ್ ।
ತತ್ತ್ರಾಪೃಕಂ ಕಮಪಿ ಗೋಪಪುರೀವಿಹಾರಿನ್
ಸಂತೋಷಮುಲ್ಲಳಯ ಸಾಗರಸಂಭವಾಯಾಃ ॥೨೦॥

ವಾತೂಲಕಲ್ಪವೃಜಿನಪ್ರಭವೈರ್ಮದೀಯಾಂ
ಪ್ರೈಯಾಕುಲೀಂ ವಿಷಯಸಿನ್ಧುತರಙ್ಗಭಙ್ಗೈಃ ।
ದಾಸೋಽಸಮರ್ಥಸಹ ದುರ್ನಿರಸಾಂ ತ್ವದನ್ಯೈ-
ರನ್ವೀಕ್ಷ್ಯ ಗಾಢಮನುಕಮ್ಪಿತುಮರ್ಹಸಿ ತ್ವಮ್ ॥೨೧॥

ಪಸನ್ನಿಸೀಮಿತಿ ಸದಾ ಮಯಿ ಜಾಯಮಾನಾಂ
ದೇಹಲ್ಯಧೀಶ ದೃಷದೋಽಪಿ ವಿಲಾಪಯನ್ತೀಮ್ ।
ನಾಥೇ ಸಮಗ್ರಶಕನೇ ತ್ವಯಿ ಜಾಗರೂಕೇ
ಕಿಂ ತೇ ಸಹೇತ ಕರುಣಾ ಕರುಣಾಮವಸ್ಥಾಮ್ ॥೨೨॥

ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಂ ಪರನಿಕರ್ಷಮಪೀಹ ವಾಞ್ಛನ್
[1]ನಿಮ್ನೇ ವಿಮೋಹಜಲಧೌ ನಿಪತಾಮಿ ಭೂಯಃ ।
ತಸ್ಮಾದುದಞ್ಚಯ ತಪೋನ್ನತ[2]ಪಾದನಿಘ್ನಂ
ದೇಹಲ್ಯಧೀಶ ಗುಣಿತೇನ ದಯಾಗುಣೇನ ॥೨೩॥

ಅಕ್ಷೀಣಕಲ್ಮಷರಸೋಽಪಿ ತವಾನೃಶಂಸ್ಯಾ-
ಲ್ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಮಕ್ಷಮಪಿ ವಿಜ್ಞಪಯಾಮ್ಯಭೀತಃ
ಭಕ್ತ್ಯೋಪಮರ್ದರಸಿಕ ಸ್ವಯಮಲ್ಪಬುದ್ಧೇ-
ರ್ಮರ್ಮಸ್ಪೃಶೇ ಮಮ ಹಿತಂ [3]ತ್ವಮುಪಾದದೀಥಾಃ ॥೨೪॥

---

[1] ನಿಮ್ನೇಽಪಿ [2] ಪಾದದಘ್ನಂ. [3] ತದುಪಾನಯೇಥಾಃ.

ಮನ್ಯೇ ದಯಾರ್ದ್ರಹೃದಯೇನ ಮಹಾಧನಂ ಮೇ
　[1]ದತ್ತಂ ತ್ವಯೇದಮನಪಾಯಮಕಿಂಚನತ್ವಮ್ ।
ಯೇನ ಸ್ತನಂಧಯಮಿವ ಸ್ವಹಿತಾನಭಿಜ್ಞಂ
　ನ್ಯಾಸೀಕರೋಷಿ ನಿಜಪಾದಸರೋರುಹೇ ಮಾಮ್ ॥೨೫॥

ದುರ್ವಾರತೀವ್ರದುರಿತಪ್ರತಿವಾದಮೂಕೈ-
　ರೌದಾರ್ಯವದ್ಭಿರನಘಸ್ಮಿತದರ್ಶನೀಯೈಃ ।
ದೇಹಳ್ಯಧೀಶ್ವರ ದಯಾಭರಿತೈರಪಾಙ್ಗೈ-
　ರ್ವ್ಯಾಜಂ ವಿನಾಽಪಿ ವಿದಧಾಸಿ ಮಯಿ ಪ್ರಸಾದಮ್ ॥೨೬॥

ಅಯಮನವಮಸೂಕ್ತೈರಾದಿಭಕ್ತೈರ್ಯಥಾವ-
　[2]ದ್ವಿಶದಿತನಿಜತತ್ತ್ವೋ ವಿಶ್ವಮವ್ಯಾದಭವ್ಯಾತ್ ।
ರಥಚರಣನಿರೂಢವ್ಯಞ್ಜನಾನಾಂ ಜನಾನಾಂ
　ದುರಿತಮಥನಲೀಲೋ ದೇಹಳೀ ದೇಹಳೀಶಃ ॥೨೭॥

ಇಯಮವಿತಥವರ್ಣಾ ವರ್ಣನೀಯಸ್ವಭಾವಾ-
　ದ್ವಿದಿತನಿಗಮಸೀಮ್ನಾ ವೇಙ್ಕಟೇಶೇನ ಗೀತಾ ।
ಭವಮರುಭುವಿ ತೃಷ್ಣಾಲೋಭಪರ್ಯಾಕುಲಾನಾಂ
　ದಿಶತು ಫಲಮಭೀಷ್ಟಂ ದೇಹಳೀಶಸ್ತುತಿರ್ನಃ ॥೨೮॥

॥ ದೇಹಳೀಶಸ್ತುತಿಃ ಸಂಪೂರ್ಣಾ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ ।
ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ

ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ

---

[1] ವ್ಯಕ್ತಂ ತ್ವಯೈತದನಪಾಯ.... [2] ದ್ವಿದಿತನಿಜಸುತತ್ತ್ವೋ.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ನ್ಯಾಸತಿಲಕಮ್

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ಗುರುಭ್ಯಸ್ತದ್ಗುರುಭ್ಯಶ್ಚ ನಮೋವಾಕಮಧೀಮಹೇ ।
ವೃಣೀಮಹೇ ಚ ತತ್ರಾದ್ಯೌ ದಮ್ಪತೀ ಜಗತಾಂ ಪತೀ *॥೧॥

ಸ್ತಾಯುಃ ಪ್ರಪದನೇ ಪುಂಸಾಂ ಪೌನಃಪುನ್ಯಂ ನಿವಾರಯನ್ ।
ಹಸ್ತಃ ಶ್ರೀರಙ್ಗಭರ್ತುರ್ಮಾಮವ್ಯಾದಭಯಮುದ್ರಿತಃ ॥೨॥

ಅನಾದೇರ್ನಿರ್ಗನ್ತುಂ ದುರಿತಜಲಧೇರ್ಯನ್ನಿರುಪಮಂ
ವಿದುಃ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಯದುಕುಲಧುರೀಣಾಶಯವಿದಃ ।
ತದಾರಮ್ಭೇ ತಸ್ಯಾ ಗಿರಮವದಧಾನೇನ ಮನಸಾ
ಪ್ರಪದ್ಯೇ ತಾಮೇಕಾಂ ಶ್ರಿಯಮಖಿಲನಾಥಸ್ಯ ಮಹಿಷೀಮ್ ॥೩॥

ಮಹೇಶಾಗ್ನಿಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಭೃತಿಷು ಮಹತ್ತ್ವಪ್ರಭೃತಿವ-
ತ್ಪ್ರಪತ್ತವ್ಯೇ ತತ್ತ್ವೇ ಪರಿಣಮಿತವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಿಭವಾಮ್ ।
ಅವಿಘ್ನಸ್ತ್ವಾಂ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಕಮಿತುರಭಿಗಮ್ಯತ್ವಜನನೀಂ
ಶ್ರಿಯಂ ಶೀತಾಪಾಙ್ಗಾಮಹಮಶರಣೋ ಯಾಮಿ ಶರಣಮ್ ॥೪॥

ಸ್ವತಃಸಿದ್ಧಃ ಶ್ರೀಮಾನಮಿತಗುಣಭೂಮಾ ಕರುಣಯಾ
ವಿಧಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನ್ವಿತರತಿ ನಿಜಾದೇಶಮಪಿ ಯಃ ।
ಪ್ರಪತ್ತ್ಯೈ ಸಾಕ್ಷಾದ್ವಾ ಭಜನಶಿರಸಾ ವಾಽಪಿ ಸುಲಭಂ
ಮುಮುಕ್ಷುರ್ದೇವೇಶಂ ತಮಹಮಧಿಗಚ್ಛಾಮಿ ಶರಣಮ್ ॥೫॥

ಬೃನ್ದಾನಿ ಯಃ ಸ್ವವಶಯನ್ವ್ರಜಸುನ್ದರೀಣಾಂ
ಬೃನ್ದಾವನಾನ್ತರಭುವಾಂ ಸುಲಭೋ ಬಭೂವ ।
ಶ್ರೀಮಾನಶೇಷಜನಸಂಗ್ರಹಣಾಯ ಶೇತೇ
ರಙ್ಗೇ ಭುಜಙ್ಗಶಯನೇ ಸ ಮಹಾಭುಜಙ್ಗಃ ॥೬॥

ರಙ್ಗಾಸ್ತೀರ್ಣಭುಜಂಗಪುಙ್ಗವವಪುಃಪರ್ಯಙ್ಕವರ್ಯಂ ಗತೌ
ಸರ್ಗಸ್ಥಿತ್ಯವಸಾನಕೇಳಿರಸಿಕೌ ತೌ ದಮ್ಪತೀ ನಃ ಪತೀ ।
ನಾಭೀಪಙ್ಕಜಶಾಯಿನಃ ಶ್ರುತಿಮುಖೈರನ್ಯೋನ್ಯಬದ್ಧಸ್ಮಿತೌ
ಡಿಮ್ಭಸ್ಯಾಮ್ಬುಜಸಂಭವಸ್ಯ ವಚನೈರ್ಹೋಽಂತತ್ಸದಿತ್ಯಾದಿಭಿಃ ॥೭॥

ಘನಕರುಣಾರಸೌಘಭರಿತಾಂ ಪರಿತಾಪಹರಾಂ
ನಯನಮಹಚ್ಛಟಾಂ ಮಯಿ ತರಙ್ಗಯ ರಙ್ಗಪತೇ ।
ದುರಿತಹುತಾಶನಸ್ಫುರಿತಮರ್ಮಮಮಃಖಮಹೀ-
ಮಲಿನಿತವಿಶ್ವಸೌಧಮರಪಹ್ನವವರ್ಣಸುಧಾಮ್ ॥೮॥

ದುರ್ಮೋಚೋತ್ಕಟಕರ್ಮಕೋಟಿನಿಬಿಡೋಽಪ್ಯಾವೇಶವಶ್ಯಃ ಕೃತೋ
ಬಾಹ್ಯೈರನ್ಯೈರ್ವ ವಿಮೋಹಿತೋಽಸ್ಮಿ ಕುದೃಶಾಂ ಪಕ್ಷೈರ್
ವಿಕಲ್ಪೈರಭಿತಃ ।
ಯೋ ಮಾಹಾನಸಿಕೋ ಮಹಾಸ್ಯತಿಪತೇರ್ನಿತ್ಯಸ್ತ ತತ್ಪ್ರಜಾ-
ನಾಚಾರ್ಯಾನಿತಿ ರಙ್ಗಧುರ್ಯ ಮಯಿ ತೇ ಸ್ವಲ್ಪಾವಶಿಷ್ಟೋ ಭರಃ ।

ಆರ್ತೇಷ್ವಾಶುಫಲಾ ತದನ್ಯವಿಷಯೇಽಪ್ಯುಚ್ಛಿನ್ನದೇಹಾನ್ತರಾ
ವಹ್ನ್ಯಾದೇರನಪೇಕ್ಷಣಾತ್ತನುಭೃತಾಂ ಸತ್ಯಾದಿವದ್ವ್ಯಾಪಿನೀ ।
ಶ್ರೀರಙ್ಗೇಶ್ವರ ಯಾವದಾತ್ಮನಿಯತತ್ವತ್ಪಾರತನ್ತ್ರ್ಯೋಚಿತಾ
ತ್ವಯ್ಯೇವ ತ್ವದುಪಾಯಧೀರಪಿಹಿತಸ್ವೋಪಾಯಭಾವಾಽಸ್ತು ಮೇ ॥

ತ್ವಯ್ಯಾಚಾರ್ಯೈರ್ವಿನಿಹಿತಭರಾಸ್ತಾವಕಾ ರಙ್ಗನಾಥ
ತ್ವತ್ಕೈಂಕರ್ಯಪ್ರವಣಮನಸಸ್ತ್ವದ್ಗುಣಾಸ್ವಾದಮತ್ತಾಃ ।
ತ್ವಯ್ಯೇಕಸ್ಮಿನ್ನಪಿ ವಿಜಹತೋ ಮುಕ್ತವತ್ಸಾಧನತ್ವಂ
ತ್ವಚ್ಛೇಷತ್ವಸ್ವರಸರಸಿಕಾಃ ಸೂರಯೋ ಮೇ ಸ್ವದನ್ತಾಮ್ ॥೧೧॥

ಕಲ್ಪಸ್ತ್ವಂ ಮೇಽಸ್ಯ ಪಾತ್ರಂ ತ್ವದಿತರ[1]ಗತಯೋಽಶಕ್ತಿಧೀಭಕ್ತಿಭೂಮ್ನಾ
ರಙ್ಗೇಶ [2]ಪ್ರಾತಿಕೂಲ್ಯಕ್ಷಪಣಪರಿಣಮನ್ನಿರ್ವಿಘಾತಾನುಕೂಲ್ಯಾಃ ।
ತ್ರಾತಾರಂ ತ್ವಾಮಭೀಪ್ಸ್ಯಾಚ್ಛರಣವರಣತೋ ನಾಥ ನಿರ್ವಿಘ್ನಯನ್ತ-
ಸ್ತ್ವನ್ನಿಕ್ಷಿಪ್ತಾತ್ಮರಕ್ಷಾಂ[3] ಪ್ರತಿ ರಭಸಜುಷಃ ಸ್ವಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ತ್ಯಜನ್ತಿ॥

[4]ತ್ಯಕ್ತೋಪಾಯಾನ್ಯಪಾಯಾಂಸ್ತದುಭಯಕರಣೇ ಸತ್ರಪಾನ್ನ್ಯಾಸ
ತಾಪಾನ್ ।
ಭೂಯೋಽಪಿ ತ್ವತ್ಪ್ರಸತ್ತ್ಯೈ ಪ್ರಶಮಿತಕಲುಷಾನ್ ಹನ್ತ
ಸರ್ವಂಸಹಸ್ತ್ವಮ್ ।
ರಙ್ಗಿನ್ನ್ಯಸ್ಯೈಸ್ತು ರಙ್ಗಾಖಿಲಜನಹಿತತಾಗೋಚರತ್ವನ್ನಿದೇಶ-[5]
ಪ್ರೀತಿಪ್ರಾಪ್ತಸ್ವವರ್ಣಾಶ್ರಮಶುಭಚರಿತಾನ್ಪಾಸಿ ಧನ್ಯಾನನನ್ಯಾನ್ ॥

ಶೋಕಾಸ್ಪದಾಂಶಮಘನಃ ಕ್ರಿಯತಾಂ ಭವಾಬ್ಧೌ
ರಾಗಾಸ್ಪದಾಂಶಸಹಜಂ ನ ದುನೋತಿ ದುಃಖಮ್ ।
ಸೋಽ ಜೀವಿತಾ ಜಗತಿ ರಙ್ಗಧುರೀಣ ಭೂಯಃ
ಕೇನ್ನೋಽದಿಷ್ಟಭೋಗರಸಿಕಾಸ್ತವ ಸ ಸ್ಮರೇಯುಃ ॥೧೪॥

ದೇಶಾನ್ತ್ರೈರ್ಘೇ ನಿಮಿತ್ತೇ ಭಜನವಿತರತ್ಕ್ರಾಂತ್ವನುಷ್ಠಾನಕಾಲೇ
ಪೇಕ್ಷ್ಯಸ್ತ್ವನ್ನ್ಯಾಸಭೇದೋ ವಿವಿಧ ಇಹ ಸ ತೂಪಾಯತಾನ್ಯಾನ
ಪೇಕ್ಷಾ ।
ರಙ್ಗಿನ್ನಾರಬ್ಧಭಙ್ಗಸ್ಥಲಮಧಿಕಮನಾವೃತ್ತಿರುಕ್ತೇಽಪ್ಯವತ್ಸ್ಯ-
ನ್ಯಾನಾಶಬ್ದಾದಿಭೇದಾತ್ಪ್ರಪದನಭಜನೇ ಸೂಚಿತೇ ಸೂತ್ರಕಾರೈಃ ॥೧೫॥

---

[1] ಗತಯಃ ಶಕ್ತಿಧೀ. [2] ಪ್ರಾತಿಕೂಲ್ಯಕ್ಷಪಣ. [3] ಸ್ತ್ವನ್ನಿಕ್ಷಿಪ್ತಾತ್ಮರಕ್ಷಾಃ ಪ್ರತಿರಭಸ. [4] ತ್ಯಕ್ತೋಪಾಯಾನಪಾಯಾಂಸ್ತದುಭಯ. [5] ತ್ವನ್ನಿದೇಶಾತ್.

ಭಕ್ತ್ಯಾ ರಙ್ಗಪತೇ ಯಥಾ ಖಲು ಪಶುಚ್ಛಾಗಾದಿವದ್ವೇದನ-
ಧ್ಯಾನೋಪಾಸನದರ್ಶನಾದಿವಚಸಾಮಿಚ್ಛನ್ತ್ಯಭಿನ್ನಾರ್ಥತಾಮ್ ।
ವ್ಯಕ್ತ್ಯೈಕ್ಯಾಚ್ಛರಣಾಗತಿಪ್ರಪದನತ್ಯಾಗಾತ್ಮನಿಕ್ಷೇಪಣ-
ನ್ಯಾಸಾದ್ಯೇಷು ತಥೈವ ತನ್ತ್ರನಿಪುಣೈಃ ಪರ್ಯಾಯತಾ ಸ್ಮರ್ಯತೇ ॥

ವಿಶ್ವಾಸಾಯಾಸ[1] ಭೂಮ್ನಾ ನ್ಯಸನಭಜನಯೋರ್ಗೌರವೇ ಕೋ ವಿಶೇಷ-
ಸ್ತತ್ಸದ್ಭಾವೇಽಪಿ ಧರ್ಮಾನ್ತರ ಇವ ಘಟತೇ ಕರ್ತೃಭೇದಾದ್ವಿಕಲ್ಪಃ ।
ತದ್ಭೇದೋ ರಙ್ಗಶಾಯಿನ್ನಿತರಗತಿತಾದ್ಯತ್ವಶೋಕಾತಿರೇಕಾ-
ತ್ಸದ್ವಿದ್ಯಾದೌ ವಿಕಲ್ಪಸ್ತ್ವಭಿಮತಿಭಿದಯಾ ತೇನ ತತ್ರೈಕರಾಶ್ಯಮ್ ॥

ಧ್ರುವಮಧಿಕೃತಿಭೇದಾತ್ಕರ್ಮವದ್ರಙ್ಗ[2]ರಾಯಿನ್
ಫಲತಿ ಫಲಮನೇಕಂ ತ್ವತ್ಪದೇ ಭಕ್ತಿರೇಕಾ ।
ಶರಣವರಣವಾಣೀ ಸರ್ವಹೇತುಸ್ತಥಾಽಸೌ
ಕೃಪಣಭಜನನಿಷ್ಠಾ ಬುದ್ಧಿದೌರ್ಬಲ್ಯಕಾಷ್ಠಾ ॥೧೮॥

ಕರ್ತವ್ಯಂ ಸಕೃದೇವ ಹನ್ತ ಕಲುಷಂ ಸರ್ವಂ ತತೋ ನಶ್ಯತಿ
ಬ್ರಹ್ಮೇಶಾದಿಸುದುರ್ಲಭಂ ಪದಮಪಿ ಪ್ರಾಪ್ಯಂ ಮಯಾ ದ್ರಾಗಿತಿ ।
ವಿಶ್ವಾಸ[3] ಪ್ರತಿಬನ್ಧಿ ಚಿನ್ತನಮಿದಂ ಪರ್ಯಸ್ಯತಿ ನ್ಯಸ್ಯತಾಂ
ರಙ್ಗಾಧೀಶ ರಮಾಪತಿತ್ವಸುಭಗಂ ನಾರಾಯಣತ್ವಂ ತವ ॥೧೯॥

ಧೀಕರ್ಮಭಕ್ತಿರಹಿತಸ್ಯ ಕದಾಽಪ್ಯಶಕ್ತ್ಯಾ
ರಙ್ಗೇಶ ಭಾವಕಲುಷಪ್ರಣತಿದ್ವಯೋಕ್ತೇಃ ।
ಮನ್ಯೇ ಬಲಂ ಪ್ರಬಲದುಷ್ಕೃತಶಾಲಿನೋ ಮೇ
ತ್ವನ್ಮೂಲದೇಶಿಕಕಟಾಕ್ಷನಿಪಾತಮಾದ್ಯಮ್ ॥೨೦॥

---

[1] ಭೂಮ್ನೋರ್ನ್ಯಸನ. [2] ವಾಸಿನ್. [3] ಪ್ರತಿಬನ್ಧಚಿನ್ತನಮಿದಂ.

ಅನ್ಯೋಽನನ್ಯಗ್ರಹಣವಶಗೋ ಯಾತಿ ರಙ್ಗೇಶ ಯದ್ವ-
ತ್ಪಙ್ಗುರ್ನೌಕಾಕುಹರನಿಹಿತೋ ನೀಯತೇ ನಾವಿಕೇನ ।
ಭುಙ್ಕ್ತೇ ಭೋಗಾನವಿದಿತನೃಪಃ ಸೇವಕಸ್ಯಾರ್ಭಕಾದಿ-
ಸ್ತ್ವತ್ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೌ ಪ್ರಭವತಿ ತಥಾ ದೇಶಿಕೋ ಮೇ ದಯಾಲುಃ ॥

ಉಕ್ತ್ಯಾ ಧನಞ್ಜಯವಿಭೀಷಣಲಕ್ಷ್ಯಯಾ ತೇ
ಪ್ರತ್ಯಾಯ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣಮುನೇರ್ಭವತಾ ವಿತೀರ್ಣಮ್ ।
ಶ್ರುತ್ವಾ ವರಂ ತದನುಬನ್ಧಮದಾವಲಿಪ್ತೇ
ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಸೀದ ಭಗವನ್ಮಯಿ ರಙ್ಗನಾಥ ॥೨೨॥

ಸಕೃದಪಿ ವಿನತಾನಾಂ ಸರ್ವದೇ ಸರ್ವದೇಹಿ-
ನ್ಯುಪನಿಷದಭಿಧೇಯೇ ಭಾಗಧೇಯೇ ವಿಧೇಯೇ ।
ವಿರಮತಿ ನ ಕದಾಚಿನ್ಮೋಹತೋ ಹಾ ಹತೋಽಹಂ
ವಿಷಮವಿಷಯಚಿನ್ತಾಮೇದುರಾ ಮೇ ದುರಾಶಾ ॥೨೩॥

ಯಾವಜ್ಜೀವಂ ಜಗತಿ ನಿಯತಂ ದೇಹಯಾತ್ರಾ ಭವಿತ್ರೀ
ತ್ಯಕ್ತಾಃ ಸರ್ವೇ ತ್ರಿಚತುರದಿನಗ್ಲಾನಭೋಗಾ ನಭೋಗಾಃ ।
ಪಶ್ಯೇ ರಙ್ಗೇ ನಿಜಮಪಿ ಪದಂ ದೇಶಿಕಾದೇಶಕಾಙ್ಕ್ಷೀ
ಕಿಂ ತೇ ಚಿನ್ತೇ ಪರಮಭಿಮತಂ ಖಿದ್ಯಸೇ ಯತ್ಪ್ರಸಕ್ತ್ಯೈವಮ್ ॥೨೪॥

ಅಪಿ ಮುಹುರಪರಾಧೈರಪ್ರಕಮ್ಪ್ಯಾನುಕಮ್ಪೇ
ವಹತಿ ಮಹತಿ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಭೃತ್ತ್ವಂ ಮುಕುನ್ದೇ ।
ಮದಕಲುಷಮನೀಷಾವಜ್ರಲೇಪಾವಲೇಪಾ-
ನನುಗುಣಯಿತುಮೀಹೇ ನ ಪ್ರಭೂನಪ್ರಭೂತಾನ್ ॥೨೫॥

ಮಾತರ್ಭಾರತಿ ಮುಞ್ಚ ಮಾನುಷಘಟೀಸ್ತ್ವಂ ದೇಹಿ ಲಬ್ಧೈರಲಂ
ಲುಬ್ಧದ್ವಾರಮುಖಾಸಿಕಾಪರಿಭವೈಸ್ತೋಷಂ ಜುಷೇಥಾ ಮನಃ
[1]ವಾಚಃ ಸೀಮನಿ ರಙ್ಗಧಾಮನಿ ಮಹಾನನ್ದೋಽಸ್ಮದುದ್ಭೂಮನಿ
ಸ್ವಾಮಿನ್ಯಾತ್ಮನಿ [2]ವೇಙ್ಕಟೇಶ್ವರಕವೇಃ ಸ್ವೇನಾರ್ಪಿತೋಽಯಂ ಭರಃ

ದಾಸ್ಯಂ[3] ಲಾಸ್ಯವತಾಽನುಸೃತ್ಯ ಮನಸಾ ರಙ್ಗೇಶ್ವರ ತ್ವತ್ಪದೇ
ನಿತ್ಯಂ ಕಿಂ ಕರವಾಣ್ಯಹಂ ನ ತು ಪುನಃ ಕುರ್ಯಾಂ ಕದರ್ಯಾಶ್ರಯಾನ್[4] |
ವಿಾಲಜ್ಜಕ್ಷ್ಣಿ ವೇಲ್ಲಿತಭ್ರುಣಿ ಮುಹುರ್ದತ್ತಾವಮಾನಾಕ್ಷರೇ
ಭೀಮೇ ಕಸ್ಯಚಿದಾಢ್ಯಕಸ್ಯ ವದನೇ ಭಿಕ್ಷಾವಿಲಕ್ಷಂ ದೃಶಮ್ ||೨೭||

ತ್ವಯ್ಯೇಕಾಞ್ಜಲಿಕಿಙ್ಕರೇ ತನುಭೃತಾಂ ನಿರ್ವ್ಯಾಜಸರ್ವಂಸಹೇ
ಕಲ್ಯಾಣಾತ್ಮನಿ ರಙ್ಗನಾಥ ಕಮಲಾಕಾನ್ತೇ ಮುಕುನ್ದೇ ಸ್ಥಿತೇ |
ಸ್ವಾಮಿನ್ ಪಾಹಿ ದಯಸ್ವ [5]ದೇವ ಕುಶಲಿಞ್ಜೀವ ಪ್ರಭೋ ಭಾವಯೇ-
ತ್ಯಾಲಾಪಾನವಲೇಪಿಷು ಪ್ರಲಪಿತುಂ ಜಿಹ್ರೇತಿ ಜಿಹ್ವಾ ಮಮ ||೨೮||

ತ್ವಯಿ ಸತಿ ರಙ್ಗಧುರ್ಯ ಶರಣಾಗತಕಾಮದುಘೇ
[6]ನಿರುಪಧಿಕಪ್ರವಾಹಕರುಣಾಪರಿಣಾಹವತಿ |
ಪರಿಮಿತದೇಶಕಾಲಫಲದಾನ್ಸ್ಖಲದಾಕೃತಿಕಾನ್
ಕಥಮಧಿಕುರ್ಮಹೇ ವಿಧಿಶಿವಪ್ರಮುಖಾನಮುಕಾನ್ ||೨೯||

ಓಮಿತ್ಯಭ್ಯುಪಗಮ್ಯ ರಙ್ಗನೃಪತೇರನನ್ಯೋಚಿತಾಂ[7] ಶೇಷತಾಂ
ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯದಿಮಯಿಣಾಮುಪೇಕ್ಷ್ಯ ಮಹತೀಮಾದ್ಯಾಮವಿದ್ಯಾಸ್ಥಿತಿಮ್ |
ನಿತ್ಯಾಸಂಖ್ಯ[8]ವಿಶೇಷಭೂತಿಗುಣಯೋರ್ಯಾಯಾಮನಾಯಾಸತಃ
ಸೇವಾಸಂಪದಮಿನ್ದಿರೇಶ ಯುವಯೋರೈಕಾನ್ತಿಕಾತ್ಯನ್ತಿಕೀಮ್ |

---

[1] ವಾಚಾಂ ಸೀಮನಿ, (ವಾಚಾಸೀಮನಿ). [2] ವೇಙ್ಕಟೇಶ್ವರಗುರೋಃ
[3] ಲಾಸ್ಯವತಾನುಮತ್ಯ [4] ಕದರ್ಯಾಶ್ರಯಾನ್. [5] ದೇಹಿ ಕುಶಲಂ ಜೀವ
[6] ನಿರವಧಿಕ. [7] ನೃಪತೇಃ ಸಾನನ್ಯೋಚಿತಾಂ. [8] ವಿಶೇಷಭೂಮಗುಣಯೋಃ . .

ಆಚಾರ್ಯಾದ್ರಙ್ಗಧುರ್ಯ ದ್ವಯಸಮಧಿಗಮೇ ಲಬ್ಧಸತ್ತಂ ತದಾತ್ವೇ
ವಿಶ್ಲಿಷ್ಟಾಶ್ಲಿಷ್ಟಪೂರ್ವೋತ್ತರದುರಿತಭರಂ ಯಾಪಿತಾರಬ್ಧದೇಹಮ್ ।
ನೀತಂ ತ್ವತ್ಕೈಲಸ್ತ್ವಯಾ ವಾ ನಿರವಧಿಕದಯೋದ್ಘಾತಬೋಧಾದಿರೂಪಂ
[1]ತ್ವದ್ಭೋಗೈಕಸ್ವಭಾವಂ ದಯಿತಮನುಚರಂ ತ್ವತ್ಕೃತೇ ಮಾಂ
ಕುರುಷ್ವ ॥೩೧॥

ನಿಧಾನಂ ರಙ್ಗೇಶಾದಧಿಗತವತೋ ವೇಙ್ಕಟಕವೇಃ
ಸ್ಫುರದ್ವರ್ಣಂ ವಕ್ತ್ರೇ ಪರಿಕಲಯತಾಂ ನ್ಯಾಸತಿಲಕಮ್ ।
ಇಹಾಮುತ್ರಾಪ್ಯೇಷ ಪ್ರಣತಜನಚಿನ್ತಾಮಣಿಗಿರಿಃ
ಸ್ವಪರ್ಯಙ್ಕೇ ಶೇಷಾಂ ದಿಶತಿ ಫಣಿಪರ್ಯಙ್ಕರಸಿಕಃ ॥೩೨॥

॥ ನ್ಯಾಸತಿಲಕಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮ್ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ ।
ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

[1] ತ್ವದ್ಭೋಗೈಕಸ್ವಭೋಗಂ.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ರಘುವೀರಗದ್ಯಮ್

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥
ಜಯತ್ಯಾಶ್ರಿತಸಂತ್ರಾಸಧ್ವಾನ್ತವಿಧ್ವಂಸನೋದಯಃ ।
ಪ್ರಭಾವಾನ್ಸೀತಯಾ ದೇವ್ಯಾ ಪರಮವ್ಯೋಮಭಾಸ್ಕರಃ ॥

ಜಯ ಜಯ ಮಹಾವೀರ, ಮಹಾಧೀರಧೌರೇಯ, [1] ದೇವಾಸುರಸಮರಸಮಯಸಮುದಿತನಿಖಿಲನಿರ್ಜರನಿರ್ಧಾರಿತನಿರವಧಿಕಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ದಶವದನದಮಿತದೈವತಪರಿಷದಭ್ಯರ್ಥಿತದಾಶರಥಿಭಾವ, ದಿನಕರಕುಲಕಮಲದಿವಾಕರ, ದಿವಿಷದಧಿಪತಿರಣಸಹಚರಣಚತುರದಶರಥಚರಮ - ಋಣವಿಮೋಚನ, ಕೋಸಲಸುತಾಕುಮಾರಭಾವಕಞ್ಚುಕಿತಕಾರಣಾಕಾರ, ಕೌಮಾರಕೇಳಿಗೋಪಾಯಿತಕೌಶಿಕಾಧ್ವರ, ರಣಾಧ್ವರಧುರ್ಯಭವ್ಯದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಬೃನ್ದವನ್ದಿತ, ಪ್ರಣತಜನವಿಮತವಿಮಥನದುರ್ಲಲಿತದೋರ್ಲಲಿತ, ತನುತರವಿಶಿಖವಿತಾಡನವಿಘಟಿತವಿಶರಾರುಶರಾರುತಾಟಕಾತಾಟಕೇಯ, ಜಡಕಿರಣಶಕಲಧರಜಟಿಲನಟಪತಿಮಕುಟತಟನಟನಪಟುವಿಬುಧಸರಿದತಿಬಹುಳಮಧುಗಳನಲಲಿತಪದನಳಿನರಜಉಪಮೃದಿತನಿಜವೃಜಿನಜಹದುಪಲತನುರುಚಿರಪರಮಮುನಿವರಯುವತಿನುತ, ಕುಶಿಕಸುತಕಥಿತವಿದಿತನವವಿವಿಧಕಥ, ಮೈಥಿಲನಗರಸುಲೋಚನಾಲೋಚನಚಕೋರಚನ್ದ್ರ, ಖಣ್ಡಪರಶುಕೋದಣ್ಡಪ್ರಕಾಣ್ಡಖಣ್ಡನಶೌಣ್ಡಭುಜದಣ್ಡ, ಚಣ್ಡಕರಕಿರಣಮಣ್ಡಲಬೋಧಿತಪುಣ್ಡರೀಕವನರುಚಿಲುಣ್ಟಾಕಲೋಚನ, ಮೋಚಿತಜನಕಹೃದಯಶಙ್ಕಾತಙ್ಕ, ಪರಿಹೃತನಿಖಿಲನರಪತಿವರಣಜನಕದುಹಿತೃಕುಚತಟವಿಹರಣಸಮುಚಿತಕರತಲ, ಶತಕೋಟಿಶತಗುಣಕಠಿನ-

---

[1] ದೇವಾಸುರಮಹಾಸಮರ.

ಪರಶುಧರಮುನಿವರಕರಧೃತಮುರವನಮತ್ತಮನಿಜಧನುರಾಕರ್ಷಣಪ್ರಕಾ-
ಶಿತಪಾರಮೇಷ್ಠ್ಯ, ಕ್ರತುಹರಶಿಖರಿಕನ್ತುಕ[1] ವಿಹೃತಿಮುಖಜಗದರುನ್ತುದ-
ಜಿತ[2] ಹರಿದನ್ತದನ್ತುರೋದನ್ತದಶವದನದಮನಕುಶಲದಶಶತಭುಜಮುಖ-
ನೃಪತಿಕುಲರುಧಿರಝರಭರಿತಪೃಥುತರತಟಾಕತರ್ಪಿತಪಿತೃಕಭೃಗುಪತಿ-
ಸುಗತಿವಿಹತಿಕರನತಪರುಡಿಷುಪರಿಘ, ಅನೃತಭಯಮುಷಿತಹೃದಯ-
ಪಿತೃವಚನಪಾಲನಪ್ರತಿಜ್ಞಾವಜ್ಞಾತಯೌವರಾಜ್ಯ, ನಿಷಾದರಾಜಸೌಹೃದ-
ಸೂಚಿತಸೌಶೀಲ್ಯಸಾಗರ, [3] ಭರದ್ವಾಜಶಾಸನಪರಿಗೃಹೀತವಿಚಿತ್ರಚಿತ್ರ-
ಕೂಟಗಿರಿಕಟಕತಟರಮ್ಯಾವಸಥ, ಅನನ್ಯಶಾಸನೀಯ, ಪ್ರಣತಭರತ-
ಮಕುಟತಟಸುಘಟಿತಪಾದುಕಾಗ್ರ್ಯಾಭಿಷೇಕನಿರ್ವರ್ತಿತಸರ್ವಲೋಕ-
ಯೋಗಕ್ಷೇಮ, ಪಿಶಿತರುಚಿವಿಹಿತದುರಿತವಲಮಥನತನಯಬಲಿಭುಗನುಗ-
ತಿಸರಭಸಶಯನತೃಣಶಕಲಪರಿಪತನಭಯಚಕಿತಸಕಲಸುರಮುನಿವರಬ-
ಹುಮತಮಹಾಸ್ತ್ರಸಾಮರ್ಥ್ಯದ್ರುಹಿಣಹರ[4] ವಲಮಥನದುರಾರಕ್ಷಶರಲಕ್ಷ,
ದಣ್ಡಕಾತಪೋವನಜಙ್ಗಮಪಾರಿಜಾತ, ವಿರಾಧಹರಿಣಶಾರ್ದೂಲ, ವಿಲುಳಿತ
ಬಹುಫಲಮಖಕಳಮರಜನಿಚರಮೃಗಯಾರಮ್ಭಸಂಭೃತಚೀರಭೃದನು-
ರೋಧ, ತ್ರಿಶಿರಃಶಿರಸ್ತ್ರಿತಯತಿಮಿರನಿರಾಸವಾಸರಕರ, ದೂಷಣಜಲನಿಧಿ-
ಶೋಷಣತೋಷಿತಋಷಿಗಣಘೋಷಿತವಿಜಯಘೋಷಣ, ಖರತರಖರ-
ತರುಖಣ್ಡನಚಣ್ಡಪವನ, ದ್ವಿಸಪ್ತರಕ್ಷಃಸಹಸ್ರನಳವನವಿಲೋಲನಮಹಾ-
ಕಳಭ, ಅಸಹಾಯಶೂರ, ಅನಪಾಯಸಾಹಸ, ಮಹಿತಮಹಾಮೃಧ-
ದರ್ಶನಮುದಿತಮೈಥಿಲೀದೃಢತರ[5] ಪರಿರಮ್ಭಣವಿಭವವಿರೋಪಿತವಿಕಟವೀ-
ರವ್ರಣ, ಮಾರೀಚಮಾಯಾಮೃಗಚರ್ಮಪರಿಕರ್ಮಿತನಿರ್ಭರದರ್ಭಾಸ್ತ-
ರಣ, ವಿಕ್ರಮಯಶೋಲಾಭವಿಕ್ರೀತಜೀವಿತಗೃಧ್ರರಾಜದೇಹದಿಧಕ್ಷಾ-

---

[1] ವಿಹೃತ್ಯುನ್ಮುಖ, ಹರಿದ್ವನ್ತಿದನ್ತದನ್ತುರದಶವದನ, (ಹರಿದನ್ತದನ್ತುರ ದಶವದನ). (ಹರಿದನ್ತದನ್ತದನ್ತುರೋದನ್ತದಶವದನ) [3] ಪರಿಗೃಹೀತಚಿತ್ರಕೂಟ.
[4] ಬಲಮಥನದುರಾಲಕ್ಷ್ಯಶರಲಕ್ಷ್ಯ. [5] ಪರಿರಮ್ಭಣವಿಭ್ರಮವಿಲೋ.

ಲಕ್ಷಿತಭಕ್ತಜನದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ, ಕಲ್ಪಿತವಿಬುಧಭಾವಕಬನ್ಧಾಭಿಸನ್ಧಿತ, ಅವನ್ಧ್ಯ-
ಮಹಿಮಮುನಿಜನಭಜನಮುಷಿತಹೃದಯಕಲುಷಶಬರೀಮೋಕ್ಷಸಾಕ್ಷಿ-
ಭೂತ, ಪ್ರಭಞ್ಜನತನಯಭಾವುಕಭಾಷಿತರಞ್ಜಿತಹೃದಯ, ತರಣಿಸುತ-
ಶರಣಾಗತಿ[1] ಪರತನ್ತ್ರಿತಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯ, ದೃಢಘಟಿತಕೈಲಾಸಕೋಟಿವಿಕಟದು-
ನ್ದುಭಿಕಙ್ಕಾಳಕೂಟದೂರವಿಕ್ಷೇಪದಕ್ಷದಕ್ಷಿಣೇತರಪಾದಾಙ್ಗುಷ್ಠದರಚಲನ-
ವಿಶ್ವಸ್ತಸುಹೃದಾಶಯ, ಅತಿಪೃಥುಲಬಹುವಿಟಪಿಗಿರಿಧರಣಿವಿವರಯುಗ-
ಪದುದಯವಿವೃತಚಿತ್ರಪುಙ್ಖವೈಚಿತ್ರ್ಯ, ವಿಪುಲಭುಜಶೈಲಮೂಲನಿಬಿಡನಿ-
ಪೀಡಿತರಾವಣರಣರಣಕಜನಕಚತುರುದಧಿವಿಹರಣಚತುರಕಪಿಕುಲಪತಿ-
ಹೃದಯವಿಶಾಲಶಿಲಾತಲದಾರಣದಾರುಣಶಿಲೀಮುಖ, ಅಪಾರಪಾರಾವಾರ
ಪರಿಖಾಪರಿವೃತ[2] ಪರಪುರಪರಿಸೃತದವದಹನಜವನಪವನಭವಕಪಿವರಪರಿ-
ಷ್ವಙ್ಗಭಾವಿತಸರ್ವಸ್ವದಾನ, [3] ಅಹಿತಸಹೋದರರಕ್ಷಃಪರಿಗ್ರಹವಿಸಂ-
ವಾದಿವಿವಿಧಸಚಿವ[4] ವಿಪ್ರಲಮ್ಭಸಮಯಸಂರಮ್ಭಸಮುಜ್ಜೃಮ್ಭಿತಸರ್ವೇ-
ಶ್ವರಭಾವ, ಸಕೃತ್ಪ್ರಪನ್ನಜನಸಂರಕ್ಷಣದೀಕ್ಷಿತ,[5] ವೀರ, ಸತ್ಯವ್ರತ,
ಪ್ರತಿಶಯನಭೂಮಿಕಾಭೂಷಿತಪಯೋಧಿಪುಲಿನ, ಪ್ರಳಯಶಿಖಿಪರುಷವಿಶಿ-
ಖಶಿಖಾಶೋಷಿತಾಕೂಪಾರವಾರಿಪೂರ, ಪ್ರಬಲರಿಪುಕಲಹಕುತುಕಚಟುಲ-
ಕಪಿಕುಲಕರತಲತುಲಿತಹೃತಗಿರಿನಿಕರಸಾಧಿತಸೇತುಪಥ[6] ಸೀಮಸೀಮನ್ತಿತ
ಸಮುದ್ರ, ದ್ರುತಗತಿತರುಮೃಗವರೂಥಿನೀನಿರುದ್ಧಲಙ್ಕಾವರೋಧವೇಪಥು-
ಲಾಸ್ಯಲೀಲೋಪದೇಶದೇಶಿಕಧನುರ್ಜ್ಯಾಘೋಷ, ಗಗನಚರಕನಕಗಿರಿ-
ಗರಿಮಧರ[7] ನಿಗಮಮಯನಿಜಗರುಡಗರುದನಿಲಲವಗಳಿತವಿಷವದನಶರ-
ಕದನ, ಅಕೃತಚರವನಚರರಣಕರಣ[8] ವೈಲಕ್ಷ್ಯಕೂಣಿತಾಕ್ಷಬಹುವಿಧ-
ರಕ್ಷೋಬಲಾಧ್ಯಕ್ಷವಕ್ಷಃಕವಾಟಪಾಟನಪಟಿಮಸಾಟೋಪಕೋಪಾವ-

---

1 ಪರತನ್ತ್ರೀಕೃತ. 2 ಪರಪುರದವದಹನ. 3 ವಿಮತಸಹೋದರ. 4 ವಿಪ್ರಲಮ್ಭ
ಸಂರಮ್ಭವಿಜೃಮ್ಭಿತ. 5 ದೀಕ್ಷಿತ, ಸತ್ಯವ್ರತ. 6 ಸೀಮಾಸೀಮನ್ತಿತ. 7 ನಿಗಮಮಯ
ನಿಜರಥಗರುದನಿಲ. 8 ವೈಲಕ್ಷ್ಯಶೋಣಿತಾಕ್ಷವಿರೂಪಾಕ್ಷಧೂಮ್ರಾಕ್ಷಬಹುವಿಧರಕ್ಷೋ

ಕ್ಷೇಪ, ಕಟುರಟದಟನಿಟಂಕೃತಿಚಟುಲಕಠೋರಕಾರ್ಮುಕ, ವಿಶಙ್ಕಟವಿಶಿ-
ಖವಿತಾಡನವಿಘಟಿತಮಕುಟವಿಹ್ವಲವಿಶ್ರವಸ್ತನಯವಿಶ್ರಮಸಮಯ-
ವಿತ್ರಾಣನವಿಖ್ಯಾತವಿಕ್ರಮ, [1] ಕುಮ್ಭಕರ್ಣಕುಲಗಿರಿವಿದಳನದಮ್ಭೋಳಿ-
ಭೂತನಿಃಶಙ್ಕಕಙ್ಕಪತ್ರ, ಅಭಿಚರಣಹುತವಹಪರಿಚರಣವಿಘಟನಸರಭಸ-
ಪರಿಪತದಪರಿಮಿತಕಪಿಬಲಜಲಧಿಲಹರಿಕಲಕಲರವಕುಪಿತಮಘವಜಿದಭಿ-
ಹನನಕೃದನುಜಸಾಕ್ಷಿಕರಾಕ್ಷಸದ್ವನ್ದ್ವಯುದ್ಧ, ಅಪ್ರತಿದ್ವನ್ದ್ವಪೌರುಷ,
ತ್ರ್ಯಮ್ಬಕಸಮಧಿಕಘೋರಾಸ್ತ್ರಾಡಮ್ಬರ, ಸಾರಥಿಹೃತರಥಸತ್ರಪಶಾತ್ರವ-
ಸತ್ಯಾಪಿತಪ್ರತಾಪ, ಶಿತಶರಕೃತಲವನದಶಮುಖಮುಖದಶಕನಿಪತನಪು-
ನರುದಯದರಗಳಿತಜನಿತದರತರಳಹರಿಹಯನಯನನಳಿನವನರುಚಿ[2] ಖಚಿತ
ನಿಪತಿತಸುರತರುಕುಸುಮವಿತತಿಸುರಭಿತರಥಪಥ, ಅಖಿಲಜಗದಧಿಕಭು-
ಜಬಲವರಬಲದಶಲಪನಲಪನದಶಕಲವನ[3] ಜನಿತಕದನಪರವಶರಜನಿಚರ
ಯುವತಿವಿಲಪನವಚನಸಮವಿಷಯನಿಗಮಶಿಖರನಿಕರ[4] ಮುಖರಮುಖ-
ಮುನಿವರಪರಿಪಣಿತ, ಅಭಿಗತಶತಮುಖಹುತವಹಪಿತೃಪತಿನಿರ್ಋತಿವರು-
ಣಪವನಧನದಗಿರಿಶಮುಖಸುರಪತಿನುತಿಮುದಿತ, ಅಮಿತಮತಿವಿಧಿವಿದಿತಕ
ಥಿತನಿಜವಿಭವಜಲಧಿಪೃಷತಲವ, ವಿಗತಭಯವಿಬುಧವಿಬೋಧಿತವೀರಶ-
ಯನಶಾಯಿತವಾನರಪೃತನೌಘ, ಸ್ವಸಮಯವಿಘಟಿತ[5] ಸುಘಟಿತಸಹೃದ-
ಯಸಹಧರ್ಮಚಾರಿಣೀಕ, ವಿಭೀಷಣವಶಂವದೀಕೃತಲಙ್ಕೈಶ್ವರ್ಯ,
ನಿಷ್ಪನ್ನಕೃತ್ಯ, ಖಪುಷ್ಪಿತರಿಪುಪಕ್ಷ, ಪುಷ್ಪಕರಭಸಗತಿಗೋಷ್ಪದೀಕೃತಗಗ-
ನಾರ್ಣವ, ಪ್ರತಿಜ್ಞಾರ್ಣವತರಣ[6] ಕೃತಕ್ಷಣಭರತಮನೋರಥಸಂಹಿತ-
ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿರೂಢ, ಸ್ವಾಮಿನ್, ರಾಘವಸಿಂಹ, ಹಾಟಕ[7] ಗಿರಿಕಟಕಲ
ಡಹಪಾದಪೀಠನಿಕಟತಟಪರಿಲುಠಿತನಿಖಿಲನೃಪತಿಕಿರೀಟಕೋಟಿವಿವಿಧಮ-

[1] ಕುಮ್ಭಕರ್ಣಗಿರಿ. [2] ಖಚಿತಕರತಲನಿಕತ. [3] ಜನಿತದಜನಿಚರ........
[4] ಮುನಿಸುರಮುನಿಪದ. [5] ಸುಘಟಿತಸ್ಪೃದಯ. [6] ಕೃತಕ್ಷಣಭರತಮನೋರಥ,
ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿರೂಢ. [7] ಕಟಕಸಟಿಮಾಹಾಟನಲಟಿಕ.

ಣಿಗಣಕಿರಣನಿಕರನೀರಾಜಿತಚರಣರಾಜೀವ, [1]ದಿವ್ಯಭೌಮಾಯೋಧ್ಯಾ-
ಧಿದೈವತ,ಪಿತೃವಧಕುಪಿತಪರಶುಧರಮುನಿವಿಹಿತನೃಪಹನನಕದನಪೂರ್ವ-
ಕಾಲಪ್ರಭವಶತಗುಣಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿತಧಾರ್ಮಿಕರಾಜವಂಶ, [2]ಶುಭಚರಿತ-
ರತಭರತಖರ್ವಿತಗರ್ವಗನ್ಧರ್ವಯೂಥಗೀತವಿಜಯಗಾಥಾಶತ, ಶಾಸಿತ-
ಮಧುಸುತಶತ್ರುಘ್ನಸೇವಿತ, [3]ಕುಶಲವಪರಿಗೃಹೀತಕುಲಗಾಥಾವಿಶೇಷ,
ವಿಧಿವಶಪರಿಣಮದಮರಭಣಿತಿಕವಿವರರಚಿತನಿಜಚರಿತನಿಬನ್ಧನನಿಶಮನ-
ನಿರ್ವೃತ, ಸರ್ವಜನಸಂಮಾನಿತ, ಪುನರುಪಸ್ಥಾಪಿತವಿಮಾನವರವಿಶ್ರಾ-
ಣನಪ್ರೀಣಿತವೈಶ್ರವಣವಿಶ್ರಾವಿತಯಶಃಪ್ರಪಞ್ಚ, ಪಞ್ಚತಾಪನ್ನಮುನಿ-
ಕುಮಾರಸಂಜೀವನಾಮೃತ ತ್ರೇತಾಯುಗಪ್ರವರ್ತಿತಕಾರ್ತಯುಗವೃ-
ತ್ತಾನ್ತ, [4]ಅವಿಕಲಬಹುಸುವರ್ಣಹಯಮಖಸಹಸ್ರನಿರ್ವಹಣನಿರ್ವರ್ತಿತ-
ನಿಜವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮ, ಸರ್ವಕರ್ಮಸಮಾರಾಧ್ಯ, ಸನಾತನಧರ್ಮ,
[5]ಸಾಕೇತಜನಪದಜನಿಧನಿಕಜಂಗಮತದಿತರಜನ್ತುಜಾತದಿವ್ಯಗತಿದಾನದ-
ರ್ಶಿತನಿತ್ಯನಿಃಸೀಮವೈಭವ, ಭವತಪನತಾಪಿತಭಕ್ತಜನಭದ್ರಾರಾಮ,
ಶ್ರೀರಾಮಭದ್ರ, ನಮಸ್ತೇ ಪುನಸ್ತೇ ನಮಃ ||

[6]ಚತುರ್ಮುಖೇಶ್ವರಮುಖೈಃ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾದಿಶಾಲಿನೇ ।
ನಮಃ ಸೀತಾಸಮೇತಾಯ ರಾಮಾಯ ಗೃಹಮೇಧಿನೇ ॥
ಕವಿಕಥಕಸಿಂಹಕಥಿತಂ ಕಠೋರಸುಕುಮಾರಗುಮ್ಭಗಮ್ಭೀರಮ್ ।
ಭವಭಯಭೇಷಜಮೇತತ್ಪಠತ ಮಹಾವೀರವೈಭವಂ ಸುಧಿಯಃ ॥

|| ರಘುವೀರಗದ್ಯಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮ್ ||

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ + ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ||

---

[1] ದಿವ್ಯಭೂಮಾಯೋಧ್ಯಾಧಿದೇವತೇ [2] ಶುಭರತಭರತ. [3] ಪರಿಗೃಹೀತ-ಕುಶೀಲವಾರ್ಹಗಾಥಾವಿಶೇಷವಿಧಿವಶ........ನಿರ್ವೃತಸರ್ವಜನ. [4] ಕವಿಕುಲಬಹು.
[5] ಸಾಕೇತಜನಪದಧನಿಕ. [6] ನಮಃ ಪ್ರಜೇಶಪ್ರಮುಖೈಃ.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಭೂಸ್ತುತಿಃ

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ಸಂಕಲ್ಪಕಲ್ಪಲತಿಕಾಮವಧಿಂ ಕ್ಷಮಾಯಾಃ
[1]ಸ್ವೇಚ್ಛಾವರಾಹಮಹಿಷೀಂ ಸುಲಭಾನುಕಮ್ಪಾಮ್ ।
ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಮಾತರಮಕಿಂಚನಕಾಮಧೇನುಂ
ವಿಶ್ವಂಭರಾಮಶರಣಃ ಶರಣಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ॥೧॥

[2]ತ್ವಂ ವ್ಯಾಹೃತಿಃ ಪ್ರಥಮತಃ ಪ್ರಣವಃ [3]ಪ್ರಿಯಸ್ತೇ
ಸಂವೇದಯತ್ಯಖಿಲಮನ್ತ್ರಗಣಸ್ತ್ವಮೇವ ।
ಇತ್ಥಂ ಪ್ರತೀತವಿಭವಾಮಿತರೇಷ್ವಿದಾನೀಂ
ಸ್ತೋತುಂ [4]ಯಥಾವದವನೇ ಕ ಇವಾರ್ಹತಿ ತ್ವಾಮ್ ॥೨॥

ನಿತ್ಯಂ ಹಿತಾಹಿತವಿಪರ್ಯಯಬದ್ಧಭಾವೇ
ತ್ವದ್ವೀಕ್ಷಣೈಕವಿನಿವರ್ತ್ಯಬಹುವ್ಯಪಾಯೇ ।
ಮುಗ್ಧಾಕ್ಷರೈರಖಿಲಧಾರಿಣಿ ಮೋದಮಾನಾ
ಮಾತಃ ಸ್ತನಂಧಯಧಿಯಂ ಮಯಿ ವರ್ತಯೇಥಾಃ ॥೩॥

ಸಂಕಲ್ಪಕಿಂಕರಚರಾಚರಚಕ್ರವಾಳಂ
ಸರ್ವಾತಿಶಾಯಿಸಮನಸ್ತಮಯಸ್ಯ ಪುಂಸಃ ।
ಭೂಮಾನಮಾತ್ಮವಿಭವೈಃ ಪುನರುಕ್ತಯನ್ತೀ
ವಾಚಾಮಭೂಮಿರಪಿ ಭೂಮಿರಸಿ ತ್ವಮೇಕಾ ॥೪॥

---

[1] ಮಾಯಾವರಾಹ. [2] ತ್ವಾಂ. [3] ಪ್ರಿಯಂ ತೇ. [4] ಯಥಾವದಚಲೇ.

ವೇಧಸ್ತೃಣಾವಧಿ ವಿಹಾರಪರಿಚ್ಛದಂ ತೇ
ವಿಶ್ವಂ ಚರಾಚರತಯಾ ವ್ಯತಿಭಿದ್ಯಮಾನಮ್ ।
ಅಮ್ಬ [1]ತ್ವದಾಶ್ರಿತತಯಾ ಪರಿಪೋಷಯನ್ತೀ
ವಿಶ್ವಂಭರಸ್ಯ ದಯಿತಾಽಸಿ ತದೇಕನಾಮಾ ॥೫॥

ಸರ್ವಂಸಹೇತ್ಯವನಿರಿತ್ಯಚಲೇತಿ ಮಾತ-
ರ್ವಿಶ್ವಂಭರೇತಿ ವಿಪುಲೇತಿ ವಸುಂಧರೇತಿ ।
ಅನ್ಯಾನಿ [2]ಚಾನ್ಯವಿಮುಖಾನ್ಯಭಿಧಾನವೃತ್ತ್ಯಾ
ನಾಮಾನ್ಯಮೂನಿ ಕಥಯನ್ತಿ ತವಾನುಭಾವಮ್ ॥೬॥

ತಾಪಾನ್ ಕ್ಷಿಪನ್ಪ್ರಸವಿತಾ ಸುಮನೋಗಣಾನಾಂ
ಪ್ರಚ್ಛಾಯ[3]ಶೀತಲತಲಃ ಪ್ರದಿಶನ್ಫಲಾನಿ ।
ತ್ವತ್ಸಂಗಮಾದ್ಭವತಿ ಮಾಧವಿ ಲಬ್ಧಪೋಷಃ
ಶಾಖಾಶತೈರಧಿಗತೋ ಹರಿಚನ್ದನೋಽಸೌ ॥೭॥

ಸ್ಮೇರೇಣ ವರ್ಧಿತರಸಸ್ಯ ಮುಖೇನ್ದುನಾ ತೇ
[4]ನಿಃಸ್ಪನ್ದತಾಂ ವಿಜಹತೋ ನಿಜಯಾ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ।
ವಿಶ್ರಾನ್ತಿಭೂಮಿರಸಿ ತತ್ತ್ವತರಙ್ಗಪಙ್ಕ್ತೇ-
ರ್ವೇಲೇವ ವಿಷ್ಣುಜಲಧೇರಪೃಥಗ್ಭವನ್ತೀ ॥೮॥

ಸ್ವಾಭಾವಿಕೇ ವಸುಮತಿ ಶ್ರುತಿಭಿರ್ವಿಭಾವ್ಯೇ
ಪತ್ಯುರ್ಮಹಿಮ್ನಿ ಭವತೀಂ ಪ್ರತಿಪನ್ನವಾಸಾಮ್ ।
ಶಙ್ಕೇ ವಿಮಾನವಹನಪ್ರತಿಮಾಸಮಾನಾಃ
ಸ್ತಮ್ಬೇರಮಪ್ರಭೃತಯೋಽಪಿ ವಹನ್ತಿ ಸತ್ತ್ವಾಃ ॥೯॥

---

[1] ತ್ವಮಾಶ್ರಿತ. [2] ಯಾನ್ಯಭಿಮುಖಾನ್ಯಭಿಧಾನ. [3] ಶೀತಲತರಃ.
[4] ನಿಷ್ಪನ್ದತಾಂ.

ಸಂಭಾವಯನ್ಮಧುರಿಪುಃ ಪ್ರಣಯಾನುರೋಧಾ-
ದ್ವಕ್ಷಃಸ್ಥಲೇನ ವರುಣಾಲಯರಾಜಕನ್ಯಾಮ್ ।
ವಿಶ್ವಂಭರೇ ಬಹುಮುಖಪ್ರತಿಪನ್ನಭೋಗಃ
[1]ಶೇಷಾತ್ಮನಾ ತು ಭವತೀಂ ಶಿರಸಾ ಧಧಾತಿ ॥೧೦॥

ಕ್ರೀಡಾವರಾಹದಯಿತೇ ಕೃತಿನಃ ಕ್ಷಿತೀನ್ದ್ರಾಃ
ಸಂಕ್ರನ್ದನಸ್ತದಿತರೇಽಪಿ ದಿಶಾಮಧೀಶಾಃ ।
ಆಮೋದಯನ್ತಿ [2]ಭುವನಾನ್ಯಳಿಕಾಶ್ರಿತಾನಾ-
ಮಮ್ಬ ತ್ವದಙ್ಘ್ರಿರಜಸಾಂ ಪರಿಣಾಮಭೇದೈಃ ॥೧೧॥

ಭೂತೇಷು ಯತ್ತ್ವದಭಿಮಾನವಿಶೇಷಪಾತ್ರಂ
ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ತದೇವ ಭಜತೀತಿ ವಿಭಾವಯನ್ತಃ ।
ಭೂತಂ ಪ್ರಭೂತಗುಣಪಞ್ಚಕ[3]ಮಾದ್ಯಮೇವ
ಪ್ರಾಯೋ ನಿದರ್ಶನತಯಾ ಪ್ರತಿಪಾದಯನ್ತಿ ॥೧೨॥

ಕಾನ್ತಸ್ತವೈಷ ಕರುಣಾಜಲಧಿಃ ಪ್ರಜಾನಾ-
ಮಾಜ್ಞಾತಿಲಙ್ಘನವಶಾದುಪಜಾತರೋಷಃ ।
ಅಹ್ನಾಯ ವಿಶ್ವಜನನಿ ಕ್ಷಮಯಾ ಭವತ್ಯಾ
ಸಾನ್ತ್ವಾವಗಾಹನಸಹಾಮುಪಯಾತ್ಯವಸ್ಥಾಮ್ ॥೧೩॥

ಅಭ್ಯರ್ಥನಾಯ ಜಗತಾಂ ಪುರುಷೇ ಪರಸ್ಮಿ-
ನ್ನ್ಯಸ್ತಸ್ವರಕ್ಷಣಪರಾಮಭಿನೇತುಕಾಮೇ ।
ಅತ್ತೀರ್ಣೇತರಗುಣಾದಬಲಾಸ್ವಭಾವಾ-
ದೌದನ್ವತೇ ಪಯಸಿ ಮಜ್ಜನಮಭ್ಯಸೈಷೀಃ ॥೧೪॥

---

[1] ಶೇಷಾತ್ಮನಾಽಪಿ. [2] ಭುವನಾನ್ಯಲಿಕಾಶ್ರಿತಾನಾಂ. [3] ಮಾದ್ಯಮೇತತ್ತು ಯೋ.

ಪೂರ್ವಂ ವರಾಹವಪುಷಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮೇನ
ಪ್ರೀತೇನ ಭೋಗಿಸದನೇ ಸಮುದೀಕ್ಷಿತಾಯಾಃ ।
ಪಾದಾಹತಾಃ ಪ್ರಳಯವಾರಿಧಯಸ್ತವಾಸ-
ನ್ನುದ್ವಾಹಮಙ್ಗಳವಿಧೇರುಚಿತಾ ಮೃದಙ್ಗಾಃ ॥೧೪॥

ವ್ಯೋಮಾತಿಲಙ್ಘಿನಿ ವಿಭೋಃ ಪ್ರಳಯಾಮ್ಬುರಾಶೌ
ವೇಶನ್ತಲೇಶ ಇವ ಮಾತುಮಶಕ್ಯಮೂರ್ತೇಃ ।
ಸದ್ಯಃ ಸಮುದ್ರವಸನೇ ಸರಸೈರಕಾರ್ಷೀ-
ರಾನನ್ದಸಾಗರಮಪಾರಮಪಾಙ್ಗಪಾತೈಃ ॥೧೫॥

ದಂಷ್ಟ್ರಾವಿದಾರಿತಮಹಾಸುರಶೋಣಿತಾಙ್ಕೈ-
ರಙ್ಗೈಃ ಪ್ರಿಯಸ್ತವ ದಧೇ ಪರಿರಮ್ಭಲೀಲಾಮ್ ।
ಸಾ ತೇ ಪಯೋಧಿಜಲಕೇಳಿಸಮುತ್ಥಿತಾಯಾಃ
ಸ್ವೈರನ್ನಿಧೃಕೇವ ವಿದಧೇ ನವಮಙ್ಗರಾಗಮ್ ॥೧೬॥

ಅನ್ಯೋನ್ಯಸಂವಲನಜೃಮ್ಭಿತತೂರ್ಯಘೋಷೈಃ
ಸಂವರ್ತಸಿನ್ಧುಸಲಿಲೈರ್ವಿಹಿತಾಭಿಷೇಕಾ ।
ಏಕಾತಪತ್ರಯಸಿ ವಿಶ್ವಮಿದಂ ಗುಣೈಃ ಸ್ವೈ-
ರಧ್ಯಾಸ್ಯ ಭರ್ತುರಧಿಕೋನ್ನತಮಂಸಪೀಠಮ್ ॥೧೭॥

ಭರ್ತುಸ್ತಮಾಲರುಚಿರೇ ಭುಜಮಧ್ಯಭಾಗೇ
ಪರ್ಯಾಯಮೌಕ್ತಿಕವತೀ ಪೃಷತೈಃ ಪಯೋಧೇಃ ।
ತಾಪಾನುಬನ್ಧಶಮನೀ ಜಗತಾಂ ತ್ರಯಾಣಾಂ
ತಾರಾಪಥೇ ಸ್ಫುರಸಿ ತಾರಕಿತಾ ನಿಶೇವ ॥೧೮

ಆಸಕ್ತವಾಸವಶರಾಸನಪಲ್ಲವೈಸ್ತ್ವಾಂ
ಸಂವೃದ್ಧಯೇ ಶುಭತಟಿದ್ಗುಣಜಾಲರಮ್ಯೈಃ ।
ದೇವೇಶದಿವ್ಯಮಹಿಷೀಂ ಧೃತಸಿನ್ಧುತೋಯೈ-
ರ್ಜೀಮೂತರತ್ನಕಲಶೈರಭಿಷಿಞ್ಚತಿ ದ್ಯೌಃ ॥೨೦॥

ಆವಿರ್ಮದೈರಮರದನ್ತಿಭಿರುಹ್ಯಮಾನಾಂ
ರತ್ನಾಕರೇಣ ರುಚಿರಾಂ ರಶನಾಗುಣೇನ ।
ಮಾತಸ್ತ್ರಿಲೋಕಜನನೀಂ ವನಮಾಲಿನೀಂ ತ್ವಾಂ
ಮಾಯಾವರಾಹಮಹಿಷೀಮವಯನ್ತಿ ಸನ್ತಃ ॥೨೧॥

[1] ನಿಷ್ಕಣ್ಟಕಪ್ರಶಮಯೋಗನಿಷೇವಣೀಯಾಂ
ಛಾಯಾವಿಶೇಷಪರಿಭೂತಸಮಸ್ತತಾಪಾಮ್[2] ।
ಸ್ವರ್ಗಾಪವರ್ಗಸರಣಿಂ ಭವತೀಮುಶನ್ತಿ
ಸ್ವಚ್ಛನ್ದಸೂಕರ[3]ವಧೂಮವಧೂತಪಙ್ಕಾಮ್ ॥೨೨॥

ಗನ್ಧೋಜ್ಜ್ವಲಾಂ ಗಹನಕುನ್ತಳದರ್ಶನೀಯಾಂ
ಶೈಲಸ್ತನೀಂ ತರಳನಿರ್ಝರಲಮ್ಬಹಾರಾಮ್ ।
ಶ್ಯಾಮಾಂ ಸ್ವತಸ್ತ್ರಿಯುಗಸೂಕರಗೇಹಿನಿ ತ್ವಂ
ವ್ಯಕ್ತಿಂ ಸಮುದ್ರವಸನಾಮುಭಯೀಂ ಬಿಭರ್ಷಿ ॥೨೩॥

ನಿಃಸಂಶಯೈರ್ನಿಗಮಸೀಮನಿ ವಿಷ್ಣುಪತ್ನಿ
ಪ್ರಖ್ಯಾಪಿತಂ ಭೃಗುಮುಖೈರ್ಮುನಿಭಿಃ ಪ್ರತೀತೈಃ ।
[4] ಪಶ್ಯನ್ತ್ಯನನ್ಯಪರಧೀರಸಸಂಸ್ತುತೇನ
ಸನ್ತಃ ಸಮಾಧಿನಯನೇನ ತವಾನುಭಾವಮ್ ॥೨೪॥

---

[1] ನಿಷ್ಕಣ್ಟಕೇನ ವಿಜನೇನ ನಿಷೇವಣೀಯಾಂ, (ನಿಷ್ಕಣ್ಟಕಪ್ರಶಮಯೋಗವಿಶೇಷ-ಣೀಯಾಂ). [2] ಪರಿಭೂತವಿಪನ್ನಿದಾಘಾಮ್. [3] ವಧೂಮವಧೂತಪಙ್ಕಾಂ (ವಧೂಂ ನವಪಙ್ಕಜಾಕ್ಷೀಂ). [4] ಪಶ್ಯನ್ತ್ಯನನ್ಯಪರಿಶೀಲನಸಂಸ್ಕೃತೇನ, (ಪಶ್ಯನ್ತ್ಯನನ್ಯಪರ-ಧೀರಸಸಂಶ್ರಿತೇನ).

ಸಂಚೋದಿತಾ ಕರುಣಯಾ ಚತುರಃ ಪುಮರ್ಥಾ-
ನ್ವ್ಯಾತನ್ವತೀ ವಿವಿಧಮನ್ತ್ರಗಣೋಪಗೀತಾ ।
ಸಂಚಿನ್ತ್ಯಸೇ ವಸುಮತಿ ಸ್ಥಿರಭಕ್ತಿಬನ್ಧೈ-
ರನ್ತರ್ಬಹಿಶ್ಚ ಬಹುಧಾ ಪ್ರಣಿಧಾನದಕ್ಷೈಃ ||೨೫||

ಕ್ರೀಡಾಗೃಹೀತಕಮಲಾದಿವಿಶೇಷಚಿಹ್ನಾಂ
ವಿಶ್ರಾಣಿತಾಭಯ[1]ವರಾಂ ವಸುಧೇ [2]ಸಭೂತಿಮ್ ।
ದೌರ್ಗತ್ಯದುರ್ವಿಷವಿನಾಶಸುಧಾನದೀಂ ತ್ವಾಂ
ಸಂಚಿನ್ತಯನ್ ಹಿ ಲಭತೇ ಧನದಾ[3]ಧಿಕಾರಾನ್ ||೨೬||

ಉದ್ವೇಲಕಲ್ಮಷ[4]ಪರಂಪರಿತಾವದಮುಷ್ಮಾ-
ದುತ್ತಂಸಿತೇನ ಹರಿ[5]ಮಞ್ಜಲಿನಾಽಪ್ಯಧೃಷ್ಯಮ್ ।
ಆಕಸ್ಮಿಕೋಽಯಮಧಿಗಮ್ಯಯತಿ ಪ್ರಜಾನಾ-
ಮಮ್ಬ ತ್ವದೀಯಕರುಣಾಪರಿಣಾಮ ಏವ ||೨೭||

ಪ್ರತ್ಯೇಕಮಬ್ದ[6]ನಿಯುತೈರಪಿ ದುರ್ವ್ಯಪೋಹಾ-
ತ್ಪ್ರಾಪ್ತೇ ವಿಪಾಕಸಮಯೇ ಜನಿತಾನುತಾಪಾನ್ ।
[7]ನಿತ್ಯಾಪರಾಧನಿವಹಾಚ್ಚಕಿತಸ್ಯ ಜನ್ತೋ-
ರ್ಗನ್ತುಂ ಮುಕುನ್ದಚರಣೌ ಶರಣಂ [8]ಕ್ಷಮೇ ತ್ವಮ್ ||೨೮||

ತ್ರಾಣಾಭಿ[9]ಸನ್ಧಿಸುಭಗೇಽಪಿ ಸದಾ ಮುಕುನ್ದೇ
ಸಂಸಾರತನ್ತ್ರವಹನೇನ ವಿಳಮ್ಬಮಾನೇ ।
ರಕ್ಷಾವಿಧೌ ತನುಭೃತಾಮನಘಾನುಕಮ್ಪಾ
ಮಾತಃ ಸ್ವಯಂ ವಿತನುಷೇ ಮಹತೀಮಪೇಕ್ಷಾಮ್ ||೨೯||

---

[1] ಕರಾಂ. [2] ಸುಭೂಮಿಮ್, (ಸ್ವತನ್ತ್ರೇ). [3] ಧಿಕಾರಮ್. [4] ಪರಂ ಪರಿತಾಪಮುಷ್ಮಾತ್. [5] ಮಞ್ಜಲಿನಾಽಪ್ರಧೃಷ್ಯಮ್. [6] ನಿವಹೈರಪಿ. [7] ಗಾಥಾ ಪರಾಧಃ. [8] ಕ್ಷಮಾ. [9] ಸಂಧಿಸುಲಭೇಽಪಿ, (ಸಂಧಿವಿಮುಖೇಽಪಿ).

ಧರ್ಮದ್ರುಹಂ ಸಕಲದುಷ್ಕೃತಿಸಾರ್ವಭೌಮ-
ಮಾತ್ಮಾನಭಿಜ್ಞಮನುತಾಪಲವೋಜ್ಝಿತಂ ಮಾಮ್ ।
ವೈತಾನಸೂಕರಪತೇಶ್ಚರಣಾರವಿನ್ದೇ
ಸರ್ವಂಸಹೇ ನನು ಸಮರ್ಪಯಿತುಂ ಕ್ಷಮಾ ತ್ವಮ್ ॥೩೦॥

ತಾಪತ್ರಯೀಂ ನಿರವಧಿಂ ಭವತೀದಯಾರ್ದ್ರಾಃ
ಸಂಸಾರಘರ್ಮಜನಿತಾಂ ಸಪದಿ ಕ್ಷಿಪನ್ತಃ ।
ಮಾತರ್ಭಜನ್ತು ಮಧುರಾಮೃತವರ್ಷಮೈತ್ರೀಂ
ಮಾಯಾವರಾಹದಯಿತೇ ಮಯಿ ತೇ ಕಟಾಕ್ಷಾಃ ॥೩೧॥

ಪತ್ಯುರ್ದಕ್ಷಿಣಪಾಣಿಪಙ್ಕಜಪುಟೇ ವಿನ್ಯಸ್ತಪಾದಾಮ್ಬುಜಾ[1]
ವಾಮಂ ಪನ್ನಗಸಾರ್ವಭೌಮಸದೃಶಂ ಪರ್ಯಙ್ಕಯನ್ತೀ ಭುಜಮ್ ।
ಪೋತ್ರಸ್ಪರ್ಶಲಸತ್ಕಪೋಲಫಲಕಾ ಫುಲ್ಲಾರವಿನ್ದೇಕ್ಷಣಾ
ಸಾ ಮೇ ಪುಷ್ಯತು ಮಙ್ಗಳಾನ್ಯನುದಿನಂ ಸರ್ವಾಣಿ ಸರ್ವಂಸಹಾ ॥

ಅಸ್ಯೇಶಾನಾ ಜಗತ ಇತಿ ಯಾ ಶ್ರೂಯತೇ ವಿಷ್ಣುಪತ್ನೀ
ತಸ್ಯಾಃ ಸ್ತೋತ್ರಂ ವಿರಚಿತಮಿದಂ ವೇಙ್ಕಟೇಶೇನ ಭಕ್ತ್ಯಾ ।
ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಪ್ರಚಯಗುರುಣಾ ಚೇತಸಾ ಸಂಸ್ತುವಾನೋ
[2]ಯದ್ವತ್ಸ್ಥಾನಃ ಸಪದಿ ಲಭತೇ ತತ್ರ ತತ್ರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಮ್ ॥೩೩॥

॥ ಭೂಸ್ತುತಿಃ ಸಂಪೂರ್ಣಾ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ ।
ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

---

[1] ವಿನ್ಯಸ್ಯ ಪಾದಾಮ್ಬುಜಂ.
[2] ಯದ್ವತ್ಸ್ಥಾಸ್ಯಂ.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಗೋದಾಸ್ತುತಿಃ

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಚಿತ್ತಕುಲನನ್ದನಕಲ್ಪವಲ್ಲೀಂ
ಶ್ರೀರಙ್ಗರಾಜಹರಿಚನ್ದನಯೋಗದೃಶ್ಯಾಮ್ ।
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕ್ಷಮಾಂ ಕರುಣಯಾ ಕಮಲಾಮಿವಾನ್ಯಾಂ
ಗೋದಾಮನನ್ಯಶರಣಃ ಶರಣಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ॥೧॥

ವೈದೇಶಿಕಃ ಶ್ರುತಿಗಿರಾಮಪಿ ಭೂಯಸೀನಾಂ
ವರ್ಣೇಷು ಮಾತಿ ಮಹಿಮಾ ನಹಿ ಮಾದೃಶಾಂ ತೇ ।
ಇತ್ಥಂ ವಿದನ್ತಮಪಿ ಮಾಂ ಸಹಸೈವ ಗೋದೇ
ಮೌನದ್ರುಹೋ ಮುಖರಯನ್ತಿ ಗುಣಾಸ್ತ್ವದೀಯಾಃ ॥೨॥

ತ್ವತ್ಪ್ರೇಯಸಃ ಶ್ರವಣಯೋರಮೃತಾಯಮಾನಾಂ
ತುಲ್ಯಾಂ ತ್ವದೀಯಮಣಿನೂಪುರಶಿಞ್ಜಿತಾನಾಮ್ ।
ಗೋದೇ ತ್ವಮೇವ ಜನನಿ ತ್ವದಭಿಷ್ಟವಾರ್ಹಾಂ
ವಾಚಂ ಪ್ರಸನ್ನಮಧುರಾಂ ಮಮ ಸಂವಿಧೇಯಾಃ[1] ॥೩॥

ಕೃಷ್ಣಾನ್ವಯೇನ ದಧತೀಂ ಯಮುನಾನುಭಾವಂ
ತೀರ್ಥೈರ್ಯಥಾವದವಗಾಹ್ಯ ಸರಸ್ವತೀಂ ತೇ ।
ಗೋದೇ ವಿಕಸ್ವರಧಿಯಾಂ ಭವತೀಕಟಾಕ್ಷಾ-
ದ್ವಾಚಃ ಸ್ಫುರನ್ತಿ ಮಕರನ್ದಮುಚಃ ಕವೀನಾಮ್ ॥೪॥

---

[1] ಸಂವಿಧೇಹಿ.

ಅಸ್ಮಾದೃಶಾಮಪಕೃತೌ ಚಿರದೀಕ್ಷಿತಾನಾ-
ಮಹ್ನಾಯ ದೇವಿ ದಯತೇ ಯದಸೌ ಮುಕುನ್ದಃ ।
ತನ್ನಿಶ್ಚಿತಂ ನಿಯಮಿತಸ್ತವ ಮೌಳಿದಾಮ್ನಾ
ತನ್ತ್ರೀ[1]ನಿನಾದಮಧುರೈಶ್ಚ ಗಿರಾಂ ನಿಗುಮ್ಫೈಃ ॥೪॥

ಶೋಣಾಧರೇಽಪಿ ಕುಚಯೋರಪಿ ತುಙ್ಗಭದ್ರಾ
ವಾಚಾಂ ಪ್ರವಾಹನಿವಹೇಽಪಿ ಸರಸ್ವತೀ ತ್ವಮ್ ।
ಅಪ್ರಾಕೃತೈರಪಿ ರಸೈರ್ವಿರಜಾಸ್ಸ್ವಭಾವಾತ್
ಗೋದಾಽಪಿ ದೇವಿ ಕಮಿತುರ್ನನು ನರ್ಮದಾಽಸಿ ॥೫॥

ವಲ್ಮೀಕತಃ ಶ್ರವಣತೋ ವಸುಧಾತ್ಮನಸ್ತೇ
ಜಾತೋ ಬಭೂವ ಸ ಮುನಿಃ ಕವಿಸಾರ್ವಭೌಮಃ ।
ಗೋದೇ ಕಿಮದ್ಭುತಮಿದಂ ಯದಮೀ ಸ್ವದನ್ತೇ
ವಕ್ತ್ರಾರವಿನ್ದಮಕರನ್ದನಿಭಾಃ ಪ್ರಬನ್ಧಾಃ ॥೬॥

ಭೋಕ್ತುಂ ತವ ಪ್ರಿಯತಮಂ ಭವತೀವ ಗೋದೇ
ಭಕ್ತಿಂ ನಿಜಾಂ ಪ್ರಣಯಭಾವನಯಾ ಗೃಣನ್ತಃ ।
ಉಚ್ಚಾವಚೈರ್ವಿರಹಸಂಗಮಜೈರುದನ್ತೈಃ
ಶೃಙ್ಗಾರಯನ್ತಿ ಹೃದಯಂ ಗುರವಸ್ತ್ವದೀಯಾಃ ॥೭॥

ಮಾತಃ ಸಮುತ್ಥಿತವತೀಮಧಿವಿಷ್ಣುಚಿತ್ತಂ
ವಿಶ್ವೋಪಜೀವ್ಯಮಮೃತಂ ವಚಸಾ ದುಹಾನಾಮ್ ।
ತಾಪಚ್ಛಿದಂ ಹಿಮರುಚೇರಿವ ಮೂರ್ತಿಮನ್ಯಾಂ
ಸನ್ತಃ ಪಯೋಧಿದುಹಿತುಃ ಸಹಜಾಂ ವಿದುಸ್ತ್ವಾಮ್ ॥೮॥

---

[1] ನಿನಾದಸುಭಗೈಃ.

ತಾತಸ್ತು ತೇ ಮಧುಭಿದಃ ಸ್ತುತಿಲೇಶವಶ್ಯಾ-
ತ್ಕರ್ಣಾಮೃತೈಃ ಸ್ತುತಿಶತೈರನವಾಪ್ತಪೂರ್ವಮ್ ।
ತ್ವನ್ಮೌಲಿಗನ್ಧಸುಭಗಾಮುಪಹೃತ್ಯ ಮಾಲಾಂ
ಲೇಭೇ ಮಹತ್ತರಪದಾನುಗುಣಂ ಪ್ರಸಾದಮ್ ॥೧೦॥

ದಿಗ್ದಕ್ಷಿಣಾಽಪಿ ಪರಿಪಕ್ತ್ರಿಮಪುಣ್ಯಲಭ್ಯಾ-
ತ್ಸರ್ವೋತ್ತರಾ ಭವತಿ ದೇವಿ ತವಾವತಾರಾತ್ ।
ಯತ್ರೈವ ರಙ್ಗಪತಿನಾ ಬಹುಮಾನಪೂರ್ವಂ
ನಿದ್ರಾಳುನಾಽಪಿ ನಿಯತಂ ನಿಹಿತಾಃ ಕಟಾಕ್ಷಾಃ ॥೧೧॥

ಪ್ರಾಯೇಣ ದೇವಿ ಭವತೀವ್ಯಪವೇಶಯೋಗಾತ್
ಗೋದಾವರೀ ಜಗದಿದಂ ಪಯಸಾ ಪುನೀತೇ ।
ಯಸ್ಯಾಂ ಸಮೇತ್ಯ ಸಮಯೇಷು ಚಿರಂ ನಿವಾಸಾತ್
ಭಾಗೀರಥೀಪ್ರಭೃತಯೋಽಪಿ ಭವನ್ತಿ ಪುಣ್ಯಾಃ ॥೧೨॥

ನಾಗೇಶಯಃ ಸುತನು ಪಕ್ಷಿರಥಃ ಕಥಂ ತೇ
ಜಾತಃ ಸ್ವಯಂವರಪತಿಃ ಪುರುಷಃ ಪುರಾಣಃ ।
ಏವಂವಿಧಾಃ ಸಮುಚಿತಂ ಪ್ರಣಯಂ ಭವತ್ಯಾಃ
ಸಂದರ್ಶಯನ್ತಿ ಪರಿಹಾಸಗಿರಃ ಸಖೀನಾಮ್ ॥೧೩॥

ತ್ವದ್ಭುಕ್ತಮಾಲ್ಯಸುರಭೀಕೃತಚಾರುಮೌಳೇ-
[1]ರ್ಹಿತ್ವಾ ಭುಜಾನ್ತರಗತಾಮಪಿ ವೈಜಯನ್ತೀಮ್ ।
ಪತ್ಯುಸ್ತವೇಶ್ವರಿ ಮಿಥಃ ಪ್ರತಿಘಾತಲೋಲಾ
ಬರ್ಹಾತಪತ್ರರುಚಿಮಾರಚಯನ್ತಿ ಭೃಙ್ಗಾಃ ॥೧೪॥

---

[1] ಸ್ತ್ರ, ಕ್ತ್ವಾ.

ಆಮೋದವತ್ಯಪಿ ಸದಾ ಹೃದಯಂಗಮಾಽಪಿ
ರಾಗಾನ್ವಿತಾಽಪಿ ಲಲಿತಾಽಪಿ ಗುಣೋತ್ತರಾಽಪಿ ।
ಮೌಳಿಸ್ರಜಾ ತವ ಮುಕುನ್ದಕಿರೀಟಭಾಜಾ
ಗೋದೇ ಭವತ್ಯಧರಿತಾ ಖಲು ವೈಜಯನ್ತೀ ॥೧೫॥

ತ್ವನ್ಮೌಳಿದಾಮನಿ ವಿಭೋಃ ಶಿರಸಾ ಗೃಹೀತೇ
ಸ್ವಚ್ಛನ್ದ[1]ಕಲ್ಪಿತಸಪೀತಿರಸಪ್ರಮೋದಾಃ ।
ಮಞ್ಜುಸ್ವನಾ ಮಧುಲಿಹೋ ವಿದಧುಃ ಸ್ವಯಂ ತೇ
ಸ್ವಾಯಂವರಂ [2]ಕಮಪಿ ಮಙ್ಗಳತೂರ್ಯಘೋಷಮ್ ॥೧೬॥

ವಿಶ್ವಾಯಮಾನರಜಸಾ ಕಮಲೇನ ನಾಭೌ
ವಕ್ಷಃಸ್ಥಲೇ ಚ ಕಮಲಾಸ್ತನಚನ್ದನೇನ ।
[3]ಆಮೋದಿತೋಽಪಿ ನಿಗಮೈರ್ವಿಭುರಙ್ಘ್ರಿಯುಗ್ಮೇ
ಧತ್ತೇ ನತೇನ ಶಿರಸಾ ತವ ಮೌಳಿಮಾಲಾಮ್ ॥೧೭॥

ಚೂಡಾಪದೇನ ಪರಿಗೃಹ್ಯ ತವೋತ್ತರೀಯಂ
ಮಾಲಾಮಪಿ ತ್ವದಳಕೈರಧಿವಾಸ್ಯ ದತ್ತಾಮ್ ।
ಪ್ರಾಯೇಣ ರಙ್ಗಪತಿರೇಷ ಬಿಭರ್ತಿ ಗೋದೇ
ಸೌಭಾಗ್ಯಸಂಪದಭಿಷೇಕಮಹಾಧಿಕಾರಮ್ ॥೧೮॥

ತುಙ್ಗೈರಕೃತ್ರಿಮಗಿರಃ ಸ್ವಯಮುತ್ತಮಾಙ್ಗೈ-
ರ್ಯಂ ಸರ್ವಗನ್ಧ ಇತಿ ಸಾದರಮುದ್ವಹನ್ತಿ ।
ಆಮೋದಮನ್ಯಮಧಿಗಚ್ಛತಿ ಮಾಲಿಕಾಭಿಃ
ಸೋಽಪಿ ತ್ವದೀಯಕುಟಿಲಾಳಕವಾಸಿತಾಭಿಃ ॥೧೯॥

---

[1] ಕಲ್ಪಿತಸಿತೇತರಸಾಃ ಪ್ರಮೋದಾತ್. [2] ಕಿಮಪಿ. [3] ಆಮೋದಿತೇಽಪಿ.

ಧನ್ಯೇ ಸಮಸ್ತಜಗತಾಂ ಪಿತುರುತ್ತಮಾಙ್ಗೇ
[1] ತ್ವನ್ಮೌಳಿಮಾಲ್ಯಭರಸಂಭರಣೇನ ಭೂಯಃ ।
ಇನ್ದೀವರಸ್ರಜಮಿವಾದಧತಿ ತ್ವದೀಯಾ-
ನ್ಯಾಕೇಕರಾಣಿ ಬಹುಮಾನವಿಲೋಕಿತಾನಿ ॥೧೦॥

ರಙ್ಗೇಶ್ವರಸ್ಯ ತವ ಚ [2] ಪ್ರಣಯಾನುಬನ್ಧಾ-
ದನ್ಯೋನ್ಯಮಾಲ್ಯಪರಿವೃತ್ತಿಮಭಿಷ್ಟುವನ್ತಃ ।
ವಾಚಾಲಯನ್ತಿ ವಸುಧೇ ರಸಿಕಾಸ್ತ್ರಿಲೋಕೀಂ
ನ್ಯೂನಾಧಿಕತ್ವಸಮತಾವಿಷಯೈರ್ವಿವಾದೈಃ ॥೧೧॥

ದೂರ್ವಾದಳಪ್ರತಿಮಯಾ ತವ [3] ದೇವಿ ಕಾನ್ತ್ಯಾ
[4] ಗೋರೋಚನಾರುಚಿರಯಾ ಚ ರುಚೇನ್ದಿರಾಯಾಃ ।
ಆಸೀದನುಜ್ಝಿತಶಿಖಾವಳಕಣ್ಠಶೋಭಂ
ಮಾಙ್ಗಳ್ಯದಂ ಪ್ರಣಮತಾಂ ಮಧುವೈರಿಗಾತ್ರಮ್ ॥೧೨॥

ಅರ್ಚ್ಯಂ ಸಮರ್ಚ್ಯ ನಿಯಮೈರ್ನಿಗಮಪ್ರಸೂನೈ-
ರ್ನಾಥಂ ತ್ವಯಾ ಕಮಲಯಾ ಚ ಸಮೇಯಿವಾಂಸಮ್ ।
ಮಾತಶ್ಚಿರಂ ನಿರವಿಶನ್ನಿಜಮಾಧಿರಾಜ್ಯಂ
[5] ಮಾನ್ಯಾ ಮನುಪ್ರಭೃತಯೋಽಪಿ ಮಹೀಕ್ಷಿತಸ್ತೇ ॥೧೩॥

ಆರ್ದ್ರಾಪರಾಧಿನಿ ಜನೇಽಪ್ಯಭಿರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ
ರಙ್ಗೇಶ್ವರಸ್ಯ ರಮಯಾ ವಿನಿವೇದ್ಯಮಾನೇ ।
ಪಾರ್ಶ್ವೇ ಪರತ್ರ ಭವತೀ ಯದಿ ತತ್ರ [6] ನಾಸೀ-
ತ್ಪ್ರಾಯೇಣ ದೇವಿ ವದನಂ ಪರಿವರ್ತಿತಂ ಸ್ಯಾತ್ ॥೧೪॥

---

[1] ತ್ವನ್ಮೌಳಿದಾಮರಸಸಂವರಣೇನ, (ತ್ವನ್ಮೌಳಿಮಾಲ್ಯಭರಸಂವರಣೇನ). [2] ಪ್ರಣಯಾನುರೋಧಾತ್. [3] ದೇಹಕಾನ್ತ್ಯಾ. [4] ಗೋರೋಚನಾರಚನಯಾ ಚ ತಥೇನ್ದಿರಾಯಾಃ. [5] ಮಾನ್ಯಂ. [6] ನ ಸ್ಯಾತ್.

ಗೋದೇ ಗುಣೈರಪನಯನ್ಪ್ರಣತಾಪರಾಧಾನ್
ಭ್ರೂಕ್ಷೇಪ[1] ಏವ ತವ ಭೋಗರಸಾನುಕೂಲಃ ।
[2]ಕರ್ಮಾನುಬನ್ಧಿಫಲದಾನರತಸ್ಯ ಭರ್ತುಃ
[3]ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯದುರ್ವ್ಯಸನಮರ್ಮಭಿದಾನಿದಾನಮ್ ॥೨೫॥

ರಙ್ಗೇ ತಟಿದ್ಗುಣವತೋ ರಮಯೈವ ಗೋದೇ
ಕೃಷ್ಣಾಮ್ಬುದಸ್ಯ ಘಟಿತಾಂ ಕೃಪಯಾ ಸುವೃಷ್ಟ್ಯೈ ।
ದೌರ್ಗತ್ಯದುರ್ವಿಷವಿನಾಶಸುಧಾನದೀಂ ತ್ವಾಂ
ಸನ್ತಃ ಪ್ರಪದ್ಯ [4]ಶಮಯನ್ತ್ಯಚಿರೇಣ ತಾಪಾನ್ ॥೨೬॥

ಜಾತಾಪರಾಧಮಪಿ [5]ಮಾಮನುಕಮ್ಪ್ಯ ಗೋದೇ
ಗೋಪ್ತ್ರೀ ಯದಿ ತ್ವಮಪಿ ಯುಕ್ತಮಿದಂ ಭವತ್ಯಾಃ ।
ವಾತ್ಸಲ್ಯನಿರ್ಭರತಯಾ ಜನನೀ ಕುಮಾರಂ
ಸ್ತನ್ಯೇನ ವರ್ಧಯತಿ ದಷ್ಟಪಯೋಧರಾಽಪಿ ॥೨೭॥

ಶತಮಖಮಣಿನೀಲಾ ಚಾರುಕಹ್ಲಾರಹಸ್ತಾ
ಸ್ತನಭರನಮಿತಾಙ್ಗೀ ಸಾನ್ದ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯಸಿನ್ಧುಃ ।
ಅಲಕವಿನಿಹಿತಾಭಿಃ ಸ್ರಗ್ಭಿರಾಕೃಷ್ಟನಾಥಾ
ವಿಲಸತು ಹೃದಿ ಗೋದಾ ವಿಷ್ಣುಚಿತ್ತಾತ್ಮಜಾ ನಃ ॥೨೮॥

ಇತಿ ವಿಕಸಿತಭಕ್ತೇರುತ್ಥಿತಾಂ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾತ್
ಬಹುಗುಣರಮಣೀಯಾಂ ವಕ್ತಿ ಗೋದಾಸ್ತುತಿಂ ಯಃ ।
ಸ ಭವತಿ ಬಹುಮಾನ್ಯಃ ಶ್ರೀಮತೋ ರಙ್ಗಭರ್ತು-
ಶ್ಚರಣಕಮಲಸೇವಾಂ ಶಾಶ್ವತೀಮಭ್ಯುಪೈಷ್ಯನ್ ॥೨೯॥

॥ ಗೋದಾಸ್ತುತಿಃ ಸಂಪೂರ್ಣಾ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ + ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

---

[1] ಏಷ. [2] ಕರ್ಮಾನುಬನ್ಧ, (ಕರ್ಮಾನುಬದ್ಧ). [3] ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯದುರ್ವಿಷಹಮರ್ಮ. [4] ಶಮಯನ್ತಿ ಚಿರೇಣ. [5] ಮಾಂ ಸಹಸ್ವೈನ.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಷೋಡಶಾಯುಧಸ್ತೋತ್ರಮ್

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸನ್ನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ಸ್ವಸಂಕಲ್ಪಕಲಾಕಲ್ಪೈರಾಯುಧೈರಾಯುಧೇಶ್ವರಃ ।
ಜುಷ್ಟಃ ಷೋಡಶಭಿರ್ದಿವ್ಯೈರ್ಜುಷತಾಂ ವಃ[1] ಪರಃ ಪುಮಾನ್ ॥೧॥

ಯದಾಯತ್ತಂ ಜಗಚ್ಚಕ್ರಂ ಕಾಲಚಕ್ರಂ ಚ ಶಾಶ್ವತಮ್ ।
ಪಾತು ವಸ್ತತ್ಪರಂ ಚಕ್ರಂ ಚಕ್ರರೂಪಸ್ಯ ಚಕ್ರಿಣಃ ॥೨॥

ಯತ್ಪ್ರಸೂತಿಶತೈರಾಸನ್ರುದ್ರಾಃ ಪರಶುಲಾಞ್ಛಿತಾಃ[2] ।
ಸ ದಿವ್ಯೋ ಹೇತಿರಾಜಸ್ಯ ಪರಶುಃ ಪರಿಪಾತು ವಃ ॥೩॥

ಹೇಲಯಾ ಹೇತಿರಾಜೇನ ಯಸ್ಮಿನ್ದೈತ್ಯಾಃ ಸಮುದ್ಧೃತೇ ।
ಶಕುನ್ತಾ ಇವ ಧಾವನ್ತಿ ಸ ಕುನ್ತಃ ಪಾಲಯೇತ ವಃ ॥೪॥

ದೈತ್ಯದಾನವಮುಖ್ಯಾನಾಂ ದಣ್ಡ್ಯಾನಾಂ ಯೇನ ದಣ್ಡನಮ್ ।
ಹೇತಿದಣ್ಡೇಶ[3]ದಣ್ಡೋಽಸೌ ಭವತಾಂ ದಣ್ಡಯೇದ್ದ್ವಿಷಃ ॥೫॥

[4]ಅನನ್ಯಾನ್ವಯಭಕ್ತಾನಾಂ ರುನ್ಧನ್ನಾಶಾಮತಙ್ಗಜಾನ್ ।
ಅನಙ್ಕುಶವಿಹಾರೋ ವಃ ಪಾತು ಹೇತೀಶ್ವರಾಙ್ಕುಶಃ ॥೬॥

ಸಂಭೂಯ ಶಲಭಾಯನ್ತೇ ಯತ್ರ ಪಾಪಾನಿ ದೇಹಿನಾಮ್ ।
ಸ ಪಾತು ಶತ[5]ವಕ್ತ್ರಾಗ್ನಿಹೇತಿರ್ಹೇತೀಶ್ವರಸ್ಯ ವಃ ॥೭॥

---

[1] ನಃ, ಮುದ್ರಿತಪುಸ್ತಕೇಷು ಸರ್ವತ್ರ ವ ಇತ್ಯತ್ರ ನ ಇತ್ಯೇವ ದೃಶ್ಯತೇ. [2] ಲಾಞ್ಛನಾಃ.
[3] ದಣ್ಡೋಽಸೌ. [4] ಅನನ್ಯತ್ವಾಯು. [5] ವಕ್ತ್ರಾಗ್ನಿರ್ಹೇ.

ಅವಿದ್ಯಾಂ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶೇನ [1]ವಿದ್ಯಾರೂಪಶ್ಛಿನತ್ತಿ ಯಃ ।
ಸ ಸುದರ್ಶನನಿಸ್ತ್ರಿಂಶಃ ಸೌತು ವಸ್ತತ್ತ್ವದರ್ಶನಮ್ ॥೮॥

ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಗುಣೋ [2]ವಿಷ್ಣೋರ್ಯೋ ಭವತ್ಯತಿಶಕ್ತಿಮಾನ್ ।
[3]ಅಕುಣ್ಠಶಕ್ತಿಃ ಸಾ ಶಕ್ತಿರಶಕ್ತಿಂ ವಾರಯೇತ ವಃ ॥೯॥

ತಾರತ್ವಂ ಯಸ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾನೇ ಶಬ್ದೇ ಚ ಪರಿದೃಶ್ಯತೇ ।
ಪ್ರಭೋಃ ಪ್ರಹರಣೇನ್ದ್ರಸ್ಯ ಪಾಞ್ಚಜನ್ಯಃ ಸ ಪಾತು ವಃ ॥೧೦॥

[4]ಯಂ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಮಹಂಕಾರಮಾಮನನ್ತ್ಯಕ್ಷಸಾಯಕಮ್ ।
ಅವ್ಯಾದ್ವಶ್ಶಕ್ರರೂಪಸ್ಯ ತದ್ಧನುಃ ಶಾರ್ಙ್ಗಧನ್ವನಃ ॥೧೧॥

ಆಯುಧೇನ್ದ್ರೇಣ ಯೇನೈವ ವಿಶ್ವಸರ್ಗೋ [5]ವಿವಿಚ್ಯತೇ ।
ಸ ವಃ ಸೌದರ್ಶನಃ ಕುರ್ಯಾತ್ಪಾಶಃ ಪಾಶವಿಮೋಚನಮ್ ॥೧೨॥

ವಿಪಾಟೋ ಯೇನ ದೇವಸ್ಯ ವಿಶ್ವಕ್ಷೇತ್ರಕೃಷೀವಲಃ ।
ವ್ಯಜ್ಯತೇ ತೇನ ಸೀರೇಣ ನಾಸೀರವಿಜಯೋಽಸ್ತು ವಃ ॥೧೩॥

ಆಯುಧಾನಾಮಹಂ ವಜ್ರಮಿತ್ಯಗೀಯತ ಯಃ ಸ ವಃ ।
ಅವ್ಯಾದ್ಧೇತೀಶ[6]ವಜ್ರೋಽಸಾವದಧೀಚ್ಯಸ್ಥಿಸಂಭವಃ ॥೧೪॥

ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥಿತಿಶಕ್ತಿರ್ಯಾ ವಿಶ್ರುತಾ ಬುದ್ಧಿರೂಪಿಣೀ ।
ಸಾ ವಃ ಸೌದರ್ಶನೀ ಭೂಯಾದ್ಗದಪ್ರಶಮನೀ ಗದಾ ॥೧೫॥

ಯಾತ್ಯತಿಕ್ಷೋದಶಾಲಿತ್ವಂ ಮುಸಲೋ ಯೇನ ತೇನ ವಃ ।
ಹೇತೀಶಮುಸಲೇನಾಶು ಛಿದ್ಯತಾಂ ಮೋಹಮೌಸಲಮ್ ॥೧೬॥

---

[1] ವಿದ್ಯಾಯೋಗಾಚ್ಛಿನತ್ತಿ. [2] ವಿಷ್ಣೋರ್ಯಾ. [3] ಅಚಿನ್ತ್ಯಶಕ್ತಿಃ.
[4] ಯತ್ಸಾತ್ತ್ವಿಕ. [5] ವಿಮುಚ್ಯತೇ. [6] ವಜ್ರೋಽಯಂ ದಧೀಚ್ಯಸ್ಥಿಸಮುದ್ಭವಃ.

ಶೂಲಿದೃಷ್ಟಮನೋರ್ವಾಚ್ಯೋ ಯೇನ ಶೂಲಯತಿ ದ್ವಿಷಃ ।
ಭವತಾಂ ತೇನ ಭವತಾತ್ತ್ರಿಶೂಲೇನ ವಿಶೂಲತಾ ॥೧೭॥

ಅಸ್ತ್ರಗ್ರಾಮಸ್ಯ ಕೃತ್ಸ್ನಸ್ಯ ಪ್ರಸೂತಿಂ ಯಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ ।
ಸೋಽವ್ಯಾತ್ಸುದರ್ಶನೋ ವಿಶ್ವಮಾಯುಧಃ ಷೋಡಶಾಯುಧಃ ॥೧೮॥

ಶ್ರೀಮದ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥೇನ ಶ್ರೇಯಸೇ ಭೂಯಸೇ ಸತಾಮ್ ।
ಕೃತೇಯಮಾಯುಧೇನ್ದ್ರಸ್ಯ ಷೋಡಶಾಯುಧಸಂಸ್ತುತಿಃ ॥೧೯॥

॥ ಷೋಡಶಾಯುಧಸ್ತುತಿಃ ಸಂಪೂರ್ಣಾ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ ।
ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಸುದರ್ಶನಾಷ್ಟಕಮ್

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ಪ್ರತಿಭಟಶ್ರೇಣಿಭೀಷಣ [1] ವರಗುಣಸ್ತೋಮಭೂಷಣ
ಜನಿಭಯಸ್ಥಾನತಾರಣ ಜಗದವಸ್ಥಾನಕಾರಣ ।
ನಿಖಿಲದುಷ್ಕರ್ಮಕರ್ಶನ ನಿಗಮಸದ್ಧರ್ಮದರ್ಶನ
ಜಯ ಜಯ ಶ್ರೀಸುದರ್ಶನ ಜಯ ಜಯ ಶ್ರೀಸುದರ್ಶನ ॥೧॥

ಶುಭಜಗದ್ರೂಪಮಣ್ಡನ [2] ಸುರಗಣತ್ರಾಸಖಣ್ಡನ
ಶತಮುಖಬ್ರಹ್ಮವನ್ದಿತ ಶತಪಥಬ್ರಹ್ಮನನ್ದಿತ ।
ಪ್ರಥಿತವಿದ್ವತ್ಸಪಕ್ಷಿತ ಭಜದಹಿರ್ಬುಧ್ನ್ಯಲಕ್ಷಿತ
ಜಯ ಜಯ ಶ್ರೀಸುದರ್ಶನ ಜಯ ಜಯ ಶ್ರೀಸುದರ್ಶನ ॥೨॥

ಸ್ಫುಟತಟಿಜ್ಜಾಲಪಿಞ್ಜರ ಪೃಥುತರಜ್ವಾಲಪಞ್ಜರ
ಪರಿಗತಪ್ರತ್ನವಿಗ್ರಹ [3] ಪರಿಮಿತಪ್ರಜ್ಞದುರ್ಗ್ರಹ ।
ಪ್ರಹರಣಗ್ರಾಮಮಣ್ಡಿತ ಪರಿಜನತ್ರಾಣಪಣ್ಡಿತ
ಜಯ ಜಯ ಶ್ರೀಸುದರ್ಶನ ಜಯ ಜಯ ಶ್ರೀಸುದರ್ಶನ ॥೩॥

ನಿಜಪದಪ್ರೀತಸದ್ಗಣ ನಿರುಪಧಿಸ್ಫೀತಷಡ್ಗುಣ
ನಿಗಮನಿರ್ವ್ಯೂಢವೈಭವ ನಿಜಪರವ್ಯೂಹವೈಭವ ।
ಹರಿಹಯದ್ವೇಷಿದಾರಣ ಹರಪುರಪ್ಲೋಷಕಾರಣ
ಜಯ ಜಯ ಶ್ರೀಸುದರ್ಶನ ಜಯ ಜಯ ಶ್ರೀಸುದರ್ಶನ ॥೪॥

---

[1] ಪರಗುಣ. [2] ಸುರಜನತ್ರಾಸ. [3] ಪಟುತರಪ್ರಜ್ಞ.

ದನುಜವಿಸ್ತಾರಕರ್ತನ ಜನಿತಮಿಸ್ರಾವಿಕರ್ತನ
ದನುಜವಿದ್ಯಾನಿಕರ್ತನ [1]ಭಜದವಿದ್ಯಾನಿವರ್ತನ ।
ಅಮರದೃಷ್ಟಸ್ವವಿಕ್ರಮ ಸಮರಜುಷ್ಟಭ್ರಮಿಕ್ರಮ
ಜಯ ಜಯ ಶ್ರೀಸುದರ್ಶನ ಜಯ ಜಯ ಶ್ರೀಸುದರ್ಶನ ||೫||

ಪ್ರತಿಮುಖಾಲೀಢಬನ್ಧುರ ಪೃಥುಮಹಾಹೇತಿದನ್ತುರ
[2]ವಿಕಟಮಾಯಾಬಹಿಷ್ಕೃತ [3]ವಿವಿಧಮಾಲಾಪರಿಷ್ಕೃತ ।
[4]ಪೃಥುಮಹಾಯನ್ತ್ರತನ್ತ್ರಿತ [5]ದೃಢದಯಾತನ್ತ್ರಯನ್ತ್ರಿತ
ಜಯ ಜಯ ಶ್ರೀಸುದರ್ಶನ ಜಯ ಜಯ ಶ್ರೀಸುದರ್ಶನ ||೬||

ಮಹಿತಸಂಪತ್ಸದಕ್ಷರ ವಿಹಿತಸಂಪತ್ ಷಡಕ್ಷರ
ಷಡರಚಕ್ರಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸಕಲತತ್ತ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ
ವಿವಿಧಸಂಕಲ್ಪಕಲ್ಪಕ ವಿಬುಧಸಂಕಲ್ಪಕಲ್ಪಕ
ಜಯ ಜಯ ಶ್ರೀಸುದರ್ಶನ ಜಯ ಜಯ ಶ್ರೀಸುದರ್ಶನ ||೭||

ಭುವನನೇತಸ್ತ್ರಯೀಮಯ ಸವನತೇಜಸ್ತ್ರಯೀಮಯ
ನಿರವಧಿಸ್ವಾದುಚಿನ್ಮಯ ನಿಖಿಲಶಕ್ತೇ ಜಗನ್ಮಯ ।
ಅಮಿತವಿಶ್ವಕ್ರಿಯಾಮಯ ಶಮಿತವಿಷ್ವಗ್ಭಯಾಮಯ
ಜಯ ಜಯ ಶ್ರೀಸುದರ್ಶನ ಜಯ ಜಯ ಶ್ರೀಸುದರ್ಶನ ||೮||

ದ್ವಿಚತುಷ್ಕಮಿದಂ ಪ್ರಭೂತಸಾರಂ ಪಠತಾಂ ವೇಙ್ಕಟನಾಯಕ-
ಪ್ರಣೀತಮ್ ।
ವಿಷಮೇಽಪಿ ಮನೋರಥಃ ಪ್ರಧಾವನ್ನ ವಿಹನ್ಯೇತ ರಥಾಙ್ಗ-
ಧುರ್ಯಗುಪ್ತಃ ||೯||

|| ಸುದರ್ಶನಾಷ್ಟಕಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮ್ ||

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ||

---

[1] ಜಗದವಿದ್ಯಾನಿವರ್ತನ [2] ವಿವಿಧಮಾಯಾ. [3] ವಿಕಟಮಾಲಾ. [4] ಸ್ಥಿರಮಹಾಯನ್ತ್ರಯನ್ತ್ರಿತ. [5] ದೃಢದಯಾಯನ್ತ್ರಯನ್ತ್ರಿತ.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಗರುಡದಣ್ಡಕಃ

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ+ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ನಮಃ ಪನ್ನಗನದ್ಧಾಯ ವೈಕುಣ್ಠವಶವರ್ತಿನೇ ।
ಶ್ರುತಿಸಿನ್ಧುಸುಧೋತ್ಪಾದಮನ್ದರಾಯ ಗರುತ್ಮತೇ ॥

ಗರುಡಮಖಿಲವೇದನೀಡಾಧಿರೂಢಂ [1]ದ್ವಿಷತ್ಪೀಡನೋತ್ಕಣ್ಠಿ-
ತಾಕುಣ್ಠವೈಕುಣ್ಠಪೀಠೀಕೃತಸ್ಕನ್ಧಮೀಡೇ ಸ್ವನೀಡಾಗತಿಪ್ರೀತರುದ್ರಾಸು-
ಕೀರ್ತಿಸ್ತನಾಭೋಗಗಾಢೋಪಗೂಢಸ್ಫುರತ್ಕಣ್ಟಕವ್ರಾತವೇಧವ್ಯಥಾವೇ-
ಪಮಾನದ್ವಿಜಿಹ್ವಾಧಿಪಾಕಲ್ಪವಿಷ್ಫಾರ್ಯಮಾಣಸ್ಫಟಾವಾಟಿಕಾರತ್ನ-
ರೋಚಿಶ್ಛಟಾರಾಜಿನೀರಾಜಿತಂ ಕಾನ್ತಿಕಲ್ಲೋಲಿನೀರಾಜಿತಮ್ ॥

ಜಯ ಗರುಡ ಸುಪರ್ಣ ದರ್ವೀಕರಾಹಾರ ದೇವಾಧಿಪಾಹಾ-
ರಹಾರಿನ್ ದಿವೌಕಸ್ಪತಿಕ್ಷಿಪ್ತದಮ್ಭೋಳಿಧಾರಾಕಿಣಾಕಲ್ಪ ಕಲ್ಪಾನ್ತವಾ-
ತೂಲಕಲ್ಪೋದಯಾನಲ್ಪ[2]ವೀರಾಯಿತೋದ್ಯಚ್ಚಮತ್ಕಾರ ದೈತ್ಯಾರಿಜೈತ್ರ-
ಧ್ವಜಾರೋಹನಿರ್ಧಾರಿತೋತ್ಕರ್ಷ ಸಂಕರ್ಷಣಾತ್ಮನ್ ಮರುತ್ಪಞ್ಚಕಾ-
ಧೀಶ ಸತ್ಯಾದಿಮೂರ್ತೇ ನ ಕಶ್ಚಿತ್ಸಮಸ್ತೇ ನಮಸ್ತೇ ಪುನಸ್ತೇ ನಮಃ ॥

ನಮ ಇದಮಜಹತ್ಸಪರ್ಯಾಯ ಪರ್ಯಾಯನಿರ್ಯಾತಪಕ್ಷಾ-
ನಿಲಾಸ್ಫಾಲನೋದ್ವೇಲಪಾಥೋಧಿವೀಚೀಚಪೇಟಾಹತಾಗಾಧಪಾತಾಳ-
ಭಾಂಕಾರಸಂಕ್ರುದ್ಧನಾಗೇನ್ದ್ರಪೀಡಾಸೃಣೀಭಾವಭಾಸ್ವನ್ನಖಶ್ರೇಣ-
ಯೇ ಚಣ್ಡತುಣ್ಡಾಯ ನೃತ್ಯದ್ಭುಜಙ್ಗಭ್ರುವೇ ವಜ್ರಿಣೇ ದಂಷ್ಟ್ರಯಾ
ತುಭ್ಯಮಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯಾ ವಿಧೇಯಾ ವಿಧೇಯಾ ಭವದ್ದಾಸ್ಯಮಾಪಾದ-
ಯೇಥಾ ದಯೇಥಾಶ್ಚ ಮೇ ॥

---

[1] ದ್ವಿಷತ್ಪೀಡನೋತ್ಕಣ್ಠಿತಃ ಕುಣ್ಠವೈಕುಣ್ಠ [2] ವೀರಾಯಿತೋದ್ಯಚ್ಚಮತ್ಕಾರ ಇತಿ ಕ್ವಚಿತ್.

ಮನುರನುಗತಪಕ್ಷಿವಕ್ತ್ರಸ್ಫುರತ್ತಾರಕಸ್ತಾವಕಶ್ಚಿತ್ರಭಾನು - ಪ್ರಿಯಾಶೇಖರಸ್ತ್ರಾಯತಾಂ ನಸ್ತ್ರಿವರ್ಗಾಪವರ್ಗಪ್ರಸೂತಿಃ ಪರವ್ಯೋಮ- ಧಾಮನ್ ವಲದ್ವೇಷಿದರ್ಪಜ್ವಲದ್ವಾಲಖಿಲ್ಯಪ್ರತಿಜ್ಞಾವತೀರ್ಣ ಸ್ಥಿರಾಂ ತತ್ತ್ವಬುದ್ಧಿಂ ಪರಾಂ ಭಕ್ತಿಧೇನುಂ ಜಗನ್ಮೂಲಕನ್ದೇ ಮುಕುನ್ದೇ ಮಹಾನನ್ದದೋಗ್ಧ್ರೀಂ ದಧೀಥಾ ಮುಧಾಕಾಮಹೀನಾಮಹೀನಾನ್ತಕ ॥

ಷಟ್ತ್ರಿಂಶದ್ಗಣಚರಣೋ ನರಪರಿಪಾಟೀನವೀನಗುಮ್ಭಗಣಃ ।
ವಿಷ್ಣುರಥದಣ್ಡಕೋಽಯಂ ವಿಘಟಯತು ವಿಪಕ್ಷವಾಹಿನೀವ್ಯೂಹಮ್ ॥

ವಿಚಿತ್ರಸಿದ್ಧಿದಃ ಸೋಽಯಂ ವೇಙ್ಕಟೇಶವಿಪಶ್ಚಿತಾ ।
ಗರುಡಧ್ವಜತೋಷಾಯ ಗೀತೋ ಗರುಡದಣ್ಡಕಃ ॥

॥ ಗರುಡದಣ್ಡಕಃ ಸಂಪೂರ್ಣಃ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ ।
ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

|| ಶ್ರೀಃ ||

ಗರುಡಪಞ್ಚಾಶತ್

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸನ್ನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ಪರವ್ಯೂಹವರ್ಣಕಃ ಪ್ರಥಮಃ

ಅಜ್ಞೇಷ್ವಾನನ್ತಮುಖ್ಯಶ್ರುತಿಶಿಖರಮಿಳದ್ದಣ್ಡಕಂ ಗಣ್ಡಪೂರ್ವಂ
ಪ್ರಾಗೇವಾಭ್ಯಸ್ಯ ಷಟ್ಸು ಪ್ರತಿದಿಶಮನಘಂ [1]ನ್ಯಸ್ಯಶುದ್ಧಾಸ್ತ್ರಬನ್ಧಾಃ।
ಪಕ್ಷಿನ್ಯಸ್ತಾಸ್ತ್ರಪಕ್ಷದ್ವಿತಯಮುಖಪುಟಪ್ರಸ್ಫುಟೋದ್ಧಾರತಾರಂ
ಮನ್ತ್ರಂ ಗಾರುತ್ಮತಂ ತಂ ಹುತವಹದಯಿತಾಶೇಖರಂ ಶೀಲಯಾಮಃ॥

ವೇದಃ ಸ್ವಾರ್ಥಾಧಿರೂಢೋ ಬಹಿರಬಹಿರಭಿವ್ಯಕ್ತಿಮಭ್ಯೇತಿ ಯಸ್ಯಾಂ
ಸಿದ್ಧಿಃ ಸಾಂಕರ್ಷಣೀ ಸಾ ಪರಿಣಮತಿ ಯಯಾ ಸಾಪವರ್ಗತ್ರಿವರ್ಗಾ।
ಪ್ರಾಣಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಮನ್ಯಂ ಪ್ರಣಿಹಿತಮನಸೋ ಯತ್ರ ನಿರ್ಧಾರಯನ್ತಿ
ಪ್ರಾಚೀ ಸಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಪರಿಚಿತಗಹನಾ ಪಾತು ಗಾರುತ್ಮತೀ ನಃ ॥

ನೇತ್ರಂ ಗಾಯತ್ರಮೂಚೇ ತ್ರಿವೃದಿತಿ ಚ ಶಿರೋ ನಾಮಧೇಯಂ ಯಜೂಂಷಿ
ಛನ್ದಾಂಸ್ಯಙ್ಗಾನಿ ಧಿಷ್ಣ್ಯಾತ್ಮಭಿರಜನಿ ಶಫೈರ್ವಿಗ್ರಹೋ ವಾಮ-ದೇವ್ಯಮ್ ।
ಯಸ್ಯ ಸ್ತೋಮಾತ್ಮನೋಽಸೌ ಬೃಹದಿತರಗರುತ್ತಾದೃಶಾನ್ಯಾಯಪುಚ್ಛಃ[2]
ಸ್ವಾಚ್ಛನ್ದ್ಯಂ ನಃ ಪ್ರಸೂತಾಂ ಶ್ರುತಿಶತಶಿಖರಾಭಿಷ್ಟುತಾತ್ಮಾ ಗರುತ್ಮಾನ್ ॥೩॥

---

[1] ನ್ಯಸ್ತಶುದ್ಧಾ. [2] ತಾದೃಶಾನ್ಯಾ ತತ್ಪುಚ್ಛಃ.

ಯೋಽಯಂ ಧತ್ತೇ ಸ್ವನಿಷ್ಠಂ ವಹನಮಪಿ ವರಃ ಸ್ಪರ್ಧಿತೋ ಯೇನ ಯಸ್ಮೈ
ಯಸ್ಮಾದ್ಯಸ್ಯಾಹವಶ್ರೀರ್ವಿದಧತಿ ಭಜನಂ ಯತ್ರ ಯತ್ರೇತಿ ಸನ್ತಃ ।
ಪ್ರಾಯೋ ದೇವಃ ಸ ಇತ್ಥಂ ಹರಿಗರುಡಭಿದಾಕಲ್ಪಿತಾರೋಹವಾಹ-
ಸ್ವಾಭಾವ್ಯಃ ಸ್ವಾತ್ಮಭವ್ಯಃ ಪ್ರದಿಶತು ಶಕುನಿರ್ಬ್ರಹ್ಮಸಬ್ರಹ್ಮತಾಂ ನಃ ॥

ಏಕೋ ವಿಷ್ಣೋರ್ದ್ವಿತೀಯಸ್ತ್ರಿಚತುರವಿದಿತಂ ಪಞ್ಚವರ್ಣೈರಹಸ್ಯಂ
ಷಾಡ್ಗುಣ್ಯಸ್ಮೇರಸಪ್ತಸ್ವರಗತಿರಣಿಮಾದ್ಯಷ್ಟಸಂಪನ್ನನಾತ್ಮಾ ।
ದೇವೋ ದರ್ವೀಕರಾರಿರ್ದಶಶತನಯನಾರಾತಿಸಾಹಸ್ರಲಕ್ಷ್ಯೈ-[1]
ರ್ವಿಕ್ರೀಡತ್ಪಕ್ಷಕೋಟಿರ್ವಿಘಟಯತು ಭಯಂ ವೀತಸಂಖ್ಯೋದಯೋ ನಃ ॥೫॥

ಸತ್ತ್ವಾದ್ಯೈಃ ಸಾತ್ತ್ವತಾದಿಪ್ರಥಿತಮಹಿಮಭಿಃ ಪಞ್ಚಭಿರ್ವ್ಯೂಹಭೇದೈಃ
ಪಞ್ಚಾಭಿಖ್ಯೋ ನಿರುನ್ಧನ್ಭವಗರಳಭವಂ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಪಞ್ಚಭಾವಮ್ ।
ಪ್ರಾಣಾಪಾನಾದಿಭೇದಾತ್ಪ್ರತಿತನು ಮರುತೋ ದೈವತಂ ಪಞ್ಚವೃತ್ತೇಃ
ಪಞ್ಚಾತ್ಮಾ ಪಞ್ಚಧಾಸೌ ಪುರುಷ ಉಪನಿಷದ್ವೇಷಿತಸ್ತ್ವೇಷಯೇನ್ನಃ ॥

ಶ್ಲಿಷ್ಯದ್ಭೋಗೀನ್ದ್ರಭೋಗೇ ಶ್ರುತಿನಿಕರನಿಧೌ ಮೂರ್ತಿಭೇದೇ ಸ್ವಕೀಯೇ
ವರ್ಣವ್ಯಕ್ತೀರ್ವಿಚಿತ್ರಾಃ ಪರಿಕಲಯತಿ ಯೋ ವಕ್ತ್ರಬಾಹೂರುಪಾದೈಃ ।
ಪ್ರಾಣಃ ಸರ್ವಸ್ಯ ಜನ್ತೋಃ ಪ್ರಕಟಿತಪರಮಬ್ರಹ್ಮಭಾವಃ ಸ ಇತ್ಥಂ
ಕ್ಲೇಶಂ ಛಿನ್ದನ್ಖಗೇಶಃ ಸಪದಿ ವಿಪದಿ ನಃ ಸಂನಿಧಿಃ ಸಂನಿಧತ್ತಾಮ್ ॥೭॥

---

[1] ಲಕ್ಷ್ಯೇ ವಿಕ್ರೀ.

ಅಗ್ರೇ ತಿಷ್ಠನ್ನದಗ್ರೇ ಮಣಿಮುಕುರ ಇವಾನನ್ಯದೃಷ್ಟೇರ್ಮುರಾರೇಃ
ಪಾಯಾದಾಮ್ನಾಯಭುಜಙ್ಗೀವಿಷಮವಿಷಭಯಾದಾಗ್ಥ-
ಮಸ್ಮಾನ್ಗರುತ್ಮಾನ್ ।
ಕ್ಷುಭ್ಯತ್ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿಪಾಥಃಸಹಭವಗರಲಸ್ಪರ್ಶಶಙ್ಕೀ ಸ ಶಙ್ಕೇ-
ಛಾಯಾಂ ಧತ್ತೇ ಯದೀಯಾಂ ಹೃದಿ ಹರಿಹೃದಯಾರೋಹಧನ್ಯೋ
ಮಣೀನ್ದ್ರಃ ॥೮॥

॥ ಇತಿ ಪರವ್ಯೂಹವರ್ಣಕಃ ಪ್ರಥಮಃ ॥

ಅಥ ಅಮೃತಹರವರ್ಣಕೋ ದ್ವಿತೀಯಃ.

ಆಹರ್ತಾರಂ ಸುಧಾಯಾ ದುರಧಿಗಮಮಹಾಚಕ್ರದುರ್ಗಸ್ಥಿತಾಯಾ[1]
ಜೇತಾರಂ ವಜ್ರಪಾಣೇಃ ಸಹ ವಿಬುಧಗಣೈರಾಹವೇ ಬಾಹುವೇಗಾತ್ ।
ವಿಷ್ಣೌ ಸಂಪ್ರೀಯಮಾಣೇ ವರವಿನಿಮಯತೋ ವಿಶ್ವವಿಖ್ಯಾತಕೀರ್ತಿಂ
ದೇವಂ ಯಾಽಸೂತ ಸಾಽಸೌ ದಿಶತು ಭಗವತೀ ಶರ್ಮ
ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ ನಃ ॥೯॥

ವಿತ್ರಾಸಾದ್ವೀತಿಹೋತ್ರಂ ಪ್ರಥಮಮಧಿಗತೈರನ್ತಿಕೇ ಮನ್ದಧಾಮ್ನಾ
ಭೂಯಸ್ತೇನೈವ ಸಾರ್ಧಂ ಭಯಭರತರಲೈರ್ವನ್ದಿತೋ
ದೇವಬೃನ್ದೈಃ ।
ಕಲ್ಪಾನ್ತಕ್ಷೋಭದಕ್ಷಂ ಕಥಮಪಿ ಕೃಪಯಾ ಸಂಕ್ಷಿಪನ್ಧಾಮ ಚಣ್ಡಂ
ಭಿತ್ತ್ವಾಽಣ್ಡಂ ನಿರ್ಜಿಹಾನೋ ಭವಭಯಮಿಹ ನಃ
ಖಣ್ಡಯತ್ವಣ್ಡಜೇನ್ದ್ರಃ ॥೧೦॥

---

[1] ಮಹಾಶಕ್ರದುರ್ಗ.

ಕ್ಷುಣ್ಣಕ್ಷೋಣೀಧರಾಣಿ ಕ್ಷುಭಿತಚತುರಕೂಪಾರತಿರ್ಯಗ್ಗರುತ್ಸ್ರಿ
ತ್ರುಟ್ಯತ್ತಾರಾಸರಾಣಿ ಸ್ಫುಟಿತವಿಬುಧಸ್ಥಾನಕಾನಿ ಕ್ಷಿಪೇಯುಃ ।
ಪಾತಾಳಬ್ರಹ್ಮಸೌಧಾವಧಿವಿಹಿತಮುಧಾವರ್ತನಾನ್ಯಸ್ಮದಾರ್ತಿಂ
ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಡಸ್ಯಾನ್ತರಾಳೇ ಬೃಹತಿ ಖಗಪತೇರರ್ಭಕಕ್ರೀಡಿತಾನಿ ॥೧೧॥

ಸಂನಿಚ್ಛಸ್ತ್ರಂ ದಿಶನ್ತ್ಯೈ ಸಹ ವಿಜಯಚಮೂರಾಶಿಷಃ ಪ್ರೇಷಯನ್ತ್ಯೈ
ಸಂಬಧ್ನನ್ತ್ಯೈ ತನುತ್ರಂ ಸುಚರಿತಮಶನಂ ಪಕ್ವಣಂ ನಿರ್ದಿಶನ್ತ್ಯೈ ।
ವಿನೋಽಸ್ಮದ್ವೈನತೇಯೋ ನುದತು ವಿನತಯಾ ಕ್ಲೃಪ್ತರಕ್ಷಾವಿಶೇಷಃ
ಕದ್ರೂಸಂಕೇತದಾಸ್ಯಕ್ಷಪಣಪಣಸುಧಾಲಕ್ಷ್ಯಭೈಕ್ಷಂ ಜಿಘೃಕ್ಷುಃ ॥೧೨॥

ವಿಕ್ಷೇಪೈಃ ಪಕ್ಷತೀನಾಮನಿಭೃತಗತಿಭಿರ್ವಾದಿತವ್ಯೋಮತೂರ್ಯೋ
ವಾಚಾಲಾಮ್ಭೋಧಿವೀಚೀವಲಯವಿರಚಿತಾಲೋಕಶಬ್ದಾನುಬನ್ಧಃ ।
ದಿಕ್ಕನ್ಯಾಕೀರ್ಯಮಾಣಕ್ಷರದುಡುನಿಕರವ್ಯಾಜಲಾಜಾಭಿಷೇಕೋ
ನಾಕೋನ್ಮಾಥಾಯ ಗಚ್ಛನ್ನರಕಮಪಿ ಸ ನೋ ನಾಗಹನ್ತಾ ನಿಹನ್ತು ॥

ಯುಕ್ತಾಕ್ಷಕ್ಷೇಪದಕ್ಷೋ ಮಿಹಿರಹಿಮಕರೋತ್ತಾಳತಾಳಾಭಿಘಾತೀ
ವೇಲಾವಾಃಕೇಳಿಲೋಲೋ ವಿವಿಧಘನಘಟಾಕಮ್ಪಕಾಘಾತಶೀಲಃ ।
ಪಾಯಾನ್ನಃ ಪಾತಕೇಭ್ಯಃ ಪತಗಕುಲಪತೇಃ ಪಕ್ಷವಿಕ್ಷೇಪಜಾತೋ
ವಾತಃ ಪಾತಾಳಹೇಲಾಪಟಹಪಟುರವಾರಮ್ಭಸಂರಮ್ಭಧೀರಃ ॥೧೪॥

ಕಿಂ ನಿರ್ಘಾತಃ ಕಿಮರ್ಕಃ ಪರಿಪತತಿ ದಿವಃ ಕಿಂ ಸಮಿದ್ಧೋಽಯಮೌರ್ವಃ
ಕಿಂಸ್ವಿತ್ಸ್ವಾರ್ತಸ್ಸ್ವರಾದ್ರಿರ್ನನು ವಿದಿತಮಿದಂ ವ್ಯೋಮವರ್ತ್ಮಾ ಗರು-
ತ್ಮಾನ್ ।
ಆಸೀದಿತ್ಯಾಜಿಭೀಷ್ವತ್ಯಭಿಪತತಿ ಹರತ್ಯತ್ರಿ ಹಾ ತಾತ ಹಾಽಮ್ಬೇ-
ತ್ಯಾಲಾಪೋದ್ಯುಕ್ತಭಿಲ್ಲಾಕುಲಜಠರಪುಟಃ ಪಾತು ನಃ ಪತ್ರಿನಾಥಃ ॥

[1]ಆಸೃಕ್ಸ್ವಾಕ್ತೈರಸೃಗ್ಭಿರ್ದುರುಪರಮುಕ್ತೃಷಾಶಾತನೀ ಶಾತದಂಷ್ಟ್ರಾ-
ಕೋಟೀಲೋಟೀತ್ಕರೋಟೀವಿಕಟಕಟಕಟಾರಾವಘೋರಾವತಾರಾ ।
ಭಿನ್ದ್ಯಾತ್ಸ್ಪರ್ಧಾಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾಃ ಸಪದಿ ಪರಿಹೃತ[2]ಬ್ರಹ್ಮಗಾ ಜಿಹ್ಮಗಾರೇ-
ರುದ್ವೇಲ್ಲದ್ಭಿಲ್ಲಪಲ್ಲೀನಿಗರಣಕರಣಾ ಪಾರಣಾ[3] ಕಾರಣಾ ನಃ ॥೧೬॥

[4]ಸ್ವಚ್ಛನ್ದಸ್ವರ್ಗಿಬೃನ್ದಪ್ರಥಮತಮಮಹೋತ್ಪಾತನಿರ್ಘಾತಘೋರಃ
[5]ಸ್ವಾಸ್ತಧ್ವಾನ್ತಂ ನಿರುನ್ಧನ್ ದ್ರುತಧರಣಿಪಯೋರಾಶಿರಾಶೀವಿಷಾರೇಃ
ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯದ್ಭಿಲ್ಲಪಲ್ಲೀಭಟರುಧಿರಸರಿಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲಮಾಲಾ-
[6]ಹಾಲಾನಿರ್ವೇಶಹೇಲಾಹಲಹಲಬಹುಳೋ ಹರ್ಷಕೋಲಾಹ-
ಲೋ ನಃ ॥೧೭॥

ಸಾನ್ದ್ರಕ್ರೋಧಾನುಬನ್ಧಾತ್ಸ್ಸರಸಿ ಸಖಮುಖೇ ಪಾದಪೇ ಗಣ್ಡಶೈಲೇ
ತುಣ್ಡಾಗ್ರೇ ಕಣ್ಠರನ್ಧ್ರೇ ತದನು ಚ ಜಠರೇ ನಿರ್ವಿಶೇಷಂ
ಯುಯುತ್ಸೂ ।
ಅವ್ಯಾದಸ್ಮಾನಭವ್ಯಾದವಿದಿತನಖರಶ್ರೇಣಿ[7]ದಂಷ್ಟ್ರಾನಿವೇಶೌ
ಜೀವಗ್ರಾಹಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಕಮಠಕರಟಿನೌ ಭಕ್ಷಯನ್ಪಕ್ಷಿಮಲ್ಲಃ ॥

ಅಲ್ಪಃ ಕಲ್ಪಾನ್ತಲೀಲಾನಟಮುಕುಟಸುಧಾಸೂತಿಖಣ್ಡೋ ಬಹೂನಾಂ
ನಿಃಸಾರಸ್ತ್ವದ್ವಿಜಾಶ್ರೀರನುಭವತು ಮುಧಾ ಮನ್ಥನಂ ಕ್ಷೀರ
ಸಿನ್ಧುಃ ।
ರಾಕಾಚನ್ದ್ರಸ್ತು ರಾಹೋಃ ಸ್ವಮಿತಿ ಕಥಯತಃ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಕದ್ರೂ-
ಕುಮಾರಾನ್
ಸಾನ್ತರ್ಹಾಸಂ ಖಗೇನ್ದ್ರಃ ಸಪದಿ ಹೃತಸುಧಸ್ತ್ರಾಯತಾಮಾಯು-
ತಾನ್ನಃ ॥೧೯॥

---

[1]ಆಸೃಗ್ವಾಕ್ಷೈರಸೃಗ್ಭಿರ್ದುರುಪಶಮತೃಷಾ. [2]ಬ್ರಹ್ಮಕಾ ಜಿಹ್ಮ. [3]ಕಾರಣಂ.
[4]ಸ್ವಚ್ಛನ್ದಃ. [5]ಸ್ವಾಸ್ತಧ್ವಾನ್ತಂ. [6]ಹಾಲಾನಿರ್ವೇಶವೇಲಾಹಲ. [7]ದಂಷ್ಟ್ರಾಭಿಘಾತೌ.

ಆರಾಪಭ್ಯೃತ್ಥಿತ್ರೈರಾವತಮುಮಿತಜವೋದಞ್ಚದುಚ್ಚೈಃಶ್ರವಸ್ಕಂ
ಜಾತಕ್ಷೋಭಂ ವಿಮಥ್ನನ್ದಿಶಿ ದಿಶಿ ದಿವಿಷದ್ವಾಹಿನೀಶಂ ಕ್ಷಣೇನ ।
ಭ್ರಾಮ್ಯನ್ಸವ್ಯಾಪಸವ್ಯಂ ಸುಮಹತಿ ಮಿಷತಿ ಸ್ವರ್ಗಿಸಾರ್ಥೇ ಸುಧಾರ್ಥಂ
ಪ್ರೇಙ್ಖನ್ನೇತ್ರಃ ಶ್ರಿಯಂ ನಃ ಪ್ರಕಟಯತು ಚಿರಂ ಪಕ್ಷವಾನ್ಮನ್ಥಶೈಲಃ ॥

ಅಸ್ಥಾನೇಷು ಗ್ರಹಾಣಾಮನಿಯತವಿಹಿತಾನನ್ತವಕ್ರಾತಿಚಾರಾ
ವಿಕ್ಷೇಪಾಧಿವ್ಯವಸ್ಥಾವಿಗಮವಿಲುಳಿತಪ್ರಾಗವಾಗಾದಿಭೇದಾಃ ।
ದೃಪ್ತಾಃ ಸುತ್ರಾಮಭಕ್ತಗ್ರಹಕಲಹವಿಧಾವಣ್ಡಜೇನ್ದ್ರಸ್ಯ ಚಣ್ಡಾಃ
ಪಕ್ಷೋತ್ಕ್ಷೇಪಾ ವಿಪಕ್ಷಕ್ಷಪಣಸರಭಸಾಃ ಶರ್ಮ ಮೇ ನಿರ್ಮಿ-
ಮೀರನ್ ॥೨೧॥

ತತ್ತತ್ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿಸಾರಾವಧಿವಿಹಿತವೃಷಾರೋಷಗನ್ಧೋ ರುಷಾನ್ಧೈ-
ರೇಕಃ ಕ್ರೀಡನ್ನನೇಕೈಃ ಸುರಪತಿಸುಭಟೈರಕ್ಷತೋ ರಕ್ಷತಾನ್ನಃ ।
ಅನ್ಯೋನ್ಯಾಬದ್ಧಲಕ್ಷ್ಯಾಪಹರಣವಿಹಿತಾಮನ್ದಮಾತ್ಸರ್ಯತುಙ್ಗೈ-
ರಙ್ಗೈರೇವ ಸ್ವಕೀಯೈರಹಮಹಮಿಕಯಾ ಮಾನಿತೋ ವೈನ-
ತೇಯಃ ॥೨೨॥

ಅಸ್ತವ್ಯೋಮಾನ್ತಮನ್ತರ್ಹಿತನಿಖಿಲಹರಿನ್ಮಣ್ಡಲಂ ಚಣ್ಡಭಾನೋ-
ರ್ಲುಣ್ಠಾಕೈರ್ಯಸ್ಯರಕಾಣ್ಡೇ ಜಗದಖಿಲಮಿದಂ ಶರ್ವರೀ ಪರ್ವರೀತಿ ।
ಪ್ರೇಙ್ಖೋಳತ್ಸ್ವರ್ಗಗೋಳಸ್ಖಲದುಡುನಿಕರಸ್ಕನ್ಧಬನ್ಧಾನ್ನಿರುನ್ಧನ್
ರಂಹೋಭಿಸ್ತೈರ್ಮದಂಹೋ ಹರತು ತರಳಿತಬ್ರಹ್ಮಸದ್ಮಾ
ಗರುತ್ಮಾನ್ ॥೨೩॥

ಯಃ ಸಾಙ್ಗೇ ಸಂಗರಾನ್ತರ್ಗರುದನಿಲಲವಸ್ತಮ್ಭಿತೇ ಜಮ್ಭಶತ್ರೌ
ಕುಣ್ಠಾಸ್ತ್ರೇ ಸನ್ನಕಣ್ಠಂ ಪ್ರಣಯತಿ ಪವಯೇ ಪಕ್ಷಲೇಶಂ ದಿದೇಶ ।
ಸೋಽಸ್ಮಾಕಂ ಸಂವಿಧತ್ತಾಂ ಸುರಪತಿಪೃತನಾಪ್ಲವನ್ವಯುದ್ಧೈಕಮಲ್ಲೋ
ಮಾಙ್ಗಲ್ಯಂ ವಾಲಖಿಲ್ಯದ್ವಿಜವರತಪಸಾಂ ಕೋಽಪಿ ಮೂರ್ತೋ
ವಿವರ್ತಃ ॥೨೪॥

ರುದ್ರಾನ್ನಿದ್ರಾಪ್ಯ ಸೇನ್ದ್ರಾನ್ ಹುತವಹಸಹಿತಂ ಗನ್ಧವಾಹಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ
ಕಾಲಂ ನಿಷ್ಕಾಲ್ಯ ಧೂತ್ವಾ ನಿರೃತಿಧನಪತೀ ಪಾಶಿನಂ
ಕ್ಲೇಶಯಿತ್ವಾ ।
ಸರ್ಪಾಣಾಂ ಭಾದ್ಧಿಕಾನಾಮಮೃತಮಯಪಣ[1] ಪ್ರಾಪಣಪ್ರಾಪ್ತದರ್ಪೋ
ನಿರ್ಬಾಧಂ ಕ್ವಾಪಿ ಸರ್ಪಾನ್ನಪಹರತು ಹರೇರೌಪವಾಹ್ಯೋ ಮದಂಹಃ ॥

॥ ಇತಿ ಅಮೃತಹರಣವರ್ಣಕೋ ದ್ವಿತೀಯಃ ॥

ಅಥ ನಾಗದಮನವರ್ಣಕಸ್ತೃತೀಯಃ.

ಭುಗ್ನಭ್ರೂಭ್ರೂಕುಟೀಭೃಚ್ಛ್ರಮದಮಿತಗರುತ್ಕ್ಷೋಭಿತಕ್ಷ್ಮಾನ್ತರಿಕ್ಷ-
ಶ್ಚಕ್ರಾಕ್ಷೋ ವಕ್ರತುಣ್ಡಃ ಖರತರನಖರಃ ಕ್ರೂರದಂಷ್ಟ್ರಾಕರಾಳಃ ।
ಪಾಯಾದಸ್ತ್ರಾನಪಾಯಾದ್ಭಯಭರವಿಗಳದ್ದನ್ದಶೂಕೇನ್ದ್ರಶೂಕಃ
ಶೌರೇಃ ಸಂಕ್ರನ್ದನಾದಿಪ್ರತಿಭಟಪೃತನಾಕ್ರನ್ದನಃ ಸ್ಯನ್ದನೇನ್ದ್ರಃ ॥

ಆರ್ಜನ್ತ್ಯಾ [2]ಧುರ್ಯಯೋಕ್ತ್ರಗ್ರಹಣಭಯಭೃತಾ ಸಾನ್ತ್ವಿತೋಽ-
ನೂರುಬನ್ಧಾ-
ತ್ಕೋದಣ್ಡಜ್ಯಾಂ [3]ಜಿಘೃಕ್ಷೇದಿತಿ ಚಕಿತಧಿಯಾ ಶಙ್ಕಿತಃ ಶಂಕರೇಣ ।
ತಲ್ಪೇ ಕಲ್ಪೇತ ಮಾ ತೇ ಮತಿರಿತಿ ಹರಿಣಾಽಪ್ಯಾದರೇಣಾನುನೀತಃ
ಪಕ್ಷೀನ್ದ್ರಸ್ತ್ರಾಯತಾಂ ನಃ ಫಣಧರಮಹಿಷೀಪತ್ರಭಙ್ಗಾಪಹಾರೀ ॥

ಛಾಯಾತಾರ್ಕ್ಷ್ಯಾನ್ಯಹೀನಾಂ ಫಣಮಣಿಮುಕುರಶ್ರೇಣಿವಿಸ್ಪಷ್ಟಬಿಮ್ಬಾಂ
ಸ್ತ್ರೈಣಾಪೇಕ್ಷಾಧೃತಸ್ವಪ್ರತಿಕೃತಿಮನಸಾ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಜಾತಾನುಕಮ್ಪಃ ।
ತೇಷಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾಽಥ ಚೇಷ್ಟಾಃ ಪ್ರತಿಗರುಡಗಣಾಶಙ್ಕಯಾ ತುಙ್ಗರೋಷಃ
ಸರ್ಪಾನ್ದರ್ಪೋದ್ಧತೋ ನಸ್ಸ ಮಯತು ದುರಿತಂ ಸರ್ಪಸನ್ತಾನಹನ್ತಾ ॥

---

[1] ಪ್ರಾಪಣಪ್ರಾಪ್ತಪಕ್ಷೋ. [2] ಯೋಕ್ತ್ರಗ್ರಸನ. [3] ಜಿಘತ್ಸೇದಿ?.

ಉಚ್ಛ್ವಾಸಾಕೃಷ್ಟತಾರಾಗಣಘಟಿತನ್ವ್ಯಷಾಮೌಕ್ತಿಕಾಕಲ್ಪಶಿಲ್ಪಃ
ಪಕ್ಷವ್ಯಾಧೂತಪಾಥೋನಿಧಿಕುಹರಗುಹಾಗರ್ಭದತ್ತಾವಕಾಶಃ ।
[1] ದೃಷ್ಟಿಂ ದಂಷ್ಟ್ರಾಗ್ರದೂತೀಂ ಪೃಥುಷು ಫಣಭೃತಾಂ
ಪ್ರೇಷಯನ್ನುತ್ತಮಾಙ್ಗೇ-
ಷ್ವಙ್ಗೈರಙ್ಗಾನಿ [2]ರುನ್ಧನ್ನವತು ಪಿಪತಿಷುಃ ಪತ್ರಿಣಾಮಗ್ರಣೀರ್ನಃ ॥

ಆವೇಧಃಸೌಧಶೃಙ್ಗಾದನುಪರತಗತೇರಾ ಭುಜಙ್ಗೇನ್ದ್ರಲೋಕಾ-
ಚ್ಛ್ರೇಣೀಬನ್ಧಂ ವಿತನ್ವನ್ಕ್ಷಣಪರಿಣಮಿತಾಲಾತಪಾತಪ್ರಕಾರಃ ।
ಪಾಯಾನ್ನಃ ಪುಣ್ಯಪಾಪಪ್ರಚಯಮಯಪುನರ್ಗರ್ಭಕುಮ್ಭಾನಿಪಾತಾ-
ತ್ಪಾತಾಳಸ್ಯಾನ್ತರಾಳೇ ಬೃಹತಿ ಖಗಪತೇರ್ನಿರ್ವಿಘಾತೋ ನಿಪಾತಃ ॥

ಪ್ರತ್ಯಗ್ರಾಕೀರ್ಣತತ್ತತ್ಸ್ಥಲಮಣಿನಿಕರಂ ಶಙ್ಕಲಾಕೋಟಿವಕ್ರಂ
ತುಣ್ಡಾಗ್ರಂ ಸಂಕ್ಷಿಣ್ವಾನಃ ಕುಲಗಿರಿಕಠಿನೇ ಕರ್ಪರೇ ಕೂರ್ಮ-
ಭರ್ತುಃ ।
ಪಾತಾಳಕ್ಷೇತ್ರಪಕ್ವದ್ವಿರಸನಪೃತನಾಶಾಲಿವಿಚ್ಛೇದಶಾಲೀ
ಶೈಲೀಂ ನಃ ಸಪ್ತಶೈಲೀಲಘಿಮದರಭಸಃ ಪಾತು ಸಾಧ್ವೀಂ ಸುಪರ್ಣಃ ॥

ಪರ್ಯಸ್ಯತ್ಪನ್ನಗೀನಾಂ ಯುಗಪದಸಮಯಾನರ್ಭಕಾನ್ಗರ್ಭಕೋಶಾ-
ದ್ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಮ್ಬಪ್ರಕಮ್ಪವ್ಯತಿಷಜದಖಿಲೋದನ್ವದುನ್ನಿದ್ರಘೋಷಮ್ ।
ಚಕ್ಷುಶ್ಚಕ್ಷುಃಶ್ರುತೀನಾಂ ಸಪದಿ ಬಧಿರಯತ್ಪಾತು ಪತ್ರೀಶ್ವರಸ್ಯ
ಕ್ಷಿಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಕ್ಷಮಾಭೃತ್ಕ್ಷಣಘಟಿತನಭಃಸ್ಫೋಟಮಾಸ್ಫೋಟಿತಂ ನಃ ॥

ತೋಯಸ್ಕನ್ಧೋ ನ ಸಿನ್ಧೋಃ ಸಮಘಟತ ಮಿಥಃ ಪಕ್ಷವಿಕ್ಷೇಪಭಿನ್ನಃ
ಪಾತಾಳಂ ನ ಪ್ರವಿಷ್ಟಂ ಪೃಥಃನಿ ಚ ವಿವರೇ ರಶ್ಮಿಭಿಸ್ತಿಗ್ಮರಶ್ಮೇಃ ।
ತಾವದ್ಗ್ರಸ್ತಾಹಿವಕ್ತ್ರಕ್ಷರಿತವಿಷಮಷೀಪಙ್ಕಕಸ್ತೂರಿಕಾಙ್ಕಃ
ಪ್ರತ್ಯಾಯಾತಃ ಸ್ವಯೂಥ್ಯೈಃ ಸ್ಥಿತ ಇತಿ ವಿದಿತಃ ಪಾತು
ಪತ್ರೀಶ್ವರೋ ನಃ ॥೩೩॥

---

[1] ವೃಷ್ಟೀರ್ದಂಷ್ಟ್ರಾಗ್ರದೂತೀಃ, [2] ಅಙ್ಗೈರಙ್ಗಂ, ಅಙ್ಗೇನಾಙ್ಗಂ.

ಬದ್ಧಸ್ಪರ್ಧೈರಿವ ಸ್ವೈರ್ಬಹುಭಿರಭಿಮುಖೈರೇಕಕಣ್ಠಂ ಸ್ತುವಾನೇ
ತತ್ತದ್ವಿಶ್ವೋಪಕಾರಪ್ರಣಯಿಸುರಗಣಪ್ರಾರ್ಥಿತಪ್ರಾಣರಕ್ಷೇ ।
ಪಾಯಾನ್ನಃ ಪ್ರತ್ಯಹಂ ತೇ ಕಮಪಿ ವಿಷಧರಂ ಪ್ರೇಷಯಾಮೀತಿ ಭೀತೇ
ಸಂಧಿತ್ಸೌ ಸರ್ಪರಾಜೇ ಸಕರುಣಮರುಣಾನನ್ತರಂ ಧಾಮ ದಿವ್ಯಮ್ ॥

ಕ್ವಾಪ್ಯಸ್ಥಾಂ ಶರ್ಕರಾಢ್ಯಂ ಕ್ವಚನ ಘನತರಾಸೃಕ್ಛಟಾಶೀಧುದಿಗ್ಧಂ
ನಿರ್ಮೋಕೈಃ ಕ್ವಾಪಿ ಕೀರ್ಣಂ ವಿಷಯಮುಪರತೋ ಮಣ್ಡಿತಂ
ರತ್ನಖಣ್ಡೈಃ ।
ಅಧ್ಯಾರೂಢೈಃ ಸ್ವವಾರೇಷ್ವಹಮಹಮಿಕಯಾ ವಧ್ಯವೇಷಂ ದಧಾನೈಃ
ಕಾಲೇ ಖೇಲನ್ಭುಜಙ್ಗೈಃ ಕಲಯತು ಕುಶಲಂ ಕಾದ್ರವೇಯಾನ್ತಕೋ
ನಃ ॥೩೫॥

॥ ಇತಿ ನಾಗದಮನವರ್ಣಕಸ್ತೃತೀಯಃ ॥

ಅಥ ಪರಿಷ್ಕಾರವರ್ಣಕಶ್ಚತುರ್ಥಃ.

ವಾಮೇ ವೈಕುಣ್ಠಶಯ್ಯಾಫಣಿಪತಿಕಟಕೋ ವಾಸುಕಿಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರೋ
ರಕ್ಷೇನ್ನಸ್ತಕ್ಷಕೇಣ ಗ್ರಥಿತಕಟಿತಟಶ್ಚಾರುಕಾರ್ಕೋಟಹಾರಃ ।
ಪದ್ಮಂ ಕರ್ಣೇಽಪಸವ್ಯೇ ಪ್ರಥಿಮವತಿ ಮಹಾಪದ್ಮಮನ್ಯತ್ರ ಬಿಭ್ರ-
ಚ್ಛ್ರೀಡಾಯಾಂ ಶಙ್ಖಪಾಲಂ ಗುಳಿಕಮಪಿ ಭುಜೇ ದಕ್ಷಿಣೇ
ಪಕ್ಷಿಮಲ್ಲಃ ॥೩೬॥

ವತ್ಸಾಭಸ್ವಸ್ತಿಕಾಗ್ರಸ್ಫುರದರುಣ[1]ಶಿಖಾದೀಪ್ತರತ್ನಪ್ರದೀಪೈ-
ರ್ಬದ್ಧಭ್ರಾಸಮಸ್ತಬಹುಳವಿಷಮುಷೀಗನ್ಧತೈಲಾಭಿಪೂರ್ಣೈಃ ।
ನಿತ್ಯಂ [2]ನೀರಾಜನಾರ್ಥೈರ್ನಿಜಫಣಫಲಕೈರ್ಘೂರ್ಣಮಾನಾನಿ ತೂರ್ಣಂ
ಭೋಗೈರಾಪೂರಯೇಯುರ್ಭುಜಗಕುಲರಿಪೋರ್ಭೂಷಣಾನೀಷಣಾಂ ನಃ

[1] ಶಿಖಾದೀಪ್ತರತ್ನ. [2] ನೀರಾಜನಾರ್ಥಂ ನಿಜ.

ಅಙ್ಗಪ್ರತ್ಯಙ್ಗಲೀನಾವೃತರಸವಿಸರಸ್ಪರ್ಶಲೋಭಾದಿವಾನ್ತ-
ಸ್ತ್ರಾಸಾದ್ಧ್ರಾಸಾನುಬನ್ಧಾದಿವ ಸಹಜಮಿಥೋವೈರಜಾತ್ಯೋತ್ತರ-
ಙ್ಗಾತ್ ।
ರುದ್ರಾಗ್ಗಾಢೋಪಗೂಢೋಚ್ಛ್ವಸನನಿಬಿಡಿತಸ್ಥಾನಯೋಗಾದಿವಾಸ್ಮ-
ದ್ಭದ್ರಾಯ ಸ್ಯೈರ್ಭಜನ್ತ್ರೋ ಭಗವತಿ ಗರುಡೇ ಗಾಢತಾಂ ಗೂಢಪಾದಃ॥

ಕೋಟೀರೇ ರತ್ನಕೋಟಿಪ್ರತಿಫಲಿತತಯಾ ನೈಕಧಾ ಭಿನ್ನಮೂರ್ತಿ-
ರ್ವಲ್ಮೀಕಸ್ಥಾನ್ಸ್ವಯೂಥ್ಯಾನಭಿತ ಇವ ನಿಜೈರ್ವೇಷ್ಟನೈಃ ಕ್ಲೃಪ್ತ-
ರಕ್ಷಃ ।
ಕ್ಷೇಮಂ ನಃ ಪಾತು ಹೇಮಾಚಲವಿಧೃತಶರನ್ಮೇಘಲೇಖಾನುಕಾರೀ
ರೋಚಿಶ್ಚೂಡಾಲಚೂಡಾಮಣಿರುರಗರಿಪೋರೇಷ ಚೂಡಾಭುಜಙ್ಗಃ॥

ದ್ರಾಘೀಯಃಕರ್ಣಪಾಶದ್ಯುತಿಪರಿಭವಸವ್ರೀಡಯೇವ ಸ್ವಭೋಗಂ
ಸಂಕ್ಷಿಪ್ಯಾಶ್ನನ್ಸವಿಸ್ತಾರಂ ದರವಿನತಮುಖೋ ನಿಃಶ್ವಸನ್ಮನ್ದಮನ್ದಮ್।
ಆಸೀದದ್ಗಣ್ಡಭಿತ್ತಿಪ್ರತಿಫಲನಮಿಷಾತ್ಕ್ವಾಪಿ ಗೂಢಂ ವಿವಿಕ್ಷುಃ
ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ದೋಷಾನ್ನಿಕ್ಷ್ಪೇಪ್ಸ್ನುಃ ಖಗಪತಿಕುಹನಾಕುಣ್ಡಲಃ ಕುಣ್ಡ-
ಲೀನ್ದ್ರಃ ॥

ವಾಲಾಗ್ರಗ್ರನ್ಥಿಬನ್ಧಗ್ರಥಿತಪೃಥುಶಿರೋರತ್ನಸಂದರ್ಶನೀಯೋ
[1] ಮುಕ್ತಾಶುಭ್ರೋದರಾಭೋ ಹರಿಮಣಿಶಕಲಶ್ರೇಣಿದೃಶ್ಯೇತರಾಂಶಃ।
ವಿಷ್ವಗ್ವಷ್ಮೋರ್ಧಾರಾವ್ರಣಕಿಣವಿಷಮೋತ್ತಮ್ಭನಸ್ತಬ್ಧವೃತ್ತಿ-
ರ್ವ್ಯಾಳಾಹಾರಸ್ಯ ಹೃದ್ಯೋ ಹರತು ಸ ಮದಘಂ ಹಾರದರ್ವೀ-
ಕರೇನ್ದ್ರಃ ॥೪೧॥

---

[1] ಮುಕ್ತಾಶುಕ್ತ್ಯನ್ತರಾಭೋ.

ವೈಕಕ್ಷ್ಯಸ್ರಗ್ವಿಶೇಷಚ್ಛುರಣಪರಿಣಮಚ್ಛಸ್ತ್ರಬನ್ಧಾನುಬನ್ಧೋ
ವಕ್ಷಃಪೀಠಾಧಿರೂಢೋ ಭುಜಗದಮಯಿತುರ್ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಾಯ-
ಮಾಣಃ ।
ಅಶ್ರಾನ್ತಸ್ವೈರನಿದ್ರಾವಿರಚಿತವಿವಿಧೋಚ್ಛ್ವಾಸನಿಃಶ್ವಾಸವೇಗ-
ಕ್ಷ್ವೇಳೋಚ್ಛೂನಾಕೃತಿರ್ನಃ ಕ್ಷಪಯತು ದುರಿತಂ ಕೋಽಪಿ
ಕದ್ರೂಕುಮಾರಃ ॥೪೨॥

ಶ್ಲಿಷ್ಯದ್ರುದ್ರಾಸುಕೀರ್ತಿಸ್ತನತಟಘುಸೃಣಾಲೇಪಸಂಕ್ರಾನ್ತಸಾರ-
ಸ್ಫಾರಾಮೋದಾಭಿಲಾಷೋನ್ನಮಿತಪೃಥುಫಣಾಚಕ್ರವಾಳಾಭಿರಾಮಃ।
ಪ್ರಾಯಃ ಶ್ರೀಯಃಪಟೀರದ್ರುಮವಿಟಪಧಿಯಾಶ್ಲಿಷ್ಟಪಕ್ಷೀನ್ದ್ರಬಾಹು-
ರ್ವ್ಯಾಹನ್ಯಾದಸ್ಮದೀಯಂ ವೃಜಿನಭರಮಸೌ ಬೃನ್ದಶೋ ದನ್ದಶೂಕಃ॥

ಗ್ರಸ್ತಾನಸ್ತ್ರನಿವಿಷ್ಟಾನ್ಫಣಿನ ಇವ ಶುಚಾ ಗಾಢಮಾಶ್ಲಿಷ್ಯ ದುಃಖ್ಯನ್[1]
[2]ಕ್ಷುಣ್ಣಾನೇಕಃ ಸ್ವಬನ್ಧೂನ್ ಕ್ಷುಧಮಿವ ಕುಪಿತಃ
ಪೀಡಯನ್ವೇಷ್ಟನೇನ ।
ವ್ಯಾಳಸ್ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯೋದರಸ್ಥೋ ವಿಪುಲಗಲಗುಹಾವಾಹಿಫೂತ್ಕಾರವಾತ್ಯಾ-
ಪೌನಃಪುನ್ಯೇನ ಹನ್ಯಾತ್ಪುನರುದರಗುಹಾಗೇಹವಾಸ್ತವ್ಯತಾಂ ನಃ ॥

ಗಾಢಾಸಕ್ತೋ ಗರುತ್ಮತ್ಕಟಿತಟನಿಕಟೇ ರಕ್ತಚಣ್ಡಾತಕಾಙ್ಕೇ
ಶಕ್ರತ್ರಾಙ್ಗೀಮಹಿಮ್ನಾ ಫಣಿಮಣಿಮಹಸಾ ಲೋಹಿತಾಙ್ಗೋ
ಭುಜಙ್ಗಃ ।
ಸತ್ತ್ವಾಸಾಂಸಿದ್ಧಿಕಂ ನಃ ಸಪದಿ ಬಹುವಿಧಂ ಕರ್ಮಬನ್ಧಂ ನಿರುನ್ಧ್ಯಾ-
ದ್ದಿನ್ಯಾತ್ರಿದಾತ್ರಿಲೀನಸಂಧ್ಯಾಘನಘಟಿತತಟಿತ್ಪ್ರಾನ್ತಿ ಚಾತುರ್ಯ-
ಧುರ್ಯಃ ॥೪೫॥

॥ ಇತಿ ಪರಿಷ್ಕಾರವರ್ಣಕಶ್ಚತುರ್ಥಃ ॥

---

[1] ದುಃಖಾತ್. [2] ಕ್ಷುಣ್ಣಾನೇಕಸ್ವಬನ್ಧೂನ್.

ಅಥ ಅದ್ಭುತವರ್ಣಕಃ ಪಞ್ಚಮಃ.

ವೇಗೋತ್ತಾನಂ ವಿತಾನಂ ವ್ಯಜನಮನುಗುಣಂ ವೈಜಯನ್ತೀ ಜಯನ್ತೀ
ಮಿತ್ರಂ ನಿತ್ಯಾಭ್ಯಮಿತ್ರಂ ಯುಧಿ ವಿಜಯರಥೋ
ಯುಗ್ಯಯೋಗಾನಪೇಕ್ಷಃ ।
ದಾಸೋ ನಿಷ್ಪರ್ಯುದಾಸೋ ದನುತನಯಭಿದೋ ನಿಃಸಹಾಯಃ
ಸಹಾಯೋ
ದೋಧೂಯೇತಾಸ್ಮದೀಯಂ ದುರಿತಮಧರಿತಾರಾತಿಪಕ್ಷೈಃಸ್ವಪಕ್ಷೈಃ[1] ॥

ಉಕ್ತಾ ದಕ್ಷಾನ್ತಕಸ್ಯ ಸ್ಖಲತಿ ವಲಜಿತಃ ಕುಞ್ಜರಃ ಖಞ್ಜರೀತಿಃ
ಕ್ಲಾನ್ತೋ ಧಾತುಃ ಶಕುನ್ತೋಽನುಗ ಇತಿ ದಯಯಾ
ಸಾಮಿರುದ್ಧಸ್ಯದೋಽಪಿ ।
ಗ್ರಾಹಗ್ರಸ್ತದ್ವಿಪೇನ್ದ್ರಕ್ಷತಿಭಯಚಕಿತಾಕುಣ್ಠವೈಕುಣ್ಠಚಿನ್ತಾ-
ನಾಸೀರೋದಾರಮೂರ್ತಿರ್ನರಕವಿಹತಯೇ ಸ್ತಾದ್ವಿಹಙ್ಗೇಶ್ವರೋ ನಃ

ವೇಗೋದ್ವೇಲಃ ಸುವೇಲಃ ಕಿಮಿದಮಿತಿ ಮಿಥೋ ಮನ್ತ್ರಿತೋ
ವಾನರೇನ್ದ್ರೈ-
ರ್ಮಾಯಾಮಾನುಷ್ಯಲೀಲಾಮಭಿನಯತಿ ಹರೌ ಲಬ್ಧಸೇವಾವಿಶೇಷಃ ॥
ವೈದೇಹೀಕರ್ಣಪೂರಸ್ತಬಕಸುರಭಿಣಾ ಯಃ ಸಮಾಶ್ಲೇಷಿ ದೋಷ್ಣಾ
ತೃಷ್ಣಾಪಾರಿಪ್ಲವಾನಾಂ ಸ ಭವತು ಗರುಡೋ ದುಃಖವಾರಿಪ್ಲವೋ ನಃ ।

ದುಗ್ಧೋದನ್ವತ್ಪ್ರಭೂತಃ ಸ್ವಕಮಹಿಮಪೃಥುರ್ವಿಷ್ಣುನಾ ಕೃಷ್ಣನಾಮ್ನಾ
ಪಿಞ್ಛಾಕಲ್ಪಾನುಕಲ್ಪಃ[2] ಸಮಘಟಿ ಸುವೃಧೋ ಯತ್ಪ್ರದಿಷ್ಟಃ ಕಿರೀಟಃ ।
ವೀರೋ ವೈರೋಚನಾಸ್ತ್ರವ್ರಣಕಿಣಗುಣಿತೋದಗ್ರನಿರ್ಘಾತಘಾತಃ
ಸಂಘಾತಂ ಸರ್ಪಘಾತೀ ಸ ಹರತು ಮಹತಾಮಸ್ಮದತ್ಯಾಹಿತಾನಾಮ್ ॥

---

[1] ಪಕ್ಷೈಃ ಸ್ವಪಕ್ಷೈಃ. [2] ಸಮಘಟತ ವೃಧೋ.

ರುನ್ಮಾಭ್ರೈತ್ಸಂವರ್ತಸಂಧ್ಯಾಘನಪಟಲಕನತ್ಪಕ್ಷವಿಕ್ಷೇಪಹೇಲಾ-
ವಾತೂಲಾಸ್ಫಾಲತೂಲಾಞ್ಚಲನಿಚಯತುಲಾಧೇಯದೈತೇಯ-
ಲೋಕಃ ।
ಆಸ್ಮಾಕೈಃ ಕರ್ಮಪಾಶೈರಭಿಗತಮಹಿತಾನೀಕಮಪ್ರತ್ಯನೀಕೈ-
ರ್ದಿವ್ಯನ್ದಿವ್ಯಾಪದಾನೈರ್ದನುಜವಿಜಯಿನೋ ವೈಜಯನ್ತೀಶಕುನ್ತಃ॥
ಯತ್ಪಕ್ಷಸ್ಥಾ ತ್ರಿವೇದೀ ತ್ರಿಗುಣಜಲನಿಧಿರ್ಲಙ್ಘ್ಯತೇ ಯದ್ಗುಣಜ್ಞೈ-
ರ್ವರ್ಗಸ್ತ್ರೈವರ್ಗಿಕಾಣಾಂ ಗತಿಮಿಹ ಲಭತೇ ನಾಥವದ್ಯತ್ಸನಾಥಃ ।
ತ್ರೈಕಾಲ್ಯೋಪಸ್ಥಿತಾತ್ಸ ತ್ರಿಯುಗನಿಧಿರಘಾದಾಯತಾತ್ತ್ರಾಯತಾಂ ನ-
ಸ್ತ್ರಾತಾನೇಕಸ್ತ್ರಿಧಾಮ್ನಸ್ತ್ರಿದಶರಿಪುಚಮೂಮೋಹನೋ
ವಾಹನೇನ್ದ್ರಃ ॥೫೧॥
ಸೈಕಾಂ ಪಞ್ಚಾಶತಂ ಯಾಮತನುತ ವಿನತಾನನ್ದನಂ ನನ್ದಯಿಷ್ಯನ್
ಕೃತ್ವಾ ಮೌಲೌ ತದಾಜ್ಞಾಂ ಕವಿಕಥಕಘಟಾಕೇಸರೀ
ವೇಙ್ಕಟೇಶಃ ।
ತಾಮೇತಾಂ ಶೀಲಯನ್ತಃ ಶಮಿತವಿಷಧರವ್ಯಾಧಿಪೈಶಾಚಪೀಡಾಃ
ಕಾಙ್ಕ್ಷಾಪೌಷ್ಕಲ್ಯಲಾಭಾಃ ಕೃತಮಿತರಫಲೈಸ್ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯಕಲ್ಪಾ
ಭವನ್ತಿ ॥೫೨॥

॥ ಇತಿ ಅದ್ಭುತವರ್ಣಕಃ ಪಞ್ಚಮಃ ॥

॥ ಗರುಡಪಞ್ಚಾಶತ್ಸಂಪೂರ್ಣಾ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ ।
ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಯತಿರಾಜಸಪ್ತತಿಃ

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ।

ಕಮಪ್ಯಾದ್ಯಂ ಗುರುಂ ವನ್ದೇ ಕಮಲಾಗೃಹಮೇಧಿನಮ್ ।
ಪ್ರವಕ್ತಾ ಛನ್ದಸಾಂ ವಕ್ತಾ ಪಞ್ಚರಾತ್ರಸ್ಯ ಯಃ ಸ್ವಯಮ್ ॥೧॥

ಸಹಧರ್ಮಚರೀಂ ಶೌರೇಃ ಸಂಮನ್ತ್ರಿತಜಗದ್ಧಿತಾಮ್ ।
ಅನುಗ್ರಹಮಯೀಂ ವನ್ದೇ ನಿತ್ಯಮಜ್ಞಾತನಿಗ್ರಹಾಮ್ ॥೨॥

ವನ್ದೇ ವೈಕುಣ್ಠಸೇನಾನ್ಯಂ ದೇವಂ ಸೂತ್ರವತೀಸಖಮ್ ।
ಯದ್ವೇತ್ರಶಿಖರಸ್ಪನ್ದೇ ವಿಶ್ವಮೇತದ್ವ್ಯವಸ್ಥಿತಮ್ ॥೩॥

ಯಸ್ಯ [1]ಸಾರಸ್ವತಂ ಸ್ರೋತೋ ವಕುಳಾಮೋದವಾಸಿತಮ್ ।
ಶ್ರುತೀನಾಂ ವಿಶ್ರಮಾಯಾಲಂ ಶಠಾರಿಂ ತಮುಪಾಸ್ಮಹೇ ॥೪॥

ನಾಥೇನ [2]ಮುನಿನಾಥೇನ ಭವೇಯಂ ನಾಥವಾನಹಮ್ ।
ಯಸ್ಯ ನೈಗಮಿಕಂ ತತ್ತ್ವಂ ಹಸ್ತಾಮಲಕತಾಂ ಗತಮ್ ॥೫॥

ನಮಸ್ಯಾಮ್ಯರವಿನ್ದಾಕ್ಷಂ ನಾಥಭಾವೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಮ್ ।
ಶುದ್ಧಸತ್ತ್ವಮಯಂ ಶೌರೇರವತಾರಮಿವಾಪರಮ್ ॥೬॥

ಅನುಜ್ಝಿತಕ್ಷಮಾಯೋಗಮಪುಣ್ಯಜನಬಾಧಕಮ್ ।
ಅಸ್ಪೃಷ್ಟಮದರಾಗಂ ತಂ ರಾಮಂ ತುರ್ಯಮುಪಾಸ್ಮಹೇ ॥೭॥

ವಿಗಾಹೇ ಯಾಮುನಂ ತೀರ್ಥಂ ಸಾಧುಬೃನ್ದಾವನೇ ಸ್ಥಿತಮ್ ।
ನಿರಸ್ತಜಿಹ್ಮಗಸ್ಪರ್ಶೇ ಯತ್ರ ಕೃಷ್ಣಃ ಕೃತಾದರಃ ॥೮॥

---

[1] ಸಾರಸ್ವತಸ್ರೋತೋ. [2] ಮುನಿನಾ ತೇನ.

ದಯಾನಿಘ್ನಂ ಯತೀನ್ದ್ರಸ್ಯ ದೇಶಿಕಂ ಪೂರ್ಣಮಾಶ್ರಯೇ ।
ಯೇನ ವಿಶ್ವಸೃಜೋ ವಿಷ್ಣೋರಪೂರ್ಯತ ಮನೋರಥಃ ॥೯॥

ಪ್ರಣಾಮಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಮುನಿಃ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾತು ಮಾಮಕಮ್ ।
ಪ್ರಸಾಧಯತಿ ಯತ್ಸೂಕ್ತಿಃ ಸ್ವಾಧೀನಪತಿಕಾಂ ಶ್ರುತಿಮ್ ॥೧೦॥

ಉಪವೀತಿನಮೂರ್ಧ್ವಪುಣ್ಡ್ರವನ್ತಂ ತ್ರಿಜಗತ್ಪುಣ್ಯಫಲಂ ತ್ರಿದಣ್ಡ-
ಹಸ್ತಮ್ ।
ಶರಣಾಗತಸಾರ್ಥವಾಹಮೀಡೇ ಶಿಖಯಾ ಶೇಖರಿಣಂ ಪತಿಂ
ಯತೀನಾಮ್ ॥೧೧॥

ಪ್ರಥಯನ್ವಿಮತೇಷು ತೀಕ್ಷ್ಣಭಾವಂ ಪ್ರಭುರಸ್ಮತ್ಪರಿರಕ್ಷಣೇ ಯತೀನ್ದ್ರಃ।
ಅಪೃಥಕ್ಪ್ರತಿಪನ್ನಯನ್ಮಯತ್ವೈರ್ವವೃಧೇ ಪಞ್ಚಭಿರಾಯುಧೈರ್ಮುರಾರೇಃ॥

ದಮಿತೋದಯಶಂಕರಾದಿಗರ್ವಃ ಸ್ವಬಲಾದುದ್ಧೃತಯಾದವಪ್ರಕಾಶಃ ।
ಅವರೋಪಿತವಾನ್ ಶ್ರುತೇರಪಾರ್ಥಾನ್ನನು ರಾಮಾವರಜಃ ಸ [1]ಏಷ
ಭೂಯಃ ॥೧೩॥

ಅಬಹುಶ್ರುತಸಂಭವಂ ಶ್ರುತೀನಾಂ ಜರತೀನಾಮಯಥಾಯಥ-
ಪ್ರಚಾರಮ್ ।
ವಿನಿವರ್ತಯಿತುಂ ಯತೀಶ್ವರೋಕ್ತಿರ್ವಿದಧೇ ತಾಃ ಸ್ಥಿರನೀತಿಪಞ್ಜರಸ್ಥಾಃ॥

ಅಮುನಾ ತಪನಾತಿಶಾಯಿಭೂಮ್ನಾ ಯತಿರಾಜೇನ ನಿಬದ್ಧನಾಯಕಶ್ರೀಃ।
ಮಹತೀ ಗುರುಪಙ್ಕ್ತಿಹಾರಯಷ್ಟಿರ್ವಿಬುಧಾನಾಂ ಹೃದಯಙ್ಗಮಾ
ವಿಭಾತಿ ॥೧೪॥

---

[1] ಏವ.

ಅಲೂನಪಕ್ಷಸ್ಯ ಯತಿಕ್ಷಮಾಭೃತೋ ವಿಭಾತಿ ವಂಶೇ
ಹರಿತತ್ತ್ವಮಕ್ಷತಮ್ ।
ಯದುದ್ಭವಾಃ ಶುದ್ಧಸುವೃತ್ತಶೀತಲಾ ಭವನ್ತಿ ಮುಕ್ತಾವಲಿಭೂಷಣಂ
ಭುವಃ ॥೧೬॥

ಅನಪಾಯವಿಷ್ಣುಪದಸಂಶ್ರಯಂ ಭಜೇ ಕಲಯಾ ಕಯಾಽಪಿ ಕಲಯಾಽ-
ಪ್ಯನುಜ್ಝಿತಮ್ ।
ಅಕಳಙ್ಕಯೋಗಮಜಡಾಶಯೋದಿತಂ ಯತಿರಾಜಚನ್ದ್ರಮುಪರಾಗ
ದೂರಗಮ್ ॥೧೭॥

ಅಭಿಗಮ್ಯ ಸಮ್ಯಗನಘಾಃ ಸುಮೇಧಸೋ ಯತಿಚಕ್ರವರ್ತಿಪದಪದ್ಮ-
ಪತ್ತನಮ್ ।
ಹರಿಭಕ್ತದಾಸ್ಯರಸಿಕಾಃ ಪರಸ್ಪರಂ ಕ್ರಯವಿಕ್ರಯಾರ್ಹದಶಯಾ
ಸಮಿನ್ಧತೇ ॥೧೮॥

ಪರುಷಾತಿವಾದಪರಿವಾದಪೈಶುನಪ್ರಭೃತಿಪ್ರಭೂತಪತನೀಯಪಙ್ಕಿಲಾ ।
ಸ್ವಪತೇ ಮಮಾದ್ಯ ಸುಭಗಾ ಸರಸ್ವತೀ ಯತಿರಾಜಕೀರ್ತಿಕತಕೈರ್ವಿ-
ಶೋಧಿತಾ ॥೧೯॥

ಅನುಕಲ್ಪಭೂತಸುರಭಿತ್ಪದಂ ಸತಾಮಜಹತ್ತ್ರಿವರ್ಗಮಪವರ್ಗವೈಭವಮ್
ಚಲಚಿತ್ತವೃತ್ತಿವಿನಿವರ್ತನೌಷಧಂ ಶರಣಂ ಯತೀನ್ದ್ರಚರಣಂ ವೃಣೀ-
ಮಹೇ ॥೨೦॥

ಶ್ವಸಿತಾವಧೂತಪರವಾದಿವೈಭವಾ ನಿಗಮಾನ್ತನೀತಿಜಲಧೇಸ್ತಲಸ್ಪೃಶಃ ।
ಪ್ರತಿಪಾದಯನ್ತಿ ಗತಿಮಾಪವರ್ಗಿಕೀಂ ಯತಿಸಾರ್ವಭೌಮಪದಸಾತ್ಕೃ-
ತಾಶಯಾಃ ॥೨೧॥

ಮೂಲೇ ನಿವೇಶ್ಯ ಮಹತಾಂ ನಿಗಮದ್ರುಮಾಣಾಂ
ಮುಷ್ಣನ್ಪ್ರತಾರಕಭಯಂ ಧೃತಸೈಕದಣ್ಡಃ ।
ರಙ್ಗೇಶಭಕ್ತಜನಮಾನಸರಾಜಹಂಸೋ
ರಾಮಾನುಜಃ ಶರಣಮಸ್ತು ಮುನಿಃ ಸ್ವಯಂ ನಃ ॥೨೨॥

ಸಸ್ತ್ರವಿಕ್ಷಿಪತಿ ಸಂಯಮಿನಾಂ ನರೇನ್ದ್ರಃ
ಸಂಸಾರಜಿಹ್ಮಗಮುಖೈಃ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಂ ನಃ ।
ನಿಷ್ಕೃತ್ತಂ ವಿಷಯಲೋಭವಿಷಂ ನಿಜಾಭಿ-
ರ್ಗಾಥಾನುಭಾವಗರುಡಧ್ವಜಭಾವನಾಭಿಃ ॥೨೩॥

ನಾಥಃ ಸ ಏಷ ಯಮಿನಾಂ ನಖರಶ್ಮಿಜಾಲೈ-
ರನ್ತರ್ನಿಲೀನಮುಪನೀಯ ತಮೋ ಮದೀಯಮ್ ।
ವಿಜ್ಞಾನಚಿತ್ರಮನಘಂ ಲಿಖತೀವ ಚಿತ್ತೇ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕೇಳಿರಸಿಕೇನ ಕರಾಮ್ಬುಜೇನ ॥೨೪॥

ಉದ್ಗೃಹ್ಣತೀಮುಪನಿಷತ್ಸು ನಿಗೂಢಮರ್ಥಂ
ಚಿತ್ತೇ ನಿವೇಶಯಿತುಮಲ್ಪಧಿಯಾಂ ಸ್ವಯಂ ನಃ ।
ಪಶ್ಯೇಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣಮುನೇಃ ಪ್ರತಿಪನ್ನಹಸ್ತಾ-
ಮುನ್ನಿದ್ರಪದ್ಮಸುಭಗಾಮುಪದೇಶಮುದ್ರಾಮ್ ॥೨೫॥

ಆಕರ್ಣನಾನಿ ನಿಗಮಾನ್ತಸರಸ್ವತೀನಾ-
ಮುಚ್ಚಾಟನಾನಿ ಬಹಿರನ್ತರುಪಪ್ಲವಾನಾಮ್ ।
ಪಥ್ಯಾನಿ ಘೋರಭವಸಞ್ಜ್ವರಪೀಡಿತಾನಾಂ
ಹೃದ್ಯಾನಿ ಭಾನ್ತಿ ಯತಿರಾಜಮುನೇರ್ವಚಾಂಸಿ ॥೨೬॥

ಶೀತಸ್ವಭಾವಸುಭಗಾನುಭವಃ ಶಿಖಾವಾನ್
ದೋಷಾವಮರ್ದನಿಯತೋನ್ನತಿರೋಷಧೀಶಃ ।
ತಾಪಾನುಬನ್ಧಶಮನಸ್ತಪನಃ ಪ್ರಜಾನಾಂ
ರಾಮಾನುಜೋ ಜಯತಿ ಸಂವಲಿತತ್ರಿಧಾಮಾ ॥೨೭॥

ಜಯತಿ ಸಕಲವಿದ್ಯಾವಾಹಿನೀಜನ್ಮಶೈಲೋ
ಜನಿಪಥಪರಿವೃತ್ತಿಶ್ರಾನ್ತವಿಶ್ರಾನ್ತಿಶಾಖೀ ।
ನಿಖಿಲಕುಮತಿಮಾಯಾಶರ್ವರೀಬಾಲಸೂರ್ಯೋ
ನಿಗಮಜಲಧಿವೇಲಾಪೂರ್ಣಚನ್ದ್ರೋ ಯತೀನ್ದ್ರಃ ॥೨೮॥

ಮುನಿಬಹುಮತಸಾರಾ ಮುಕ್ತಿನಿಶ್ರೇಣಿಕೇಯಂ
ಸಹೃದಯಹೃದಯಾನಾಂ ಶಾಶ್ವತೀ ದಿಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಃ ।
ಶಮಿತಮಿತರಗನ್ಧಾ ಸಂಯಮೀನ್ದ್ರಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಿಃ
ಪರಿಚಿತಗಹನಾ ನಃ ಪ್ರಸ್ನುವೀತ ಪ್ರಸಾದಮ್ ॥೨೯॥

ಭವಮರುಪರಿಖಿನ್ನಸ್ಫೀತಪಾನೀಯಸಿನ್ಧು-
ರ್ದುರಿತರಹಿತಜಿಹ್ವಾದುಗ್ಧಕುಲ್ಯಾಸಕುಲ್ಯಾ ।
ಶ್ರುತಿನಯನಸನಾಭಿಃ ಶೋಭತೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣೋಕ್ತಿ-
ರ್ನರಕಮಥನಸೇವಾಸ್ವಾದನಾಡಿಂಧಮಾ ನಃ ॥೩೦॥

ಹರಿಪದಮಕರನ್ದಸ್ಯನ್ದಿನಃ ಸಂಶ್ರಿತಾನಾ-
ಮನುಗತಬಹುಶಾಖಾಸ್ತಾಪಮುನ್ಮೂಲಯನ್ತಿ ।
ಶಮಿತಮಿತರಗನ್ಧಾಃ ಸಂಯಮೀನ್ದ್ರಪ್ರಬನ್ಧಾಃ
ಕಥಕಜನಮನೀಷಾಕಲ್ಪನಾಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಾಃ ॥೩೧॥

ನಾನಾಭೂತೈರ್ಜಗತಿ ಸಮಯೈರ್ನರ್ಮಲೀಲಾಂ ವಿಧಿತ್ಸೋ-
ರನ್ತ್ಯಂ ವರ್ಣಂ ಪ್ರಥಯತಿ ವಿಭೋರಾದಿಮವ್ಯೂಹಭೇದೇ ।
ವಿಶ್ವಂ ತ್ರಾತುಂ ವಿಷಯನಿಯತಂ ವ್ಯಞ್ಜಿತಾನುಗ್ರಹಃ ಸನ್
ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನೋ ಯತಿಪತಿರಭೂದ್ವೇತ್ರಸಾರಸ್ತ್ರಿದಣ್ಡಃ ॥೬೨॥

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ಬುದ್ಧೇ ರಸಿಕರಸನಾಲಾಸ್ಯಲೀಲಾನಿದಾನಂ
ಶುದ್ಧಾಸ್ವಾದಂ ಕಿಮಪಿ ಜಗತಿ ಶ್ರೋತ್ರದಿವ್ಯೌಷಧಂ ನಃ ।
ಲಕ್ಷ್ಯಾಲಕ್ಷ್ಯೈಃ ಸಿತಜಲಧಿವದ್ಭಾತಿ ತಾತ್ಪರ್ಯರತ್ನೈ-
ರ್ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾನ್ತಸ್ಫಟಿಕಮುಕುರೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾರ್ಯೋಪದೇಶಃ ॥೬೩॥

ಸ್ಥಿತಿಮವಧೀರಯನ್ತ್ಯತಿಮನೋರಥಸಿದ್ಧಿಮತೀಂ
ಯತಿಪತಿಸಂಪ್ರದಾಯನಿರಪಾಯಧನೋಪಚಿತಾಃ ।
ಮಧುಕರಮೌಳಿದಘ್ನಮದವಿಸ್ರುತದನ್ತಿಘಟಾ-
ಕರಟಕಟಾಹನಾಹಘನಸೀಕರಶೀಭರಿತಾನ್ ॥೬೪॥

ನಿರುಪಧಿರಙ್ಗವೃತ್ತಿರಸಿಕಾನಭಿತೋಣ್ಣವಯ-
ಸ್ತ್ರಿಗಮನಮರ್ಚಕೇಳಿರಸಿಕೈರ್ನಿಭೃತೈರ್ವಿಧೃತಾಃ ।
ಗುಣಪರಿಣದ್ಧಸೂಕ್ತಿದೃಢಕೋಣನಿಘಟ್ಟನಯಾ
ರಟತಿ ದಿಶಾಮುಖೇಷು ಯತಿರಾಜಯಶಃಪಟಹಃ ॥೬೫॥

ಇದಂ ಪ್ರಥಮಸಂಭವಸ್ಮೃತಿಜಾಲಕೂಲಂಕಷಾ
ಮೃಷಾಮತನಿರಾಸಲಜ್ಜ್ವಲಿತಜೀವಜೀವಾತವಃ ।
ಕ್ಷರನ್ತ್ಯಮೃತಮುಕ್ತ್ವರಂ ಯತಿಪುರನ್ದರಸ್ಯೋಕ್ತಯ-
ಶ್ರುರನ್ತನಪರಸ್ತ್ರೀಚಿಕುರಬನ್ಧಕೈರಷ್ಟಿಕಾಃ ॥೬೬॥

ಸುಧಾಶನಸುದುರ್ಗ್ರಹಶ್ರುತಿಸಮಷ್ಟಿಮುಷ್ಟಿನ್ಧಯಃ
ಕಥಾಹವಮಸೌ ಗತಾನ್ಕಪಟಸೌಗತಾನ್ವ್ಯಞ್ಜಯನ್ ।
ಮುನಿರ್ಮನಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣೋ ಮುದಮುದಞ್ಚಯತ್ಯಞ್ಜಸಾ
ಮುಕುನ್ದಗುಣಮೌಕ್ತಿಕಪ್ರಕರಶುಕ್ತಿಭಿಃ ಸೂಕ್ತಿಭಿಃ ॥೩೭॥

ಕಪರ್ದಿಮತಕರ್ದಮಂ ಕಪಿಲಕಲ್ಪನಾವಾಗುರಾಂ
ದುರತ್ಯಯಮತೀತ್ಯ ತದ್ದ್ರುಹಿಣತನ್ತ್ರಯನ್ತ್ರೋದರಮ್ ।
ಕುದೃಷ್ಟಿಕುಹನಾಮುಖೇ ನಿಪತತಃ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣಃ
ಕರಗ್ರಹವಿಚಕ್ಷಣೋ ಜಯತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣೋಽಯಂ ಮುನಿಃ ॥೩೮॥

ಕಣಾದಪರಿಪಾಟಿಭಿಃ ಕಪಿಲಕಲ್ಪನಾನಾಟಕೈಃ
ಕುಮಾರಿಲಕುಭಾಷಿತೈರ್ಗುರುನಿಬನ್ಧನಗ್ರನ್ಥಿಭಿಃ ।
ತಥಾಗತಕಥಾಶತೈಸ್ತದನುಸಾರಿಜಲ್ಪೈರಪಿ
ಪ್ರತಾರಿತಮಿದಂ ಜಗತ್ಪ್ರಗುಣಿತಂ ಯತೀನ್ದ್ರೋಕ್ತಿಭಿಃ ॥೩೯॥

ಕಥಾಕಲಹಕೌತುಕಗ್ರಹಗೃಹೀತಕೌತಸ್ಕುತ-
ಪ್ರಥಾಜಲಧಿಸಂಪ್ಲವಗ್ರಸನಕುಮ್ಭಸಂಭೂತಯಃ ।
ಜಯನ್ತಿ ಸುಧಿಯೋ ಯತಿಕ್ಷಿತಿಭೃದನ್ತಿಕೋಪಾಸನಾ-
ಪ್ರಭಾವಪರಿಪಕ್ತ್ರಿಮಪ್ರಮಿತಿಭಾರತೀಸಂಪದಃ ॥೪೦॥

ಯತೀಶ್ವರಸರಸ್ವತೀಸುರಭಿತಾಶಯಾನಾಂ ಸತಾಂ
ವಹಾಮಿ ಚರಣಾಮ್ಬುಜಂ ಪ್ರಣತಿಶಾಲಿನಾ ಮೌಲಿನಾ ।
ತದನ್ಯಮತದುರ್ಮತಜ್ವಲಿತಚೇತಸಾಂ ವಾದಿನಾಂ
ಶಿರಸ್ಸು ನಿಹಿತಂ ಮಯಾ ಪದಮದಕ್ಷಿಣಂ ಲಕ್ಷ್ಯತಾಮ್ ॥೪೧॥

ಭಜಸ್ವ ಯತಿಭೂಪತೇರನಿದಮಾದಿದುರ್ವಾಸನಾ-
 ಕದಧ್ವಪರಿವರ್ತನಶ್ರಮನಿವರ್ತನೀಂ ವರ್ತನೀಮ್ ।
ಲಭಸ್ವ ಹೃದಯ ಸ್ವಯಂ ರಥಪದಾಯುಧಾನುಗ್ರಹ-
 ದ್ರುತಪ್ರಭೃತಿನಿಸ್ತ್ರುಟದ್ದುರಿತದುರ್ವ್ಯತಿಂ ನಿರ್ವೃತಿಮ್ ॥೬೨॥

ಕುಮತಿವಿಹಿತಗ್ರನ್ಥಗ್ರನ್ಥಿಪ್ರಭೂತಮತಾನ್ತರ-
 ಗ್ರಹಿಳಮನಸಃ ಪಶ್ಯನ್ತ್ವಲ್ಪಾಂ ಯತೀಶ್ವರಭಾರತೀಮ್ ।
ವಿಕಟಮುರಭಿದ್ವಕ್ಷಃಶ್ರೀಪರಿಷ್ಕರಣೋಚಿತಃ
 ಕುಲಗಿರಿತುಲಾರೋಹೇ ಭಾವೀ ಕಿಯಾನಿವ ಕೌಸ್ತುಭಃ ॥೬೩॥

ಸ್ಥವಿರನಿಗಮಸ್ತೋಮಸ್ಥೇಯಾಂ ಯತೀಶ್ವರಭಾರತೀಂ
 ಕುಮತಿಫಣಿತಿಕ್ರೋಶಕ್ಷೋಭಾಃ ಕ್ಷಿಪನ್ತು ಭಜನ್ತು ವಾ ।
ರಸಪರಿಮಳಶ್ಲಾಘಾಘೋಷಸ್ಫುಟತ್ಪುಟಭೇದನಂ
 ಲವಣವಣಿಜಃ ಕರ್ಪೂರಾರ್ಘಂ ಕಿಮಿತ್ಯಭಿಮನ್ವತೇ ॥೬೪॥

ವಹತಿ ಮಹಿಳಾಮಾದ್ಯೋ ವೇಧಾಸ್ತ್ರಯೀಮುಖರೈರ್ಮುಖೈ-
 ರ್ವರತನುತಯಾ ವಾಮೋ ಭಾಗಃ ಶಿವಸ್ಯ ವಿವರ್ತತೇ ।
ತದಪಿ ಪರಮಂ ತತ್ತ್ವಂ ಗೋಪೀಜನಸ್ಯ ವಶಂವದಂ
 ಮದನಕದನೈರ್ನ ಕ್ಲಿಶ್ಯನ್ತೇ ಯತೀಶ್ವರಸಂಶ್ರಯಾಃ ॥೬೫॥

ನಿಗಮಪಥಿಕಚ್ಛಾಯಾಕಾಙ್ಕ್ಷೀ ನಿರಾಕಮಪಾಂನಿಧಿ-
 ಮಥಿತವಿವಿಧಜ್ವಾತ್ರಕ್ರೀಣೇ ಮನೋರಥಸಾರಥಿಃ ।
ತ್ರಿಭುವನತಮಃಪ್ರತ್ಯೂಷೋಽಯಂ ತ್ರಿವಿದ್ಯಶಿಖಾಮಣಿಃ
 ಪ್ರಥಯತಿ ಯತಿಕ್ಷ್ಮಾಭೃತ್ಸ್ವಾರಾವಲೀಮವಿಪರ್ಯಯಾಮ್ ॥೬೬॥

ಜಡಮತಿಮುಧಾವಸ್ತ್ವಾದನ್ತ್ವ್ಯಥೌಷಧಸಿದ್ಧಯಃ
    ಪ್ರಮಿತಿನಿಧಯಃ ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಪ್ರಪಾಲನಯಷ್ಟಯಃ ।
ಶ್ರುತಿಸುರಭಯಃ ಶುದ್ಧಾನನ್ದಾಭಿವರ್ಷುಕವಾರಿದಾ
    ಯಮಗತಿಕಥಾವಿಚ್ಛೇದಿನ್ಯೋ ಯತೀಶ್ವರಸೂಕ್ತಯಃ ॥೪೭॥

ಪ್ರತಿಕಲಮಿಹ ಪ್ರತ್ಯಕ್ತತ್ತ್ವಾವಲೋಕನದೀಪಿಕಾ
    ಯತಿಪರಿವೃಢಗ್ರನ್ಥಶ್ರೀಸ್ತಾಂ ನಿರನ್ತರಯನ್ತು ನಃ ।
ಅಕುಲುಷಪರಜ್ಞಾನೌತ್ಸುಕ್ಯಕ್ಷುಧಾತುರದುರ್ದಶಾ-
    ಪರಿಣತಫಲಪ್ರತ್ಯಾಸೀದತ್ಫಲೇಗ್ರಹಿಸುಗ್ರಹಾಃ ॥೪೮॥

ಮುಕುನ್ದಾಙ್ಘ್ರಿಶ್ರದ್ಧಾಕುಮುದವನಚನ್ದ್ರಾತಪನಿಭಾ
    ಮುಮುಕ್ಷಾಮಕ್ಷೋಭ್ಯಾಂ ದದತಿ ಮುನಿಬೃನ್ದಾರಕಗಿರಃ ।
ಸ್ವಸಿದ್ಧಾನ್ತಧ್ವಾನ್ತಸ್ಥಿರಕುತುಕಮುರ್ವಾದಿಪರಿಷ-
    ದ್ದ್ವಿಪಾಭೀತಪ್ರೇಕ್ಷಾದಿನಕರಸಮುತ್ಥಾನಪರುಷಾಃ ॥೪೯॥

ನಿರಾಬಾಧಾ ಬೋಧಾಯನಭಣಿತಿನಿಷ್ಯನ್ದಸುಭಗಾ
    ವಿಶುದ್ಧೋಪನ್ಯಾಸವ್ಯತಿಭಿದುರಶಾರೀರಕನಯಾಃ ।
ಅಕುಣ್ಠೈಃ ಕಲ್ಪನ್ತೇ ಯತಿಪತಿನಿಬನ್ಧಾ ನಿಜಮುಖೈ-
    ರನಿದ್ರಾಣಪ್ರಜ್ಞಾರಸಘನನಿವೇದಾಯ ಸುಧಿಯಾಮ್ ॥೫೦॥

ವಿಕಲ್ಪಾಟೋಪೇನ ಪ್ರತಿಪಥಮಶೇಷಂ ವಿಘಟಯನ್
    ಯದೃಚ್ಛಾನಿರ್ದಿಷ್ಟೇ ಯತಿನೃಪತಿಶಬ್ದೇ ವಿರಮತಿ ।
ವಿತಣ್ಡಾಹಂಕುರ್ವತ್ಪ್ರತಿಕಥಕವೇತಣ್ಡಪೃತನಾ-
    ವಿಯಾತವ್ಯಾಪಾರವ್ಯತಿಮಥನಸಂರಮ್ಭಕಲಹಃ ॥೫೧॥

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ತರ್ಕಾಣಾಂ ಪ್ರತಿಪದಮೃಚಾಂ ಧಾಮ ಯಜುಷಾಂ
ಪರಿಷ್ಕಾರಃ ಸಾಮ್ನಾಂ ಪರಿಪಣಮಥರ್ವಾಙ್ಗಿರಸಯೋಃ ।
ಪ್ರದೀಪಸ್ತತ್ತ್ವಾನಾಂ ಪ್ರತಿಕೃತಿರಸೌ ತಾಪಸಗಿರಾಂ
ಪ್ರಸತ್ತಿಂ ಸಂವಿತ್ತ್ಯೇಃ ಪ್ರದಿಶತಿ ಯತೀಶಾನಭಣಿತಿಃ ॥೫೧॥

ಹತಾವದ್ಯೇ ಹೃದ್ಯೇ ಹರಿಚರಣಪಙ್ಕೇರುಹಯುಗೇ
ನಿಬದ್ಧಶ್ರದ್ಧಾನಾಂ ಕಿಮಪಿ ಯತಿಭೂಭೃದ್ಭಣಿತಯಃ ।
ಶುನಾಸೀರಸ್ತ್ವಷ್ಟಾ ದ್ರುಹಿಣಹರಹೇರಮ್ಬಹುತಭು-
ಕ್ಪ್ರಭೇದಾದಿಷ್ವಪ್ರಣತಿಪರಿಹಾರಪ್ರತಿಭುವಃ ॥೫೨॥

ಯಥಾಭೂತಸ್ವಾರ್ಥಾ ಯತಿನೃಪತಿಸೂಕ್ತಿರ್ವಿಜಯತೇ
ಸುಧಾಸನ್ದೋಹಾಬ್ಧಿಃ ಸುಚರಿತವಿಪಕ್ತಿಃ ಶ್ರುತಿಮತಾಮ್ ।
ಕಥಾದೃಪ್ಯತ್ತ್ಯಾತ್ತಸ್ಫುಟಕಲಹಕೋಲಾಹಲಹತ-
ತ್ರಿವೇದೀನಿರ್ವೇದಪ್ರಶಮನವಿನೋದಪ್ರಣಯಿನೀ ॥೫೩॥

ಶ್ರುತಿಶ್ರೇಣೀಚೂಡಾಪದಬಹುಮತೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣಮತೇ
ಸ್ವಪಕ್ಷಸ್ಥಾನ್ಯೋಹಾನ್ವಿತಘನತಿರಾಟೋಪಯತಿ ಯಃ ।
ಸ್ವಹಸ್ತೇನೋತ್ಕ್ಷಿಪ್ತೈಃ ಸ ಖಲು ನಿಜಗಾತ್ರೇಷು ಬಹುಶಃ
ಗಳದ್ಭಿರ್ಜನಸ್ಥಾಲ್ಯೈರ್ಗಗನತಲಪಾಂಸೂನ್ ಕ್ಷಿಪತಿ ಜಡಃ ॥೫೪॥

ನಿರಾಲೋಕೇ ಲೋಕೇ ನಿರುಪಧಿಪರಸ್ನೇಹಭರಿತೋ
ಯತಿಕ್ಷ್ಮಾಭೃದ್ದೀಪೋ ಯದಿ ನ ಕಿಲ ಜಾಜ್ವಲ್ಯತ ಇಹ ।
ಅಹಂಕಾರಧ್ವಾನ್ತಂ ವಿಜಹತಿ ಕಥಂಕಾರಮನಘಾಃ
ಕುತರ್ಕವ್ಯಾಲೌಘಂ ಕುಮತಿಮಥ ಪಾತಾಲಕುಹರಮ್ ॥೫೫॥

ಯತಿಕ್ಷ್ಮಾಭೃದ್ದೃಷ್ಟಂ ಮತಮಿಹ ನವೀನಂ ತದಪಿ ಕಿಂ
ತತಃ ಪ್ರಾಗೇವಾನ್ಯದ್ವದ ತದಪಿ ಕಿಂ ವರ್ಣನಿಕಷೇ ।
ನಿಶಾಮ್ಯನ್ತಾಂ ಯದ್ವಾ ನಿಜಮತಿತಿರಸ್ಕಾರವಿಗಮಾ-
ನ್ನಿರಾತಙ್ಕಾಷ್ಟಙ್ಕದ್ರಮಿಡಗುಹದೇವಪ್ರಭೃತಯಃ ॥೫೭॥

ಸುಧಾಸಾರಂ ಶ್ರೀಮದ್ಯತಿವರಭುವಃ ಶ್ರೋತ್ರಕುಹರೇ
ನಿಷಿಞ್ಚನ್ತಿ ನ್ಯಞ್ಚನ್ನಿಗಮಗರಿಮಾಣಃ ಫಣಿತಯಃ ।
ಯದಾಸ್ವಾದಾಭ್ಯಾಸಪ್ರಚಯಮಹಿಮೋಲ್ಲಾಸಿತಧಿಯಾಂ
ಸದಾಸ್ವಾದ್ಯಂ ಕಾಲೇ ತದಮೃತಮನನ್ತಂ ಸುಮನಸಾಮ್ ॥೫೮॥

ಯತಿಕ್ಷೋಣೀಭರ್ತುರ್ಯದಿದಮನಿದಂಭೋಗಜನತಾ-
ಶಿರಃಶ್ರೇಣೀಜುಷ್ಟಂ ತದಿಹ [1]ದೃಢಬನ್ಧಂ ಪ್ರಭವತಿ ।
ಅವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಾನೀಕುಹರವಿಹರನ್ಮಾಮಕಮನಃ-
ಪ್ರಮಾದ್ಯನ್ಮಾತಙ್ಗಪ್ರಥಮನಿಗಳಂ ಪಾದಯುಗಳಮ್ ॥೫೯॥

ಪವಿತ್ರೀ ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಸಕಲಜಗದೇನಃಪ್ರಶಮನೀ
ಗರೀಯೋಭಿಸ್ತೀರ್ಥೈರುಪಚಿತರಸಾ ಯಾಮುನಮುಖೈಃ ।
ನಿರುಚ್ಛೇದಾ ನಿಮ್ನೇತರಮಪಿ ಸಮಾಪ್ಲಾವಯತಿ ಮಾಂ
ಯದೃಚ್ಛಾವಿಕ್ಷೇಪಾದ್ಯತಿಪತಿದಯಾದಿವ್ಯತಟಿನೀ ॥೬೦॥

ಚಿನ್ತಾಶೇಷದುರರ್ಥದಸ್ಯುರವಚಃಕನ್ಥಾಶತಗ್ರನ್ಥಿಲಾಃ
ಸಿದ್ಧಾನ್ತಾ ನ ಸಮಿನ್ಧತೇ ಯತಿಪತಿಗ್ರನ್ಥಾನುಸಂಧಾಯಿನಿ ।
ಮುಕ್ತಾಶುಕ್ತಿವಿಶುದ್ಧಸಿದ್ಧತಟಿನೀಚೂಡಾಲಚೂಡಾಪದಃ
ಕಿಂ ಕುಲ್ಯಾಂ ಕಲಯೇತ ಖಣ್ಡಪರಶುರ್ಮಣ್ಡೂಕಮಞ್ಜೂಷಿಕಾಮ್॥

---

[1] ದೃಢಬದ್ಧಂ ಪ್ರಭವತು.

ವನ್ದೇ ತಂ ಯಮಿನಾಂ ಧುರಂಧರಮಹಂ ಮಾನಾನ್ಧಕಾರದ್ರುಹಾ
ಪನ್ಥಾನಂ ಪರಿಪನ್ಥಿನಾಂ ನಿಜದೃಶಾ ರುನ್ಧಾನಮಿನ್ಧಾನಯಾ ।
ದತ್ತಂ ಯೇನ ದಯಾಸುಧಾಮ್ಬುನಿಧಿನಾ ಪೀತ್ವಾ ವಿಶುದ್ಧಂ ಪಯಃ
ಕಾಲೇ ನಃ ಕರಿಶೈಲಕೃಷ್ಣಜಲದಃ ಕಾಙ್ಕ್ಷಾಧಿಕಂ ವರ್ಷತಿ ॥೬೨॥

ಕಾಷಾಯೇಣ ಗೃಹೀತಪೀತವಸನಾ ದಣ್ಡೈಸ್ತ್ರಿಭಿರ್ಮಣ್ಡಿತಾ
ಸಾ ಮೂರ್ತಿರ್ಮುರಮರ್ದನಸ್ಯ ಜಯತಿ ತ್ರಯ್ಯನ್ತಸಂರಕ್ಷಿಣೀ ।
ಯತ್ರಖ್ಯಾಪಿತತೀರ್ಥವರ್ಧಿತಧಿಯಾಮಭ್ಯಸ್ಯತಾಂ ಯದ್ಗುಣಾ-
ನಾಸಿನ್ಧೋರನಿಶಂ ಪ್ರದೇಶನಿಯತಾ ಕೀರ್ತಿಃ ಪ್ರಜಾಗರ್ತಿ ನಃ ॥

ಲಿಪ್ಸೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣಯೋಗಿನಃ ಪದಯುಗಂ ರಥ್ಯಾಪರಾಗಚ್ಛಟಾ-
ರಕ್ಷಾರೋಪಣಧನ್ಯಸೂರಿಪರಿಷತ್ಸೀಮನ್ತಸೀಮಾನ್ತಿಕಮ್ ।
ಭಿಕ್ಷಾಪರ್ಯಟನಕ್ಷಣೇಷು ಬಿಭರಾಂಚಕ್ರೇ ಗಳತ್ಕಿಲ್ಬಿಷಾ
ಯದ್ವಿನ್ಯಾಸಮಿಷೇಣ ಪತ್ರಮಕರೀಮುದ್ರಾಂ ಸಮುದ್ರಾಮ್ಬರಾ ॥

ನಾನಾತನ್ತ್ರವಿಲೋಭಿತೇನ ಮನಸಾ ನಿರ್ಣೀತದುರ್ನೀತಿಭಿಃ
ಕಷ್ಟಂ ಕುತ್ಸಿತದೃಷ್ಟಿಭಿರ್ಯತಿಪತೇರಾವೇಶವೈದೇಶಿಕೈಃ ।
ವ್ಯಾಸೋ ಹಾಸಪದೀಕೃತಃ ಪರಿಹೃತಃ ಪ್ರಾಚೇತಸಶ್ಚೇತಸಃ
ಕ್ಲೃಪ್ತಃ ಕೇಳಿಶುಕಃ ಶುಕಃ ಸ ಚ ಮುಧಾಬಾಧಾಯ
ಬೋಧಾಯನಃ ॥೬೫॥

ಆಥಾರ್ಯ ತ್ರಿಸ್ಮೃತಿ ಮಾಮಿಕಾ ಮತಿರಸಾವಾಜನ್ಮರಾಜಸ್ವತೀ
ಪಶ್ಯಾ ಸಂಯಮಿನಾಮನೇನ ಜಗತಾಮುತ್ಪಾಟಿತಚ್ಛೇದಿನಾ ।
ಯತ್ಸಾರಸ್ವತಮುಗ್ಧಸಾಗರಸುಧಾಪಿಪಾಸಾಮಧಾಸ್ವಾದಿನಾಂ
ಪ್ರಸ್ಥಾನಾಯ ನ ಜೋಭವೀತಿ ಭಗವನ್ನ್ಯಾಯಾಮುಹಾಯಾಮಿನೀ ।

ಶುದ್ಧಾದೇಶವಶಂವದೀಕೃತಯತಿಕ್ಷೋಣೀಶವಾಣೀಶತಾ-
ಪ್ರತ್ಯಾದಿಷ್ಟಬಹಿರ್ಗತಿಃ ಶ್ರುತಿಶಿರಃಪ್ರಾಸಾದಮಾಸೀದತಿ ।
ದುಗ್ಧೋದನ್ವದಪತ್ಯಸಂನಿಧಿಸದಾಸಾಮೋದದಾಮೋದರ-
ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣೇಲೋಕನದೌರ್ಲಲಿತ್ಯಲಲಿತೋನ್ಮೇಷಾ ಮನೀಷಾ ಮಮ ॥

ಆಸ್ತಾಂ ನಾಮ ಯತೀನ್ದ್ರಪದ್ಧತಿಜುಷಾಮಾಜಾನಶುದ್ಧಾ ಮತಿ-
ಸ್ತಚ್ಛಾತ್ರವ್ಯಾಜವಿದಗ್ಧಮುಗ್ಧಮಧುರಂ ಸಾರಸ್ವತಂ ಶಾಶ್ವತಮ್ ।
ಕೋ ವಾ ಚಕ್ಷುರುದಞ್ಚಯೇದಪಿ ಪುರಃ ಸಾಟೋಪತರ್ಕಚ್ಛಟಾ-
ಶಸ್ತ್ರಾಶಸ್ತ್ರಿವಿಹಾರಸಂಭೃತರಣಾಸ್ವಾದೇಷು ವಾದೇಷು ನಃ ॥೬೮॥

ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ಪರ್ಯಚೈಷಂ ಕಣಚರಣಕಥಾಮಾಕ್ಷಪಾದಂ ಶಿಶಿಕ್ಷೇ
ಮೀಮಾಂಸಾಮಾಂಸಲಾತ್ಮಾ ಸಮಜನಿಷಿ ಮುಹುಃ ಸಾಂಖ್ಯ-
ಯೋಗೌ ಸಮಾಖ್ಯಮ್ ।
ಇತ್ಥಂ ತೈಸ್ತೈರ್ಯತೀನ್ದ್ರತ್ರುಟಿತಬಹುಮತ್ಯಾಷಾತನ್ತ್ರಕಾನ್ತಾರಪಾನ್ಥೈ-
ರನ್ತರ್ಮೋಹಕ್ಷಪಾನ್ಧೈರಹಹ ಕಿಮಿಹ ನಃ ಕ್ಲಿಷ್ಟಮಾನೀಯಮಾನೀಯಮಃ ॥

ಗಾಥಾ ತಾಥಾಗತಾನಾಂ ಗಳತಿ ಗಮನಿಕಾ ಕಾಪಿಲೀ ಕ್ವಾಪಿ ಲೀನಾ
ಕ್ಷೀಣಾ ಕಾಣಾದವಾಣೀ ದ್ರುಹಿಣಹರಗಿರಃ ಸೌರಭಂ ನಾರಭನ್ತೇ ।
ಕ್ಷಾಮಾ ಕೌಮಾರಿಲೋಕ್ತಿರ್ಜಗತಿ ಗುರುಮತಂ ಗೌರವಾದ್ದೂರವಾನ್ತಂ
ಕಾ ಶಙ್ಕಾ ಶಙ್ಕರಾದೇರ್ಭಜತಿ ಯತಿಪತೌ ಭದ್ರವೇದೀಂ ತ್ರಿವೇದೀಮ್॥

ವಿಷ್ವಗ್ವ್ಯಾಪಿನ್ಯಗಾಧೇ ಯತಿನೃಪತಿಯಶಃಸಂಪದೇಕಾರ್ಣವೇಽಸ್ಮಿನ್
ಶ್ರದ್ಧಾಶುದ್ಧಾವಗಾಹೈಃ ಶುಭಮತಿಭಿರಸೌ ವೇಙ್ಕಟೇಶೋಽಭಿಷಿಕ್ತಃ ।
ಪ್ರಜ್ಞಾದೌರ್ಜನ್ಯಗರ್ಜತ್ತ್ರಿಕಶಕವಚಸ್ತೂಲವಾತೂಲವೃತ್ತ್ಯಾ
ಸಪ್ತತ್ಯಾ ಸಾರವತ್ಯಾ ಸಮತನುತ ಸತಾಂ ಪ್ರೀತಿಮೇತಾಂ ಸಮೇ-
ತಾಮ್ ॥೭೧॥

ಆಶಾಮತಙ್ಗಜಗಣಾನವಿಷಹ್ಯವೇಗಾ-
ನ್ಬಾಹ್ಯೇ ಯತಿಕ್ಷಿತಿಭೃತಃ ಪ್ರಸಭಂ ನಿರುನ್ಧನ್ ।
ಕಾರ್ಯೈಃ ಕಥಾಹವಕುತೂಹಲಿಭಿಃ ಪರೇಷಾಂ
ಕರ್ಣೇ ಸ ಏಷ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹನಾದಃ ॥೭೨॥

ಉಪರಮಿತಕುದೃಷ್ಟಿವಿಪ್ಲವಾನಾ-
ಮುಪನಿಷದಾಮುಪಚಾರದೀಪಿಕೇಯಮ್ ।
ಕಬಳಿತಭಗವದ್ವಿಭೂತಿಯುಗ್ಮಾಂ
ದಿಶತು ಮತಿಂ ಯತಿರಾಜಸಪ್ತತಿರ್ನಃ ॥೭೩॥

ಕರತಲಾಮಲಕೀಕೃತಸತ್ಪಥಾಃ
ಶ್ರುತಿವತಂಸಿತಸೂನೃತಸೂಕ್ತಯಃ ।
ದಿವಸತಾರಕಯನ್ತಿ ಸಮತ್ಸರಾನ್
ಯತಿಪುರನ್ದರಸಪ್ತತಿಸಾದರಾಃ ॥೭೪॥

॥ ಯತಿರಾಜಸಪ್ತತಿಃ ಸಂಪೂರ್ಣಾ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ ।
ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

|| ಶ್ರೀಃ ||

ನ್ಯಾಸವಿಂಶತಿಃ

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ||
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ||

ಸಿದ್ಧಂ ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯೇ ಸ್ಥಿರಧಿಯಮನಘಂ ಶ್ರೋತ್ರಿಯಂ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠಂ
ಸತ್ತ್ವಸ್ಥಂ ಸತ್ಯವಾಚಂ ಸಮಯನಿಯತಯಾ ಸಾಧುವೃತ್ತ್ಯಾ ಸಮೇತಮ್ |
ಡಮ್ಭಾಸೂಯಾದಿಮುಕ್ತಂ ಜಿತವಿಷಯಗಣಂ ದೀರ್ಘಬನ್ಧುಂ ದಯಾಳುಂ
ಸ್ಖಾಲಿತ್ಯೇ ಶಾಸಿತಾರಂ ಸ್ವಪರಹಿತಪರಂ ದೇಶಿಕಂ ಭೂಷ್ಣುರೀಪ್ಸೇತ್||

ಅಜ್ಞಾನಧ್ವಾನ್ತರೋಧಾದಘಪರಿಹರಣಾದಾತ್ಮಸಾಮ್ಯಾವಹತ್ವಾ-
ಜ್ಜನ್ಮಪ್ರಧ್ವಂಸಿಜನ್ಮಪ್ರದಗರಿಮತಯಾ ದಿವ್ಯವೃಷ್ಟಿಪ್ರಭಾವಾತ್[1] |
ನಿಷ್ಪ್ರತ್ಯೂಹಾನೃಶಂಸ್ಯಾನ್ನಿಯತರಸತಯಾ ನಿತ್ಯಶೇಷಿತ್ವಯೋಗಾ-
ದಾಚಾರ್ಯಃ ಸದ್ಭಿರಪ್ರತ್ಯುಪಕರಣಧಿಯಾ ದೇವವತ್ಸ್ಯಾದುಪಾಸ್ಯಃ||

ಸದ್ಬುದ್ಧಿಃ ಸಾಧುಸೇವೀ ಸಮುಚಿತಚರಿತಸ್ತತ್ತ್ವಬೋಧಾಭಿಲಾಷೀ
ಶುಶ್ರೂಷುಸ್ತ್ಯಕ್ತಮಾನಃ ಪ್ರಣಿಪತನಪರಃ ಪ್ರಶ್ನಕಾಲಪ್ರತೀಕ್ಷಃ |
ಶಾನ್ತೋ ದಾನ್ತೋಽನಸೂಯಃ ಶರಣಮುಪಗತಃ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಶ್ವಾಸಶಾಲೀ
ಶಿಷ್ಯಃ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಪರೀಕ್ಷಾಂ ಕೃತವಿದಭಿಮತಂ ತತ್ತ್ವತಃ ಶಿಕ್ಷಣೀಯಃ||

ಸ್ವಾಧೀನಾಶೇಷಸತ್ತಾಸ್ಥಿತಿಯತನಫಲಂ ವಿದ್ಧಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶಮೇಕಂ
ಪ್ರಾಪ್ಯಂ ನಾನ್ಯಂ ಪ್ರತೀಯಾ ನ ಚ ಶರಣತಯಾ ಕಂಚಿದನ್ಯಂ ವೃಣೀಯಾಃ |
ಏತಸ್ಮಾದೇವ ಪುಂಸಾಂ ಭಯಮಿತರದಪಿ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಮೋಕ್ಷ್ಯೇಸ್ತದಾಜ್ಞಾ-
ಮಿತ್ಯೇಕಾನ್ತೋಪದೇಶಃ ಪ್ರಥಮಮಿಹ ಗುರೋರೇಕಚಿತ್ತೇನ ಧಾರ್ಯಃ ||

---

[1] ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಪ್ರಭಾವಾತ್.

ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಾರ್ಹತೈವಂ ಭವತಿ ಭವಭೃತಾಂ ಕಸ್ಯಚಿತ್ಕ್ವಾಪಿ ಕಾಲೇ
ತದ್ವದ್ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತ್ಯೋರಧಿಕೃತಿನಿಯಮಸ್ತಾದೃಶಾ ಸ್ಯಾನ್ನಿಯತ್ಯಾ ।
ಶಕ್ತಾಶಕ್ತಾದಿತತ್ತತ್ಪುರುಷವಿಷಯತಃ ಸ್ಥಾಪ್ಯತೇ ತದ್ವ್ಯವಸ್ಥಾ
ಯಚ್ಚಾಹುಸ್ತದ್ವಿಕಲ್ಪಃ ಸಮ ಇತಿ ಕತಿಚಿತ್ತತ್ಫಲಸ್ಯಾವಿಶೇಷಾತ್ ॥

ಸಾನುಕ್ರೋಶೇ ಸಮರ್ಥೇ ಪ್ರಪದನಮೃಷಿಭಿಃ ಸ್ಮರ್ಯತೇಽಭೀಷ್ಟಸಿದ್ಧ್ಯೈ
ಲೋಕೇಽಪ್ಯೇತತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ನ ಚ ವಿಹತಿರಿಹ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯತೇ ಕ್ವಾಪಿ ತನ್ತ್ರೇ ।
ತಸ್ಮಾತ್ಕ್ಲೃಪ್ತಮುಕ್ತ್ಯಸಿದ್ಧಂ ಭಗವತಿ ತು ಭರನ್ಯಾಸವಿದ್ಯಾನುಭಾವಂ
ಧರ್ಮಸ್ಥೇಯಾಶ್ಚ ಪೂರ್ವೇ ಸ್ವಕೃತಿಷು ಬಹುಧಾ
ಸ್ಥಾಪಯಾಂಚಕ್ರುರೇವಮ್ ॥೯॥

ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವೇದೀ ನನು ವಿಧಿವಿಷಯೇ ನಿರ್ವಿಶಙ್ಕೋಽಧಿಕಾರೀ
ವಿಶ್ವಾಸಸ್ಯಾಙ್ಗಭಾವೇ ಪುನರಿಹ ವಿದುಷಾ ಕಿಂ ಮಹತ್ತ್ವಂ
ಪ್ರಸಾಧ್ಯಮ್ ।
ಪ್ಯೈವಂ ಘೋರಾಪರಾಧೈಃ ಸಪದಿ ಗುರುಫಲೇ ನ್ಯಾಸಮಾತ್ರೇಣ ಲಭ್ಯೇ
ಶಙ್ಕಾ ಪಾರ್ಷ್ಣಿಗ್ರಹಾರ್ಹಾ ಶಮಯಿತುಮುಚಿತಾ ಹೇತುಭಿಸ್ತತ್ತದರ್ಹೈಃ॥

ನೇಹಾಭಿಕ್ರಾನ್ತಿನಾಶೋ ನ ಚ ವಿಹತಿರಿಹ ಪ್ರತ್ಯವಾಯೋ ಭವೇದಿ-
ತ್ಯುಕ್ತಂ ಕೈಮುತ್ಯರೀತ್ಯಾ ಪ್ರಪದನವಿಷಯೇ ಯೋಜಿತಂ ಶಾಸ್ತ್ರವಿದ್ಭಿಃ ।
ತಸ್ಮಾತ್ಕ್ಷೇತ್ರೇ ತ್ವವರ್ಷೇ ಸುವಿದಿತಸಮಯೈರ್ದೇಶಿಕೈಃ ಸಮ್ಯಗುಪ್ತಂ
ಮನ್ತ್ರಾಖ್ಯಂ ಮುಕ್ತಿಬೀಜಂ ಪರಿಣತಿವಶತಃ ಕಲ್ಪತೇ ಸತ್ಫಲಾಯ ॥

ನ್ಯಾಸಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋಽತಿರಿಕ್ತಂ ತಪ ಇತಿ ಕಥಿತಃ ಸ್ವಧ್ವರಸ್ಯಾಸ್ಯ ಕರ್ತಾ-
ಽಹಿರ್ಬುಧ್ನ್ಯೋಽಸ್ಯಸ್ವನಾದೀದಗಣಿ ದಿವಿಷದಾಮುತ್ತಮಂ
ಗುಹ್ಯಮೇತತ್ ।
ನಾಸ್ತಿಸ್ತೋತ್ರಾಯ ಚಾಸೌ ಶ್ರುತ ಇಹ ತು ಮುಧಾ ಬಾಧಶಙ್ಕಾ
ಗುಣಾಢ್ಯೇ
ತಸ್ಮಿನ್ಸೋ ನ್ಯಸ್ತನಿಸ್ಸ್ವಸ್ವಭರ ತುಲಯಿತುಂ ಕೋಟಿಕೋಟ್ಯಂಶತೋಽಪಿ॥

ನಾನಾಶಬ್ದಾದಿಭೇದಾದಿತಿ ತು ಕಥಯತಾ ಸೂತ್ರಕಾರೇಣ ಸಮ್ಯಙ್-
ನ್ಯಾಸೋಪಾಸೇ ವಿಭಕ್ತೇ ಯಜನಹವನವಚ್ಛಬ್ದಭೇದಾದಭಾಕ್ತಾತ್ ।
ಆಖ್ಯಾರೂಪಾದಿಭೇದಃ ಶ್ರುತ ಇತರಸಮಃ ಕಿಂಚ ಭಿನ್ನೋಽಧಿಕಾರಃ
ಶೀಘ್ರಪ್ರಾಪ್ತ್ಯಾದಿಭಿಃ ಸ್ಯಾಜ್ಜಗುರಿತಿ ಚ ಮಧೂಪಾಸನಾದೌ
ವ್ಯವಸ್ಥಾಮ್ ॥೧೦॥

ಯತ್ಕಿಂಚಿದ್ರಕ್ಷಣೀಯಂ ತದವನನಿಪುಣೇ ನ್ಯಸ್ಯತೋಽಕಿಂಚನಸ್ಯ
ಪ್ರಸ್ಪಷ್ಟಂ ಲೋಕದೃಷ್ಟ್ಯಾಽಪ್ಯವಗಮಿತ ಇಹ ಪ್ರಾರ್ಥನಾದ್ಯಙ್ಗ
ಯೋಗಃ ।
ತಸ್ಮಾತ್ಕರ್ಮಾಙ್ಗಕತ್ವಂ ವ್ಯಪನಯತಿ ಪರಾಪೇಕ್ಷಣಾಭಾವವಾದಃ
ಸಾಙ್ಗೇ ತ್ವಷ್ಟಾಙ್ಗಯೋಗವ್ಯವಹೃತಿನಯತಃ ಷಡ್ವಿಧತ್ವೋಪಚಾರಃ ॥

ಪಞ್ಚಾಪ್ಯಙ್ಗಾನ್ಯಭಿಜ್ಞಾಃ ಪ್ರಣಿಜಗುರವಿನಾಭಾವಭಾಞ್ಜಿ ಪ್ರಪತ್ತೇಃ
ಕೈಶ್ಚಿತ್ಸಂಭಾವಿತತ್ವಂ ಯದಿಹ ನಿಗದಿತಂ ತತ್ಪ್ರಪತ್ತ್ಯುತ್ತರಂ ಸ್ಯಾತ್।
ಅಙ್ಗೇಷ್ವಙ್ಗಿತ್ವವಾದಃ ಫಲಕಥನಮಿಹ ದ್ವಿತ್ರಿಮಾತ್ರೋಕ್ತಯಶ್ಚ
ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯಂ ತತ್ರ ತತ್ರ ಪ್ರಣಿದಧತಿ ತತಃ ಸರ್ವವಾಕ್ಯೈಕಕಣ್ಠ್ಯಮ್॥

ರಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷಾ ಸ್ವಸಾಹ್ಯಪ್ರಣಯವತಿ ಭರನ್ಯಾಸ ಆಜ್ಞಾದಿದಕ್ಷೇ
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಾತ್ರ ಪ್ರಪತ್ತಿವ್ಯವಹೃತಿರಿಹ ತನ್ನ್ಯೂನೇ ಲಕ್ಷಣಂ ಸ್ಯಾತ್ ।
ಗೇಹಾಗತ್ಯಾದಿಮಾತ್ರೇ ನಿಪತತು ಶರಣಾಗತ್ಯಭಿಖ್ಯೋಪಚಾರಾ-
ದ್ಯದ್ವಾ ನೈಕಾರ್ಥಭಾವಾದ್ಭವತಿ ಹಿ ವಿವಿಧಃ ಪಾಲನೀಯತ್ವಹೇತುಃ॥

ಆತ್ಮಾತ್ಮೀಯಸ್ವರೂಪನ್ಯಸನಮನುಗತಂ ಯಾವದರ್ಥಂ ಮುಮುಕ್ಷೋ-
ಸ್ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕಂ ತತ್ಪ್ರಥಮಮಥ ವಿಧೇಃ ಸ್ಯಾದುಪಾಯೇ
ಸಮೇತಮ್ ।
ಕೈಂಕರ್ಯಾಖ್ಯೇ ಪ್ರವೃತ್ತೇಽಪ್ಯನುಷಜತಿ ತದಪ್ಯರ್ಥನಾಹೇತುಭಾವಾ-
ತ್ಸ್ವಾಭೀಷ್ಟಾನನ್ಯಸಾಧ್ಯಾವಧಿರಿಹ ತು ಭರನ್ಯಾಸಭಾಗೋಽ-
ಙ್ಗಿಭೂತಃ ॥೧೪॥

ನ್ಯಾಸಾದೇಶೇಷು ಧರ್ಮತ್ಯಜನವಚನತೋಽಕಿಂಚನಾಧಿಕ್ರಿಯೋಕ್ತಾ
ಕಾರ್ಪಣ್ಯಂ ವಾಽಙ್ಗಮುಕ್ತಂ ಭಜನವದಿತರಾಪೇಕ್ಷಣಂ ವಾಽಸ್ಯ-
ಪೋಢಮ್ ।
ದುಃಸಾಧೇಚ್ಛೋರ್ವ್ಯಯೌ ವಾ ಕ್ವಚಿದುಪಶಮಿತಾವನ್ಯಸಂಯೋಜನೇ ವಾ
ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರನ್ಯಾಯ ಉಕ್ತಸ್ತದಿಹ ನ ವಿಹತೋ ಧರ್ಮ ಆಜ್ಞಾದಿಸಿದ್ಧಃ॥

ಆದಿಷ್ಟಂ ಸ್ವಪ್ರಪತ್ತಿಂ ತದನುಗುಣಗುಣಾದ್ಯನ್ವಿತಂ ಸ್ವಂ ಮುಕುನ್ದೋ
ಮಾಮಿತ್ಯುಕ್ತ್ಯೈಕಶಬ್ದಂ ವದತಿ ತದುಚಿತಂ ತತ್ರ ತಾತ್ಪರ್ಯ-
ಮೂಹ್ಯಮ್ ।
ತತ್ಪ್ರಾಪ್ಯಪ್ರಾಪಕೈಕ್ಯಂ ಸಕಲಫಲದತಾಂ ನ್ಯಾಸತೋಽನ್ಯಾನಪೇಕ್ಷಾಂ
ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಂ ಚ ಕಿಂಚಿತ್ಪ್ರಥಯತಿ ಸ ಪರಂ ಶ್ರೀಸಖೋ
ಮುಕ್ತ್ಯುಪಾಯೇ ॥೧೬॥

ಸ್ವಾಭೀಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿಹೇತುಃ ಸ್ವಯಮಿಹ ಪುರುಷೈಃ ಸ್ವೀಕೃತಃ
ಸ್ಯಾದುಪಾಯಃ
ಶಾಸ್ತ್ರೇ ಲೋಕೇ ಚ ಸಿದ್ಧಃ ಸ ಪುನರುಭಯಥಾ ಸಿದ್ಧಸಾಧ್ಯ-
ಪ್ರಭೇದಾತ್ ।
ಸಿದ್ಧೋಪಾಯಸ್ತು ಮುಕ್ತೌ ನಿರವಧಿಕದಯಃ ಶ್ರೀಸಖಃ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಃ
ಸಾಧ್ಯೋಪಾಯಸ್ತು ಭಕ್ತಿಸ್ಸ್ವಶರಣಮಿತಿ ಪೃಥಕ್ತತ್ಪ್ರತೀಕಾರಸಿದ್ಧ್ಯೈ ॥೧೭॥

ಅನ್ಯತ್ರಾಕಿಂಚನೋಽಹಂ ತ್ವದುಪಚರಣತಃ ಸಂನಿವೃತ್ತೋಽದ್ಯ ನಾಥ
ತ್ವತ್ತೋಽನ್ಯೈಕಾನ್ತಧೀಃ ಸ್ಯಾಂ ತ್ವಮಪಿ ಶರಣಮಿತ್ಯಧ್ಯವಸ್ಯಾಮಿ ಗಾಢಮ್।
ತ್ವಂ ಮೇ ಗೋಪಾಯಿತಾ ಸ್ಯಾಸ್ತ್ವಯಿ ನಿಹಿತಭರೋಽಸ್ಮ್ಯೇವಮಿತ್ಯ-
ರ್ಪಿತಾತ್ಮಾ
ಯುಕ್ತ್ಯಾ ಸ ನ್ಯಸ್ತಭಾರಃ ಸಕೃದಥ ತು ಸದಾ ನ ಪ್ರಯುಕ್ತ್ಯೇತ್ತದ-
ರ್ಥಮ್ ॥೧೮॥

ತ್ಯಕ್ತ್ವೋಪಾಯಾನಪಾಯಾನಪಿ ಪರಮಜಹನ್ಮಧ್ಯಮಾಂ ಸ್ವಾರ್ಥ-
ವೃತ್ತಿಂ
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಚ ಯೋಗ್ಯಂ ವಿಗತಋಣತತಿರ್ದ್ವನ್ದ್ವವಾತ್ಯಾಂ
ತಿತಿಕ್ಷುಃ ।
ಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನಾದಿವೃದ್ಧಿಂ ಪರಿಚರಣಗುಣಾನ್ಸತ್ಸಮೃದ್ಧಿಂ ಚ ಯುಕ್ತ್ಯೈ
ನಿತ್ಯಂ ಯಾಚೇದನನ್ಯಸ್ತದಪಿ ಭಗವತಸ್ತಸ್ಯ ಯದ್ವಾಽಪ್ತವರ್ಗಾತ್ ॥

ಆಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯವೃತ್ತಿಷ್ವನಘಗುರುಜನಪ್ರಕ್ರಿಯಾನೇಮಿವೃತ್ತಿಃ
ಸ್ವಾರ್ಹಾನುಜ್ಞಾತಸೇವಾವಿಧಿಷು ಚ ಶಕನೇ ಯಾವದಿಷ್ಟಂ ಪ್ರವೃತ್ತಃ ।
ಕರ್ಮ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕಾರ್ಯಂ ಪ್ರಪದನಮಹಿಮಧ್ವಸ್ತಶೇಷಂ ದ್ವಿರೂಪಂ
ಭುಕ್ತ್ವಾ ಸ್ವಾಭೀಷ್ಟಕಾಲೇ ವಿಶತಿ ಭಗವತಃ ಪಾದಮೂಲಂ ಪ್ರಪನ್ನಃ ॥

ಶ್ರುತ್ಯಾ ಸ್ಮೃತ್ಯಾದಿಭಿಶ್ಚ ಸ್ವಯಮಿಹ ಭಗವದ್ವಾಕ್ಯವರ್ಗೈಶ್ಚ ಸಿದ್ಧಾಂ
ಸ್ವಾತನ್ತ್ರ್ಯೇ ಪಾರತನ್ತ್ರ್ಯೇಽಪ್ಯನಿತರಗತಿಭಿಃ ಸದ್ಭಿರಾಸ್ಥೀಯಮಾ-
ನಾಮ್ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯ ಇತ್ಥಂ ವಿವಿಧಗುರುಜನಗ್ರನ್ಥಸಂವಾದವತ್ಯಾ
ವಿಂಶತ್ಯಾ ನ್ಯಾಸವಿದ್ಯಾಂ ವ್ಯವೃಣುತ ಸುಧಿಯಾಂ ಶ್ರೇಯಸೇ ವೇಙ್ಕಟೇಶಃ

ಸಂಸಾರಾವರ್ತವೇಗಪ್ರಶಮನಶುಭದೃಗ್ದೇಶಿಕಪ್ರೇಕ್ಷಿತೋಽಹಂ
ಸನ್ತ್ಯಕ್ತೋಽನ್ಯೈರುಪಾಯೈರನುಚಿತಚರಿತೇಷ್ವದ್ಯ ಶಾನ್ತಾಭಿಸನ್ಧಿಃ ।
ನಿಃಶಙ್ಕಸ್ತತ್ತ್ವದೃಷ್ಟ್ಯಾ ನಿರವಧಿಕದಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಕಂ ತ್ವಾಂ
ನ್ಯಸ್ಯ ತ್ವತ್ಪಾದಪದ್ಮೇ ವರದ ನಿಜಭರಂ ನಿರ್ಭರೋ ನಿರ್ಭಯೋಽಸ್ಮಿ ॥

॥ ನ್ಯಾಸವಿಂಶತಿಃ ಸಂಪೂರ್ಣಾ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ ।
ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ವೈರಾಗ್ಯಪಞ್ಚಕಮ್ ॥

ಶ್ರೀಮಾನ್ವೇಙ್ಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ ।
ವೇದಾನ್ತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸಂನಿಧತ್ತಾಂ ಸದಾ ಹೃದಿ ॥

ಕ್ಷೋಣೀಕೋಣಶತಾಂಶಪಾಲನಕಲಾದುರ್ವಾರಗರ್ವಾನಲ-
ಕ್ಷುಭ್ಯತ್ಕ್ಷುದ್ರನರೇನ್ದ್ರಚಾಟುರಚನಾಧನ್ಯಾನ್ನ ಮನ್ಯಾಮಹೇ ।
ದೇವಂ ಸೇವಿತುಮೇವ ನಿಶ್ಚಿನುಮಹೇ ಯೋಽಸೌ ದಯಾಳುಃ ಪುರಾ
ಧಾನಾಮುಷ್ಟಿಮುಚೇ ಕುಚೇಲಮುನಯೇ ದತ್ತೇ ಸ್ಮ
ವಿತ್ತೇಶತಾಮ್ ॥೧॥

ಶಿಲಂ ಕಿಮನಲಂ ಭವೇದನಲಮೌದರಂ ಬಾಧಿತುಂ
ಪಯಃ ಪ್ರಸೃತಿಪೂರಕಂ ಕಿಮು ನ ಧಾರಕಂ ಸಾರಸಮ್ ।
ಅಯತ್ನಮಲಮಲ್ಲಕಂ ಪಥಿ ಪಟಚ್ಚರಂ ಕಚ್ಚರಂ
ಭಜನ್ತಿ ವಿಬುಧಾ ಮುಧಾ ಹ್ಯಹಹ ಕುಕ್ಷಿತಃ ಕುಕ್ಷಿತಃ ॥೨॥

ಜ್ವಲತು ಜಲಧಿಕ್ರೋಡಕ್ರೀಡತ್ಕೃಪೀಡಭವಪ್ರಭಾ-
ಪ್ರತಿಭಟಪಟುಜ್ವಾಲಾಮಾಲಾಕುಲೋ ಜಠರಾನಲಃ ।
ತೃಣಮಪಿ ವಯಂ ಸಾಯಂಸಂಪುಲ್ಲಮಲ್ಲಿಮತಲ್ಲಿಕಾ-
ಪರಿಮಳಮುಚಾ ವಾಚಾ ಯಾಚಾಮಹೇ ನ ಮಹೀಶ್ವರಾನ್ ॥೩॥

ದುರೀಶ್ವರದ್ವಾರಬಹಿರ್ವಿತರ್ದಿಕಾ-
ದುರಾಸಿಕಾಯೈ ರಚಿತೋಽಯಮಞ್ಜಲಿಃ ।
ಯದಞ್ಜನಾಭಂ ನಿರಪಾಯಮಸ್ತಿ ಮೇ
ಧನಞ್ಜಯಸ್ಯನ್ದನಭೂಷಣಂ ಧನಮ್ ॥೪॥

ಶರೀರಪತನಾವಧಿ ಪ್ರಭುನಿಷೇವಣಾಪಾದನಾ-
ದಬಿನ್ಧನವಸಞ್ಜಯಪ್ರಶಮದಂ ಧನಂ ದನ್ಧನಮ್ ।
ಧನಞ್ಜಯವಿವರ್ಧನಂ ಧನಮುದೂಢಗೋವರ್ಧನಂ
ಸುಸಾಧನಮಬಾಧನಂ ಸುಮನಸಾಂ ಸಮಾರಾಧನಮ್ ॥೫॥

ನಾಸ್ತಿ ಪಿತ್ರಾಽರ್ಜಿತಂ ಕಿಂಚಿನ್ನ ಮಯಾ ಕಿಂಚಿದಾರ್ಜಿತಮ್ ।
ಅಸ್ತಿ ಮೇ ಹಸ್ತಿಶೈಲಾಗ್ರೇ ವಸ್ತು ಪೈತಾಮಹಂ ಧನಮ್ ॥೬॥

॥ ವೈರಾಗ್ಯಪಞ್ಚಕಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮ್ ॥

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ ।
ಶ್ರೀಮತೇ ವೇಙ್ಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾನ್ತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾನ್ತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

ಮೈಸೂರು :

ಶ್ರೀ ಪಂಚಾಚಾರ್ಯ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಪ್ರೆಸ್,

೧೯೪೦.

ಶ್ರೀದೇಶಿಕಸ್ತೋತ್ರಾನ್ತರ್ಗತಶ್ಲೋಕಾನಾಂ ಅಕಾರಾದ್ಯನುಕ್ರಮಣೀ.

ಸಂಜ್ಞೆಗಳ ವಿವರ—ಹಯ=ಹಯಗ್ರೀವಸ್ತೋತ್ರಮ್, ದಶಾ=ದಶಾವತಾರಸ್ತೋತ್ರಮ್, ಭಗವದ್ಧ್ಯಾನ=ಭಗವದ್ಧ್ಯಾನಸೋಪಾನಮ್, ಗೋಪಾಲ=ಗೋಪಾಲವಿಂಶತಿ, ಶ್ರೀಸ್ತು=ಶ್ರೀಸ್ತುತಿಃ, ನ್ಯಾ-ದ=ನ್ಯಾಸದಶಕ, ಅಭೀ=ಅಭೀತಿಸ್ತವಃ, ದಯಾ=ದಯಾಶತಕಮ್, ವರದ=ವರದರಾಜಪಞ್ಚಾಶತ್, ವೇಗಾ=ವೇಗಾಸೇತುಸ್ತೋತ್ರಮ್, ಅಷ್ಟ=ಅಷ್ಟಭುಜಾಷ್ಟಕಮ್, ಪರ=ಪರಮಾರ್ಥಸ್ತುತಿಃ, ಶರ=ಶರಣಾಗತಿದೀಪಿಕಾ, ದೇವ=ದೇವನಾಯಕಪಞ್ಚಾಶತ್, ಅಚ್ಯುತ=ಅಚ್ಯುತಶತಕಮ್, ದೇಹ=ದೇಹಳೀಶಸ್ತುತಿಃ, ನ್ಯಾತಿ=ನ್ಯಾಸತಿಲಕಮ್, ರಘು=ರಘುವೀರಗದ್ಯಮ್, ಭೂಸ್ತು=ಭೂಸ್ತುತಿಃ, ಗೋದಾ=ಗೋದಾಸ್ತುತಿಃ, ಗರುಡ=ಗರುಡಪಞ್ಚಾಶತ್, ಯತಿ=ಯತಿರಾಜಸಪ್ತತಿ, ನ್ಯಾ. ವಿಂ.=ನ್ಯಾಸವಿಂಶತಿಃ, ವೈರಾಗ್ಯ=ವೈರಾಗ್ಯಪಞ್ಚಕಮ್.

ಶ್ಲೋಕ		ಸಂಖ್ಯಾ
ಅ		
ಅಖಣ್ಡೋಽಣೆ	ಅಚ್ಯುತ	೯೦
ಅಕಮ್ಪನೀಯಾ	ಹಯ	೩೧
ಅಕಿಂಚನನಿಧಿಂ	ದಯಾ	೧೦
ಅಖುಮಾರ	ಅಚ್ಯುತ	೨೯
ಅಕೂಪಾರೈ	ದಯಾ	೬೧
ಅಕೃತ್ಯಾನಾಂ ಚ	ನ್ಯಾ-ದ	೯
ಅಕ್ಷೀಣಕಲ್ಮಷ	ದೇಹ	೨೪
ಅಕ್ಷೋಭಣೀಯ	ದೇವ	೩೧
ಅಖಿಲಾವನಲೋಕ	ಗೋಪಾಲ	೧೩
ಅಗ್ನೌ ಸಮಿದ್ಧಾ	ಹಯ	೧೦
ಅಗ್ರೇ ತಿಷ್ಠ	ಗರುಡ	೮
ಅಗ್ರೇಭರ್ತುಃ	ಶ್ರೀಸ್ತು	೧೪
ಅಙ್ಗಪ್ರತ್ಯಙ್ಗ	ಗರುಡ	೩೮

ಶ್ಲೋಕ		ಸಂಖ್ಯಾ
ಅಙ್ಗೇಷ್ವಾನದ್ಧ	ಗರುಡ	೧
ಅಚಿದವಿಶಿಷ್ಟಾನ್	ದಯಾ	೧೬
ಅಚ್ಚುಅ	ಅಚ್ಯುತ	೯೩
ಅಚ್ಚುಅ ಅಣದೆನ್ತಿ	ಅಚ್ಯುತ	೨೫
ಅಚ್ಚುಅ ತುಜ್ಝ	ಅಚ್ಯುತ	೭೭
ಅಚ್ಚಾಸಣ್ಣ	ಅಚ್ಯುತ	೫೩
ಅಜ್ಞಾತನಿರ್ಗಮ	ವರದ	೩೪
ಅಜ್ಞಾತಸೇವಾ	ದೇವ	೬
ಅಜ್ಞಾನ	ನ್ಯಾ.ವಿಂ.	೨
ಅಜ್ಞಾನವಾರಿಧಿ	ದೇವ	೪೯
ಅಣುಗಅಸುಹ	ಅಚ್ಯುತ	೭೩
ಅಣುಸುಮಿಅಸ್ಸವಿ	ಅಚ್ಯುತ	೧೦
ಅತ್ರಸ್ತಾ ಕಿಂಚ	ನ್ಯಾ.ವಿಂ.	೧೮
ಅತಿಕೃಪಣೋಽಪಿ	ದಯಾ	೫೧
ಅತಿಲಙ್ಘಿತಶಾಸನೇ	ದಯಾ	೨೭

ಆ

ಪ

K.R. Gopalaiengar Esq B.A.
Department of Food
Jamnagar House
New Delhi

(136)

Gopalaiengar
Foodept
New Delhi

136

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಶ್ರೀಸೂಕ್ತಿಕೈಙ್ಕರ್ಯಸಭೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು.

ಭಗವದ್ವಿಷಯಂ:—ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶಠಕೋಪಮಹಾಮು[illegible]ಗಳಿಂದ ಅನುಗೃಹೀತವಾದ ತಿರುವಾಯ್‌ಮೊಳಿಯ ಮೂಲವೂ ಇದ[illegible] ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಾದ ಆಱಾಯಿರಪ್ಪಡಿ, ದ್ರಮಿಡೋಪನಿಷತ್ತಾತ್ಪರ್ಯ[illegible] ರತ್ನಾವಳೀ, ಅದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ದ್ರಮಿಡೋಪನಿಷತ್ಸಾರ ಮತ್ತು ಅ[illegible] ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ—ಇವುಗಳು ಕಾಲಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವ ರೀತಿಯ[illegible] ಮುದ್ರಿತ[illegible]ಗುತ್ತಿವೆ. ಹತ್ತು ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗುವುವು. ಗ್ರಂಥ[illegible] ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಕೋಶವು ಕೊಡಲ್ಪಡುವುದು. ಮೊದಲನೆಯ ಸಂಚಿಕೆ[illegible] ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಸಂಚಿಕೆ ಒಂದಕ್ಕೆ ಆರು ಆಣೆ. ಮೊದಲೇ ಪೂರ್ಣವ[illegible] ದ್ರವ್ಯಸಹಾಯಮಾಡುವವರಿಗೆ ಒಟ್ಟು ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಎರಡು ರೂಪಾ[illegible] ಎಂಟಾಣೆ ಮಾತ್ರ. (ರೂ. ೨-೮-೦)

(ಅಂಚೆಯ ವೆಚ್ಚ ಪ್ರತ್ಯೇಕ)

ಪುಸ್ತಕಗಳು ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳ—

ಎಚ್. ಅನಂತರಂಗಾಚಾರ್, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.[illegible]

ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ,

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಶ್ರೀಸೂಕ್ತಿಕೈಙ್ಕರ್ಯಸಭಾ

ಸ್ವಸಿಂಹಪ್ರಾಸಾದಂ, ಸರಸ್ವತೀಪುರಂ, [illegible]